This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Loaned
GRL

Loosjes
GHC

VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEEDE DEEL.

VADERLANDSCHE
HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

SINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers en egte Gedenkſtukken zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEEDE DEEL.

Te AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCLXXXVII.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

DERDE BOEK.

INHOUD.

III. BOEK.

Het Twee-honderdjaarig Jubelfeest der Unie in Utrecht gevierd. Drukke Zeevaard. Dubbel Last en Veilgeld ingevoerd. Bezwaar des Konings van Pruisſen daar op ingebragt, en beantwoord. Nader vertoog van Frankryk, vergezeld van het Nieuwe Reglement. Amſterdam bewerkt de uitſtelling van het volvoeren. Het opſchorten des Convoys buiten werking geſteld. Rondgaande Brief van zyne Hoogheid aan de Zes Gewesten. Een Antwoord aan Frankryk gegeeven, 't welk Haarlem, zo wel als Amſterdam, wraakt. Het Nieuwe Reglement in Frankryk afgekondigd. Haarlem en Amſterdam 'er van uitgezonderd. De Tweedragt neemt toe. Friesland beklaagt zich over dat Reglement. Dordrechts en Rotterdams klagten des wegen. De Rotterdamſche Kooplieden vervoegen zich daar over by zyne Hoogheid. Aanſpraak en

III. BOEK.

Voorſtel van den Stadhouder in de Vergadering van Holland. Plan door de Gelastigden ter Admiraliteit ingeleverd. Staaten van Holland keuren dit Plan goed, en dringen op een Onbepaald Convoy. De Ridderſchap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy. Amſterdam en eenige Steeden behouden aan zich eene Tegen-aantekening, terwyl andere Steden met de Ridderſchap ſtemmen. Gelderlands gevoelen over het Plan. Frieslands gevoelen. Zeelands Raadſlag. Raadſlag van Holland op den Voorſlag van zyne Hoogheid. Vertoog van den Ridder YORKE *op den negenden van Grasmaand. Beſluit tot eene aanmerkelyke Vermeerdering der Zeemagt. Sterke vaard op de West-Indien, en hoe men in Engeland van het verſterken onzer Vloot ſprak. Nieuw Fransch Tarif. Klagten der Friezen over de belemmerde Scheepvaard. De Kooplieden van Rotterdam klaagen by hunne Regenten, by Staaten van Holland en de Algemene Staaten. Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid. Amſterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan. Voorgeſlaagen middelweg der Admiraliteits Collegien. Aanmerking daar over. Staaten van Holland volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Beſluit deswegen met de meerderheid. Zy zoeken het tot een Algemeen Staatsbeſluit te maaken. Staaten van Holland vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten. Frankryk ontheft Holland van de drukkende Belastingen voor een tyd. Oordeelvelling der Engelschgezinden over dit gedrag van Frankryk.*

De

De Rotterdamſche en Dordrechtſche Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid. Gelderlands nader beſluit, ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen. R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, *verklaart 'er zich, met anderen, tegen. Inhoud zyner Tegenverklaaringe. Utrechts Beſluit, wegens de Onbepaalde Convoyen. Frieslands verdeelde gevoelens, Zevenwouden en Westergo, ſtemmen voor het Onbepaalde Convoy. De Steden willen het uitgeſteld hebben. Elk tragt Oostergo op zyn zyde te trekken. De Steden zoeken de beſliſſende Stem des Stadhouders in 't ſpel te brengen. Zevenwouden beweert, dat dezelve, in het tegenwoordige geval, niet te paſſe komt. Westergo wederlegt de bezwaaren der Steden. De Steden zoeken uitſtel. De Frieſche Kooplieden en Reeders dringen aan, op een Onbepaald Convoy. Eindelyk Beſluit van Friesland, om het als nog niet te verleenen. Aantekeningen daar tegen. Zeelands weigerend Beſluit. Eenige Koopſteden in Holland, willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaalde Convoy nader aangebonden hebben, en worden deswegen door Frankryk bevoorregt. Voorſlag van Holland om in de vermeerdering der Landmagt te bewilligen, als men het Onbepaalde Convoy toeſtemde. Amſterdam verklaart zich tot den voorſlag van de vermeerdering der Landmagt niet te hebben ingelaaten. Klagten van Dordrecht, Amſterdam en Rotterdam over het niet verleenen van Convoy. Verſchillende gevoelens der onderſcheidene Partyen in 't Vaderland. Beantwoording van de Verzoekſchriften der*

III. BOEK.

Kooplieden. Beoordeeling en uitſlag hier van by Holland. Frankryk en Spanje verklaaren den Oorlog aan Engeland. YORKE *verzoekt by den Staat om Hulpbenden. In Friesland verſchillen de Kwartieren over dit verzoek des Ridders.* YORKE *herhaalt, naa vier maanden, zyn Aanzoek om Hulpbenden. Holland neemt een nader Beſluit, om met de Zes Gewesten, 't Beſluit op de klagten der Kooplieden en de daar by gemaakte ſchikkingen aan te zien. Zes Steden verklaaren 'er zich ten ſterkſten tegen, en inzonderheid Rotterdam. De Ridderſchap met de overige Steden, dryven het door. Onlusten onder het Scheepsvolk in Texel. Muitery op het Fregat de Venus, met de gevolgen daar aan vast.* PAUL JONES *neemt twee Engelſche Fregatten, en valt 'er mede in Texel binnen. Of dit met toeleg geſchied is.* YORKE *beklaagt zich hier over by de Algemeene Staaten en eischt de twee Engelſche Schepen te rug. Schikkingen omtrent deeze binnen gevallene Schepen gemaakt.* PAUL JONES *verwekt veel gerugts. Voorſlag der Admiraliteiten omtrent deeze Schepen. Goedgekeurd door de Staaten.* YORKE, *daar mede niet te vrede, levert een nader Vertoog in. Nader Antwoord der Staaten van Holland, en Schikkingen om het uitloopen van* PAUL JONES *te verhaasten. Oneenigheid der Staatsleden over dit Beſluit. Aantekening van Amſterdam daar tegen, en eisch wegens de Beſluiten met Meerderheid genomen. Dordrecht, Rotterdam en Schiedam leveren te gader eene Aantekening daar tegen in. 't*

Ge-

Gedrag van PAUL JONES *en de Fransche Capitein* DE COSGELIN; *op de Texelsche Reede. Voorzorgen van Zyne Hoogheid in dit geval.* PAUL JONES *zeilt uit Texel. Voorzorg gedraagen om geen Schepen met zwaar Hout gelaaden onder Convoy te neemen. Ontmoeting van* BYLANDT *en* FIELDING. *De Engelsche Vlootvoogd onderstaat het onderzoek der Koopvaarderen.* BYLANDT *strykt. Twee Oorlogschepen, met de Koopvaardyvloot in Engeland opgebragt. Gesteldheid dezer Gewesten ten opzigte van Spanje. Schikkingen daar op de Vaard, voor de onzen belemmerend; waar aan ze moesten toegeschreeven worden. Veel Koopvaardyschepen in Spanje opgebragt. Klagten en Vertoogen deswegen gedaan; doch 't Spaansche Hof op een strengen toon beantwoord. Dit Hof doet klagten in den Haage. Verzoekschriften der Kooplieden, wegens dit opbrengen der Schepen in Spanje ingeleverd, byzonder dat der Rotterdamsche. Plakaat het vaaren op Gibraltar verbiedende, en verdere voorslagen aan het Spaansche Hof.* CAPELLEN TOT DE POL, *levert een Vertoog in by Zyne Hoogheid. Strydige gevoelens ter Staatsvergadering van Overysel, wanneer Zyne Hoogheid dit Verzoekschrift met de Bylaagen daar mededeelde.* CAPELLEN *dringt zyne zaak met de dugtigste bewyzen aan. Verschillende raadslagen over 't geen in dit geval te doen stondt, en wat men Zyne Hoogheid zou antwoorden. Een Voorslag van een minnelyk verdrag, kan tot geen Besluit gebragt worden.* CAPELLEN *biedt*

III. BOEK.

aan alles tot een minzaam verdrag te willen aanwenden. Door de Meerderheid der Ridderſchappe afgeſlaagen. Alle Stukken aan zyne Hoogheid gezonden. CAPELLEN *zendt een Brief, met een volledíger Stuk aan den Stadhouder. Antwoord van Zyne Hoogheid op* CAPELLENS *voorgaand Verzoekſchrift. Door* CAPELLEN *gewraakt. Zyn nader Verzoekſchrift, wordt van de hand geweezen, en* CAPELLEN *tot de Staaten van Overyſſel verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekſchrift en om een minnelyk vergelyk aanging. Verſchillen ter Staatsvergadering deswegen. Drie Steden betoonen zich gunſtig voor* CAPELLEN. *Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen. De drie Steden beantwoordden de Meerderheid der Ridderſchappe.* CAPELLEN *dringt het ſtuk der Drostendienſten nader aan; als mede het vervorderen zyner zaake. Hoe door de Ridderſchap opgenomen.* CAPELLENS, *verdere vergeefſche pogingen op dien Landdag. Het Oost-Indiesch Schip Woestduin verzeild. De Gebroeders Narrebout redden de Schipbreukelingen; en worden beloond. De Loots om pligts verzuim geſtraft. Zonderlinge Eere 't Lyk van een Engelsch Heer, by die Schipbreuk omgekomen, aangedaan. De Opperheelmeeſter van het Schip vrygeſprooken van de aangetygde beroovíng diens verongelukten. Waarnetmingen van de zonderlinge Weersgeſteldheid in den Jaare 1779. Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778. Uitgeſtrektheid daar van. Zagte Winter. Vroegtydig Voorjaar. Drooge*

Zo-

Zomer. Hette in den Naazomer en Stilte. Groeizaam- en Vrugtbaarheid van dit Jaar. Zwaare Ziektens en Sterfte in den Herfst. In Gelderland. In Holland. In Zeeland. In Utrecht. In Friesland. In Overysſel. In Groningen en Ommelanden. In Drente en elders. Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in 's Hage opgericht. De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet, en Eerpryzen uitgeloofd. Het Begraven in de Kerken elders wederſprooken en verboden. Men ſchryft 'er hier tegen. Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik. A. PERRENOT, legt eene Begraafplaats in deezen lugt aan. Krygsbedryven deezes Jaars in America. Vergelyking van onze en der Americaanen worſtelingen om de Vryheid.

1779. Het Tweehonderd jaarig Jubelfeest der *Unie van Utrecht* gevierd.

Nimmer bleef de uit den aart Godsdienstige en Dankbaare *Nederlander* in gebreeke om groote Gebeurtenisſen, de Grondvestiging, den Opbouw en de Voltooying van den Vryen Staat betreffende, op plegtig daar toe ingeſtelde Dagen, te gedenken; de Wysheid, Vryheidsmin, en onbezweeken Heldenmoed der Voorvaderen met ſchuldpligtige erkentenisſe, te vereeren, hierdoor het hart der Naaneeven te prikkelen tot eenen edelen naayver, en het drukken dier waardige voetſtappen. In dit alles bewaarden zy een van de uitmuntende Charactertrekken der oude *Batavieren*, by welke de Liederen en Heldenzan-

III. BOEK. 1779.

gen der *Barden* of Dichters, den roem der Voorouderen, in den Oorlog behaald, opheffende, het heldenvuur, in jeugdige gemoederen, ontſtaaken. (*)

Op den negen en twintigſten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXIX, welks Tafereel wy nu gaan ſchetzen, was het twee Eeuwen geleden, dat, na zo veel overlegs en beraads eener wikkende Staatkunde de *Unie* of de *Vereeniging tuſſchen de Zeven Vrye Gewesten*, de grondſlag der Staatkundige, Burgerlyke, Godsdienstige Vryheid van dit Onafhangelyk Bondgenootſchappelyk Gemeenebest, te *Utrecht* plegtig werd afgekondigd. (†) Geen wonder dat men dien Dag, in de Hoofdſtad van het *Sticht*, ſtaatlyk gedagt, en de Tweehonderſte Verjaaring van dit heuchlyk Tydſtip der Geboorte van onzen Vryen Staat, volvrolyk vierde, hoe zeer anders 's Lands netelige omſtandigheden, de vreugde ſcheenen te verbannen; doch die omſtandigheden zelve gaven allen grond, om die Vereenigingsband, zo dikmaal, en ook nu, in gevaar om door de handen der ſcheurzieke Twee-

dragt

(*) *Charakterkunde der Vaderlandſche Geſchiedenis.* Iſte Deel bl. 65. ENGELBERTS *Aloude Staat en Geſchiedenis der Vereenigde Nederlanden*, II Deel, bl. 196.

(†) In het *Tafereel der Algemeene Geſchiedenisſe van de Vereenigde Nederlanden, gevolgd naa het Fransch van den Heere* M. A. CERISIER vindt men, alles wat daar toe behoort, keurlyk vermeld, en den Inhoud der Verbintenisſe woord en letterlyk, naar 't oorſpronglyk ſtuk, opgegeven. III Deel. bl. 454.

dragt van een gereten te worden, als hoogst dierbaar voor te ſtellen, en den Landzaat te herinneren, het zeggen aan Vader WILLEM, die zo veel deels hadt in het beraamen en tot ſtand brengen van dit Staatkundig Plan, toegeſchreeven: *Onderhoudt uwe* Unie *wel; doch ziet naarſtig toe, myne Heeren, dat gy niet alleen by woorden, of by geſchrift; maar ook met de daad ter uitvoer brengt, 't geene dat het Bundelken Pylen, met een Band zamengeknoopt en verbonden, welk gy in uw Zegel voert, medebrengt en beduidt.* (*)

III. BOEK. 1779.

De Hoogleeraar PIETER BONDAM, vierde deezen Gedenkdag met eene Latynſche Redevoering *over de Unie van Utrecht* (†) in de Gehoorzaal der Hooge Schoole, ten aanhooren van een luiſterryke kring aanzienlyke Mannen, derwaards gevloeid om dit Vryheids Feest by te woonen. — Den eigen avond van dien dag behandelde de Kerkleeraar J. HINLOPEN, dat zelfde onderwerp, by het verrigten van den

(*) *Leven van* WILLEM DEN I. bl. 964.

(†) Deeze *Redevoering* ziet, door Mr. RUTGER BONDAM in 't *Nederduitsch* vertaald, het licht, en behelst een ſchat van byzonderheden tot dit voorval betrekkelyk, die men elders vergeefsch zoekt; onuitgegeevene ſtukken, door den Hoogleeraar geraadpleegd, ſtelden hem hier toe meer dan alle zyne voorgangers in ſtaat. Ook heeft die Hoogleeraar, by het naſpooren van de tot nog onuitgegeeve ſtukken, gelegenheid gekregen om onze Vaderlandſche Geſchiedenis te verryken met eene *Verzameling van Onuitgegeeve Stukken* van welke vyf Deelen zyn uitgekomen.

III. BOEK. 1779.

den Godsdienst in de *Domkerk*; dermaate was deeze opgepropt met Toehoorders van allerleien rang, dat 'er naauwlyks iemand uit of in kon komen. —— De Studenten in de Regtsgeleerdheid gaven 's avonds een' kostbaaren Maaltyd in een Herberg, welker voorgevel fraay verlicht was, en de nieuwsgierigheid by hoopen uitlokte; het afschieten van Vuurpylen en andere Vuurwerken, diende tot vreugdeteekenen over die den Lande zo gewigtige Gebeurtenis; zy hadden hunnen Hoogleeraar BONDAM op dien Maaltyd genoodigd en met voorafgaand Muzyk afgehaald. —— De in onze Vaderlandsche Geschiedenisſen zo uitmuntend bedreevene *Middelburgsche* Leeraar A. V. GRAVEZANDE, die voorheen *de Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid* gevierd hadt, herdagt in eene Kerkreden de *Unie van Utrecht* (*). —— 's Lands Vaderen wekten de Ingezetenen op, om, by de onderhouding van den Algemeenen *Dank- en Bededag*, in Sprokkelmaand uitgeschreeven, die Gebeurtenis niet onbedagt te laaten. 't Vermelden daar van verschafte dee-

(*) Wy zouden dit niet vermelden, verdiende deeze Leerreden, met eenige Geschiedkundige Byvoegzelen, ten grooten deele uit egte ongedrukte ſtukken zamengebragt, geene byzondere aandagt voor de Liefhebbers en Beoefenaars der Vaderlandsche Geschiedenisſe, ten wier dienste hy dezelve gemeen maakte, om gevoegd te worden by zyne *Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid.*

deeze gepaste Inleiding. „ Twee Eeuwen III.
„ zyn thans verloopen, Zedert dat de Ze- BOEK.
„ ven Provincien, waar uit deeze Repu- ——
„ bliek is zamengeſteld, zich onder den 1779.
„ anderen hebben verbonden, en zich op
„ eene zekere wyze tot één Lichaam heb-
„ ben geformeerd, door de merkwaardige
„ *Unie van Utrecht*, die de grondſlag is
„ geweest van haar Vryheid, en, onder
„ den Zegen van den Hemel, zedert al-
„ tyd geweest is een van de voornaamſte
„ Oorzaaken van haar Welvaard. Ieder
„ van de Provincien in 't byzonder, tegen
„ den gemeenen Vyand te zwak zynde,
„ vonden dezelve in haare Vereeniging
„ en in haaren brandenden Yver voor 't
„ gemeene Welzyn kragten en middelen,
„ om zich te redden uit het Juk der Slaa-
„ vernye, waar onder zy waren zugtende.
„ Dit gelukkig Tydſtip, waar van eigen-
„ lyk gezegd het beſtaan van deeze Repu-
„ bliek zyn aanvang neemt, brengt ons te
„ binnen een van de uitmuntendſte Wel-
„ daaden van de Voorzienigheid, en den
„ Oorſprong van alle Zegeningen, die
„ dezelve zedert met zo veel Overvloeds
„ op deeze Natie heeft uitgeſtort. En,
„ in de daad, het is alleen aan de Goe-
„ dertierenheden des ALLERHOOGSTEN,
„ dat dezelve eeniglyk alle de voordeelen,
„ welke zy by aanhoudenheid geniet,
„ verſchuldigd is. Menigmaalen van bui-
„ ten door ontzaglyke Vyanden aangetast,
„ of van binnen door ſchadelyke verdeeld-
„ heden ontrust, is dezelve de gevaaren,

„ die

III. BOEK. 1779. Drukke Zeevaard.

„ die haar dreigden, niet ontweeken dan „ door GODS zigtbaare beſcherming. (*)

De voorheen, by herhaaling, uitgeſtorte klagten der Kooplieden, en Zeehandelaaren en dringende verzoeken om beveiliging der Scheepvaard, hadden eenigzins een verwakkering, omtrent 's Lands Zeeweezen, veroorzaakt, ſchoon de daadlyke beſcherming van een aller bloeyendſten Handel-tak, beſnoeid en geknot door nydige Nabuuren, nog agterwege bleef. De Zeevaard, ondanks deeze nadeelen, voor byzondere Perſoonen, over 't algemeen, voor ſpoedig gaande, door de ſterke vraag na *Nederlandſche* Schepen, tot Vragtvaard, voornaamlyk op de *West-Indien*: want deskundigen hebben berekend, dat ruim *Vierduizend* zo groote als kleindere Koopvaarders van dit Gemeenebest, dit Jaar de Zee bouwden (†) deedt dit den prys der Schepen hier te Lande verbaazend ſtygeren, en men kon, hoe druk dezelve te *Amſterdam*, *Rotterdam*, *Dordrecht* en *Zaandam*, als mede in *Friesland*, aanbouwende de behoefte naauwlyks vervullen. Op de woelige Scheepstimmerwerven ontbrak het veel al aan Werkvolk, met hooge loonen moest het gehouden, en door verdubbeld geld en goede woorden tot het werken op Zon- en Feestdagen aangezet worden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 24.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 219.

De Algemeene Staaten het nodig keurende een buitengewoon middel van Belasting in te voeren, tot goedmaaking der kosten van de meer dan gewoone Toerustingen ter Zee, die, tot kragtdaadiger beveiliging en beſcherming van de Koopvaardy Schepen deezer Landen, zouden moeten gedaan worden, ſtelden vast dat alle Schepen, welken het enkel *Lastgeld* verſchuldigd waren, van den eersten deezes Jaars af, *Dubbel-Lastgeld* zouden betaalen. Ook zou het *Veilgeld*, geduurende dit Jaar, met één ten Honderd op de inkomende en met een half ten Honderd op de uitgaande Goederen bezwaard worden. (*) Den Zeehandel beveiligd en beſchermd te zien was de hartgrondige wensch aller rechtſchaape Landzaaten, en boven al der geenen wier zelfbelang met het algemeene onmiddelyk gepaard of 't zelve voorging. Bereidwillig onderwierpen zich de Zeehandelaaren aan een verzwaaring van Belastingen, van welker wel aanleggen zy eenen duurzaamen voorſpoed mogten verhoopen.

Dubbel Last- en Veil-geld ingevoerd.

Maar dewyl het Dubbel-lastgeld zo wel van de Schepen der Buitenlanderen als der Ingezetenen geheven werd, leverde, wanneer dit in trein gebragt was, de Baron van THULEMEYER, Afgezant des Konings van *Pruiſſen* by den Staat, een Vertoog in, van wegen dien Vorst, te ken-

Bezwaar door den Koning van *Pruiſſen* daar op ingebragt.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 89.

III. BOEK. 1779.

kennen geevende, dat Hoogstdezelve niet wel zou kunnen lyden, dat dit *Lastgeld*, door zyne Onderdaanen betaald wierd, of dat anders zyn Majeſteit, by wyze van ſchaavergoeding, dezelve Laſten ook van de Schepen des Gemeenebests zou vorderen.

Hunne Hoog Mogenden, antwoordden, eerlang, onder veele betuigingen van vriendſchap, dat deeze Last geheeven wierdt, om dat de tyden zulks eischten, en zy hier in geene verandering konden maaken: dat, egter, de Turf, die uit *Oost-Friesland* kwam, daar van zou bevryd blyven, mits de Schepen, dezelve aanbrengende, ongelaaden te rug keerden, of dat zy anders van de medegenomene goederen uit de Havens van den Staat, mede het verhoogde Last- en Veilgeld moesten betaalen. (*)

Nader Vertoog van *Frankryk*, vergezeld, van het Nieuwe Reglement.

In welk een belemmerden toeſtand zich deeze Staat bevondt, met den afloop des voorleden Jaars, door het dringen van twee magtige Oorlogende Mogendheden, die ieder, op haare wyze, wilden, dat dezelve de *Onzydigheid* en *Onafhanglykheid* zou bewaaren; hebben wy hier boven geſchetst. (†) 't Was 'er wel verre af, dat, in die Staatkundige duisternis, met den aanvang deezes Jaars, eenig licht opdaagde

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. en 1780. bl. 282.

(†) Zie *Onze Vaderl. Hist.* I Deel. bl. 265.

des veel eer ſcheen dezelve te verdikken. Op de weigering van het aanneemen des Antwoords van 't Gemeenebest op het Vertoog des Hofs van *Verſailles* volgde het weder inleveren eens Vertoogs, van dat Hof by den Staat, door den Hertog DE LA VAUGUYON, waar in hy klaagde, „ dat het Antwoord, geſchikt om overgeleverd te worden, in ſtede van de „ klaarſte kenmerken eener volſlaage Onzydigheid te draagen, niet anders opgaf „ dan algemeene Toezeggingen, en zelfs „ de geneigdheid liet doorſtraalen om te „ volharden in de maatregelen, welke, ten „ voordeele van de Vyanden van *Frankryk*, de Regten bepaalden, die den Onderdaanen van hunne Hoog Mogenden „ zo regtvaardig toekwamen." —— Voorts gaf hy te kennen, „ dat, indien Hunne „ Hoog Mogenden volhardeden in den „ Kooplieden niet alle beſcherming te ver„ gunnen, dewelke zy verzogten, en voort„ voeren met, ten voordeele van de Vyan„ den zyner Majeſteit, de uitoefening van „ hunne Regten te bepaalen, de Koning „ bereid was, om, zonder uitſtel, een „ Nieuw Reglement te doen afkondigen, „ betrekkelyk tot den Koophandel en „ Scheepvaard der Onderdaanen van het „ Gemeenebest." —— Hy verzekerde hun, „ dat zyne Majeſteit, niet dan met „ een hartelyk leedweezen, tot het nee„ men van zulk een Beſluit gekomen was: „ De onderſcheidingen, ten behoeve der „ Inwoonderen van *Amſterdam*, zouden

III. BOEK. 1779.

„ een blyk opleveren van de genegenheid „ en goedwilligheid, in welke hy gaarne „ gewild hadt alle de Leden van het Ge„ meenebest te hebben kunnen doen dee„ len." (*). Niet onduidelyk, was uit dit Vertoog, af te neemen, dat zyne Allerchristelykſte Majeſteit onzen Voortgang, in het neemen van gepaste en rustige maatregelen, tot voorſtand onzer wettige Handel- vryheid, zich niet min aantrok dan de Opſchorting der Onbepaalde Convoyen.

Nevens dit Vertoog overhandigde de Afgezant een Afſchrift van het Nieuwe Reglement aangaande den Koophandel en Zeevaard der *Hollandſche* Scheepen. 't Zelve verdient, van zo veel gevolgs geweest zynde, hier grootendeels geplaatst te worden. „ De Koning, in zyn Regle„ ment van den zes- en- twintigſten July „ laastleden, betreffende de Vaard der „ Scheepen van Onzydige Mogenheden, „ aangekondigd hebbende, *dat hy voor* „ *zich behieldt, de Vryheid in het eerſte* „ *Artykel beloofd, te herroepen, in gevalle* „ *de Vyandelyke Mogenheden niet wederzyds* „ *dezelfde Vryheid gaven, geduurende zes* „ *maanden uitſtels*, oordeelde het voeg„ zaam zyn oogmerk te openbaaren, ten „ aanziene der Schepen toebehoorende „ aan de Inwoonderen der *Vereenigde Ne*„ *derlanden.* —— Het Gemeenebest der „ *Ver-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 164.

„ *Vereenigde Nederlanden* van het Hof van *London* niet verkreegen hebbende eene „ Vryheid van Vaard, die gelyk ſtaat met „ de geene, welke de Koning aan deszelfs Vlag *voorwaardelyk* beloofd hadt, „ en welke dezelve uit hoofde zyner *Verdragen* met *Engeland* toekomt; zo herroept zyne Majeſteit, ten aanzien der „ Onderdaanen van 't gemelde Gemeenebest, de voorregten toegeſtaan by het „ eerſte Artikel van het Reglement, „ aangaande de Koophandel en Vaard „ der Schepen van Onzydige Mogenheden; „ willende diensvolgens zyne Majeſteit, „ dat de vyf eerſte Artykelen van het „ Reglement van één- en- twintig October MDCCXLIV, by voorraad, zullen „ worden uitgevoerd ten aanzien van de „ Schepen diens Gemeenebests." — Zyne Majeſteit begreep, daarenboven, dat, te rekenen van den zes- en- twintigsten January MDCCLXXIX, de Schepen, „ aan de „ Onderdaanen des gemelden Gemenebests toebehoorende zullen betaalen het „ regt van Vragtloon, bepaald den vier- „ en- twintigſten November MDCCL. en „ zestien July MDCCLVII. het aan „ zich voorbehoudende, een nieuwe „ Tollyst te doen uitgeeven, betrekkelyk „ tot de eigen Koopmanſchappen der *Vereenigde Gewesten* en tot de Voorbrengzelen van derzelver Fabrieken. —— „ Zyne Majeſteit, nogthans, in aanmerking neemende dat de Stad *Amſterdam* „ heeft uitgemunt in *Patriottiſche poogingen* „ om by het Gemeenebest te wege te bren-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ gen, dat hetzelve zich door het Hof
„ van *London*, het verzekeren van de
„ onbepaalde Vryheid, welke zyne Vlag
„ toekomt, als voortvloeyende uit des-
„ zelfs Onafhanglykheid, van de on-
„ ſchendbaarheid van deszelfs Koophan-
„ del, welke het Regt der Volken mede-
„ brengt én de Verdraagen bevestigen, en
„ deeze Stad eene uitſteekende blyk zy-
„ ner goedgunſtigheid willende geeven,
„ laat aan de Schepen, die door haare In-
„ woonders bevragt zyn, en uit haare
„ haven vertrekken, de Vryheid behou-
„ den, in het eerſte Artykel van het Re-
„ glement van zes- en- twintig July laatſt-
„ leden beloofd, als mede de ontheffing
„ van het Regt op het Vragtloon; uitge-
„ zonderd de Schepen ter Kustvaard
„ in de *Franſche* Havens gebruikt ten
„ aanzien van welken het Arrest des
„ Raads van zestien July MDCCLVII: in
„ bewerking zal blyven. Zyne Majeſteit
„ laat daarenboven, de Inwoonders van
„ gemelde Stad in het bezit van de voor-
„ regten, welken de goederen van hun ei-
„ gendom en de voortbrengzels hunner
„ Fabrieken genieten, gelykerwys zulks
„ thans in gebruik is." —— Voorts behels-
de dit Reglement de noodige ſchikkingen
op den uitvoer van 't zelve, en het voor-
komen van allen bedrog-genot der voor-
regten aan de Inwoonderen van *Amſterdam*
verleend (*) —— Met hoe haatlyke kleu-
ren

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 169.

ten men dit Arrest ook afſchilderde, en LODEWYK DEN XVI. zogt te doen voorkomen als vorderende de alleronregtvaardigſte en ſchreeuwendſte zaak; hielden veelen het daar voor, dat 'er geen geweld, geen berooving, geen mishandeling, geen verkragting van Verbintenisſen, mede gepaard ging; ja dat zyne Majeſteit alleen gebruik maakte van het onbetwistbaar Regt, 't welk ieder Mogenheid bezit, om in haare Staaten, ten aanziene der Inkomsten, en den Handel op de Havenen des Ryks, zodanige ſchikkingen te maaken, als haar goed dunkt, en met geene uitſtaande Verbintenisſen ſtryden, en waarvan zy aan niemand anders Rekenſchap verſchuldigd is.

Amſterdam bewerkt de uitſtelling van het volvoeren.

Hadt de Hertog DE LA VAUGUYON, op den zestienden van Louwmaand, dit Vertoog en Reglement, beide overgeleverd, 'er volgde geene verandering altoos op: waarom hy, de dagtekening wanneer het laatſte eenen aanvang zou neemen, vast naderende, zich by de Staatsdienaaren vervoegde, en mondeling hun deeze nadering herinnerde. —— *Amſterdam*, zo zeer bevoorregt, gaf blyk niet geſteld te weezen op deeze uitzondering ten haaren voordeele, die niet dan haatlyk kon weezen by de andere Leden. De Afgevaardigden deezer Stad begaven zich, den twintigſten dier maand, by den *Franſchen* Afgezant, hem verzoekende, dat hy zyn voorſpraak by den Koning wilde aanwenden, ten beste der andere Steden en Landſchappen; hun verzoek

III. BOEK. 1779.

grondende op de hoop, dat de begonne raadpleegingen, tot genoegen van zyne Majesteit, zouden afloopen. De Hertog toonde zich gereed en genegen om hier zyne bemiddeling aan te wenden, en hadt deeze ten gevolge, dat de uitvoering van het Reglement opgeschortzou blyven tot den achtsten van Sprokkelmaand. Hier van gaf hy hunne Hoog Mogenden kennis; doch ging die kennisgeeving vergezeld van deeze dringende verklaaring, „ dat hoe langzaamer zyne Majesteit te werk ging in de uitvoering te bepaalen van een Plan, niet dan „ met het grootste leedweezen beraamd, „ hy des te vaster en onwankelbaarder by „ zyn besluit zou blyven. Wanneer de „ bestemde dag des laatsten uitstels, acht „ February, voorby was, zouden geene „ Vertoogen hem kunnen beweegen tot „ het herroepen van dat Reglement; maar „ 't zelve terstond afgekondigd en uitgevoerd worden, by aldien hy tusschen „ nu en dan, geen egt en duidelyk berigt ontfing, dat alle Schepen, met eenigerhande soort van Zeebehoeften, en „ by naame met Timmerhout gelaaden, „ toegelaaten zouden worden, voortaan „ de bescherming te genieten van de Convoyen, den Koopvaardy Schepen verleend; en dat het Besluit, strekkende „ om de ten behoeve van dezelve verzogte bescherming, by voorraad, op te „ schorten niet meer van kragt zou „ zyn, en dat hunne Hoog Mogenden „ besloten geene de minste bepaaling te

„ stel-

„ ſtellen aan de volmaaktſte Onzydig-
„ heid, welke zy voorneemens waren te
„ houden, ſtaande de Oneenigheden tus-
„ ſchen *Frankryk* en *Engeland*" (*).

III. BOEK. 1779.

Lang marren duldde het nauwgezette tydperk niet. 't Was, daarom, dat Staaten van *Holland*, op den zes- en twintigſten van Louwmaand, en de Algemeene Staaten twee dagen laater, beſlooten, de Opſchorting van Convoy, aan Schepen met Scheepstimmerhout na *Franſche* Havens beſtemd, den negentienden van Slachtmaand des verloopen Jaars bepaald, *buiten werking te ſtellen.* Dit was wel iets gevorderd, om *Frankryks* misnoegen te ontgaan; doch 'er werd verder niets daadlyk bepaald, omtrent het verleenen van Convoyen: en de groote zwaarigheid, om een voldoend en uitmaakend antwoord aan den *Franſchen* Gezant te geeven, bleef over.

Het opſchorten des Convoys buiten werking geſteld.

Eer *Holland* bepaald hadt het bovengemelde Beſluit buiten werking te ſtellen, vaardigde Zyne Hoogheid eenen rondgaanden Brief af aan de Zes overige Gewesten, betreffende de Handelingen met den *Franſchen Gezant*, en den tegenwoordigen toedragt der zaaken: dezelve was den vier- en twintigſten van Louwmaand gedagtekend. In deezen vinden wy de gevoelens van Zyne Hoogheid, op dit onderwerp nadruklyk voorgedraagen; daar hy het van zy-

Rondgaande Brief van zyn Hoogheid aan Zes Gewesten.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 172.

III. BOEK. 1779.

zynen Pligt agtte hun Edel Mogenden „ den toeſtand der zaake onder 't oog te „ brengen, als mede de gevolgen, welke „ uit een verhaast Beſluit zouden kunnen „ ontſtaan." Hy erkent de bevoegdheid van de Ingezetenen deezer Landen, om vrylyk met hunne Schepen alle Goederen, de *Contrabande* Waaren uitgezonderd, na en van de *Franſche* Havenen, en van de eene Haven naar de andere, over te brengen, volgens het Tractaat van MDCLXXIV. „ Men kon, verklaarde hy" niet ontveinzen, dat de Kroon van *Groot-Brittanje* „ geenzins aan dit Gemeenebest, zo in „ deeze, als in voorige oorlogen, geſtand „ gedaan hadt, 't geen zy, volgens het „ voorſchreeve Tractaat verpligt was." Met deeze bewoordingen het gehouden gedrag der *Engelſchen* aangeſtipt hebbende, gewaagt zyne Hoogheid van het Beſluit op den negentienden van Slachtmaand jongſtleden genomen, om, by voorraad, en tot nader order, geen Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden, onder Convoy te neemen, en erkent tevens, „ dat men niet kon ontveinzen, „ dat de Vertoogen, voorts by 't Hof „ van *Londen* gedaan, die uitwerking niet „ gehad hadden, welke zy met grond „ hadden mogen verwagten, en dat men „ dus bevoegd was, om het Beſluit van „ den negentienden van Slachtmaand, in„ dien zulks raadzaam werdt geoordeeld, „ buiten werking te ſtellen, en zich te „ houden aan de Letter van het Trac-

„ taat,

„ taat, wanneer men zich geliefde te ge-
„ troosten de gevolgen, die daar uit zou-
„ den kunnen en moeten ontſtaan."

Dus, aan den eenen kant, genoegzaam aangeduid hebbende hoe zeer hy voor eene Vredebreuk met *Engeland* vreesde, ſtelt hy, aan den anderen kant, zeer breedvoerig, voor het gehouden gedrag van 't *Franſche* Hof, wel bepaaldlyk ſpreekende van het laatſte Verzoog, en het daar nevens gaande Reglement, beraamd op den Koophandel en Scheepvaard der *Nederlanderen*. Des Stadhouders eigene woorden, welke wy hier moeten afſchryven, ten opzigte van het Bevelſchrift luiden; „ Wy denken, dat geen exempel
„ in de Historien te vinden is, waarby
„ aan de Ingezetenen der Stad *Amſterdam*
„ alleen, als een Recompense van dezelver
„ *Patriotique Sentimenten*, word geconſer-
„ veert, voor dezelver Schepen de Privile-
„ gien by het Kaap-Reglement van den
„ zes-en-twintigſten July jongſtleden aan al-
„ le Neuteraale Vlaggen gegeeven, als
„ mede de exemptie van vyftig ſols per
„ Vat, zo op de Vaard, als op de Cabo-
„ tage, welke aan alle de Schepen der
„ overige Ingezetenen deezer Landen wor-
„ den afgenomen; als of de Souverainen van
„ alle de Zeven Provincien getoond had-
„ den, geene *Patriotique Sentimenten* te
„ hebben, en dat dezelve nergens te vin-
„ den waren dan by de *Regeering der Stad*
„ *Amſterdam*. —— Wy houden ons ver-
„ zekerd, dat Uwe Edele Mogenden

III. BOEK. 1779.

„ deeze *odieuſe diſtinctie* niet zonder be-
„ vreemding hebben vernomen, en dat
„ dezelve zullen begrypen, dat het aan
„ geene vreemde Mogenheid, hoe groot,
„ hoe aanzienelyk, en hoe formidabel, zy
„ ook moge zyn, vryſtaat, om die te ma-
„ ken ten aanziene van eenen Indepen-
„ denten en Vryen Staat, die niet anders
„ gedaan heeft, dan 't geen aan haar vol-
„ komen vryſtaat, naamlyk, om voor
„ een tyd, en maar by proviſie, te ſuspen-
„ deeren, de Protectie van een Tak van
„ haar Negotie, die zy door geen Trac-
„ taat of Verbintenisſe met die Mogenheid
„ verpligt is te protegeeren. En dit is
„ de waaragtige ſtaat der Queſtie. De
„ Republiek is door geen Tractaat,
„ hoe genaamd, verpligt, om goederen,
„ aan *Franſche* Ingezetenen toebehooren-
„ de onder haare Protectie te neemen;
„ maar zy heeft een Tractaat met *Enge-*
„ *land*, waarby geſtipuleerd is, over en
„ weder, dat, in cas van Oorlog van eene
„ der Contracteerende Mogenheden met
„ een derde, de andere Contracteerende
„ Mogenheid met haare Schepen zal mogen
„ transporteeren Vyandlyke Goederen,
„ en dat de Regel *Vry Schip Vry Goed*
„ plaatze zal hebben, except omtrent de
„ by het Tractaat geſpecifiſeerde Contra-
„ bande Goederen. — Welk Regt geeft
„ dit Tractaat aan *Frankryk* om de Repu-
„ bliek te dwingen, om al het Regt, het
„ welk zy, door dat Tractaat, verkregen
„ heeft in den vollſten en uitgeſtrekſten zin

„ te

„ te maintineeren, en om niet het minste
„ daar van voor een tyd, vrywillig niet te
„ gebruiken, en het overige rustig en vree-
„ dig te bezitten? Zulks kan *Frankryk* nim-
„ mer met regt pretendeeren, en Wy laa-
„ ten het aan uwe Eedele Mog. oor-
„ deel over, of het is de Independentie
„ van de Republiek maintineeren, als op
„ de met een dreigement voorziene Inſtan-
„ tien van *Frankryk* goedgevonden wordt
„ daar aan te defereeren, en nu voor als
„ dan te reſolveeren, om de Reſolutie
„ van den negentienden November buiten
„ effect te ſtellen, en, zo ras als de daar-
„ toe noodige Schepen in gereedheid zul-
„ len zyn, de Schepen met Masten, Bal-
„ ken, Krommers, Knien, en dergelyk
„ zwaar Hout, onder Convoy te nee-
„ men.

„ De gevolgen uit eene dergelyke Reſo-
„ lutie te verwagten zyn, dat *Frankryk*,
„ ziende dat zy op die wyze deeze Repu-
„ bliek kan dwingen, om haaren wil en
„ intentien te volgen, daar van, in
„ meer gevallen gebruik zal maaken, als
„ zy het raadzaam oordeelt, en dat de Re-
„ publiek daar door zal gebragt worden,
„ om van pas tot pas, verder te gaan,
„ en als een van die Kroon dependeerend
„ Gewest te handelen, niet volgens des-
„ zelfs belangen; maar volgens die van
„ gemelde Kroon, en waardoor de Re-
„ publiek haars ondanks, misſchien
„ vroeg of laat, genootzaakt zal worden
„ aan deezen Oorlog deel te neemen, en

III. BOEK. 1779.

„ van deszelfs wyze en welberaade Plan.
„ van Neuteraliteit aftegaan. —— Aan
„ den anderen kant is het te vreezen, dat
„ *Engeland*, verneemende, dat de Repu-
„ bliek gezind is om de Houtſchepen te Con-
„ voyeeren, wanneer zy daartoe in ſtaat
„ zal zyn, en zulks nu voor als dan heeft
„ gereſolveerd, dien tyd niet zal afwagten
„ en een Esquader op de kusten deezer
„ Landen zal zenden om te obſerveeren,
„ al het geen dat in en uit gaat, en zich,
„ by tyds, in gereedheid zal houden om
„ het Convoy met de Houtſchepen te in-
„ tercepteeren en te attaqueeren, en dat
„ daar uit eene onvermydelyke rupture
„ te wagten is, waar door de belangen
„ van de Staat, en byzonder de Colonien,
„ zo in de *Oost* als in de *West-Indien*, in
„ de waagſchaal worden geſteld, en aan
„ het uiterſte gevaar geëxponneerd.

„ De ongewapende ſituatie van de Re-
„ publiek, zo te Lande als ter Zee, dis-
„ ſuadeert om in deezen ietwes te pre-
„ cipiteeren, en om niet, dan naa dat
„ men dezelve in een ſtaat van defenſie,
„ zo te Lande als ter Zee, zal gebragt
„ hebben, te reſolveeren omtrent het
„ verleenen der voorſchreeve Convoyen,
„ zo als uwe Edele Mog. als dan zullen
„ oordeelen dat met de waare belangen
„ dit Gemeenebest in 't generaal en van de
„ Provincie van *Friesland* en van derzel-
„ ver goede Ingezetenen in 't byzonder,
„ overeenkomstig is, en ten meesten diens-

„ te

„ te van den Lande zal bevonden worden „ te behooren." (*).

Ondanks deezen Brief van zyne Doorluchtige Hoogheid, door veelen als een meesterſtuk van Staatsbeleid beſchouwd; ondanks de menigvuldige handelingen ſtrekkende om overeenkomſtig met den inhoud daar van te werk te gaan, kreeg het buiten werking ſtellen van het beſluit om de gedagte Convoyen op te ſchorten zyn beſlag. Doch de ſterke invloed der denkbeelden in opgemelden Brieve voorgeſteld, bragt te wege, dat men by *Holland*, met meerderheid, een Antwoord op de Vertoogen des *Franſchen* Afgezants ontwierp en beraamde, waarin men genoegen wilde geeven aan het *Franſche* Hof, zonder zich in moeilykheden met het *Engelſche* in te wikkelen. *Amſterdam* agtte het dubbelzinnig, en geſchikt om de opſchorting der Convoyen ſleepende te houden: en verklaarde zich nadruklyk daar tegen. Zo lang alleen geſtaan hebbende viel *Haarlem*, haar toe, en weigerde te ſtemmen in dit Antwoord. De Algemeene Staaten beſlooten 't zelve den Hertog DE LA VAUGUYON ter hand te ſtellen; maar het ontmoette, om dezelfde reden, dezelfde weigering, als het voorgaande.

1779. Een antwoord aan *Frankryk* gegeeven, 't welk *Haarlem* zo wel als *Amſterdam* wraakt.

(*) *Nieuwe Neêrl. Jaarb.* 1779. bl. 175.

III. BOEK. 1779.

De Koning van *Frankryk*, oordeelende dat de Meerderheid het Handelbelang des Gemeenebests liever aan *Engeland* wilde opofferen, dan aan zyne eiſchen een voldoenend gehoor geeven, deedt kort daar op het Nieuwe Reglement afkondigen. En bevreemde het veelen niet dat hy de Steden, die zich tegen de Meerderheid verzet hadden, om, volgens haar inzien, den Handel voor te ſtaan, met uitzondering behandelde, en *Haarlem* met *Amſterdam* gelyk ſtelde, in de ontheffing der bezwaaren van het Nieuwe Reglement.

Het Nieuw Reglement afgekondigt. *Haarlem* en *Amſterdam* daar van uitgezonderd.

De Tweedragt neemt toe.

De tyding van het afkondigen deezes Reglements in de *Franſche* Havens, en de uitzondering dier twee Steden, werd hier niet verſpreid of de heillooze gevolgen, daar uit te dugten zag men ten breedſte uitmeeten. (*) De Heer LINGUET, drukt zich, over de toen heerſchenden Tweedragt, in deeze partydige taal uit, „ dat de *Verééнigde Gewesten* verdeeld „ waren in twee Partyen; de een de „ *Hof-Party*, welker verbintenisſen, „ neigingen, tegenwoordige en misſchien „ toekomende belangen, dezelve tot de „ zyde van *Engeland* deeden overhellen; „ de andere van *waare Patriotten*, ver„ lichte Kooplieden, die aan de Vriend„ ſchap met *Frankryk* de voorkeuze ga„ ven, of ten minſten aan eene Onparty„ dig-

(*) *Onpartydige Raadgeeving van Batavus* bl. 27.

„ digheid, welke voegt aan een Handel- III.
„ dryvend Volk, 't welk geen ander oog- BOEK.
„ merk moet hebben, dan om den Han-
„ del voor te ſtaan (*)".

1779.

De Kooplieden en by de Zeevaard belang hebbende Perſoonen in *Friesland*, hadden, op den Gewoonen Landsdag, in Sprokkelmaand gehouden, hunne klagten ingeleverd, over het Reglement door den Koning van *Frankryk* beraamd, 't geen de Schepen onder *Nederlandſche* Vlag vaarende, die van *Amſterdam* uitgezonderd, bloot ſtelde aan het aanhouden, opzenden, en wegneemen door de Oorlogſchepen en Kaapers van *Frankryk*; zo dat geene Kooplieden ergens hunne Waaren aan Scheepen onder dezelve vaarende zouden vertrouwen, als gevaar loopende, om door een en ander der Oorlogende Mogenheden genomen te worden: weshalven men zich, onder het ſchynſchoon genot van Vrede, in erger ſtaat bevondt, dan of het Gemeenebest het ongeluk hadt om zelve in deezen Oorlog te deelen. Greep dit Reglement ſtand, dan was het gedaan met de Zeevaard: dewyl de belastingen van alle kanten, zo van dubbele Last- en Veilgelden als van bezwaarenisſen op de *Franſche* Havens, te groot waren, om, by mogelykheid, hoe zeer ook de Vragten ſteigerden, gedraagen en goed gemaakt te kunnen worden. —— Naa een tafereel geſchetst te

Friesland beklaagt zich over dat Reglement.

(*) LINGUET *Annales Politiques* vol. VI. p. 55.

III. BOEK. 1779.

te hebben, van alle de deerlyke gevolgen voor *Friesland* in 't byzonder, en voor de geheele Unie, ontstaande, uit de vermindering van het Regt aan de Ingezetenen deezer Landen toekomende, van wegen de klaare en duidelyke Letter des Verdrags tusschen *Groot-Brittanje* en dit Gemeenebest, verzogten zy om bescherming van de vrye Zeevaard en Handel; vooral om het beraamen der kragtdaadigste maatregelen, door de gezaamenlyke Bondgenooten, om de uitvoering van het nieuwe Reglement van zyne Majesteit den Koning van *Frankryk* voor te komen, en zo mogelyk, het afkondigen van 't zelve af te wenden (*).

Dordrecht en *Rotterdam* klaagen over dit Reglement.

Het Nieuwe Reglement was in *Frankryk* niet afgekondigd, of twee naast *Amsterdam* aanzienlykste Koopsteden *Rotterdam* en *Dordrecht*, leverden hunne bezwaaren deswegen in, zo ter Staatsvergaderinge van *Holland*, als van de Algemeene Staaten. Die van *Rotterdam* gaven te kennen, met de uiterste aandoening, zulks vernomen, en hunne vrees voor deeze gebeurtenis, in voorgaande Verzoekschriften geuit (†), bewaarheid gevonden te hebben, en nog verzwaard, door eene omstandigheid, die dezelve te treffender maakte, de uitzondering naamlyk, ten voordeele der Steden *Haarlem* en *Amsterdam*. De standgryping van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 182. enz.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

van 't gemelde Beveſchrift, kon geene andere uitwerking hebben, dan den geheelen ondergang van hun Handel en Zeevaard, op *Engeland*, *Ierland* en *Frankryk* die in ons Land alleen, in de bevoorregte Steden *Haarlem* en *Amſterdam*, met voordeel, zouden kunnen gedreeven worden. Zy wilden zich niet in laaten, tot het onderzoek, om welke redenen zyne Majeſteit van *Frankryk* hadt goedgevonden, die Steden deeze voordeelen te laaten genieten; noch ook wat dien Vorst bewoogen hadt tot zodanig een Beſluit, en het invoeren eener onderſcheidinge, zo gunſtig voor het eene en zo verderflyk voor het andere gedeelte der Ingezetenen van *één en denzelfden* Staat. 't Waren de beweegredenen niet, maar het *Edict* zelve, en de gevolgen van dien, welke hun drukten (*). De bezwaaren der Kooplieden van *Dordrecht* waren bykans eensluidend, en zy beriepen zich op het voor weinig dagen breeder ingeleverd Klaagſchrift der *Rotterdammeren* (†).

Beide deeze Klaagvertoogen geen gevolg hebbende, vervoegden zich de *Rotterdamſche* Kooplieden nader by zyne Hoogheid den Prins Erfſtadhouder, met eene Schets van de daadlyke geſtaldheid des Handels en Zeevaards in hunne eertyds bloeijende Stad, op *Frankryk*, *Engeland* en *Ier-*

De *Rotterdamſche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid, deswegen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 415.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 420.

III. BOEK. 1779.

Ierland, reeds in een deerlyk verloop, dewyl hun geheele Handel, voor meer dan drie vierde gedeeltens, daar van afhing; en nu naar *Amsterdam* of elders werd verplaatst. — Boven dit reeds zo veel nadeel aanbrengend Edict, verklaarden zy, in 't zekere, onderrigt te zyn van een in *Frankryk*, ontworpen nog drukkender Tarif, 't geen den Handel en Scheepvaard dier Stad welhaast geheel zou doen verloopen, en door 't vertrek en onherstelbaar bederf of de verarming der Kooplieden, volstrekt in den grond helpen. Zy waren gereed alles te waagen en op te zetten, wat tot afwending van de onmisbaare uitwerkzelen des Edicts en van het gedreigde Tarif, noodig of dienstig zou worden geoordeeld. — Zy meenden, met alle regt, te mogen verwagten, dat dan voor hun, die gelykerhand met 's Lands Ingezetenen, ten allen tyde, 's Lands Lasten gedraagen en zich, huns weetens, nooit tegen hunnen Souverain of zyne Doorlugtige Hoogheid, misgreepen hadden, zouden worden bezorgd even die zelfde voorregten, welke andere Steden van dit Gewest genooten, en dat dus ook de ongehoorde Ongelykheid, die daar omtrent, thans plaats hadt, zou weggenomen, en niet geduld worden, dat andere Steden, in dezelfde Souverainiteit gelegen, hunne welvaard vergrooten ten koste en ruïne van derzelver Mede-Ingezetenen. — „ De bekende „ edelmoedige denkwyze, zyner Doorlug„ tige Hoogheid, zeggen zy onder ande„ re,"

„ re," „ zou nimmer toelaaten, dat „ zulk een aanzienlyk gedeelte van 's Lands „ Ingezetenen, zodanige harde gevolgen „ zou moeten ondervinden van het ver- „ trouwen, 't welke zy, ten allen tyden „ hadden gesteld op de Vaderlyke zorgen „ van hunne Wettige Overheden, en „ Zyne Doorlugtige Hoogheid; en uit „ welke Principes alleen, zy dan ook had- „ den gedificulteerd zich eenigzins te men- „ gen in de Deliberatien van den Staat, „ even als zommige anderen, dewelke „ thans, uit dien hoofde, boven hun zo „ bevoorregt scheenen te worden (*)." — In deezer voege waren de heillooze zaaden van Afgunst en Tweedragt gezaaijd onder de Leden van den Staat, en zy stonden tot de verderflykste hoogte op te groeijen. *Haarlem*, doch inzonderheid *Amsterdam*, werd van flinksche oogmerken en heulen met *Frankryk* verdagt gehouden.

Aanspraak en Voorstel van den Stadhouder in de Vergadering van *Holland*.

De zelfde begrippen, wegens 's Lands toestand, en de middelen tot handhaaving van deszelfs belangen, welke de Erfstadhouder hadt voorgedraagen in zynen Brief aan de Zes Gewesten, hieldt hy de Vergadering van *Holland* voor, op den tienden van Lentemaand, in eene Aanspraak, gepaard met een Voorstel. „ Verre was hy „ van te oordeelen, dat dit Gemeenebest, „ om geen Oorlog te waagen, behoorde „ afstand te doen van de wettige Regten aan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 502.

III. BOEK. 1779.

„ aan derzelver Ingezetenen, volgens de
„ plegtigſte Tractaaten, toekomende: in-
„ tegendeel begreep hy, dat dezelve moes-
„ ten gehandhaafd worden, door alle
„ middelen, die de Voorzienigheid in han-
„ den van dit Gemeenebest hadt geſteld;
„ doch het kwam aan niemand dan aan
„ Hun Ed. Gr. Mog. en de Ed. Mog.
„ Heeren Staaten der andere Gewesten
„ toe, te beſlisſen wanneer het tydſtip
„ daar was, om te beſluiten tot eene Onbe-
„ paalde Beſcherming aan de Handeldry ven-
„ de Ingezetenen. —— Dat hunne Hoog
„ Mog. door geen Tractaat, hoegenaamd,
„ zich verbonden hebbende om alle Tak-
„ ken van Handel, zonder onderſcheid,
„ te beſchermen, niemand het Regt hadt
„ om van dezelve te vorderen, dat zy be-
„ ſcherming verleenende, zulks aan alle
„ Schepen zonder onderſcheid zou moeten
„ doen, zonder aan derzelver Voorzigtig-
„ heid over te laaten, om te beoordeelen
„ of zy in ſtaat waren alle Takken van
„ Handel te beſchutten, en of zy het, in
„ dit Tydſtip, konden doen, zonder de
„ gewigtigſte belangen in de waagſchaal,
„ en zich aan 't grootſte gevaar bloot te
„ ſtellen. —— Vóór het neemen van een
„ volſtrekt Beſluit om de Houtſchepen te
„ convoyeeren hadt men te letten op
„ den Staat, waar in dit Gemeenebest,
„ zo te Water als te Lande, zich be-
„ vondt. —— Eene ſtipte Onzydigheid
„ in agt te neemen, onverminderd de
„ Tractaaten met de Buitenlandſche Mo-
„ gen-

„ genheden, voegde het Gemeenebest: „ dan om dezelve daadlyk, en niet alleen „ tot zo lange het een der Oorlogvoeren- „ de Mogenheden behaagt, om van het „ Gemeenebest, op eene dwingende en „ dreigende wyze te eiſchen dat het party „ kieze, te handhaaven, behoorde het in „ een gewapenden ſtaat te worden ge- „ bragt."

Het Voorſtel van Zyne Hoogheid, ten dien einde, was: het uitrusten van vyftig of zestig Schepen, waar onder niet minder dan twintig of dertig van Linie; het vermeerderen van de Landmagt tot een aantal van vyftig of zestig duizend Man; en het in een ſtaat van behoorlyke tegenweer brengen der Grensplaatzen, als mede het voorzien der Magazynen met den vereischten voorraad van Oorlog.

Wanneer dit alles was werkſtellig gemaakt, dan oordeelde hy het Tydſtip daar, in 't welk het Gemeenebest kon beſluiten tot het handhaaven van de Regten der Ingezetenen, volgens de Tractaaten, en met naame dat van Marine des Jaars MDCLXXIV., Doch een beſluit om alle Schepen, zonder onderſcheid, volgens de Letter van dat Tractaat, en voornaamlyk *Houtſchepen*, onder Convoy te neemen, eer het Gemeenebest in dien ſtaat van verdeediging was gebragt, „ vreesde hy, dat van zeer „ kwaade gevolgen voor de waare belan- „ gen van deezen Staat zou kunnen wee- „ zen, en de eer van deszelfs Vlag aan „ oneere bloot ſtellen, en was daarom

III. BOEK. 1779.

„ van oordeel, dat men, by naderen
„ raadſlag, zou dienen te beſluiten, *tot*
„ *zo lang* geene Schepen met Houtwaa-
„ ren, tot den aanbouw van Oorlogſche-
„ pen benoodigd, onder het Convoy te
„ neemen: en inmiddels het zelve te ver-
„ leenen aan alle verdere Schepen, met
„ geene Contrabande Waaren beladen;
„ ten einde alle Takken van den Handel
„ niet onbeſchermd bleeven, terwyl men
„ raadpleegde over de beſcherming van
„ één enkelen Tak (*)." — Zyne Hoog-heid werd, door Staaten van *Holland* bedankt voor zyn betoonden yver, zy verzogten Afſchriften van den Voorſlag, en ſtelden het Beſluit daar op tot nadere overweeging uit. De Erfſtadhouder deelde dien zelfden Voorſlag mede by eenen Brieve aan de Staatsvergaderingen der overige Gewesten.

Zommigen, die dit Tweevoudig Voorſtel wilden bedillen, gaven voor het van dien aart te weezen, dat de Geſchilvoeringen over de Land- en Zeemagt, daar door eer ſtonden vermeerderd dan weg genomen te worden; dat het den Oorlog van *Engeland* tegen *Frankryk* begunſtigde, ten nadeele van 's Lands Regten, en van een zeer voornaamen Tak onzes Handels ſtrekte; als mede dat de bepaalde groote Zeemagt, en teffens geëischte Landmacht, el-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 431-434.

elkander moesten tegenwerken en vernietigen (*).

1779.

Ten dien zelfden dage gaven de Gelastigden van de gezamenlyke Collegien ter Admiraliteit, in den *Haage* beschreeven om hunne gedagten op te geeven, omtrent de mogelyke en meestkragtige middelen, welke aangewend zouden kunnen worden, ten einde de Zeemagt van dit Gemeenebest op zulk een aanzienlyken voet te brengen als vereischt zou worden, om het Regt van den Staat, op de duidelyke Letter der Verbonden gegrond, met allen nadruk, en teffens met afwending, zo veel mogelyk, van alle gedugte onheilen, door te zetten en te handhaaven, ter Vergadering der Algemeene Staaten, een omstandig verslag van de middelen tot verbetering van 's Lands Zeemagt, en de wyze op welke dezelve ten meesten voordeele behoorde aangewend te worden: zy hadden over dit stuk de gedagten der Vlagofficieren, der Admiraliteiten op de *Maaze*, te *Amsterdam*, en in *Zeeland* ingenomen, by die van *Westfriesland* en *Friesland* hadt men thans geene Vlagofficieren.

Plan door de Gelastigden van de Admiraliteit ingeleverd.

Volgens hun begrip zou de geheele Zeemagt op negen- en tachtig Schepen, (†) be-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 45.

(†) Te weeten 12 Schepen van 70 Stukken 550 Koppen.

30	60	450	
12	50	300	
6	40	270	
			20

III. BOEK. 1779.

bepaald, en in drie behoorlyke Smaldeelen kunnen verdeeld worden. Inmiddels en by voorraad diende men bezorgd te zyn voor het bezetten der Zeegaten, daar toe alle de voorbanden zynde Schepen in gereedheid te brengen, en derwaards te zenden.

By het toerusten dier Schepen, moesten die uit de *Middelandſche Zee* en uit de *West-Indien*, op vier na, t'huis geroepen in dienst behouden, terſtond eenige Wagtſchepen vervaardigd, en van de t'huis komende Schepen één in ieder der Zeegaten gelaaten worden. —— Zo ras 'er een genoegzaam getal Schepen in 's Lands Zeegaten zou ingevallen weezen, hadt men daar uit een Convoy van ten minſten twee of drie Schepen, en drie of vier Fregatten, na de *Engelſche*, *Franſche* en *Ierſche* Havens te verleenen; en de verdere noodige Convoyen, zo veel mogelyk. —— Aan de Zeegaten dienden Batteryen aangelegd, om dezelve en de Reën te beſtryken: van de oudſte Schepen moesten Wagtſchepen gemaakt, Hospitaalſchepen vervaardigd, en aan de Wal vaste Hospitaalen beſchikt worden tot het bergen der Zieken. —— Het Volk thans onvoorbeeld-

12 Schepen van 36 Stukken 230 Koppen.
12 —— —— 20 —— 150 ——
4 Branders met —— 40 ——
6 Advis Jagten —— 60 ——
2 Hospit. Schepen —— 70 ——
3 Bomb. Schepen —— 50 ——

beeldlyk ſchaars zynde, zou men, op 't ſpoor der Voorouderen, de Maand- de Hand- en Aanrits-gelden kunnen verhoogen; ook de proeve van Werving buiten 's Lands neemen: een algemeen pardon voor die 's Lands dienst te water verlaaten, of zich in vreemde Zeedienſten begeeven hadden, en binnen een Jaar weder keerden, verleenen; of waren deeze middelen niet genoegzaam en het gevaar daadlyk, dan was de uiterſte toevlugt alle Vaart te verbieden, tot dat 's Lands Schepen zouden bemand zyn; ook zou men 's Lands Voetvolk tot Soldaaten op de Schepen kunnen gebruiken. —— 't Was op voorſlag van 's Lands-Vlagofficieren, dat zy de aangeduidde vermeerdering van Manſchap op elk Schip van Oorlog aanpreezen: dezelve werden grooter dan voorheen gebouwd, en het zwaarder Geſchut, als mede de vlugger Krygsverrigtingen van onzen tyd, vorderden meer handen. Behalven deeze vergrooting des aantals kwam nog dat men thans in plaats van zes- en- dertig, vieren- dertig Guldens voor ieder Man 's maands moest rekenen.

Staaten van *Holland*, vonden, op 't einde van Lentemaand, geene zwaarigheid om in de voorgeſlagene Middelen toe te ſtemmen, en wilden gaarne met de Bondgenooten zamen werken, om ze te doen ter hand neemen. „ Zy meenden," dit zyn de eigene woorden, „ dat de tegen „ woordige Situatie van zaaken, en het „ gevaar, waar in de Commercie en Na-

Staaten van *Holland* keuren dit Plan goed, en dringen op Onbepaald Convoy.

III. BOEK. 1779.

„ vigatie van de Republiek aan wederzy-
„ den tusschen Oorlogende Mogenheden
„ was, indisputabel vorderen, dat hoe
„ eer zo beter, zonder langer uitstel, tot
„ bescherming der Vrye Vaart en Com-
„ mercie van de Republiek aan dezelve
„ Convoy werde verleend, *indistinctlyk*
„ voor alle Waaren by de Tractaaten niet
„ voor Contrabande Waaren erkend, en
„ als zodanig gedesigneerd; mitsgaders
„ zonder onderscheid, of dezelve voor
„ eigen, dan voor *Engelsche* of *Fransche*
„ of *Neutraale Rekening* gelaaden, en na
„ *Frankryk*, *Groot Brittanje*, of Neutraale
„ Landen gedestineerd of van daar geko-
„ men waren. Om de Commercie-Sche-
„ pen van de Republiek, volgens de dui-
„ delyke Letter van de Tractaaten en het
„ Regt der Volken, tegen allen geweld en
„ overlast te beschermen." —— Voorts gaven zy in dit hun Besluit, wegens 's Lands Zeemagt, zodanige nadere schikkingen op, overeenkomstig met den gedaanen voorslag, als zy oordeelden, dat de tegenwoordige toestand der zaaken ten meesten oorbaar vorderden; met beschikking wegens de kosten. —— Wyders bragten zy in, „ dat, voor zo verre over
„ de verdere voorgeslagen Equipagie en
„ Aanbouw van Schepen by de Provincien
„ eenige hesitatie zou mogen vallen, en
„ beter geoordeeld zou mogen worden,
„ om de Resolutie daartoe voor eerst, en
„ tot dat gedugte onheilen meer van naby
„ zouden dreigen, nog uit te stellen, tot

„ se-

„ ſecuriteit van de Havenen deezer Landen, ten einde daar toe geen Schepen „ van de vastgeſtelde Equipagien uit Zee „ gehouden zouden behoeven te worden, „ ten minſten zou behooren te worden „ vastgeſteld, dat aanſtonds in Equipagie „ zouden worden gebragt by het Collegie „ ter Admiraliteit op de *Maaze* één Wagtſchip met drie honderd Man, by het „ Collegie ter Admiraliteit te *Amſterdam*, „ vier Wagtſchepen, ieder met twee honderd vyftig Man; en by de Collegien „ ter Admiraliteit op de *Maaze*, in *Zeeland* en *Weſtfriesland* ieder een Adviſjagt met zestig Man, in de Zeegaten „ van *Zierikzee*, de *Maaze*, 't Schuur by „ *Maasſluis* en *Ameland*, alle voor zes „ Maanden."

De Ridderſchap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy.

De Heeren van de Ridderſchap en Edelen, met zyne Hoogheid van een gevoelen, verklaarden, tot het neemen van het uitgebragt Beſluit, wegens 's Lands Zeemagt, „ voor zo veel het verleenen „ van Onbepaalde Convoyen na de Haven „ van *Frankryk* en *Groot-Brittanje* „ aanging, niet te hebben mede geſtemd; „ doch, daar en tegen, wel uitdruklyk te „ blyven by hun voorgaand Advis, willende, in geenen deele verantwoordelyk „ zyn voor de gevolgen, welke uit het „ ontydig verleenen van dusdanige Convoyen, ten nadeele van den Lande zouden kunnen voortkomen, het aan zich „ voorbehoudende deswegen zodanige Aan-

III. BOEK.

1779.

„ tekening te doen als zy zouden te raade „ worden."

De Afgevaardigden van *Amſterdam* betuigden, zich niet te kunnen voegen by het Beſluit van *Holland*, voor zo verre daar in voorkwam eene Aantekening der Heeren van de Ridderſchap tegen het Beſluit, waar by, op het Verſlag ten zelven dage uitgebragt, over het Herſtel van 's Lands Zeemagt, en het verleenen van Onbepaald Convoy, was beſlooten geworden: zynde op het Verſlag beſlooten zo als het was liggende, zonder dat, toen ten tyde, daar tegen eenige Aantekening door de Heeren van de Ridderſchap, of eenig ander Lid van de Vergadering, gedaan of aan zich voorbehouden was. —— Zy hielden het aan zich eene Aantekening tegen de voorſchreeve Aantekening zelve, zodanig als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren. —— Wel verre dat *Amſterdam* hier alleen ſtondt, ſpraaken die van *Dordrecht*, *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Rotterdam*, *Gorinchem*, *Schiedam* en *Alkmaar*, op dezelfde wyze over dit beſtaan der *Ridderſchappe*, die egter ſteun vondt by de Afgevaardigden der Steden *Schoonhoven*, *Briel*, *Hoorn*, *Enkhuizen*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende* (*).

Amſterdam en eenige Steden, behouden aan zich eene Tegenaantekening; terwyl andere Steden met de Ridderſchap inſtemmen.

Gelderlands gevoelen over het Plan.

Staaten van *Gelderland* het Verſlag door de Collegien ter Admiraliteit ingebragt, waar mede *Hollands* Beſluit inſtemde, overwoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 438.

wogen hebbende, bragten, als hun gevoelen, uit, dat men zich moest bevlytigen op eene goede Verſtandhouding met de Oorlogvoerende Mogenheden; op eene Wapening ter Zee en te Land, en dat men, dit gedaan hebbende, dan verder zou raadpleegen op het al of niet convoyeeren der Goederen volgens het Regt der Tractaaten; „ als nog oordeelden zy het te voorbaarig, „ in een onderzoek te treeden of het den „ Staat oorbaar zou zyn, door een Be„ ſluit, dat een Vredebreuk met *Engeland* „ ten gevolge zou kunnen hebben, den „ ophef der *Franſche* Edicten misſchien te „ wege te brengen; te meer daar zy, met „ veel vertrouwen, meenden te mogen „ vaſtſtellen, dat de kragt der werking „ dier Edicten, voornaamlyk, zo niet ge„ heel, op de daar by bevatte uitzonde„ ring berust, welke aanzagen als het ge„ heele Gemeenebest met een ganſche ont„ binding dreigende, indien daar tegen, „ in tyds, door alle de Bondgenooten, niet „ werd gewaakt." Naa hunne betuigde en betoonde bereidwilligheid door het inwilligen der gedaane Petitien, om de zaaken der Zee te helpen ſchraagen, en ſterken aandrang by de Bondgenooten om niet langer te aarzelen in het toeſtemmen tot het vermeerderen der Landmagt, tot dekking der Grenzen, zeggen zy ten ſlot, „ niet „ te kunnen verbergen, dat, in gevalle „ aan deeze hunne verzoeken de Landmagt „ betreffende, niet mogt worden tegemoet „ gekomen, zy als dan, hoe wel ongaarne,

„ ge-

HI. BOEK. 1779.

„ de bezwaaren in *Frankryk* op de Vaard
„ en Handel des Gemeenebests gelegd,
„ alleen van belang kon weezen voor de
„ Ingezetenen van *Twee Steden*, die, ten
„ nadeele van den Handel van de andere,
„ eene uitzondering, ten hunnen voordee-
„ le, hadden verkreegen. — Dat dit
„ Gemeenebest, thans geen Tractaat van
„ Koophandel met *Frankryk* hebbende,
„ dat Ryk volkomen bevoegd was tot het
„ vaststellen der bezwaaren in het laatste
„ Reglement bepaald, en het derhalven
„ niet raadzaam zou weezen in misverstand
„ met *Engeland* te komen om den ophef
„ van hetzelve te krygen; daar de her-
„ roeping van 't zelve niet langer zou be-
„ hoeven te duuren, dan het *Fransche* Hof
„ zulks goedvondt, of besluiten mogt het
„ Gemeenebest met dergelyke maatrege-
„ len te dreigen, als wanneer zulks
„ ten gevolge zou hebben, dat het zelve
„ Hof eene zeer uitgestrekte toegeeven-
„ heid van onze zyde zou verwagten. —
„ Dat door het convoyeeren van Scheeps-
„ materiaalen en Houtwaaren na de *Fran-*
„ *sche* Havenen, de Handel deezer Lan-
„ den, (wegens de belastingen daar op in
„ *Holland* gelegd) weinig nadeel lydt; en
„ te gelyk met betrekking tot *Engeland*
„ bevorderd werd de veiligheid van den
„ Staat in 't algemeen, en van den Handel
„ in 't byzonder, daar tog, in allen geval-
„ len het eerste deezer voorwerpen voor
„ het tweede behoort te gaan. — Einde-
„ lyk hadden zy niet zonder bevreemdinge
„ verstaan de Uitzonderingen aan de Ste-

„ den

„ den *Haarlem en Amſterdam* verleend, „ boven de verdere Leden van het Bond- „ genootſchap; welke zy vertrouwden, „ dat aan Hunne Hoog Mog. mede zou- „ den voorkomen van zodanige gevaarlyke „ gevolgen voor de *Unie* der Bondgenoo- „ ten, te weezen, dat nimmer een derge- „ lyke magt aan een Gewest, veel min „ aan eenige Steden in dezelve, kon of „ behoorde te worden toegekend. Staaten „ van *Holland* en *Westfriesland* moest de „ zonderlingheid van deezen Handel der „ bewuste *Twee Steden*, onder 't ooge „ gebragt, en verzogt worden in ernſtige „ overlegging te willen neemen, en „ tegen te gaan het uitwerkzel van „ het bevoorregten van de Ingezetenen „ der voorgemelde *Twee Steden* boven die „ der verdere Leden van het Bondgenoot- „ ſchap, ten einde alle gevaarlyke gevol- „ gen voor de geſteltenisſe van den ge- „ heelen Staat, zo dra mogelyk, mogten „ worden voorgekomen (*). — De drie overige Landſchappen zich op dit ſtuk nog niet verklaard hebbende, kon dien zaak haar volkomen beſlag niet krygen.

Raadſlag en Beſluit van *Holland* op den Voorſlag van zyne Hoogheid.

Inmiddels werd het Voorſtel van zyne Hoogheid by Staaten van *Holland* ingeleverd, om de Zeemagt tot vyftig of zestig Schepen en daar onder ten minſten twintig van Linie, en de Landmagt tot vyftig of zestig duizend Man, te brengen (†) door de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 522-528.
(†) Zie hier boven bl. 35.

III. BOEK. 1779.

dezelve in overweeging genomen. Eenige Leden der Vergaderinge gaven hunne onbepaalde goedkeuring aan dien Voorſlag *Amſterdam* en andere Steden, geen gevaar van Oorlog aan de Landzyde altoos ziende, en dus geen dringenden nood, om, met zo zwaare kosten, de Landmagt te vermeerderen, op een tyd, dat het gevaar ter Zee daadlyk dreigde, weezen dit gedeelte des Voorſtels af. Hoe nuttig zy het ook keurden, dat de Zeemagt tot zulk eene hoogte mogt worden opgevoerd, vereischte zulks veel tyds en gelds: waarom zy het beter oordeelden, tot den tyd toe, dat de andere Gewesten, hunne aandeelen in de kosten der Uitrustinge van twee- en dertig Schepen, tot welke, op het einde des afgeloopen Jaars beſlooten was, daadlyk opgebragt hadden, zich aan die bepaaling te houden, en den Koophandel en Zeevaard te beſchermen overeenkomſtig met de Beſluiten, in Louwmaand by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten genomen. Met *tien* tegen *negen* ſtemmen ging dit gevoelen door. De Leden van de Ridderſchap, (welke onder de negentien Leden maar één Stem heeft,) waren in twee gelyke deelen verdeeld, het een keurde den Voorſlag goed het ander denzelven af: weshalven het Beſluit, om voor als nog geen Convoy aan de Schepen met Scheepstimmerhout bevragt, herroepen, en de Uitrusting van twee- en dertig Oorlogſchepen bepaald bleef. *Frankryk* hadt nog geen volſlagen Antwoord bekomen,

men het Nieuw Reglement van dat Hof wegens de *Hollandſche* Schepen, bleef in werking met de uitzondering van *Haarlem* en *Amſterdam*, zo euvel opgenomen door de andere Leden van *Holland*, en waar over de andere Gewesten klagtig vielen (*).

Hadt het *Franſche* Hof, op zyne wyze, den Staat tot Onzydigheid en het handhaaven zyner Onafhanglykheid, zoeken te dringen, het *Engelſche* bleef niet in gebreke om het, op zynen trant, te doen. Een deels vleiend, deels ſteekend, deels dreigend Vertoog des *Engelſchen* Afgezants, op den negenden van Grasmaand, den Algemeenen Staaten voorgedraagen, behelsde hier van de onbetwistbaarſte blyken. „ Tot heden toe hadt zyn „ Koning zich onthouden van zich te be„ moeijen met de Onderhandelingen, wel„ ke het Hof van *Frankryk* met Hunne „ Hoog Mogenden hadt aangevangen, „ wegens het verleenen van beſcherming „ aan allerhande ſoorten van Scheeps„ bouwſtoffen, geduurende den tegen„ woordigen Oorlog. Maar de laatſte „ ſtappen des *Franſchen* Gezants lieten „ hem niet toe langer ſtil te zitten. De „ oude banden van Vriendſchap tuſſchen „ de *Engelſche* Kroon en dit Gemeene„ best, konden niet dulden, dat de eerſt„ gemelde 't zelve geene onderrigting ga„ ve van 't gevaar, aan 't welke de Staat „ zich

Vertoog van den Ridder YORKE den 9 April.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 446.

III. BOEK. 1779.

„ zich zou bloot ſtellen met het oor te
„ leenen aan Voorſlagen, die het ver-
„ breeken der voorheen betuigde Onzydig-
„ heid noodzaaklyk naa zich zouden ſlee-
„ pen. Voorſlagen niet alleen ſtrydig met
„ de Onafhangelykheid; maar zelfs ſtrek-
„ kende tot ondermyning van den grond-
„ ſlag der Regeeringsvorm, en op niets
„ minder uitloopende dan om derzelver
„ Vereeniging te ſcheuren. —— Dat eene
„ vreemde Mogenheid zich het regt aan-
„ maatigde om één der Leden van den
„ Staat ten nadeele van andere, te begun-
„ ſtigen, kon met geene mogelykheid ee-
„ nig ander oogmerk hebben, dan twee-
„ dragt te zaaijen tuſſchen die Leden.
„ Volgden andere Mogenheden dit voor-
„ beeld, welhaast zou het Gemeenebest
„ in ligte laaije vlam ſtaan, en eene vol-
„ ſlaage Regeeringloosheid, de plaats in-
„ neemen der vastgeſtelde goede Orde. —
„ Daarenboven hadden alle die kunſtenaa-
„ ryen handtastlyk, geen ander doelwit
„ dan om het Gemeenebest in onmin te
„ brengen met zynen Koning, en 't zelve
„ in te wikkelen in eenen Oorlog met
„ *Groot-Brittanje*, onder het ſchoonſchy-
„ nend voorwendzel eener volkomen On-
„ zydigheid en het belang van den Koop-
„ handel. —— Wat regt heeft *Frankryk* om
„ Hunne Hoog Mogenden voor te ſchry-
„ ven de maatregelen die zy moeten nee-
„ men met *Engeland*? Hoe en wanneer
„ heeft het dat regt verkreegen? Het Ver-
„ bond waar op Hunne Hoog Mogenden

„ zich

„ zich beriepen, en die myn Koning van „ gelyken geregtigd zou weezen in te „ roepen, behelzen niets dergelyks. Ge„ volglyk moest dat gezogt worden in de „ Heerschzugtige inzigten der *Franſche* „ Kroone, welke een Verbond hadt aan„ gegaan met de *Americaanſche* Weerſpan„ nelingen, en thans werkt en woelt om „ 'er andere Staaten in te ſleepen." —— Naa zich over de vrugtloosheid der poogingen, zints Wynmaand des voorleden Jaars, van de zyde van *Engeland* aangewend, beklaagd, en aangedrongen te hebben, dat eene erkende Beſcherming des toevoers van Scheepsbouwſtoffen na *Frankryk* niet overeen te brengen was, met de dikwyls vernieuwde Verbintenisſen tusſchen de beide Volken en de gedaane Vriendſchapsbetuigingen, geeft hy den last zyner *Groot-Brittanniſche* Majeſteit te kennen; „ dat deeze niet kon afzien van „ de Uitſluiting, welke de noodzaaklyk„ heid van eigene Verdeediging, haar ge„ dwongen hadt te geeven aan het ver„ voer van Scheepsbehoeften na de *Fran„ ſche* Havenen, en met naame van Hout „ tot Scheepsbouwing, *zelfs in het geval* „ *dat men dezelve zou willen doen geleiden* „ *door Schepen van Oorlog.* —— Het voor„ beeld door *Frankryk* gegeeven, van eenige Leden des Staats te begunſtigen, „ ten nadeele der andere, was," gelyk de Ridder voorts aanmerkte, „ zo regel„ regt een inbreuk op de *Unie* en Onaf-

HH. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ hanglykheid, dat de Koning zich vleid-
„ de van nooit in het geval te zullen ko-
„ men om 't zelve te volgen, ten zy eene
„ verkeerde inſchiklykheid voor de inzig-
„ ten van *Frankryk* 'er hem toe dwong,
„ om langs dien weg, voor zo veel het
„ van hem zou afhangen, ſchadeloos te
„ ſtellen, de Leden van de Republiek,
„ die ſchade leden door de partydigheid
„ zyner Vyanden. Zyne Majeſteit hadt
„ het altoos beneden de waardigheid van
„ eene Souverain gehouden om Tweedragt
„ te zaaijen in de Staaten der Nabuuren. —
„ Het onlangs afgekondigd Edict des
„ *Franſchen* Hofs, ontheffende de Steden
„ *Amſterdam* en *Haarlem*, van zekere
„ Regten, opgelegd aan het overige gedeel-
„ te des Gemeenebests, om dat gedeelte
„ te ſtraffen, wegens het gebruik van het
„ regt van Souverainiteit hun toekomen-
„ de, kon niet anders dan geheel *Europa*
„ herinneren, de voorafgegaane Verklaa-
„ ring der beweegredenen, die den Koning
„ van *Frankryk* overgehaald hadden tot
„ het ſluiten van een Verbond met de
„ Weerſpannelingen in *America* (*)."

De overeenkomst tusſchen den inhoud van dit *Vertoog* des *Engelſchen* Afgezants, en de *Aanſpraak* van zyne Hoogheid, die de ſchadelyke gevolgen eener Vredebreuk met *Engeland* voorzag, ter Vergadering van *Holland* (†), liep veelen in 't oog, gaf ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 493.
(†) Zie hier boven bl. 23.

gelegenheid tot ongunſtige aanmerkingen, en haatlyke veronderſtellingen (*). Waar over wy, als de kenmerken van Partyſchap draagende, en, op geenen grond van zekerheid rustende, ons niet zullen uitlaaten.

Beſluit tot een aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt.

De nadruklyke en zo veelvuldig herhaalde klagten der Kooplieden, zo in *Holland* als in *Friesland*, over het neemen en opbrengen van Schepen in *Engeland*, ſchoon niet belaaden met eenige Contrabande Goederen, bragten het in dienſt ſtellen van verſcheide Schepen en het verlengen des diensts van andere te wege; ook beſlooten de Algemeene Staaten, uit dien hoofde, tot eene aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt, en wel van twee- en- dertig Schepen en Fregatten (†) verdeeld onder 's Lands Admiraliteiten, die men zou aanſchryven te bezorgen, dat de Werving ten ſpoedigſten geopend en de Schepen zelve klaar gemaakt moesten worden om gereed te weezen, wanneer men dezelve zou moeten gebruiken om te doen *de bedoelde Convoyen*, tot kragtdaadige beſcherming van Handel en Zee-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 43.

(†) Te weeten 4 Schepen van 60 Stukk. met 350 Kop.

1	—— ——	——	340 ——
1	—— ——	——	290 ——
8	—— ——	50 ——	300 ——
2	Fregatten	40 ——	250 ——
8	—— ——	36 ——	220 ——
7	—— ——	20 ——	150 ——
1	Snaauw	12 ——	100 ——

III. BOEK. 1779.

Zeevaard. —— Ook zou men hier van zyne Hoogheid kennis geeven, met verzoek om daar aan de hand te houden, en order te ſtellen, dat, zo veel doenlyk, alle maanden een Convoy verleend wierd na de *Engelſche* en *Franſche* Havenen, voorts, zo dikmaal het vereiſcht werd, na *Liſſabon* en de *Middelandſche Zee*, en ten minſten tweemaal in 't jaar na de Volkplantingen van den Staat in de *West-Indien* (*). Dit voorzigtig en heilzaam Staatsbeſluit van's Lands Vaderen bleef onuitgevoerd. —— Zyne Hoogheid verklaarde daar aan niet zo ſpoedig en prompt te hebben kunnen beantwoorden, uit hoofde van de op nieuw opkomende zwaarigheden, over het verleenen van Convoy aan Schepen met Hout gelaaden, en de daar uit voortkomende Staatsoverleggingen; deeze hadden het verhinderd (†).

Sterke Vaard op de *West Indien*. Hoe men in *Engeland* van de verſterking onzer Vloot ſprak.

De Vaard op de West-Indien was dit Jaar ſterk; op het kleine Eiland *St. Euſtatius* voeren van hier, ruim honderd Schepen; de veelvuldige Meelmolens konden nauwlyks, hoe druk ook maalende, het Meel om na de *West-Indien* te verzenden in gereedheid brengen: de Lastgeevingen uit alle Gewesten om van hier Goederen te zenden, namen toe, en 't werd, over zulks, van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779 bl. 508.
(†) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 18.

van 't hoogſte belang die bron van welvaard open en vloeiende te houden, tegen alle poogingen van onzen Erfvyanden in Scheepvaard en Handel. Die, op het verneemen der bedoelde verſterking van onze Zeemagt, in hunne Nieuwspapieren ſchreeven „ de *Hollanders* vermeerderen „ hunne Zeemagt, met allen vlyt, zy „ ſchynen beſlooten te hebben, hoe 't „ ook gaa, den voordeeligen Handel met „ de *Americaanen* in de *West-Indien*, te „ willen doorzetten, niet heimlyk; maar „ openbaar. De Bevelhebbers hunner Oorlogſchepen hebben last gekreegen om geweld met geweld te keeren, en los te „ branden op de Schepen van welk een „ Volk het ook moge weezen, die het „ voortaan zullen beſtaan hunne Koopvaardyſchepen in die Zeeën te belemmeren (*)".

Het nieuw *Tarif* op de Koopwaaren, welke de Ingezetenen van dit Gemeenebest, in alle Havens van *Frankryk* zouden invoeren, te vooren aangeduid, werd, met het afloopen van Grasmaand, vastgeſteld, en behelsde: „ Dat de Koopmanſchappen en Voortbrengzels van het Gewas, de Visſchery, de Fabrieken, en „ Handel der Onderdaanen van de *Verëénigde Nederlanden*, by derzelver invoer in alle Havens van *Frankryk*, boven en behalven de tegenwoordig in „ ge-

Nieuw *Fransch Tarif.*

(*) *Univerſ. Magaz. April* 1779. bl. 221.

III. BOEK. 1779.

„ gebruik zynde belastingen, vyftien ten „ honderd van derzelver waarde zouden „ betaalen. —— De gemelde thans in „ gebruik zynde Belastingen, en de vyf- „ tien ten honderd van de waarde der „ Goederen en Koopmanſchappen, daar- „ enboven zouden zelfs, ten tyde van „ Jaarmarkten en by hunnen invoer in de „ Havens van Steden, die eertyds voor „ vreemden vry werden gehouden, ont- „ vangen worden. —— Nogthans waren „ van de tegenwoordige verordeningen, „ uitgezonderd: Verfſtoffen, Meekrap, „ ruwe Hennip, ongeſponne Wol, Smeer, „ Wiedasch, Harst, Teer, Pik, Masten „ en Timmerhout, deeze Waaren zouden „ op den voorigen voet behandeld wor- „ den. —— De Inwoonders der Steden „ *Amſterdam* en *Haarlem* bleeven ook de „ uitzonderingen en gunſten, tot hier toe „ genooten, behouden (*)".

Klagten der *Frieſen.*

Niet vreemd, dat de op nieuw gedrukte Zeevaard de klaagende ſtem weder verhief, en, met veel nadruks, door Schippers, binnen *Friesland* woonagtig, voor zich zelven, en van wegen een groot aantal hunner Landgenooten, die zich met hunne Schepen in *Frankryk* en elders buiten het Gemeenebest bevonden, by de Afgevaardigde Staaten van *Friesland*, ſprak. Zy herhaalden, in hun Smeekſchrift, den vierden van Bloeimaand ingeleverd, de regt-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 529.

regtmaatige klagten en verzoeken voorheen door Kooplieden, Boekhouders en Reeders, gedaan, wegens de onherſtelbaare ſchade, door de *Engelſche* Zeeroovery aan 's Lands Scheepvaard toegebragt, door het weigeren van Convoy aan Schepen met Masten en Hout gelaaden; zy haalden op het gevreesde gerugt, of de Kroon van *Frankryk* maatregelen ſcheen te beraamen, waar door de Handel op dat Ryk, voor de *Nederlanden* onmogelyk gemaakt, en die gewigtige Bron van Welvaard voor *Frieslands* Schepen en Reederyen, zou geſtopt worden; waar op zy vervolgen: „ Dan, helaas! wy bevonden, dat de „ rustige voortzetting van onze Scheep„ vaard en Handel, meer en meer werd „ afgebrooken en tegengegaan, zonder „ dat menigvuldige toegeevenheid, aan „ het overheerſchend gezag van andere „ Mogenheden, iets baatte: aangezien zy „ zich willekeurig ontſlaan van de ver„ pligting aan heilige Tractaaten, wanneer „ het ſlegts overeen te brengen is, met „ een eigendunkelyk inzien van meerder „ voordeel voor hunne Onderdaanen, ge„ lyk de Ridder YORKE dit zeer zoet„ vloeijende voordraagt, als een voldoen„ de beweegreden (*); doch waar op, (het „ zy met eerbied gezegd,) met allen grond „ zou kunnen worden ingebragt, dat dit „ zelf-

(*) De Memorie van YORKE den 9 April 1779. overgeleverd, hier boven bl. 51.

III. BOEK. 1779.

„ zelfde Regt van Volkszekerheid, of „ zodanig voordeel voor de Ingezetenen „ van een Staat, veel gepaster drangre- „ den was, by dusdanige Hooge Magten, „ die als Onzydige Mogenheden, vermo- „ gende maatregelen beraamen, om den „ Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen, „ naar het Regt der Tractaaten, te hand- „ haaven: zo als wy, op gelyke gronden, „ werklyk voorbeeldig zien, in het gedrag „ der *Zweedſche* Kroon, wier Houtſche- „ pen tot de *Franſche* Havens veilig worden „ geconvoyeerd. —— Zal het inzien van „ Volksvoordeel, een voldoende uitzon- „ dering zyn, tegen de kragtigſte Ver- „ bintenisſen, dan zullen de denkbeelden „ en gedraagingen van Voorzigtigheid en „ goede Trouw, welhaast, als zonder „ invloed en gezag zynde, verlaaten wor- „ den. Te meer, wanneer zodanig eene „ kwaalyk gegronde Staatkunde, beneden „ alle betaamelykheid van een Souverain, „ onder betuiging van handhaaving der „ goede Verſtandhouding tuſſchen twee „ anderzins welmeenende en nauw ver- „ bondene Mogenheden, wordt inge- „ voerd, om de verſchillen tuſſchen „ een van deeze, met eene andere Kroon „ ontſtaan. De kragt der Verbintenisſe „ hier in los te laaten, zou zyn de deur „ openen voor de hoogſte ellende. En, „ in de daad, zodanig een Regel te er- „ kennen, met gehoorzaaming aan dezel- „ ve, is ontegenzeggelyk, een gereede „ *Onderwerping*, aan de willekeurige

„ Voor-

„ Voorſchriften van eene *vreemde Magt*,
„ en van den kant van deeze, eene daad-
„ lyke *Overheerſching*, van veel erger na-
„ tuur, dan dat de Kroon van *Frankryk*,
„ buiten verpligting van verbintenis,
„ zyne vrye verleende Voorregten, over
„ 't algemeen, in trekt, en aan byzondere
„ Leden ſchenkt. Te meer nog, wan-
„ neer men, tot ſtaaving van diergelyke
„ overweldigende bepaalingen, zich in
„ de mogelykheid ſtelt, om voorbeelden, die
„ men gelooft de Onafhangelykheid des
„ Gemeenebests te ondermynen, op te
„ volgen, gelyk de Heer Ridder YORKE,
„ met zo veele woorden, van zyne
„ *Groot-Brittanniſche* Majeſteit verklaart. —
„ Met den diepſten eerbied betuigden zy
„ deswegen, dat, door het Edict van 't
„ Hof van *Frankryk*, waar by de Steden
„ *Amſterdam* en *Haarlem* ontheeven
„ werden van zekere Regten, opgelegd
„ aan dit Gewest, en de overige gedeel-
„ tens van de Republiek, en het niet
„ verleenen van een Onbepaald Convoy,
„ hunne Schepen ten eenemaal onbevragt
„ bleeven leggen: dat zy, daar door ont-
„ bloot van het vermogen, van eenig
„ ander beſtaan, met hunne Huisgezinnen
„ in eenen erbarmlyken ſtaat geraakten,
„ aangemerkt 'er, zonder eene ſpoedige
„ en gunſtige verandering in deezen, geen
„ andere uitweg was, dan, dat zy hunne
„ Schepen aan de *Amſterdammers* en *Haar-*
„ *lemmers* verkogten: 't welk het geheel
„ verval van *Friesland*, in veele opzigten,

„ naa

III. BOEK. 1779.

„ naa zich zou ſleepen. —— Zy dringen „ deswegen aan, om, by de Algemeene „ Staaten, met alle verhaasting, het Be„ ſluit te bewerken, tot het verleenen „ van een *Onbepaald Convoy*, voor alle „ Schepen van deeze Republiek, bevragt „ met Goederen aangeweezen in het Trac„ taat van MDCLXXIV, als de eenige „ grond tot voorkoming van de deernis„ waardige gevolgen, die *Friesland* dreig„ den; als mede dat 'er aan onzen Afge„ zant by het Hof van *Frankryk* order „ werd afgevaardigd, om by den Koning „ uit te werken, dat de Schippers en „ Kooplieden van *Friesland* met dezelfde „ vrydommen, als die van *Amſterdam* en „ *Haarlem*, hun Vaard en Handel mogten „ voortzetten (*)."

De Kooplieden van *Rotterdam* klaagen by hunne Regenten, by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten.

De Kooplieden van *Rotterdam*, deerlyk geprangd door het nadeel, ontſtaande uit het Edict en Tarif van 't *Franſche* Hof, vervoegden zich by hunne Regenten, met den ſterkſten aandrang om middelen te beraamen tot opheffing dier Bezwaaren, tot voorkoming van den geheelen ondergang hunner Stad, of wel tot herſtel der gelykheid onder de Leden van den Staat. —— De Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland*, droegen dit leed der Burgeren voor. Voorts boezemden de *Rotterdammers*, hunne hoog gaande klagten by de Algemeene Staaten uit, met aantooning, dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 564.

dat de voorheen gevreesde onheilen, thans daadlyk de Vaard en Handel op *Engeland*, *Schotland*, *Ierland* en *Frankryk* drukten; zodanig dat het geſchaapen ſtondt, dat die beide *Rotterdam*, daar door groot geworden en bloeijende, geheel zouden verlaaten. — Van het Beſluit der Staaten van *Holland*, en den voorſlag aan hunne Hoog Mogenden, om alle Handelſchepen deezer Republiek, *zonder eenige uitzondering*, volgens de daadelyke Letter der Tractaaten en het Regt der Volken, tegen allen overlast en geweld te doen beſchermen, was tot nog niets gekomen: en inmiddels hadt de Koning van *Frankryk* een *Tarif* vastgeſteld; 't welk de daar by niet uitgezonderde Goederen der Handelaaren, buiten de Steden *Amſterdam* en *Haarlem*, met één- en twintig ten honderd bezwaarde, en dus den Handel ondryfbaar maakte.

„ Door het Beſluit der Staaten van *Holland*, hunne wettige Souverainen voorgelicht, konden zy niet twyfelen; maar moesten zich verzekerd houden, dat het geſchikſte, ja het éénigſte middel om de gelykheid der Voorregten, tusſchen alle Leden van den Staat herſteld, en de bekende verongelyking hun aangedaan vergoed te zien, beſtondt in den oorſprong van het ongenoegen van zyne Majeſteit den Koning van *Frankryk* weg te neemen, en aan hun, te gelyk met de overige Ingezetenen der Republiek, eene vaardige, kragt-

„ daa-

III. BOEK. 1779.

„ daadige en *Onbepaalde* Beſcherming te „ verleenen (*)."

Dit Verzoekſchrift ging gepaard met een ander aan Staaten van *Holland* om derzelver ondersteuning in het aandringen der bygebragte Bezwaaren te verzoeken, en by hunne Hoog Mogenden op een allerſpoedigst en bepaald Beſluit aan te houden; of, indien het, onverhoopt, uit hoofde der Regeeringsgeſteltenisſe, zo ſpoedig niet kon geſchieden, dat zy dan, als Souverainen van dit Gewest, zodanige buitengewoone voorzieningen geliefden te doen, als zy overeenkomſtig met hunne Wysheid zouden oordeelen te behooren (†).

Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid.

Meermaalen hoorden wy de *Rotterdamſche* Kooplieden by zyne Hoogheid hunne klagten voordraagen: zy vervoegden zich weder by dien Vorst, niet meer om aan hem open te leggen gevaaren en onheilen, die zich van verre opdeeden, niet alleen om hem te verwittigen van het daadlyk aanweezen dier rampen; niet om hem te doen hooren de jammerklagten van eenige weinige Ingezetenen; maar hem kennis te geeven, dat het allerdrukkendst *Tarif* in *Frankryk* uitgegeeven, de Beurs der Stad zo geweldig trof, dat, zonder ſpoedige hulp, het voortyds gelukkig *Rotterdam*, de tweede Handelſtad deezes Gemee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 569.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 572.

meenebests, ten gronde gaan moest. —— III.
Naa eene korte ophaaling van *Rotterdams* BOEK.
opkomst, bloei, en belang voor den Staat, ——
vervolgen zy. „ Maar, die gelukkige 1779.
„ tyden zyn niet meer, de Navigatie en
„ Commercie van onze Stad is vervallen,
„ de bron van Welvaard is geſtopt, de
„ vexatien der *Engelſchen*, de belastingen
„ der *Franſchen* ſluiten de Zee voor onze
„ Schepen, dwingen ons, in een tydſtip
„ zo favorabel door *Neerlands* Koophan-
„ del, bykans alle Negotie naa te laaten,
„ doemen ons tot eene verdrietige en
„ verderflyke ledigheid, terwyl anderen,
„ ſchoon Leden van denzelfden Staat,
„ om dat zy *ſtoutmoediger hebben geſproken*,
„ met uitſluitende Voorregten beſchon-
„ ken, eenen drievoudigen Oogst kunnen
„ genieten. Het zy verre van ons, dat
„ eene laage en veragtelyke jalouſy ons,
„ aan onze Mede-Ingezetenen, de vrug-
„ ten van hunne yver en arbeid zoude
„ doen misgunnen. —— Het zy verre
„ van ons, dat wy ons, over het gedrag
„ van onze Regeering, zouden beklaagen,
„ het is buiten het departement van Koop-
„ lieden om te bepaalen of de *Voorzigtig-*
„ *heid* der eene, of de meerdere *Gereſol-*
„ *veerdheid* der anderen, moest worden
„ naagevolgd, wy hebben ons nimmer
„ verſtout zulks te beſliſſen. —— Maar,
„ naa dat hun Edele Groot Mogenden,
„ onze Wettige Overheid, derzelver wel
„ overdagt gevoelen heeft geuit, nu *Hol-*
„ *land* tot een *Onbepaald Convoy* beſlooten
„ heeft,

III. BOEK. 1779.

„ heeft, nu *Holland* de ſource van het „ ongenoegen van haaren magtigen Na„ buur, waar van wy de ongelukkige „ Slachtoffers zyn, wil wegneemen, heb„ ben wy vryheid om aan te dringen, dat „ dit middel, door onzen Souverain over„ woogen, goedgekeurd, en ter Genera„ liteit voorgeſlagen, ten ſpoedigſte ef„ fect ſorteere, en door geen lang duu„ rende deliberatien agter blyve, of „ vrugtloos worde. Lange deliberatien „ deeden wel eens het getrouw *Saguntum* „ verlooren gaan; laat dit een Spiegel, „ geen Voorbeeld zyn van het ongelukkig „ *Rotterdam!*" — Hier van een akelig Tafereel gemaald hebbende, ſmeekten zy om de veel vermogende onderſteuning zyner Hoogheid van hun aanzoek, om een ſpoedig en kragtdaadig redmiddel daar te ſtellen, de oorzaak van de kwaal weg te neemen, en de gevolgen daar van te geneezen. „ Uw Voorbeeld, uw Intercesſie", dus drukten zy zich uit, „ zal veel ver„ mogen; één woord van uwe Doorlug„ tige Hoogheid kan misſchien ver„ ſchillende denkbeelden vereenigen; één „ woord van uwe Doorlugtige Hoogheid „ kan misſchien Deliberatien in Reſolutien „ veranderen; één woord van uwe Door„ lugtige Hoogheid kan misſchien de „ Bondgenooten overtuigen, dat *Hol„ lands* Intrest, hun waare en eigen In„ trest is; één woord van uwe Doorlug„ tige Hoogheid kan den bedeesden moed „ geeven. Door Geld kan men zich in

„ ſtaat

„ ſtaat ſtellen om gevreesde gevaaren af te
„ wenden: het Geld ontbreekt ons niet;
„ een bloeijende Koophandel brengt nieu-
„ we Schatten aan: en, ſchoon wy daar
„ van thans verſtooken zyn, is ons goed
„ en bloed ten dienste van ons Vaderland,
„ zo daar door de Navigatie en Commer-
„ cie kan worden gemaintineerd, en dus
„ onze Stad, het voorwerp onzer bekom-
„ meringe; ja, wy mogen 'er by voegen,
„ deeze ganſche Provincie, en zelfs deeze
„ geheele Republiek, behouden, en voor
„ eene totaale ruïne gepreſerveerd kan
„ blyven (*)".

Amſterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan.

Ten zelfden dage, dat de *Rotterdamſche* Kooplieden deeze hulpſmeekende taal voerden, droegen de Steunpylaaren van *Hollands* grootſte Koopſtad, ondanks de Bevoorregting welke zy van de *Franſche* Kroon genooten, een Verzoekſchrift voor by de Algemeene Staaten, over het niet bekomen van Convoy, naa de *Franſche* en *Engelſche* Havens, hun by een Staatsbeſluit toegezegd.. Grootlyks verwonderde het hun, dat zy, zich by het Collegie ter Admiraliteit te *Amſterdam* vervoegd hebbende, om de voldoening aan dit Beſluit, geen ander antwoord dan dit mondlyk beſcheid gekreegen hadden, „ dat het
„ hun Ed. Mogenden leed deedt, geen
„ berigt te kunnen geeven, wanneer de
„ Convoyen, zouden verleend worden:
„ de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 580-584.

III. BOEK. 1779.

„ dewyl het Collegie de noodige orders „ nog niet hadt ontvangen." — Een antwoord waar uit zy niets anders konden opmaaken, dan dat men van verſtand bleef, dat de *Opſchorting van eenige Convoyen*, in den voorleden Jaare, vastgeſteld, niet zou toelaaten *Onbepaalde Convoyen* aan den Handel te verleenen; doch deeze Aanſchryving was geheel van kragt beroofd, door een laater Beſluit deezes Jaars, uitdruklyk inhoudende, dat *die Opſchorting, in de tegenwoordige omſtandigheden, niet meer kon werken:* weshalven dezelve niet meer kon worden aangevoerd, om, onder dat voorgeeven, de Convoyen te weigeren, die *zonder eenige de minſte bepaalingen*, waren toegezegd; te minder om dat zy, op deeze toezegging afgaande, zich daar na geſchikt hadden in hun Handelbedryven Bevragtingen, die, tot groot nadeel zouden uitvallen, indien de beloofde Beſcherming niet volgde: de daadlyke betaaling van het verdubbelde Last- en Veilgeld leverde hun een beweegreden te meer op, om te verwagten eene *Onbepaalde Beſcherming* hunner Vrye Vaard, tot goedmaaking der kosten, om dewelke tot deeze verhooging van Lasten beſlooten was. — Zy verzogten deswegen, aan het Collegie ter Admitaliteit te *Amſterdam*, en waar het verder vereischt mogt worden, de noodige Aanſchryvingen te doen, ten einde men van de buiten werking geſtelde Opſchorting niet wederom gebruik maakte, om regtſtreeks, of van

van ter zyde, hun te weigeren, 't geen het jongſte Beſluit medebragt, en te vertraagen de Convoyen op de *Franſche* en *Engelſche* Zeehavens, zonder eenige bepaaling of agterhoudinge daar by toegezegd, en zulks van zodanige Goederen, welker uitvoer niet ſtreedt met de Tractaaten, tusſchen andere Mogenheden en den Staat geſlooten: maar dat daar en tegen de Lyst der Convoyen, en derzelver bepaalde Zeildagen, met den eerſten, mogten worden bekend gemaakt (*).

III. BOEK. 1779.

Kort, ter zaak, en klemmend was dit Verzoekſchrift; doch verre van de bedoelde uitwerking te wege te brengen, men vondt goed de gedagten der Admiraliteits-Collegien in *Holland* gevestigd, voor af in te neemen. Deeze wilden een middelweg inſlaan. 't Was hun voorgekomen, dat de bezwaaren der Stad *Rotterdam*, en andere Leden van 't Gemeenebest, tegen welken de Aresten van het *Franſche* Hof werkten, voeglykst zouden kunnen uit den weg geruimd worden, door op den Koophandel deezer Landen zodanige ſchikkingen te maaken, die *Engeland* en *Frankryk* beiden genoegen moesten geeven; de begeerte van het eene Hof te voldoen, en daar omtrent toegeevenheid te gebruiken, was zich het ongenoegen van het ander op den halze laaden. De zaaken waren, huns bedunkens, tot dat uiterſte gekomen, dat de

Voorgeſlagen Middelweg der Admiraliteits-Collegien.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 584.

III. BOEK. 1779.

de vraag niet meer was, of het aan 't Gemeenebest gelegen zou komen, in zyne tegenwoordige omſtandigheden, om alles voor den Koophandel van het zwaar Scheepstimmerhout, en de handhaaving van het Regt, aan 't zelve, volgens 't Verbond van MDCLXXIV. daadlyk op te zetten: of zulks tydig dan ontydig zou weezen? Maar de Republiek werd, te dier oorzaake, van wederzyden gedreigd, of aangevallen.

Frankryk drong zyn eisch, dat de Staat het Tractaat met *Engeland* gewapenderhand moest ſtaande houden, en het zwaar Scheepstimmerhout met Oorlogſchepen doen geleiden, zo ſterk aan, dat het beſtondt de Republiek, wel niet in haar grondgebied aan te vallen; doch den Koophandel en Scheepvaard van dezelve aan te randen, door Belastingen, ſtrydig tegen het by het zelve Hof voor gansch *Europa* aangenomen Regt der Volkeren, of de vastgeſtelde wyze van handelen met Onzydige Mogenheden; ja zelfs Leden van deeze Republiek op een ongelyken voet te behandelen. — *Groot-Brittanje*, daar en tegen, hadt rondlyk laaten aanzeggen, dat het de Scheepsbouwſtoffen, en met naame het zwaar Scheepstimmerhout, zou doen aanhouden, ſchoon de Staat de Schepen daar mede beladen, door Oorlogſchepen liet geleiden.

Blykbaar waren de gevoelens, in het kiezen van Party verdeeld: deezen oordeelden het Ongenoegen van *Frankryk*, gee-

geenen de Bedreigingen van *Groot-Brittanje* als het meest voor den Staat te dugten. Tydverlies dreigde de bezwaarde Leden des Gemeenebests met eenen geheelen ondergang. Allen waren zy het hier in ééns, dat het voor de *Vereenigde Gewesten* hoogst ongeraaden was van het voorgenomen Stelzel der ſtipte Onzydigheid af te wyken, en tuſschen de Oorlogvoerende Mogenheden party te kiezen: de Ongehoudenheid der Republiek, daar toe door verbindende en wederkeerige Verbonden; alle de voordeelen des Vredes boven den Oorlog, en de Ongewapende Staat, waar in zich het Gemeenebest, zo te Lande als ter Zee bevondt, pleitten hier voor.

Niets bleef, derhalven, over dan zodanige maatregelen te neemen, waar door die beide uiterſtens konden vermyd, en geen dier twee Mogenheden ſtoffe tot ongenoegen zou gegeeven worden. Men hadt het *Engelſche* Hof niet kunnen beduiden, dat het, volgens de Letter des Tractaats, het vervoeren van Scheepshout na *Frankryk* moest toelaaten: hier in kon deswegen niet voorzien worden dan door middelen van Geweld, tot welker te werkſtelling men in ſtaat diende te zyn; of door zodanige Schikkingen, welke, het Regt onverkort laatende, de herhaalde gelegenheid tot geſchil zouden voorkomen, en aantoonen, dat het niet te doen was om een klein voordeel, ten koste van *Engelands* noodzaaklyke verdeediging, veel min

III. BOEK. 1779.

om *Engelands* verdediging onmogelyk te maaken, door het geſtadig aanvoeren van de voornaamſte middelen en ſtoffen tot eenen Zee-Oorlog aan deszelfs Vyand. Dat men van dusdanige Schikkingen mogt verwagten, dat *Engeland* van de Republiek niet zou vergen, langer, ten zynen gevalle, aan *Frankryk* te onthouden het Hout, vóór het begin der oneenigheden in de Schepen van 't Gemeenebest, ter goeder trouwe, gelaaden, en zich deswegen met *Frankryk* in eenige oneenigheden in te wikkelen.

Frankryk hadt, desgelyks, geen regt het Gemeenebest, op eenigerlei wyze, te vergen, om, daar het aan 't zelve *niet gelegen komt*, met *Engeland* in ongenoegen te geraaken, het Scheepstimmerhout, in de tegenwoordige geſteldheid van zaaken, geſtadig na *Frankryk* te voeren. Het ongenoegen van het Hof van *Verſailles* ſcheen voornaamlyk daar uit geſprooten, dat men de weigering van het Geleide der Houtſchepen aanzag als een *Embargo* op het *Franſche* Hout daar in gelaaden: dewyl de last om geen Convoy te verleenen aan de Houtſchepen, zou te wege gebragt hebben, dat het Scheepstimmerhout, 't welk in de *Nederlandſche Schepen* was gelaaden, en waarlyk *Franſch* Hout was, door de Schippers hier te Lande ingebragt, om voor hunne Schepen Convoy te zoeken, en door de Schippers, naa dat het Convoy hun ontzegd was, weigerende zonder Convoy in Zee te ſteeken, niet ver-

vervoerd heeft kunnen worden, en nog werd opgehouden, en zou moeten blyven liggen, zo lang 'er geen Convoy verleend was: dewyl niemand, onbeſchermd, het durfde over voeren. Dat, over zulks, wanneer dat Hout met Convoy kon werden overgebragt, en *Frankryk* het zelfde onmiddelyk belang niet hadt by de Convoyen van 't Gemeenebest, deszelfs ongenoegen misſchien zou kunnen worden geſtild, en *Frankryk* zich misſchien niet verder zou mengen in 't geen de Republiek noodig oordeelde, ten meeſten belange van haaren Koophandel, te moeten doen.

Naardemaal het dan ongeraaden was middelen van Geweld tegen *Frankryk* te gebruiken, en zich daar door in eene volſlaagene oneenigheid met dat Ryk in te wikkelen, en even ongeraaden een Oorlog met *Engeland* aan te vangen, zou de proeve, huns oordeels, behooren genomen te worden, dat de Leden van het Bondgenootſchap eenpaarig, tot het inſlaan van deezen Middelweg verſtonden, dat men, by voorraad, zou tragten het Scheepstimmerhout, in 't Naajaar des Jaars MDCCLXXVIII, om Convoy in *Texel* ingevallen, met een genoegzaam Geleide na *Frankryk* over te voeren; waar over het Hof van *Engeland* geen ongenoegen tegen den Staat zou kunnen opvatten; dewyl, als 'er tusſchen *Engeland* en de Republiek al geen Tractaat beſtondt, 't geen het vervoeren van Scheepstimmerhout na *Frankryk* wettigde, het Hof van *Londen* het dan nog niet kwa-

III. BOEK. 1779.

lyk zou kunnen neemen, dat de Koopvaardyſchepen deezes Lands, vóór de Oorlogsverklaaring, vóór het uitbreeken der Vyandlykheden, en vóór het Tydperk door het *Engelſche* Hof bepaald, om dergelyk een toevoer niet meer te gedoogen, daar toe gebruikt, en door Convoyen gedekt wierden tegen allen overlast op Zee. Dat het Hout, 't welk men dan voor eerst zou doen geleiden, geen ander was, dan 't geen men reeds voor 't begin der Oneenigheden gelaaden hadt. — Dat dit Hout, waar op *Frankryk* natuurlyk het meest moest oogen, en waar van *Engeland* het vervoeren, met geen ſchyn van Regt ſcheen te kunnen beletten, overgebragt zynde, men de verdere Convoyen van Scheepstimmerhout zou kunnen ſtaaken, tot men in ſtaat zou weezen, daar omtrent zodanige Beſluiten te neemen en te doen gelden, als men van een Onafhangelyken Staat, die de magt in handen hadt, zou kunnen verwagten.

De gelegenheid om, over dergelyke Convoyen, in nieuwe zwaarigheden te geraaken, zou men inmiddels kunnen afſnyden, door een Verbod van uitvoer van alle zwaare Masten en verder zwaar Scheepstimmerhout; 't geen de Staat zelve noodig hadt tot het bouwen van Oorlogſchepen, welks voorraad maar maatig in het Land was; en wanneer de uitvoer open bleef, onder Geleide van 's Lands Convoyen, na nog hoogere markten zou gebragt, en de Staat van dat noodige ontzet worden.

Het

Het gereedſte middel om den Staat uit de tegenwoordige ongelegenheid te redden, was, huns oordeels, de zaak by de Algemeene Staaten derwaards heen te ſtuuren, dat de Uitvoer van zwaare Masten en zwaar Scheepstimmerhout verbooden wierd; dat de Admiraliteiten geene Paspoorten zouden mogen verleenen, dan alleen aan het Hout vóór het einde van 't Jaar MDCCLXXVIII, ingebragt om Convoy te zoeken, niet om te blyven; zo dat voortaan als Byleggers, niet zouden worden toegelaaten Schepen, hier te Lande t'huis hoorende, met meergemelde Scheepsbouwſtoffen belaaden, die naderhand, om Convoy te zoeken, in 's Lands Zeegaten zouden mogen inkomen: maar dat dezelve zouden moeten ontlaaden, zynde hunne Laadingen onder het Verbod van Uitvoer begreepen.

Voorts diende zyne Hoogheid verzogt te worden een Convoy, zo haast mogelyk, en zo ſterk als het vallen kon, te verleenen aan bovengemelde Houtſchepen, en verder aan den Koophandel, van tyd tot tyd. De Convoyen, by het Beſluit der Algemeene Staaten zes- en- twintig April vastgeſteld, voor allerhande Waaren, waar onder dan Masten en zwaar Scheepstimmerhont, konden 'er niet onder begreepen zyn, als welks uitvoer dan verbooden zou weezen.

De Gezant der Staaten by 't Hof van *Frankryk* zou 't zelve onder 't oog brengen, hoe zeer de ingezetenen alhier door

III. BOEK. 1779.

de Edicten den Handel en Scheepvaard betreffende, bezwaard, en hunne Hoog Mogenden des niet ongevoelig waren; niet meenende zulks verdiend te hebben; hoe van hun niet gevergd kon worden zich in eenen Oorlog in te wikkelen, en die Onzydigheid te niet te doen, welke deeze Staat, met goedvinden van zyne Majesteit, hadt aangenomen, en zal blyven in agt neemen; dat hunne Hoog Mogenden om geene andere reden ooit aan hunnen Koophandel en de Bescherming van denzelven bepaaling hebbende gesteld, gemeend hadden niets anders te doen dan 't geen ieder Onafhangelyke Mogenheid vry stondt en vry moest blyven, om daar in nu en in 't vervolg te handelen, zo als hunne belangens mede brengen; dat het ongeluk wel hadt gewild, dat het Besluit van hunne Hoog Mogenden, om, by voorraad, geen zwaar Scheepstimmerhout te doen convoyeeren, voorleden Jaar genomen, en zedert ingetrokken, juist was gevallen op een tyd, in welken eenige Schepen, met zulk Hout bevragt, om Convoy waren binnen geloopen, en by gebrek van Asuradeurs om zonder Convoy in Zee te steeken, opgehouden; dat deeze toevalligheid eene *gedaante van Eenzydigheid* aan derzelver Besluit hadt gegeeven, welke hunne Hoog Mogenden niet hadden kunnen voorzien; dat zy daarom, voor dat Hout het noodige Convoy van 's Lands Schepen hadden beraamd. Dat, wat het verder vervoer van Scheepstimmer-

merhout betrof men 't zelve, uit hoofde van de benoodigdheid hier te Lande, den Onderdaanen hadt moeten verbieden. Dat hunne Hoog Mogenden vertrouwende dat zyne Majesteit hier mede zou voldaan zyn, het opgevat ongenoegen ter zyde stellen, en de bezwaarende Edicten intrekken. Men zou van dit Plan van Voldoening den Afgezant DE LA VAUGUYON kennis geeven, en hem verzoeken 't zelve by zyn Hof te ondersteunen. III. BOEK. 1779.

Desgelyks zou der Staaten Afgezant te *Londen* dit Besluit vertoonen, en aanwyzen, dat den grooten steen des aanstoots weg genomen zynde, hunne Hoog Mogenden zich vleiden, dat zyne *Groot-Brittanniſche Majeſteit* zou gelieven aan te merken, dat het Hout, tot welks Convoy zy bevel hadden moeten stellen, gelaaden en afgescheept was vóór het Tydperk by zyne Majesteit zelve bepaald; doch, by geval, in de reize was opgehouden, en dus, al stelde men het Tractaat ter zyde, dit Hout althans, naar billykheid, het Geleide na *Frankryk* niet zou hebben kunnen ontzegd worden. Dat het zyne Majesteit verders wel zou gelieven de noodige bevelen te geeven, ten einde 't zelve ongemoeid mogt vervoerd worden, en daar over geene moeilykheden tusschen zyne Majesteits-Officieren en die van de Republiek ontstaan, op dat de goede harmonie en vriendschap tusschen zyne Majesteit en hunne Hoog Mogenden bewaard bleeve, waar toe zy altyd bereid zouden zyn:

ter-

III. BOEK. 1779.

terwyl zy niets meer wenschten dan dat 'er een Voorſtel kon worden gedaan, waar op men, met hoope van een gelukkigen uitſlag, zou kunnen onderneemen eene Onderhandeling, die een goed einde zou maaken aan de verſchillen over het uitvoeren van het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. Hier van zou men den Ridder YORKE berigt geeven, met verzoek om het by zyn Hof ingang te doen krygen.

Wanneer men van deeze poogingen, binnen het verloop van vier of zes weeken, geen vrugt zag, behoorde, huns agtens, alle Vaart uit deeze Landen verbooden te worden, tot dat alle Schepen van Oorlog gereed, bemand en in ſtaat waren om Zee te kiezen en de meer en meer dreigende onheilen van den Staat af te weeren. Teffens zou men dan daadlyk in 't werk behooren te ſtellen zodanige middelen als de Republiek in zich zelven hadt, om, haare Scheepvaard beſchermende, de verderflyke *Belastingen*, op dezelve en op den Handel tegen te gaan, en de Koophandel met *Frankryk*, mitsgaders van alle Ingezetenen deezer Landen op gelyken voet te ſtellen. (*)

Aanmerking over deeze Voorſlag.

Hoe zeer deeze Staatsdienaars, dit voor een Middelweg aanzagen, en veelen 'er hoog mede liepen als een zeer geſchikt middel om uit die netelige omſtandigheden gered te worden; kwam het anderen voor, dat de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 587.

de gedaane voorſlagen te veel op een enkel *misſchien* ſteunden, als mede dat de zo genaamde Middelweg zo veel mogelyk na *Engeland* liep en van *Frankryk* zich verwyderde; dat uitſtel en vertraaging het eenigſte zou zyn wat men kon verwagten door denzelven te bewandelen; de meerderheid in Staaten van *Holland* was dit marren, waartoe alles zo blykbaar ſtrekte, moede.

Staaten van *Holland* volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Beſluit deswegen met de meerderheid.

Deezen, op den vierden van Zomermaand vergaderd, in aanmerking genomen hebbende dat het *Franſche Edict* en *Tarif*, waar over zo veel klagten vielen, alleen waren toe te ſchryven aan de Schikkingen en Bepaalingen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, omtrent de Convoyen na de Havens, der Oorlogvoerende Mogenheden, was het ook te wagten, dat het nadere en bepaalende Beſluit tot het verleenen van *Onbepaalde Convoyen* na de voorzegde Havens, by hun Ed. Groot Mogenden genomen, en vervolgens ter Algemeene Staatsvergadering ingebragt, ten vollen uitgevoerd wordende, het opheffen van het zo veel zwaarigheids maakend *Edict* en *Tarif* zou te wege brengen, en de gevolgen daar van desgelyks doen ophouden: waarom zy goedvonden, by dit Beſluit te volharden; en dat men de kragtigſte middelen zou aanwenden om dit Beſluit tot een Algemeen Staatsbeſluit te maaken, en bedagt te weezen om 't zelve nog, geduurende dit loopende Jaar, te kunnen in 't werk ſtellen. —— De Meerderheid hier

III. BOEK. 1779.

hier voor was *elf* tegen *acht* Leden; de Ridderſchap bleef, met de Steden *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam* en *Medemblik*, by de gedaane Aantekening op den dertigſten van Lentemaand, tegen de *Onbepaalde Convoyen* volharden. Deeze zelfde Steden, met de Ridderſchap, namen geen genoegen in een Breeder Beſluit by *Holland* op dit ſtuk vastgeſteld, waar in dat Gewest op het veranderen van 't zelve in een Generalits Beſluit door zyn Gelastigden by de Algemeene Staaten aandrong (*).

Zoeken het tot een Algemeen Staatsbeſluit te maaken.

„ De geſteldheid der zaaken, en 't ge„ vaar," merkten zy op, „ waar in de „ Handel en Zeevaard aan wederzyden „ tuſſchen Oorlogvoerende Mogenheden „ zich bevindt, vorderden onvermydelyk „ dat, hoe eer hoe beter, en zonder lan„ ger uitſtel, tot beſcherming der Vrye „ Vaard en des Handels van 't Gemeene„ best Convoy werdt verleend, zonder „ onderſcheid voor alle Waaren, by de „ Tractaaten niet voor Contrabanden er„ kend. —— Zy hadden mogen verwag„ ten, dat, in eene zaak van zo veel aan„ belangs, ten ſpoedigſten by hunne Hoog „ Mogenden zou weezen beſlooten; dan „ reeds twee volle maanden waren 'er, „ zonder dat, verloopen. —— Wat 'er „ ook, ten opzigte van het Zeeweezen, „ gedaan mogt zyn, dit ſtuk der Onbe„ paal-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 597.

„ paalde Beſcherming van Zeevaard en
„ Handel bleef agter, ſchoon het geen
„ uitſtel kon veelen. Blykens de aan-
„ houdende en veelvuldige klagten van
„ rondsomme, wel inzonderheid over het
„ bezwaarend *Franſche Edict en Tarif:*
„ welker opheffing alleen, en ontwyfel-
„ baar te wagten was uit het toeſtaan,
„ en verleenen eener Onbepaalde Beſcher-
„ ming, als enkel oorſpronglyk uit de
„ geſtelde en nu ingetrokke bevelen tot
„ een Bepaald Convoy (*). — De Hee-
„ ren Afgevaardigden der Gewesten, die
„ nog geen Beſluit hadden ingebragt, ver-
„ zogten zy, op 't ernſtigſte, by hunne
„ Lastgeevers een ſpoedig Beſluit uit te
„ werken, en wel zodanig een, waar van
„ te verwagten was, dat het bekende
„ *Edict* en *Tarif* van *Frankryk* zou kun-
„ nen opgeheeven worden. — Hadt
„ *Gelderland* reeds zyn Beſluit ingebragt (†)
„ daar heen ſtrekkende, dat de goede
„ verſtandhouding met de beide in Oorlog
„ zynde Mogenheden voor den Staat van
„ een allerweezenlykst belang was, en
„ dat,

(*) Hoe blykbaar dit reeds was werd het nog blykbaarder, door de verandering, welke de Koning van *Frankryk* den vyfden van Zomermaand, in het Arest van den zeven- en twintigſten van Grasmaand maakte, by welke hy de voorheen nieuwe uitzonderingen op Scheepsbehoeftens, Pik, Teer, Masten, Timmerhout en Houtwerk alleen bepaald, om dus volſtrekt te beantwoorden aan de oogmerken, die de verhooging van Lasten hadden te wege gebragt. *Nieuwe Nederl Jaarb.* 1779. bl. 599-600.

(†) Zie hier boven bl. 19.

HL. BOEK. 1779.

„ dat, met meer gerustheids, over de uit-
„ gestrektheid der Convoyen zou kunnen
„ worden geraadpleegd, als het Gemeene-
„ best in een behoorlyken Staat van te-
„ genweer was gesteld; dit mogt, in 't
„ afgetrokkene beschouwd, waarheid
„ weezen; doch de Regtvaardigheid van
„ een Besluit, om alleen te behouden en
„ te beschermen het Regt van den Staat
„ en der Ingezetenen, op de duidelyke
„ Letter der Tractaaten gegrond, en niet
„ verder gaande, behoorde de goede
„ Verstandhouding met het Hof van *En-*
„ *geland* niet te verbreeken: en dewyl het
„ Besluit, om daar in eenige bepaaling toe
„ te staan, op dergelyke beginzels van
„ *Voorzigtigheid* gegrond, behoudens de
„ goede Verstandhouding met het Hof
„ van *Frankryk* niet hadt kunnen gehand-
„ haafd worden; daar het dit Gemeene-
„ best als partydig aanzag, ongenoegen
„ tegen 't zelve opvatte, het bekende
„ *Edict* en *Tarif* te dier oorzaake uitgaf;
„ en noch door het intrekken van dit Be-
„ sluit, noch door de kennisgeeving hier
„ van, zonder een daadlyk Besluit tot
„ een Onbepaald Convoy, te vrede ge-
„ steld hadt kunnen worden, zou het *On-*
„ *voorzigtig* weezen langer daar by te bly-
„ ven. Huns agtens moest men, in stede
„ van den Zomer te besteeden, tot het
„ doen van de noodige Uitrustingen ter
„ Zee en dan te besluiten, terstond tot
„ het Besluit komen om de Convoyen
„ Onbepaald te verleenen, zo wel voor

„ Sche-

„ Schepen met Scheepstimmerhout als
„ andere niet verbodene Waaren, en
„ voortgaan met zich in ſtaat te ſtellen;
„ doch met den uitvoer zo lang te wag-
„ ten, tot dat de Schepen van Oorlog,
„ daartoe vereischt, gereed zouden wee-
„ zen, al moest de Zomer, of een groot
„ gedeelte van denzelven, nog verloo-
„ pen; mits egter, dat het binnen
„ het loopende Jaar geſchiede; zy be-
„ geerden niet dat het met verhaasting
„ gedaan wierd, eer een genoegzaam
„ getal Oorlogſchepen, tot verdeediging
„ der Koopvaarderen, en tot dekking der
„ Havenen, gereed was." — *Zeelands* inge-
bragte redenen om het begeleiden der
Houtſchepen op te ſchorten (*), in 't
breede wederlegd en ontzenuwd hebbende,
verzogten zy de Staaten van dat Gewest,
deeze tegenbedenkingen te wikken en te
weegen, en met hun tot het Beſluit van
een Onbepaald Convoy te treeden. „ Zy
„ erkenden geen voorneemen te hebben,
„ om met *Engeland* in misverſtand te ko-
„ men; maar dat het zeker te veel ge-
„ vergd zou weezen, met *Frankryk* in een
„ ruïneus misverſtand te blyven, tot
„ vermyding van een misverſtand met
„ *Engeland*, daar over dat het Gemeene-
„ best deedt, 't geen de Tractaaten let-
„ terlyk en uitdruklyk veroorloofden." —
Eindelyk ſtelden Staaten van *Holland* voor
de

(*) Zie boven bl. 45.

III. BOEK. 1779.

de geſchikſte en kragtdaadigſte middelen om gemelde Convoyen, zo ras doenlyk, en nog geduurende dit loopende Jaar, gereed te maaken; als daar was het ten beſluit brengen der Petitien deezen Voorjaare, by den Raad van Staaten gedaan, tot het toerusten van Wagtſchepen, het aanbouwen of koopen van Advysjagten, het herſtellen der oude Schepen, en het aanvullen der Admiraliteits Magazynen. „ De vraag was in deezen niet, „ of de Collegien ter Admiraliteit haare „ Finantien naar behooren beſtuurd hadden, of niet, en of derzelver Magazynen zo ledig behoorden te weezen als ze „ zyn, of niet; maar, of de dienst van de „ Republiek vordert, dat in de Magazynen „ bezorgd wierd het eerst noodige, waar mede het Gemeenebest kon gediend worden." - Wyders het, met allen yver, voortzetten der onderhanden zynde Equipagien, het herſtellen der Schepen, die by de Admiraliteiten gevonden werden, zonder onderſcheid of ze in de bevolene Equipagien begreepen waren, dan niet —— Voorts om het Volksgebrek aan te vullen, oordeelden zy het dienstig ten ſpoedigſten, aan de Ministers van den Staat te *Stokholm*, *Koppenhagen* en *Hamburg* te ſchryven, om onder de hand te verneemen, en aan hunne Hoog Mogenden te berigten, of by de Hoven en de Plaats huns verblyfs genegenheid zou kunnen gevonden worden, om eenige Manſchap, boven al Matroozen, in dienst van den Staat, over te doen,

doen, of vryheid te verleenen tot het werven van Bootsvolk voor 's Lands Schepen: ook gaven zy in bedenking het vernieuwen des Plakaats van MDCCXLVII. met verandering van den derden in den vyfden Man, en de proef te neemen wat het uitwerkzel daar van zou weezen tot bemanning van 's Lands Schepen (*).

By deezen breedvoerigen voordragt ter Algemeene Staatsvergaderinge, lieten Staaten van *Holland* het niet berusten, zy vaardigden Brieven af aan de overige Gewesten, tot geleide eens Affchrifts van hun omftandig beweerd en van tegenbedenkingen ontheeven Befluit, tot een Onbepaald Convoy, zich vleiende „ dat de „ Bondgenooten met hun daar in zou„ den overeenftemmen, dat de billyke „ voldoening van het zo duidelyk verklaard „ verlangen van 's Lands eigene handel„ drywende Onderzaaten, op de duidelyke „ Letter der Tractaaten gegrond, het „ eenig middel was, 't geen 't Gemeene„ best, in den tegenwoordigen toeftand „ der zaaken, aan de hand hadt, om met „ bewaaring eener volmaakte Onzydig„ heid, en met behoud niet alleen; maar „ zelfs met het voortzetten van haar On„ afhangelyk Gezag, de zo drukkende be„ zwaaren voor deszelfs Handel en Zee„ vaard uit het *Franfche Edict* en *Tarif* „ ontftaande, te doen ophouden. —— Staaten van *Holland* vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten.

Zy

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 601.

III. BOEK. 1779.

„ Zy Souverainen eens Gewests, 't welk „ de eenige bronnen van zyn beſtaan en „ van dat vermogen, 't geen t zelve in „ ſtaat hieldt om het overweegend aan- „ deel in de Lasten van de *Unie* te draa- „ gen, moest vinden in de algemeene „ voordeelen van een vrye Vaard en „ Handel, waren alzins verpligt deeze „ zaak op het ernſtigſte ter harte te nee- „ men, en vertrouwden, dat de Bondge- „ nooten hun niet langer zouden onthou- „ den dat geene, 't welk zy, volgens de „ onwrikbaare gronden van het Bondge- „ nootſchap geregtigd waren te vorderen; „ waar toe zy de ſpoedige en toereikende „ medewerking van ieder der hooge „ Bondgenooten, op het nadruklykst, „ verzogten (*)."

Frankryk ontheft *Holland* van de drukkende Belastingen voor een tyd.

Het by *Holland*, ſchoon met eene kleine meerderheid genomene Beſluit der Onbepaalde Convoyen, welks algemeenheid zy zo volyverig zogten te bewerken, door de betamelykſte middelen van overreedig, hadt ten gevolge dat de Hertog DE LA VAUGUYON, met den aanvang van Hooimaand, aan den Raadpenſionaris van *Holland* een Geſchrift ter hand ſtelde, waar uit bleek, dat de Koning zyn Meester, „ op 't ontvangen berigt van dit Beſluit, „ ten voordeele van *Holland*, by uitſlui- „ ting, tot den eerſten van Oogstmaand, „ de uitwerkzels van het *Edict* en *Tarif* „ op-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 612.

„ opſchortte; dat, derhalven, alle Inge- III.
„ zetenen van dat Gewest, tot den be- BOEK.
„ ſtemden tyd toe, de uitzonderingen en
„ voordeelen konden genieten tot dus 1779.
„ lange aan de Steden *Amſterdam* en *Haar-*
„ *lem* alleen toegeſtaan. — Als mede
„ dat zyne Majeſteit, zo ras de Onbepaal-
„ de Convoyen waren uitgevoerd, voor-
„ neemens was aan de Inwoonderen van
„ *Holland* te doen uitkeeren de Gelden,
„ uit kragte der onlangs gegeevene Raads-
„ beſluiten, door zyne Bediendens, gehee-
„ ven. Hy hieldt zich verzekerd, dat
„ dit nieuw bewys van zyne toegenegen-
„ heid, meer en meer zou kenbaar maa-
„ ken de billykheid zyner maatregelen,
„ die niets anders beoogden dan het hand-
„ haaven van den voorſpoed der Alge-
„ meene Staaten, mits zy niet ter zyde
„ traden het ſpoor eener volſtrekte Onzy-
„ digheid, by welker naarkoming zy zo
„ veel belangs hadden." — Wyders
gaf hy te verſtaan, op bevel van zyne Ma-
jeſteit, „ dat, wanneer, met den eer-
„ ſten van Oogstmaand, de uitwerkzels
„ der Onzydigheid van 't Gemeenebest
„ niet verzekerd mogten weezen, door de
„ kragtdaadige beſcherming der Onbepaal-
„ de Convoyen; overeenkomſtig met de
„ Wetten der openbaare Billykheid, en
„ met de bedingen der Verbonden, de
„ Raadsbeſluiten, nu opgeſchort, weder-
„ om zouden aanvangen uitgevoerd te
„ worden, zonder dat des wegen eene

III. BOEK.

1779.

Oordeelvelling der *Engelschgezinden* over dit gedrag van *Frankryk*.

„ nadere Verklaaring zou noodig weezen (*)."

De Afkondiging van dit Raadsbesluit des Konings geschiedde in *Frankryk*. 't Kon niet misſen of deeze handelingen, zo geschikt om *Holland* aan de belangen van *Frankryk* te hegten, baarden groot misnoegen by het gedeelte van 's Lands Ingezetenen aan de belangen van *Engeland* verknogt. Zy dagten en ſpraaken, gelyk naderhand een hunner Voorſtanderen ſchreef, „ het éénig oogmerk van het *Franſche* „ *Hof* was, om, door middel van deeze „ Edicten, invloed te hebben op de Be„ ſluiten van de onderſcheide Raadsver„ gaderingen hier te Lande. Dienſvolgens werden zy ook dan eens opgeſchort, dan weder ten uitvoer gelegd, kort daar op weder ingetrokken en altoos gewyzigd ten nadeele niet alleen „ van alle zulke Gewesten, maar ook van „ byzondere Steden, die niet naar den „ zin van *Frankryk* ſtemden; ja, wat „ meer was, om onze Natie tot een trap „ van vernederinge te brengen, waar van „ zeker geen voorbeeld in de Geſchiede„ nis van eenige Natie te vinden ware, „ werd de vryheid van het maaken deezer „ bepaalingen eindelyk door den Koning „ geheel overgelaaten, aan de willekeur en „ het goedvinden van zyn Gezant, die „ maar aan den *Franſchen Commisſaris van* „ *Zee-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 734.

„ *Zeezaaken* ſchreef, welke Steden moesten bevoorregt worden, welke niet. „ Zo dat, daar men, in 't Jaar MDCLXXII. „ Boekjes ſchreef, die ten tytel voerden „ *Holland aan de voeten des Konings*, thans, „ ter eeuwige eer van ons Vaderland en „ van de *Patriottiſche Sentimenten*, waar „ aan wy voortaan zommigen van hunne „ Regenten zullen kunnen kennen, een „ Boek mag geſchreeven worden, onder „ den Tytel *Holland aan de voeten van den „ Gezant des Konings!*" (*)

De *Rotterdamſche* en *Dordrechtſche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid.

Meermaalen zagen wy de Kooplieden van *Rotterdam* zich by zyne Hoogheid vervoegen, thans verzogten zy weder gehoor, te gader met die van *Dordrecht*, en ſtelden de belangen hunner Steden en des Lands, met veel nadruks, voor. Met hoe veel gronds „ zy meenden aan zyne „ Hoogheid *verpligt te zyn*, het Beſluit „ van hunnen Souverain, 't welk het be-

„ gin-

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 113. 114. Wy brengen dit by, ter aanwyzinge hoe een gedeelte der Ingezetenen, over dit beloop der zaaken, dagt, oordeelde en ſprak. Niet vreemd was het ſoortgelyke aanmerkingen in 't midden te hooren brengen; en even min vreemd, dat zommigen zich bevlytigden om het, huns oordeels, ongegronde daar van te doen opmerken, die het ſtuk omkeerden, en op *Engeland* en den Afgezant diens Ryks toepaſten, 't geen anderen van *Frankryk* en deszelfs Gezant beweerden. Dan ons hier over uit te laaten loopt geheel buiten ons beſtek. —— Genoeg is het dat wy, door deeze en dergelyke trekken, den Naazaat onderrigten welk eene taal de Partyſchap voerde, en tot welke uiterſtens men voortholde.

III. BOEK. 1779.

„ gin opleverde van het herſtel, 't geen „ zy zo billyk verwagten," laaten wy aan 't oordeel van allen, die den rondgaanden Brief van dien Vorst aan de zes Gewesten, ten deezen Jaare geſchreeven, zich herinneren (*) —— „ Het Geſchrift," vervolgden zy, op zekerder grondſlag, „ door den *Franſchen* Afgezant den tweeden deezer Maand overgegeeven, vermindert eenigzins onzen angst en kommer, ſchynt onzen Handel op te beuren, en geeft aan de Steden onzer Inwooninge eenig vooruitzigt van in het handeldryvend *Nederland* haare plaatzen nog te zullen kunnen behouden. —— Het zou vrugtloos zyn, Doorlugtigſte Vorst! voor u te verbergen, hoe zeer dit gunſtig begin ons, voor het tegenwoordige, met vreugde vervult; doch onverantwoordelyk zo wy ontveinsden, dat het zelve ons, voor 't vervolg, niet gerust ſtelt; en waarlyk, wat zou die korte flikkering baaten, indien dezelve de voorboode was eener op handen zynde duisternis zonder einde? Men houde het ons ten goede; maar dit is juist de vreeze, die ons kwelt, de *Franſche Edicten* zyn niet opgeheeven; maar ſlegts, tot den eerſten der volgende Maand, opgeſchort. De Duurzaamheid van onzen Handel en Scheepvaard, hangt af van een Beſluit tot een On-

(*) Hier boven bl. 21.

„ Onbepaald Convoy; wordt het zelve
„ niet genomen voor den eerſten Augus-
„ tus, dan verdwynt oogenblikly al onze
„ hoop, dan vervallen wy daadlyk tot
„ onze voorige elende, zonder het min-
„ ſte uitzigt op herſtel. — Zullen dan
„ de Bondgenooten, met welke *Holland*
„ nu twee eeuwen is verëénigd geweest,
„ welke zy met goed en bloed heeft by-
„ geſtaan, de Regters zyn over het be-
„ lang van *Hollands* Koophandel, en het
„ toekomende Geluk, of den onvermy-
„ delyken Ondergang, van onze Steden?
„ Staat het dan aan hun om te beſliſſen,
„ of de Koophandel en Zeevaard, voor
„ zo verre dezelve al of niet tot vreemde
„ Volkeren mogt overgaan, zich voortaan
„ beperkt zal zien binnen de muuren van
„ genoegzaam ééne enkele Stad, dan of
„ dezelve door eene vaardige, onbepaal-
„ de en daadlyke Beſcherming, nog in
„ tyds, zal worden te ruggeroepen, en
„ in ons Vaderland haare zetels behou-
„ den? Wat kommerlyk Tydſtip is dan
„ voor ons niet voor handen!" — Naa
eene klemmende herinnering van oude en
welbevestigde Staatsgrondregelen, de vrye
Zeevaard betreffende, als de bron van 't
welvaaren des ganſchen Lands, merkten
zy op; „ De Posten, die uwe Hoogheid
„ bekleedt, maaken u bevoegd by de
„ Bondgenooten ten ſterkſte aan te drin-
„ gen, hoe eene te groote en te langduu-
„ rende toegeevenheid, aan de willekeu-
„ rige eiſchen en bedreigingen van ande-

III. BOEK. 1779.

„ ren, ons eigen bederf onmisbaar naa
„ zich zouden sleepen, en hoe dus even
„ dat zelfde, het welk te vooren *Voorzig-*
„ *tigheid* mogt worden genoemd, thans,
„ door de veranderde omstandigheden,
„ het zy met eerbied gezegd, ten hoog-
„ sten *Onvoorzigtig* zou worden. — De
„ Verééngde Staat kent de betrekking
„ van uwe Doorlugtige Hoogheid, zo tot
„ ieder der Gewesten in 't byzonder, als
„ tot het algemeene Lichaam, deeze is
„ het waar door uwe Hoogheid, buiten
„ twyfel, geregtigd is de Bondgenooten
„ hunne onvermydelyke verpligting te her-
„ inneren, om hunnen Mede-Bondge-
„ noot, die alleen meerder dan zy allen
„ zamen tot de kosten der gemeene Be-
„ scherming toebrengt, en nogthans geen
„ hunner immer verlegen heeft gelaaten,
„ in zynen wettigen Handel, volgens de
„ Tractaaten, te handhaaven en gewillig
„ hunne toestemming te geeven tot de
„ Bescherming van dien zelfden Handel,
„ dewelke, even daartoe, tegenwoordig
„ nog met buitengewoone Lasten is be-
„ zwaard. — Maar weinig dagen zyn
„ 'er nog overig (*)! mogten die besteed
„ worden om de verschillende Bondgenoo-
„ ten te verééngen, de banden der heili-
„ ge *Unie* het onsterflyk werk uws Voor-
„ vaders, nader toe te haalen, onzen al-
„ ge-

(*) Het was den dertienden van Hooimaand, dat de Kooplieden deeze Aanspraak deeden.

„ gemeenen, onzen op de Tractaten ge- III.
„ gronden onbelemmerden Handel, in zy- BOEK.
„ nen voorigen bloei te herſtellen, en
„ onze Zeemagt en Vlag in derzelver 1779.
„ Oud hangelykheid te handhaaven! —
„ Eén middel alleen is 'er tot ons behoud
„ nog overig; wy, zo wel als onze Mede-
„ Ingezetenen, vermeenen Regt daar toe
„ te hebben; niemand zeker geſchiedt
„ daar door het minſte ongelyk. — Het
„ is die Maxime, die door geen Staats-
„ Reſolutie wordt belet, die in tegendeel,
„ door onzen Souverain zelve wordt voor-
„ gedraagen en ten ſterkſten aangedron-
„ gen, en die teffens ſtrekt tot welzyn
„ van *Holland* en van den ganſchen
„ Staat! (*)"

Hoogst billyk Verzoog! rechtmaatige Aandrang! doch van even weinig vrugts als zo veele voorgaande. Het Beſluit van *Holland*, rondgezonden by de Bondgenooten, om in een Algemeen Staatsbeſluit veranderd te worden, ontmoette by eenigen, juist die koele bejegening als men uit de geſteltenis zommiger Gewesten mogt verwagten. — *Gelderland* beſchreef een buitengewoonen Landdag tegen den vyftienden van Hooimaand, en bragt op den zelven een Beſluit, ten aanziene van de Onbepaalde Convoyen, ook voor Houtſchepen, te voorſchyn, 't welk éénſtemmig was met dat in 't Voorjaar gegeeven, en

Gelderlands nader Beſluit ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 732.

III. BOEK. 1779.

en de daar in aangeduide *onverſchilligheid omtrent de zaaken van de Zee* (*), volkomen met de daad ſtaafde, ſchoon de bewoordingen eene gereedheid te kennen gaven; doch onder een beding, 't geen onvolbrengbaar was, in de tegenwoordige omſtandigheden. Nog, daar de nood ter Zee zo hoog klom, nog „ moest men „ zich, zo wel te Land als ter Zee, in een „ behoorelyken Staat van tegenweer ſtellen, ten einde men zich, met eenige „ gerustheid, op het ſtuk van Convoy, „ zonder onderſcheid voor alle Waaren, „ by de Tractaaten niet voor Contraband erkend, kon uiten." —— De mishandelingen der *Engelſche Roveren*, die men niet kon lochenen, werden, als veel *zeldzaamer* dan voorheen, op het gunſtigſte, voorgedraagen (†). „ Het kon van „ hun Ed. Mog. niet gevergd worden," dit zyn de eigen woorden, „ om zich op „ eene zo delicaat geworde zaak als het „ Subject van het Ongelimiteerd Convoy, „ ook voor Houtſchepen, rondelyk te „ verklaaren, zo lang de Heeren *Staaten* „ van *Holland* en *Weſtfriesland* ſingulier „ blyven om de Frontieren van den Staat „ van de Landzyde, waar van deeze „ Provincie een notabel gedeelte uitmaakt, van eene weezenlyke Protectie ontbloot te willen laaten, en daar „ door

(*) Hier boven bl. 44.
(†) Wat daar van was zullen wy vervolgens zien.

„ door de Republiek buiten ſtaat te hou- III.
„ den, om haare aangenomene Neutrali- BOEK.
„ teit, zo te Land als ter Zee beide te ——
„ kunnen handhaaven, en verzekeren. — 1779.
„ Het kwam hun allerzekerst voor, dat,
„ zo ooit, het tegenwoordige tydſtip vor-
„ derde, dat deeze beide zaaken niet ge-
„ heel van den anderen wierden geſchei-
„ den; maar dat, door een heilzaam en
„ éénpaarig Beſluit, het een en ander
„ werd werkſtellig gemaakt, als wanneer
„ zy zich flatteerden, dat alle verdere
„ zwaarigheden veel al zouden weggeno-
„ men en ontruimd worden (*)."

Schoon by ieder Kwartier, dit Beſluit, met meerderheid van ſtemmen, genomen was, verklaarden twee Jonkheeren, wegens het Kwartier van *Nymwegen*, en twee, wegens het Kwartier van de *Veluwe*, zich tegen 't zelve. Jonkheer R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH EN LATHMER, betradt in *Gelderland* het ſpoor zyns *Overyſelſchen* Bloedverwants, door niet alleen zyn weigerende ſtem in te brengen, welke in geene aanmerking was genomen; maar zyne gedagten rondborſtig te uiten, en, te zyner ontlastinge, te laaten aantekenen, over den aandrang van *Holland* tot een ſpoedig medewerken in 't verleenen van een Onbepaald Convoy; en de hachlyke gevolgen, welke een langer uitſtel, om aan deeze begeerte van *Holland* te voldoen, zo voor den Staat in 't al-

R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH verklaart 'er zich met anderen tegen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 742-752.

III. BOEK. 1779.

't algemeen, als voor de Leden van dien in 't byzonder, ſtondt naa zich te ſleepen. Wy zouden aan de Waarheid der Geſchiedenisſe te kort doen, en eene van veelen bewonderde, ſchoon van anderen gelaakte taal, agter wege laaten, indien wy dien Ridder in ons Werk niet lieten ſpreeken, en uit zynen ingeleverden Raadſlag niet eenige trekken overnamen, die ons aanwyzen, uit welke inzigten men, zyns agtens, in *Gelderland*, dusdanig een Beſluit dwarsboomde; trekken, die tevens toonen, hoe zeer ten onregte alle Edelen met een zelfde merk getekend worden, als Lieden, die zich op den naam van *Gebooren Regenten* verhovaardigen, een ſmaadlyk en veragtend oog op den *Koopman* nederſlaan; een trots, in dit Tydsgewrichte des gedrukten Handels, veelen te ondraaglyker.

Inhoud zyns Vertoogs.

„ Gun my," is zyne taal, naa eenige voorbereidende aanmerkingen, „ onbewimpeld te ſpreeken, de aangelegenheid „ der zaake vordert het. —— Wie van „ UEd. Mog. wordt niet aangedaan over „ het akelig vooruitzigt van eene omkeering van onze welvaard? Wie bezeft niet, dat, offchoon wy in dit Gewest de eerſte voordeelen van de beſchermde Zeevaard en Handel niet ondervinden, wy, egter, by gevolge, „ ons voornaamſte beſtaan aan dezelven „ ſchuldig zyn. Zo Neering en Welvaard „ *Holland* verlaaten, hoe zal dan het groote aandeel in de Laſten der *Unie*, ten „ algemeenen nutte, gedraagen worden? „ Wat zal 'er van onze Producten wor-

„ den?

„ den? Welk een uitweg zal 'er dan voor
„ handen zyn, om ons Koorn, Hout,
„ enz. te ſlyten? Waar door zal 's Lands
„ Schatkist gevoed worden? Welke mid-
„ delen van beſtaan zullen 'er voor het
„ grootſte gedeelte der Ingezetenen, en
„ vooral voor den Arbeidsman in onze
„ Provincie overig zyn? Op wat wyze zal
„ men de ſchamele Gemeente, die thans
„ naauwlyks kan beſtaan, verder brood
„ bezorgen? Zal de geringe bevolking in
„ ons Gewest, daar in tegendeel de uit-
„ breiding van dezelve het waare kenmerk
„ van magt en welvaard is, daar door niet
„ geweldig lyden? — En hier by zal
„ het niet blyven. Edele Mogende Hee-
„ ren! Grooter rampen, zwaarder onhei-
„ len, dreigen ons, en ſtaan ons onver-
„ mydelyk over te komen, zo UEd.
„ Mog. (en waarom zou ik het, in deeze
„ vrye Staatsvergadering, niet durven
„ zeggen?) niet kunnen beſluiten om
„ daadlyk met andere Bondgenooten mede
„ te werken, tot het verleenen van het
„ begeerde Onbepaalde Convoy."

„ Men oordeele onpartydig. Vorderen
„ de belangen van onze Republiek geene
„ volmaakte Onzydigheid in den tegen-
„ woordigen Oorlog tuſſchen *Engeland*
„ en *Frankryk*? Beide die Mogenheden
„ zyn bevoegd om dezelve, overeenkom-
„ ſtig met de wederzydſche Tractaaten,
„ van ons te eiſchen. — Wat begeert
„ de eerſte? Vorderingen ten nadeele der
„ andere, en tot ons eigen bederf, tegen

„ den

III. BOEK. 1779.

„ nadere Verklaaring zou noodig weezen (*)."

Oordeelvelling der *Engelschgezinden* over dit gedrag van *Frankryk*.

De Afkondiging van dit Raadsbesluit des Konings geschiedde in *Frankryk*. 't Kon niet misſen of deeze handelingen, zo geschikt om *Holland* aan de belangen van *Frankryk* te hegten, baarden groot misnoegen by het gedeelte van 's Lands Ingezetenen aan de belangen van *Engeland* verknogt. Zy dagten en spraaken, gelyk naderhand een hunner Voorstanderen schreef, „ het éénig oogmerk van het *Fransche* „ *Hof* was, om, door middel van deeze „ Edicten, invloed te hebben op de Be„ sluiten van de onderscheide Raadsver„ gaderingen hier te Lande. Dienvolgens worden zy ook dan eens opgeschort, dan weder ten uitvoer gelegd, kort daar op weder ingetrokken en altoos gewyzigd ten nadeele niet alleen „ van alle zulke Gewesten, maar ook van „ byzondere Steden, die niet naar den „ zin van *Frankryk* ſtemden; ja, wat „ meer was, om onze Natie tot een trap „ van vernederinge te brengen, waar van „ zeker geen voorbeeld in de Geschiede„ nis van eenige Natie te vinden ware, „ werd de vryheid van het maaken deezer „ bepaalingen eindelyk door den Koning „ geheel overgelaaten, aan de willekeur en „ het goedvinden van zyn Gezant, die „ maar aan den *Franschen Commissaris van* „ *Zee-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 734.

„ *Zeezaaken* ſchreef, welke Steden moes- III.
„ ten bevoorregt worden, welke niet. BOEK.
„ Zo dat, daar men, in 't Jaar MDCLXXII. ——
„ Boekjes ſchreef, die ten tytel voerden 1779.
„ *Holland aan de voeten des Konings*, thans,
„ ter eeuwige eer van ons Vaderland en
„ van de *Patriottiſche Sentimenten*, waar
„ aan wy voortaan zommigen van hunne
„ Regenten zullen kunnen kennen, een
„ Boek mag geſchreeven worden, onder
„ den Tytel *Holland aan de voeten van den*
„ *Gezant des Konings!*" (*)

Meermaalen zagen wy de Kooplieden van *Rotterdam* zich by zyne Hoogheid vervoegen, thans verzogten zy weder gehoor, te gader met die van *Dordrecht*, en ſtelden de belangen hunner Steden en des Lands, met veel nadruks, voor. Met hoe veel gronds „ zy meenden aan zyne „ Hoogheid *verpligt te zyn*, het Beſluit „ van hunnen Souverain, 't welk het be-

De *Rotterdamſche* en *Dordrechtſche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid.

„ gin

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 113. 114. Wy brengen dit by, ter aanwyzinge hoe een gedeelte der Ingezetenen, over dit beloop der zaaken, dagt, oordeelde en ſprak. Niet vreemd was het ſoortgelyke aanmerkingen in 't midden te hooren brengen; en even min vreemd, dat zommigen zich bevlytigden om het, huns oordeels, ongegronde daar van te doen opmerken, die het ſtuk omkeerden, en op *Engeland* en den Afgezant diens Ryks toepaſten, 't geen anderen van *Frankryk* en deszelfs Gezant beweerden. Dan ons hier over uit te laaten loopt geheel buiten ons beſtek. —— Genoeg is het dat wy, door deeze en dergelyke trekken, den Naazaat onderrigten welk eene taal de Partyſchap voerde, en tot welke uiterſtens men voortholde.

III. BOEK. 1779.

„ gin opleverde van het herſtel, 't geen „ zy zo billyk verwagten," laaten wy aan 't oordeel van allen, die den rondgaanden Brief van dien Vorst aan de zes Gewesten, ten deezen Jaare geſchreeven, zich herinneren (*) — „ Het Geſchrift," vervolgden zy, op zekerder grondſlag, „ door den *Franſchen* Afgezant den tweeden deezer Maand overgegeeven, vermindert eenigzins onzen angst en kommer, ſchynt onzen Handel op te beuren, en geeft aan de Steden onzer Inwooninge eenig vooruitzigt van in het handeldryvend *Nederland* haare plaatzen nog te zullen kunnen behouden. — „ Het zou vrugtloos zyn, Doorlugtigſte „ Vorst! voor u te verbergen, hoe zeer dit „ gunſtig begin ons, voor het tegenwoordige, met vreugde vervult; doch onverantwoordelyk zo wy ontveinsden, „ dat het zelve ons, voor 't vervolg, „ niet gerust ſtelt; en waarlyk, wat zou „ die korte flikkering baaten, indien dezelve de voorboode was eener op handen „ zynde duisternis zonder einde? Men „ houde het ons ten goede; maar dit is „ juist de vreeze, die ons kwelt, de „ *Franſche Edicten* zyn niet opgeheeven; „ maar ſlegts, tot den eerſten der volgende Maand, opgeſchort. De Duurzaamheid van onzen Handel en Scheepvaard, hangt af van een Beſluit tot een „ On-

(*) Hier boven bl. 21.

„ Onbepaald Convoy; wordt het zelve
„ niet genomen voor den eerſten Augus-
„ tus, dan verdwynt oogenbliklyk al onze
„ hoop, dan vervallen wy daadlyk tot
„ onze voorige elende, zonder het min-
„ ſte uitzigt op herſtel. — Zullen dan
„ de Bondgenooten, met welke *Holland*
„ nu twee eeuwen is verëénigd geweest,
„ welke zy met goed en bloed heeft by-
„ geſtaan, de Regters zyn over het be-
„ lang van *Hollands* Koophandel, en het
„ toekomende Geluk, of den onvermy-
„ delyken Ondergang, van onze Steden?
„ Staat het dan aan hun om te beſliſſen,
„ of de Koophandel en Zeevaard, voor
„ zo verre dezelve al of niet tot vreemde
„ Volkeren mogt overgaan, zich voortaan
„ beperkt zal zien binnen de muuren van
„ genoegzaam ééne enkele Stad, dan of
„ dezelve door eene vaardige, onbepaal-
„ de en daadlyke Beſcherming, nog in
„ tyds, zal worden te ruggeroepen, en
„ in ons Vaderland haare zetels behou-
„ den? Wat kommerlyk Tydſtip is dan
„ voor ons niet voor handen!" — Naa
eene klemmende herinnering van oude en
welbevestigde Staatsgrondregelen, de vrye
Zeevaard betreffende, als de bron van 't
welvaaren des ganſchen Lands, merkten
zy op; „ De Posten, die uwe Hoogheid
„ bekleedt, maaken u bevoegd by de
„ Bondgenooten ten ſterkſte aan te drin-
„ gen, hoe eene te groote en te langduu-
„ rende toegeevenheid, aan de willekeu-
„ rige eiſchen en bedreigingen van ande-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ Petitien (*) ter aanvullige van 's Lands „ Zeemagazynen, als zynde een gansch „ ongewoone zaak, en die met geene bil„ lykheid van het *Sticht*, aangezien den „ bekrompen ſtaat der Finantien, buiten „ hoogdringenden nood, kon gevergd wor„ den; voor al niet, zo lang aan de veel„ vuldige verzoeken, om nadere opening „ van den Staat en huishouding der Ad„ miraliteits Collegien, geene voldoening „ werd gegeeven (†)."

Friesland's verdeelde gevoelens.

Met weinig bevreemding zeker ontving men deeze draalende en den langen weg zoekende Beſluiten van *Gelderland* en *Utrecht*; grooter hoop op een vlot toeſtemmend antwoord wagtten Staaten van *Holland* uit *Friesland*, een Gewest, naast *Holland*, het meest onmiddelyke belang hebbende by de Vrye Zeevaard, op welke door Koophieden, Zeehandelaars en Schippers, niet min dan in *Holland*, was aangedrongen, en gaf het voorheen ingebragte Beſluit (§) grond om hier geene te leurſtelling te ontmoeten; dan men ſcheen ook middelen van tegenſtreeving by de anders *Vrye Friezen*, met vrugt, te werk geſteld te hebben. — Veel viel 'er in *Friesland* voor, over den Brief der Staaten van *Holland*, 'er werd een buitengewoonen Landdag, tegen

(*) De eerſte deezer Petitien, was van Achtien honderd duizend, en de tweede van Vyftien honderd duizend Guldens.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 759 765.

(§) Hier boven bl. 44.

tegen den vyf en twintigſten van Hooimaand, uitgeſchreeven, om op den zelven, en wel gezet, over het Onbepaald Geleide der Koopvaardyſchepen met Hout gelaaden, te raadpleegen en te beſluiten.

Zevenwouden en Westergo ſtemmen voor het Onbepaald Convoy.

Het Kwartier van *Zevenwouden* volhardde in de voormaals gegeeven Stem tot de Onbepaalde Convoyen, en verééнigde zich ten vollen met het Beſluit van *Holland*. —— Het Kwartier van *Westergo* deedt het zelfde, en ſtaafde dit gevoelen met een beredeneerd Vertoog, ſtrekkende om aan te toonen, hoe Koophandel en Zeevaard de eerſte grondſlagen waren van ons Beſtaan, van onze Vryheid, van onzen Luister; hoe de bewaaring, de beſcherming en uitbreiding dier panden, de eenige ſteun was van ons Finantie-weezen. Hoe derhalven de kragt der waarheid en de overtuiging van het weezenlyk belang der Ingezetenen, by Staaten van *Holland* gewerkt hadden, als zy geene zwaarigheid meer maakten, om het zo gewigtig aandeel diens Gewests in 's Lands algemeene Lasten, voornaamlyk en kragtdaadig te beſteeden tot herſtel van 's Lands Zeemagt, tot beſcherming des Handels en tot handhaaving der heiligſte en klaarſte Tractaaten. —— Het was zeker dat, zo wel in het belang der Zeevaard, als in het draagen der Lasten van de *Unie*, *Friesland* onmiddelyk na *Holland* de eerſte plaats bekleedde, en dat zy niet minder aan hunne Ingezetenen verſchuldigd waren dan de Staaten van *Holland* aan de Inwoonders

III. BOEK. 1779.

van hun Gewest; „ daar zy" (hoe welgepast en welgeplaatst een denkbeeld!) deeze „ Stoelen der Eere niet bezaaten, „ dan tot goedmaaking van het vertrouwen der Stemgeregtigden, wanneer „ derzelver ſtemmen hun alhier plaatſten „ ter bewaaring hunner Regten en ter beveiliging van de middelen van hun beſtaan." Zy ſtelden het Gemeenebest, voor als, in dit hachlyk oogenblik, aan den eenen kant, te dugten hebbende de verëénde magt van *Frankryk* en *Spanje*, die den Handel en Bezittingen van verre dreigden, en de Grenzen te na waren, om aan de Landzyde geene bekommering te veroorzaaken; en, aan den anderen kant, als worſtelende tegen de onbillyke verging eener Mogenheid, mede in volle wapenen; doch nu zodanig beſprongen door de Vyanden, welke zy zich in de Oude en Nieuwe Wereldeelen, op den halze gehaald hadt, dat het, noch met de regelen van Staatkunde, noch met die der waarſchynlykheid over een te brengen was, dat zy zich nog meer Vyanden zou maaken. Het oogenblikly ongenoegen der *Britſche* Kroone zou tot geen Oorlog uitbarſten, voor al in de omſtandigheden van volhandigheid, waar in dat Ryk zich thans bevondt, en daar wy, volkomen gedekt door de Tractaaten, hun geen wettige reden van mishandeling gaven; maar wederkeerig handelden op dezelfde wyze als die Kroon ons behandelde in vroegere tyden, op de gronden der zelfde Tractaaten,

ten, thans door ons gevorderd: op derzelver trouw moesten wy ons vestigen als het eenigst behoedmiddel onzer zwakheid. —— *Frankryk* en *Spanje* zogten de welvaard onzer Ingezetenen; *Engeland* derzelver schaade. Uitheemsche Vorsten zouden zich niet ligt in deezen stryd mengen. —— Men behoorde, derhalven, niet alleen zich in allen deele te veréénigen met het Besluit der Staaten van *Holland*; doch hun ook een Brief van Dankzegginge te schryven, voor de welmeenende mededeeling van dat Besluit, en voor de *Patriottique Gevoelens* daar in vervat.

Een geheel andere geest bezielde het Kwartier der *Steden*: men zou zich ligt in een ander Gewest overgevoerd oordeelen, als men 't zelve hoort spreeken, „ van eene vrees, dat uit het verhaaste „ verleenen van Onbepaalde Convoyen, „ zeer veele ongelegenheden konden „ voortkomen; en dat het daarom on„ geraaden vondt daar in, voor als nog, „ toe te stemmen; maar dat uit te stellen „ ten tyde en zo lange als de Republiek, „ zo te Water als te Lande, in een behoor„ lyken staat van Verdeediging zou zyn „ gesteld, en dus in staat gebragt om haa„ re Onafhangelykheid, Eer en Vlag, „ met gegronde hoop van een gelukkigen „ uitslag, te verdeedigen." — Hoe éénstemmig met *Gelderlands* Staatsbesluit in dezen (*), klonk de Raadslag van het Kwar-

De *Steden* wilden het uitgesteld hebben.

(*) Zie hier boven bl. 91.

III. BOEK.

1779.

Kwartier der Steden in *Friesland!* Eene éénſtemmigheid, die veeler aandagt trok, veeler verwondering gaande maakte.

In *Oostergo* ſteeken de ſtemmen. De Steden zoeken de beſlisſende ſtem van zyne Hoogheid tusſchen beide te brengen.

Veel hing nu af van de Stem des Kwartiers van *Oostergo:* elk hoopte het op zyne zyde te krygen. *Zevenwouden* en *Westergo* om dus de meerderheid te bekomen; de *Steden* om, by het ſteeken der Stemmen, de beſlisſende ſtem zyner Hoogheid (*), in te roepen. Doch de Leden van dat Kwartier waren het niet ééns, of de ſtemmen in 't zelve ſtaaken; weshalven 'er geen ſtem werd uitgebragt. —— Dit bewoog het Kwartier der *Steden* zich nader te verklaaren, en het geval te beſchouwen als van dien aart, dat men, ter afdoening van zaaken, de beſlisſing van het *Eminent Hoofd der Republiek* moest vraagen; deeze gelegenheid waarneemende om het uitgewerkte antwoord van *Westergo*, tegen te gaan met eenige bedenkingen over de gevaaren, waaraan het Gemeenebest, huns bedunkens, zich bloot ſtelde, als het zich in vyandelykheden met *Engeland* inwikkelde. Onze Volkplantingen zouden niet min dan de *Franſche*, door de *Engelſchen*, overweldigd worden; en door deezen ſtap, zo wel als door het weigeren van

(*) Volgens een Beſluit van 19 Aug. 1748. was aan den Heere Prinſe Erfſtadhouder het regt gegeeven, „ om te decideeren, zo wanneer in de Staats„ deliberatien, twee Kwartieren ſtaan tegen twee; „ of in gevalle twee Kwartieren weigeren of delay„ eeren hunne Kamer Advyſen in te brengen."

van *Secours*, verwyderde zich de Staat van eene Natie, waar aan dezelve, door banden van denzelfden Godsdienst, weezenlyke belangens van eigen verdeediging, en zelfsbehoudenis, sedert ruim eene Eeuw verbonden was geweest; terwyl de invloed van *Frankryk* op de Republiek, door deeze verwyderinge, meer dan te veel zou vermeerderen: het kwam zeer bedenkelyk voor, op de Letter des Tractaats van MDCLXXIV. ten sterkste te dringen, als men niet gezind was aan dezelfde Letter der Traetaaten van MDCLXXVIII en MDCCXVI, te voldoen. By een Vredebreuk met de *Engelsche Kroon* was, 'er geen reden om van de Landzyde zo geheel gerust te weezen. „ Zy wenschten „ dat de yver en algemeene genelgdheid „ tot geweldige maatregelen tegen *Groot-* „ *Brittanje* nimmer wrange vrugten mog- „ ten voorbrengen, of stoffe tot nabeklag „ geeven." — Het Kwartier der *Steden*, wel bevroedende, dat het inroepen der beslisfende Stem zyner Hoogheid zo gemaklyk niet zou doorgaan, deedt, vervolgens, alle moeite om te betoogen, dat dit regt zyner Hoogheid, in het tegenwoordige geval toekwam, en verklaarde niet te zullen dulden, dat 'er eenige inbreuk op de voorregten aan het Stadhouderschap verleend, gemaakt wierde.

III. BOEK. 1779.

Het Kwartier van *Zevenwouden* oordeelde geheel anders, en bewees, dat, in het thans hangende geval, de beslisfende stem zyner Hoogheid niet te pasfe kwam: dewyl

't Kwartier van *Zevenwouden* wraakt zulks.

III. BOEK. 1779.

wyl geen der tweo gemelde byzondere toedragten der Staatsoverleggingen plaats greep. Met de *Steden* ſtemde dit Kwartier in, dat, in eene zaak van zo veel gewigts als de tegenwoordige een Beſluit vereischt wierd; doch beweerde teffens, dat in deezen, zo als de Adviſen lagen, kon en behoorde beſlooten te worden; naardemaal 'er eene baarblykelyke Meerderheid plaats hadt. Immers de Kwartieren van *Westergo* en *Zevenwouden* ſtemden overeen, het Kwartier der *Steden* alleen was van tegenovergeſtelde gedagten, in welk geval het Kwartier van *Oostergo*, dat niet weigerde; maar buiten ſtaat was een Advis uit te brengen, een byvallende Stem by de Meerderheid moest gerekend worden, gelyk zulks, in andere Staatsoverleggingen, der Kwartieren, plaats greep.

Westergo wederlegt de zwaarigheden der Steden.

De ingebragte zwaarigheden der *Steden* op het voorſtel van *Westergo*, poogde dit Kwartier, by eene nadere opgave zyner gevoelens uit den weg te ruimen, en dus ſterkte by te zetten aan het voor heen gezegde, wegens de ongegrondheid der vreeze om een Vredebreuk met *Engeland* te wagten; deeze zou van *Engelands* zyde met de Tractaaten ſtryden; onze Bezittingen in het *Oosten* liepen het gevreesde gevaar niet; het gevaar van in te ſtemmen met de willekeurige uitlegging der Tractaaten, welke *Engeland* zich aanmatigde, was veel grooter, als geſchikt om ons andere Vyanden op den halze te haalen. Het Kwartier erkende ook geenzins den in-

invloed van eenige hoegenaamde Mogenheid op de Republiek, het zogt alleen de Onzydigheid en de daar uit vloeijende bewaaring des Vredes, te behouden, en juist daarom aan de eene boven de andere geenen invloed op de Republiek te vergunnen.

Geenzins vonden de *Steden* de geſtelte- De *Steden* zoeken uitſtel.
nis zodanig als zy verwagt hadden, en zich te leurgeſteld in de beroeping op de beſlisſende Stem zyner Hoogheid. Verwyl te bewerken was de eenige toevlugt, en dit zogten zy, door aan te merken, „ dat 'er geen zeer groote ſpoed als nog „ vereischt werd, om, over dit ſtuk, te „ raadpleegen, daar zelfs die van *Holland* „ niet aanſtonds; maar ſlegts binnen het „ einde van dit loopende Jaar, *in effectu*, „ Ongelimiteerd Convoy vroegen." Hoe zeer dit te goeder trouwe geſchiedde kan ieder beoordeelen, die naagaat in welken zin *Holland* van *het einde deezes loopenden Jaars* geſprooken hadt (*). Dit Kwartier ſloeg derhalven voor, om, dewyl 'er geene afdoening van zaaken te bevorderen was, den Landdag te ſcheiden tot over vier weeken: voorgeevende, dat in eene zaak van zo veel belangs voor de Republiek, niet dan met de uiterſte voorzigtigheid, behoorde gehandeld te worden. — *Oostergo* ſtemde in dit verwyl. *Zevenwouden* verklaarde 'er zich op 't ſterkſte te-

(*) Men ſlaa te rugge tot bl. 81. hier boven.

III. BOEK. 1779.

tegen. *Westergo* ſtelde den tyd om weder te vergaderen op drie weeken: waar in de *Steden* met *Oostergo* genoegen namen (*).

De *Frieſche* Kooplieden en Reeders dringen aan op een Onbepaald Convoy.

De *Frieſche* Kooplieden, Boekhouders en Reeders in Schepen, lieten deezen buitengewoonen Landdag niet voorby loopen zonder zich by hunne Landsvaderen aan te melden, en te klaagen over de Belastingen in *Frankryk* van de *Frieſche* Schepen geheeven: een Last, die by geene mogelykheid voortduurende gedraagen kon worden, en hun te zwaarder viel, om dat eerst de Steden *Amſterdam* en *Haarlem*, en nu geheel *Holland* daar van ontheven waren, wegens het genomene Beſluit om een Onbepaald Convoy toe te ſtaan, een voorregt dat zy niet te wagten hadden, of *Friesland* moest in een dergelyk Convoy bewilligen; dit geweigerd zynde hadden zy voor nog zwaarder belastingen te vreezen; en mogten, op het toeſtaan gegronde hoope ſcheppen, van het weder krygen der reeds betaalde Vatgelden. Zonder zodanig een Beſluit moest de geheele Vaard van *Friesland* op *Frankryk* verloopen: terwyl zy moesten zien dat hunne Schepen voor 't overige, dagelyks door de *Engelſche* Kapers beroofd, de Schippers en het Bootsvolk mishandeld, en in volle Zee genomen, in deeze en geene Havens van

En-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 767 782.

Engeland, tot groot nadeel der Eigenaaren, opgebragt wierden (*). III. BOEK.

De dag tot welken het neemen van een Bepaald Besluit in *Friesland* was uitgesteld verscheen, en baarde, ondanks de te voren gedaane klagten der Kooplieden, dit Besluit. „ Dat, daar drie „ groote Zeemogenheden, in de Nabuurschap van den Staat, en op die Zeeën, „ die door deszelfs Ingezetenen dagelyks „ bevaaren worden, hand gemeen waren, „ Staaten van *Friesland*, zo wel als Staaten van *Holland*, begreepen, dat de Bescherming der Zeevaard ten uitersten „ noodzaaklyk was, —— dat zy desgelyks toestemden, dat een Bescherming, „ naar de Letter der Tractaaten verleend, „ een blyk van volkomene Onzydigheid „ zou opleveren, —— dat, hoewel „ dit Waarheden en Voorwerpen waren „ van het uiterste aanbelang en klaarheid, „ 'er echter, ook anderzins zich opdeeden, „ van welke men het oog niet geheel moest „ afwenden, —— dat by mogelykheid „ het verleenen van een Onbepaald Convoy den Staat in vyandlykheden kon „ inwikkelen; dat de vrees daar voor, en „ het gevaar, waar aan de Buitenlandsche „ Bezittingen van de Republiek en de „ Frontieren der Land-Provincien, in „ zulk een geval, zouden zyn blootgesteld, altoos zwaar by hun hadt gewoo-

„ gen,

1779. Eindelyk Besluit van *Friesland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 783. Hoe weinig strookt dit met *Gelderlands* denkwyze over 't gedrag der *Engelschen* bl. 92. hier boven.

III. BOEK. 1779.

„ gen, —— dat zy ten vollen overreed waren, dat het Gemeenebest in „ geenerlei opzigt toegerust was, om in „ eenen Oorlog te treeden, en dat daarom de meerdere of mindere mogelykheid „ alleen genoegzaame reden opleverde van „ het hazard daar van, niet dan in eene „ uiterſte noodzaaklykheid, te loopen — „ dat zy inzonderheid begreepen de zwakheid der Frontieren, en het gering getal „ van Militie, waar door de Land-Provincien geduurig zouden kunnen ontrust „ worden, en wel die Provincien, die „ onophoudelyk, doch vrugtloos, hadden aangedrongen om in een beter en „ veiliger ſtand geſteld te worden, dat „ het ten uiterſten hard zou weezen, die „ aan roof bloot te ſtellen, om den Handel van andere wat meer te doen bloeijen. —— Hier over zouden zy zich „ niet breeder uitlaaten, breedvoerig en „ kragtig was dit aangedrongen, door de „ Heeren Staaten van andere Gewesten. „ Om alle deeze redenen maakten zy zwaarigheid om tot Onbepaalde Convoyen, „ als nog, hunne toeſtemming te geeven."

Een Beſluit, 't geen genoegzaam uitwees hoe zeer men, in die weeken uitſtels, gearbeid hadt om het daartoe te brengen, dat de Meerderheid in alle Kwartieren, 't zelve omhelsde (*).

Aantekeningen daar tegen.

In 't Kwartier der *Zevenwouden* vonden zich eenige Volmagten, die tegen dit Staatsbeſluit eene breedvoerige Aantekening

(*) *Post van den Neder-Rhyn* XI. Deel bl. 568 569.

ning inleverden, zy betuigden niet te kunnen in gebreke blyven om tegen 't zelve, ook by Meerderheid van hun Kwartier genomen, op het kragtigſte zich te moeten verklaaren. —— Met de uiterſte bevreemding hadden zy vernomen, dat men het verleenen van de noodzaaklyk gekeurde Beſcherming der Zeevaard uitſtelde: *Om dat, by mogelykheid het verleenen van een Onbepaald Convoy, den Staat in Hoſtiliteiten kon inwikkelen;* voor deeze kon men zich, huns oordeels, niet beter hoeden dan door het inagtneemen eener ſtipte Onzydigheid, daar van aftegaan, zou by *Frankryk* als Eenzydigheid veelligt aangemerkt worden, en reden van groote verwydering tuſſchen die Kroon en de Republiek kunnen geeven. Een Land-oorlog, daar uit te dugten, was voor den Staat veel meer te vreezen, dan de Mogelyke Zee-oorlog met *Engeland;* en, in dit laatſte geval, kwam hun het aandringen op eene verſterking der Frontieren en der Landmagt, ter beſchutting van de Land-Provincien, onbegrypelyk voor. —— Zy konden niet toeſtemmen, dat het behartigen van den bloei des Handels van eenige Landſchappen ſtrydig zou weezen met de welvaard van andere, en die aan roof blootſtellen: veeleer dagten zy, dat de Beſcherming daar aan verleend, de rust dier Landſchappen niet alleen verzekerde; maar ook het vertier van derzelver voortbrengzelen merkelyk bevorderde. —— Even ongegrond oordeelen zy de vrees voor 't gevaar, 't welk onze Bui-

III. BOEK. 1779.

tenlandſche Bezittingen, by 't neemen van dusdanig een Beſluit, zouden loopen. —— Zy drongen, wyders, hunne gevoelens, meermaalen by Kwartiers Adviſen opengelegd, aan, „ niet onverſchillig", gelyk zy in 't ſlot verklaaren, „ kunnende aan„ zien, dat eene geringe Meerderheid de „ wel gegronde Kwartiers Adviſen, den „ bodem hadt ingeſlagen."

De Ondertekenaars van dit ſtuk waren F. J. J. EYSINGA, F. B. Æ. HUMALDA, J. WIELINGA, S. H. R. EYSINGA, H. BUMA en C. L. VAN BEYMA. (*) —— De Grietman over *Lemſterland* R. L. VAN ANDRINGA DE KEMPENAAR met gemelde Heeren, ten vollen inſtemmende, liet desgelyks zyne Tegenverklaaring boeken, niet verantwoordelyk willende zyn voor de gevolgen van het uitgebragte Staatsbeſluit (†).

Zee-

(*) 't Was de ſterke en veelgerugts maakende Aantekening deezer Heeren, welke aanleiding gaf tot eenen *Lierzang* ten hunnen lof; vol van zeer kragtige en van veelen ſcherp ſteekend gekeurde uitdrukkingen. De Boekhandelaar L. HERDINGH te *Leyden* gaf denzelven, in 't Jaar 1780 in 't licht, en werd deswegen in eene geldboete beſlaagen. 't Geen ten gevolge hadt een zeer merkwaardig Pleitgeding tuſſchen den Hoofdofficier der Stad *Leyden*, en F. A. VAN DER KEMP *Leeraar der Doopsgezinden* te dier Stede, die zich voor den Maaker opgaf, en het Geding won. Men zie de in veele opzigten leezenswaardige *Procedures in de zaak* van Mr. PIETER MARKUS, *Hoofdofficier der Stad Leyden, en Promotor van 's Lands Univerſiteit aldaar, op en tegen* FRANCOIS ADRIAAN VAN DER KEMP, *Geimmatriculeerd Lidmaat van deſelfde Univerſiteit, over het doen of laaten drukken der Lierzang* aan de bovengemelde Heeren. Te *Leyden* in den Jaare 1782 gedrukt.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1106.

Zeelands antwoord op den Brief der Staaten van *Holland*, eerst den vier- en-twintigſten van Herfstmaand ingekomen, ſtemde geheel over een met het voorheen ingeleverde Beſluit (*). Staaten van dat Gewest, verklaarden in het Beſluit van *Holland* by Algemeene Staaten ingeleverd, *Zeelands* weigerend Beſluit.

„ zodanige gronden niet gevonden te „ hebben waar op zy oordeelden, dat „ met de vereischte voorzigtigheid, tot „ het geeven van Onbepaalde Convoyen „ ter Zee zou kunnen worden beſlooten, „ en daar door vermeerderd de Veiligheid „ en Vryheid van Handel en Zeevaard. — „ Dat zy, met de meesten hunner Bond-„ genooten, inſtemden, dat zo lang de „ Republiek zich in den tegenwoordigen „ zwakken ſtaat van Verdeediging be-„ vondt, zy zich moest wagten van maat-„ regels te neemen, die eenig misverſtand „ ten gevolge zouden kunnen hebben. „ En dat de verdere omſtandigheden, „ waar in het Gemeenebest thans verkeer-„ de, opzigtlyk de Oorlogvoerende Mo-„ genheden, voor als nog zodanig niet „ veranderd waren, dat ze eenige andere „ maatregels vorderden: waar om zy blee-„ ven by het Beſluit, om het neemen van „ Houtſchepen onder Convoy uit te ſtel-„ len.” —— Zy gingen verder en „ wilden gepaste middelen aangewend „ hebben, om tegen te gaan en weg te „ nee-

(*) Hier boven bl. 44.

III. BOEK.

1779.

„ neemen, de ongelykheid, welke thans, „ ten opzigte van den Koophandel, op „ *Frankryk*, plaats hadt, tusſchen de Le„ den van dit zo nauw vereenigd Bondge„ nootſchap; en dat de Staaten van *Hol„ land*, door Hunne Hoog Mogenden „ ernſtig mogten worden aangemaand, om „ af te willen zien van hun aanhouden tot „ het, voor als nog convoyeeren van „ Houtſchepen, en zich, ten deezen aan„ ziene, met het éénpaarig gevoelen der „ andere Gewesten te verëénigen (*)."

Eenige Koopſteden in *Holland* willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaald Convoy nader aangebonden hebben. Deswegen in *Frankryk* bevoorregt.

Wanneer Staaten van *Holland*, de mislukking hunner poogingen by de andere Gewesten bemerkten, of allen grond hadden, om zulks te wagten uit het lang draalen, en de voorheen genomene Beſluiten, die weinig goeds beloofden, en ſtonden neder te komen, op het dringen van het vermeerderen der Landmagt, en het uitſtellen van het Onbepaald Convoy, tot dat men in ſterker ſtaat van tegenweer ter Zee zou weezen, droegen de Koopſteden *Dordrecht*, *Haarlem*, *Amſterdam*, *Rotterdam* en *Schiedam*, ter Staatsvergaderinge voor, of men ook eenige nadere middelen zou kunnen aanwenden, om de andere Gewesten te noopen tot het ſtemmen in de Onbepaalde Convoyen. —— Hier op liep het in *Holland* agterwaards; de andere Steden bewilligden niet in deezen voorſlag, die dus geen gevolg altoos hadt, dan dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1101.

dat de *Franſche* Gezant, by eenen Brief den Commisſaris van Zeezaaken in *Frankryk* te kennen gaf, dat voortaan geen Steden, dan de bovengenoemde van het Edict zouden uitgeſlooten zyn.

Voorſlag by *Holland* om, in de Vermeerdering van Landmagt, te bewilligen, als men het Onbepaald Convoy toeſtemde.

Nieuwe onaangenaamheden ſtonden uit dit bepaalen van Bevoorregting te dugten. En vermids door het haaperen der toeſtemming tot het Onbepaald Convoy, de oorzaak van dit jammer grootendeels ſcheen veroorzaakt te worden, doordien *Holland* de verſterking der Landmagt tegen hieldt, werden Staaten van dat Gewest te raade, in een ernſtig onderzoek te treeden, hoe men de raadpleegingen over eene toereikende verſterking der Landmagt, en over het verleenen der Onbepaalde Convoyen tot een gewenscht einde zou kunnen brengen. De Gelastigden tot eene zaak van dat gewigt leverden een Berigt in, door de meerderheid uitgebragt, 't welk hier op nederkwam. „ Dat, ter Vergaderinge van Hunne Hoog Mogenden, van „ wegen *Holland*, ten kragtigſte behoorde „ aangedrongen te worden op het ſpoedig, en zonder verder uitſtel, in een „ Algemeen Staatsbeſluit veranderen, van „ het Beſluit door *Holland*, wegens de „ Onbepaalde Convoyen in Lentemaand „ genomen; dat, om de daar in zwaarigheid maakende Gewesten, door eene gepaste toegeevenheid, op het ſtuk der „ Landmagt te beweegen, Staaten van „ *Holland* geneegen en bereid waren aan „ het verlangen dier Gewesten, in zo

III. BOEK. 1779.

„ verre te gemoet te komen, wat de ver-
„ sterking der Landmagt betrof, als met
„ het belang van Hoogstderzelver Gewest
„ in de *Uitgestrektheid* en *Zekerheid* van
„ de Toebrengingen tot de zaaken van de
„ Zee, zo weezenlyk betrokken, eenig-
„ zins beſtaanbaar kon zyn, en van hun
„ kon gevergd worden; nogthans onder
„ deeze nadruklyke voorwaarde, en met
„ deeze volſtrekte bepaalinge, dat, *ſimul*
„ en *ſemel*, en gelyktydig, het verleenen
„ der Onbepaalde Convoyen zou vastge-
„ ſteld, en nog voor het uiteinde van dit
„ loopende Jaar, daadlyk daar aan voldaan
„ zou moeten worden; of dat, by ont-
„ ſtentenisſe van dien, de toeſtemming
„ van dit Gewest, in eene vermeerdering
„ van Landmagt, niet alleen zou gehouden
„ worden voor vervallen en ingetrokken;
„ neen maar dat men ook alle verdere wei-
„ gering of uitſtel, omtrent het verleenen
„ dier Convoyen, zou aanmerken en op-
„ vatten als eene daad aan de zyde der
„ Bondgenooten, waar door hunne Ed.
„ Groot Mogenden van hunne zyde zich
„ bevoegd en geregtigd zouden oordeelen
„ om tot zodanige Beſluiten over te gaan,
„ welke de inhouding of inkorting van
„ het aandeel huns Gewests in de Lasten
„ van de *Unie* terſtond en onvermydelyk
„ ten onderwerp zouden moeten heb-
„ ben (*)."

Rid-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaark.* 1779. bl. 1114.

Ridderſchap en Steden namen dit Berigt, 't geen de zaak zo na aanboondt, over; *Amſterdam* verklaarde zich in de Raadpleegingen, de verſterking der Landmagt betreffende, niet te hebben ingelaaten, en zich te houden aan 't geen, dies aangaande reeds in Grasmaand des Jaars MDCCLXXIV., door hunne Afgevaardigden, ter Algemeene Staatsvergaderinge, gezegd was.

Dordrecht, *Amſterdam* en *Rotterdam* klagen over 't uitſtellen van Convoy.

Daar de bron van klagten niet geſtopt wierd, moest men zich het vloeijen getroosten, en, dus ook, aan dezelve het oor leenen. *Dordrecht*, *Amſterdam* en *Rotterdam* leeverden, den negenden van Herfstmaand, afzonderlyk eenſtemmige klagten in by de Algemeene Staaten, om voorzieninge ſmeekende. Zy grondden dezelve op de gedaane toezeggingen, als mede op het gereed en gewillig opgebragte verdubbeld Last en Veilgeld. — In verwagtinge dat alles tot de beloofde beſcherming, dit Jaar werkſtellig zou gemaakt worden, hadden zy hunne maatregelen in den Handel genomen, die wel verre van het beoogde voordeel te zullen aanbrengen, een groot nadeel dreigden, gemerkt tot hier toe, in ſtede dat een Onbepaald Convoy verleend was, genoegzaam alle de Oorlogſchepen werkloos gehouden wierden, en het jaarſaiſoen byna verloopen was, om reizen van min of meer uitgeſtrektheid te onderneemen. Terwyl ook de bezorgde voorraad van Koopmanſchappen ter verzendinge, en die opgegeeve or-

III. BOEK. 1779.

ders buitenlands voor rekening der Kooplieden gereed lagen, aan een merkelyk verderf onderworpen bleeven, of zy moesten hunne Schepen zonder Geleide laaten vaaren; doch dan bleeven zy blootgeſteld niet alleen aan de gedurige opbrenging en ophouding in vreemde Havens; maar ook aan een dagelykſchen overlast van een onzaglyk getal Kaperſchepen, die te ſtouter zouden worden, als het met de daad bleek, dat de Zeevaard deezer Republiek buiten alle beſcherming wierd gelaaten: terwyl andere Mogenheden, die, even gelyk deeze Staat, eene volmaakte Onzydigheid in agt namen, hunne Koopvaarders, door gepaste Convoyen, voor die ophoudingen, beledigingen, en rooveryen beveiligden, en bevrydden; 't geen de regtmaatigſte vreeſ verwekte, dat de Koophandel en Zeevaard zou overgaan tot Volken, die daar aan eene kragtdaadige beſcherming verleenden (*).

Verſchillende gevoelens der onderſcheide Partyen in 't Vaderland.

De Afgevaardigden uit Staaten van *Holland*, lieten niet af ten ſterkſten aan te dringen op een volkomen Beſluit tot het verleenen der Onbepaalde Convoyen; met herhaalde betuigingen van voor de gevolgen eens langeren uitſtels, zo hachlyk in 't vooruitzigt, niet aanſpraakelyk te willen zyn. —— Doch de Afgevaardigden, der andere Gewesten bleeven niet min

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1116 1164.

min volharden by 't geen zy, uit naam hunner Lastgeeveren, op dit onderwerp, ter Vergaderinge, hadden ingebragt. Geen einde was 'er aan de Schriften, hier te Lande uitkomende, waar in elk zich verbeeldde een wel verſneede ſtaatkundige pen te voeren. Volgens eenigen moesten wy het gedrag der *Engelſchen*, met betrekking tot onzen Handel en Scheepvaard, billyken, ons geheel en ten nauwſten aan diens zyde houden, en in alles naar de maatregelen van dat Hof gedraagen; de Verzoekſchriften de Klagten der Kooplieden, wegens de handelwyze der *Engelſchen*, ſprooten voort uit byzonder en perſoonlyk belang en eene Onvoorzigtige Staatkunde; zy verdienden geen gehoor. — Volgens zommigen was 'er niets verderflyker dan zich tegen de oogmerken van *Frankryk* aan te kanten, de Vriendſchap diens Monarchs moest gezogt, en door dezelve de onderdrukking van het overheerſchend *Engeland* afgeweerd worden: de Klagten der Kooplieden ſteunden op billykheid, liefde voor 't Vaderland en gezonde Staatkunde ſpraaken door hunnen mond. —— Anderen zogten middelwegen, van verſchillenden aart in te ſlaan, en gaven daar over hunne bedenkingen den Landgenooten in handen. Om niet te ſpreeken van vuile en ſchimpende ſtukjes, die meer en meer van de eene en andere party onder den man kwamen, dienende om tweeſpalt en verbittering te vergrooten, terwyl ze in de zaak niets afdeeden.

III. BOEK. 1779.

Beantwoording van de Verzoekschriften der Kooplieden.

De laatst ter Vergadering van Algemeene Staaten ingeleverde Verzoekschriften der Kooplieden, waren gesteld in handen van de Heeren uit hunne Hoog Mogenden tot de zaaken van de Zee gelast, en gezonden aan de Admiraliteiten om daar over hunne gedagten, in de volgende maand, mede te deelen. Dit geschiedde breedspraakig genoeg; doch geenzins tot voldoening der Kooplieden, en die zich hunner zaake naar eisch aantrokken. Het verslag kwam hier op neder. „ Dat het „ geen twyfel leedt of het was, in de om„ standigheid van tyden en zaaken, dienstig „ en noodig aan den Handel en Zeevaard „ bescherming te verleenen; hier in stem„ den de Heeren Staaten van alle de Ge„ westen, en alle de Leden der Regeerin„ ge volkomen overéén: 't was de zaak te „ onderzoeken, waar by het toekwam, „ dat, met eene zo algemeene neiging van „ de Hooge Regeering, de Handel onge„ holpen bleef, en hoe dezelve, in 't ver„ volg, zou kunnen geholpen worden. — „ Men kon niet ontkennen dat de Koop„ lieden redenen hadden om zich te be„ klaagen, dat zy nog geene uitwerking „ gezien hadden van de hun gegeevene „ hoop op de Bescherming, dat de Las„ ten, waar aan zy, in die hoope, zich „ blymoedig en gewillig hadden onder„ worpen, buiten gemeen zwaar waren; „ doch dat de uitwerking daar van nog „ geheel agter bleef. De reden hier van „ zou men te vergeefsch zoeken buiten het

„ het ongelukkige verſchil, tuſſchen de
„ Bondgenooten over de meerdere of min-
„ dere Uitgeſtrektheid der Beſcherminge
„ van den Handel voor als nog, in het
„ daadlyk verleenen van Convoyen voor
„ alle Waaren buiten Contrabande; of
„ het, by voorraad, ſtellen van bepaaling
„ daar aan, met opzigt tot het zwaar
„ Scheepstimmerhout, voor nog eenigen
„ tyd. — De onzekerheid van het Be-
„ ſluit op dit punt, bragt te wege, dat,
„ zonder nader Beſluit van hunne Hoog
„ Mogenden, geen Convoyen in 't geheel
„ hadden kunnen worden verleend: aan
„ de Officieren kon men geen Orders gee-
„ ven zo lang onbepaald bleef, of de Be-
„ ſcherming zich tot Zwaar Hout zou
„ moeten uitſtrekken, dan niet. —
„ Dat eenigermaate door de ongereedheid
„ der Schepen van Oorlog, doch voor-
„ naamlyk door de onzekerheid des eind-
„ lyken Beſluits, omtrent de uitgeſtrekt-
„ heid der Convoyen, te wege gebragt
„ was, dat de Zomer verloopen ware,
„ zonder aan den Handel eenige Beſcher-
„ ming, hoe zeer die beloofd en welmee-
„ nend beoogd was, hadt kunnen gegee-
„ ven worden, zonder dat daar eenige
„ vertraaging, door byzondere Perſoonen
„ of Collegien, was toegebragt. — Dat
„ het werk op dien voet niet kon blyven
„ voortduuren, en dat zo zeer het ein-
„ delyk Beſluit van hunne Hoog Mogen-
„ den, tot het verleenen van Onbepaal-
„ de Convoyen niet ten ſpoedigſten kon

„ wor-

III. BOEK. 1779.

„ worden genomen, ondertusschen mid-
„ delen zouden moeten gevonden worden
„ om de beloofde Bescherming, aan den
„ Handel, waar over geen twyfel viel,
„ te verleenen, en aan denzelven ten nut-
„ te te maaken de gedaane zwaare kosten
„ der Uitrustinge; de Colonien van den
„ Staat in de *West Indien*, niet geheel
„ van beschutting ontbloot te laaten, en
„ de Vlag van den Staat in de *Middelland-*
„ *sche Zee* te laaten vertoonen. In de
„ *West-Indien* was slegts één Schip van
„ zestig stukken, en in laatstgemelde Zee,
„ één Scheepje van twintig stukken, hier
„ in bestondt de geheele Zeemagt van den
„ Staat, die thans buiten Gaats was. —
„ Voorts, schoon men den Handel en
„ de Volkplantingen van den Staat nog
„ langer zonder bescherming kon laaten,
„ zouden de Schepen van Oorlog in de
„ Zeegaten niet kunnen gehouden wor-
„ den, zonder ze aan gevaar van Ysgang
„ bloot te stellen, men moest ze opleggen
„ in de Havenen, of na Zee zenden."

Verder gaven zy een berigt van den Staat der Schepen by de onderscheide Admiraliteiten; waar uit bleek, „ dat 'er
„ vyf- en- twintig Schepen en Fregatten
„ waren, die in 't Najaar zouden kunnen
„ dienen, of opgelegd moeten worden. —
„ Een gedeelte daar van zou bestemd kun-
„ nen worden om, ingevalle hunne Hoog
„ Mogenden, beslooten de Houtschepen
„ te laaten begeleiden, deezen dienst te
„ doen, en zich te vervoegen op de Ree

„ van

„ van *Rammekens* of *Vlisſingen*, ten einde
„ zy, wanneer dit bevel voor den Winter
„ niet kwam, binnen zouden kunnen loo-
„ pen, en zich in de Haaven of Dok van
„ *Vlisſingen* bergen, om orders af te wag-
„ ten. —— Een ander gedeelte zou men
„ na de *West-Indien* en de Kust van *A-*
„ *frica* kunnen zenden, en de overige ge-
„ bruiken tot Convoyen na de *Middelland-*
„ *ſche Zee* en alle plaatzen op de *Engel-*
„ *ſche* en *Franſche* Kusten onder wege;
„ doch aan welker Officieren, aangezien te
„ vooren byzondere Schepen geſchikt zyn
„ om de Houtſchepen, zo ras hunne Hoog
„ Mog. het tydig zullen oordeelen, en
„ daar toe zullen beſluiten, te convoyee-
„ ren, zou bevolen kunnen worden om
„ haar Convoy met geene Houtſchepen te
„ bezwaaren, en de Vlag van den Staat
„ aan geene belediging, ter zaake van de
„ Houtſchepen, bloot te ſtellen, als daar
„ toe niet geſchikt, en ontbloot van de
„ noodige magt om dezelve te beſcher-
„ men (*)."

III. BOEK. 1779.

Te over wees dit Verſlag uit hoe het met 's Lands Zeemagt geſchaapen ſtondt, en welk een gebruik men van dezelve dagt te maaken. Wanneer 't zelve, door den Raadpenſionaris, ter Vergaderinge der Staaten van *Holland* en *Zeeland* was overgebragt, vonden de Heeren van de Ridderſchap het genoeg naar hunnen ſmaak om met

Beoordeeling en Uitſlag hier van by, *Holland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1128-1141.

III. BOEK. 1779.

met het algemeene Plan, daar in begreepen in te stemmen; nogthans met aankleevende volharding by hunne Verklaaring tegen het Besluit op den dertigsten van Lentemaand by Staaten van *Holland* genomen. *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam* en *Alkmaar* hielden aan zich hunne Tegenverklaaring, terwyl de Steden *Haarlem* en *Amsterdam*, het gedaane Verslag, wat de schikking en bepaaling der Convoyen betrof, van de hand weezen; als blykbaar ingerigt om het bedoelde Geleide der Houtschepen te niet te doen loopen, *Frankryk* te tergen, en *Engeland* te believen.

Frankryk en *Spanje* verklaaren den Oorlog aan *Engeland*.

Gaarne zouden wy alles wat tot deeze zonderlinge gebeurtenis der Onbepaalde Convoyen behoort, agtervolgen en dus onafgebrooken mede deelen; doch 'er vielen, staande deeze marrende overleggingen, eenige zaaken voor, die tusschen beiden dienen vermeld te worden. Tot het midden van deezen Zomer waren de Vyandlykheden tusschen *Engeland* en *Frankryk* voorgezet, zonder dat van de zyde dier beide Kroonen eenige openbaare Oorlogsverklaaring gedaan was: dan in Zomermaand gaf de Koning van *Frankryk* eene Verklaaring in 't licht, strekkende om zyn gehouden gedrag, ten opzigte van *Engeland*, van dien tyd af, dat hy den Throon beklom tot tegenwoordig, te verdeedigen, en *Engeland* te vertoonen als den eersten Aanvaller in den dus lang gevoerden Waterkryg, die thans van zyne zyde als een volleedig verklaarde Oorlog moest wor-

worden aangemerkt. — De Koning van *Spanje*, die veel gedaan hadt om den twist tusschen *Londen* en *Verſailles* by te leggen, zondt een opontbod aan den Gezant ten *Engelſchen* Hove, die eene Oorlogsverklaaring overleverde (*).

Welk een gisting dit in *Engeland* baarde.

De Oorlogsverklaaringen deezer beide ter Zee zo wel toegeruste Mogenheden tegen *Engeland*, gepaard met ongunstige tydigen uit *Noord-America*, veroorzaakten, in dat Ryk, geene geringe gisting in de gemoederen, boven al der zodanigen, die de ſtrenge maatregelen tegen de Volksplantingen zo dikwyls gewraakt hadden. Zy betuigden openlyk, dat de verkleefdheid der Staatsdienaaren aan dit heilloos Dwangſtelzel, de Staat van *Groot-Brittanje* in gevaar gebragt en bewerkt hadt, dat de Zeemagt van deszelfs veelvermogende, nayverige en natuurlyke Mededingers, onder hun oog aangroeide, zonder de minſte pooging om zulks te beletten, tot dat dezelve de tegenwoordige ontzettende hoogte verkreeg, en die Magten zich verééenigden met een vyandlyk oogmerk: daar zy, in aantal van Schepen en vaardigheid van toerusting, *Engeland*, thans van alle hulp eeniger Bondgenooten, verſtoken te bovengingen (†). — De toerustingen in *Frankryk* op de Kusten gemaakt, het zaamentrek-

(*) *Univerſ. Magaz. vol.* LXV. pag. 42. *vol.* LXIV. pag. 314.

(†) *Univerſ. Magaz. vol.* LXIV. pag. 108, 109.

III. BOEK. 1779.

trekken van Krygsvolk in *Bretanje* en *Normandye*, deedt veelen gelooven, dat men weezenlyk, op het doen eener Landinge in *Engeland* of in *Ierland*, bedagt was. Hoe weinig gronds deeze vreeze hadt, bewees een hunner Staatkundige Godgeleerden (*). Doch, wanneer de verëénigde *Franſche* en *Spaanſche* Vloot, in Oogstmaand, zich op de hoogte van *Plymouth* vertoonde, verwekte dit zodanig een ſchrik, dat alles, uitgenomen de Bezetting, die Havenſtad verliet, het groot en klein vee van de kust allerwegen diep landwaards ingedreeven wierd (†).

YORKE verzoekt by den Staat om Hulpbenden.

In deeze geſteldheid van zaaken leverde de Hertog van YORKE, die ongetwyfeld, met eenen by hem zo gewenſchten uitſlag, het zyne gedaan hadt om de volvoering van het Onbepaald Convoy te beletten, een Vertoog by de Algemeene Staaten over, waar in hy het gedrag van *Frankryk*, als hoogst trouwloos, afmaalde, daar het zelve, gelyk hy ſprak, „ naa eerst de „ oproerige Onderdaanen van *Groot-Brit-* „ *tanje*, onder het bedrieglyk voorgee- „ ven van Vryen Handel en Onafhang- „ lykheid, trouwlooslyk te hebben aan- „ gehist, om hun Vaderland na 't hart te „ ſteeken, zich vervolgens niet ontzien „ hadt,

(*) *Dean* TUCKERS *Reflections on the preſent Terrors of Invaſion.* Dit Leezenswaardig Stukje is vermaald te vinden in de *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. D. II. Stuk bl. 534.

(†) *Univerſ. Magaz.* Vol. LXV. pag. 108-109.

„ hadt om *Spanje* deel te doen neemen in
„ zyne inzigten, daar heen, niet te vrede
„ met een zo vyandlyk gedrag, ſteeds
„ voortvoer met meer en meer aan den
„ dag te leggen, de gevaarlyke ontwerpen
„ tegen *Groot-Brittanje* zelve, en op dien
„ trotſchen toon, aan deszelfs bekende
„ Heerschzugt zo eigen, een Inval in de
„ *Britſche Eilanden* te verkondigen. —
„ De tyding dier buitengewoone en me-
„ nigvuldige toerustigen billykt de drin-
„ gende en herhaalde aanhoudingen zyner
„ Majeſteit betrekkelyk tot de Scheeps-
„ bouwſtoffen, en hunne Hoog Mogen-
„ den vonden zich, door het blykbaar
„ gevaar, 't geen *Engeland* liep, ten vol-
„ len geregtvaardigd, ten opzigte van dat
„ gedeelte hunner Onderdaanen, die zich
„ aankantten tegen alle Bepaalingen des
„ Handels en tegen de Verzoeken van zyn
„ Hof gedaan, door Regtvaardigheid en
„ Vriendſchap beide gebillykt. — Die
„ middelen waren niet langer toereikende;
„ het gevaar was dringend, en vereisch-
„ te een ſpoediger Hulpmiddel. De Be-
„ dingen van een Verbond, gevestigd op
„ 't belang des Handels alleen, moesten
„ wyken voor die gegrond waren op de
„ meest weezenlyke belangen der beide
„ Volken. Het tydſtip was geboren,
„ 't welk beſliſſen zou of *Groot-Brittanje*,
„ 't geen zo veel bloeds en ſchats ver-
„ ſpild hadt voor anderen, en om Vry-
„ heid en Godsdienst te handhaaven, geen

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ anderen byſtand te wagten hadt, tegen „ den nyd en kwaadaartigheid van haare „ Vyanden, dan haar eigen moed en haar „ eigen vermogen, en of zy zich, door „ haar oudſte Vrienden en Bondgenoo„ten zou overgelaaten zien aan de heersch„zugtige inzigten van het Huis van *Bour„bon*, het geen alles verpletteren wilde om „ over alles te heerſchen; en of *Europa* in „ 't algemeen, en hunne Hoog Mogenden „ in 't byzonder, met onverſchillige oogen „ een ſtelzel zouden zien invoeren, zo „ zeker onbeſtaanbaar met dat Evenwigt, „ 't geen de eenige waarborg was van de „ zekerheid huns Handels, van hunne „ Vryheid, ja van hun Beſtaan zelfs."—— Naa Hunne Hoog Mogenden gevleid en zich, met zo veel valschheids als opheſs, op de Jaarboeken onzer Geſchiedenisſen, als getuigen, beroepen te hebben, wegens de gevaaren, waar toe de Heerschzugt van *Frankryk* altoos aanleiding hadt gegeeven, en hoe het Gemeenebest de ſchoonſte dagen geſleeten hadt in de allernaauwſte Verbintenisſen met *Engeland*, gaf hy te verſtaan, dat het gevaar, 't welk de *Britſche Ryken* dreigde, „ zyne Majeſteit in de noodzaaklykheid „ bragt, om, zonder tyd verzuim, te vor„deren de Hulpbenden, by de Tractaaten „ van den jaare MDCLXXVIII en andere „ toegezegd, terwyl dat van den Jaare „ MDCCXVI, duidelyk bepaalde wanneer „ het

„ het geval deezer Hulpverleening plaats „ greep (*)."

Op den Landsdag in *Friesland* was dit Vertoog des Ridders een ſtuk van overweeging; drie Kwartieren bragten hunne Stemmen uit, dat van *Westergo*, oordeelde de Republiek ongehouden, in het tegenwoordige geval, Hulpbenden aan *Engeland* toe te ſchikken, dit was ook het gevoelen van dat der *Zevenwouden*; doch dat der *Steden* meende, dat de verzogte Byſtand, op den grond van het niet beſtaan des gevals, waar in de Verbintenis moest werken, niet kon geweigerd worden; doch dat men de zaaken derwaards hadt heen te ſtuuren, dat men, by voorraad, het antwoord op 't Vertoog des *Engelſchen* Afgezants uitſtelde, of ten minſten daar in vertoonde de onmogelykheid om, voor als nog, te voldoen aan de Verbintenisſen, zonder de dierbaarſte belangen aan het grootſte gevaar bloot te ſtellen (†).

In *Friesland* verſchillen de Kwartieren over dit aanzoek.

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. De *Caſus Fœderis* werdt, in 't eerst gemelde Tractaat, dus beſchreeven, „ Als een der Partyen Contracterende, in zyne Bezittingen wordt aangetast, zal „ aanſtonds het geſtipuleerde ſecours moeten gezonden en naa zulks alle magt tot verdeediging van „ den aangevogten Bondgenoot moeten gebruikt „ worden. — In het laatſte, werd bedongen, dat het „ ſecours zou kunnen gereclameerd worden, niet „ alleen in cas van werklyken inval; maar ook dan „ wanneer die aanval gedreigd en toebereidzelen „ ten dien einde gemaakt wierden." WAGENAAR *Vaderl. Hiſt.* XVIII. D. bl. 117.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1143. 1146.

III. BOEK. 1779.

de magt aan Afgevaardigden by dit Befluit gegeeven, als niets minder behelzende dan eene vernieuwing van het opſchorten der Convoyen voor Schepen met zwaar Scheepstimmerhout gelaaden, en dus rechtdraads ſtrydig met herhaalde Befluiten dit Jaar genomen. —— Van dit oordeel was ook *Amſterdam*. —— En hadden die van *Rotterdam* uitdruklyken last om in het meer gemelde Verſlag niet te ſtemmen; doch 'er zich, op het nadruklykſte, tegen te verklaaren, voorbehoudens zodanige nadere Aantekeninge als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren; dit hadden alle de andere Steden ook, by hunne weigeringe, bedongen. *Rotterdam* leverde vervolgens die nadere Aantekening in, behelzende een beklaagend Berigt over alle de vrugtlooze poogingen tot hier toe gedaan, om een Onbepaald Convoy te verwerven, niet tegenſtaande 'er een genoegzaam getal Oorlogſchepen aan de hand was; nog nader en byzonder waren zy thans gelast om nogmaals zich ten ſterkſten te verklaaren tegen het Befluit door de Meerderheid op den derden van Slachtmaand genomen, en te betuigen, „ dat de Heeren hunne Princi„ paalen, in het vervolg, geen Conſent zou„ den draagen, in eenige extraordinaris „ Middelen of Lasten van deeze Provin„ cie, tot dat tot het verleenen van de „ voorz. Onbepaalde Protectie aan de „ Commercieſchepen van de Ingezetenen „ deezer Landen, zonder uitzonderinge „ van eenige Goederen of Waaren; by „ de

„ de Tractaaten niet voor Contrabande
„ erkend, gereſolveerd zou zyn, met
„ proteſtatie van onſchuldig te zyn, aan
„ alle de nadeelige gevolgen, welke uit
„ een langer delay eener Reſolutie tot het
„ geeven van voorſz. Onbepaalde Con-
„ voyen, voor den Lande in 't gemeen en
„ voor de Ingezetenen hunner Stad, in 't
„ byzonder zouden mogen reſulteeren."

Ridderſchap en Steden die 'er voor ſtemden.

Gelyk de Heeren van de Ridderſchap en Edelen, als mede de Heeren Afgevaardigden der Steden *Delft*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, die het Beſluit, overeenkomſtig het Verſlag, met de Meerderheid te weeg bragten, hunne Aantekeningen aan zich behouden hadden tegen de voorgemelde Aantekeningen der Zes Steden, zo deeden zy het ook tegen die van *Rotterdam* in 't byzonder (*).

Onlusten onder 't Scheepsvolk in *Texel*.

Eer het Convoy, met die byzondere bepaling, om geene Schepen met Hout na *Frankryk* belaaden, daar onder te neemen, in Zee ſtak, vielen 'er op de *Texelſche Ree*, twee gevallen voor, van eenen zeer verſchillenden aart, onzer byzondere optekeninge waardig. — Gebrek aan Zeevolk om de Oorlogſchepen te bemannen, was de geduurige klagt, en hetzelve werd ſteeds aangevoerd onder de redenen van het vertraagen der Convoyen, zo zeer verlangd, zo ernſtig begeerd van dee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1352.

III. BOEK. 1779.

deezen, en zo zeer verſchooven en op de lange baan gehouden van den anderen kant. Deeze zwaarigheid nam grootlyks toe, door 't geen in *Texel* gebeurde, over het in dienst houden der Scheepslieden. — Schoon het Volk op onze Schepen enkel wordt aangenomen op den Artykelbrief, volgens welken zy moeten dienen zo lang het den Raad der Admiraliteit goeddukt, en 't zelve ontſlaagen wordt (*), is de Zeedienst van dien aart dat hier in beſcheidenheid moet gebruikt worden, zal men het Volk gezond, ten dienst bekwaam houden, en voor balſtuurigheid bewaaren. Het Schip de *Waakzaamheid* van Capitein veranderende bevroedde het Scheepsvolk, dat het nog langen tyd zou moeten dienen, begon te morren, over den langen duur te klaagen, en ontſlag te begeeren. De Admiraliteit te *Amſterdam* des onderrigt, liet hun aanzeggen, dat zy niet langer dan zes maanden in dienst zouden gehouden worden, en, naa verloop van dien tyd, ieder eene belooning van twintig Guldens ontvangen: dan vyf jaaren in dienst geweest zynde, van het eene Schip op het andere geplaatst, wilde het naar dien voorſlag niet luisteren, en eischte volſtrekt ontſlag: omtrent zeventig man, wier langduurige dienst bleek, werden afgedankt; doch de overigen, ſlegts zints korten tyd aangenomen, moesten blyven.

Het

(*) *Groot Plakaath.* D. V. bl. 275-285.

III. BOEK. 1779.

Het ontslag van dit Volk bleef niet verborgen voor dat op de andere Schepen, 't geen natuurlyk, door het lang werkloos leggen, een wreevelige geestgesteltenis kreeg en verdriet in den dienst: deeze openbaarde zich, met allengskens toenemend geweld, op het Schip de *Venus* van zes- en twintig Stukken, gevoerd door den Capitein J. P. VAN BRAAM, thans niet aan boord. De Luitenant J. L. BOSCH ontdekte de beginzels van misnoegen, en dat de Schieman waarschynlyk het Volk hadt opgeruid; deeze vervoegde zich ook by dien Luitenant, te verstaan geevende, dat het Scheepsvolk te gader een Brief, door hen allen ondertekend, aan de Admiraliteit te *Amsterdam* hadt geschreeven om ontslag van de reis te verzoeken; voorts porde hy 't Volk aan, dat zy voor hunne zaak by den Luitenant zouden uitkomen, die dit bemerkende, door eene bedreiging, om de eerste, die zich vermat daar van te spreeken in de boeyen te zullen sluiten, hun tot zwygen bragt; doch dien eigen dag tegen den avond kwam het Volk, 't geen laatst by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, beleefd verzoeken den Luitenant BOSCH te mogen spreeken, en verzogt, of zyn Ed. Gestr. dewyl zy geen antwoord van hun Ed. Mogenden kreegen, by de Admiraliteit of by den Capitein hun ontslag wilde bewerken: alzo zy langer gediend hadden dan het Volk op de *Waakzaamheid*, 't geen ontslagen was. Hy sloeg het af, vermaande

Muitery op het Fregat de *Venus*.

III. BOEK. 1779.

hun tot hun eed en pligt, met byvoeging, dat zy mogelyk niet langer dan tot Wintermaand (*) zouden in dienst gehouden worden. Allen zeiden zy wel te vreede te weezen, als zy daar op afkonden. Eer de Luitenant BOSCH een Brief deswegen afzondt, verzogten zommigen, dat hy dien Brief niet zou ſtuuren: dewyl zy hun woord, om tot Wintermaand te dienen, niet hadden gegeeven. —— De Brief ging egter. En het antwoord hieldt in, dat de Luitenant het Volk zou onder 't oog brengen, hoe hunne begeerte om ontſlag, ſtaande de reis van hun Capitein zeer tegen de goede orde aanliep; doch dat zy van de gunst en billykheid der Ed. Mog. Heeren Raaden te wagten hadden, van, zo zy zich wel gedroegen, niet langer dan onder hunnen tegenwoordigen Capitein op het Fregat de *Venus* in dienst gehouden te zullen worden. Dit ſcheen hun te vrede te ſtellen; doch 's anderen daags deeden zy de vraag wanneer zy nu van boord zouden mogen gaan? De Luitenant BOSCH beduidde hun dat zy de Order van den Raad niet wel begreepen hadden, waarom hy dezelve nogmaals voorlas met byvoeging dat zy, zo lang Capitein VAN BRAAM het Schip behieldt, in dienst zouden moeten blyven. De ontevredenheid en het morren begon op nieuw, zy lieten zich hooren, dat de dienst dan nog wel twee Jaa-

(*) Dit viel voor op den 4 van Oogstmaand.

Jaaren zou kunnen duuren, het antwoord des Luitenants was, dat zy, zo dat zyne Hoogheid en den Raad ter Admiraliteit behaagde, zich zulks zouden moeten getroosten en laaten welgevallen. Zy verzogten dat den Capitein mogt geſchreeven worden om aan boord te komen: dewyl zy hem wenschten te ſpreeken.

Capitein VAN BRAAM begaf zich, den verzoekbrief zyns Luitenants ontvangen hebbende, na *Texel* en aan boord: waar hy drie Capiteins van de ter reede liggende Oorlogſchepen by zich verzogt en eerst den Bootsman vroeg, of hy onder de zodanigen behoorde, die hun ontſlag wilden hebben, en hem aan boord hadden gevorderd? Deeze antwoorde, noch van 't een noch van 't ander te weeten, en dat hy, ſchoon hy wel zyn fortuin kon maaken, zich, egter de verdere reize zou getroosten. De Schieman binnen geroepen voerde andere taal, zeggende van den Brief wel te weeten; doch niet voor zich, maar wel, uit naam van al het oude Volk, dat by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, te kunnen antwoorden, 'er nevens voegende, dat zy allen eensgezind hunne Vryheid begeerden, en niet zouden willen één voor één ter verhoor in de Kajuit komen. De Luitenant BOSCH kreeg last om een Sloep van het Fregat *Beverwyk* te roepen, deeze kwam; de Schieman door den Capitein VAN BRAAM en de andere Capiteins vastgehouden en op het Halfdek gebragt, met oogmerk om hem in de Sloep

te

III. BOEK. 1779.

te bezorgen, werd met geweld uit hunne handen gerukt. Men riep de andere Schepen om gewapende Sloepen te zenden. Het Volk hier op woedende geworden, maakte de ſtukken geſchut los, liet 'er ſcherp op loopen, draaide een ſtuk na het Halfdek en de Officieren toe, voorzagen zich van handſpaaken, koevoeten en lonten, zweerende, dat, indien de gewapende Sloepen der andere Schepen dorſten naderen, zy dezelve in den grond zouden ſchieten, dat zy het weg brengen van een hunner van boord niet zouden gedoogen. De Luitenant BOSCH hadt middelerwyl zyne piſtoolen gelaaden, om, als het 'er op aan kwam zich, zynen Capitein, en de anderen, tegen het balſtuurig Volk te verdeedigen. De Konſtaapels en Bootsmansmaats hadden zich het voorbaarigst aangeſteld in den Schieman te ontzetten en drongen deeze beiden op den Kapitein VAN BRAAM in, waar op de Luitenant BOSCH, den eerstgemelden met bedreiging van los te zullen branden, den piſtool voor 't hoofd hieldt, die daar op afliet. De Soldaaten weigerden het bevel om in 't geweer te komen, en te laaden, te gehoorzaamen. —— Ydel zouden zy zich dus overmand en zonder verdeediging, verzet hebben tegen de ongeſtuime menigte. Deeze tot bedaaren te brengen was de beste party gekoozen. Capitein VAN BRAAM vroeg het Volk wat zy begeerden? Eenpaarig ſchreeuwden zy tegen den Capitein, tegen de Officiers, en de Victualie

alle niets te hebben; maar dat zy alleen hunne Vryheid begeerden. Hy antwoordde, dat het niet in zyn vermogen was hun te ontslaan; maar dat hy 'er den Raad ter Admiraliteit over zou schryven. Hier op bedaarde dit hoogloopend mishoegen en het Volk verzekerde zich dan stil te zullen houden.

De Admiraliteit ontving het berigt, de Fiscaal vertrok na den *Haag*, om 'er den Admiraal Generaal kennis van te geeven: men nam op ingenomen raad der Vlagofficieren maatregels, en 'er kwam van den Raad bevel aan boord, dat het Volk zich stil en behoorelyk moest gedraagen, terwyl de zaak aan zyne Hoogheid was gezonden. De Luitenant BOSCH, die na *Amsterdam* vertrokken was, en wiens gehouden gedrag aller goedkeurig weg droeg, keerde te rug met kundschap, dat zyne Hoogheid Mannen benoemd hadt om hunne zaak te onderzoeken: het Volk scheen hier mede te vrede, nam het Scheepswerk vlytig waar; alleen weigerde het gehoor te geeven aan de verzoeken van den Capitein om tot Wintermaand te blyven, zich beroepende op de belofte van den Capitein van slegts zeven of acht maanden te dienen, daar zy nu reeds zeventien maanden gediend hadden.

De hooge Krygsraad kwam met de Admiraliteitsjachten in *Texel*, bestaande uit den Vice-Admiraal REYNST, den Schout by Nagt Graave van BYLAND, de Capitein SLOOT, NAUMAN, RIEMERSMA,

III. BOEK. 1779.

BOSCH derwaards, vorderende dat de Schipper en de Konſtapel met hunne Boeken aan 't Admiraliteits Jacht moesten komen; zy gehoorzaamden, en nog dertig Man volgden. Schoon de overblyvende, omtrent negentig ſterk, het goed beleefdlyk aan dien Luitenant lieten volgen, waren zy verre van zich te willen onderwerpen. Het Fregat de *Venus*, met dit oude Volk bemand, lag ingeſlooten tusſchen de andere Schepen. Men raadpleegde wat met dien hardnekkig wederſpanningen hoop te doen, en de Vice-Admiraal REYNST trok na den *Haag* om by den Admiraal Generaal te verneemen, of men dit Volk met geweld zou dwingen, en het Schip *Venus* er aan opofferen?

Naa twaalf dagen verwyls gaf men van dit Fregat een ſein, en aan een Sloep van den Vice-Admiraal, derwaards gezonden, een Brief van den Bootsman, behelzende dat zy ſlegts voor acht dagen water aan boord hadden, dat het Volk de Officiers weder op 't Schip begeerde, en wenschte te weeten hoe zich verder te moeten gedraagen. De Vice-Admiraal was te rug gekomen. De Luitenant BOSCH ging met de oude boodſchap na de *Venus*, en het ernſtig beſluit, om, by aanhoudende hardnekkigheid, hun in den grond te ſchieten, zette kragt by aan het voorſtel des Luitenants. Men verzogt een Brief aan den Vice-Admiraal te mogen ſchryven. En zy ontvingen twee papieren, 't eerſte een Pardon van zyne Hoogheid, behelzende

voor

voor het Gemeen, indien zy op order van den Krygsraad van boord kwamen, en dat zy op andere Schepen zouden geplaatst worden, tot zy ontslag van den Prins en de Admiraliteit ontvingen; en dat de Onderofficiers hunne zaak voor den hoogen Krygsraad zouden moeten verantwoorden. Het tweede was eene schriftlyke waarschuwing van den Krygsraad, dat, by verdere weigering en ongehoorzaamheid, de *Venus*, binnen vier- en- twintig uuren, in den grond zou geboord worden. Men las dit niet alleen voor, maar plakte het aan. Zy verzogten uitstel tot 's namiddags ten vier uuren, wanneer zy een onderwerpend antwoord gaven, en na de andere Schepen werden overgevoerd; gewillig mede gaande, uitgenomen de Bootsman en een Kwartiermeester; doch die, door den Luitenant BOSCH gedwongen, welhaast volgden. III. BOEK. 1779.

Alles werd op de *Venus* in de volmaaktste orde gevonden: ook hadden deeze oproerigen, indien de tegenwoordigheid van den Vice-Admiraal op de reede, of iets anders, buitengewoone eerbetooningen vorderde, alles, wat daartoe behoorde, verrigt, en wanneer de andere Schepen, Stengen en Raas opzetten, waren deeze negentig man doorgaans de eerste in gereedheid met dit Scheepswerk; door dit alles wilden zy ongetwyfeld hunne bekwaamheid niet alleen toonen; maar ook dat het hun om de Vryheid alleen te doen was: terwyl de waare rede van hunne

III. BOEK. 1779.

weerbarſtigheid ſchynt gezogt te moeten worden in de begeerte, om, by eene nieuwe dienstneeming, het verhoogd Handgeld te bekomen. De Onderofficiers, de Opruiders des Volks, werden in de boeyen gezet, en Capitein VAN BRAAM nam, met omtrent vyftig man nieuw Volk, op den twaalfden van Herfstmaand, bezit van zyn Schip, 't geen hy den vyf en-twintigſten der voorgaande Maand verlaaten hadt.

De vonk van misnoegen en oproerigheid was op andere ter reede liggende Schepen meer of min overgeſlaagen. De Vice-Admiraal REYNST, het gezag eens Opperbevelhebbers handhaavende, ging 's volgenden daags op alle Schepen, liet het Volk te voorſchyn komen, bedankte het voor den betoonden yver, en vermaande het teffens tot gehoorzaamheid aan de Admiraliteit, hunne Bevelhebbers en andere Officieren verſchuldigd. De Krygsraad vergaderde verſcheide dagen en maakte de vonniſen over de misdaadigers op, die aan zyne Hoogheid door den Fiscaal werden overgehandigd. Zyn last, vervolgens ingekomen, was, dat het *oude Scheepsvolk*, van den Capitein ZOUTMAN, 't geen by den Capitein VAN BRAAM geplaatst zich tegen 's Lands dienst verzet hadt, en naa zich overgegeeven te hebben, op verſcheide Schepen geplaatst was, weder aan boord van de *Venus* moest over gaan, tot zo lang het den Admiraliteit goeddagt hun af te danken; doch het voornaam bedoel-

de

de hier in was, dat zy daar de volvoering der ſtraffe aan de ſchuldige en veroordeelde Onderofficieren, zouden bywoonen.

Eenige Onderofficieren werden van ſtraffe vry geſprooken: maar verweezen in de kosten en om als Onderofficieren te blyven dienen tot den tyd, dat het der Admiraliteit zou behaagen hun te ontſlaan. — Andere tot kielhaalen, van de raavallen, het laarzen met ſlagen, verweezen, kreegen verzagting van ſtraffe door zyne Hoogheid. — De Corporaal der Soldaaten, die op 't bevel zyner Officieren met zyne Soldaaten niet op 't halfdek gekomen was, hadt ten vonnis om met den kogel geſtraft te worden dat 'er de dood na volgde, waar op men zyn lichaam den viſchen zou voorwerpen; dan, door gunst van den Stadhouder, werd dit verzagt in driemaal van de raa vallen, en het laarzen met honderd en zestig ſlagen. — Een dergelyk vonnis als over den Corporaal, was geſtreeken over de drie voornaamſte Belhamels, den Schieman, den Bootsmans en Konſtapelsmaat; doch kwam de eerſte, door gunſtbetoon des Admiraals Generaals, vry met driemaal kielhaalen, en laarzen naar goedvinden der Commiſſariſſen, en voorts met de verlaging tot gemeen Matroos en om als zodanig op het Schip de *Venus* te moeten blyven dienen, naar welgevallen van de Admiraliteit, de twee anderen zouden maar ééns gekielhaald en vervolgens gelaarsd worden. Deeze verzagte Strafoefeningen werden, met alle ſtaatlykheid, onder

III. BOEK. 1779.

de opgeheefe Roode of Bloedvlag, op den twintigſten en één- en twintigſten van Wynmaand, volvoerd; waar mede dit voor 's Lands dienst zo onaangenaam en nadeelig voorval een einde nam (*).

PAUL JONES neemt twee *Engelſche* Oorlogs Fregatten en valt 'er mede in *Texel* binnen.

Hangende deeze zaak op de *Texelſche* Reede was de andere Gebeurtenis, die meer naafleeps en gevolgs hadt, en ons nu te melden ſtaat, van deezen vreemden aart. Twee *Engelſche* Oorlogs-Fregatten de *Serapis*, een veertiger, door Capitein PEARSON, en de *Countesſ of Scarborough* een Twintiger, door Capitein PIERCY gevoerd, waren, terwyl zy onder den *Engelſchen* wal Koopvaardyſchepen dekten, ſlaags geraakt met een vreemden Tweedekker twee Fregatten en een Brigantyn. Na een zeer hardnekkig en bloedig gevegt moesten zy ſtryken; en 't bleek dat zy overwonnen waren door een *Americaansch Schip* geheeten *le Bon Homme Richard of de Black Prince*, onder 't bevel van Capitein PAUL JONES, en de *Alliance*, gevoerd door Capitein L'ANDOIS, beide van veertig Stukken; dat het andere Fregat, 't welk de *Countesſ of Scarborough* deedt ſtryken, de *Pallas* was van twee- en dertig Stukken, tot Capitein hebbende COTINEAU DE KOSGELLIN, een Brigantyn van twaalf Stukken vergezelde dezelve. Dit vliegend Vlootje was in dienst van 't Congres, en onder 't Opperbevel van PAUL

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1190-1207.

PAUL JONES, wiens Schip in het gevegt zo veel geleden hadt, dat hy 't zelve, 's daags na den Slag, moest verlaaten, en op de *Serapis* overgaan (*).

Of dit met toeleg geſchied is.

Deeze Overwinnaars kwamen, met de Overwonnenen, den vierden en vyfden van Wynmaand, in *Texel* binnen. „Men moet," zegt zeker Schryver, „ het aan de Pos„ teriteit over laaten, om de oorzaaken „ op te ſpooren, die gelegenheid gegee„ ven hebben dat dit Esquadertje, naa „ eenige dagen omzwervens (†), in plaats „ van in een *Franſche* Haven, in *Texel* „ kwam binnen vallen (§)." Doch hadt hy den Brief van Capitein PEARSON, die voor hem lag, ingezien, of liever ter goeder trouwe willen aanhaalen, hy zou 'er, met zo veele woorden, in gevonden hebben. „ Zints den Slag hebben wy in „ de *Noordzee* omgedreeven om eenige „ Haven, die wy konden, te bereiken; „ doch waren met geene mogelykheid in „ ſtaat om 'er eene te bekomen tot den „ dag dat wy *Texel* binnen zeilden (**);" Dan, dit by brengende, verviel eene veronderſtelling, welke hy gaarne, als eene daadlyke gebeurtenis, wilde aangemerkt hebben, en zynen Leezeren inboezemen: naam-

(*) Zie Capt. PEARSONS *Letter from. Texel to Mr.* STEPHENS 6 Octob. 1779. *Univerſ. Magaz.* Vol. LXV. pag. 191-192.

(†) De Schepen waren den 23 Nov. genomen.

(§) *Politiek Vertoog.* bl. 116.

(**) Zie Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779.

naamlyk, „ dat het binnen loopen van „ dit Esquader in *Texel*, eerder dan in „ eene *Franſche* Haven, niet by geval „ geſchied is, en dat, als dan, dezulken, „ die, door 't bewerken daar van, enkel „ getragt hebben hunne Hoog Mogenden „ in eene moeilykheid te brengen, waar „ uit zy zich zelven byna niet konden „ redden, zonder zich eeniger maate, „ 't zy voor de *Americaanen*, 't zy tegen „ dezelven, te verklaaren, wonder ſnedig „ hunne zaak belegd hebben (*)." Doch, behalven het bygebragte duidelyk en eenvoudig getuigenis van den *Engelſchen* Capitein, wederſpreekt de aart der gebeurtenisſe zulk een agterdogt: wat was eigenaartiger, wat meer te wagten, dan dat zo ontredderde Schepen, met zo veele gekwetſten, de eerſt mogelyke Haven binnen zeilden (†)?

Ten blyk van deeze noodwendigheid om de eerſte Havenplaats aan te doen, ſtrekke het gedrag van den *Americaanſchen* Bevelhebber, die op alle de in *Texel* liggende Oorlogſchepen niet alleen een bezoek van Eerbetooning ging afleggen; maar tevens om voorraad van leeftogt, om een maſt, en

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 120 121-150.

(†) Wy hebben dit te breeder vermeld en het getuigenis des *Engelſchen* Capiteins zelve bygebragt, ten einde de Naakomelingſchap, door eene verkeerde opgave, niet in den waan gebragt worde, dat 'er, in de allereenvoudigſte zaak, eenige geheime toeleg verborgen was.

en 't geen verder tot herſtel der Schepen noodig was, verzogt, als mede een huis aan Land te mogen huuren om zyne zieken en gekwetſten, in te laaten overbrengen en geneezen. Alle de Officieren op de Hollandſche Schepen in *Texel* kreegen van Capitein RIEMERSMA, die by afweezigheid des Vice-Admiraals REYNST, op die reede het Opperbevel voerde, last om niet op de *Americaanſche* Schepen te gaan of zich eenigzins met hun in te laaten (*).

YORKE beklaagt zich hier over en eischt de Koningsſchepen te rug.

Gaarne zou Capitein PEARSON zich na Land begeeven en by den *Engelſchen* Afgezant YORKE vervoegd hebben; doch het werd beide hem geweigerd (†). Deeze Afgezant bleef niet in gebreke om zich by de Algemeene Staaten te vervoegen, met een Vertoog, waar in hy kennis gaf, „ dat twee Konings Schepen met ge„ weld aangetast en genomen waren, door „ zekeren PAUL JONES, Onderdaan des „ Konings, die, volgens de Verbonden „ en Wetten van den Oorlog, behoorde „ onder den rang van Weerſpannelingen „ en Zeerovers. Weshalven hy de on„ middelyke bevelen vroeg van hunne „ Hoog Mogenden om die twee *Engelſche* „ Schepen, met derzelver Officieren en „ Matroozen, aan te houden en in beſlag „ te neemen. Inzonderheid verzogt hy van „ hunne Menschlievenheid toe te laaten, dat „ de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.
(†) Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779.

„ de gekwetſten vryheid mogten hebben „ om aan land te komen, ten einde hy, „ op kosten van den Koning zynen Meester, voor hun zorg zou kunnen draagen (*)."

Schikkingen omtrent de binnen gevallen Schepen gemaakt.

Ten dien zelfden dage gaven de Raaden ter Admiraliteit aan de Algemeene Staaten, met een Brief, kennis van het binnen loopen dier Schepen; teffens vermeldende den Capitein RIEMERSMA geſchreeven te hebben, dat de verzoeken van den Bevelhebber PAUL JONES, om de *Engelſche* Capiteinen aan land te mogen zetten, en aan den wal een Huis voor de zieken en gekwetſten te mogen huuren, door hun niet konden toegeſtaan worden. —— Wyders, dat Capitein RIEMERSMA, zyn last omtrent de Eerbewyzingen wist; en dat hy altoos in 't oog zou hebben te houden, dat, door losſinge, of het verder opzeilen, dan noodig was om zich tegen Onweer, of verdere Ongevallen te kunnen bergen, niet aangegaan werd tegen het Plakaat van den derden van Slachtmaand MDCCLVI (†). —— In eene nadere opgave van de bedenkingen der

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.

(†) Dit Plakaat, het Rigtſnoer, waar volgens alle vreemde Vaartuigen van Oorlog en Commisſievaarders, hoedanig en van waar die ook zouden mogen zyn, welke in de Havens of op de Reeden van deezen Staat in kwamen, was voornaamlyk ingerigt om dusdanige Vreemde Schepen zonder het verreppen, lastbreeken, vervoeren, vervreemden, of vervalieneeren van derzelver ingebragte Pryzen, met dezelve wederom te doen Zee neemen. *N. Nederl. Jaarb.* 1756. bl. 1089.

der Admiraliteit te *Amſterdam*, over dit voorval, en het ingeleverde Vertoog van den Ridder YORKE, houden zy het daar voor, dat, door het aanhouden van de beide genomene Schepen, benevens derzelver Officieren en Matroozen, tegen het opgemelde Plakaat zou worden aangegaan; doch geeven teffens, uit aanmerking, dat deeze Schepen, van wegen eenig noodig herſtel, langer in *Texel* zullende moeten verblyven, in overweeging, om ten wille der Zieken en Gekwesten der Menschlievenheid gehoor te leenen, en toe te ſtaan dat dezelve ter ſpoediger beterſchap aan land zouden mogen gebragt worden. — Op deezen voordragt vonden de Algemeene Staaten goed, by voorraad, en onverminderd de verdere raadpleegingen op het Vertoog van den *Engelſchen* Afgezant, de Admiraliteit te *Amſterdam* te gelasten, het brengen der Zieken en Gekwesten aan Land of in de Hospitaalſchepen, niet alleen toe te ſtaan; maar tevens dat uit de Lands Oorlogſchepen ter Reede liggende de noodige Genees- en Heelmiddelen, als ook de verdere behoeften, zouden verſtrekt worden, desgelyks zou het aan de Chirurgyns van 's Lands Schepen vryſtaan zich, zo verre het van dienst kon weezen, tot het geneezen der Zieken en Gekwesten te laaten gebruiken. Dan zy wilden niet aanſpreeklyk zyn voor de geenen, die by zulk eene gelegenheid, zouden mogen ontkomen, en niet toelaaten, dat, onder voorwendzel van het bewaaren der Gevange-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

nen, of het onderhouden van tugt, gewapende Manſchap aan land kwame, althans niet boven de vier of vyf man alleen met zydgeweer. Voorts mogt, omtrent dit aan land brengen, niets geſchieden dan met voorkennis, en onder het Oppergezag van den Hoogbevelvoerder op de Reede, en van den Geregte der Plaatze, waar die ontſcheeping zou geſchieden (*). Alle deeze ſchikkingen en voorbehoedzelen droegen, by Menschlievenheid, de duidelykſte blyken van Omzigtigheid en Onpartydigheid in dit netelig geval

PAUL JONES verwekt veel gerugts.

't Zelve leverde ſtoffe op tot menigvuldige bedenkingen en verſchillende geſprekken, die toenamen door dien de *Americaanſche* Scheepsbevelhebber PAUL JONES, aan land gegaan, zich te *Amſterdam*, in den *Haag*, en elders, vertoonde. Ter eerstgemelde Stede, waar hy de openbaare plaatzen, en onder andere den Schouwburg bezogt, verwekte het niet weinig opziens, dat zommigen, zich zo veel lieten gelegen leggen aan een Man, wiens Character de hem beweezene eer niet ſcheen te verdienen: want, ſchoon alles wat ten zynen nadeele verhaald, en in zommige toen uitgegeevene Levensbeſchryvingen (†) vermeld wierd, niet ten vollen waar mogt weezen, hadt hy zeer veele Zee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 210.

(†) Zie onder andere *Echt verſlag der voornaamſte Levensbyzonderheden* van JOHN PAUL JONES, *Zeekapitein in dienst der Vereenigde Staaten van Noord-America.*

Zeeroveryen gepleegd, en in alle opzigten, het voorkomen van een zwervend Geluk-zoeker. De Liedjes van hem door de Kinderen op ſtraat gezongen de Portraiten van hem uitgegeeven, waren gewis te veel voor deezen Man, die, enkel by toeval, in *Texel* binnen geloopen, door de tydsomſtandigheden, meer aandagts trok dan hy verdiende, en aan den Staat, meer werks verſchafte dan men, in den eerſten opſlage, zou verwagt hebben. III. BOEK. 1779.

Voorſlag der Admiraliteiten omtrent de handelwyze met die Schepen.

Over het antwoord op den eisch des *Engelſchen* Afgezants, ten aanziene der genomene Schepen, leverden de Gelastigden uit de Admiraliteiten, deezen raadſlag, by voorraad, in, „ dat hunne Hoog Mogenden, zedert meer dan eene Eeuw geſtadig onderhouden en door opeenvolgende Plakaaten wereldkundig gemaakt hebbende, dat zy zich in 't meest of 't minst niet begeerden aan te trekken eenig oordeel over de wettigheid of onwettigheid van de daaden der geenen, die Schepen, niet van deeze Landen vaarende, in Zee genomen en met zich in de Zeegaten van deeze Landen ingebragt hadden, zich ook niet konden in laaten in een onderzoek, of de Pryzen, thans in *Texel* ingebragt, den *Franſchen* en den *Americaanen* toebehoorden, wettige of onwettige Pryzen waren; dat zy dit den Regter, daar toe bevoegd overlaatende, dezelve gezamenlyk na Zee zouden doen zeilen, om onderworpen aan herneeming, door dien

„ Reg-

III. BOEK. 1779.

„ Regter geoordeeld te worden, en dat „ desgelyks de Perſoon van PAUL JO„ NES niet tot de Regtbanken deezer „ Landen behoorde. —— Omtrent de „ Zieken en Gewonden hadt men de „ voorſchriften der Menschlykheid ge„ volgd. ——— Voorts zou men zich „ houden aan het Plakaat van MDCCLVI. „ tegen het verreppen en lastbreeken der „ Pryzen, waar door der Pryzen goede„ ren aan de Herneeming onttrokken wor„ den, en het regt om over dezelve te „ beſchikken aan den Neemer toegekend „ wordt; en het Collegie ter Admiraliteit „ te *Amſterdam* volmagtigen het zo veel „ mogelyk daar heen te wenden, dat die „ vyf Fregatten, hoe eer hoe beter, mog„ ten vertrekken, en zorge te draagen, „ dat aan dezelve geen Ammunitie van „ Oorlog geleverd of toegebragt wierde, „ en ook geene andere Scheeps materiaa„ len dan zy noodig hadden om Zee te „ bouwen, en de eerſte buitenlandſche „ Haven mogelyk te bereiken, op dat alle „ nadenken, omtrent het uitrusten van de„ zelve hier te Lande mogt voorgekomen „ worden (*).'

Goedgekeurd door de Staaten. YORKE, levert een nader Vertoog in.

Staaten van *Holland*, en vervolgens de Algemeene Staaten, ſtemden hier in toe, en het Beſluit werd daar mede overeenkomſtig genomen. Mét hoe veel beleids en voorzigtigheids men ook te werke gegaan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1215.

gaan was, om haatlykheden aan den eenen en anderen kant te vermyden, en de volkomenſte Onzydigheid te bewaaren, voldeedt zodanig een antwoord den Ridder YORKE in geenen deele, waarom hy zich nader by de Algemeene Staaten vervoegde, en, naa dankbetuiging voor de betoonde Menschlievenheid omtrent de Zieken en Gekwetſten, op nieuw, ten ſterkſten aandrong, „ op het in beſlag „ neemen en te rug geeven van de *Sera-* „ *pis* en de *Countesſ of Scarborough*, en 't „ ontſlag van derzelver Scheepsvolk, van „ welke de Zeerover PAUL JONES, van „ *Schotland*, een misdaadig en oproerig „ Onderdaan des Konings van *Groot-Brit-* „ *tanje*, zich meester hadt gemaakt." —

Hy merkte aan, „ dat de Plakaaten van „ Hunne Hoog Mogenden, met aan de „ Bevelhebbers van vreemde Schepen ten „ Oorlog gewapend voor te ſchryven, om „ hunne Vergunbrieven te vertoonen, „ daar mede, zelfs volgens het gemeen „ gebruik der Admiraliteiten, de magt „ verleenden, om de zodanigen als Zee- „ rovers te behandelen, welker Papieren „ niet wettig zyn bevonden, als niet af- „ komſtig van eene Souveraine Mogen- „ heid. Daar de hoedanigheid van PAUL „ JONES en alle de omſtandigheden der „ zaake, van wegens derzelver blykbaar- „ heid, Hun Hoog Mogenden niet onbe- „ kend konden zyn, hadt *Europa* de oo- „ gen op haar Beſluit gevestigd. Te wel „ kenden zy de waarde van de goede trouw

„ om

III. BOEK. 1779

„ om 'er geen voorbeeld van te geeven in „ deeze gewigtige Ontmoeting; de minſte „ verwydering van eenen zo heilzaamen „ regel, de Vriendſchap tuſſchen Nabuuren verzwakkende, hadt dikwyls nadeelige gevolgen. —— De *Engelſchen* „ meenden op geenerlei wyze verdiend te „ hebben, dat hunne Medeburgers zouden gevangen gehouden worden in eene „ Haven van de Republiek, door een „ Man zonder erkenden ſtaat, een Onderdaan van 't zelfde Land, en die de Vryheid, hun ontzegd, genoot (*)." Diensvolgens drong hy op een ſpoedig en gunſtig antwoord.

Nader Antwoord van de Staaten, en ſchikkingen om het in Zee loopen van PAUL JONES te verhaasten.

't Zelve behelsde eerst eene herhaaling, dat de Staaten van *Holland* by den ouden grondregel, in het voorgaande Antwoord medegedeeld (†) bleeven. —— Vervolgens eene verzekering, „ dat Hunne „ Hoog Mogenden, ten klaaren bewyze „ van hunne begeerte dat aan de Volkplantingen zyner Majeſteit in *America* „ geene hulpe van hier wierd toegebragt, „ terſtond naa het binnen komen van „ PAUL JONES, last hadden gegeeven, „ om hem geene Oorlogsbehoeftens of „ eenige andere goederen te leveren, dan „ hy noodig zou hebben om de naaste Haven, voor hem open, te bereiken. Dat „ zy ook order zouden ſtellen om Hem,

„ zo

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1217.
(†) Hier boven bl. 155.

„ zo ras zyne Schepen Zee konden bou- III.
„ wen, en wind en weer het toeliet, *te* BOEK.
„ *doen uitloopen en des noods daar toe te* ——
„ *conſtringeeren;* en hier door betoonden 1779.
„ niets te willen doen, waar uit de Onaf-
„ hangelykheid der Volkplantingen des
„ Konings van *Groot-Brittanje* in *America*
„ wettig zou kunnen worden afgeleid, en
„ aan PAUL JONES noch hulpe noch
„ verblyf toeſtonden; maar alleen hunne
„ van ouds aangenoome handelwyze vol-
„ gende, omtrent de zodanigen, die zich
„ op hunne Reeden, voor een tyd, te-
„ gen de ongevallen van de Zee komen
„ bergen, zonder met het gebeurde op
„ Zee zich te bemoeijen of daar kennis
„ van te neemen, alles laatende in dien
„ ſtaat, waar in het was even voor de
„ Schepen hier in vielen. —— Voorts
„ zou men PAUL JONES doen aanzeg-
„ gen, dat hy hier alleen in geloopen zyn-
„ de om zyne beſchadigde Schepen voor
„ het gevaar van de Zee te bergen, tyds-
„ genoeg gehadt hadt, tot het in ſtaat
„ ſtellen zyner Schepen om weder Zee te
„ bouwen, waarom zy verlangden dat
„ hy, hoe eer hoe beter, weer en wind
„ dienende, Zee kooze, en van hier ver-
„ trok: dewyl Hunne Hoog Mogenden
„ hem niet konden toelaaten hier te Lande
„ te blyven, en de op handen zynde Win-
„ ter (*) gelegenheid tot de grootſte on-
„ aan-

(*) Dit Nader Beſluit werd den 17 Nov. genomen.

III. BOEK. 1779.

„ aangenaamheden zou kunnen geeven; „ en de vermyding van dezelve het ten „ hoogſten noodzaaklyk maakte, dat hy „ geene gunſtige gelegengeid om uit te „ loopen liet voorby gaan. — Dit was „ de ernſtige meening van Hunne Hoog „ Mogenden, en zy konden niet verwag- „ ten dat hy zich daar tegen zou aankan- „ ten, en hun *noodzaaken tot meſures, die* „ *hem niet aangenaam zouden weezen.* — „ Zyne Doorlugtige Hoogheid zou ver- „ zogt worden, om den Gezagvoerenden „ Officier ter Reede van *Texel* bevel te „ geeven, met alle beſcheidenheid daar „ aan de hand te houden, dat PAUL JO- „ NES met zyne Prysſchepen, weer en „ wind dienende, uit *Texel* zeilde, en „ geene verwylingen te dulden, die de „ natuur der zaake niet vereischte, en „ door alle bekwaame middelen, *geweld* „ *des noods niet uitgezonderd*, te wege te „ brengen dat de Orders van Hunne Hoog „ Mogenden op de Reede, volvoerd wier- „ den (*)."

Onëenigheden der Steden wegens dit Beſluit.

Dit nadere Beſluit was geenzins met een- paarigheid; doch ſlegts met eene kleine meerderheid, genomen. De aanzienlykſte Steden, by den Handel het meeste belang hebbende, als *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam*, *Haarlem* en *Amſterdam* verklaar- den zich tegen 't zelve, in zo verre het van *drangmiddelen* en *geweld* omtrent PAUL JO-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1366-1368.

JONES ſprak, de *Brïel* kon 'er nog niet in toeſtemmen, alle deeze Steden hielden aan zich het doen van nadere Aantekeningen. De Ridderſchap en Edelen, benevens de Steden *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Alkmaar*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, bedongen, op de Aantekeningen der zes gemelde Steden, het regt van Aantekening.

Aantekening van *Amſterdam* daar tegen, en eisch wegens de Beſluiten met Meerderheid genomen.

Die van *Amſterdam* kantten zich, hunne Aantekening voortbrengende, met allen ernst, aan, tegen een verhaast Beſluit, by eene kleine Meerderheid, ondanks de beweering van het tegendeel, door andere Leden, vaſtgeſteld, in een ſtuk van dat gewigt, ten aanziene van de gevolgen, welke daar uit voor het Gemeenebest te dugten waren, dat het Eenpaarigheid van ſtemmen eischte. —— Verder verklaarende, dat by aldien, vóór het afloopen der tegenwoordige gewoone Vergadering, aan hunne Gelastigden geene voldoende zekerheid zou zyn gegeeven, dat voortaan, in zaaken van gewigt, waar in vermeend wordt, geene Overſtemming plaats te hebben, ook geen Beſluit met de Meerderheid zou genomen worden, „ voor dat in allen gevallen," dit zyn de eigene woorden, „ *Staatswyze*, dat is, „ *met voorgaande* deliberatien in de Vroedſchappen van de reſpective Steden geexamineerd en gedecideerd zal zyn, dat „ het Object van deliberatie in quæstie tot „ die zaaken behoort, waar in de Over-

III. BOEK. 1779.

„ ſtemming notoirlyk plaats heeft; welgemelde Heeren Committenten zouden, by „ gebreke van dien, *zodanige daadlyke efficatieuſe meſures neemen, als tot bereiking van 't voorſz. oogmerk te raade „ zullen worden.*"

Dordrecht, Rotterdam en *Schiedam* leveren te gader eene Aantekening in.

Dordrecht, Rotterdam en *Schiedam* deeden eene veréénigde Aantekening; in dezelve zich desgelyks beklagende over het, op eene verhaaste wyze, met eene kleine Meerderheid, beſluiten, in eene zaak van dien aart dat ze Eenſtemmigheid vorderde; eiſchende teffens, dat voortaan zorge gedraagen mogt worden, tegen het doen van zulke ſtappen. „ Hunne Ge„ lastigers hadden geenzins kunnen ver„ wagten," gelyk ze zich, zeer wel ter zaak, uitdrukken, „ dat in een ſtuk, „ door 't Beſluit van hunne Hoog Mogen„ den, en Edele Groot Mogenden, een „ vol beſlag hebbende bekomen, en daar „ met Eenpaarigheid afgedaan, eenig Lid „ van zich zou hebben kunnen verkry„ gen, om, op het inleveren eens naderen „ Vertoogs des *Engelſchen* Afgezants, van „ dat met Eenpaarigheid met alle Leden „ genomen Beſluit, in eenigerlei opzigt, „ af te gaan, en vooral niet om, by een „ nader vermeend Beſluit, af te wyken „ van de gronden, daar by gelegd, en van „ de Grondregelen by 't zelve wederge„ eiſcht." —— Ridderſchap en Edelen, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven* en *Enkhuizen* en de volgende Steden, konden hier in geenzins berusten,

en

en hielden aan zich het regt van Tegenaantekening: terwyl Ridderschap en Edelen, ten opzigte van de *voorziening in 't vervolg*, een Afschrift van het voorgestagene verzogten, om 't zelve nader te onderzoeken, dit deeden ook de Afgevaardigden der Steden *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gornichem*, *Schoonhoven*, en alle de volgende Leden, en werd het eindelyk besluit uitgesteld tot nader Raadslag (*).

't Gedrag van PAUL JONES en den *Fransche* Capitein DE COSGELIN op de *Texelsche* Reede.

Uit het verhaal der Gebeurtenisse van het neemen der Schepen, uit de Vertoogen van YORKE, als mede uit de Besluiten in den *Haage* genomen, blykt, dat PAUL JONES in kwam als het Opperbevel voerende over alle de Schepen. Om de zwaarigheden hier over vallende te ontgaan ontkende de *Fransche* Capitein COTINEAU DE COSGELIN, dit Opperbevel van PAUL JONES; wilde als een *Fransche* Officier aangemerkt worden, aan wien ook, by het vermeesteren van de *Countess of Scarborough*, het Volk zich als *Fransche* Krygsgevangenen hadt overgegeeven. Nu eens lieten zy de *Americaansche* dan eens de *Fransche* Vlag waaijen. De Vice-Admiraal REYNST hier over zyne verwondering betoonende, kreeg van voorgemelden *Franschen* Capitein ten antwoord, dat hy van den Heer FRANKLIN te *Parys* verlof verkreegen hadt, om zich ook van de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1375-1378.

III. BOEK. 1779.

de *Noord-Americaanſche* Vlag te bedienen. Wanneer deeze zich vervolgens voor Commandant der vier *Franſche* Oorlogſchepen verklaard hadt en op de *Serapis* was overgegaan, liet hy alleen de Vlag en Wimpel waaijen, terwyl PAUL JONES by aanhoudenheid de *Americaanſche* Vlag voerde op de *Alliance* nu alleen onder zyn bevel, zeggende dat hy, zonder uitdruklyken laſt van den Heer FRANKLIN te hebben, geen andere kon gebruiken. Eenmaal hadt men van de twee Pryzen de *Engelſche* Wimpel en Vlag dier Natie omgekeerd laaten waaijen, zonder 'er eene andere by te voegen; en gezegd dat zulks op bevel van den *Franſchen* Ambasſadeur geſchiedde.

De Vice-Admiraal REYNST hadt middelerwyl niet naagelaaten, om op 't vertrek dier vreemde Schepen, en byzonder op 't geen PAUL JONES thans voerde, zo veel mogelyk, aan te dringen. Telkens hadt men goede beloften gedaan; maar het vertrek, onder allerlei ſoort van voorwendzels, uitgeſteld: in zo verre zelfs, dat men, naa een verblyf van bykans twee maanden op de *Texelſche* Reede, eerst hadt beginnen te denken om de zwaar beſchadigde Boegſpriet en Mast van de *Countesſ of Scarborough* te herſtellen. Alleen hadt het Schip de *Alliance* een en andermaal getragt, met een gunstigen wind na Zee te gaan; maar telken reize door tegenwind, daar van moeten afzien, en de omſtandigheden hadden nog niet toegelaaten hem daar toe te dwingen.

Zyne

Zyne Hoogheid, in deezen ſtaat van zaaken, onderrigt, dat 'er voor PAUL JONES eene Commisſie van zyne Allerchristelykſte Majeſteit aangekomen was, hadt geoordeeld den Vice-Admiraal daar van kennis te moeten geeven, en gelast geene middelen van geweld te gebruiken, tegen Oorlogſchepen wier Commandanten eene Commisſie des Konings van *Frankryk* zouden vertoonen. —— Van den anderen kant hadt hy, om allen misverſtand te weeren, geoordeeld de noodige bevelen te moeten geeven, om, in gevalle 'er, vóór 't vertrek dier Schepen, thans in *Franſchen* dienst, eenige *Engelſche* Oorlogſchepen mogten binnen loopen, alle vyandlykheden op het Regtsgebied van den Staat voor te komen, of kragtdaadig te beletten; en teffens om aan de Schepen tot dit Esquader behoorende, wanneer het zelve in Zee, door de *Engelſche* Schepen, die op kruistocht waren, mogt aangetast worden, en onder het Convoy, ten behoeve van 's Lands Koophandel beſtemd, ſchuilplaats mogt willen zoeken, geene beſcherming te verleenen (*).

Voorzorgen van zyne Hoogheid in dit geval.

Het in Zee ſteeken van PAUL JONES, op den zeven- en- twintigſten van Wintermaand, maakte een einde aan deeze zaak. De Vice-Admiraal REYNST, hadt, volgens

PAUL JONES zeilt uit *Texel*.

(*) Deeze byzonderheden van het voorgevallene in *Texel*, zyn ontleend uit een Brief van zyne Hoogheid den 21 Dec. aan de Algemeene Staaten geſchreeven. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1371-1374.

III. BOEK. 1779.

gens de kennisgeeving van zyne Hoogheid, veel moeite gehadt, om hem, die op geenerhande wyze zyne *Franſche Commiſſe* hadt willen erkennen, tot het vertrek over te haalen, zonder genoodzaakt geweest te zyn om ten volſen gebruik te maaken van het laatſte Lid des Beſluits van Hunne Hoog Mogenden, en de bevelen hem daar mede overeenkomſtig gegeeven. —— Voorts berigtte hy, naar 't geen hem van de wederzydſche Afgezanten van *Engeland* en *Frankryk* was voorgekomen, wegens de geſloote overeenkomst tot uitwisſeling der Gevangen, het noodige verlof niet te hebben moeten weigeren, ten einde de Krygsgevangenen, die zich op de Prysſchepen de *Serapis* en de *Countesſ of Scarborough* bevonden, aan boord van 's Lands Schepen, die voor eerst met den Vice-Admiraal REYNST in *Texel* moesten blyven, mogten overgebragt en aldaar, voor een korten tyd, geborgen worden, tot dat dezelve door *Engelſche* Schepen, met *Engelſche* Paſſen voorzien, konden afgehaald en naa hun Vaderland overgevoerd worden (*).

Aanrekeningen over dit geval.

Geen nadere Raadſlag was 'er nu noodig omtrent dit geval, 't welk zo veel verſchils in de Vergadering van *Holland* gebaard hadt, en vergezeld ging van zo veele vreemde en onverwagte omſtandigheden, welke het meer en meer belemmerend

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1379-1389.

rend maakten. *Groot-Brittanje* allen mogelyk genoegen te geeven, was het blykbaar voorneemen der eene Party, terwyl ze voor 't ongenoegen van *Frankryk* vreesde; de andere zag het neemen van ſtrenge en geweldige maatregelen aan, als onvermydelyk ſtrekkende om ons met de *Franſche* Kroon in onaangenaamheden in te wikkelen; als die nu bykans twee Jaaren de *Noord-Americaanen* openlyk onderſteund en op den voet van Bondgenooten behandeld hadt. Daarenboven vorderde het Staats- en Koopbelang van dit Gemeenebest, eenen Staat, die, behalven zyne Verbintenis met *Frankryk*, op het punt ſtondt om de reeds aangenomene en door eenige Mogenheden erkende Onafhanglykheid, ten vollen te verwerven, als eene Onzydige Mogenheid te bejegenen, ten minſten niet aan te merken als beſtaande uit *Rebellen*, en als de zodanigen *geweld* daar tegen te gebruiken. —— 't Was geen, „ vrees voor 't gevaar dat „ deeze Zeeſchuimer PAUL JONES," gelyk zeker Schryver zich uitdrukt, „ om „ zich te wreeken, hier of daar eene landing op onze Kusten zou hebben kunnen waagen (*)," die *Hollandſch* eerſte Koopſtad niet alleen, maar, zo als wy zagen, ook andere Steden, bewoog om zich met de ſterkſte bewoordingen tegen het, *met geweld* uitdryven, te verklaaren; doch

(*) *Politiek Vertoog* bl. 150.

III. BOEK. 1779.

doch welwikkende Staat en Handelkunde, die getrouw bleef aan de Verbintenisſen, en door geweld te pleegen aan de *Americaanen* zich niet wilde verſteeken van de Handel-voordeelen, welke zich aanboden, wanneer de vrye Vaart op de *Noord-Americaanſche* Volkplantingen, geopend wierd, en waar van het nydig *Engeland* ons tragtte te ontzetten. Schoon eene kleine meerderheid, ondanks de tegenverklaaring van *Vyf Steden*, die het aanzienlykst gedeelte der Vergadering van *Holland* uitmaaken, het Beſluit om geweld te pleegen, hadt doorgedrongen, bleef het gelukkig agter wege.

't Convoy ſteekt in Zee.

Den eigen dag op welken PAUL JONES de *Texelſche* Reede verliet, en hierdoor veele onaangenaamheden weeken, hadden de Kooplieden het genoegen, dat het dus lang vertraagde Convoy in Zee ſtak, beſtaande uit de *Prinſes Royal*, *Frederika Sophia Wilhelmina*, Schout by Nagt LODEWYK GRAAVE VAN BYLANDT, *de Argo*, Capitein J. H. KINSBERGEN, de *Valk*, Capitein W. SILVESTER, naa de *Middellandſche Zee*, en de *Bogt van Frankryk*. *Zwieten*, Capitein J. Z. NAUMAN, de *Alarm*, Capitein J. A. MULDER (*), naa de *West-Indien*: met een groot getal Koopvaardyſche

(*) De *Prinſes Royal* 54 Stukken
De Argo 44 ——
Zwieten 44 ——
De Valk 24 ——
De Alarm 24 ——

ſchepen, den wil hebbende na *Curacao*, *St. Euſtatius*, *Suriname*, en andere Plaatzen van de *West-Indien*, na *Livorno*, *Barcelona*, na de *Straat*, *Mallaga*, *Genua*, *Cadix*, *Sevilien*, *Liſſabon*, *Brest*, *Rochefort*, *l'Orient*, *Bourdeaux*.

Overeenkomſtig met het Beſluit der Meerderheid (*), hadden de Bevelhebbers der Schepen, last gekreegen om hunne Convoyen met geen Houtſchepen, die zwaar Scheepstimmerhout of Masten voerden, te belasten: en dien ook volbragt, zo dat de Schout by Nagt Grave VAN BYLANDT mogt ſchryven, „ Schepen of „ Vaartuigen met Timmerhout tot het „ bouwen der Oorlogſchepen, na *Franſche* Havens beſtemd, heb ik niet onder „ 't Convoy genomen, en alle mogelyke „ voorzorge gebruikt, dat geen derzelver onder 't Convoy ſchuilen konden, „ dan hy hadt verſcheide Vaartuigen geladen met Hennip en Yzer, tot ballast, en na *Frankryk* moetende, geen „ Geleide geweigerd." Schoon de Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* beſtemd, niet bepaald tot het Convoy van BYLAND behoorden, hadt deeze hun bevolen by hem te blyven tot het einde van 't Kanaal, om hem, in 't beſchermen der Koopvaardyvloote, waar voor men zeer bedugt was, te helpen. Deeze vrees werd maar al te zeer gegrond, be-

Voorzorg gedraagen om geene Houtſchepen onder Convoy te neemen.

(*) Hier boven bl. 125.

III. BOEK.

1779.

bevonden, en der Vlagge van den Staat den geweldigſten hoon aangedaan, door *Engeland*, 't geene zyne wetlooze Zeeheerſchappy, nu ten toppunt zogt te voeren. Wy moeten het verhaal dier ſchennis boeken, hoe afzigtige bladzyden 't zelve in ons Werk oplevere.

Ontmoeting van BYLANDT en FIELDING.

's Daags naa den zeildag ontdekte de *Hollandſche* Schepen twee Kotters, eer zy de Kust van *Engeland* nog in 't oog hadden; de een naderde en liet, hoe wel nog verre afzynde, eene *Engelſche* Vlag van zyn top waaijen, de *Hollandſche* Vlag werd daar op door BYLANDT vertoond. De Kotters, op kundſchap zeker uitgezonden, ſpoedden zich, met kragt van zeil, om de *Engelſche* Vloot, op dit Convoy wagtende, van de komst te verwittigen.

's Anderen daags voormiddag, vertoonde zich eenige zwaare Schepen, by den wind dwars over het vaarwater liggende. De Schout by Nagt deedt voor den Capitein SILVESTER ſein geeven, om met het Convoy loefwaard te wyken, en aan de andere Oorlogſchepen om hen te volgen: de *Engelſche* Vloot hieldt den zelfden koers en af, waar op het bygedraaid Convoy, ten einde het niet verder agter uit gelaaten en afgeſneeden mogt worden, ſein kreeg om by te draaijen, en voort te zeilen. — Naa den middag naderden de *Hollandſche* en *Engelſche* Schepen elkander, en vertoonden de wederzydſche Vlaggen. De *Engelſche* Bevelhebber liet weeten, dat hy den *Hollandſchen* wenschte te ſpreeken; hy kreeg ten

ten antwoord, dat men hem, als hy op zyde kwam, te woord zou ſtaan, gelyk omtrent half zes uuren geſchiedde: wanneer de *Engelſche* Capitein MARSHALL, met een Luitenant van den Bevelhebber FIELDING, aan boord van den Schout by Nagt kwam, te verſtaan geevende, dat de *Engelſche* Bevelhebber, de *Hollandſche* Koopvaardyſchepen wilde doen onderzoeken. BYLANDT vertoonde het Geſchrift door alle de Koopvaardyſchepen ondertekend, by 't welk zy allen, onder aanbod van Eede, verklaarden geene Contrabande Goederen gelaaden te hebben; hy voegde 'er by, op zyn woord van Eer, te kunnen verzekeren, geene Schepen met Contrabande Waaren, onder Convoy genomen, en zelfs de met Scheepstimmerhout gelaadene, en naa *Frankryk* beſtemde, geweigerd te hebben; doch ontdekte welhaast, dat Hennip en Yzer, niet vry zouden gaan, en dat men wel verzekerd was, dit in de Vaartuigen te zullen vinden: dan hy betuigde het onderzoeken niet te mogen toelaaten. —— Zyn Neef, Capitein F. L. GRAVE VAN BYLANDT, die het gehoudene geſprek des Schout by Nagts met de *Engelſche* Officieren bygewoond hadt, vervoegde zich met dezelven, op diens last, aan boord van den Bevelhebber FIELDING, zyne verwondering te kennen geevende over het bevel om het Convoy van den Staat te onderzoeken, ſtrydig met Vriendſchap, Tractaaten, en het beſtendig Gebruik, zynde zulks

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

zulks door Oorlogſchepen van den Staat nooit geleeden; de verzekeringen wegens den toeſtand des Convoys door den Schout by Nagt, den Capitein MARSHALL gedaan, nogmaals herhaalende. FIELDING zeide uitdruklyken last tot het Onderzoek te hebben, en dat het hem van harte leed zoude doen, indien hy daar toe geweld zou moeten gebruiken. Nogthans zou hy het op zich neemen om over zyn ſtipten last zo ver heen te ſtappen, dat hy het Onderzoek zou ſtaaken, indien Capitein BYLANDT hem kon verzekeren, dat de Schepen geen Goederen, waar van Scheepsmateriaalen, en in 't byzonder Touwwerk, konde gemaakt worden, aan boord hadden. Dit niet kunnende geſchieden zeide hy dan zyn last te zullen moeten uitvoeren, *en het Convoy als te vooren onderzoeken* (*). Capitein BYLANDT merkte op deeze woorden aan, dat 'er geen voorbeeld was van zulk een Onderzoek, dat het aangehaalde voorbeeld van Capitein DEDEL, niet kon dienen: dewyl hy zulks, tot hy voor overmagt moest zwigten, hadt verhinderd. —— FIELDING, betuigde wyders dat hy, met zonne opgang ſein zou doen voor de Schepen om de Sloepen uit te zenden, tot het onderzoeken van 't Convoy; waar op Capitein BYLANDT hem verzekerde, dat de Schout

(*) Hy las de woorden, *to viſit the Convoy as here to fore*, uit zyn Lastbrief voor.

Schout by Nagt ongetwyfeld zou doen vuuren. In 't beloop des geſpreks hadt de Bevelhebber FIELDING gezegd, dat hy alleen tot onderzoeken en opbrengen van dit Convoy, indien het Scheepsmaterialen gelaaden hadt, was uitgezonden; en een lyst laaten zien van Schepen, twee zyden groot, die in *Texel* zouden gelegen hebben, met Scheepsmaterialen gelaaden en na *Franſche* Havens beſtemd, welke hy vermeende dat alle met dit Convoy zouden gezeild weezen.

FIELDING onderſtaat het onderzoeken der Koopvaarderen. BYLANDT ſtrykt.

Op den dag dat het Convoy uit *Texel* in Zee ſtak, hadden verſcheide Schepen, ook die met Hout beladen waren, ſchoon niet onder het Convoy genomen, Zee gekoozen: en zeilden door tot de beſtemde *Franſche* Havens; veele, met Yzer en Hennip bevragt, bedienden zich van den donkeren nagt, en maakten zich, hunne vuuren uitgedaan hebbende weg, eer de dag des onderzoeks aanbrak, en vervorderden hunne reis na *Frankryk*, zo dat met zonne opgang, BYLANDT zo veel Koffen niet kon ontdekken, als 'er zich daags te vooren onder zyn Convoy bevonden hadden. De Schout by Nagt hadt het den ganſchen nagt dryvende gehouden, Slagvaardig, en met welbrandende vuuren, zo dat de Oorlogſchepen en het Convoy hem wel konden zien; en vondt zich omringd door de *Engelſchen*, die met het aanbreeken van deze dag, na het Convoy hielden, en nevens 't zelve met de *Hollandſche* Oorlogſchepen een koers zeilden. — FIEL-

DING

III. BOEK. 1779.

DING liet een Sloep na een der Koffen toeroeijen, BYLANDT, terſtond met ſcherp tweemaalen op dezelve ſchieten. De *Engelſche* Bevelhebber en twee andere Linieſchepen, begonnen op BYLANDT en KINSBERGEN los te branden. De eerſte het ſein van vegten opgeheeſen hebbende, en lieten zy beiden de ſchooten der *Engelſchen* niet onbeantwoord. Dus hadt hy zorg gedraagen, om den Aanvaller niet te weezen. Doch, dewyl het zeker was, dat de aanval der *Engelſchen* alleen ten oogmerk hadt, meester van 't *Convoy* te worden, en niet om de Oorlogſchepen, als vyanden te willen vernielen, en dezelve verre overtreffende meerderheid (*) deedt BYLANDT een ſein opheiſen, beſlooten aan de Capiteins der Oorlogſchepen onder hem overgegeeven, op dat, wanneer hy het noodig oordeelde de Vlag van den Staat te ſtryken, zulks door allen te gelyk mogt geſchieden; eene ſchikking door hem

(*) Volgens de eigenhandige opgave van Capitein MARSHALL, beſtondt het *Engelsch* Esquader, tot dit Bondbreekig Bedryf uitgezonden, uit

Namur	van 90 Stukken.	*Portland*	van 50 Stukken.
Centaur	— 74 —	*Emerald*	— 32 —
Vaillant	— 74 —	*Suchnoy*	— 28 —
Courageux	— 74 —	*Daphné*	— 20 —
Thunderer	— 74 —	*Camel*	— 20 —
Buffalo	— 60 —		

Met eenige Fregatten en een groot aantal Kotters, welker Getal gemelde Capitein niet bekend was. Men vergelyke hier mede het aantal en de grootte der Oorlogſchepen tot dekking der Koopvaardyvloote gegeeven. Hier boven bl. 168.

hem noodzaaklyk geoordeeld: dewyl één der Schepen mogelyk tegen een ander zou hebben kunnen blyven vegten, als 't zelve hadt moeten ſtryken, zulks een kwaad gevolg zou kunnen gehad hebben. Het Volk op de beide aangevalle Schepen toonde zich zeer misnoegd over dit ſpoedig eindigen van een Gevegt, en de ſchandde der Vlagge van den Staat aangedaan. III. BOEK. 1779.

De Vlag deezer wyze geſtreeken zynde, zetten de *Engelſchen* het onderzoeken der Schepen voort: wat zy 'er in vinden konden was hun bekend, zo uit de kundſchap die FIELDING reeds van hier gekreegen hadt, als uit de geſprekken door den Schout by Nagt en den Capitein BYLANDT met hem gehouden. Capitein MARSHALL, vervoegde zich een en andermaal aanboord des Schout by Nagts, om te verneemen na de gekwetſten en de toegebragte ſchade, van de eerſte waren 'er geen en het laatſte hadt niets te beduiden, en verder om te ſpreeken over het weder opheiſen der Vlagge, het doen der Groetſchooten, en de vryheid om met zyne onderhebbende Oorlogſchepen te zeilen werwaards het hem goeddagt. De Vlaggen werden weder opgeheeſen; en de Groetſchooten, hoe weinig ſchiks zy hadden, ja onvoegelyk waren, naa zulk eene behandeling, wederzydsch, op den gewoonen trant, gedaan. Van de gegeevene vryheid om heen te zeilen, met agterlaatinge der aangehoudene Koopvaardyſchepen, bediende de Vice-Admiraal zich niet, verklaarende by het

Twee Oorlogſchepen met de Koopvaardyvloot in *Engeland* opgebragt.

III. BOEK. 1779.

het Convoy te zullen blyven, en het te zullen volgen waar de Bevelhebber FIELDING het opbragt; gelyk hy ook, nevens 't zelve, met de Capiteins KINSBERGEN en SILVESTER te *Spithead* binnen liep. — De Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* beſtemd, zonder order, maar alleen op goedkeuring zyner Hoogheid, by zich gehouden, gaf BYLANDT, den eigen dag bevel om hunne reis te vervolgen: ook verleende hy aan een Schipper na *Smirna* moetende, en onder Convoy mede uit *Texel* gezeild, en door de *Engelſchen* een en andermaal onderzogt; doch vry gelaaten, een ſchriftlyk verlof om zyne reize, zonder Convoy, voort te zetten (*).

Met deeze onteering der *Nederlandſche Vlagge* nam dit Jaar een einde. Het verdere gevolg hier van, en de beweegenisſen daar over ontſtaan, zullen, wy, onder een volgend Jaar moeten boeken. Om dit alles tot dus verre by een te voegen, zyn wy de tydorde wat te buiten getreeden, en moeten eenige ſchreeden te rugge gaan, om te toonen hoe het thans tusſchen ons en *Spanje* geſchaapen ſtondt. De verklaarde Oorlog van dit Ryk aan *Engeland*, en het daar op volgend beleg van *Gibraltar*, gaf gelegenheid tot verſcheide onaangenaamheden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 135. enz.

De Koning van *Spanje*, thans *Engelands* openbaare Vyand, hadt den vier-en-twintigsten van Zomermaand bevolen, dat men, drie maanden naa de afkondiging van dit Oorlogsbesluit, op de Tollen van zyn Koninkryk geene Koopmanschappen zou ontvangen, verdagt van *Engelsche* Fabryk te zyn, en ook geene Eetwaaren uit dat Ryk komende. De Kooplieden deezer Landen, die op *Spanje* handel dreeven, kreegen door den Consul van *Spanje* des de noodige kennis, en onderrigting hoe te handelen, om misverstand te voorkomen, en geene onweetenheid te kunnen voorwenden. Op den eersten van Hooimaand, gaf de Koning een breedvoerig Kaapreglement uit (*), strekkende om den Vrybuiteren alle mogelyke aanmoediging te geeven, van een gewenschte uitwerking voor dat Ryk; doch tot groote belemmering van onze Scheepvaard, die, ingevolge van de Heerschzugt der *Engelschen*, en hun dingen na de Oppermagt ter Zee, thans deeze derde groote hinderpaal ontmoette: want hy moest met eene volkomene staatkundige blindheid geslaagen zyn, die de behandelingen onzer Scheepvaard door de *Spaansche* aangedaan, niet toekende aan den verwaarloosden Staat van Zelfverdeediging, aan eene ongenoegzaame Zeemagt;

1779. Schikkingen voor onze Vaard belemmerend in *Spanje* gemaakt, en waar door veroorzaakt.

(*) Zie 't zelve in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 897.

III. BOEK. 1779.

magt, aan de betoonde veel te verregaande toegeevenheid omtrent *Engeland*, en de bovendryvende zugt van eenigen om met dat Ryk in goed verſtand te leeven, 't zelve te onderſteunen, en aan deszelfs Vyanden *Frankryk* en *Spanje*, Scheepsbehoeften, en den toevoer van andere noodwendigheden te onthouden.

Veel Koopvaardyſchepen in *Spanje* opgebragt.

Gibraltar was van de landzyde door de *Spanjaarden* belegerd, en werd van den Zeekant ingeſlooten gehouden. De Oorlogſchepen en Kaapers, in *Spanje* uitgerust, maatigden zich, het voorbeeld der *Engelſchen* volgende, het regt aan om alle *Nederlandſche* Schepen, den wil na de *Middellandſche* Zee hebbende, aan te houden, en op te brengen, voorgeevende dat ze in de geblokkeerde Haven van *Gibraltar* inliepen, en den *Engelſchen* leevensmiddelen verſchaften. Koopvaarders na de *Spaanſche* Havens beſtemd, bleeven niet ongemoeid, omtrent twintig *Hollandſche* ryk gelaadene Schepen, lagen eer Slachtmaand ter helfte was, te *Cadix* opgebragt.

Klagten en Vertoogen hier overgedaan, door 't *Spaanſche* Hof op een ſtrengen toon beantwoord.

Geen wonder dat hier uit Klagten der Zeehandelaaren by den Staat reezen; die, daar aan gehoor leenende, hunne Afgezant den Graaf VAN RECHTEREN gelasten, deswegen Vertoogen aan het Hof van *Madrid* te doen, en die Schepen te rug te eiſchen. Dan hy ontving op dezelve van den Staatsgeheimſchryver des Konings, den Grave van FLORIDA BLANCA, een antwoord, opgevuld met de zwaarſte beſchuldigingen, wegens het gedrag der *Hollandſche* Koop-

Koopvaardyſchepen, „ als ſtrydig met de
„ Verbonden, met het Regt der Volken,
„ met alle Oorlogswetten, met de goede
„ Trouwe, en met de Onzydigheid, welke
„ de Algemeene Staaten vastgeſteld had-
„ den aan te neemen, en die nooit ver-
„ dagt geweest waren van zulke ongere-
„ geldheden te willen ſtyven. — Dat
„ de *Hollandſche Koopvaardyſchepen*, hoe
„ zeer ook onderrigt van het blokkeeren
„ der Haven van *Gibraltar*," zich, onder
„ alle Onzydige Volken, onderſcheiden
„ hadden, door, in ſpyt der bevelen van
„ zyne Majeſteit, alle ſoort van hulpe aan
„ *Gibraltar* toe te brengen, daar heimlyk
„ uit en invaarende; en 'er zelfs laatende
„ het Koorn, 't geen zy aan boord had-
„ den voor rekening der *Spaanſche* Aan-
„ neemeren, beſtemd voor het Leger zy-
„ ner Majeſteit. Geregtlyk was ontdekt,
„ dat zy voorzien waren van dubbele Po-
„ liſſen, om de waakzaamheid der *Spaan-*
„ *ſche* Oorlogſchepen en Kustbewaarde-
„ ren te misleiden, zelfs dan wanneer zy
„ na *Gibraltar* en na *Port-Mahon* zeilden:
„ dat zy, met dezelfde kunstſtreeken, de
„ Koopwaaren voor Rekening der *Engel-*
„ *ſchen* verborgen, terwyl zy, met de
„ grootſte bereidvaardigheid, aan de *En-*
„ *gelſche Kaapers* ontdekten de goederen
„ aan de *Spanjaarden* toebehoorende, op
„ dat ze genomen zouden worden; ter-
„ wyl de Patroonen en Capiteins der *Hol-*
„ *landſche* Schepen, tot vergelding van die
„ trouwloosheid, de Vragt van die zelfde

III. BOEK. 1779.

„ *Engelſchen* ontvingen. De Koning be-
„ geerde van de Staaten, het bewerkſtel-
„ ligen van een ſpoedig hulpmiddel tegen
„ zodanige ongeregeldheden, — en ver-
„ klaarde, by deezen, zyn voorneemen
„ om de *Hollandſche* Schepen aan te hou-
„ den, die Goederen na de Straat van *Gi-*
„ *braltar* bragten, of verdagt gehouden
„ werden met andere verboode goederen
„ te vaaren, of die aan de *Engelſchen* toe-
„ behoorden. — Voorts, dat, wanneer
„ hunne Hoog Mogenden, eenige voor-
„ zorg en verzekering zouden uitvinden
„ en voorſtellen, dat de Levensmiddelen
„ en Graanen, of alle andere ſoorten van
„ hulpe, niet in de geblokkeerde plaats
„ zouden komen, en dat de *Engelſche*
„ Kaapers en Zeemagt de Vlag van het
„ Gemeenebest zouden eerbiedigen, en
„ de *Spaanſche* Goederen aan boord der
„ *Nederlandſche* Schepen niet neemen, de
„ Koning eene gelyke oplettenheid zou be-
„ tragten, zonder andere Goederen te doen
„ aanhouden of neemen, dan erkende
„ Contrabande Waaren." — Een na-
der antwoord van dien zelfden Staatsge-
heimſchryver liep over 't geval van een
Hollandsch Schip, gevoerd door FOUKE
REINTJES, daar in beſchreeven als den
ſlegtſten der Menſchen: daar hy, in weer-
wil van de gedaane waarſchuwing, en
ondanks de Kanonſchoten van 's Konings
Oorlogſchepen, te *Gibraltar* was binnen
geloopen, en in die geblokkeerde plaats
ontſcheept en verkogt hadt de Graanen,

met

met welke hy voor de Verzorgers van 's Konings Leger bevragt was, en, naa drie maanden verblyfs in de Baay van *Gibraltar*, den donkeren nagt te baat genomen hadt, om uit te loopen, en niet ontdekt te worden door 's Konings Schepen, met zich voerende eenige Huisgezinnen, tot verligting van die plaats; doch dat hy, door slegt weer, genooddwangd in *Mallaga* binnen te zeilen, voor gegeeven hadt door de *Engelschen* genomen te weezen, om dus de prysverklaaring te ontwyken. —— In een derde antwoord aan dien zelfden Afgezant, die zich op de handelwyze der Admiraliteit in *Engeland*, omtrent de opgebragte Schepen, in soortgelyke gevallen, beroepen hadt, bragt hy hem onder 't oog, dat de Koning niet onbewust was van verscheide en herhaalde gevallen, waar uit bleek dat men in dit Zeegeregtshof een recht tegenovergesteld gebruik gevolgd hadt, en voor goeden prys verklaard Schepen, gelaaden met *Spaansche* geoorloofde Goederen, en onaangezien de Onzydige Vlag, door *Engelsche* Oorlogs- en Kaapersschepen opgebragt. Om deeze reden zou zyne *Spaansche* Majesteit, zo lang 'er geen voorziening genomen of verzekering gegeeven wierd, dat de *Engelschen* de Onzydige Schepen met *Spaansche* Goederen ontzien zouden, geene verandering maaken in de maatregelen, met betrekking tot de Schepen op de *Engelschen* hernomen (*).

1779.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

III. BOEK. 1779.

't Bleef niet berusten by deeze handelingen ten *Spaanschen* Hove, de Afgezant diens Konings in den *Haage*, de Graaf DE LA HERRERIA leverde by de Algemeene Staaten, den zesden en achtsten van Wintermaand, Vertoogen in, behelzende dezelfde klagten als de Staatsgeheimschryver den Graave VAN RECHTEREN hadt voorgehouden, en eene verdeediging van het gedrag des Konings, met nevensgaand verzoek, dat Hunne Hoog Mogenden aan die buitenspoorigheden een einde zouden maaken (*). By het eerste Vertoog reikte hy een Afschrift over van eenen Algemeenen Brief, dien de Staatsdienaar FLORIDA BLANCA, aan alle vreemde Gezanten ten Hove van *Madrid* hadt doen toekomen, behelzende eene Schikking ten opzigte van de vreemde Schepen in de *Spaansche* Havens (†).

't *Spaansche* Hof klaagt in den *Haage*.

Het neemen en opbrengen der Schepen door de *Spanjaarden* ging, van tyd tot tyd, sterker, de openbaare Nieuwspapieren vertoonden geheele Lysten van de Naamen der Schepen en Schippers te *Cadix*, te *Malaga* en te *Algesiras* opgebragt; eene ganssche Vloot lag 'er, belaaden niet alleen met Graanen, maar ook met Stukgoederen, Masten, Visch en andere Waaren aan bederf onderworpen, bestemd na verscheide Havens van *Spanje*, *Frankryk*, *Ita-*

Verzoekschriften by de Algemeene Staaten, wegens dit opbrengen der Schepen in *Spanje* ingeleverd.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1389 1400.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1390.

Italie en de *Levant*. —— „ De Kooplieden en Zeehandelaars het meeste belanghebbende by deezen uitgebreiden Handeltak, even onbeschermd als de andere gelaaten, vernieuwden, onder het reeds drukkend gevoel der nadeelen, en het kommerlyk vooruitzigt van grootere schade, hunne klagten over het stremmen der Vaart na de *Middellandsche Zee* door de *Spanjaarden*: wel byzonder leverden de *Rotterdamsche* Kooplieden, by de Algemeene Staaten een nadrukkelyk Verzoekschrift in. „ Zeebrie„ven," dus luidt onder andere hunne taal, „ Paspoorten, noch Contracten van „ Bevragtingen, en dergelyke Scheepspa„pieren, schoon in de juiste orde vol„gens de Tractaaten, worden eenig„zins gerekend; maar de Schepen, in „ weerwil van derzelver vertoon, uit volle „ Zee, met geweld, na de *Spaansche* Ha„vens gevoerd; en daar met dezelve en „ de Laadingen op eene willekeurige wy„ze gehandeld; alles wat eenigzins als „ Levensmiddelen kan worden aangezien; „ op last van het *Spaansche* Hof, open„baar verkogt; zommige Goederen, daar „ niet getrokken, aanmerkelyk onder de „ waarde, welke men op de plaats der be„stemminge zou gekreegen hebben. De „ afkomst deezer verkoopingen werd in „ 's Konings Schatkamer der Zeemagt op„gelegd, zonder eenige verklaaring met „ welk een oogmerk zulks geschiede, en „ bleef men onkundig of de Vragten aan „ de Schepen zouden betaald worden, dan

III. BOEK. 1779.

„ niet." — Zy beriepen zich op de uitſtaande Vreedes- en Handelverdragen tuſſchen deezen Staat en dat Ryk, „ beweerende dat, geduurende de onlusten „ tuſſchen *Spanje* en *Groot-Brittanje*, „ noch de Staat, noch de Ingezetenen, „ huns weetens, van deeze Verbintenisſen „ eenigzins waren afgeweeken; dat zy de „ Klaagvertoogen des *Spaanſchen* Afgezants „ by Hunne Hoog Mogenden voorgedraagen, wel ten uiterſten beledigend „ voor het Handeldryvende en Zeevaarende gedeelte der Ingezetenen van den „ Lande; doch tevens volſtrekt ontbloot „ van eenig volledig bewys gevonden hadden. — Waren eenige Ingezetenen „ van deezen Staat, tot ſoortgelyke onbehoorlyke daaden verleid geworden, „ het beſmettend voorbeeld volgende van „ zo veele ſchennisſen der plegtigſte Tractaaten, als in deeze tegenwoordige tyden, de Handel en Zeevaard deezer „ Landen van hunne Nabuuren moesten „ aanzien; dit kon, met geen regtaltoos, „ aan het geheele lichaam der Koopliedeu „ geweeten worden, of mogt het benadeelen." — Zy merkten verder op, „ dat in het nieuwe Kaapreglement „ dit Jaar in *Spanje* uitgegeeven, de opgave der Contrabande Waaren, geheel „ anders luidde dan die in het Tractaat van „ Marine des Jaars MDCL: dewyl daar in „ als zodanig worden verklaard *Timmerhout*, *Masthout*, *Wand*, *Teer* en alle „ ſoorten van *Lyn*, *Spykers*, *Lood*, *Talk*

„ en

„ en andere Gereedſchappen, bekwaam
„ tot den Scheepsbouw, in 't gemelde
„ Tractaat, onder de Contrabande Goe-
„ deren niet geteld, —— Met het ui-
„ terſte verlangen zagen zy te gemoet de
„ ſtrengſte orders, en de kragtdaadigſte
„ maatregelen van Hunne Hoog Mogen-
„ den, tot weering van allen door de
„ Tractaaten verbooden Handel, door de
„ Ingezetenen van den Staat met *Gibral-*
„ *tar*, zo lang die Plaats door de *Span-*
„ *jaarden* werd geblokkeerd: op dat dus
„ geheel mogt voldaan worden aan al het
„ geene, waartoe dit Gemeenebest, by de
„ Tractaaten, ook zou kunnen *ſchynen*,
„ zich verbonden te hebben, en gevolg-
„ lyk dan ook het eenig voorwendzel weg
„ te neemen, waar van men zich bedien-
„ de om den Vryen Handel en Zeevaard
„ in de geheele *Middellandſche Zee* en de
„ *Levant* te beletten. Welker ſtremming
„ zy verzogten dat ten ſpoedigſten mogt
„ opgeheeven, de aanmerkelyke ſchade,
„ daar door reeds aan de Ingezetenen ver-
„ oorzaakt, vergoed, en voorts aan de
„ Zeevaard in die ſtreeken, eene kragt-
„ daadige beſcherming verleend wor-
„ den (*).

De twee Vertoogen des *Spaanſchen* Afgezants met de bygevoegde ſtukken des Staatsdienaars FLORIDA BLANCA, en de Brieven des Graave VAN RECHTEREN

Plakaat, het vaaren op *Gibraltar* verbiedende, en verdere voorſlagen aan het *Spaanſche* Hof.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaark.* 1780. bl. 183.

III. BOEK. 1779.

REN op dit stuk, door de Algemeene Staaten overwoogen zynde, hadden, ten gevolge het Raadsbesluit, „ dat, daar „ het kennelyk en openbaar was, dat de „ Stad *Gibraltar*, niet alleen door de „ *Spaansche* Vloot geblokkeerd, maar ook „ van de Landzyde ingeslooten en met de „ daad belegerd wierd, door de Troepen „ van die Mogenheid; en, zyne Majesteit „ de Koning van *Spanje* verzogt hadt, om „ de Ingezetenen van deeze Republiek te „ beletten, om Krygsbehoeftens en Lee„ vensmiddelen derwaards te brengen, „ men goedgevonden en verstaan hadt, by „ Plakaat, te verbieden, op die Plaats te „ vaaren, om eenigen onderstand aan de „ Belegerden te bezorgen, het zy in Krygs„ behoeftens, het zy in Schepen, op „ straffe van hunner Hoog Mogenden In„ dignatie, en eene boete van tien duy„ zend Guldens voor den Schipper, die „ overtuigd zou worden opzettelyk daar „ in geloopen te weezen, naa dat hy ken„ nis hadt kunnen hebben van dat Pla„ kaat, en aldaar eenige Krygsbehoeftens „ of Levensmiddelen ingebragt te hebben, „ ook wanneer hy zich vrywillig overge„ geeven hadt, of hadt laaten neemen, „ door Oorlogschepen of Kaapers, met „ oogmerk om, langs dien weg, zyne „ Lading aldaar te brengen, onder voor„ geeven van genomen te zyn, met by„ gevoegde Verklaaring, dat de Schepen, „ voor gemelde boete in Regten aanspraak„ lyk zouden weezen." —— Overeen

kom-

komſtig met dit Beſluit werd, op den laatſten dag deezes Jaars, een Plakaat afgekondigd (*). — Voorts hielden Hunne Hoog Mogenden zich verzekerd, dat de Koning van *Spanje*, de vaſtſtelling van zodanig een Plakaat zou aanzien, als een doorſlaand bewys van hunne Onzydigheid, en gereedheid om de Vriendſchap met zyne Majeſteit aan te kweeken, wanneer hy des berigt ontving, door den Graaf DE LA HERRERIA, dien men tevens beſloot te verzoeken, zyne goede dienſten by den Koning zynen Meester aan te wenden, om de noodige bevelen te geeven, tot een ſpoedig afdoen der Regtsgedingen in *Spanje* aangevangen, tegen eenigen van hunne Onderzaaten, tot het daadlyk ontſlag van hun, die door onkunde, of door wezenlyke verraſſing, en overweldiging, in *Gibraltar* waren ingeloopen, of opgebragt; of die alleen op het vermoeden dat hun koers derwaards gerigt was, of wel dat derzelver Laading voor het geheel of ten deele behoorde aan de Vyanden van zyne Majeſteit, of na zyne ongeblokkeerde Havens waren beſtemd geweest, waren opgebragt. — Verder dat de Bevelhebbers der Schepen van zyne Majeſteit belast mogten worden, niet meer, op een enkel vermoeden, dat de Schepen na *Gibraltar* beſtemd waren, dezelve op te brengen; maar zich te vergenoegen, met die de

III. BOEK. 1779.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1402-1405.

III. BOEK. 1779.

de gemelde Plaats te na kwamen, van dezelve te doen verwyderen, en te geleiden tot buiten het bereik van die Stad en den koers derwaards; voor het overige aan de Schepen der Onderzaaten, van den Staat eene volkomene vryheid laatende om de Straat van *Gibraltar* in en uit te vaaren, in het ongeſtoord genot der voordeelen by het Tractaat van Marine des Jaars MDCL. bedongen en toegeſtaan. Van geen vrugt gevolg bleef dit alles verſteeken, gelyk ons ter behoorelyke plaats te melden ſtaat.

CAPELLEN TOT DE POL, legt by zyne Hoogheid een Vertoog in.

Wy worden, naa dit verſlag der Staatsgebeurtenisſen deezes zo woeligen Jaars, geroepen, om eenige andere van verſchillenden aart, in den Lande voorgevallen, of 't zelve bejegend, te beſchryven. —— CAPELLEN TOT DE POL, zagen wy ter *Overyſſelſche* Staatsvergaderinge uitgeſtooten (*). Diep getroffen door dit ongelyk, zyn Perſoon, zyn goeden Naam, en zyn aangeboorene Regten betreffende, en 't geen hem, een kostbaar Geding aanvangende, groot nadeel in zyne Goederen zou kunnen doen lyden, vervoegde zich die Ridder, met een allerernſtigſt Vertoog, ſtrekkende om het wederregtlyke der handelingen van zyne Party klaar te vertoonen, vergezeld van Bewyſſtukken, dat de Drosten verhooging van Wedde voor de afgeſchafte Drostendienſten, van tyd tot tyd, ontvangen hadden, tot zyne Hoogheid, verzoeken.

*) Zie onze Vaderl. Hiſt. I. Deel. bl. 317.

kende, door diens invloed en bemiddeling, en dus zonder tot het onaangenaam gebruik van Remedien van Regten, (welke hy egter by deezen, in allen gevalle, wel uitdruklyk voor zich behieldt,) genoodzaakt te zyn, voorloopig, en voor 'er iets tegen hem mogt ondernomen worden, immers op den aanſtaanden Landdag, herſtel in 't Bezit en Genot van 't geen hem, van wegen zyne Geboorte en Admisſie, toekwam; —— 't welk hy, voorzeker, uit hoofde zyner belanglooze poogingen in de zaak der Drostendiensten niet kon verbeurd hebben, en hem althans, zonder Geding, zo als reeds met de daad was geſchied, door niemand, en allerminst door de Ridderſchap, een Lichaam van alle uitvoerende magt geheel ontbloot, kon, noch mogt ontnomen worden. —— Het Regt en 't vermogen, naamlyk, om in de Vergadering van Ridderſchap en Steden in 't algemeen, en van de Ridderſchap in 't byzonder, te mogen verſchynen. — Ten anderen, dat, indien hy ongelukkig genoeg mogt weezen om de gedreigde Regtsgedingen te moeten ondergaan, zyne Doorlugtige Hoogheid, hem als dan die gunst geliefde te bewyzen, en Ridderſchap en Steden te beweegen, om zulks wat hun Edele Mogenden aanging, insgelyks toe te ſtaan, dat zyne zaak, naar Landregte volſchreeven zynde, door eenig Hof van Juſtitie, met zyne *Concurrentie* te kiezen,

en

III. BOEK.

1779.

en dus buiten de Provincie van *Overysſel*, mogt worden beoordeeld (*).

Zyne Hoogheid deelde dit Verzoekſchrift, met de Bylagen, aan Ridderſchap en Steden van *Overysſel* mede, met verzoek om derzelver gedagten, wegens 't geen hy daar op zou verleenen. 't Werd geſteld in handen der Heeren tot deeze zaak voorheen gelast. Die van *Zwolle* keurden het gedrag hunner Afgevaardigden, ten opzigte van de zaak der Drostendiensten en van den Ridder, in den voorleden Jaare, gehouden, goed by eene thans ingeleverde Aantekening; de Drost van *Vollenhove*, desgelyks zich toen tegen het Beſluit der Meerderheid, omtrent den Heer VAN DER CAPELLEN verklaard hebbende, handhaafde in een breed Vertoog, de zaak zyns Mede-regents. ——— De overige Leden der Staatsvergaderinge, als ook de Steden *Deventer* en *Kampen* behielden aan zich de Tegenaantekening op het Beſluit van *Zwolle*, en het ingekomen Vertoog des Drosts van *Vollenhove*. ——— De Staatsvergadering berigtte zyne Hoogheid van het ontvangen des Briefs, en beloofde haare verzogte gedagten, zo ras doenlyk, te zullen mededeelen (†).

Strydige gevoelens ter Staatsvergaderinge van *Overysſel*.

CAPELLEN dringt zyne zaak door de dugtigſte bewyzen aan.

Min Waarheid- Regt- en Vryheid-minnend moest de vervolgde *Overysſelſche* Ridder geweest zyn, indien hy, zonder zich

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*, bl. 147 165.
(†) *Alliaar* bl. 165-180.

zich des gevoelig geraakt te toonen, hadt kunnen ſtil zitten, op de aantyging van eene *allerkennelykſte onwaarheid* te nedergeſteld te hebben, wegens de ontvangene gelden voor de afgekogte Drostendiensten; op de openlyke betigting van een *Uitvinder en Verſpreider van Onwaarheden*, en van een *Volksverleider* te weezen. Zyne geraaktheid vervoerde hem egter niet tot bitterheden tegen zyne verongelykers; maar zette hem alleen aan om de ſpreeken, ſte bewyzen voor de dugtigheid zyner ſtelling op te zoeken en by te brengen, gelyk hy deedt in een Geſchrift aan Staaten van *Overyſſel* overgereikt, behelzende Uittrekzels uit de oude Rekeningen der Landrentmeesteren en algemeene Ontvangeren, die niet gelochend konden worden, waar uit bleek de gaafheid des Beſluits van den Jaare MDCXXXI., als mede de Verhooging van de Tractementen der Heeren Drosten, en hoe die Verhooging, by de verpondinge verdeeld en gevonden waren; terwyl hy teffens eenige beuzelagtige uitzonderingen daar op gemaakt te keer ging (*).

Verſchillende Raadſlagen over het geen in dit geval te doen ſtondt; en wat men zyne Hoogheid zou antwoorden.

Dit Geſchrift werd door alle de Leden overgenomen, en, dies onverminderd, geſteld in handen der Heeren eertyds tot deeze zaak gelast: die van *Zwolle* hielden zich aan hunne voorige Tegenverklaaringen en Aantekeningen. Welhaast volbrag-

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 182.

III. BOEK. 1779.

bragten gemelde Heeren hunne belofte om zyne Hoogheid hunne gedagten over het by Hoogstdenzelven ingeleverd Verzoekschrift te doen toekomen; dezelve kwamen hier op neder, dat het, door zyne Hoogheid, van de hand behoorde geweezen, en VAN DER CAPPELLEN aan de Staaten van *Overyssel*, als zyne wettige en bevoegde Regters, overgelaaten te worden (*). Dan de Afgevaardigden van *Zwolle* leverden vervolgens eene beredeneerde, en op gronden van Staatsregt steunende, Verklaaring over, wegens de wyze, op welke zy meenden dat, zo omtrent het antwoord aan zyne Hoogheid, als in 't algemeen ten aanziene van den Heer VAN DER CAPELLEN, behoorde gehandeld te worden: het gedaane als onregtmaatig en van de verste uitzigten beschouwende (†). De Ridderschap verklaarde zich hier tegen met een langen omhaal van het oude; de tegenkanting der Stad *Zwolle* des Jaars MDCCLXXVI, met het geen daar aan vast was, voor onbezonnen, onwettig en beuzelagtig houdende (§).

Schoon *Kampen* met de Ridderschap instemde, wegens het antwoord aan zyne Hoogheid om het verzoek des Ridders, dat hy, hangende dit Geschil, ter Vergadering mogt toegelaaten worden, van de

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 150-195 197.
(†) *Ald.* bl. 198. enz.
(§) *Ald.* bl. 212. enz.

de hand te wyzen, was die Stad van oordeel, dat men, in dit byzondere geval, en zonder gevolg in het toekomende, om alleszins de onpartydige behandeling deezer zaake aan geheel de wereld bloot te leggen, zou kunnen toeſtaan, dat het Geding, voldongen en geſlooten zynde, rechtſtreeks, uit naam van Ridderſchap en Steden, door eene daar toe te benoemene Commisſie, behoorde te worden verzonden, aan een onpartydig Hof van Juſtitie buiten *Overyſſel*. — Het gevoelen van *Deventer* was, om met de overige Leden van Ridderſchap en Steden te helpen raadpleegen, *over*, en het beraamen *van* gepaste middelen, om, voorbehoudens de Waardigheid van Ridderſchap en Steden, op eene voegelyke wyze, de onaangenaame zaak met Jonkheer VAN DER CAPELLEN uit den weg te ruimen; en daar toe, zo noodig, de hooge tusſchenkomst en bemiddeling zyner Hoogheid, by een Brief in beantwoording te verzoeken; doch dat, indien deeze voorſlag den overigen Leden niet mogt ſmaaken, naa dat men alles gedaan hadt om dezelve ſmaaklyk te doen worden, het beſluit der Stad overeenkwam, met dat der Heeren Gelastigden van Ridderſchap en Steden; zich intusſchen niet vereenigende met het laatstgemelde byvoegzel van de Stad *Kampen*, wegens het ter beoordeeling overzenden, aan een onpartydig Hof van Juſtitie buiten *Overyſſel*; maar met dat der Heeren van de Ridderſchap, die

III. BOEK. 1779.

betuigd hadden om hunne eigene woorden te gebruiken, „ dat, wanneer de „ zaak naar Landregt zou weezen volschreeven, en daar in *gesententieerd*, „ de Heer VAN DER CAPELLEN, of „ de Fiscaal dien na mogte goedvinden, „ van die voor de Hooge Dingwaarders-„ bank, ergaane en gevelde Vonnis aan „ Stadhouder, Ridderschap en Steden te „ *appelleeren*, Hun Ed. Mogenden, als „ dan met *Concurrentie* van zyne Hoog-„ heid, een schriftglyk *advis* van een on-„ partydig Hof van Justitie, daar over „ wel, in dit singulier geval, zonder eenige *consequentie* voor het toekomende, „ wilden inneemen, en vervolgens in „ conformité van gemelde *advis*, de *Sententie* in naame van Ridderschap en Steden laaten *pronuntieeren* (*)."

Een Voorslag van een minnelyk Verdrag, tot geen Besluit gebragt.

By de Meerderheid der Ridderschap klonk alles, wat naar verzoening zweemde, schor in de ooren, dezelve weigerde den Voorslag van *Deventer*, daar toe strekkende, zo lang 'er, van de zyde des Heeren VAN DER CAPELLEN, geen verzoek van bylegging gedaan was, in nadere overweeging te laaten neemen. Dan de drie Steden en vyf Heeren, uit de Ridderschap waren van een ander begrip, en gaven hunne hooggaande verwondering, over dit gedrag der overige Leden van de Ridderschap

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 196. 227 - 231.

ſchap nadruklyk te kennen, aandringende dat 'er zes Heeren tot het onderzoek des Voorſlags van *Deventer* zouden benoemd worden: en wanneer de meerderheid der Heeren uit de Ridderſchap goedvondt zich, by aanhoudenheid, aan te kanten tegen het neemen van een Beſluit in deezen, verklaarden de Gelastigden der drie Steden, zich hier over by den Prins Erfſtadhouder, ingevolge van de Orde van den Lande, te zullen vervoegen, ten einde de Steden in haar welherbragte Regt mogten worden gehandhaafd. De Heeren van de Ridderſchap namen het een en ander over. —— De Steden hadden geëischt, dat het voorſtel, uit hoofde van de daar zynde Meerderheid van ſtemmen, drie Steden en vyf Edelen, tot een Beſluit gebragt wierd; maar, noch de Voorzitter, noch iemand der tegenwoordig zynde Edelen, was te beweegen om een Beſluit op te maaken. Men ontkende, dat 'er een meerderheid van ſtemmen gevonden wierd, en 't was boven al de Heer DIRK ERNST VAN VOERST TOT AVERBERGEN, die toen reeds volmondig ſtaande hieldt, het geen vervolgens, door de groote meerderheid der Ridderſchappe werd vastgehouden, dat niet minder dan een derde deel der tegenwoordige Edelen, met de drie Steden behoorde zamen te ſtemmen, om daar op met meerderheid te kunnen beſluiten. —— Het verdient hier onze opmerking, dat de Steden de gemelde verklaaring haarer Afge-

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

vaardigden, van de tusschenkomst zyner Hoogheid te zullen verzoeken, vervolgens niet zyn naagekomen. Die tusschenkomst zou misschien de zaak niet hebben afgedaan; ja 't is, naar zommiger oordeel, waarschynlyk, dat de Edelen zich tegen zyne Hoogheid zouden verzet hebben, indien deeze zich als Scheidsman hadt willen gedraagen, in eene zaak waar omtrent hy zich, eenige jaaren geleden, voor 't gevoelen van hunne Party hadt uitgelaaten (*).

CAPELLEN biedt aan alles, tot een minzaam Verdrag te willen aanwenden.

De Voorslag van *Deventer*, en de begeerte van verscheide aanzienlyke Leden der Staatsvergaderinge, om het onaangenaam geschil in der minne by te leggen, met vermyding van haatlyke uitersten, by den vredelievenden VAN DER CAPELLEN bekend geworden zynde, zogt hy dit te bevorderen, door het inleveren van een Geschrift, behelzende, dat hy, naa alvoorens weder toegelaaten te zyn zeer gaarne, van zynen kant, alles zou toebrengen, wat strekken kon om het gereezene verschil, op eene wyze met zyn Eer bestaanbaar, in der minne, te vereffenen (†).

Door de Meerderheid der Ridderschap afgeslagen. Alle stukken aan zyne Hoogheid gezonden.

De Meerderheid der Ridderschappe oordeelde dat dit Geschrift des Ridders, niet ver-

(*) Zie den *Tegenwoordigen Staat van Overyssel* I. D. bl. 306. 307. en 's Prinsen Brief by F. A. v. d. KEMP *Hist. der Admissie van J. D. van der Capellen* bl. 48.

(†) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 231. 234.

vervat was in uitdrukkingen, overeenkomſtig der agtbaarheid van de Staatsvergadering, en daarom behoorde uitgegeeven te worden; dan de Afgevaardigden der drie Steden namen het over. —— In zulk eene verſcheidenheid van gevoelens, beſloot men alle de ſtukken, zo als dezelve naar tydorde waren ingebragt, aan zyne Hoogheid te zenden, met verzoek dat hy dezelve gezien en onderzogt hebbende, op het Verzoekſchrift des Heeren VAN DER CAPELLEN, zodanig eene ſchikking zou maaken, als hy naar Hoogstdeszelfs hooge Wysheid zou bevinden te behooren (†).

CAPELLEN zendt een Brief, met een volledig Stuk aan den Stadhouder.

Gewigtige redenen bewoogen den vongelykten Ridder, wien men hadt aangewreeven, dat hy, in zyn Verzoekſchrift aan zyne Hoogheid, „ de zaak in een „ geheel verkeerd daglicht hadt voorgeſteld en verdraaid," op deeze Verzameling te laaten volgen, een Brief aan den Stadhouder, waar nevens ging zyn Vertoog aan de Ridderſchap, den negentienden van Sprokkelmaand in zyn geheel, daar het, in de gezondene Schets onder de papieren, niet *volkomen* en *onkenbaar* was, met bede, dat het, door Hoogstdenzelven in overweeging en aanmerking mogt genomen worden. Zyne *onſchuld* en de *onwettigheid* der Drostendiensten waren uit den aart van elkander onafſcheidelyk: de

(†) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 236.

III. BOEK. 1779.

de laatſte beweezen zynde volgde de eerſte; het een ſtondt of viel met het andere. Wyders herriep hy, in deezen Brief, alle gedaane aanbiedingen van zynen kant om de zaak by te leggen, als door Party van de hand geweezen, en verzogt zyne Hoogheid 'er geen agt op te ſlaan; „ vol„ komen gezind het uiterſte af te wag„ ten, en alle conſtitutioneele en geoor„ lofde middelen, ter verdeediging van „ zyn goed en onbetwistbaar Regt by de „ hand te neemen, liever dan om de Her„ ſtelling van 't geen hem zo wederregte„ lyk ontnomen was, te kruipen, of dee„ ze zaak anders te vereffenen, dan op „ eene wyze met zyne geſchondene Eer „ beſtaanbaar (*)."

Antwoord van zyne Hoogheid op, CAPELLENS voorgaand Verzoekſchrift.

Op het Verzoekſchrift des Ridders hier boven vermeld (†) hadt zyne Hoogheid, wat het laatſte Lid betrof, goedgevonden hem kennis te geeven, dat hy aan de Staaten van *Overyſſel* hadt voorgeſlagen, daar in toe te ſtemmen, en diensvolgens te beſluiten om, zo ras de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, naar Landsregte zou vol ſchreeven zyn, aan de Raaden des Hofs van *Gelderland*, als een onpartydig Geregtshof, zou worden overgelaaten de beſliſſing van het volgende ſtuk, of hy naamlyk zou moeten ontzet blyven van zyne Zitting, zo ter Vergaderinge van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 239.
(†) Zie hier boven bl. 188.

van Ridderſchap en Steden der Provincie van *Overyſſel* in 't gemeen, als van de Ridderſchap in 't byzonder, tot dat hy zou hebben ingetrokken, het Vertoog over de Drostendienſten van Grasmaand des verloopen Jaars, met betuiging van zyn leedweezen, gelyk van hem geëischt was, by een Beſluit van Wynmaand deezes Jaars; dan wel, of hy in de voorſchreevene Zitting zou worden herſteld, en daar van daadlyk genot trekken, zo ras hy uit dat bekende Vertoog zou hebben geligt, alle de gewraakte uitdrukkingen, volgens zyne eigene aanbieding, behoudens zyne aankanting tegen het onderwerp der Drostendienſten zelve, verwagtende zyne Hoogheid dat de Jonkheer zich naar deeze ſchikking wel zou gedraagen (*). III. BOEK. 1779.

Door CAPELLEN gewraakt. Zyn nader Verzoekſchrift.

Hoe weinig dit beantwoordde aan de verwagting der Heeren VAN DER CAPELLEN zal elk in 't oog loopen, die dit Antwoord met het gedaane Verzoek vergelykt; ja, hy oordeelde reden te over te hebben, om zich, wegens dit beraamde, bezwaard te agten, en deswegen, met een nader Verzoekſchrift, by zyne Hoogheid aan te houden. Dien Vorst onder 't oog brengende, dat het eerſte Lid zyns Verzoeks, met ſtilzwygen was voorby getreeden; en in de benoeming eens Hofs van Juſtitie, in ſtede van de keuze met zyne zamenſtemming te doen, daadlyk, met affnyding van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 249.

III. BOEK. 1779.

van alle keuze, het Hof van *Gelderland* bepaald was. —— Behoudens allen eerbied voor dat Geregtshof moest hy aanmerken, dat 'er Geregtshoven in ons Land waren, op welke Hy, en eenigen van zyne Tegenpartyderen, vry minder betrekking hadden, en dus als bevoegder Regters moesten gehouden worden. Hy hadt 'er zyne Verwantſchap, hoewel niet zo nabeſtaande, dat zy zich, naar regten, zouden moeten afweezig houden; doch de Heer PALLAND TOT BEERSE, de Voorzitter by de Benoemden van Ridderſchap en Steden over zyne zaak, hadt 'er een Zwager onder de gewoone, en de Drost van *Haxbergen*, een Zwager onder de buitengewoone Raaden. — Voorts herinnert hy zyne Hoogheid, het wraaken der eertyds gedaane aanbiedingen, op welke 's Prinſen voorſtel gegrond was; en vermelde teffens hoe de zaak, zo als zy tegenwoordig ſtondt, naar 't gewoone Landregt voor de Hooge Bank moest volſchreeven worden, buiten 't welk, het gedaane voorſtel van ſchikkinge verre liep, gelyk 't zelve ook rechtſtreeks tegen zyn gedaan verzoek ſtreedt. Vermids dan zyne Hoogheid, op het eerſte lid zyns Verzoekſchrifts, geen agt hadt gelieven te ſlaan, geliefde deeze het hem ten goede te neemen, dat hy zich naar de ſchikking op het tweede niet kon gedraagen: en nog aanhieldt dat zyne zaak, naar Landregte volſchreeven zynde, ter beſlisſinge mogt gezonden worden, aan een Hof van Juſtitie met

met zyne medeſtemminge te kiezen, waar toe hy, en zyne Tegenpartyders geene zo hinderende betrekkingen hadden.

1779

Van de hand geweezen, en CAPELLEN tot Staaten van *Overyſſel* verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekſchrift, en om een minnelyk vereffening aanging.

Hoe zeer de Ridder zyn geval aandrong, en met de dugtigſte reden bekleedde, was het antwoord, dat zyne Hoogheid volhardde by het voorheen vastgeſtelde, dat in het gedaane verzoek niet kon getreeden worden, en dat hy hem wees tot de Staaten van *Overyſſel*, om te hunner Vergadering zodanig een verzoek te doen als hy zou meenen te behooren (*). —— 't Gevolg hier van was een Verzoekſchrift door VAN DER CAPELLEN daar in geleverd, behelzende eene aandrang op het verzogte aan zyne Hoogheid; om naar het Landsregt van *Overyſſel* behandeld te worden, en verder het voorſtel, om de zaak ter beoordeelinge te laaten, aan eenig ander Hof dan dat van *Gelderland*, even veel welk hun Edel Mogenden, ook zonder verdere medeſtemminge van hem, binnen deeze Republiek, zouden mogen verkiezen. Ten ware dat zy eindelyk nog mogten goedvinden, zodanige maatregelen, ten zynen opzigte te neemen, die den weg konden baanen, om alle plaatshebbende geſchillen, hoe ook genaamd, tot genoegen van alle de Leden van Ridderſchap en Steden, by vriendlyke ſchikking op ééns te kunnen vereffenen; waar toe hy zich nogmaals aanboodt, met herhaalde betuiging

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 255.

III. BOEK. 1779.

ging van zyne geneigdheid om van zynen kant, alles wat daar toe eenigzins kon dienen, gaarne te willen toebrengen (*)

Verſchillen ter Staatsvergadering deswegen.

Verre van eenſtemmig waren de Leden der Vergadering. De Heeren van de Ridderſchap bragten, als hun Raadſlag, uit, dat zy zich volkomen hielden aan den voorſlag door zyne Hoogheid gedaan, en oordeelden, dat het nader verzoek des Heeren VAN DER CAPELLEN behoorde afgeſlaagen te worden: dan de Heer J. A. DE VOS VAN STEENWYK tot *Nierwal*, en de Heer van DEDEM *tot de Rollecate*, betuigden hier in niet te kunnen toeſtemmen. — Die van *Deventer* laazen uit de Stadsbeſluiten voor, dat Schepens en Raad hunner Stad, belangende de bewuste zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, met ongenoegen vernomen hadden, hoe de Heeren van de Ridderſchap, op den laatst afgeloopen Landdag, geweigerd hadden, in gevolge van het ingebragte der *Drie Steden*, zamenſtemmende met dat van *Vyf Edelen*, dus eene kennelyke meerderheid van ſtemmen uitmaakende, tot de zaak van voorſchreeven Heere Gelastigden te benoemen, om dezelve te vinden; zy konden zich in geene verdere raadpleegingen daar over in laaten, eer dit door de Ridderſchap en Steden bewerkſtelligd was. Die van *Kampen* ſtemden met *Deventer*, die van *Zwolle* desgelyks, met byvoeging, dat indien, niet te-

De Drie Steden betoonen zich CAPELLEN gunſtig.

gen-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* 255.

genſtaande den herhaalden aandrang der Steden, van hun voorſlag niet kwam, en hier door de handelingen daar over in werkloosheid bleeven, huns oordeels, de Heer VAN DER CAPELLEN, inmiddels in zyn geheel behoorde herſteld, en ter Vergaderinge weder toegelaaten te worden (*).

Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen.

De ontzette Ridderſchap, betoonde haare verwondering en bevreemding over die Beſluiten der Steden, en konden met geene bedaardheid dulden, dat zy op een Brief van zyne Hoogheid geen agt ſloegen, geen eerbied daar voor betoonden, en de zaak met zulk eene ongehoorde onverſchilligheid behandelden, als of 'er geen Brief van zyne Hoogheid, over de zaak van *van der Capellen* in weezen was, die zy, door hunne zonderlinge handelwyze ſcheenen in denzelfden ſtaat te brengen, als voor en ten tyde dat de beſchikking daar over aan zyne Hoogheid, door een Raadsbeſluit, was opgedraagen. Zy vondt, daar om zich verpligt en genoodzaakt te verklaaren, dat zy de handelwyze der Steden met een gevoelig ongenoegen aanzagen, als zynde niet alleen zeer beledigend voor de agting en eerbied dien men aan den Heere Erfſtadhouder ſchuldig was; maar teffens ſtrekkende om de oneenigheden tusſchen de Leden van den Staat, hoe langs hoe meer te vermeerderen, en de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN op de lange baan te brengen, en onaf-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 269.

III. BOEK. 1779.

afgedaan te houden: weshalven zy zich, ten kragtigſten, tegen deeze onbehoorlyke wyze van doen, en de daar door veroorzaakte vertraaging, verklaarden, onder betuiginge van daar aan geen deel te hebben, en dezelve, met alle de gevolgen van dien, laatende voor rekening en verantwoording der Heeren van de Steden. — De Heer DE VOS VAN STEENWYK *tot Nierwal*, bragt in 't midden, dat, dewyl hy met al het ter nedergeſtelde in dit Beſluit der Ridderſchappe niet kon toeſtemmen, hy eene nadere raadſlag aan zich voorbehieldt. De Afgevaardigden der Steden namen het Beſluit over, behoudens het regt eener Tegenaantekening (*).

De Drie Steden beantwoordden de Ridderſchap.

De Drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, thans één belang hebbende en dezelfde lyn trekkende, en even zeer zich beledigd rekenende, door het Raadsbeſluit van de meerderheid der Ridderſchappe, konden niet nalaaten de voorſtellen daar in begreepen, tegen te gaan; eensdeels, om, gelyk zy betuigden, uit hoofde van de verpligting onder welke zy lagen, de agtbaarheid hunner Vergaderingen in ſtand te houden, en dezelve tegen alle onregtmaatige aantygingen te verdeedigen; en, anderdeels, op hoope dat de Heeren van de Ridderſchap, daar door tot een juister inzigt van zaaken gebragt, eindelyk eens zouden bewoogen worden, om van hunne kwaalyk begreepene tegenkanting af

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 278.

af te zien, tot het vormen van een Besluit, ingevolge eener, na orde van den Lande met meerderheid van stemmen genomen Raadslag, mede te werken, en, in plaats van harde en verwyderende uitdrukkingen te gebruiken, eene bedaarde en regtmaatige handelwyze aan te neemen, waar door de oneenigheden tusschen de Leden van den Staat mogten weggenomen worden. —— Ten dien einde weezen zy, door een eenvoudig verhaal van het gebeurde, aan, dat niet zy; maar de meerderheid der Heeren van de Ridderschap, het meeste hadden toegebragt om de bewuste zaak op de lange baan, en onafgedaan te houden. —— Dat zy in deezen niets verrigt hebbende, dan 't geen zy moesten doen, zouden zy zich niet bloot stellen aan de regtmaatige beschuldiging, dat zy de orde van Regeering, en die aloude Regten, welker bewaaring en handhaaving zy alle Jaaren zo plegtig belooven moesten, met geopende oogen hadden laaten vlotten en dryven, de harde en aanstootelyke beschuldiging, wegens het verwerpen van allen eerbied voor zyne Hoogheid, en de krenking van de agting, welke men hem schuldig is, van zelve verviel. Zyne Hoogheid kon een gedrag, strekkende, om de Regeeringsgesteltenisse ongeschonden te bewaaren, niet afkeuren: was 'er iets laakbaars in deezen Handel, hy zou het moeten vinden by de Meerderheid der Ridderschappe, die het overlaaten der betwiste zaak aan zyne Hoog-

III. BOEK. 1779.

Hoogheid zeer verkeerd begreepen en onregerymd voorgeſteld hadden. Wel verre dat hunne handelwyze ſtrekte, om de oneenigheden tuſſchen de Staatsleden te vermenigvuldigen en te vergrooten, paste die beſchuldiging met veel meer regts op die Heeren uit de Ridderſchap, die zo halſtarrig weigerden het Beſluit, ingevolge van den gedaanen voorſlag wettig genomen, eene behoorlyke uitvoering te doen geworden. Zulk eene weigering hadt, buiten twyfel de Steden gewettigd, om alle raadpleegingen, waar over zy ook weezen mogten, tot dat dezelve was opgeheeven, volſtrekt van de hand te wyzen; door dit niet te doen hadden zy de doorſlaandſte blyken van hunne zugt om de eensgezindheid tuſſchen de Leden der Landſchapsvergadering, aan te kweeken, aan den dag gelegd. Ook wilden zy, om als nog te toonen, hoe zeer hun die eensgezindheid ter harte ging, wel veronderſtellen, dat de harde, ongepaste, en zo zeer tot verwydering ſtrekkende uitdrukkingen, waar mede het Geſchrift dier Heeren was opgevuld, meer aan onoplettenheid, dan aan opzettelykheid, meer aan overyling, dan aan beraad, waren toe te ſchryven. Te liever wilden zy dit veronderſtellen, naardien de verwarde en van allen zamenhang ontbloote wyze, waar op het was in geſteld, de duidelykſte merktekens van zulk een driftige zorgloosheid ſcheen aan te kundigen: om welke reden zy, wel verre van de Heeren uit de Ridderſchap na te vol-

volgen, en dus, tot vergrooting der oneenigheden mede te werken, by deeze afgeperſte verdeediging, van hun gedrag niets anders voegden, dan den herhaalden wensch, dat dezelve ſtrekken mogt om die Heeren tot een regtmaatiger inzigt in den ſtaat van zaaken, en, langs dien weg, tot een regtmaatiger handelwyze in deezen te brengen (*).

CAPELLEN dringt het ſtuk der Drosten-dienſten nader aan.

Niet vreemd, dat de Ridder VAN DER CAPELLEN, wiens zaak met die der *Drostendiensten* in een zo naauw verband ſtondt, ja met dezelve, om zo te ſpreeken, één was, zich, geduurende dit marren, bevlytigde om dezelve, als uit den grond op te delven, in zo verre ze betrekking hadt tot *Overyſſel*; hier door leerde hy, dat het algemeene begrip, als of de Ingezetenen des Platten Lands in dit Gewest, voor den Jaare MDCXXXI. *Diensten ſchuldig* zouden geweest zyn, en dat gevolglyk de Schikking der Ridderſchap en Steden, van den achttienden Maart diens Jaars, werklyk eene *Vrylaating*, een *Privilegie*, een *Charter* of *Handvest* zou zyn, gelyk hy 't zelve in zyn *Vertoog* genoemd hadt, voor niet meer dan een enkelen *waan* moest gehouden worden, van welke hy niet vry gebleeven was, en 'er dus verkeerde naamen aan hadt toegevoegd. Dit bekend hebbende, in een nader Verzoekſchrift aan de Staaten van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 283.

III. BOEK. 1779.

van *Overyssel*, legt hy voor hun open wat oudtyds in deezen het Regt van den *Landheer*, wat dat der *Vrye Ingezetenen* geweest zy, en welk gezag de *Drosten*, in 't oude Landregt *Amptluiden* genaamd, over hun hadden mogen oefenen. — Uit deeze beſcheiden der Regtsgeleerd- en Oudheidkunde bleek, dat alle Dienſten, nu met den naam van *Drostendienſten* in 't algemeen beſtempeld, nooit anders dan tegen de ſtelligſte Wetten ingedrongene *Misbruiken* waren geweest; dat zy, by gevolge, die, in den gemelden Jaare, van dit alles afſtonden niet konden gezegd worden eene opoffering van wel wettig bezetene voordeelen aan hunne Ampten verknogt, gedaan te hebben; maar dat Ridderſchap en Steden, toen alleen alles op den ouden voet zogten te brengen, de reeds ingewortelde misbruiken, zo verre de aart der nieuwe Regeeringsvorm, waar in de Heeren Drosten vry meer invloeds hadden dan in de voorige, toeliet, te weeren, en de goede Ingezetenen des Platten Lands van *Overyssel*, waare het mogelyk, in dien ſtaat van Vryheid en Onafhanglykheid te herſtellen, dien ze onder de voorige Landsheeren, onder een CAREL, — zelfs onder PHILIPS, dien men, om dwingelandy, hadt moeten verjaagen, ſteeds hadden mogen genieten.

Als mede het vervorderen zyner zaak.

Dit diende tot nader betoog zyns onſchulds; en tevens van de wederregtlykheid der beroovinge van het voorregt zyner

met Geboorte; met hem ter Vergaderinge uit te weeren. In vroegeren tyde, toonde hy, dat de Heer Drost van *Salland* RUTGER VAN HAERSOLTE, dien men, terwyl hy beschuldigd werd, wegens Gekwetste Majesteit, als Drost bedreeven, wel het waarneemen van zyn Drostampt verboodt; doch zonder benadeeling van zyn verschynen als Edelman ten Landsdage. — Nogmaals verzogt hy, en wel inzonderheid aan de Heeren van de Ridderschap, die hy, uit hoofde van hunne volduurende aankanting tegen het aanstellen van Persoonen, om zyne zaak minnelyk af te doen, als zyne voornaame Party in deezen wel mogt en kon aanmerken, dat zy zyne wedertoelaating tot de Hooge Vergaderingen niet langer geliefden te weigeren: terwyl hy zich anders, hoe ongaarne ook, genoodzaakt zou vinden, zodanige middelen van Regten, voornaamlyk tegen de Heeren van de Ridderschap te gebruiken, waar aan, in een welgeschikte Burgerstand, niemand, zelfs niet de Souverain, en dus nog veel minder een Lichaam, dat geen Grondgebiedelyke Onafhanglykheid kan vorderen, zich ooit hadt kunnen onttrekken. Verkoos men tot het uiterste met hem te komen, dan zou hy, ten gepasten tyde, by het *Collegie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden*, als in deezen het *Représentatif* van de Hoogheid der Provincie, al zulke *Citatie* of *Dagesbrieven* verzoeken, als, volgens

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

de orde van den Lande, zou bevonden worden te behooren (*).

Hoe door de Ridderſchap opgenomen.

Het voorleezen van dit ſtuk, met zo dringende bewyzen geſtaafd, moest noodwendig de Heeren der Ridderſchappe, als behelzende hun hoogst onaangenaame waarheden, haatlyk in de ooren klinken, dan zy agtten het onnoodig, over de ſtukken, in dit Verzoekſchrift voorkomende, tot eenig breed verſlag te treeden en veel min noodzaaklyk zich met eene wederlegging van het daar in ter neêrgeſtelde op te houden, als oordeelende alzins te kunnen volſtaan met te verklaaren, dat zy bleeven by 't Beſluit van Ridderſchap en Steden, op den drie-en-twintigſten van Wynmaand des Jaars MDCCLXXVIII, in 't welk de zaak der *Drostendienſten* voor afgedaan gehouden en geen verdere raadpleeging op dezelve toegelaaten wierd. — Als mede dat zy, in de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN met de *Drostendienſten*, op zich zelve geene betrekking hebbende, bleeven volharden by het daar op uitgebragte, en zich hielden aan den voorſlag van den Heer Prins Erfſtadhouder raakende de wyze waar op die zaak in Regten moest worden afgedaan; in vertrouwen, dat de Heeren van de Steden niet langer zwaarigheid zouden maaken, om mede daar in te treeden (†).

VAN

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*. bl. 297-317.

(†) *Aldaar* bl. 318.

CAPELLENS verdere vergeefsche poogingen op den Landdag.

VAN DER CAPELLE, verneemende, dat de Staatsvergadering ſtondt te ſcheiden, zonder iets te doen op zyne ingeleverde Schriften, veel min een Beſluit te neemen tot zyne Wedertoelaating, was hun nogmaals aan met een Verzoekſchrift; waar in hy, niet tegenſtaande hy zich, tot zyn leedweezen, in het geval bevond, om middelen van Regten aan te wenden, tot het bekomen van zyn Herſtel, nogmaals den weg van vriendlyke ſchikking bleef aanbieden, en voordroeg, in hoope dat denzelven zou ingeſlagen worden, gaarne met het gebruik van Regts-middelen te willen wagten, tot op het einde van den eerstkomenden Landdag; indien zulks, zonder benadeeling van zyn Regt kon geſchieden (*). De Drost van *Twenthe* zondt dit Verzoekſchrift, ſchoon niet het éénige op den laatſten dag overgegeeven, ſchoon het uit den aart der zaake op den eerſten niet kon overgeleverd geweest zyn, ſchoon betreklyk tot een geſchil dat Ridderſchap en Steden zelve raakte, ſchoon door den Drost van *Salland*, uit zyne handen aangenomen, met het gunſtig oogmerk om te beproeven of Hun Edel Mogenden hetzelve niet zouden gelieven in overweeging te neemen, zonder het ter Vergadering in te leveren, als niet meer kunnende aangenomen worden, om dat het te laat was, aan VAN DER CAPELLEN

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 331.

III. BOEK. 1779.

LEN te rug, die te raade werd de Gewoone Afgevaardigden der Staaten van *Overyssel*, by naderen Verzoekschrifte, te vraagen, dat hem, daar hy, reeds meer dan een Jaar geleden, door geweld, ter Staaten Vergadering uitgehouden werd, zonder zyne zaak geregtelyk te hebben kunnen vervorderen, een Dagesbrief, mogt verleend worden (*). Dit alles van geen gevolg zynde, herhaalde hy nog eens dien aanzoek, 't zelve met eenen byzonderen Brief aan den Voorzitter vergezellende (†). Het einde hier van was, dat men goedvondt alle deeze Verzoekschriften te brengen, ter kennisse en overweeging van Ridderschap en Steden, op derzelver eerstkomende Gewoone Vergadering, en ze te doen nederleggen, by de Stukken, die dan zouden dienen (§). — In dien onafgedaanen staat bleef dit Jaar deeze zaak steeken; en wy zullen dezelve, in onze verdere voordragt der Gebeurtenissen, wederom moeten opvatten, vertrouwende dat het gewigt des Onderwerps, en het Character van den Man daar in betrokken, 't genoegzaam wettigen, meer dan ter loops daar van te reppen.

't O. I. Schip *Weesduin* verzeild. De Gebroeders *Narrebout* redden de Schipbreukelingen, en worden des beloond.

Wy kunnen niet laten eene aanmerke-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 321.
(†) *Ald.* bl. 336-338.
(§) *Ald.* bl. 340-342.

De Gebroeders NARREBOUT, redden de Schipbreukelingen van het verongelukt O.I.Comp.Schip WOESTDUIN.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

kelyke Gebeurtenis, waarin Menschliefde en Hulpvaardigheid, zich op eene uitſteekende wyze vertoonen; hier te boeken. Het *Oost-Indisch* Schip *Woestduin*, voor de Kamer *Zeeland*, in Hooimaand t'huis komende, werd, by het inzeilen van den *Deurloo*, of de zo genaamde *Raſſen*, door den Loots, zyn pligt verzuimende, aan den grond gezeild. Men beraamde, ten ſpoedigſte, maatregels om Schip en Volk te redden; doch welhaast was het Schip verbryſeld, zo dat men van de Laading niets noemenswaardig kon bergen: van de Schepelingen verlooren ſlegts tien of twaalf het leeven, en waren zeven-en-tachtig zielen het behoud, menschlykerwyze, voornaamlyk verſchuldigd aan de ſtoutmoedigheid van twee *Vliſſingſche* Broeders JACOB en FRANS NARREBOUT, die, naa dat het Schip reeds aan ſtukken geſlaagen was, met hun ſchuit en eenige Manſchap derwaards voeren, geen gevaar ontziende om deezen pligt van Menschlievenheid, op de edelmoedigſte wyze, te volbrengen.

Werd twee Jaaren geleden de braave en manmoedige Lootsman BOUSARD, in *Frankryk*, wegens zyn betoonde hulp aan Schipbreukeilingen, met de ruimſte giften beſchonken, 't onbrak het *Vliſſingſche* Broederpaar hier aan geen eer en geldbelooningen. De *Oeconomiſche Tak*, beſloot hun ieder een Gouden Gedenkpenning of

III. BOEK. 1779.

een Zilveren, en drie-en-twintig Dukaaten te vereeren; tot erkentenis van hun betoonden edelmoedigen yver. Zy kooзen en ontvingen het laatſte op een ſtaatlyke wyze, in eene buitengewoone Vergadering van wegen den *Oeconomiſchen Tak* te *Vliſſingen* belegd. —— De Heeren Bewindhebberen der *Oost-Indiſche Maatſchappye* ter Kamer *Zeeland*, deeden een Geſchenk van achttien honderd Guldens: welke ſomme onder de Broeders, en het Volk, dat als tochtgenooten, ten getale van tien mede voer, verdeeld werd; doch in dier voege, dat de Gebroeders een dubbel aandeel kreegen (*). —— De Loots, de veroorzaaker van dit ongeluk, kreeg, te zyner welverdiende ſtraffe, een geeſſeling, brandmerk, het zwaard over 't hoofd, en werd gebannen (†).

Eere het Lyk van een *Engelſchen* Heer, by de Schipbreuk omgekomen, aangedaan.

Onder de verongelukte Schipbreukelingen, bevondt zich een *Engelsch* Heer van Geboorte en groote middelen DANIEL OCTAVIUS BARWELL, wiens Lyk by dat der anderen te *Westkapelle* begraaven was, doch, werd op 't verzoek zyner Famiele, opgegraaven na *Vliſſingen* gebragt en daar by gezet; nog oordeelde men deeze doode geen genoeg eere aangedaan, weshalven hy, ten derdenmaale opge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 720, 884, 1154. en 1780. bl. 368. Berigt wegens het verongelukte Schip *Woeſtduin*. *Middelb.* 1780.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 108.

gegraaven, en in de Groote of *St. Jacobs* Kerk, zeer ſtaatlyk ter aarde beſteld werd; terwyl men voor hadt zyn Grafſtede met een kostbaar Marmeren Gedenkteken te verciëren (*).

De Opperheelmeester onſchuldig aan beroovingvan dien Heer bevonden.

Den Opperheelmeester van het Schip *Woestduin*, verdagt gehouden, dat hy het Lyk diens ryken *Engelsmans*, van veele edele Geſteentens en andere kostbaarheden beroofd hadt, zette men op die losſe vermoedens der Naastbeſtaanden, te *Middelburg*, in hegtenis. Als niets tegen hem kon beweezen worden; ja zyn onſchuld ten vollen bleek, ontſloeg men hem eindelyk, en verwees Party in de kosten van het Regtsgeding, mitsgaders in de vergoeding van alle ſchaden, renten en winstderving,

(*) Dit Gedenkteken, beſtaande in een Grafnaalde van Graauwen Marmerſteen, is in gemelde Kerk opgerigt, met voeglyke Byciersaden verciërd, en heeft dit Opſchrift.

Hic Lapis Nomen tuetur
Danïëls Octavii Barwell Angli,
Qui cum ex India reverſus, Patriam peteret,
Huic illu ſus Littori, Naufragio periit,
Julii 25 A. D. 1779. Ætat. 23.
Tantum Illi Natura tribuerat
Tantum Studia adjecerant
Ea fuit Morum Gratia
Ea Animi Suavitas.
Ut in Illo non tantum Amici Suas Delicias
Sed & quoddam Sibi Decus tota Gens Hominum
Arreptum Lugeat.
Quicquid Hominibus aut quærere aut habere datur
Fluxum eſt Fragile
Virtus ſola ſemper viret.
Nieuwe Nederl. Jaarb. 1782. bl. 367.

III. BOEK.

1779.

ving, reeds door den onſchuldig gezetten geleden, of nog verder te lyden. Zyn eisch was niet minder dan 9159 Guldens; doch het werd, door tusſchenkomst van goede vrienden, en minlyke ſchikking, op 78 6 Guldens gevonden (*).

Waarneemingen van de zonderlinge Weersgeſteldheid in den Jaare 1779.

Wanneer de Weer en Lugtsgeſteltenisſe den gewoonen loop houden, of ſlegts die afwykingen ondergaan, daar aan gemeenlyk eigen, verdienen ze alleen de aantekening der Weerkundige Waarneemeren, en geene plaats in de Geſchiedenisſe; doch mag dezelve daar in niet overgeſlaagen worden, als 'er zich groote byzonderheden in op doen, en de gevolgen, in een en ander opzigt, voor een Land aanmerkelyk zyn. Het Jaar MDCCLXXIX. mag met regt in 't laatſte geval beſchouwd worden, en zullen wy, daarom, eene en andere byzonderheid, hier toe behoorende voor de Naakomelingſchap, optekenen.

Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778.

De jongſte dag des voorleden Jaars mogen wy hier niet vergeeten: dewyl dezelve, naar zommiger gevoelen, als een der middeloorzaaken van verſchelde volgende byzonderheden, moet aangezien worden, en op zich zelven der aantekeninge waardig is. De laatſte dagen van Wintermaand leverden het in dat Jaargetyde niet ongewoon ſtormagtig weer op; doch op den één- en- dertigſten, ſtak, na dat zeer laag hangende dikke Wolken uit het Zuidwesten,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 765. vergeleken met bl. 1092.

ten, met ſterke drift aangevoerd waren, de West-Noord-Weste wind, met zwaaren regen, geweldig op, en ging in den vooravond vergezeld door een zo yslyk Onweer van Donder, Blixem, Hagel, Sneeuw, Plasregen en ſterke Rukwinden, dat ontſteltenis en ſchrik anders voor het Onweer onvervaarden vervulde; de oudſte lieden geheugden geen zulk een Winter-Onweer. Blaauwe en gloeiende Blixemſtraalen, gevolgd van de zwaarſte Donderſlagen, vervulden de lugt, op veele plaatzen vergezeld van een zwavelagtigen ſtank (*): van Zomer-Onweer kon men zich naaulyks een daar mede gelykſtaand voorbeeld herinneren, en de vreemdheid in dit Jaarſaiſoen vermeerderde de akeligheid. Te *Nauwernaa* werd een Runmolen, en aan de *Krommenyer-vaart*, een Snuifmolen in brand geſlaagen en geheel verteerd. Op het vervaarlyk Onweer volgde een Noord-Weste ſtorm, die omtrent middernagt begon, tot den middag van den eerſten van Louwmaand aanhieldt, en het water voor *Amſterdam* byna zestig duimen boven peil deedt ryzen; zeker zou 't zelve nog hooger geklom-

(*) Deeze was op *Zaandam* zo ſterk, dat men telkens voor het uitbarſten van brand vreesde; waarom alle de Brandſpuiten, op één naa, op het Dorp gehouden wierden, toen de gemelde Branden in de Nabuurſchap ontſtonden; en 't is bekend hoe volyverig men te dier Plaatze de Brandlydende Nabuuren ter hulpe ſnelt. *Uit nader gedeelde Berigte.*

III. BOEK. 1779.

klommen zyn, indien de wind, die na 't Noorden draaijde en een ſtreek van 't Oosten kreeg, in 't Noordwesten was ſtaande gebleeven; alzo de Storm dien van Slachtmaand des Jaars MDCCLXXV. zeer naby kwam, en dien derzelfde maand des Jaars MDCCLXXVI. twee zo gedugte Stormwinden, bykans ten vollen evenaarde.

Uitgeſtrektheid van dit Noodweer.

Dit Onweer ſtrekte zich verbaazend verre uit, en woedde dien zelfden nagt, volgens de Nieuwspapieren, in de *Palts* en *Zwabenland*; van geen mindere uitgeſtrektheid was de Storm, die zyne grootſte verwoestingen in *Engeland*, in het *Kanaal* en op de daar by gelegene *Franſche Kusten* aanrichtte. De Barometer vertoonde aan het oog des Waarneemers eene ongeregeldheid, waar van hy, vervolgens de Weertafelen opſlaande, nauwlyks één voorbeeld kon vinden (*).

Zagte Winter.

Op deeze uitgewoed hebbende Lugtsgeſteltenisſe, kreeg men een zagten Winter. Schoon door eene gemaatigde Vorst de Scheepvaard in de binnen wateren, voor het grootſte gedeelte van Louwmaand, geſtremd bleef, was deeze Maand, door de helderheid, ſtilte en droogte, eene der aangenaamſte die men in den Winter kon wenſchen; 't was door deeze droogte en

(*) *Eenige Waarneemingen en Aanmerkingen, nopens de Weer- en Lugtsgeſteldheid des Jaars* 1778. *te Amſterdam, en van die twee dagen in 't byzonder. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. II. Stuk. bl. 123, 131, 132, 147, 148.

en ſtilte, dat het Ys op de Dooydagen zo weinig afnam, en, by den laatſten Dooy, tot op de uiterſte dunte weg ſmolt; ook deedt de Vorst geen 't minſte nadeel aan 't geen door de warmte van Wintermaand des verſtreeken Jaars reeds was uitgeſproo-ten (*).

Vroegtydig Voorjaar.

Een zo vroegtydig Voorjaar als nauwlyks in de Weerregisters aangetroffen wordt volgde. In Sprokkel- en Lentemaand hadt men ongemeene Warmte en beſtendig Zomerweer, ja enkele dagen groote Hette. Het groeiend Ryk werd daar door in den wasdom zodanig voortgezet, dat men, zonder vergrootinge, mag zeggen, dat het einde van Lentemaand het begin der Bloeimaand in de meeste Jaaren grootlyks overtrof. De Hiacinten te *Haarlem*, ſtonden den eerſten van Grasmaand in volle pragt, die zy, in gewoone Jaaren, niet voor den twintigſten ten toon ſpreiden; veele Tulpen en andere Bloemen vercierden de Hoven. — De Velden, die, met den aanvang van Sprokkelmaand, reeds begonnen te groenen, werden zo vroeg met Vee beſlaagen, dat, met het begin van Grasmaand, reeds nieuwe graasde boter te *Leyden* ter markt kwam. Veele Bloesſems van Pezike en Abricoosboomen, welke op 't einde van Sprokkelmaand en in het begin van Lentemaand, eene

(*) *Byzonderheden der Lugtgeſteltheid van 't Jaar 1779. voornaamlyk te Amſterdam. Alkem. Vaderl. Letteroff.* II. D. 11 ſtuk. bl. 165.

III. BOEK. 1779.

eene ongemeene voorlykheid vertoonden, waren bereids in den aanvang van Grasmaand geſpeend. Eene menigte Peereboomen ſtonden, tot verwondering der Aanſchouweren, niet alleen in vollen bloei, maar ook met bladeren overvloedig bekleed. De Wyngaarden hadden aanmerkelyke Looten geſchooten en vertoonden, Bloemtrosjes, ja eenige, door hun ſtand ſterk gekoesterde jonge Druifjes. Om van vroeg uitloopende Doornhaagen, en veele ſoorten van Heester gewaſſen niet te melden, waren veele Ipen, Eſſen en Lindeboomen, in Lentemaand groen, en zo verre gevorderd, als by andere gewoone en gansch niet agterlyke Voorjaaren, nauwlyks in 't voorſte van Bloeimaand. *Mai* ſcheen haare aanſpraak op die benaaming thans geheel verlooren en aan *April*, ja *Maart*, ingeruimd te hebben: als in welke laatstgemelde Maand het Koolzaad op veele plaatzen, met den bloezem in den mond op de Velden ſtondt (*).

Op het Dierenryk hadt dit vroege Voorjaar een zigtbaaren invloed. Het zagte weer liet de Muggen en Vliegen toe, den geheelen Winter by ons om te zweeven: de Leeuwerik werd uitgelokt om veel vroeger dan naar gewoonte te zingen, om-

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1779. bl. 387-389. *Eenige byzonderheden wegens den Winter en Lente deezes Jaars* 1779. door W. VAN BARNEVELD. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. 11. Stuk bl. 222-227. Zie ook de boven aangehaalde *Byzonderheden der Lugtsgeſteldheid*. Ald. II. D. 11. Stuk bl. 168-170.

omſtreeks *Diemen* liet hy zyn verheugend gezang, op den negen- en twintigſten van Louwmaand, en volgens berigten uit *Gelderland*, aldaar nog vroeger hooren. De Oyevaar vertoonde zich in dien Oord op den één- en- twintigſten van Sprokkelmaand; op het einde van Lentemaand vloog de tedere Zwaluw by veele Boeren de ſtallen in en uit; en, eer Grasmaand ter helfte was, ſtreelde de Nagtegaal het oor met zyne verrukkende toonen. In 't midden van Grasmaand vondt men, langs de Slooten in de Weilanden, hier en daar een jong Kikvorschje, zo dat dit Gedierte reeds voor het midden der voorgaande maand zyn ſchot moet geſchooten hebben; en was toen het Gras, reeds een halfvoet lang, zo vol vliegende Inſecten als anders in 't midden van den Zomer; de Water Inſecten deelden in dezelfde vroegtydigheid (*).

III. BOEK. 1779.

Zwaarhoofdige Weervoorſpellers, aan welken het nooit mangelt, lieten niet na, uit zo zagt een Winter, en zo vroeg eene Lente, eene groote verandering van Koude te voorſpellen, die al dit ſchoon ſtondt verwoesten, en eene vroeg opgevatte hoop van vrugtbaarheid te leur te ſtellen: dan gelukkig volgden 'er geene zo koude nagten, dat

(*) In den geheelen Winter was genoegzaam geen Sneeuw, en zo weinig Regen gevallen, dat de geheele hoeveelheid, in de drie eerſte Maanden des Jaars, niet meer dan elf Lynen bedroeg. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 388.

III. BOEK. 1779.

dat ze aan de bloeiende Vrugtboomen eenig kwaad deeden; en ſchoon het, in vergelyking met het geheele ſaiſoen, van den vyf- en- twintigſten van Grasmaand tot den zevenden van Bloeimaand koud was, en eenige Hagelbuien hier en daar eenig nadeel toebragten, werd dit door den Regen, die in dien tyd viel, en de eerſte van eenig belang in dit Jaar was, ryklyk vergoed; weshalven daar door de gezette Vrugten, zo ras de Warmte met dien Regen hervatte, niet min ſpoedig toenamen in groei dan ze ſchoon gebloeid hadden. Voor de helft van Bloeimaand, zag men reeds gezette Peeren en Appelen in menigte; en men at, in een letterlyken zin, voor het einde dier Maand, *Meikarsſen*; de Aardbezien, en andere Vrugten, als ook de Moeskruiden, hadden eene daar aan gelëvenredigde vroegtydigheid (*).

Wan-

(*) Het was niet alleen in ons Land, dat dit Jaargetyde zo by uitneemenheid ſchoon, warm, droog en vrugtbaar was; maar ook uit *Engeland*, *Frankryk*, *Spanje*, *Italie* en *Duitſchland*, ja uit de koudere Noordſche Gewesten, *Deenemarken* en *Zweeden* kreeg men, van tyd tot tyd, ſoortgelyke ſtreelende berigten; daar en tegen kon niemand zich genoeg verwonderen, over de tydingen uit het geheele *Turkſche Gebied*, van zulk een langduurigen en ſtrengen Winter, als in die, zo warme Gewesten, ooit beleefd was: zo dat de Sneeuw op veele plaatzen eenige voeten hoog gelegen hadt, aanmerkelyke Wateren met Ys bedekt waren, en men diep in Grasmaand nog geen groente aan 't Geboomte beſpeurde. Eene Wisſeling ten opzigte van de verſchillende Lugtſtreeken aller Natuurkundigen aandagt en onzer optekeninge overwaardig. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11e Stuk. bl. 171.

Wanneer deeze vrees, by de uitkomst, bleek ongegrond geweest te zyn, ontbrak het niet aan Menſchen, die, uit de aanhoudende droogte en zwaare Hette, een ſchraalen Oogst voorſpelden. In Zomermaand werd het Aardryk eeniger maate door een milden Regen verkwikt, en de ſchaarsheid aan die noodige behoefte, eenigzins weggenomen; deeze was groot in die Steden, waar men geen ander water tot huislyk gebruik heeft dan 't geen de Hemel toezendt. In *Zeeland* hadt men tegen dit buiten gewoon gebrek byzondere voorzorgen gedraagen om het te verhoeden. Zo groot was 'er de droogte dat de Secretaris PYL, in 't laatst van Zomermaand, uit het *Nieuwland*, by laag water, 's morgens met zyn waagen en paarden, door het *Arnemuidenſche Gat*, op het Eiland *Walcheren* reedt, en 's avonds wederom, op die zelfde wyze, te rug keerde (*).

Drooge Zomer.

Nauwlyks was men Hooimaand ingetreeden, of de zeldzaamheden des Weers vertoonden zich op nieuw; de Thermometer beklom niet alleen eene ongewoone hoogte; maar hieldt die beſtendig; van den zevenden dier Maand tot den vierden van Herfstmaand, was de Hette zo eenpaarig en aanhoudende, dat, zestig dagen agter een, 'er niet meer dan één dag was (†), waar op de warmte niet geweest

Hette in den Nazomer.

en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 453-721 1475.
(†) Den 23 July.

H:
BOEK.
1779.

en gebleeven is, 's middags boven de zeventig; en 's morgens en 's avonds boven de zestig Graaden. Deeze Hette werd; behalven door de dagelykſche eenpaarigheid, die met geen enkelen koelen dag afwisſelde, nog aanmerkelyk verzwaard, door de zeer buitengewoone Stilte, zo dat, in de geheele Oogstmaand geen Molen omſtreeks *Amſterdam* zeil behoefde te minderen; en de wind was zo weinig, dat, even als in de drie eerſte maanden des Jaars, veele Bakkers deerlyk om Meel verlegen wierden. Eene menigte van Veld- en Tuingewaſſen, en de bladeren van veele boomen, die op de Zon ſtonden, verzengden, de Slooten droogden op verſcheide plaatzen uit. In Hooi- Oogsten 't begin van Herfstmaand vielen 'er zwaare Donderbuijen, die op verſcheide plaatzen ongelukken aan Gebouwen, Beesten en Menſchen toebragten (*)

Groeizaam en Vrugtbaarheid van dit Jaar.

Hoe wel, naa het laatſte Onweer in den aanvang van Herfstmaand gevallen, de buiten gewoone Hette ophieldt, bleef egter het Weer ook in Wyn- en Slachtmaand, en tot diep in Wintermaand, warm: alles was, door de Regenvlaagen by de Donderbuijen, verkwikt; en de ſterke groei van 't groeiend Ryk bleef voort-

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11. Stuk: bl. 174-173. *N. Nederl. Jaarb.* 1779, bl. 673.

voortduuren; de nieuwe Scheuten en Bladeren; welke de Boomen, in gewoone Zomers, naa den langſten dag, krygen, kwamen nu, in 't laatſt van Bloei- en 't begin van Zomermaand, te voorſchyn, en werden deeze in Hooimaand weder door andere gevolgd, de ongemeenheden vermenigvuldigden; met Oogstmaand, waren veele boomen als verzengd door de ſchroeiende Hitte; 't was een gewoon verſchynzel in dit Jaar dat ze nieuw blad kreegen, en in 't Naarjaar weder met overvloedig lachend Lentegroen prykten; een groen 't welk veele behielden tot de vorst in 't laatst van 't Jaar. Niets zeldzaams was het de Perſik, Abrikoos, Peeren, Appel en Kersſenboomen voor de tweede maal in bloei te zien ſtaan; ja, in 't begin van Wintermaand, zag men weder aan Beſſen en andere Heesters nieuwe knoppen uitſpruiten, en noch verſcheide Bloemen in de Tuinen, zo dat de groei, in dit Jaar, nauwlyks ſchynt opgehouden te hebben. Niet ſlegts hadt men in 't laatst van Oogstmaand rype witte Druiven, op den kouden grond, gegroeid; maar zelfs blaauwe; en eer Herfstmaand ter helfte was, aan alle goed geplaatſte Wynſtokken, de Druiven niet alleen volkomen ryp; maar aan dezelfde Wynſtokken tevens nieuwe troſſen in bloei. —— Behalven alle deeze ongewoone Verſchynzelen, was ook in dit Jaar, de Hooibouw, de Koornoogst, en de Inzameling van allerlei Boom- en Veldvrugten, overal ongemeen gezegend, en

III. BOEK.

de anders min gewoone Fruiten waren voor elk te bekomen (*).

1779. Zwaare Ziekten en Sterfte in den Herfst.

Hadden alle de ongunſtige Voorſpellingen, wegens het beloop deezer zeldzaame Weers en Lugtsgeſteltenisſe, op verre na geene vervulling bekomen; de vrees, dat de zwaare aanhoudende Hitte, Droogte, en bovenal de zeldzaame Stilte, die deezen Zomer geheerscht hadden, veelvuldige kwaadaartige Ziektens zouden baaren, werd maar al te gegrond gevonden. Die vrolyke tooneelen verwisſelden, in den Naazomer, met zeer treurige; waar op Ziekte en Dood in eene allerafgryslykſte gedaante, omwaarden. Gelyk de Sterflyſten van byzondere Plaatzen uitwyzen; een algemeen verſlag zal hier eene voeglyke plaats bekleeden.

In *Gelderland.*

In *Gelderland*, doch boven al het Graafſchap *Zutphen*, en het Kwartier van de *Veluwe*, en nog bepaalder ten platten Lande, heerschte, in den Herfst, en in het begin van den Winter, de Perſloop of zo genaamde Roodeloop, geweldig en rukte eene groote menigte van Menſchen weg. De Regeerders der Stad *Zutphen*, met goede reden, bedagt, om, zo veel mogelyk, tegen deeze bezoekingen te waaken, zogten, zo veel in hun was, de overbrenging der beſmetting tegen te gaan, door eene en andere afkondiging, en het inſtel-

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11. Stuk, bl. 174-177. *N. Nederl. Jaark.* 1779. bl. 853.

ſtellen van weeklykſche Bedeſtonden: ſoortgelyke voorzieningen, gepaard met de hulprykſte en vaderlykſte ſchikkingen voor de Landlieden, werden in andere Steden en Plaatzen deezer Gewesten gemaakt. Te *Harderwyk* waar ze eerst laat, door van buiten ingebragte beſmetting, zich openbaarde, was men zeer gelukkig in de geneezing van de acht- en veertig aan Persloop zieken, ſtierven 'er ſlegts vier: eene zo zeldzaam voorſpoedige geneezing wekte veeler nieuwsgierigheid op, om na de daar te werk geſtelde behandeling dier Kwaale onderzoek te doen. De *Harderwykſche* beroemde Hoogleeraar in de Geneeskunde M. VAN GEUNS, deelde 'er berigt van mede. De Geneesheeren dier Stad, hadden aan de Regeering een Verſlag overgeleverd van de middelen, om, onder 's Hemels zegen, den heerſchenden Persloop, op de beste wyze, te voorkomen, ook nam de Academiſche Raad te *Harderwyk*, het gevoelen in der Medicyniſche Faculteit van de *Gelderſche* Academie, die aan de Letteroefenende Jeugd opgaf, welke middelen ter voorbehoeding tegen de zich openbaarende Persloop behoorden in 't werk geſteld te worden.

In *Holland* heerschte de Persloop niet; doch hardnekkige en kwaadaartige Herfst en Galkoortzen ſleepten, op veele plaatzen, eene menigte van Lyderen te grave; doch was derzelver aantal, in vergelyking van dat der Zieken, op zommige plaatzen gering. Naa het zeven-en-twintigſte

In *Holland*.

III. BOEK. 1779.

Jaar deezer Eeuwe hadden dezelve te *Amſterdam*, om hier van, ten voorbeelde, alleen te ſpreeken, in zulk eene maate niet gewoed; en ſchoon het getal der Zieken niet minder was dan in dat doodlyk Jaar, wanneer men 's weeklyks zeven honderd dooden telde, liep het hoogſte getal thans niet hooger dan drie honderd en twaalf; een onderſcheid, door de kundigſte Geneesheeren, aan het nu door gebrooken gebruik der Kina toegeſchreeven. — In de nabuurſchap van *Rotterdam*, waar de Galkoortzen van de kwaadaartigſte ſoort woedden, boven al op de Dorpen onder de nieuwe Droogmaakery liggende, werden veelen behouden door het tydig en gepast gebruik van dien Bast en deszelfs bereidingen. De daar heerſchende Koortzen, hoe algemeen, waren niet beſmetlyk, ſchoon in veele huizen verſcheiden tegelyk door dezelve werden aangetast: men ſchreef het feller woeden op die Dorpen, behalven aan de algemeen werkende oorzaaken, niet zonder grond, toe aan de ſchadelyke Uitdampingen der droggemaakte Landen, en het kwaade Water, 't welk door mangel aan wind niet genoeg ververscht geworden, door ſtil ſtaan en hitte bedorven was, en waar van zich de Inwoonders, door gebrek aan Regenwater, hadden moeten bedienen.

In *Zeeland.* Schoon in *Zeeland* en *Staats-Vlaanderen*, uitgenomen in *Zuidbeveland*, veele Naajaarsziekten zich openbaarden, waren ze niet gevaarlyk, veel min beſmettend en

was

was de ſterfte niet ſterker dan in gewoone Jaaren.

In *Utrecht* moeten de beginzels van den Persloop zich geopenbaard; doch deeze Kwaal geen voortgang gehadt hebben, althans geene naarigten hier van wyzen dit laatſte uit; daar het eerſte blykt uit de voorzorge door Staaten van dat Gewest genomen.

Friesland bleef van die droeve Kwaale niet vry, en de Stad *Harlingen* ſtrekte inzonderheid ten prooye van dezelve; de beſmetting was allerſchriklykst, en de ziekte voor veelen doodlyk. *Vyftig* menſchen ſtierven 'er gewoonlyk in twee maanden tyds; thans werden 'er in Oogst- en Herfstmaand *vier honderd drie- en vyftig* ten graave gebragt (*). Zints het heetſte van den Zomer, hadt de beſmetlyke Loop reeds een aanvang genomen, met Slachtmaand nam ze zo verre af dat men de Bedeſtonden, tot affmeeking van die Plaage ingeſteld, met eene Dankzegging eindigde. Behalven *Harlingen* moest het niet verre van daar gelegene Dorp *Arum* dien geeſſel op eene treffende wyze voelen, het dreigde uit te ſterven, in drie weeken tyds telde men vyftig dooden. Schoon eenige lieden uit *Leeuwaarden* en *Franeker*, de

In *Friesland*.

(*) Zeer leezenswaardig zyn de Aanmerkingen van den Hooggel. PETRUS CAMPER *over het Schynbaar groot getal der Geſtorvenen te Harlingen, in den Jaare 1779. Algem. Vaderl. Letteroeff.* IV. Deel. II. Stuk. bl. 222.

III. BOEK. 1779.

de Begraavenis hunner Naastbeſtaanden te *Harlingen* by gewoond hebbende, die Ziekte derwaards overbragten, was het van geen aanmerkelyk gevolg; doch te *Franeker* overleden, in éene maand, dertig Menſchen aan Rotkoortzen.

In *Overyſſel.*

Deeze Koortzen en de Loop openbaarden zich reeds, voor de aankomst van den Herfst, in *Overyſſel*; en richtten in de Stad *Kampen* eene deerlyke verwoesting aan. Zints den negenden van Oogst, tot den laatſten van Wynmaand beliep, der geſtorvenen getal *twee honderd twee en tachtig*, bykans zevenmaal zo veel als het gewoon getal in dat tyds beſtek. *Deventer* liep geheel vry, en droeg de ſtrikſte menschlyke voorzorge, om dit verderf buiten zyne muuren te houden.

In *Groningen* en *Ommelanden.*

Groningen en *Ommelanden*, bleeven niet ontheven van buiten gewoone Krankheden, en meer dan gemeene Sterfte. De Galkoortzen, namen 'er van 't laatst van Oogstmaand allengskens toe; en de ſterflysten in *Groningen*, die gewoonlyk 's weeks van twaalf tot vyftien tekenen, liepen boven de vyftig, zestig, ja klommen, in Slachtmaand, tot boven de zeventig. Tot nog waren zy, in die Stad en dat Gewest, van den Persloop vry gebleeven; doch dreigde dit jammer, omſtreeks het hoofd opſteekende, zich ook aldaar te zullen vertoonen, waarom Burgemeesters en Raaden van *Groningen* en vervolgens de Staaten van dat Gewest, te raade werden, by openbaare afkondigingen, Waarſchuwin-

wingen ter behoeding tegen de Beſmetting te laaten doen, en een byzonderen Dank en Bededag uit te ſchryven. Ondanks de wyze voorzorgen van Staats en Stads Regeering, drong de beſmetlyke Loop, te midden van Wintermaand, in dat Gewest in; waar op een Plakaat, tot Voorzorg in den heerſchenden Roodeloop, met de noodige onderrigtingen voor 't Gemeen, werd afgegeeven.

In het nabuurig Landſchap *Drente*, waren, niet tegenſtaande alle behoedmiddelen, de kwaadaartige Koortzen op veele Plaatzen doorgedrongen, en was de Loop in eenige Gehugten uitgebrooken. — De *Meijery van 's Hertogenbosch* bleef van den beſmetlyken Loop niet vry; op veele Dorpen woedde dezelve lang en ſterk, dan gemelde Hoofdſtad, waar men, volgens ingenomen raad der Hoogleeraaren in de Geneeskunde, alle voorzorge gebruikte, deelde niet in die beſmetting, en was 'er het getal der Geſtorvenen, de aan de Kinderziekte overledenen niet mede gerekend, welker getal honderd negen- en dertig beliep, drie honderd drie- en zestig, met voorgaande Jaaren genoegzaam overeenkomende. In *Drente* en elders.

Breda en de *Baronnie* dier Stad, vernam van die menschvernielende Ziektens zo min, dat men, in den Zomer, een tyd hadt, dat in de *Gereformeerde*, *Lutherſche* of *Roomſche* Kerken te *Breda*, de Voorbidding der Gemeente voor geen éénigen Kranken werd verzogt: de Sterfte was 'er ook

III. BOEK. 1779.

min dan gewoonlyk, ſchoon, geduurende groote Zomerhitte, eenige Inwoonders door Bord en Galloop werden aangetast, waren die beide Ziektens zo goedaartig, dat de Lyders, binnen korte dagen, zeer gemaklyk, door het gebruik van weinig Geneesmiddelen, herſtelden. Alleen op een Dorpje weinig uuren van de Stad, beſpeurde men in Wynmaand de beginzels van den Roode loop, daar van buiten ingebragt; doch ze hadden geen op tekenens-waardig gevolg.

Oprichting eener *Natuur- en Geneeskundige Correſpondentie in 's Gravenhaage.*

De *Hollandſche Maatſchappy der Wetenſchappen* te *Haarlem*, hadt de gewigtige Vraage, „ welke zyn de Ziekten, die „ uit de Natuurlyke Geſteldheid van het „ Vaderland voortvloeyen? hoe kan men „ zich tegen dezelven behoeden? en door „ welke Middelen kunnen ze geneezen worden?" opgegeeven, en den Gouden Eerprys toegereikt, aan den *'s Gravenhaagſchen* Geneesheer J. J. VAN DEN BOSCH (*). Deeze merkte, in het begin zyns breedvoerigen Antwoords op, dat die Vraage groot, en van eenen meer dan gewoonen inhoud was; en, om in alle haare byzonderheden volkomen beantwoord te worden, naar het oordeel van voornaame Geneeskundigen, eerder het werk van een ganſchen Leeftyd, en der verééende Waarneemingen van alle de Geneesheeren in het

(*) *Verhandelingen van de Hollandſche Maatſchappy*, XVII. Deel.

het Vaderland, dan van één enkel Mensch zyn zoude, en dus veel eer de voltooying van veele zwaare Boekdeelen, dan van ééne enkele bepaalde Verhandeling bevatten moest. Doch, niet afgeschrikt door den arbeid, welken de beantwoording dier Vraage vorderde, hadt hy moeite, noch kosten gespaard om een groot getal Waarneemingen by een te zamelen, dezelve in haar verband voor te draagen, wettige gevolgen daar uit af te leiden, en dus der Maatschappye aan te bieden, met dien uitslag dat zyn onvermoeide arbeid den opgehangen Eerprys streek; maar hy was verre van den waan dat hierdoor aan alle vereischtens zou voldaan worden, en hy de beantwoording dier Vraage tot eene maate van volkomenheid gebragt hebben. Door wel gedaane en veelvuldige agtereenvolgende Waarneemingen kon men alleen aan de beoogde begeerte voldoen, de Bewaaring der Gezondheid onzer Medeburgeren, en de afweering van veele Onheilen, welke hun thans drukten. Schoon deeze onderneeming, by den voortgang, en in 't vervolg, onmogelyk door één eenig Mensch, te volvoeren waare, moest men, naar 't oordeel deezes vlytigen Geneesheers van dezelve niet geheel afzien. Hy oordeelde, ten deezen Jaare, het tydstip gunstiger, dan men zich daar van verbeeldde, en den tyd gebooren om aan die onderneeming haar volkomen beslag te geeven, door het oprichten eener *Natuur- en Geneeskundige Correspondentie*, by wyze van

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779

onderlinge Societeit, in welke met zamengeſpannen kragten, tot welzyn van het Vaderland, en ter voortzettinge van de Natuur en Geneeskundige Wetenſchappen in het zelve, zou gearbeid worden. —— Twee ſtukken ſlegts waren 'er noodig om dezelve tot ſtand te brengen. Het toezenden van welgedaane Waarneemingen, zo wegens het Weerkundige als het Geneeskundige. —— Ten anderen, het opbrengen van eenige Penningen, tot goedmaaking der kosten, noodig tot het inzamelen, en vervolgens weder uitgeeven der Waarneemingen. —— Wat het eerſte aanbelangde, hadt hy alle hoop op de Heeren, die hem met hunne Berigten tot het opmaaken zyner Prysverhandelinge vereerd hadden, op de kunde en yver van veele anderen, die hem dagelyks hunnen byſtand aanboden; en, wat het tweede betrof, vleide hy zich dat welmeenende Vaderlanders zich niet zouden onttrekken, om, door eene kleine jaarlykſche toelaage, deeze Oprichting tot ſtand te doen komen, en te onderſtutten, de Geneeskunde in de *Nederlanden*, en daar door het welzyn en de behoudenis der Medeburgeren te bevorden.

Hooge en aanzienlyke Perſoonen, onder welken de Heer Prins Erfſtadhouder, en andere Heeren der Regeeringe van onderſcheide Gewesten, toonden zich geneegen om dit Ontwerp tot ſtand te brengen, Patroonen, Mecenaaten en Beſtuurende Leden te zyn, en met hun voorbeeld

glans

glans en kragt 'er aan by te zetten: een breedvoerig uitnoodigend *Programma* tot deelneeming in deeze Societeit, opgericht onder de Zinſpreuk: *Longum iter est per Ratiocinia, breve & efficax per Exempla*, zag het licht. Tot de vereischte Penningen, werd de eerſte inſchryvinge aan de Edelmoedigheid der Begunſtigeren en Begunſtigſters overgelaaten; en voorts de Jaarlykſche toelaage op twee Dukaaten bepaald (*). Wy melden deeze byzonderheid naardemaal, de Jaarlykſche deelneeming, by eene nadere ſchikking, op één Dukaat voor 't eerſte Jaar gebragt is, terwyl men zich vleide in ſtaat te zullen zyn om dit nog laager te brengen: een doorſlaand blyk, dat het getal der Deelneemeren groot moest weezen, en de Beſtuurders niets anders bedoelden dan het beſtendig maaken deezer Societeit, welker heilzaame inrigting van alle zyden blykbaar doorſtraalde (†).

De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet en Eerpryzen uitgeloofd.

De Teken-Academie in *'s Gravenhaage*, bykans eene eeuw met de beſcherming der Magiſtraat, en zints ook met die van zyne Hoogheid verëerd, gaf, by monde van haare Regenten, den Liefhebberen van Kunſten en Weetenſchappen te kennen, hoe wenschlyk het zou weezen, uit hoofde van de algemeene nuttigheid der Tekenkunſt, dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 676.-1331.

(†) *Verhandelingen van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in de Vereenigde Nederlanden, opgericht in 's Haage.* I. Deel. I. Stuk.

III. BOEK. 1779.

dat niet alleen een vrye toegang aan allen tot die Teken-Academie openſtondt; maar ook de naarſtigheid der Tekenaaren aangeprikkeld en de vordering beloond wierd. Vorſtlyke Perſoonen, Heeren en Vrouwen van aanzien, namen om ſtryd deel in de jaarlykſche toelaagen, noodig tot bereiking van dit kunſtkweekend oogmerk: den yverigen Tekenaar werd aangekundigd, dat hem, in 't naaſtkomend Jaar, de *Haagſche Teken-Academie* zou open ſtaan, gereed om zyn verdubbelden vlyt en toeneemende bekwaamheden met blinkend Eermetaal, onder de toejuiching eener luiſterryke en kunſtlievende Vergadering, te bekroonen (*).

Het Begraaven in de Kerken, elders wederſprooken, en verboden; men ſchryft 'er hier tegen.

Bygeloof, welks eens gevestigde heerſchappy bykans onoverweldigbaar is, hadt, reeds Eeuwen geleden, in *Europa* de gewoonte ingevoerd om de Lyken in de Kerken te begraaven. In onze verlichte Eeuw was dit gebruik, wegens deszelfs ſchadelyken invloed op de gezondheid der Menſchen, en de onvoegelykheid der zaake zelve, het voorwerp geworden van de aandagt veeler voornaame Mannen, die met mond en pen, hun best deeden om de dwaaze bygeloovigheid, en het nadeel daar van, middagklaar aan te toonen, Overheden en Onderdaanen te noopen, 't zelve uit het rechte oogpunt te beſchouwen, en ingevolge daar van te laaten vaaren. De Graf-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1350.

Graffteden in de Kerken vonden in *Duitschland*, in *Frankryk*, en in *Italie* hunne Beſtryders. De Heer ABRAHAM PERRENOT was, in den Jaare MDCXLVIII., de eerſte onzer Landzaaten, die 'er zich tegen aankantte, en werd in laateren tyde gevolgd door de Heeren TE WATER en KLUIT. —— Hun ſchryven was nauwlyks geleezen, of het droeg de goedkeuring der meesten, althans der verſtandigen, weg; en in Landen, waar men billyk veronderſtellen mogt, dat Bygeloof en Dweepery aan het uitdelgen eener gewoonte daar op gegrond, de meeste en ſterkſte hinderpaalen zouden geſteld hebben: dewyl zy door haaren invloed nog naast aan den Throon zaten, zag men Vorstlyke Wetten niet alleen; maar ook Bisſchoplyke Beveelen te voorſchyn komen, die het begraaven in de Kerken verbooden, of zeer bezwaarlyk maakten. *Italie* en *Frankryk* gaven hier het voorbeeld aan *Proteſtantſche* Landen; men ſchroomde niet het begraaven in de Kerken, eene *ſchadelyke* en *bygeloovige Gewoonte* te noemen. *Duitſchland*, zo wel in die gedeeltens waar men de *Roomſche Kerkzeden* volgt, als in die, waar men den *Proteſtantſchen Godsdienst* handhaaft, betradt dit voetſpoor, en in veele Vorſtendommen werd dit misbruik, voor altoos, afgeſchaft.

Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik.

Intuſſchen hielpen onder onze Landgenooten, hier in hunne oude charactertrek, ſchoon anderzins niet weinig verdonkerd, vertoonende, de Schriften van voornaame Man-

III. BOEK. 1779.

Mannen, en de voorbeelden onzer Nabuuren, luttel: ſchoon zy genoodzaakt ze met het harte toe te ſtemmen en met den mond toe te juichen, zelfs niet ondanks zy moesten bekennen, dat elk nieuw voorbeeld, 't geen ons *Frankryk*, *Italie* of *Duitschland*, opleverde, eene weezenlyke vernedering voor ons was: daar wy hun veel eer ten voorbeeld hadden moeten ſtrekken. —— 't Gebeurde, egter, van tyd tot tyd, dat eenige Mannen van Naam en Geleerdheid, 't onderſtonden het ys ten deezen opzigte, in ons Vaderland, te breeken, en, zo veel in hun was, die verkeerdheid te ſtuitten, uitdruklyk beveelende, dat men hun, buiten Kerken en Steden, onder de open lugt zou begraaven, om dus den leevenden, welken zy geen meer voordeel konden doen; geen oogſchynlyk nadeel toe te brengen (*). — Maar

(*) Wy herinneren ons hier het Graffchrift, 't geen de door zyne Vertaalingen en andere Werken, bekende *Doopsgezinde Leeraar* te *Utrecht* MARTEN SCHAGEN, op zyn Zerk aan de *Bilt*, een klein uurtje buiten *Utrecht*, volgens zyne eigene opgave, heeft doen houwen.

L. S.
NE. NOCEAT. VIVIS.
HOC. SIBI. SUB. DIO. ELEGIT.
SEPULCHRUM.
BEATORUM EXSPECTANS RESURRECTIONEM.
MARTINUS SCHAGEN.
V. D. M. INTER BAPTISTAS.
NATUS. ALCMARIÆ.
XXIV. OCTOBRIS. Ao. MDCC.
DENATUS ULTRAIECTI.
XXI. OCTOBRIS. Ao. MDCCLXX.

Zie de *Lykreden* over hem door JOH. CUPERUS, bl. 54.

Maar deeze voorbeelden, hoe lofwaardig op zich zelven, waren, als die van enkele Perſoonen, niet in ſtaat om eenig uitgebreid nut te wege te brengen, of de aandagt der Landzaaten der wyze tot zich te trekken, dat, geheele Steden, Dorpen, Plaatzen, Familien, of een zeker getal van hier in zamenſtemmende Menſchen, dit voetſpoor volgden. Zy waren te ſchaars en te zwak om den geest van naavolging, te ontſteeken, en hoop te geeven tot eene gewenschte gelukkige hervorming ten deezen aanziene. Hoe zeer ook van veelen gepreezen hadden zy geen overwigts genoeg, op die veelvuldige, hoe wel nietige, en in den grond beſchouwd laage en veragtlyke, oorzaaken, welke de meeste vertraaging aan den voortgang van deeze noodzaaklyke nieuwigheid toebragten; en het ſtondt geſchaapen, dat ze, weinig of niet, door byzondere Perſoonen gevolgd wordende, onder ons, wel dra, misſchien geheel in vergetelheid zoude geraakt zyn. —— Dan gelukkig heeft men, ziende, hoe van de Overheid, zo hooge als laage, om meer of min gewigtige redenen, welker beoordeeling onze taak niet is, geene hulp of verandering te wagten ſtondt, ten deezen Jaare, in *'s Gravenhaage* iets ondernomen, 't geen mogelyk het eenig middel is, om dit ingekankerd kwaad des veragtlyken Bygeloofs onder ons, ten minſten grootendeels, uit te roeijen.

III. BOEK. 1779.

De

III. BOEK. 1779.

A. PERRENOT legt eene Begraafplaats aan.

De Heer ABRAHAM PERRENOT naamlyk, *Domein raad* van zyne Doorlugtige Hoogheid, door zyne Eerprys behaalende en andere Schriften beroemd, heeft, als een rechtschaape Wysgeer, en Menschenvriend, 't geen hy zo veele jaaren geleden in Geschrifte beweerde, door zyn eigen Voorbeeld, in zwang tragten te brengen. Ruim een Jaar geleden verzogt hy, benevens eenige andere Heeren, van *Gecommitteerde Raaden van Holland*, eene plaats in de Graaflykheids Duinen, om aldaar eene Begraafplaats voor zich zelven en anderen te mogen stichten. Het werd toegestaan en de Begraafplaats is 'er, door hem, met eenige goede Vrienden, waar onder geagte Predikanten en Mevrouwen van aanzien, vervaardigd (*).

Nauw-

(*) De Begraafplaats, is groot negen vierkante Roeden, omzet met een' zwaaren muur, overdekt met *Soissons steenen*, hoog omtrent negen en een halven voet. Dezelve ligt slegts weinig Roeden van het eerste Huis van *Scheveningen*, en paalt aan de Westzyde van den Weg. In derzelver Oostlyken muur is eene Poort, ter wydte van vyf en ter hoogte van tien Voeten: dezelve is overdekt met een *Corniche*, waar in te leezen staat: IN HOOP VAN NAVOLGING, en daar boven ziet men een Lykbusch in den smaak der Ouden. Binnen deeze bemuuring zyn, aan wederzyden, vyftien gemetzelde Graven, van zulk eene diepte, dat 'er drie groote Kisten in kunnen daalen: weshalven 'er in alles negentig Lyken kunnen bygezet worden. Doch mag het zelve niet eerder geschieden, dan, na dat, aan eene der *Haagsche* Kerken, en Officianten of Suppoosten, de volle Begraafenis, Regten en Kosten betaald zyn: overeenkomstig met het geen de Heer PERRENOT in zyn Verzoek-

Nauwlyks hadt men begonnen deeze Begraafplaats te bouwen, of veelen beyverden zich, om ſtryd, om voor zich zelven en hunne Vrouwen of Vrienden, eene Grafſtede in dezelve te krygen: zo dat dezelve terſtond vol was, en reeds dubbel vol hadt kunnen weezen. —— In diervoege deedt dit kragtig en in 't oog-loopend voorbeeld by veelen meer af, dan alle de voorgaande uitmuntende redeneeringen, of de aanmoedigende voorbeelden van byzondere Perſoonen. Billyk mogen wy hier uit afleiden, dat, indien dit op meer plaatzen, door lieden van eenigen rang, te zamen in dier voege werd ondernomen, deeze Begraafwyze, naa eenig tydsverloop, meer velds onder ons zou winnen, dan men 'er zich te vooren van zou hebben durven belooven; —— middelerwyle was het hoogstwenschlyk, dat, daar het

zoekſchrift beloofd hadt. Op ieder Grafſtede ligt eene Zerkſteen, geſchikt om 'er Naamen, Eertytels, Wapens en dergelyke op te plaatzen. Op dien ter dekkinge van 't Gebeente van den Heer PERRENOT beſtemd, ſtaan deeze eenvoudige regels gegraveerd:

Exuviæ jacent putres procul urbe; nocebam,
Qui nemini prudens, nuceam nec mortuus optò.

't Welk op deezen zin uit loopt. *Myne rottende Overblyfzels moeten verre van de Stad liggen: daar ik leevende vermydde iemand te benadeelen, wensch ik zulks, ook naa mynen dood, niet te doen. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. II. Stuk. bl. 35, 36. Het eerſte Lyk, in deeze Plaats begraaven, was dat van Jongvrouwe s. VAN SINGENDONK, op den negentienden van Bloeimaand MDCCLXXX.

III. BOEK. 1779.

het doen vervaardigen van zulke Grafplaatzen op verre naa aller zaake niet is, de Overheden van Steden en Plaatzen, zich dit ſtuk, met waaren ernst, mogten aantrekken, en door dezelven overal, buiten het bewoonde gedeelte, voegelyke plaatzen konden worden aangeweezen, ter begraavinge van een ieder, die goed mogt vinden den leevenden naa zynen dood niet te ſchaaden, en uit hoofde eener welvoegelykheid, niet wel op de algemeene Kerkhoven, by zommige Steden buiten aangelegd, kan worden bygezet.

Eene oude Begraafplaats op *Texel* ontdekt.

Ten deezen Jaare kreeg de Oudheidkunde, berigt eener nieuwe Ontdekkinge van eene oude Begraafplaats op het Eiland *Texel*, in den Jaare MDCCLXXVIII. toevallig gedaan by het Dorp de *Waal*, in eene Hoogte de *Sommeltjesberg* geheeten; in dezelve deeden zich verſcheide ſtukken voor, die de kennelyke overblyfzels waren van de voornaamſte Gereedſchappen en Vercierzelen, eens daar begraaven Helds (*).

Krygsbedryven deezes Jaars in *America*.

Schoon 't geen thans, in *Noord-America* voorviel geen rechtſtreekſche betrekking hadt tot de Geſchiedenisſen van ons Vaderland, zal het, echter, dewyl de daar gevoerde Oorlog, zo veel invloeds hadt op de Geſchiedenisſen deezes tyds, en wy voor-

(*) Men vindt dit alles Oudheidkundig beſchreeven en afgebeeld, in de *Beſchryving van eenige Oudheden, gevonden in een Tumulus of Begraafplaats op het Eiland Texel, door* P. VAN CUYCK.

voorheen het hoofdzaaklyke van de wofſtelingen der Vryheid tegen de Overheerſching vermeld hebben, niet oneigen zyn, dat wy, met een kort woord, ten beſluite van dit Boek, des gewaagen. — De Veldtocht deezes Jaars werd in Zomermaand geopend, door de *Engelſchen* aan de *Noord-Rivier:* men ſtreedt van de zyde der *Noord-Americaanen* wykende, om tyd te winnen tot de aankomst van den Veldheer WASHINGTON met zyn Leger, wanneer men het leveren van eenen ſlag verwagtte; doch de *Engelſchen*, de bezette ſtreek te ſterk vindende, trokken na *Nieuw York* te rug, twee voordeelige Hoogtens *Verplanks* en *Stoney Points* verſterkt, en met veel manſchaps bezet hebbende, de laaste noemden zy, het *Americaanſche Gibraltar.* — Van *Nieuw York* ſmeedden zy eenen aanſlag tegen de Zeekusten, der *Noord-Americaanſche Staaten*, met de uiterſte barbaarschheid ten uitvoer gebragt; de Stad *Nieuw-Haven* werd uitgeplonderd; *Norwalt* met *Fairfield* in de asſche gelegd; de Inwoonders moesten baldaadigheden en beestagtigheden verduuren, meer dan zy van de *Wilde Americaanſche Volken*, zouden hebben kunnen lyden (*). — WASHINGTON waagde een aanſlag tegen het zo genaamd *Americaanſche Gibraltar*, en

(*) *Verzameling van Stukken tot de XIII. Staaten van Amerika betrekkelyk* bl. 37. Zie byzondere geſchiedenisſen van de gepleegde wreedheden bl. 76. *Univerſal Magazine.* Vol. LXV. pag. 182, 183.

III. BOEK. 1779.

't werd, onder 't bevel van den Brigadier Generaal WAYNE, met de Bajonet op den Snaphaan veroverd, een deel der Bezettinge gedood en het overige Krygsgevangen. Deeze onverwagte gebeurtenis trok den Generaal CLINTON van zyn Plondertocht af; en hy bemagtigde *Stoney Point* weder, naa dat de *Americaanen*, alle Krygsbehoeften van daar vervoerd en de Werken vernield hadden. De Majoor LEE overrompelde een Post niet verre van *Nieuw York* en maakte de Bezetting Krygsgevangen. Deeze twee Tochten aanvallender wyze met voordeel gedaan, bemoedigde het *Americaanſche* Leger, 't geen nu meer vertrouwen begon te ſtellen op de verwonderenswaardige Krygstugt, waar toe het gebragt was door den Baron STUBEN, een *Pruisſisch* Officier van groote kunde en veel verdienſten. —— De Staat van *Maſſachuſets Baay*, beraamde een Tocht tegen een *Engelſche* Party, die post gevat hadt te *Penobscott*, eene Haven in 't Noordoostlyk gedeelte van dit Landſchap. Een onoordeelkundig uitſtel der Belegeraaren van een Fort, op eene ſterke plaats gebouwd, en voorzien van eene Bezetting, die zo veel welgeoefende Mannen telde als de Belegeraars ongeoefende, gaf tyd tot de aankomst van verſcheide Schepen en veel verſche Manſchap des Vyands; zo dat de *Americaanen*, die aldaar een Zeemagt hadden van één Fregat van twee- en dertig ſtukken, en twaalf kleindere, genoodzaakt werden een ſchielyken aftocht

te

te doen, met verlies van alle hunne Gewapende Schepen en andere Vaartuigen, van Krygsbehoeften, en eenige Manſchap. Dit ongeluk, 't geen de Kooplieden van *Boston* geweldig trof, werd eenigermaate verligt door de aankomst van drie Fregatten met zich voerende, tien Scheepen van de *Jamaica-Vloot*, op dien tyd genomen, met kostbaare Goederen uit de *West-Indien* bevragt. De tyding van de nederlaage aan de *Engelſche* Vloot, onder den Admiraal BIRON, door den Graaf D'ETAING toegebragt, was eene opbeurende gebeurtenis voor de *Noord-Americaanen* (*).

III. BOEK. 1779.

Het weder opdaagen van dien Beheerſcher der *West-Indiſche Zeeën*, aan de Kusten van *Noord-America*, om met de Landmagt der Volkplantingen verëénigd, de *Britſche* Krygsmagt, ter Zee en te Land te gelyk aan te tasten, ſcheen iets beſliſſends te voorſpellen. Hy wierp het anker op de Kust van *Georgien*, ontſcheepte zyn Krygsvolk, verſterkt door al de Landmagt, welke de Generaal LINCOLN hadt kunnen by een verzamelen, en ſloeg het beleg voor *Savannah*, in welke Stad, de Hoofdplaats diens Landſchaps, de *Engelſchen*, onder den Generaal PREVOST, hun Krygsmagt byëén getrokken, en die tot eenen manmoedigen tegenſtand bereid hadden,

(*) *Verzameling van Stukken*, als boven bl. 39, 40. 56. *Univerſal Magaz.* Vol. LXV. pag. 153-158. Als mede Vol. LXXVI. pag. 62.

III. BOEK.

1779.

den. Zy boden dien; ſchoon het heftig beſchieten uit de aangelegde Batteryen eenige dagen langduurende, de Stad in een puinhoop veranderde, wilde de Generaal PREVOST naa geene overgaave luisteren; deeze kreeg intusſchen verſterking van de Colonel MAITLAND. D'ETAING, het langer marren moede, zogt, door een algemeenen Storm, het Beleg ten einde te brengen: de aanval was ſchriklyk, de verdeediging moedig; dan de *Franſchen* en *Americaanen* werden, met groot verlies, afgeſlaagen, zo dat zy het Beleg opbraaken. De *Franſche* Generaal, die op den dag des algemeenen aanvals twee wonden ontving, ſcheepte zyn Volk, Krygstuig, en Veldtoerusting in, en de *Americaanſche* trok weder te rug naa *Carolina*. In deezen Tocht waren verſcheide misſlagen begaan van de zyde der *Noord-Americaanen* en de *Franſchen*, die, gelyk het gaat als het Krygsgeluk tegen loopt, elkander de ſchuld der mislukking gaven; en ſchynt het opeiſchen van *Savannah*, alleen in den naam des Konings van *Frankryk*, den grond gelegd te hebben, tot eene verdeeldheid onder de aanvoerende Bevelhebberen, altoos zo nadeelig in aanvallen met vereenigde Magten van verſchillende Mogenheden.

Hoewel deeze onderneeming geheel, wat het hoofdoogmerk betrof, mislukte, hadt D'ETAING, by zyne eerſte aankomst, alle de *Britſche* Schepen in de Haven van *Savannah*, en een menigte Gelds, voor de Krygskas beſtemd, genomen; ook

ook werd de Generaal CLINTON belet eenige aanvallen aan den kant van *Nieuw York* te doen, en *Rhode Eiland*, naa dat de *Britten* het omtrent drie Jaaren bezeten hadden, aan de *Noord-Americaanen* gelaaten. D'ETAING verliet, met het grootſte gedeelte zyner Vloote, de *Americaanſche* Kust, en ſtevende naa *Frankryk* (*). 1779.

De *Engelſchen*, ſchepten groote hoope, uit de meerdere of mindere onmin tuſſchen de *Franſchen* en *Noord-Americaanen* ontſtaan, wegens deezen mislukten Krygstocht, dien men aangezien hadt als zeer ligt volvoerbaar, en de voorbereiding tot een grooter, wanneer WASHINGTON, met D'ETAING vereenigd, *Nieuw York*, zou aangetast, en den *Engelſchen*, in dien oord, den laatſten ſlag toegebragt hebben. Zy vergrootten deeze verdeeldheid in hunne berigten niet weinig, en ſtrooiden de nadeeligſte gerugten uit, met veele onwaar- en valſchheden vermengd, wegens het klein getal der geenen, die alle hulde aan den Koning van *Groot-Brittanje* hadden afgezwooren; wegens den afkeer des Volks van de maatregelen door het *Congres* genomen; wegens den ſnellen aangroei van het getal der *Koningsgezinden*; zy gaven zelfs onbeſchaamd voor, dat verſcheide Landſchappen op 't punt ſtonden, om het voorbeeld van *Georgien*, *Carolina* en *Connecti-*

(*) *Verzameling van Stukken*, bl. 57-59. *Univerſ. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 63-67. 353.

III. BOEK. 1779.

ticut te volgen, en tot hunne voorige getrouwheid aan den Koning weder te keeren (*).

Vraagt men waarom de *Noord-Americaanſche Volkplantingen*, zich de gelegenheid der Nederlaage van den Generaal BOURGOYNE, en de Hulp door den Graaf D'ESTAING hun aangebragt, niet te nutte gemaakt hebben, om de *Engelſchen* van hunne Bezittingen op het vaste Land te ontzetten? De Heer TRUMBULL beantwoordt, in eenen Brief aan den Heer J. D. VAN DER CAPELLEN TOT DE POL, die vraage in deezer voege. „ Het waren de kragten, die ons ontbraken; *Nieuw York*, *Nieuw Haven*, „ en *Penobscott* met de Eilanden, zyn voor „ ons weezenlyke *Gibraltars*, onmogelyk „ om vermeesterd te worden, zo lang de „ Vyand Meester ter Zee is; en deeze „ overmagt, zyn wy, in veele Jaaren, niet „ in ſtaat hun te betwisten, dan met be„ hulp en byſtand onzer Bondgenoo„ ten (†)."

Vergelyking van onze en der *Noord-Americaanen* worſtelingen om de Vryheid.

In deezen zelfden Brieve geeft die Medeoprichter van het Gemeenebest, thans in zo verre tot ſtand gebragt, eene vergelyking op tuſschen de Geboorte van ons Gemeenebest en dat der *Noord-Americaanen*, welke wy gaarne overneemen, als ſtrekkende om onze bewondering over het be-

(*) *Univerſ. Magaz. Vol.* LXXVI. pag. 353. *Verzaameling van Stukken*, bl. 42-45-44.

(†) *Verzaameling van Stukken*, bl. 45.

beſtaan der laatstgenoemden, met rede gaande te maaken. Ik beken, ſchryft hy, naa een verhaal der Krygsverrigtingen deels door ons overgenomen, „ dat geen „ een bedryf van deezen Oorlog vergeleeken kan worden by de Dapperheid, of, „ (om zo te ſpreeken,) by de onverzaagde Verwoedheid, die by de Belegeringen van *Haarlem*, *Leyden enz.* gebleeken zyn, en uwe Voorouders, met regt, „ zo beroemd gemaakt hebben. Maar, „ wanneer wy de omſtandigheden der „ beide Landen vergelyken, zullen wy „ mogelyk moeten gelooven, dat de toedragt van deezen Oorlog, in alles zamen genomen, geenzins minder zwaar „ en moeilyk geweest is dan die van voorige tyden."

„ *Holland* kon men, ten tyde van zynen Opſtand, reeds oud noemen in Bevolking, in Regeering, in Oorlog, in „ Kunſten en Wetenſchappen. Uw Vaderland, ſchoon niet wyd uitgeſtrekt „ was, egter vol Steden en Inwoonderen; „ het telde verſcheide Mannen van groote kennis en ondervinding. Het Volk „ was gehard tegen de vermoeijenisſen en „ zwaarigheden des Oorlogs, en geoefend „ zo ter Zee als te Land. De Landbouw „ en Handwerken waren 'er tot eenen „ hoogen trap van volmaaktheid gebragt, „ die, byna nergens elders in de wereld „ bekend was. Gy hadt u bykans geheel „ meester gemaakt van de Zeevaard en „ Koophandel. Uwe Steden en Havens

III. BOEK. 1779.

„ waren reeds voorzien van wyd uitge-
„ ſtrekte en zeer ſterke Vestingwerken;
„ en daar by moet gevoegd worden uwe
„ *weezenlyke Heerſchappy ter Zee*: 't zy op
„ den Oceaan, waar uwe Vlooten byna
„ even magtig waren als die van uwen
„ Vyand, zo zy dezelve niet overtroffen;
„ 't zy door uwe Overſtroomingen, waar
„ door gy u, op eene nieuwe wyze, kondt
„ beſchermen, en die volſtrekt buiten de
„ bemagtiging van uwen Vyand waren.
„ Aan den anderen kant zien wy *Ame-*
„ *rica*, meest in den ſtaat van Kindschheid.
„ Wy zyn, wel is waar, *driemaal honderd*
„ *duizend* Inwoonders ſterk; doch ſchaars
„ verſtrooid over een onmeetelyk Land,
„ welks uitgeſtrektheid langs de Zee niet
„ minder is dan *vyftien honderd* mylen, en
„ aan de Achterlanden meer dan *drie hon-*
„ *derd*; zonder zelfs ééne verſterkte Stad,
„ ontbloot van Ingenieurs, van Troupen,
„ en van het benoodigde Geld voor Wer-
„ ken van dien aart, zonder Burgerlyke
„ Beampten, kundig in 't Beſtuur eener
„ Onafhangelyke Regeering, zonder een-
„ nen enkelen Krygsofficier, hooger rang
„ hebbende dan Colonel van ongeregelde
„ Krygsbenden; en bykans zonder ie-
„ mand, die ooit aan boord van een Oor-
„ logſchip gediend heeft, of in een gere-
„ geld Leger. Het Land nog jong zynde
„ was de Landbouw nog zeer onvolko-
„ men, en de Fabryken, inzonderheid van
„ Wapenen, Oorlogstuig, en deszelfs ver-
„ dere behoeftens, waren door den aart
„ van

„ van hun, met wien wy in Verbintenis
„ ſtonden, ſchier onbekend, zelfs in den
„ geringſten graad. — Dit zyn nadee-
„ len, die reeds verbaazend verſchillen
„ van de hulpmiddelen, die *Holland* hadt,
„ en die genoegzaam zouden geweest zyn,
„ om zelfs het heldhaftigſte Volk van eene
„ onderneeming te doen afzien, welke,
„ daar zy met zo veele moeilykheden ver-
„ gezeld was, de Rede, byna met den
„ naam van Dwaasheid en Wanhoop zou
„ beſtempeld hebben. — Maar laat ons
„ verder gaan, en onze geſteldheid ter Zee
„ met de uwe vergelyken, om niet te
„ ſpreeken van het voordeel dat men uit
„ de Overſtroomingen trok. Onze Koop-
„ handel was altyd zo zorgvuldig, door
„ ons Moederland, bepaald en beperkt ge-
„ weest, dat onze Naam by de andere
„ Volken der Wereld ſchier onbekend was.
„ Dus ontbloot van alle de Verbintenisſen,
„ die door den Koophandel gemaakt wor-
„ den, of uit Staatkundige Gemeenſchap
„ ontſtaan, hadden wy, in 't begin, weinig te
„ wagten van de Vriend- of 't Bondgenoot-
„ ſchap van Vreemdelingen; terwyl deeze
„ zelfde bekrompenheid van Koophandel
„ ons verſtak van een genoegzaam aantal
„ Zeelieden, de ziel van de Zeemagt. In 't
„ kort 'er was, in den aanvange van dee-
„ zen Oorlog, geen één enkel gewapend
„ Schip in deeze Gewesten, om zelfs het
„ geringſte gedeelte van onze wyduitge-
„ ſtrekte Zeekusten te beſchermen tegen
„ eene Scheepsmagt, die maar weinig Jaa-

„ ren

III. BOEK. 1779.

„ Jaaren te vooren over de vereenigde Mag-
„ ten gezegepraald hadt. — De oneindi-
„ ge rampen, die het onafscheidelyk gevolg
„ waren van deeze ongelykheid in Magt,
„ zyn ligt te bezeffen. Het was onmoge-
„ lyk met voordeel tegen een Vyand te
„ ftryden, die dus in één oogenblik onzen
„ aanval kon ontduiken, en zich over-
„ brengen naa duizend weerlooze Plaat-
„ zen van het Land. Zy hadden 't geſta-
„ dig in hun hand om te verwoesten en
„ te plunderen, terwyl de toevoer van
„ allerlei foort van Oorlogsbehoeftens van
„ buiten nog meer wisſelvallig en hach-
„ lyk, dan de wyze, om ze te maaken,
„ binnen s Lands onbekend was. Dus in
„ den beginne Vriendenloos, dus ont-
„ bloot van eenige Hulpmiddelen, heb-
„ ben wy den Stelregel van FABIUS
„ moeten volgen: en wy hebben tot nog
„ toe veroverd met draalen en vertoe-
„ ven (*)."

(*) *Verzameling van Stukken* bl. 46-49.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

VIERDE BOEK.

INHOUD.

De Tyding van het neemen des Convoys onder BYLANDT *verwekt hier veel ontroerings. Dit bedryf in Engeland gelaakt en gepreezen. Mondgeſprekken tuſſchen Lord* STORMONT *en den Graave* VAN WELDEREN. *Engeland dreigt de opſchorting van alle Handelverdragen. Aanmerkingen hier over.* BYLANDT *in een Krygsraad vrygeſprooken. Aanmerkingen over zyne Verdeediging. Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys. Raadſlag der Admiraliteits Collegien over het aanranden des Convoys. Holland en Friesland ſtemmen 'er in toe. De Inhoud deezes Raadſlags, by voorraad, aan den Koning van Engeland bekend gemaakt. Door Lord* STORMONT *beantwoordt. Hoe men in Engeland over de opgebragte Schepen dagt en vonniste. Welke uitwerking zulks hier te Lande baarde. De Koop-*

IV. BOEK.

Kooplieden van Amsterdam leveren des een Verzoekschrift in by de Algemeene Staaten. Antwoord der Staaten, tydsuitstel verzoekende. Dit uitstel afgeslaagen. De Gevoelens der Zeven Gewesten over de verzogte Hulpe. Dezelve geweigerd. Het Gemeenebest, door Engeland niet langer als Bondgenoot aangemerkt. Eenigen in Engeland wraaken dit Besluit. Last des Konings van Engeland, omtrent het neemen en opbrengen der Schepen van deezen Staat. Men stemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen Zeeland. Frankryk heft de Arresten van MDCCLXXIX. *op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen. Antwoord van den Staat na Engeland gezonden, wegens het aantasten van het Convoy onder* BYLANDT. *Hoe in Engeland opgenomen. Zeven Schepen in Engeland verbeurd verklaard. De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten. Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet. Het Dubbel Last- en Veilgeld verlengd. De Bondgenooten stemmen in eene Petitie tot het uitrusten van twee- en vyftig Oorlogschepen en Fregatten, uitgenomen Zeeland. Zierikzee dagt en sprak anders dan de overige Staatsleden van dat Gewest. Inhoud van het voorstel dier Stad. De toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet. Hout en andere Scheepsbehoeftens gedeeltlyk te Land van Frankryk gezonden. De Schepen van Vreemden, op onze Volkplantingen vaarende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen. Geen gebrek aan Geld*

Geld, maar aan Manſchap. Woerdens voorbeeldlyk gedrag. Voorſtel om den Derden Man der Koopvaardyſchepen op de Oorlogſchepen te leveren. Frieslands gevoelen daar over. Plakaat deswegen. De Volkplantingen en de Zeevaard bleeven onbeſchermd. Gewelddaadigheden der Engelſchen op St. Euſtatius en Saba. Op St. Martin. Beroovingen op Curacao. Klagten en verzoeken deswegen. Prysverklaaringen der Engelſchen in de Middellandſche Zee. Hun gedrag in de Portugeeſche Havens, en Handelingen daar over. Mishandelingen door de Engelſchen op Zee onze Scheepslieden aangedaan. Schennisſen aan onze Kust. Klagten daar over ten Engelſchen Hove. Algemeenheid der Engelſche Zeeroveryen. De Ottomanniſche Porte verzet 'er zich tegen. Verſlag van de Gewapende Onzydigheid. Zeemagt van CATHARINA DE II. *Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden om de Zeegeweldenaaryen tegen te gaan. Verklaaring van der Ruſſiſche Keizerinne aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Aanmerkingen over deeze Verklaaring. Hoe dezelve in Engeland werd opgenomen. Hoe aan 't Franſche Hof. Hoe in Spanje. Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte. Toeſtemmend Antwoord der Staaten aan het Ruſſiſche Hof. Deeze zaak alhier ſteepende gehouden. Een Gezantſchap benoemd* CATHARINA DE II. *zet, door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haaren Voorſlag. Het vertrek des Gezantſchaps draalt. Men*

treedt

IV. BOEK.

treedt agter uit, en eischt als een voorwaarde, ter Toetreeding de verzekering van alle onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen. Aanmerkingen over die voorwaarde. Amsterdam verklaart zich ten sterkste tegen dit marren, en de voorgeslagene Guarantie. Aantekening van Amsterdam. Het Besluit wordt, egter, zo genomen. Last des Gezanschaps. 't Zelve vertrekt en komt te Petersburg. Aanvang der Onderhandelingen. De Gezanten dringen by den Staat aan, op een spoedig toetreeden. De Engelschen slaagen niet in hunnen toeleg om ons te Petersburg buiten het Verbond te sluiten. Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken. Besluit der Staaten van Holland tot de Toetreeding. Aanmerking der Ridderschappe van Holland op dit Besluit. Frieslands gevoelen over de Toetreeding. Overysfels Raadslag. Gelderlands gedrag in deezen. Taal van R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DEN MARSCH te dier gelegenheid. Zeelands agterlykheid in de Toetreeding. 't Gevoelen van Groningen en Ommelanden. Utrechts Raadslag. De Meerderheid der Staaten besluit tot de Toetreeding. Bekendmaaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Deeze afgevaardigd. De Gevolmagtigden te Petersburg met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed. De Toetreeding krygt haar volle beslag. Berigten deswegen herwaards overgezonden. Beantwoording der Bekendmaakingen van Frankryk en Spanje. Geschenken aan de voornaamste Bewerkeren van dit Verbond. Het aan-

de-

belang van dat Verbond. Hoe gering geagt door de Engelschgezinden hier te Lande. Toedragt der zaake wegens het gehandelde, tusschen Amsterdam en W. LEE, in den Jaare MDCCLXXVIII. De Heer HENRY LAURENS met zyne Papieren te Londen opgebragt en gevangen gezet. Inhoud der Papieren by deezen Heer gevonden. Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in Engeland ontleend. Wat men 'er zich van voorstelde. Door YORKE aan zyne Hoogheid, en door deezen aan Staaten van Holland overgeleverd. Afschriften naa Amsterdam gezonden, Berigt dier Stad. Strafeischend en dreigend Vertoog van YORKE. Aanmerkingen op dit Vertoog. Staaten van Holland besluiten het gedrag van Amsterdam af te keuren. Tegenverklaaring van Amsterdam. Haarlems aantekening. Besluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan Engeland. Nog scherper Vertoog van YORKE. Aanmerking daar op. YORKE dringt aan op een spoedig Antwoord. Besluit der Staaten van Holland, omtrent de Papieren by den Heer LAURENS gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk. Besluit der Algemeene Staaten. Zeelands byzonder gedrag. YORKE weigert dit Antwoord aan te neemen. Besluit van Engeland, om den Staat den Oorlog te verklaaren. YORKE oponthoden. Vreemde behandeling des Graaven VAN WELDEREN te Londen. Hy van daar opontboden. Manifest des Konings van Engeland tegen deezen Staat. Aanmerkingen daar over. IV. BOEK.

IV. BOEK.

Het oordeel van zommigen in Engeland over deeze Oorlogsverklaaring. YORKE *ſteekt naa eenige tyd verblyfs te Antwerpen, na Engeland over. Eenige voorbereidende ſchikkingen tot verdeediging. 't Gebeurde ten deezen Jaare omtrent* CAPELLEN TOT DE POL. *Een Nieuwe Haven in Texel aangelegd. Een Bergplaats voor de Oorlogſchepen in Texel gezogt; maar niet gevonden. Een Vaart in Drente gegraaven, en een nieuw Dorp Kloosterveen aangelegd. Eene Maatſchappy te Leeuwaarden ſchryft eene Prysvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi. Vlasteelt Reederye te Harſingerhorn en Kolhorn met vrugt voortgezet. De Koning van Zweeden doorreist deeze Landen. Verſlag der Krygsverrigtingen in Noord-America ten deezen Jaare.*

1780. Een Jaar, met ſchrik begonnen, voor een goed gedeelte met bedriegelyke Hoope doorgebragt, in Teleurſtelling en Kryg geëindigd, zal thans het blad onzer Geſchiedenisſen vermelden; geen rechtſchaape Landzaat zal het leezen zonder verontwaardiging, ſpyt, en afgryzen: deeze aandoeningen zullen zich te meermaalen vereénigen, en 't hart met deernis over een gefolterd Vaderland vervullen: troost alleen zal het vinden, op het verneemen van den Lande heilzaame maatregelen, door verdienſtlyke Mannen, in zulk een byster verloop van zaaken, voor-

voorgeſlaagen; doch grootendeels verwaarloosd, of als ſchadelyk gedoemd.

Naauwlyks hadden de Kooplieden ter Beurze van *Amſterdam*, elkander geluk gewenscht met het uitzeilen der Koopvaardyvloote, onder het zo lang verzogte en uitgeſtelde Geleide (*); vol hoope dat de vertraagde Zeehandel ontſlaagen van die ſtoor- en hindernisſen; eenigzins op den ouden voet zou gedreeven worden; of die blydſchap verdween, en deeze hoop bezweek. Brieven, op den laatſten dag des afgeloopen Jaars; uit *Engeland* herwaards geſchreeven, hielden wel in; dat een Vloot van vyf- of zes Linieſchepen en eenige Fregatten, te *Spithead* gereed lag, om, onder den Scheepsbevelhebber FIELDING, in Zee te ſteeken; ten einde de *Hollandſche* Koopvaarders, ſchoon onder geleide van 's Lands vlag; te onderzoeken en op te brengen; overeenkomſtig met de gedaane verklaaring van den *Engelſchen* Afgezant in *'s Haage*; doch de meeste Kooplieden twyfelden aan de egtheid dier tydinge; of hielden dezelve voor een meermaals gepleegden vond der belanghebberen in den Actiehandel: zy konden 't niet van zich verkrygen te gelooven, dat de *Engelſchen*, hoe veel zy zich hadden durven vermeeten, ſtrydig met de goede trouwe, dit zouden beſtaan. Zo zeer ingenomen waren, zy met deeze verwagting; dat

1780.

De tyding van het neemen des Convoys, onder BYLANDT verwekt hier zeer veel ontroerings.

(*) Zie hier boven bl. 168.

IV. BOEK. 1780.

dat, wanneer, op den achtſten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXX., de maare, wegens het neemen en opbrengen der Schepen, onder den Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, over de Beurs klonk, de ontzetting wel groot, en nieuwsgierigheid om het zekere te weeten wel ſterk; maar tevens het ongeloof zo verregaande was, dat een Makelaar, die eerst daar van ſprak, zich aan moeilykheden bloot geſteld vondt. De *Engelſche* Havenlyst, waar uit hy dit wonderklinkend nieuws vertelde, hadt hy aan een Heer van Regeering overgegeeven, en was dus buiten ſtaat de aandringende nieuwsgierigheid te voldoen, met de vertooning van het bewysſtuk, waarop hy zich beriep. Hy bekomt dezelve eindelyk, en wordt gezuiverd van de blaam, als of hy, door eene kunstenaary der Windhandelaaren, de Kooplieden, die zo veel weezenlyken ſchats op Zee hadden, in vertwyfeling en onzekerheid hadt willen brengen. — Ondanks, de vertoonde Havenlyst, kwam het zommigen zo vreemd en ongelooflyk voor, dat de *Engelſchen* dien vyandlyken ſtap tegen Vrienden en Bondgenooten zouden gedaan hebben, dat zy de egtheid der Havenlyste zelve in twyfel trokken.

Dan 't leedt niet lang of Brieven uit *Engeland* over *Oſtende*, namen allen twyfel weg, en bevestigden de waarheid eener gebeurtenisſe, die den reeds haatlyk geworden naam der *Engelſchen*, met de zwartſte koole tekende. By zo veel Bondbreu-

breukigs reeds gepleegd, kwam nu de ſchennis der Vlagge van den Staat, die geen vrugt altoos trok van de inſchiklykheden *Engeland* beweezen, door den afſtand van een volkomen en onbetwistbaar Regt om Scheepstimmerhout naa *Frankryk* en *Spanje* te voeren; het bleek nu, indien men des nog nadere bewyzen behoefde, dat *Groot-Brittanje* niets minder bedoelde dan eene volſtrekte Heerſchappy ter Zee te oefenen, en die willekeurig uit te ſtrekken, over de Vaard en Handel der Onzydige Mogenheden. Veelen, die dus lang voor de toegeevenheid omtrent *Engeland* gepleit hadden, ten minſten die wilden betoond hebben tot men genoegzaam gewapend was, lieten deeze Party vaaren, en veréénigden zich met de andere, welke ſteeds ſprak van de voorregten, by Verbonden bedongen, met geweld, zo 't niet anders konde, te handhaaven. Het aantal der geenen, die men *Franschgezinden* noemde, nam dagelyks meer en meer toe, en de verbitteringen tegen de *Engelſchen* aangroeiende, voer men ſterker dan ooit tegen die Kroon uit. Hoe ſchreeuwend het onregt ware door dezelve in de aanrandige en opbrenginge des Convoys onder den Graave VAN BYLANDT gepleegd, blykt uit de taal eens Schryvers, die alles altoos aanwendt om de zaak der *Engelſchen* te verdeedigen, hy ſchryft, „ dat niemand, die onpartydig alle deeze

IV. BOEK. 1780.

„ zaaken overweegen wil, anders dan *Engeland* zeer in 't ongelyk ſtellen kan (*)."

't Ontbrak in *Engeland* niet aan Staatsmannen, die dit bedryf wraakten. De Graaf VAN SHELBURNE, noemde het, „ een ſtap, die alle Onzydige Mogenheden moest ontrusten, en een Bondgenootſchap te wege brengen, om den vryen Handel en Zeevaart te beſchermen, 't geen niet dan hoogst nadeelig zyn kon voor *Groot-Britanje*." Lord CAMDEN beweerde, „ dat de *Hollanders*, „ ingevolge van het verdrag des Jaars „ MDCLXXIV. het regt hadden om „ Scheepsbouwſtoffen te vervoeren; en „ dat het opbrengen VAN BYLANDT, „ met de onder hem zeilende Koopvaarders eene *vyandlyke daad* was, die van „ *Engelands* zyde de Verbonden met het „ Gemeenebest ſchondt, en het verlies „ eens allerbesten Bondgenoots berokkende, dat Staatsdienaars, die, in de „ toenmaalige omſtandigheden des Ryks, „ zo gewelddaadig handelden, hunne „ plaatzen geen vier- en twintig uuren „ behoorden te bekleeden;" de Hertog VAN GRAFTON, hieldt dit Bedryf desgelyks voor eene Verbonds-ſchennis. — Dan de meesten oordeelden anders, en Lord STORMONT, onder anderen, gaf duidelyk te verſtaan, „ dat, daar de „ *Franschgezinde* Party in *Holland*, den in-

Dit bedryf in *Engeland* gelaakt en gepreezen.

„ vloed

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 128.

„ vloed van het *Engelſche* Hof ſtremde, „ 'er niets anders te doen viel, dan den „ ſtoot af te keeren, wanneer iemand „ den vyand een dolk verſchafte; en dit „ was geſchiedt door het opbrengen VAN „ BYLANDT (*)." Dit was het gevoelen van allen, die met den gelauwerden Dichter WILLIAM WHITEHEAD in zyn Lierzang, by den aanvang deezes Jaars het daar voor hielden „ Dat de Konin„ gin der Eilanden, alleen over de Zee „ moest heerſchen," en geene middelen onbeproefd lieten, om dien Dichter tot een waarzeggend Propheet te maaken (†).

Mondgeſprekken van Lord STORMONT en VAN WELDEREN.

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, kreeg berigt van deeze ontmoeting uit den mond van Lord STORMONT, die verklaarde, „ hoe 't hem leedt deedt „ dat 'er zo iets voorgevallen was, en dat „ hy 'er den Heer YORKE kennis van ge„ geeven hadt," zonder iets meer 'er by te voegen, of te ontdekken wat hy, ingevolge deezen ontmoeting, dien Afgezant hadt laaten weeten. —— Dan, welhaast hadden die twee Staatsdienaaren een onderhoud, 't geen meer betekende. Lord STOR-

(*) *London Magaz.* 1780. bl. 463, 464.

(†) *London Magaz.* 1780. bl. 37. De Slotregels der Coupleiten van deezen vermetel ſnorkenden Nieuwejaarszang luiden:

The queen of iſles ſhould reign ſole empreſs of ſea,
The queen of iſles alone is ſovereign of the ſea.
She reigns, and ſtil ſhall reign, ſole empreſs of the ſea.

IV. BOEK. 1780.

STORMONT, beklaagde zich over het Plakaat van hunne Hoog Mogenden, hunne Ingezetenen de Vaard op *Gibraltar* verbiedende (*). Zulks hadt in *Engeland* de grootſte verwondering veroorzaakt; vermids het gedrag van 't Gemeenebest omtrent *Spanje*, zo verſchillend was met het geen men omtrent *Engeland* hieldt. De toevoer van Scheepsbouwſtoffen aan de Vyanden van *Engeland* werd begunſtigd, en men raadpleegde niet over de Vertoogen, door den Ridder YORKE, wegens het verleenen der Hulpbenden aangeboden. Voorts betuigde hy, uit last van den Koning, te komen, om eene mondelyke Verklaaring te doen, welke hy egter, om geen misſlag in eene zaak van dat belang te begaan, in geſchrifte vervat hadt en voorlas; den Graave VAN WELDEREN, nogthans genoegzaame gelegenheid geevende, om, ſchoon hy eene mondlyke boodſchap niet in geſchrifte by den Gezant kon laaten, dezelve woordlyk af te ſchryven. Ze was van deezen belangryken inhoud.

Engeland dreigt de opſchorting van alle de Handelverdragen.

„ Ik heb bevel, Myn Heer, van u te „ herhaalen de ſterkſte verzekeringen, van „ de Vriendſchap des Konings voor hunne „ Hoog Mogenden, en van zyn opregt „ verlangen om de Verbintenisſe te hand„ haaven, die gelukkig tusſchen zyne Ma„ jeſteit en het Gemeenebest ſtand grypt.

„ Maar

(*) Zie hier boven bl. 183.

„ Maar dewyl het beſtaan van alle Ver- IV.
„ bintenis afhangt van de ſtipte naako- BOEK.
„ ming der wederzydſche Verpligtingen
„ door beide de Verbondenen: zo moet u, 1780.
„ myn Heer, vooraf waarſchuwen, dat
„ indien, naa de vriendlykſte en herhaalde
„ Vertoogen van het Hof van *Londen* der
„ Algemeene Staaten, tegen verwagting,
„ de Hulpbenden, by de plegtigſte Ver-
„ bonden bedongen, niet verleenden,
„ welke, niet tegenſtaande dit beding, zo
„ lang zyn uitgeſteld; en, indien zy vol-
„ hardden, in den toevoer van Scheeps-
„ bouwſtoffen naa de Havens der Vyan-
„ den van *Engeland* te begunſtigen, als
„ dan, zyne Majeſteit tot zyne eigene ver-
„ deediging, en uit inzigt alleen om zyne
„ Koningryken te bevryden, van de gevaar-
„ lyke gevolgen eener zo ongeregelde
„ handelwyze, en de gelykheid te hand-
„ haaven, die in alle wederkeerige Ver-
„ bintenisſen moet plaats hebben, zich
„ genoodzaakt zou vinden, om in den
„ loop van deezen Oorlog, de *Verééníghde*
„ *Gewesten*, alleen aan te zien op den voet
„ van andere Onzydige Mogenheden, en
„ gevolglyk, by voorraad, ten opzigte van
„ hunne Onderdaanen, alle byzondere
„ Bedingen des Verbonds van Koophan-
„ del in den Jaare MDCLXXIV. aange-
„ gaan op te ſchorten, en zich eeniglyk
„ te houden aan het Regt der Volkeren,
„ 't welk tot rigtſnoer voor onzydige
„ Staaten moet ſtrekken."

Met veel regts gaf der Staaten Afgezant,

IV. BOEK. 1780.

deeze Verklaaring gehoord hebbende, zyne verwondering te kennen, over de beſchuldiging dat de Staat zyne Verbintenisſen niet nakwam, op een tyd dat men in *Engeland*, van 't begin der Onlusten af, het Handelverdrag verbrooken hadt, en dat de Ingezetenen van den Staat, nooit aan de in Oorlog zynde Mogenheden iets hadden aangebragt, dan waar toe zy, volgens de Letter der Tractaaten, bevoegd waren. — Lord STORMONT kon dit niet toeſtemmen: dewyl, by het Tractaat van Vrede des meergemelden Jaars, vastgeſteld was, dat men elkanders Vyanden niet zou byſtaan. VAN WELDEREN merkte aan, dat het Handel-Tractaat tien maanden laater zynde dan dat des Vredes, dit laatſte de voordeelen, by het Handelverdrag toegeſtaan, en door de *Engelſchen* zelfs genooten, niet kon wegneemen. Naa veel woordwisſelens bleef elk zyn gevoelen behouden; en Lord STORMONT zeide eindelyk, dat men van den aanvang af het Regt gehadt hadt, om het Gemeenebest de Hulpbenden af te vorderen, en een antwoord af te vraagen, of het zich zou houden aan de Tractaaten, tusſchen de beide Volken plaats grypende. Zyne Majeſteit hadt het uitgeſteld, uit agting voor de Republiek; maar Hoogstdezelve hadt nu gemeend, zyne oogmerken duidelyk te moeten bekend maaken, en deeze wyze was hem de vriendlykſte voorgekomen (*). Wy-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 170.

Wy mogen niet nalaaten hier aan te merken, hoe gansch verkeerd, in Lord STORMONTS boodschap van 's Konings wege, de Staaten trouwlooslyk beschreeven worden, als *Begunstigers* der Vyanden van *Engeland*: daar zy, wel verre van hun Regt in allen deele te gebruiken, uit loutere inschiklykheid, de Convoyen en 't Geleide van Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden naa *Fransche* of *Spaansche* Havens bestemd, hunnen Ingezeetenen *weigerden*. —— De vroegere bladzyden onzer Geschiedenisse toonen hoe weinig toegevenheids *Engeland*, hier voorgesteld als een *Bevoordeelaar* en *Begunstiger* des Gemeenebests boven 't geen de Verbonden vorderden, en boven 't geen Onzydige Staaten toekomt, deezen Staat betoonde; immers zodanig iets ligt opgeslooten in de bedreiging van ons voortaan op den voet van andere *Onzydige Mogenheden*, en naar het *Regt der Volken* te behandelen. Indien dit Regt zodanig eene handelwyze vorderde, als *Engeland* nu Jaaren lang omtrent dit Gemeenebest gehouden hadt, dan, in de daad, is dit Regt een schreeuwend Onregt; doch men was reeds lang gewoon 't zelve baldaadig met den voet te schoppen: hoe zeer men des den mond vol hadt. Wy zullen dit Jaar gelegenheid aantreffen om andere taal over dit Regt te hooren voeren; eene taal, die *Engeland* moet doen blooZen.

Aanmerkingen hier over.

In-

IV. BOEK. 1780.

BYLANDT in een Krygsraad vrygesprooken.

Inmiddels was den Heer FIELDING het bevel over 't Esquader, waarmede hy den Graave VAN BYLANDT aangetast en opgebragt hadt, ontnomen (*), en werd deezen laatsten, met de Capiteinen KINSBERGEN en SILVESTER, herwaards opöntbooden, en gelast met hunne onderhebbende Schepen, ten spoedigsten, naa't Vaderland te keeren; op dat de Hoofdbevelhebber zyn gehouden gedrag, by de ontmoeting der *Engelschen*, zou openleggen, verantwoordden, en zich zuiveren van alle verdenking. Naa zyne binnenkomst, werd 'er een Krygsraad belegd op den Huize van *Prins Maurits*, en den zevenden van Grasmaand een vonnis ten zynen voordeele uitgesprooken, en „ zyn Ge„ drag, in de ontmoeting met het *Engelsche* „ Esquader van den *Engelschen* Commo„ dore FIELDING, *vooral in aanmerkin„ ge van de particuliere omstandigheden*, „ *waar in hy zich te dier gelegenheid hadt* „ *bevonden*, verklaard overeenkomstig „ te zyn, met de Regelen van Voorzig„ tigheid van goede Soldaat en Zeeman„ schap, en dat door denzelven, in gee„ nen deele, anders dan naar zyne In„ structie en de Orders van den dienst was „ te werk gegaan; en hy dus vrygesproo„ ken wierd van alle bedenking, welke „ daar tegen zou hebben kunnen of mo„ gen worden ingebragt (†)."

Bo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 156.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 491.

Bovenal opmerkens en der byzondere melding waardig zyn, ons in de Sententie van den Hoogen Zeekrygsraad, in de zaake van den Schout-by Nagt BYLANDT, twee ſtukken voorgekomen. —— Voor eerſt een ſchriftlyke Order, dienende tot een Secreet Sein voor de Lands-Capiteinen NAUMAN, VAN KINSBERGEN, SILVESTER en MULDER, met dit Opſchrift." Deeze Order niet te openen, „ dan by aldien zy ter beſcherming van 't „ Convoy in gevegt mogte geraaken, en „ als dan ten by weezen van deszelfs eer„ ſten Officier; en, zo onnoodig, onge„ opend aan hem weder ter hand te ſtellen." Dezelve hieldt in, wy, zullen het met de eigene woorden VAN BYLANDT, als Verweerder voordraagen, „ dat, by al„ dien zy ter beſcherminge van 't Convoy „ in gevegt mogten geraaken, en hy Ver„ weerder, *om byzondere redenen*, goed„ vondt, dat alle Oorlogſchepen te gelyk „ met hem zouden ſtryken, en zich over„ geeven, hy Verweerder als dan het Sein „ van engageeren, zynde de Vlag in vie„ ren over kruis verdeeld, Rood en „ Wit, zoude nederhaalen, en een Rood „ en Wit geſtreepte Vlag van de Bezaams„ roede zoude heiſen, op welk Sein alle „ de Oorlogſchepen hunne Vlaggen, te „ gelyk met hem Verweerder, zouden ne„ derhaalen, en zich overgeeven. Dat „ de reden, waarom hy Verweerder dat „ Secreet Sein in voege voorſchreeven „ hadt gegeeven, reeds voor zyn vertrek „ uit

Aanmerkingen over zyne Verdeediging.

IV. BOEK. 1780.

„ uit *Texel*, deeze was geweest, dat hy „ Verweerder, niet weetende, of hy, „ wanneer hy reeds in Zee was, gelegen„ heid zou hebben om eenig Papier over „ te geeven, alzo noodig hadt geoor„ deeld; het zelve, voor zyn vertrek, aan „ gemelde Capiteinen ter hand te ſtellen; „ terwyl boven dien alle Seinen gewoon„ lyk worden gegeeven, voor dat de „ Schepen naa Zee gaan: Dat het ver„ ders onmogelyk zou zyn geweest, om, „ in gevalle het Esquader Oorlogſchepen „ onder zyn Commando, daadlyk in ge„ vegt was, en 'er door hem Verweerder „ wierd geoordeeld noodig te zyn, dat „ alle de Schepen van dat Esquader, te „ gelyk hunne Vlaggen behoorden te „ ſtryken, zyne Orders daar toe aan de „ reſpective Capiteinen door geſchikte „ Seinen te doen verſtaan, daar alle Sei„ nen, waar naa andere Schepen zich moe„ ten reguleeren, voor af behoorden te „ worden gegeeven: terwyl het zekerlyk „ onmogelyk is, dat andere Schepen, „ welke voor af niet weeten, waar toe „ deeze of geene Seinen, wanneer die ge„ daan worden, zyn dienende, op het „ doen dier Seinen, zich daar naa zouden „ kunnen reguleeren. Dat hy Verweer„ der dat Sein hadt geoordeeld noodzaak„ lyk, ten einde alle verwarring voor te „ komen, en dat alzo van dat Sein niet „ anders afgehangen heeft, dan dat, wan„ neer hy Verweerder het goedvondt, „ het gevegt daadlyk zou eindigen; ter„ wyl,

„ wyl, zyns bedunkens, van het geeven
„ van een Secreet-Sein niet afhing, dat
„ alle de Oorlogſchepen, in de abſolute
„ verpligting kwamen om hunne Vlaggen
„ te moeten ſtryken, wanneer zyn Schip
„ in eenige ongelegenheid gekomen was;
„ ook niet dat hy Verweerder dit Secreet
„ Sein éénmaal gegeeven hebbende, in
„ de onmogelykheid zoude zyn geweest,
„ om, des noodig oordeelende, het ge-
„ vegt door andere Schepen te doen con-
„ tinueeren, indien zyn Schip door eenige
„ calamiteit was gebragt in de verpligting,
„ om, geduurende de Actie zyn Vlag te
„ ſtryken: aangezien tuſſchen het geeven
„ en doen van een Sein merkelyk onder-
„ ſcheid plaats hadt, dus wanneer een Sein
„ wel gegeeven, maar niet gedaan wordt,
„ het zelve alzo niet kan worden geëxe-
„ cuteert, en dat alzo, al was het Schip
„ van hem Verweerder, al eens geduu-
„ rende het gevegt, door deeze of geene
„ calaliteit, in de verpligting gebragt om
„ zyne Vlag te ſtryken, daar uit geenzins
„ volgde, dat ook de andere Schepen hun-
„ ne Vlaggen zouden hebben moeten ſtry-
„ ken; maar in tegendeel, zo lang dat
„ gegeeven Sein, om alle te gelyk te ſtry-
„ ken, door hem Verweerder niet werd
„ geheist, en de Engageer-Vlag nedergе-
„ haald, die Schepen de Actie zouden kun-
„ nen blyven vervolgen. Dat hy Ver-
„ weerder alzo vermeende, dat zodanig
„ Secreet Sein geenzins was ſtrydig, te-
„ gen de Regelen van den Dienſt en goede

IV. BOEK. 1780.

„ Zee-

IV. BOEK. 1780.

„ Zeemanſchap, aangezien hy Verweerder geoordeeld hebbende, dat het zelve Sein, *in dit geval* konde te pas komen, daar om dat Sein gegeeven hadt, *dat het geval*, waar in hy Verweerder *voorzag zich te zullen kunnen bevinden*, gelyk daadlyk by de uitkomst was gebleeken, van eenen *gansch buitengewoonen aart* zynde; en dat het gevegt, waar in hy Verweerder zou kunnen geraaken niet zou weezen met een *Vyand*, die zich van *'s Lands Schepen* zou tragten meester te maaken, (wanneer het de Pligt van hem Verweerder zou geweest zyn, om dezelve niet dan in den ſlegtſten toeſtand mogelyk aan hem over te geeven,) maar dat het oogmerk van de *Engelſchen* alleen kunnende weezen, het Convoy te vermeesteren, het integendeel, de Pligt van hem Verweerder, zo hy meende, mede bragt, voor de Conſervatie van 's Lands Schepen te zorgen, wanneer naamlyk de vernietiging derzelven van geen nut, hoe genaamd, kon zyn." Met zo veel omſlags en woorden verdeedigde de Schout-by-Nagt het Secreet Sein, waar over zeer veel te zeggen viel (*).

De andere byzonderheid betreft de Schepen van de Capiteins NAUMAN en MULDER; omtrent dezelve ſchreef de Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, den Af-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 500.

Afgezant VAN WELDEREN, te *Londen* kennis geevende van het voorgevallene tusſchen hem en FIELDING. „ Ik had „ deezen geordonneerd by my te blyven „ tot het einde van 't Kanaal, om het „ Convoy, waarmede ik uit *Texel* ver- „ trok, en waar over men zeer bedugt „ was, *te helpen beſchermen* (*)"; in de Sententie luidt de taal des Verweerders, „ dat de reden, waarom hy de Schepen „ *Swieten* en de *Alarm*, door gemelde „ Capiteins gevoerd, hadt by zich ge- „ houden, *geenzins was geweest ter zy- „ ner meerdere ſterkte*, tot aan 't einde „ van 't Kanaal." Dit laatſte diende ter aanleiding om reden te geven, waarom hy geen Rangeer-Sein voor zyne Schepen hadt gedaan, dan hy oordeelde, „ dat zulks in deezen niet te pas „ kwam;" gelyk hy ook, „ ſchoon „ hem bekend was, dat hy 's anderen „ daags, door den *Engelſchen Commando- „ re* FIELDING, ſtondt te worden geata- „ queerd, met de Capiteinen van zyn „ onderhebbend Esquader, 's daags te „ vooren geen Krygsraad hadt gehouden, „ om een onderling plan van defenſie te „ beraamen, om dat hy meende niet alleen „ daar toe *niet gehouden te zyn;* maar ook „ dat hy Verweerder niet kunnende voor- „ zien op wat wyze hy zou worden ge- „ attaqueerd, dus ook geen plan van de- „ fen-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 142.

IV. BOEK. 1780.

„ fensie kon reguleeren: dat voorts, zo „ 'er al eenige raad konde ingenomen worden, zekerlyk zulks niet anders dan aan „ boord van hem Verweerder konde zyn „ geschied; terwyl ook de duisterheid „ van den Nagt niet toeliet, om de respective Kapiteinen met Sloepen van hun „ boord te haalen, en dat ook het slegte „ weêr ten dien tyde zulks niet zou hebben toegelaaten (*)." —— Hoe voorts het Gevegt begonnen en geëindigd is, overeenkomstig met deeze maatregelen, hebben wy reeds hier boven geboekt (†), en zouden tot eene noodlooze herhaaling vervallen, van eene te regt zo bejammerde Gebeurtenis; doch moeten nu vermelden, wat daar over verder hier te Lande, en in *Engeland*, te doen viel.

Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys.

Hoogstbillyk was het misnoegen en diep gaande de verontwaardiging, welke ieder rechtschapen *Nederlander* vervulde, wegens dit neemen en opbrengen van 't Convoy; dan de Kooplieden, de Eigenaars en Reeders der opgebragte Schepen, die zich met alle reden gevleid hadden, dat hunne Schepen, wettig bevragt, en als zodanig onder de bescherming van 's Lands Vlag genomen, een veilig Geleide zouden genooten hebben, gaven openlyk hunne verbaasdheid aan 's Lands Vaderen te kennen over een zo onwettig en gewelddaadig bedryf.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 506.

(†) Zie hier boven bl. 170.

dryf. Zy namen de vryheid, in hun Verzoekschrift voor te draagen, „ de vergaande gevolgen, welke zy voorzagen; „ dat, uit het laaten doorgaan van deeze „ willekeurige en beledigende handelwyze, van het Ministerie van *Engeland* te „ dugten stonden; dat de ondervinding, „ in dit geval, ten klaarsten deedt zien, „ dat het zelve, wel verre van eenigzins „ gevoelig te zyn voor de Inschiklykheden, welken men omtrent het gebruik „ van zyn Regt, tot bewaaring der goede „ verstandhouding, van zich zou kunnen „ verkrygen te gebruiken, dezelve, integendeel niet anders dienden, dan om de „ *Engelschen* in de uitvoering, van hunne „ voorgestelde onbillyke voorneemens aan „ te moedigen, en dat men éénmaal een „ begin gemaakt hebbende, met tegen de „ uitdruklyke Letter der Tractaaten, op „ den vryen en geoorloofden Handel van „ de Ingezetenen deezes Gemeenebests, „ onder voorwendzel van een ingebeeld „ Regt van *Convenientie*, in dragt te doen, „ geene zwarigheid zou maaken, om; „ van tyd tot tyd, daar in verder te gaan; „ en dit voorgewend Regt van Zelfverdediging, van het eene Artykel van „ Handel tot het andere uitbreidende, in „ 't einde de geheele Vaard en Koophandel deezer Landen, waar aan derzelver „ welvaard zo onmiddelyk verknogt was; „ te eenemaal bederven zou." — Ingekomene berigten uit *Engeland* hadden hun doen zien, dat men zich daar omtrent

IV. BOEK. 1780.

de nu opgebragte Schepen, weder zoo tragten te behelpen, met de meermaals voorgewende Noodzaaklykheid der omſtandigheden, en niet onwaarſchynlyk de verregaande onregtmaatigheid zou tragten te bekleeden, met eene aanbieding om de opgebragte Koopmanſchappen, tegen betaaling der Waarde en Vragtpenningen te koopen en over te neemen. Doch, merkten zy aan, „ dat, door zodanig eene aan„ bieding, en 't volbrengen van dezelve, „ in geenen deele wierd weg genomen, „ de openbaare ſchennis van het Tractaat „ en de verregaande ſmaadheid der Vlag„ ge van deezen Staat betoond, als mede „ dat zy zich te leur geſteld vonden, in „ het volbrengen hunner aangegaane wet„ tige handelverbintenisſen. Dat ook „ deeze de willekeurige ſchikking, over „ het goed van 's Lands Ingezetenen niet „ alleen, maar ook over dat van hunne „ Vrienden, 't welk in hunne Schepen „ gelaaden was, (ondanks den ſchyn van „ billykheid, waar mede men dezelve „ tragtte op te cieren,) niet naliet eene „ daad van eigendunkelyke Overheerſching „ te zyn, voor eene vrye en onafhange„ lyke Mogenheid ondraaglyk; dat naar „ maate *Engeland* altoos meester zou zyn, „ om die Noodzaaklykheid, waar in het „ zegt zich te bevinden, *naar eigen goed„ dunken* uit te breiden, liet onderwerpen „ aan deeze onredelyke verkiezing, „ den geheelen ondergang van onze Scheep„ vaard, en vooral van dat gedeelte, 't

„ geen

„ geen gelegen is in de bediening van „ Vreemden, die gewoon zyn van *Hol-* „ *landſche* Scheepsgelegenheid, tot het „ vervoeren hunner Goederen gebruik te „ maaken, ten onvermydelyken gevolge „ zou hebben." — Verzoekende, dat het hun Hoog Mogenden behaagen mogt, niet alleen by de Kroon van *Groot-Brittanje* te doen aanhouden, op de daadlyke en onmiddelyke Vrylaating der tegen allen Regt genomene en opgebragte Schepen en Laadingen geheel kosten ſchadeloos; maar ook om Hoogstderzelver raadpleegingen, tot het verleenen van eene behoorlyke en Onbepaalde Beſcherming, des algemeenen en geoorloofden Handels, zo ſpoedig mogelyk, tot een volkomen Beſluit te brengen, en wyders zodanige kragtige maatregelen te beraamen, als zy, naar derzelver hooge Wysheid, tot handhaaving van eene vrye en onbelemmerde Zeevaard, en van de Vryheid en Eer van den Staat zouden mecnen te behooren. Dit Verzoekſchrift by de Algemeene Staaten ingeleverd, ging vergezeld van een ander aan Staaten van *Holland*, gerigt om derzelver ondersteuning in deeze zaak te verwerven (*).

Raadſlag der Admiraliteits-Collegien over het aanranden des Convoys.

Omtrent gelyktydig hadden de Admiraliteits-Collegien, ter tafel van hunne Hoog Mogenden een Raadſlag gebragt, wegens het aanranden van het *Hollandſche* Convoy onder den Graave VAN BYLANDT.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 160.

IV. BOEK. 1780.

't Kwam deezen voor, „ dat alle Inſchikkelykheid, welke hunne Hoog Mogenden „ tot nu toe hadden plaats gegeeven, in zo „ verre zelfs van buiten eenige verpligting, wel eenig onderſcheid te hebben „ willen maaken tuſſchen het begeleiden „ van Masten en zwaar Scheepstimmerhout, alleen geſchikt tot Oorlogſchepen „ en andere Scheepsmaterialen tot gebruik „ van allerlei Schepen, mitsgaders de eerſte Stoffen, waar uit dezelve gemaakt „ konden worden, met oogmerk, om, „ door deeze toegeevenheid ten minſten „ voor te komen, zodanige beledigingen, „ als 't Convoy van den Schout- by Nagt „ Graave VAN BYLANDT, nu bejegend „ waren, naa den aanval op 't zelve en „ de opbrenging van negen Koopvaarders, „ daar toe behoorende, nu vervallen was, „ en niet langer plaats kon hebben; maar „ dat, integendeel, alle Goederen, by „ Tractaaten niet erkend voor Contrabande Waaren, zonder eenig onderſcheid, hoe ook genaamd, behoorde onder Convoy en Beſcherming van den „ Staat, genomen te worden, en vervolgens zyne Hoogheid verzogt, om de „ bevelvoerende Officieren van 's Lands „ Schepen en Esquaders te gelasten, alle „ dezelve Goederen, zonder uitzondering, „ op een gelyken voet, te doen behandelen en beſchermen."

Wyders dat den Heer VAN WELDEREN behoorde te worden aangeſchreeven, om ten Hove van *Groot-Brittanje* te vertoonen, „ dat

„ dat hunne Hoog Mogenden op 't ge-
„ voeligst waren aangedaan, op 't verneemen der tydinge wegens den aanval op
„ 't Convoy, onder den Schout- by Nagt
„ Graave VAN BYLANDT, door den
„ Commandeur FIELDING, zo 't ſcheen,
„ met een bepaald oogmerk daar toe uitgezonden. Dat zy zich ten hoogſten
„ moesten beklaagen, over den ſmaad
„ hunner Vlagge aangedaan, en op 't
„ ſterkſte aandringen, op eene vaardige en
„ voldoende herſtelling van zo merkelyken grief. —— Dat zy zich geenzins
„ hadden kunnen voorſtellen, dat hun
„ zulks zou bejegenen van zyne Majeſteit,
„ met wiens Ryk zy, zints zo veele Jaaren, de eere hadden in Vrede en Vriendſchap te weezen, en byzondere Tractaaten te hebben, nauwkeurig bepaalende, welke Goederen al of niet aan
„ elkanders Vyanden mogten worden toegevoerd, onder welker lommer de Zeevaard der Ingezetenen niet alleen veilig
„ behoorde te weezen, maar althans geen
„ aanſtoot moest lyden; een Scheepvaard, welke door de beſcherming van
„ de Vlag van den Staat verzekerd is te
„ weezen in den Regel der Tractaaten,
„ veel minder de Vlag van eene Onafhanglyke Mogenheid, alleen gebruikt in de
„ wettige beſcherming van een onbetwistbaar Regt, hunnen Ingezetenen by een
„ plegtig Tractaat toegekend. —— *Dat*
„ *hunne Hoog Mogenden niet wisten aan zyne Majeſteit, eenige reden tot zulk eene*

IV. BOEK. 1780.

„ *gewelddaadige handeling gegeeven te hebben*,
„ dat zy, geduurende de tegenwoordige on-
„ lusten, de doorſteekendſte blyken gegee-
„ ven hadden van hunnen yver, zorge, en
„ oplettenheid om zyne Majeſteit hunne ag-
„ ting te betoonen, Hoogstdeszelfs Vriend-
„ ſchap aan te kweeken, en zelfs alle ge-
„ ſchillen en zwaarigheden, door middel
„ van onverſchuldigde ſchikkingen, te
„ vermyden. — Dat het, even daar-
„ om, hunne Hoog Mogenden des te ſter-
„ ker griefde, dat zyne Majeſteit hadt
„ kunnen goedvinden, op bovengemelde
„ wyze allen eerbied voor de Vlag van den
„ Staat te verzaaken, en dezelve door
„ eene overmagt van Schepen te doen aan-
„ taſten, om van onder derzelver beſcher-
„ ming weg te neemen Schepen met Hen-
„ nip gelaaden, aan welke het Tractaat
„ van MDCLXXIV., onder andere een
„ vrye overvoering naa de Landen van de
„ Vyanden zyner Majeſteit toekende."

„ Dat wel zyne Majeſteit aan hunne
„ Hoog Mogenden hadt doen te kennen
„ geeven, deszelfs begeerte, dat die en
„ ſoortgelyke Goederen niet onder Con-
„ voy zouden worden genomen; maar dat
„ zy, by voorgaande Vertoogen, aan
„ welke zy als nog zich ten ſterkſten
„ moesten houden, hadden doen voor-
„ draagen, de onmogelykheid om van den
„ Handel in dergelyke Waaren af te zien,
„ uit de geſteltenis van den Handel dee-
„ zer Landen afgeleid, en de noodzaak-
„ lykheid om by aanhoudenheid daar aan de

„ noo-

„ noodige beſcherming te verleenen; by een
„ ander Vertoog, het Regt uit de Tractaa-
„ ten en byzonder dat des Jaars MDCLXXIV.,
„ beweezen, en teffens voorſpeld de
„ gevolgen, die, by verdere voortzet-
„ tinge van den eisch, om de *Convenien-*
„ *tie* meer te doen gelden, dan het *Regt*,
„ en de duidelyke Tractaaten, te wagten
„ waren, en vervolgens in dien eisch nooit
„ hadden toegeſtemd, en 't zelve ook niet
„ konden doen."

„ Dat Hunne Hoog Mogenden, daar-
„ om, op het yverigſte, moesten aandrin-
„ gen, dat zyne Majeſteit de Sche-
„ pen, die onder 't Convoy geweest
„ waren, in welken zy vertrouwden dat
„ geene Contrabanden zouden gevonden
„ worden, ten ſpoedigſten, kost en ſcha-
„ deloos zou ontſlaan, hunne reis doen
„ vervorderen, en eene voegelyke vol-
„ doening aan hunne Hoog Mogenden
„ geeven, wegens de belediging der
„ Vlagge van den Staat; en de noodige
„ verzekering, voor 't vervolg, dat zyne
„ Majeſteit de Vlag voortaan ongemoeid,
„ zou laaten en den Handel en Scheep-
„ vaard der Ingezetenen, in 't vreedzaam
„ genot van de Regten, die de Natuur en
„ 't Regt der Volken hun gaven, aan
„ hun verzekerd by Tractaaten; terwyl zy
„ niet anders konden doen dan den Han-
„ del van 't Gemeenebest, zo veel in hun
„ vermogen was, beſchutten, en zich,
„ in 't vervolg, te houden aan het Trac-
„ taat des Jaars MDCLXXIV, en *alle*

IV. BOEK.

1780.

„ *Waaren, zonder onderſcheid, daar by* „ *niet voor Contrabande erkend, zo veel hun* „ *vermogen toeliet, te beſchermen* (*)."

Holland en *Friesland* ſtemmen 'er in toe. Dezelve by voorraad, na *Engeland* gezonden.

Een Raadſlag van zo veel nadruks, en zo wel gepast op de omſtandigheden, ſcheen eene vaardige toeſtemming te moeten erlangen; de Afgevaardigden van *Holland* omhelsden dien terſtond, zo als dezelve was uitgebragt: terwyl die der andere Gewesten, denzelven overnamen; om des nader te raadpleegen. Onvoegelyk was het zo lang te zwygen, als het waarſchynlyk zou aanloopen, eer de gevoelens der byzondere Gewesten inkwamen: weshalven men beſloot, by voorraad, en hangende de raadpleegingen der overige Zes Bondgenooten, uit naam der Algemeene Staaten, hoofdzaaklyk den Koning van *Groot-Brittanje*, te laaten aanzeggen, 't geen de Raadſlag der Admiraliteits-Collegien inhieldt (†). —— Eer Sprokkelmaand op den zeventienden van welke, dit Beſluit genomen werd, ten einde liep, leverden Staaten van *Friesland* hun gevoelen op dit ſtuk in, geheel zamenſtemmende met den Raadſlag der Admiraliteits-Collegien, en last geevende aan hunne Afgevaardigden, om met de andere Bondgenoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 174.

(†) Beginnende van de Woorden *Wyders, dat den Heer* VAN WELDEREN enz. Ook hadt men de met andere Letteren gedrukte woorden, *dat hunne Hoog Mogenden niet wisten* enz., als mede den laatſten volzin, *en alle Waaren zonder onderſcheid*, enz. agter wege gelaaten.

hooten in te ſtemmen, ten einde tot het verleenen van een Onbepaald Convoy voor alle Schepen, niet belaaden met Goederen, uitdruklyk by de Tractaaten voor Contrabande erkend, mogt beſlooten worden (*).

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, verwylde niet met dit ſtuk aan Lord STORMONT, ſchriftlyk mede te deelen, en by monde aan te dringen. Schoon deeze als nog geen antwoord kon geeven, liet hy niet naa deezer gelegenheid aan te grypen om te reppen, van de onzekerheid waar in men *Engeland* liet, door, op de herhaalde eiſchen van Hulpbenden, niets te beſluiten, of het de *Vereenigde Gewesten* moest aanzien als eene Mogenheid, die en *Vriend* en *Bondgenoot*, of als eene die wel *Vriend*, maar ſlegts *Onzydig* was; verder zich beroepende op het veel beduidend en verreziend geſprek, met den *Nederlandſchen* Staatsdienaar, eenigen tyd geleden gehouden (†). Aldaar megedeeld.

Lord STORMONT beantwoordde, by eenen Brieve, den zestienden van Lentemaand gedagtekend, de klagten des Gemeenebests, op zodanig eene wyze als men te gemoet gezien hadt. Naa de oude en zo dikmaals herhaalde betuigingen der genegenheid des Konings tot de *Vereenigde Gewesten*, van diens verwondering en leedwee- Door Lord STORMONT beantwoord.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 427.
(†) Zie hier boven bl. 263.

IV. BOEK. 1780.

weezen, over het *begunſtigen* van 't ver-
voer der Scheepsgereedſchappen na de
Havens van diens Vyanden, vaart hy voort
tot de hoofdzaak in deezen toetreedende.
„ Zyne Majeſteit heeft herhaalde Vertoo-
„ gen gedaan, omtrent de *Convoyen* de on-
„ gelegenheden aantoonende, die daar uit
„ zouden kunnen voortſpruiten, als me-
„ de de noodzaaklykheid en regtmaatig-
„ heid van het doorzoeken aller Koopvaar-
„ dyſchepen, verdagtlyke Waaren voe-
„ rende: een *Doorzoeken*, in alle ſoortge-
„ lyke gevallen, gebruiklyk en erkend by
„ 't Verdrag, zelfs des Jaars MDCLXXIV.
„ De Bevelen aan de Heer FIELDING
„ gegeeven zyn, in alle opzigten, over-
„ eenkomſtig geweest met dat gebruik,
„ en hy heeft dezelve ſtipt agtervolgd.
„ Maar, wanneer hy tot het doen der
„ Doorzoeking Sloepen, naar inhoud van
„ het Verdrag zondt, heeft de Schout-
„ by Nagt Graaf VAN BYLANDT op
„ dezelven doen ſchieten, ſchoon zy
„ 's Konings Vlag voerden, en ſtelde zich
„ dus aan als *Aanvaller*. — Het is alleen
„ die gemaatigdheid, welke alle de tree-
„ den van zyne Majeſteit beſtuurt, dat
„ de Koning zich tot dus verre onthouden
„ heeft, van over die daad van Vyand-
„ ſchap of rechtſtreekſche ſchennis van
„ dat zelfde Verbond, welks Voorregten
„ gy, Myn Heer! inroept, te klaagen,
„ Zonder hier in eenig onderzoek te tree-
„ den, wegens het misbruik van dat Ver-
„ bond, tegen 't welk myn Hof zich ſteeds
„ ver-

„ verklaard heeft, is het genoeg op te merken, dat eene dergelyke inroeping volſtrekt niets is, op een tyd, dat men het Verbond, op 't welk men zich beroept openlyk, en op uitdruklyken last van hunne Hoog Mogenden, heeft geſchonden. De Schout- by Nagt heeft buiten twyfel niet gehandeld, dan ingevolge van zynen Lastbrief, welken hy heeft ontvangen, en het Vertoog, 't geen gy my hebt overgegeeven, verre van zyne handelwyze te laaken, regtvaardigt dezelve. ——— Ik zal u hier niet herinneren, 't geen ik de eer gehad heb u mondeling te zeggen. Dit is te minder noodig, daar de Gezant van den Koning bevel heeft, om aan hunne Hoog Mogenden, een Vertoog over te handigen, waar in zyn Majeſteit zyne gevoelens en voorneemen op de vriendlykſte, maar teffens klaarſte en duidelykſte wyze, ontvouwt (*)."

In dit Antwoord vindt men geen beſcheid, altoos op de te rugvraage der Schepen, onder de Vlag van den Staat genomen; doch genoeg kon men 'er uit opmaaken, dat ze als met regt opgebragt aangemerkt wierden. Ook was men in *Engeland* zo verre, van op de wedergave dier Schepen, en het herſtellen der grieven den Staat aangedaan, te denken, dat men die Schepen in beſlag hieldt, en van 's Konings we-

Aanmerkingen op dit Antwoord.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 431.

IV. BOEK. 1780.

wege voor den Regter, regterlyke eischen tegen de eigenaars en belang hebbenden ondernam, en vonnisſen van verbeurtverklaaring over eenige velde. Met deeze in 't breede op te haalen, zouden wy bladzyden met de tergendſte onwaarheden, en ſchamperſte taal gevuld volſchryven: bladzyden zo lastig voor ons als verveelend voor den Leezer; doch wy kunnen niet nalaaten, eenige trekken uit die Regtshandelingen en Vonnisſen te ontleenen, om ten blyke te dienen, van de Geestgeſteltenis toen in *Engeland* heerſchende, waar aan men, als een zamenmengzel van Haat, Boosheid, List, Bedrog, Valschheid en ſmaadende Verguizing, geen te ſnooden naam kan geeven.

Hoe men in *Engeland* over de opgebragte Schepen dagt en vonniste.

Men beweerde, dat het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. „ door het gedrag „ van den Schout- by Nagt BYLANDT „ verydeld was; dat de *Hollanders eerſt* „ geſchooten hadden, en dat 'er verſchei„ de ſchooten daar naa geſchiedden; zo „ dat het in de daad een gevegt geweest „ was, dat of zulks *ernſtig*, of alleen „ *welſtaans* halve geſchied ware, zulks „ het Hof niet raakte: dewyl BYLANDT „ door het weigeren van het onderzoeken „ der Schepen onder zyn Convoy, zich „ ſchuldig gemaakt hadt aan een inbreuk „ van het vyfde Artykel diens Tractaats. „ Dit gedrag moet veronderſteld worden „ geſchied te weezen, volgens zyne be„ velen van de Algemeene Staaten, en zyn „ Vlag geſtreeken hebbende, was hy en

„ zyn

„ zyn Esquader aan te merken, als in vy-
„ andlykheid genomen. 'Er viel geen
„ twyfel of hy zou, hadt hy alleen een
„ Konings Kotter, in plaats van eene Vloot
„ ſterker dan de zyne ontmoet, die, volgens
„ zyn pligt, de Schepen hadt willen onder-
„ zoeken denzelven in den grond geboord
„ hebben. —— Het ſchieten was eene vol-
„ komene vernietiging van het Tractaat.
„ Het Convoy hadt de *Engelſchen* bevoch-
„ ten, en, zo dat geſchiedde op last van de
„ Staaten, dan verklaarden zy, door den
„ mond van hun Kanon, dat *Groot-Brit-*
„ *tanje* zyn wederzyds aandeel in 't meer-
„ gemelde Tractaat niet zou hebben, welks
„ uitvoering door het losbranden op den
„ Boot van FIELDING verboden was."

„ Alle Zee-Tractaaten," dus ſprak Sir JAMES MARIOTT, die zich, als 't ware beklaagde, dat hy over eene zaak hoeda-nig 'er nooit in de Geſchiedenis des *En-gelſchen* Volks voorviel, uitſpraak moest doen, „ tuſſchen twee in Vriendſchap
„ zynde Mogenheden maaken maar één
„ Wetboek, eene onverdeelbaare veréé-
„ niging uit, zy zyn, (zo men zich van
„ zulke heilige woorden bedienen mag,)
„ de *Bybel*, het *Boek* of *Testament* der
„ overeenkomst tuſſchen Volk en Volk,
„ 't welk ongeſchonden gehouden moet
„ werden als een zamenſtel, van 't welk
„ men geen deel kan verbreeken, zonder
„ het geheel van één te ſcheiden. De
„ *Hollandſche* Onderdaanen hebben, by
„ Tractaat, byzondere Voorregten boven

„ die

VI. BOEK. 1780.

„ die van eenig ander Land; maar, indien
„ zy zich niet naar het Tractaat gedraa-
„ gen, moeten zy niet als *Hollanders*;
„ doch als algemeen Onzydigen worden
„ aangemerkt. — 't Kon nooit de mee-
„ ning der Verdragmaakende Partyen wee-
„ zen, dat de Koopvaardyschepen der
„ Onderdaanen van de Heeren Staaten,
„ Vragtschepen zouden worden in dienst
„ van den Koning van *Frankryk*, noch dat
„ de Oorlogschepen van de Staaten als *zyn*
„ Convoy zouden dienen: men kon zich
„ geen verontwaardigender begrip, dan
„ dit van de Souveraíniteit der Staaten
„ vormen. Het denkbeeld van 't verlee-
„ nen van Convoy voor *alle Hollandsche*
„ Schepen, naa een Haven van den Vy-
„ and bestemd, is erg, en klimt, wanneer
„ die verleening vergezeld gaat met bevel
„ om te wederstaan, tot die hoogte, dat
„ men alle middelen van openbaar Regt,
„ door die daad zelve, verwerpt, — mid-
„ delen die goedgevonden waren, tot
„ voorkoming der gevolgen, daar uit ont-
„ staande, dat Onzydigen, by openlyke
„ daaden, zich als Partyen in een Oorlog
„ mengden. — BYLANDT moest niet
„ geschooten, maar eene minzaame onder-
„ handeling voorgeslaagen, en de Schip-
„ pers der *Hollandsche* Vragtschepen bevo-
„ len hebben, aan boord van den *Engel-*
„ *schen Commandeur* te gaan, om hunne
„ Zee-brieven en Los-cedels te vertoonen.
„ 't Gevolg van zyn tegenstand is, der-
„ halven, schoon ik het Tractaat niet al-

„ ge-

„ gemeen ydel verklaar, egter, ten op-
„ zigte van elk Schip, ten tyde van den
„ wederſtand genomen, door 't gedrag
„ VAN BYLANDT, verydeld. — Zich
„ in vyandlykheden in te wikkelen, was de
„ weg niet om den Koophandel te beſcher-
„ men, en zy, die den Staaten verzogten
„ zulk een Convoy te verleenen, waren
„ veel eerder Partytrekkende *Americaa-*
„ *nen*, of listige *Franſche* Staatkundigen,
„ dan hartlyke en zuivere *Hollanders*, en
„ wezenlyke Vrienden van hun Vader-
„ land: in 't welk zeker nog te veel braa-
„ ve Lieden waren, dan dat het met de
„ daad een Land wierde, afhangelyk van
„ den *Franſchen* Koning, en diens daar
„ verblyvenden Staatsdienaar. —— Al
„ de Geleerdheid VAN DE GROOT en
„ BYNKERSHOEK, in hunne onderſchei-
„ dingen en wederonderſcheidingen van
„ Waaren, voor Contrabanden gerekend,
„ was belachlyk, en maakte een vertoon in
„ 't ſchryven. — En met opzigt tot de Blo-
„ kaade, elke Vyandlyke Haven was ge-
„ blokkeerd, ten aanziene van dat Onzy-
„ dig Schip, 't welk, Krygsbehoeften in
„ hebbende, aangehouden en belet wordt
„ 'er binnen te komen. 't Komt 'er wei-
„ nig op aan, waar de Blokaade gemaakt
„ wordt, over 't *Kanaal*, te *Doevres*, of
„ te *Brest*, of te *Orient*, wie gevat wordt
„ is geblokkeerd. *Groot-Brittanje* fluit,
„ wegens de Eilandlyke ligging, natuur-
„ lyk op alle Havens van *Spanje* en *Frank-*
„ *ryk*: het heeft een Regt om zich met

IV. BOEK. 1789.

„ die ligging, als de gaaf der Voorzienig-
„ heid te bevoordeelen." Welk een on-
beſchaamdheid! welk een ydel gezwets!

Op een *Fransch* Papier, aan boord van een der Schepen, ſtrekkende om 't zelve te verzekeren van de voordeelen door den Koning van *Frankryk*, toegeſtaan aan de *Hollandſche* Schepen, en byzonder die van *Amſterdam*, hadt men 't zeer gelaaden: en werden die Vryheden in dit beſpotlyk licht geſteld. „ Het Reglement ten voor-
„ deele van de Stad *Amſterdam*, was erger
„ dan een Familie-Verbond: naardien,
„ zo de Stad *Amſterdam*, als een Publiek
„ Lichaam, de gunſten van *Frankryk* aan-
„ nam, zulks in de daad een Verdrag van
„ Verbintenisſe, was tuſſchen de Kroon
„ van *Frankryk* en de Regenten van *Am-*
„ *ſterdam*, afgeſcheiden en onafhanglyk
„ van de Algemeene Staaten, en van hun-
„ ne overige Landgenooten. Wie 'er zich
„ van bedienden, waren, in dit geval, geen
„ *Hollanders*, vervreemd van de Staaten,
„ en genaturaliſeerde *Franſchen*. Het
„ *Franſche* Hof maatigde zich een Regt en
„ Zeemagt in *Holland* aan, beledigend
„ voor de Onafhangelykheid der Staaten.
„ — De Franſche *Commisſaris der Ma-*
„ *rine* in *Holland* *Monſieur* BOTEREAU,
„ veſtigde, door een byzonderen last,
„ een Comptoir van Bevoorregting in 't
„ midden van den Staat, met een ſoort van
„ geregtelyk gezag. Even als de Commis-
„ ſie-winkels van 't Congres, door FRANK-
„ LIN, DEAN, en co, geopend zyn, in-

„ zon-

„ zonderheid voor de *Americaanſche* Kaa- IV.
„ pers, en de *Lettres de Marque*, is het, BOEK.
„ om het algemeen te dienen, aan den
„ *Fransch-Hollandſchen* Koopman BOTE- 1780.
„ REAU vergund, onder het gezigt van
„ het Stadhuis van *Amſterdam*, een Win-
„ kel open te zetten van *Certificaaten* en
„ en *Franſche Bevoorregtingen*. —— De
„ Vonnisvellingen van deezen Dag, zul-
„ len toonen wat lot weinige misleide
„ Menſchen verdienen van 't Natuurlyk
„ Regt, en van dat der Volken; daar zy
„ het groot lichaam hunner Medeburge-
„ ren, en de Onderdaanen van de Staaten
„ verlaaten, op eene haatlyke wyze on-
„ derſcheiden door gunſten van *Frank-*
„ *ryk*, onzeker in derzelver duur, listig
„ in derzelver oogmerk, en ſtrekkende om
„ de Verbintenis der Republiek te ver-
„ breeken, haare levensgeesten aan te tas-
„ ten, door de zaaden van Oneenigheid,
„ Oproer, en Opſtand, onder haare In-
„ woonders, te ſtrooyen: zo als *Frankryk*
„ gedaan heeft in de *Britſche Americaan-*
„ *ſche* Volkplantingen, en onder andere
„ Volken, in hoop om daar door een ry-
„ ken Oogst in te zamelen (*)." Niet vreemd dat iemand, die het Regt met zulke laage ſpotternyen en haatlyke ſcheldnaamen door mengt, van een DE GROOT en BYNKERSHOEK de walg ſteeke!

Wanneer de Verbeurtverklaaringen der Laa- Welke uitwerkingen zulks hier te Lande baarde.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 248. enz.

IV. BOEK. 1780.

Laadingen van zo veele Schepen; de eischen van nader berigt, wegens het daar in bevonden yzer; het uitſtellen van het lot der Schepen zelve, tot dat nadere Seinbrieven, en andere Zeepapieren, waren ten vooríchyn gebragt; het verbeurd verklaaren van andere Schepen met derzelver Laadingen; en van zommigen, zo verre *Amſterdamſche* Kooplieden daar in belang hadden, terwyl men andere Schepen, die niet onder 't Convoy geweest waren met Hout gelaaden, op het voortbrengen der Paspoorten, hadt vrygeſprooken, ſchoon men de Laading, tegen betaaling der Waarde, hadt overgenomen, het ſtuk der Vragtgelden en Legdagen onbeſlist laatende, hier te Land bekend werden, met alle die en meer ſchamperheden, by het ſtryken dier Vonnisſen, welke wy tot ſtaaltjes geboekt hebben, veroorzaakte zulks een heftig misnoegen, over deeze willekeurige handelwyze, en volſtrekte aanmaatiging van Regtsgebied over de vrye Zee, gevoegd by den hoon de Vlag van den Staat voor 't oog van geheel *Europa* aangedaan. Elk rechtgeaart *Nederlander* kookte het bloed in de aderen. De Kooplieden en Zeehandelaars, zagen hunne zaaken, welker herſtel zy verhoopten, nog ſterker ten agteren gaan. Voorheen hadden zy, (hoe zeer verongelykt,) vergoeding van de Admiraliteit in *Engeland* ontvangen, de Waarde, Vragt en Legdagen genooten; dan nu vonden zy zich verlegen, waarom het *Geleide* en de *Beſcherming* der Vlagge

van

van hun Souverain, hun tot een *Misdaad* kon worden toegerekend, geſtraft met de Verbeurtverklaaring van Schepen en Goederen.

Eenige Kooplieden, Bockhouders, Reeders en Aſſuradeurs te *Amſterdam*, waren weder genoodzaakt de toevlugt tot 's Lands Vaderen te neemen, met een breed uitgewerkt Verzoekſchrift: waar in zy de gehoudene handelwyze der *Engelſchen* aan de gronden van het Natuur- en Volksregt, en van de Verbonden, toetſten, en wel verre van zich in te laaten tot het wederleggen der ſmaalende en ſpottende trekken in de geſtreeke Vonniſen, op eene bedaarde en beredeneerde wyze toonden, hoe ongegrond de meestſchynende bewysredenen waren: wel te regt aanmerkende, „ dat deeze Uitſpraak mogelyk „ het eenig voorbeeld in de Geſchiedenis„ ſen van alle Eeuwen uitleverde, in 't „ welk men het verleenen der Beſcher„ ming van een Souverain aan deszelfs „ Onderdaanen tot een Misdaad hadt aan„ gerekend." Zy verzogten, dat hunne Hoog Mogenden, hun goed Regt geliefden te handhaaven en voor te ſtaan, en, door zodanige kragtdaadige middelen als zy, zouden vermeenen meest geſchikt en toereikende te zyn, te bewerken, dat, met te niet doening der Uitſpraaken van het Admiraliteits Hof te *Londen*, hun de tegen allen behooren genomene en opgebragte, en tegen alle Regten verbeurdverklaarde Schepen en Laadingen, kosten ſchadeloos,

Kooplieden van *Amſterdam* leveren des een Verzoekſchrift in.

IV. BOEK. 1780.

en met vergoeding van alle kosten, schaden en intresſen, door derzelver ophouding geleden, ontſlaagen en aan derzelver Eigenaaren te rugge gegeeven wierden. — Voorts dat tegen de geduurige inbreuken en geweldenaaryen der *Engelſchen*, zodanig een Beſluit mogt genomen worden, als zy, tot bereiking van dit oogmerk, en tot handhaaving van de Eer des Gemeenebests, in het tegenwoordig tydsgewrichte zouden vermeenen te behooren (*). Hoe weinig vrugts zulks deedt, en hoe gelyk de *Engelſchen* aan zich zelven bleeven, in het voortzetten der onregtmaatigſte geſtreekene Vonnisſen, zullen wy naderhand ontdekken, in de ſchandvolle bladeren onzer Geſchiedenisſe.

Dringend Veroog van YORKE, den 21 Maart om Hulpbenden.

Lord STORMONT hadt zich, in zyn jongst gezonden Brief aan den Graave VAN WELDEREN (†), beroepen op een Vertoog, 't geen 's Konings Afgezant by de Staaten ſtondt in te leveren. Hy gaf het over den één- en twintigſten van Lentemaand. Behalven het ophaalen der oude Bezwaaren, en klagten over het uitſtellen van het antwoord op de gevraagde Hulpbenden, merkte hy aan, „ U Hoog „ Mogenden hebben, zonder agt te gee„ ven op de herhaalde voorſtellingen, „ zo openbaare als geheime, wegens de „ Convoyen, niet alleen die Convoyen „ toe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 281. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.

„ toegeſtaan tot verſcheide ſoorten van
„ Scheepsbehoeften; doch, daarenboven,
„ uitdruklyk goedgevonden, dat een ze-
„ ker getal Oorlogſchepen zich gereed
„ moest houden, om, in 't vervolg,
„ Scheepsbehoeften van allerlei ſoort, na-
„ de Havens van *Frankryk* beſtemd, te
„ geleiden. —— Dit Beſluit, en de Be-
„ velen aan den Schout by Nagt VAN
„ BYLANDT gegeeven, om zich met ge-
„ weld te verzetten tegen het doorzien-
„ der Koopvaardyſchepen, hebben het-
„ toeval te wege gebragt, 't welk 's Ko-
„ nings Vriendſchap zeer gewenscht hadt
„ te voorkomen: maar 't is bekend dat
„ die Schout by Nagt, volgens zyn Last-
„ Brief, het *eerst* geſchooten heeft op
„ Booten, de *Engelſche* Vlag voerende,
„ en afgezonden, om, volgens de wyze,
„ by het Verbond van MDCLXXIV. voor-
„ geſchreeven, de Doorzoeking te doen.
„ Het is dan een openlyke Aanval, eene
„ rechtſtreekſche Schending van hetzelfde
„ Verbond, 't welk U Hoog Mogenden
„ ſchynen aan te merken als het heiligſte
„ van allen. Zyne Majeſteit heeft vooraf
„ herhaalde voorſtellingen gedaan, we-
„ gens de noodzaaklykheid en regtmaatig-
„ heid deezer Doorziening, in alle over-
„ eenkomſtige omſtandigheden gebruikt,
„ en by het Verbond volkomen gewet-
„ tigd. Men was te *Londen* onderrigt, dat
„ 'er in *Texel* veel Schepen, met Scheeps-
„ behoeften, en vooral met Masten en
„ groot Scheepstimmerhout gelaaden,

IV. BOEK. 1780.

„ zeilvaardig lagen om na *Frankryk*, het „ *Hollandſche* Convoy *agter na*, of *onder* „ *'t zelve*, te vertrekken. De uitkomst „ heeft maar al te wel de waarheid dier „ Berigten beweezen: dewyl 'er van die „ Schepen onder 't Convoy zelve geweest „ zyn. Het grootſte getal is ontſnapt en „ heeft aan *Frankryk* een kragtdaadigen „ onderſtand, waar aan het groot gebrek „ hadt, toegebragt. Terwyl hunne Hoog „ Mogenden dus den Vyanden van den „ Koning hulp toebragten, met de ver„ voering dier onderſteuningen te begun„ ſtigen, hebben zy eene zwaare Boete „ den Onderdaanen van de Republiek op„ gelegd, om hun af te houden van Lee„ vensmiddelen te *Gibraltar* te brengen, „ offchoon die Plaats begreepen is in de „ algemeene Guarantie aller *Brittanniſche* „ Bezittingen in *Europa;* en offchoon, in „ denzelfden tyd *Spanje* den Koophandel, „ op eene zeer beledigende en onvoor„ beeldige wyze, belemmerde."

„ Het is niet alleen by deeze gelegenheid, „ dat het gedrag van U Hoog Mogenden te„ gens den Koning en tegen de Vyanden van „ zyne Majeſteit, op eene verbaazende „ wyze, in de oogen van de onpartydige „ wereld, met zich zelven ſtrydt. Nie„ mand is onkundig van het geen 'er is „ voorgevallen in de al te welbekende „ zaak van PAUL JONES. De verſchui„ ling aan dien Zeerover toegeſtaan, was „ rechtſtreeks ſtrydig met het Verbond „ van *Breda*, des Jaars MDCLXVII. en

„ zelfs

„ zelfs met het Plakaat van Hunne Hoog
„ Mogenden van den jaare MDCCLVI.
„ Nog meer, hoewel U Hoog Mogen-
„ den, een volſtrekt ſtilzwygen gehou-
„ den hebben, en het nog doen op de
„ billyke Eiſchen van zyne Majeſteit,
„ hebben zy zich, op de enkele Vraag van
„ de Vyanden van den Koning, gehaast
„ om hun van eene volſtrekte en Onbe-
„ paalde Onzydigheid te verzekeren, zon-
„ der eenige uitzondering van de oude
„ Verbintenisſen der Republiek op de
„ plegtigſte Verbonden gegrond. Nog-
„ thans wil de Koning zich overreed hou-
„ den, dat, alles wat 'er gebeurd is, min-
„ der toe te ſchryven zy aan de weezen-
„ lyke voorneemens van U Hoog Mogen-
„ den dan aan de Kunſtenaaryen zyner
„ Vyanden, die, naa tweedragt tusſchen
„ de Leden van den Staat verwekt te heb-
„ ben, beurtlings met Bedreigingen en
„ Beloften, hun tegen derzelver Natuurly-
„ ke Bondgenooten zoeken aan te zetten."

„ Zyn Majeſteit kan niet gelooven,
„ dat U Hoog Mogenden het Beſluit ge-
„ nomen hebben om van een Systema af
„ te zien, dat het Gemeenebest, zedert
„ meer dan éene Eeuw, met zo veel roems
„ en luisters gevolgd heeft. Maar, in-
„ dien het Beſluit van U Hoog Mogenden
„ zodanig ware, indien zy bepaald had-
„ den van het Bondgenootſchap met
„ *Groot-Brittanje* af te zien, met te wei-
„ geren de Verbintenisſen van 't zelve
„ na te komen, zou 'er uit dit Beſluit een
„ nieuwe toeſtand van zaaken ontſtaan.

IV. BOEK. 1780.

„ De Koning zou deeze verandering met
„ een gevoelig Leedweezen zien; maar
„ derzelver gevolgen zouden noodzaak-
„ lyk en onvermydelyk zyn. Wanneer
„ de Republiek, door eene daad van U
„ Hoog Mogenden, ophoudt, Bondgenoot
„ te weezen van zyne Majeſteit, zyn de
„ betrekkingen tuſſchen de beide Volken
„ geheel veranderd, zy hebben geen an-
„ der opzigt, geene andere Verbintenisſen,
„ dan welke 'er plaats hebben, tuſſchen
„ Mogenheden, die in Vriendſchap en On-
„ zydigheid leeven. Alle Verbonden
„ wederkeerig zynde, zo is, indien U
„ Hoog Mogenden hunne Verbintenisſen
„ niet willen naakomen, het gevolg dat
„ die van den Koning ophouden verbinden-
„ de te zyn."

„ Het is op deeze ontegenzeggelyke
„ Gronden dat zyne Majeſteit my bevo-
„ len heeft, op de vriendlykſte, maar te-
„ vens ernſtigſte wyze, te verklaaren, dat
„ indien tegen zyne billyke verwagting, U
„ Hoog Mogenden hem niet, binnen den
„ tyd van drie weeken, te rekenen van
„ den Dag der Overgave deezes Ver-
„ toogs, een voldoend antwoord, wegens
„ de Hulp, zedert acht maanden gevor-
„ derd, geeven. Zyne Majeſteit dit Gedrag
„ als eene verlaating van het Bondgenoot-
„ ſchap van de zyde van U Hoog Mogen-
„ den zal aanmerken, en dus de *Verëénig-*
„ *de Gewesten*, niet anders dan op den
„ voet van andere Onzydige, en niet by
„ Verbonden bevoorregtte Mogenheden,

„ be-

„ beſchouwen, en diensvolgens zonder
„ vertraaging, by voorraad, en tot nader
„ bevel, met opzigt tot hunne Onderdaa-
„ nen, doen opſchorten alle byzondere
„ bepaalingen der Verbonden tusſchen de
„ beide Volken, naamlyk die van het
„ Verbond des Jaars MDCLXXIV., en
„ zal zich alleen houden aan de algemee-
„ ne gronden van het Regt der Volken,
„ 't welk dienen moet ten Rigtſnoer tus-
„ ſchen onzydige en onbevoorregte Mo-
„ genheden (*)."

IV. BOEK. 1780.

Schoon 'er gronds genoeg ware om een Vertoog van dien dringenden en dreigenden aart te wagten uit het geen Lord STORMONT, eenigen tyd geleden, den Graave VAN WELDEREN, mondeling berigt en gelegenheid gegeeven hadt om in geſchrifte te ſtellen, en den Staaten te laaten toekomen (†), leverde dit geen reden op, om over dit ſtuk Staatsgewyze bepaald te handelen; en de Gewesten hadden het overweegen van den aanzoek om Hulpe, zo 't ſchynt, uit wantrouwen omtrend elkander, geſchroomd tot een gezet punt van onderhandelinge te neemen (§). Thans werd hun het korte tydsbeſtek van drie weeken voorgeſchreeven om een bepaald antwoord uit te brengen. Op deezen eisch lieten hunne Hoog Mogenden den

Antwoord der Staaten, tydsuitſtel verzoekende.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 301. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.
(§) Zie hier boven bl. 134.

IV. BOEK. 1780.

den Ridder YORKE aanzeggen, „ dat „ zy, zo ſpoedig mogelyk, aan 't verlan- „ gen van zyne *Groot-Brittanniſche* Ma- „ jeſteit zouden voldoen; doch dat de Re- „ geeringsvorm van dit Gemeenebest niet „ toeliet, binnen den beſtemden tyd, daar „ mede gereed te weezen. Het ingelever- „ de Vertoog was thans het onderwerp „ der Raadpleegingen der onderſcheide Ge- „ westen, welker Beſluiten men eerst moest „ inwagten, dat zy zich verzekerd hiel- „ den, dat zyne Majeſteit, deeze redenen „ overweegende, zich zo ſtrikt niet aan „ den bepaalden tyd zou houden, en hun- „ ne Hoog Mogenden tyd geeven, om „ overeenkomſtig met de Regeeringsge- „ ſteltenisſe, welke zy niet konden ver- „ anderen, te werk te gaan. Ondertus- „ ſchen beloovende de raadpleegingen, „ op dit ſtuk, zo veel mogelyk, te ver- „ haasten."

Dit uitſtel afgeſlaagen.

De Ridder YORKE, weigerde dit Antwoord aan te neemen, en te voldoen aan 't verzoek om 't zelve by den Koning te onderſteunen: „ de bevelen van den „ Koning zyner Meester," gaf hy den Voorzitter der Algemeene Staaten te kennen. „ gedoogden zulks niet, en voor 't „ overige twyfelde hy niet of de Vertoo- „ gen des Graave VAN WELDEREN „ zouden dezelfde kragt hebben, als of „ hy zich met deeze zaak belastte." Dit wilde 't zelfde zeggen als geen kragt al toos: want, wanneer der Staaten Afgezant, in een geſprek met Lord STORMONT, hem van

van dit alles kennis gaf, en de onmogelykheid voordroeg om de Besluiten van alle de Gewesten, op het laatst ingeleverde Vertoog des Gezants YORKE, binnen dien bepaalden tyd, te kunnen hebben, kreeg hy eindelyk tot beschеid, „ dat het Ver„ toog diens Ridders niets behelzende dan „ 't zelfde Besluit des Konings, uitgedrukt „ in eene Verklaaring reeds in Louwmaand „ laastleden gedaan, zyne Majesteit geene „ verandering kon maaken in de vastge„ stelde Tydsbepaaling (*)."

Gevoelens der Zeven Gewesten, over de verzogte Hulpe.

Staaten van *Holland* hadden dit derde Vertoog, om Hulpbenden aanhoudende, niet afgewagt, doch reeds ter Algemeene Staatsvergadering, als hun Besluit ingebragt: „ dat alle Tractaaten tusschen de „ Kroon van *Engeland* en dit Gemeene„ best, tot het verleenen van Hulpe be„ trekkelyk, op de duidelykste wyze, „ zich bepaalden, tot *Europa*, luidende „ de woorden, *Alles egter alleenlyk in de „ Uitgestrektheid van Europa;* dat de bron „ der tegenwoordige Onlusten blykbaar „ in *America* moest gezogt worden; en dat „ het geval der Verbintenisse niet bestaan„ de, deeze op den tegenwoordigen Oorlog „ niet toepasselyk ware: weshalven men, „ huns oordeels, zich van de verzogte „ Hulpe moest verschoonen." —— Het leedt niet lang of *Zeeland* bragt ook zyn gevoelen in, 't geen met veel behoedzaamhe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 313.

IV. BOEK. 1780.

heden omkleed was, en aandrong, om tot voorkoming van allen misverſtand met *Engeland*, in eene Onderhandeling met dat Hof te treeden, verder de zagtſte en beleefdſte bewoordingen voorſchryvende, om de verzogte Hulpe van de hand te wyzen. —— *Utrecht* hieldt het daar voor, dat de Onzydigheid en het behoud van den Staat, behalven andere redenen, voor voldoende konden gehouden worden om zich van de gevorderde Hulpe te verſchoonen; te meer, daar zyne Majeſteit het Belang van zyne Ryken, en de drangreden van Eigenbehoud, als het rigtſnoer zyner verpligtingen hadt opgegeeven. —— Staaten van *Overyſſel*, lieten hunne weigering mede voornaamlyk berusten op de tegenwoordige omſtandigheden, in welken zich het Gemeenebest bevondt. —— *Gelderland* hadt dit byzonder." „ Dat, wanneer „ zyne *Groot-Brittanniſche Majeſteit*, in „ eene ernſtige overweeging zou gelieven „ te neemen, het Regt, 't welk deeze „ Staat hadt, om op de nakoming en ver„ vulling van het Tractaat van Marine „ van den Jaare MDCLXXIV. te blyven „ aanhouden, en op een behoorlyk en „ billyk herſtel van de inbreuken daar te„ gen ondernomen, te blyven aandrin„ gen, zyne *Groot-Brittanniſche Maje„ ſteit* het deezen Staat niet kwaalyk zou„ kunnen duiden, dat, zo lang de Repu„ bliek geene herſtelling of voldoening, „ wegens haare Grieven, en geene verze„ kering voor het toekomende erlangt,

„ Hun-

„ Hunne Hoog Mogenden, volgens alle „ gronden van Regt en Billykheid, het „ Verzoek tot het geſtand doen der Hul„ pe, by een ander Tractaat bepaald, in „ geene overweeging konden neemen, „ maar, tot dien tyd toe, allen onderzoek, „ over het beſtaan of niet beſtaan van het „ geval des Verdrags, moesten verſchui„ ven, en dus dat de Republiek, niet uit „ hoofde van eenige ongeneigdheid; doch „ door zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit „ zelve, buiten ſtaat geſteld was, om „ zich op den eisch der gevraagde Hulpe, „ voor als nog te verklaaren." —— *Friesland*, waar men, het eerſte Onderſtand vorderend Vertoog in overweeging neemende niet éénſtemmig was, antwoordde thans éénpaarig, dat men de verzogte Hulpe, op eene behoorelyke en voegelyke wyze, zou weigeren. —— *Stad en Lande* het gehoudene gedrag van *Engeland*, ten opzigte van deezen Staat in overweeginge genomen, en vol van wederregtelyke handelingen bevonden hebbende, kwamen tot het zelfde weigerend Beſluit (*).

Beſluit om den Staat niet langer als een Bondgenoot van *Engeland* aan te merken.

Hoewel dus de onderſcheide Gewesten het ſtuk uit verſchillende oogpunten beſchouwden; waren zy het ééns om niet te voldoen aan den eisch des *Engelſchen* Afgezants. Op deeze weigering volgde het volvoeren der gedaane bedreiging: zyne Ma-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 315-332.

IV. BOEK. 1780.

Majeſteit verklaarde, „ dat de Onderdaanen der *Verëenigde Gewesten*, van nu „ af aan, moesten aangezien worden op „ denzelfden voet als die van andere Onzydige Staaten, welke door geene Verbonden bevoorregt waren; en zyne „ Majeſteit ſchortte hier mede op, alle de „ byzondere bedingen, raakende den „ Koophandel en Scheepvaard van de Algemeene Staaten, in tyden van Oorlog, „ begreepen in verſcheidene nog ſtandgrypende Tractaaten tuſſchen zyne Majeſteit en de Republiek, en in 't byzonder die begreepen waren, in het Tractaat van Zeehandel des Jaars MDCLXXIV." — Voorts werden 'er onderſcheide Tyden vastgeſteld, naar gelange van de afgelegenheid der Plaatzen, waar op dit Bevel zou beginnen te werken. — Lord STORMONT, van deeze Verklaaring, met een Brief den Graaf VAN WELDEREN kennis geevende, zogt, naa een verwytend verhaal van de vrugtlooze poogingen door hem in deeze zaak aangewend, die Tydsbepaalingen, als een weldaad te doen voorkomen; doch welke hy wel duur aanrekent, door den ſchamperen toon. „ By „ het leezen van dit Bevel," „ ſchreef hy, „ zult gy gewaar worden eene byzondere „ inſchiklykheid van zyne Majeſteit, voor „ de Handeldryvende Onderdaanen der „ Republiek. De rugtbaarheid van het „ Vertoog door des Konings Afgezant onlangs overgegeeven, gelyk mede de „ mondelinge Verklaaring door my te voo-

„ ren

„ ren gedaan, zouden zeker zyne Maje- IV.
„ ſteit kunnen ontſlaan van het doen eeni- BOEK.
„ ger nadere waarſchouwing; doch de
„ Koning verlangt, dat de Ingezetenen, 1780.
„ zo weinig doenlyk, lyden van de gevol-
„ gen van het Plan, 't welk hunne Hoog
„ Mogenden hebben aangenomen, dat
„ even ſtrydig ſchynt met de gevoelens
„ van de *Hollandſche Natie* als nadeelig
„ voor de waare belangen van de Repu-
„ bliek (*)." — Welk eene hoonende taal voor de Vaderen van ons Vaderland, uit de pen van een *Engelsch* Staatsdienaar!

Men verbeeldde zich niet dat dit gedrag des Konings en van zynen Geheimen Raad, in *Engeland*, eene algemeene goedkeuring aantrof; de Graaf van SHELBURNE liet zich in 't Parlement dus hooren: „ dat „ de verhaaste opſchorting van alle Ver- „ dragen tusſchen de Algemeene Staaten „ en *Groot Brittanje*, en het berooven „ der *Hollanderen* van alle Voorregten, „ daar uit ſpruitende, een maatregel was „ op Wysheid, Billykheid, noch gemeene „ Eerlykheid gegrond." De Hertog van RICHMOND, der Kroone het Regt toekennende om Oorlog te verklaaren, en Vrede te maaken, „ ontkende dat daar „ aan de Magt toekwam, om Verdragen „ te verbreeken, of derdelver werking „ op te ſchorten (†)."

Dit Beſluit van eenigen in *Engeland* gewraakt.

Over-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. *enz.*
(†) *London Magaz.* 1780. p. 463. 465.

IV. BOEK. 1780.

Overeenkomſtig met de Verklaaring des Konings, was zyn laſt aan alle Bevelhebberen zyner Oorlogſchepen, en die van alle Schepen, met *Lettres de Marque* en van *Repreſailles* voorzien, om alle Schepen en Vaartuigen, behoorende aan Onderdaanen der Algemeene Staaten, welke zy mogten ontmoeten, die eenige Goederen, den Vyanden van zyne Majeſteit toebehoorende, aan boord hadden, of Goederen, die, volgens de algemeene Wet der Volken, geagt worden Contrabande te zyn, te neemen en aan te houden.

Laſt des Konings van *Engeland*, omtrent het neemen en aanhouden der Schepen van deezen Staat.

Schroom om *Engeland* te mishaagen, vrees voor een daar uit mogelyk ontſtaanbaaren Oorlog, hadt voorheen de meerderheid doen Beſluiten, om geen groot en zwaar Scheepstimmerhout onder Convoy te neemen; doch de hoon der Vlagge by het opbrengen van BYLANDT aangedaan, was veelen ondraaglyk, zo dat zy dit gevoelen lieten vaaren, en de meerderheid voor Onbepaalde Convoyen ſtemde; daar het bleek, dat de betoonde inſchiklykheid, en het niet gebruiken van een wettig Regt, by *Engeland* geene uitwerking altoos hadt. —— *Zeeland* alleen nam een tegenovergeſteld Beſluit, ſchoon niet met eenpaarigheid van ſtemmen, en bleef aandringen op eene Onderhandeling met het *Engelſche Hof*, reeds aangeduid by het geeven van den Raadſlag, ten opzigte van het weigeren der Hulpe aan *Groot-Brit-*

Men ſtemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen *Zeeland*.

Brittanje, eer men Onbepaalde Convoyen toeſtondt (*).

Vondt zich 's Lands Zeehandel, voorheen reeds zo zeer geſtoord en mishandeld door een Bondgenoot, in gevaar van nog grooter ſtoorenisſen en mishandelingen, nu de naam van Bondgenoot zelfs ophieldt; deeze kreeg, door het Beſluit tot Onbepaald Convoy, voor alle Waaren, welke, volgens de Verbonden met *Engeland*, geen Contrabande zyn, van eenen anderen kant, verligting. De Afgezant des *Franſchen* Konings, de Hertog DE LA VAUGUYON, leverde een Vertoog in, 't geen, de onderſcheide handelingen des *Franſchen Hofs*, van 't begin der Onlusten tot dit tydſtip toe, de Scheepvaard betreffende voorgeſteld hebbende, deeze opbeurende taal voerde, „ dat de „ Koning, onderrigt en verzekerd van de „ verklaaring, die zy beſlooten hadden te „ geeven omtrent hunne Onzydigheid, „ tevens met het verleenen van eene vol„ doende en onbepaalde Beſcherming aan „ den Koophandel en Scheepvaard van „ hunne Onderzaaten, met genoegen ge„ hoord hadt de Vertoogen door verſchei„ de Leden van de Unie, en voornaam„ lyk door den Prins, die aan 't hoofd „ der Republiek is, aan hem gedaan, be„ trekkelyk de belemmeringen, welke de „ Koop-

Frankryk heft de Arresten op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 332. 438.

IV. BOEK. 1780.

„ Koophande. van verſcheide Gewesten
„ in de Havens van zyn Koningryk onder-
„ ging. Zyne Majeſteit hadt hem gelast
„ aan hun Hoog Mogenden te verklaaren,
„ dat hy het Beſluit genomen hadt te doen
„ ophouden, alle Bepaalingen in den Jaare
„ MDCCLXXIX., op den Koophandel
„ der Ingezetenen in zyne Staaten ge-
„ legd. —— Dan zyne Majeſteit wilde
„ zich niet bepaalen by de herſtelling der
„ Onderzaaten hunner Hoog Mogenden,
„ in het genot van alle gunsten, welke
„ zy genooten, vóór de afkondiging dier
„ Nieuwe Wetten, en alle die voordeelen
„ voorwaardelyk beloofd by zyn Regle-
„ ment, betreffende den Koophandel en
„ Scheepvaard der Onzydigen: maar wilde
„ hun tevens een doorſlaand bewys geeven
„ van zyne Goedwilligheid, en hadt hem
„ belast aan hun Hoog Mogenden bekend
„ te maaken, het gegeeven Bevel tot de
„ wedergaave van alle de Gelden, door
„ de Bedienden zyner Tollen, uit kragt
„ der gemelde Arresten, ontvangen; en
„ vleide zich dat zulke gewigtige blyken
„ van zyne Toegenegenheid hunne Hoog
„ Mogenden, zouden overtuigen, niet
„ alleen dat hy het opregtſte belang ſtelde
„ in de welvaard der *Verëénigde Gewes-*
„ *ten*; maar ook dat de Regtvaardigheid,
„ Gemaatigdheid en Goedwilligheid, de
„ weezenlyke en onveranderlyke grond-
„ ſlag was van zyn gedrag en handelwy-
„ ze." —— Het Beſluit van 's Konings

Staats-

Staatsraad, hier mede overeenkomſtig, ging 'er nevens (*).

Hoe zeer ook overkropt van ſpyt en verontwaardiging, over het Antwoord door Lord STORMONT gegeeven (†); en des nog meer vervuld door de Verklaaringen van *Engelands* zyde, vervolgens gedaan (§), leedt het tot den zes- en twintigſten van Grasmaand, eer men naa *Engeland* een Wederantwoord afvaardigde: en dus op den eigenſten dag, dat de *Franſche* Afgezant het evengemelde Vertoog, zo zeer tot eere van zynen Vorst ſtrekkende, hadt overgehandigd. Een *Preadvis* van *Holland*, zonder *reſumptie* goedgekeurd, naa 't Hof van *Londen* gezonden, was van deezen merkwaardigen inhoud. „ Dat „ hunne Hoog Mogenden zich geenzins „ voldaan hielden, met het antwoord door „ Lord STORMONT, op de billyke „ Vertoogen van hunne Hoog Mogenden, „ over het geweld aan 't Convoy, den „ zestienden van Lentemaand gegeeven; „ als enkel ſtrekkende, om, door verre „ gezogte bewysredenen, de ſchuld van „ het gebeurde op hunne Hoog Mogenden te werpen, en den Schout by Nagt „ BYLANDT als Aanvaller te doen voorkomen, daar het tegendeel waar was. „ Dat hunne Hoog Mogenden, zo wel te „ hunner ontſchuldiginge voor geheel „ *Eu-*

Antwoord naa *Engeland*, volgens het Preadvis van *Holland* gezonden.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 340. 346.
(†) Zie hier boven bl. 285.
(§) Zie hier boven bl. 303.

IV. BOEK. 1780.

„ *Europa*, als om, waare het mogelyk, „ *Groot-Brittanje* breeder te overtuigen, „ oordeelden breeder te moeten vertoonen, „ dat Scheepsmateriaalen, volgens de duidelyke Letter der Tractaaten geen Contrabande zynde, de Doorzoeking en Aanhouding der Schepen, op order, voor „ al onder de Vlag van hunne Hoog Mogenden, een rechtſtreekſche aanval was „ van hun Vlag, Onafhangelykheid, en „ Souverainiteit. Dat van Lord STORMONTS aanhaaling des Tractaats van 't „ Jaar MDCLXXIV., nopens het doorzoeken van verdagte Waaren, het tegendeel by de Leezing duidelyk bleek. Dat „ de natuur van een Convoy allen Onderzoek onnoodig maakende, het vyfde en „ zesde Artykel van dat Tractaat zich „ woordlyk bepaalden tot byzondere „ Schepen, van welken zelfs nog maar de „ vertooning van den Zeebrief, en zo, „ zy na Vyandlyke Havens voeren, de „ vertooning der Paspoorten mogt gevorderd worden. Dat het gedrag van „ FIELDING, door zyne Majeſteit goedgekeurd, derhalven, eene openbaare inbreuk aan dat Tractaat opleverde. —— „ Dat, vervolgens, noch door de Orders „ van hunne Hoog Mogenden, noch door „ den Officier daar mede belast, eenige „ kreuk aan de Tractaaten gegeeven, noch „ Vyandlykheid gepleegd was; maar wel „ door den Heer FIELDING ter volvoering „ van zyne Orders, tegen het Convoy „ van den Staat geweld van Wapenen,

ge-

„ gebruikt zynde, aan de zyde van zyne
„ Majesteit geen de minste rede was om
„ zich te beklaagen; doch aan de zyde van
„ hunne Hoog Mogenden, met allen regt,
„ geklaagd was en nog moest aangedron-
„ gen worden; gelyk hunne Hoog Mo-
„ genden, op 't ernstigst aandrongen op
„ eene voegelyke Voldoening en Her-
„ stel, en, buiten verderen form van
„ Regtspleegingen, op het ontslag van de
„ Koopvaardyschepen, en Laadingen;
„ onder het Convoy van den Staat feite-
„ lyk en met geweld, tegen de Tractaa-
„ ten aangehouden, en zo onbillyk door
„ den Regter van het Admiraliteits Hof
„ gevonnisd, als door den Heer FIEL-
„ DING aangetast, genomen, en in *En-*
„ *geland* opgebragt. —— Dat de Heer
„ VAN WELDEREN, overeenkomstig hier
„ mede zou gelast worden, een Weder-
„ antwoord aan Lord STORMONT toe
„ te voegen, en daar hy het verder van
„ vrugt zou oordeelen, door zyne goede
„ diensten en kragtdaadigste poogingen,
„ te ondersteunen (*)."

De Graaf VAN WELDEREN kweet zich van deezen last, zó zeer tot eer van den Staat strekkende als zamenstemmende, met de billyke klagten, door de Kooplieden en Zeehandelaaren, een en andermaal, in den boezem van 's Lands Vadereh uitgestort (†). Dan, met Lord STORMONT, by

Hoe in *Engeland* opgenomen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 435.
(†) Zie hier boven bl. 155. 274. 293.

IV. BOEK. 1780.

by het overleveren, in geſprek treedende, vorderde hy niets. Deeze op onzen Staatſel gebeete Staatsdienaar antwoordde, het Vertoog aan zyne Majeſteit te zullen overleveren, om 'er bevelen op te ontvangen; doch dat hy, intuſschen, by voorraad, kon zeggen, dat de Koning niet alleen het verrigte van FIELDING goedkeurde; maar ook de wyze waar op hy was te werk gegaan: men beweerde te *Londen*, dat de Heer FIELDING *overeenkomſtig*, de Graaf VAN BYLANDT *tegen*, de Verbonden hadt gehandeld. —— De Graaf VAN WELDEREN mogt hier op inbrengen, dat de Staaten nimmer het onderzoeken van Schepen, onder beſcherming van hunne Vlag, gedoogd hadden. Lord STORMONT bleef het Regt daar van beweeren: en wat de wedergave der genomene Schepen, met derzelver Laadingen, betrof, zonder form van Regtspleeging, 't was buiten 's Konings magt tegen de gebruiken en gewoonten des Ryks te handelen (*).

Zeven Schepen in *Engeland* verbeurd verklaard.

Laaten wy hier, aan de Eénheid der zaake de Tydorde eenigzins opofferende, zien hoe men in *Engeland* met deeze Schepen, ondanks deezen wederreisch van den Staat, te werke ging. De Geregtshandelingen werden voortgezet, op dien voet als wy 'er eene flaauwe ſchets van gegeeven hebben, en Zeven derzelven volſtrekt ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 436.

verbeurd verklaard. Naa dat de Schippers en het Scheepsvolk zeven maanden lang, verregaande onaangenaam- en smaadelyke balddaadigheden van de *Engelschen* hadden moeten verdraagen, werden zy, met het einde van Hooimaand, op de allerverachtelykste wyze, naa elk een slag met 's Konings staf ontvangen te hebben, van hunne Schepen afgejaagd, met verlies van alles, uitgezonderd alleen hunne Kleeding, welke zy niet voor 's anderen daags van boord mogten haalen; en moesten zich, zo berooid, ten koste der Reedery, na 't Vaderland begeeven. Want schoon de Boekhouders dier Schepen van de gevelde Uitspraaken zich beroepen hadden, op de *Lords Commissarissen der Apellen te Londen*, in de billyke verwagting, dat men, naa een geregeld onderzoek van zaaken, de begaane onregtvaardigheden ten spoedigsten, zou te regt brengen, en hun een kost- en schadeloos Ontslag van hunne Schepen en Laadingen doen geworden, moesten zy, tot hun grievend leed, ondervinden, dat men, hangende deeze Regtsgedingen, geduurende het onderzoek over de wettigheid of onwettigheid der Verbeurtverklaaringen, en dus met versmaading der eerste beginzelen van Regten, besloot de Schepen in openbaare veiling aan te slaan, en te verkoopen. —— Zeven derzelven te *Londen*, den eersten van Oogstmaand verkogt, mogten zamengenomen ruim 528000 Guldens gelden.

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK. 1780.

Wanneer deeze geweldige aangevangene zaak, een zulk allen Regtverkragtend einde genomen hadt, vervoegden zich de Eigenaars dier Schepen, in *Friesland* woonagtig, als mede de Kooplieden te *Amsterdam*, elk met een afzonderlyk Smeekschrift, by de Algemeene Staaten, klaagende over 't geweld en de willekeur der *Engelschen*, in het opbrengen en verbeurdverklaaren hunner Schepen, als uit de armen van de verleende Bescherming der Staaten gerukt. Zy merkten het zwaardrukkend onheil, hun overgekomen aan als een Staatsramp, welke, gevolglyk, door het gantsche Lichaam van den Staat, en niet door eenige byzondere Persoonen, moest geleden worden; weshalven zy verzogten, dat het hunne Hoog Mogenden, naar derzelver gewoone Billykheid en Landsvaderlyke zorge, behaagen mogt hun in deezen toe te leggen, eene volledige en toereikende schadeloosstelling, van 't geen zy, te dier oorzaake, geleden hadden (*).

De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten.

Het liet zich aanzien als of de Schepen in *Spanje* opgebragt, daar een zelfde onbillyk lot zouden moeten ondergaan, als in *Engeland* onze Scheepvaard trof (†). Met den aanvang deezes Jaars was; ondanks

Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* bl. 730. 735. 743. De Friesen begrootten de schade op meer dan één honderd en vyftig duizend Caroli Guldens, buiten de zwaare kosten der Regtsgedingen in *Engeland* gevoerd. *Ald.* bl. 735.

(†) Zie hier bl. 177 182.

danks de deswegen gedaane Vertoogen, geen der daar opgebragte Koopvaarderen vry gelaaten; ja, te *Mallaga* één voor goeden prys verklaard: ook wilden de *Spanjaarden*, de *Hollandſche Correſpondenten* aldaar dwingen om in te ſtaan, dat de opgebragte en aangehoudene *Hollandſche* Schepen niet te *Gibraltar* zouden worden opgebragt. Een ondoenlyke eisch; weshalven twaalf *Hollandſche* Koopvaarders zich onder het geleide van een *Spaansch* Convoy begaaven, en met hetzelve na 't Naauw van de *Straat* zeilden. — Op de ingediende klagten ten *Spaanſchen* Hove kwam een verontſchuldigend antwoord, met dit verzagtend Beſluit, dat zyne Majeſteit te raade was geworden: „ dat men „ de Schepen der Republiek ontzien, „ moest, zo lang zy 's Konings toegeeven„ heid niet misbruikten:" De Graaf VAN RECHTEREN hieldt, op nieuw, aan by den Graaf van FLORIDA BLANCA, hem in een geſprek voordraagende, de groote ſchade, welke de *Nederlandſche* Koopvaardy leedt, zo door het opbrengen der Schepen omſtreeks *Gibraltar*, als door de behandelingen dezelve aangedaan, van welke een vonnis, in hun voordeel geſtreeken, hun niet kon bevryden, aantoonende hoe zulk een gedrag, in 't einde, tot groot nadeel der *Spanjaarden* zelve, zou uitloopen, en dat de Ingezetenen van onzydige Volken van den Handel op *Spanje* geheel zouden worden afgeſchrikt. De *Spaanſche Staatsdienaar* antwoordde, het

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

het zyne te zullen aanwenden om uit te werken, dat 'er bevelen gezonden wierden, om de Scheepvaard des Gemeenebests niet verder te verhinderen. Hy liet het niet by bloote toezeggingen en vriendlyke woorden berusten. De Koning beval eerlang, met alle mogelyke inſchiklykheid „ de *Hollandſche Schepen* te behandelen, „ en alle aanhouding te vermyden, zo zy „ zich niet door rechtmaatige redenen ge„ noodzaakt zagen, hun het uit gaan uit „ hunne Havens te beletten." Voorts liet de Koning van *Spanje* een breedvoerig Reglement bekend maaken, wegens de behandeling der Schepen van Onzydige Mogenheden. — Volgens zyne toezegging werden de Regtsgedingen der aangehoudene Schepen met ſpoed voortgezet, en met dit gewenscht gevolg, dat, daar in Sprokkelmaand reeds eenige Schepen waren vry gegeeven, in Lentemaand het Ontſlag van een veel grooter aantal volgde. —— Alles ſchikte zich in dat Ryk, eenige byzondere gevallen uitgezonderd, die van eenen ingewikkelden aart, of door Kunſtenaaryen uit derzelver geheel gebragt waren, ten beste van onzen Handel. Door de aanhoudende goede diensten, en onvermoeiden yver onzes Afgezants ten Hove van *Madrid*, zag men ook, dit Jaar, het verbod des Invoers van *Hollandſche* Kaas en Boter in de *Spaanſche* Havens, voorheen uitgevaardigd, weder ingetrokken. Zelfs vergunde de Koning den Invoer van Gezouten Vleesch uit de Havens van dezen

ten Staat, en bleef het inbrengen van Huiden alleen verboden (*).

Uit dit ganſche beloop der zaaken is het blykbaar, hoe alles tuſſchen dit Gemeenebest en *Frankryk* en *Spanje* een gunstiger aanzien kreeg, terwyl het gelaad der dingen tuſſchen deezen Staat en *Groot-Brittanje*, allengskens verdonkerde. 't Wordt hoog tyd, dat wy de geſchapenheid van 's Lands inwendigen toeſtand, wat van nader by beſchouwen.

Het dubbel Last en Veilgeld verlengd.

De Verdubbeling van het verhoogde Last- en Veilgeld, ſlegts voor den tyd van één Jaar toegeſtaan zynde, hadden, wanneer men, op 't einde des afgeloopen Jaars, ter Staatsvergadering van *Holland* in overweeging nam, of men 't zelve zou verlengen, veelen van de voornaamſte Leden der Vergaderinge des geenen last. Weshalven men goedvondt de betaaling daar van alleen voor één Maand te verlengen; en, naa 't verloop van dien tyd, een volkomen Beſluit te neemen. De Regeeringen der Koopſteden het gevoelen der Koopſlieden, in deeze zaak zo onmiddelyk betrokken, ondertuſſchen inneemende, vonden, over 't algemeen, eene groote bereidvaardigheid tot het opbrengen van dien last. Die van *Hollands* grootſte Koopſtad, door hunne Burgervaderen op dit ſtuk gehoord, ſpraaken, onder de betuiging

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 105. 191. 518. 523. 1090.

IV. BOEK. 1780.

ging van hunne gevoelige aandoening over den onvermoeiden vlyt en yver der Regeeringe, om den Koophandel de noodige beſcherming te doen erlangen, vry uit de borst; verklaarende, dat niet tegenſtaande deeze loflyke poogingen, de Kooplieden, nogthans, tot hun leedweezen, hadden moeten ondervinden, dat zy verſtooken gebleeven waren van die Beſcherming, welke zy meenden met rede, zo van het gewigt en belang van deeze algemeene bron van welvaard, als van hunne bereidvaardigheid in 't betaalen van het dubbel Last- en Veilgeld, te hebben mogen verwagten. In 't byzonder beklaagden zy zich, dat, geduurende het geheele verſtreeken Jaar, in 't welk dit Middel gevorderd en met allen yver opgebragt was, de Zeeën, egter door het opontbod der Oorlogſchepen van den Staat, geheel ontbloot, en de Volkplantingen zonder beſcherminge gelaaten waren; ja de Koophandel zelfs niet eens verdeedigd was geworden tegen de roofzugt der Kaaperſchepen. Dat men, by het afloopen van Wintermaand een Convoy verleend hadt; doch zo zwak dat het zelve, te gelyk met de Koopvaardyſchepen, tot hoon voor de Vlag van den Staat, tegen de Vryheid van den Koophandel, en het Regt der Verbonden, door de *Engelſchen* genomen en opgebragt was. Dat, des niet tegenſtaande, die bereidvaardigheid nog niet was verflaauwd, ja aangemerkt zynde den yver en de waakzaamheid der Stadsregeering voor den Koop-

Koophandel, veel eer moest opwakkeren, dat zy, derhalven, ook geene zwaarigheid maakten, om voor de Verlenging van het dubbel Last, en Veilgeld te ſtemmen, mits zy maar eenigzins mogten hoopen, daar van de gewenschte vrugten te zullen plukken. — Anderen dagten hier over bekrompener, en hielden de Verlenging van meergemelden Last voor te zeer bezwaarend, en van te weinig vrugts, bovenal voor de Kooplieden, die op de *Oostzee* handelende, by de gevorderde Convoyen weinig belangs hadden, en zelfs ook voor de andere Handelaaren, indien zy, in het nu begonne Jaar, geen meer beſchermings, dan in het afgeloopene, genooten: dewyl tot hier toe den geenen die Scheepstimmerhout na *Frankryk* wilden voeren, het Geleide volſtrekt geweigerd was geworden. — Billyk gaven de Kooplieden te *Amſterdam* op de *West-Indien* handelende, te deezer gelegenheid, hunne verwondering te kennen, dat dit Bezwaar van hun gevorderd wierd, terwyl de Schepen van *Rotterdam* op de *West-Indien* vaarende daarvan bevryd bleeven. — Het Beſluit was, dat de Kooplieden in de voorgeſlaagene Verlenging toeſtemden, in die billyke verwagting, dat zy, door 't wys beſtuur der Burgervaderen, daar van het voorgeſteld nut mogten genieten, waarom zy zich aan hunne yverige poogingen, op 't ernſtigst, aanbeveelden. Overeenkomſtig hier mede was het Beſluit den zes- en twintigſten

van

VI. BOEK.

van Louwmaand, om het dubbel Last- en Veilgeld te verlengen.

1780.

De Raad van Staaten leverde in Sprokkelmaand eene Petitie in van 2,623,590 Guldens, om de helft der kosten te vinden voor eene buitengewoone Uitrusting van *twee en vyftig* Oorlogſchepen en Fregatten, terwyl de andere helft zou gevonden worden, uit het Fonds van het Verhoogde Last- en Veilgeld (*). Deeze aan de hooge Bondgenooten medegedeeld zynde, leedt het niet lang of men raadpleegde daar over. De ingebragte Raadſlagen ter Algemeene Staatsvergaderinge liepen meest daar heen om in de voorgeſlagene Aanſchaffing van Oorlogſchepen toe te ſtemmen, ſchoon zommige Gewesten hunne toeſtemming met eenige bepaalingen lieten vergezeld gaan; doch die van geene bezwaarenden aart waren. *Zeeland* alleen ſpeelde hier, gelyk meermaalen, eene weigerende rolle, en wilde in geene verdere Uitrusting, dan der thans daadlyk in dienst zynde Schepen te ſtemmen; doch wy zouden der Staatsleden van dit Gewest verongelyken en der Waarheid te kort doen, als wy die weigering aan allen toeſchreeven.

Uitgenomen *Zeeland* ſtemmen de Bondgenooten in eene Petitie tot de Uitrusting van 52. Oorlogſchepen.

Zierikzee dagt en ſprak anders, dan de andere Staatsleden van dat Gewest.

Zierikzee, dagt en ſprak anders. De Regeering dier Stad ter eere moeten wy het volgende overneemen uit het geen zy, met zo veel nadruks, ter Staatsvergaderinge inbragt. „ Zy konden „ zich

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 181.

„ den zich niet genoeg verwonderen over
„ den last den Afgevaardigden ter Alge-
„ meene Staatsvergadering gegeeven, de
„ redenen daar voor ingebragt weegende
„ vonden zy ze ligt; daar het zeker was,
„ dat de hachlyke omſtandigheden, waar
„ in het Gemeenebest zich thans bevondt,
„ geen oogenblik twyfelens overlieten,
„ om, met alle kragt, mede te werken,
„ ter afkeering van alle dreigende gevaa-
„ ren, en het aangrypen van alle midde-
„ len geſchikt, om den hoon aan de Vlag
„ van deezen Staat, op zulkeene ſchreeu-
„ wende wyze aangedaan, in het vervolg
„ voor te komen, en te zorgen, dat de
„ Goederen der Ingezetenen niet bleeven
„ blootgeſteld aan de Plunderzugt der Oor-
„ logvoerende Mogenheden, die dezelve,
„ zonder op het Regt der Volken en de
„ kragtigſte Tractaaten agt te geeven,
„ alomme, onder de beuzelagtigſte voor-
„ wendzelen, aantasteden en in beſlag na-
„ men. Al 't welk niets anders naa zich
„ kon ſleepen, dan een geheel bederf van
„ den Koophandel, de voornaamſte ſteun
„ van 's Lands Welvaard; (ſchoon dezel-
„ ve zulke zwaare lasten gewillig betaalt,
„ en van den Souverain den kragtigſten on-
„ derſtand verwagt, en afſmeekt,) als
„ mede een verſmaading en kleinagting
„ van 't Gemeenebest by alle Nabuuren,
„ waar aan 't zelve, zonder eene gedugte
„ Zeemagt, verder moest worden blootge-
„ ſteld, en zeer ras den Tytel van *Zee-*
„ *Mogenheid* zou verliezen."

IV. BOEK. 1780.

„ Men behoorde, hoe eer hoe beter han-
„ den aan 't werk te ſlaan, nevens de an-
„ dere Bondgenooten, eenpaarig toe te ſtem-
„ men in de vermeerdering der Zeemagt;
„ en *Zeelands* aandeel in de Schepen, met
„ allen mogelyken vlyt, tragten te vol-
„ doen: en zo veel te meer, om dat 'er
„ geen Gewest zo veel aan gelegen lag
„ als *Zeeland*, wier voornaamſte verdee-
„ diging in eene genoegzaame Zeemagt be-
„ ſtondt, en zonder dezelve op verſcheide
„ plaatzen kon aangevallen worden, en
„ met geene mogelykheid zich zonder de-
„ zelve verdeedigen, en voor vyandlyke
„ overrompelingen gedekt blyven, gelyk
„ duidelyk gebleeken was in den Jaare
„ MDCLXXII. toen het behoud van *Zee-*
„ *land*, naast GOD, alleen toe te ſchryven
„ is geweest, aan eene ontzaglyke Zee-
„ magt."

„ Zy begreepen zeer wel," dus vaaren zy voort de tegenbedenkingen en zwaarigheden oplosſende, „ de moeilykheid om
„ de Schepen uit te rusten en dezelve be-
„ hoorelyk te bemannen; doch vonden,
„ dit alles niet zo buiten de mogelykheid,
„ om zwaarigheid te maaken tot eene ſpoe-
„ dige toeſtemming, in de Uitrusting van
„ twee- en- vyftig Schepen, en het vol-
„ doen van *Zeelands* aandeel in dezelve. —
„ Zy konden niet gelooven, dat de ſlegte
„ ſtaat der Schepen zo groot was, dat de-
„ zelve, naa 't behoorelyk herſtel, niet
„ één Zeetocht zouden kunnen doen. Men
„ zou zeker, in deezen hachlyken tyd, en

„ een

„ een Oorlog, die reeds Jaaren lang tus-
„ ſchen de Nabuurige Mogenheden ge-
„ voerd was, en gegronde vrees gegeeven
„ hadt, dat het Gemeenebest in denzelven
„ zou kunnen betrokken worden, van
„ 's Lands Oorlogſchepen, die dierbaare
„ panden, de hand niet afgetrokken hebben;
„ maar die hebben doen onderhouden in zo-
„ danig een ſtaat dat ze in de Dokken niet
„ bedorven, maar herſtelbaar waren; ook
„ vertrouwden zy, dat de *Oostzee* en de *Zond*
„ van Ys bevryd zynde, het verwagte
„ Kanon zeer ſpoedig uit *Zweeden* zou ko-
„ men. —— Zy twyfelden geen oogen-
„ blik aan de moeilykheid om Volk te be-
„ komen; dan hier vondt *Zeelands* Admi-
„ raliteit zich in geen grooter ongelegen-
„ heid dan de andere Bondgenooten. Men
„ zou, meenden zy, kragtdaadiger proe-
„ ven kunnen neemen, als men zich be-
„ diende van de middelen, voor heen zeer
„ dikwerf gebruikt, om den vyfden of ze-
„ venden Man van de Koopvaardyſche-
„ pen te vraagen, meerder Aanritsgelden
„ te geeven; en zelfs, zo men nog niet
„ ten vollen ſlaagde, het voorbeeld der
„ Oorlogende Mogenheden te volgen;
„ en van de *Mariniers* in dienst deezer
„ Landen zich te bedienen, dewyl der-
„ zelver naam duidelyk de plaats, daar zy
„ in den nood behoorden te dienen, aan-
„ toonde; naamlyk op 's Lands Oorlogſche-
„ pen. —— Zy konden niet begrypen,
„ hoe men het toeſtemmen in eene groo-
„ tere Scheepstoerustinge kon weigeren;

IV. BOEK. 1780.

„ op den bygebragten grond, dat men niet „ wist, welke de Beſtemming dier Schepen „ zou weezen, en dezelve tegen het oog„ merk der Staaten van *Zeeland* zouden „ kunnen worden gebruikt. Zy waren „ van oordeel dat men eerst Schepen „ moest hebben, eer men over derzel„ ver Beſtemming behoefde te ſpreeken, „ en vonden geene genoegzaame redenen, „ om die geenen aan welken de beſchik„ king over 's Lands Schepen was aanbevo„ len, eenigzins te wantrouwen; doch hiel„ den zich veel eer overtuigd, dat dezelve „ tot beſcherming van 't lieve Vaderland „ en deszelfs Koophandel zouden worden „ gebruikt. Wanneer men onderrigt was „ van de Beſtemming der Schepen, en „ begreep dat ze tegen 't oogmerk der „ Staaten van *Zeeland* zouden dienen, dan „ was het tyd om zwaarigheden te maa„ ken en met bondige redenen, geen en„ kele vermoedens, aan te toonen, dat „ zy hunne Schepen tot die einden en oog„ merken, niet zouden laaten medewer„ ken. Ook betrof de hier gezogte zwaa„ righeid, de Schepen thans in dienst niet „ min, dan die tot welker Uitrusting men „ niet toeſtemde."

Wel verre van op dit ſtuk langer te marren vonden zy een dryfveer, om te eerder te ſtemmen in de gevraagde Uitrustinge; „ dewyl haare Majeſteit, de Keizerin van „ *Rusland*, hunne Hoog Mogenden van „ haar oogmerk, tot verdeediging der Vrye „ Zeevaard haarer Onderdaanen kennis ge„ gee-

„ geeven, en Hoogstdezelven aangezogt
„ hadt, om, tot handhaaving der Vrye
„ Vaard van hunne Ingezetenen, en het
„ belang der Onzydige Mogenheden, dit te
„ helpen onderſchraagen, en te beveiligen
„ tegen alle onderneemingen der Oorlo-
„ gende Mogenheden. Van welke aanbie-
„ ding de Staatsleden van *Zeeland* niet
„ vreemd geweest, maar de Afgezonde-
„ nen gunſtigst gelast hadden (*). ——
„ Zy meenden, dat men, eenige Verbin-
„ tenisſen met Mogenheden, die het zelfde
„ belang hadden als ons Gemeenebest, en
„ zich om die reden ſterk toerusten, wil-
„ lende aangaan, zich des te beter in
„ ſtaat van tegenweer moest ſtellen, om
„ kragtdaadig tot zulke heilzaame einden
„ mede te werken: en het daarom nu de
„ regte tyd was om, door veelbetekenende
„ Uitrustingen, te toonen, dat men waar-
„ lyk met *Daaden* zou volbrengen, wat
„ men met *Woorden* plegtig beloofde, en
„ dus de Nabuurige Mogenheden te over-
„ tuigen, dat wy 't ons waar belang re-
„ kenden, de Vrye Zeevaard te hand-
„ haaven, en de eigendunklyke eiſchen
„ der Oorlogende Mogenheden tegen te
„ gaan (†)."

Dit

(*) De Keizerin van *Rusland*, hadt den derden van Grasmaand deeze Aanbieding en Uitnoodiging gedaan. Wy zullen, vervolgens, wat daartoe behoort, by elkander onder één oogpunt zamen brengen.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 421.

IV. BOEK. 1780.

De Toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet.

Dit ingebragte der Stad *Zierikzee*, zo volmaakt zamenstemmende met de oogmerken van alle Leden der hooge Staatsvergaderinge, die 's Lands Koop-belang wel meenden te verstaan, begreepen sommigen genoeg te vertoonen, wat het zoeken was der anderen, die *Engelands* vyandschap vreesden, of door zugt tot dit Ryk gedreeven wierden. Zy twyfelden niet of dit was de rede, dat men zeer traag voortging met het vervaardigen der Oorlogschepen en Fregatten, waar toe de Gewesten gestemd hadden. Ondertusschen verliep het gunstigst Jaargetyde voor de Scheepvaard. Geen Schepen durfde de Zeehandelaar onverzekerd laaten uitloopen, de prys der Verzekeringe, tot de ongehoorde hoogte van twintig of dertig ten honderd loopende, was genoegzaam om allen voordeel weg te neemen: deeze geweldige prys, van wegen de onveiligheid gevorderd, duidt met de grootste zekerheid aan, tot welk een trap de Zeegeweldenaaryen klommen; en zullen wy eerlang gelegenheid vinden om 'er breedvoeriger van te spreeken.

Hout en verdere Scheepsbehoeften, gedeeltlyk te Land na *Frankryk* gezonden.

Naardemaal de *Engelschen* onverzettelyk bleeven in hun voorneemen, om den toevoer van Scheepstimmerhout, Hennip, en dergelyke Waaren uit deeze Landen, na *Frankryk*, noch na *Spanje*, te gedoogen, was dit den Kooplieden, zonder groot gevaar van schade, onmogelyk. Wel is waar, de Algemeene Staaten hadden beslooten aan alle Waaren, als geene Contrabande uit-

uitgemonſterd, en gevolglyk ook aan Scheepstimmerhout, Convoy te verleenen; doch dit vertraagde zo lang, dat het Handelbelang geen verder uitſtel gedoogde. Eenige Kooplieden, geen andere weg open ziende, werden te raade, die Waaren met Vaartuigen na *Gent*, en van daar met Wagens na *Frankryk* te zenden. Eene vervoering welker verbaazende kosten zich *Frankryk*, in de grootſte verlegenheid om dien voorraad, moest getroosten. By het Hof van *Bruſſel*, hadt men reeds weeten te bewerken, dat deeze overvoering onverlet zou worden toegelaaten. Intusſchen oordeelden de Kooplieden, wier Handel in deeze takken beſtondt, kwytſchelding van de uitgaande Regten en Tolgelden dier Waaren, van de Algemeene Staaten te moeten vraagen, gelyk zy deeden met een Verzoekſchrift (*).

De Scheepvaart der Vreemden, op onze Volkplantingen varende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen.

Elk Handelaar zoekt zynen Medehandelaar een ſchoonen kans af te zien; de Vaard op onze Eilanden in de *West-Indien* was, zints Jaaren ſterk, en inzonderheid op *St. Euſtatius*; andere Volken, doch in 't byzonder de Ingezetenen van *Ooſtende* poogden hier mede hun voordeel te doen, tot geen gering nadeel onzer Landzaaten: dewyl zy 'er hunne Goederen aanbragten zonder betaaling der Last- en Recognitiegelden, 't welk de Ingezetenen van den Staat aan de *West-Indiſche Maatſchappy* dee-

(*) *Nieuwe Nedert. Jaarb.* 1780. bl. 669.

IV. BOEK. 1780.

deezer Landen, by 't vertrek uit onze Havens, moesten voldoen; en tevens nog het aanmerkelyk voordeel genooten, dat zy de *Americaansche* Goederen en Voortbrengzels van daar mogten vervoeren, na hunne eigene of andere Havens in *Europa*, buiten deeze Republiek, mede zonder betaaling van eenige Last- of Recognitiegelden: terwyl de Ingezetenen niet alleen verpligt waren, deeze zo wel voor de t'huis- als uitreize te betaalen, en daarenboven nog borg moesten ſtellen, dat de Schepen na geene andere *Europiſche Havens*, dan na die van den Staat, zouden wederkeeren. — Een Verzoekſchrift des wegen by de Algemeene Staaten ingeleverd, was van die uitwerking, dat de Schepen der Vreemden aan dezelfde belastingen en bepaalingen onderworpen wierden (*).

Geen gebrek aan Geld maar aan Manſchap.

Van de *Negen- en zestig* zo grootere als kleindere Oorlogſchepen, waren 'er thans *Negen- en dertig* in dienst geſteld. De Ontvanger van het verhoogde Last- en Veilgeld hadt bevel gekreegen, om 2,000,000 Guldens op dat Fonds op te neemen, tot goedmaaking der onkosten van de in dienſt ſtelling van *Twee- en vyftig* Schepen en Fregatten, voor den Jaare MDCCLXXX., tot Mey MDCCLXXXI.; en was het geloof en vertrouwen op den Staat ſterk genoeg, om, niet tegenſtaande de laage Rente van twee en een half ten honderd, die Geldopnee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 441.

neeming niet alleen terſtond vol te krygen; maar vondt dezelve zo veel daar toe geneigden, dat de aandeelen groot opgeld deeden (*). — Aan Geld bleek het des niet te haaperen, de groote zwaarigheid ſcheen gelegen in 't bemannen.

De Stad *Woerden*, ſchoon door haare kleinheid niet veel kunnende toebrengen, gaf reeds vroeg in 't Jaar, een loflyk voorbeeld aan grootere Steden, om dit gebrek aan Manſchap te gemoet te komen, en haare Ingezetenen tot het dienst neemen aan te ſpooren: daar de Regeering aan elk zo binnen de Stad, als in derzelver Regtsgebied woonagtig, die in 't Jaar MDCCLXXX., 't zy als Matroos, 't zy als Soldaat, dienst nam op een van 's Lands Oorlogſchepen, eene belooning van Tien Guldens, boven de toegezegde handgelden, beloofde (†). *Woerdens* voorbeeldlyk gedrag.

Hoe zeer de bepaalde Uitrusting eener ſterker Vloote, de Kooplieden en Zeehandelaars, op een gunſtig herſtel van zaaken deedt hoopen bleef, egter, de beſcherming agterwege. Die te *Amſterdam* in Graanen handelden, de *Dordrechtſche* en *Rotterdamſche* Kooplieden, waren 's Lands Vaderen, op nieuw, ten ſterkſten aan, om onverwylde en genoegzaame beſchutting tegen de roofzugt der *Engelſchen* (§). Allerdringendst was het Verzoekſchrift der *Amſterdamſche* Kooplieden, Reeders en Ver- Voorſtel om den *Derden Man* van de Koopvaardyſchepen op de Oorlogſchepen te leveren.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 752-572.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780 bl. 367.
(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 624. 626.

IV. BOEK. 1780.

Verzekeraars, vergezeld van een aanbod om, zo veel in hun zou zyn, tot aanvulling van de benoodigde Manſchappen mede te werken, en zich te onderwerpen aan zodanige gepaste en ſpoedige middelen als hunne Hoog Mogenden, naar den aart der dringende omſtandigheden, tot behoud van den Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen, zouden oordeelen te behooren (*). — Staaten van *Holland* verleenden een gunſtig oor aan de Verzoeken by hun tot ondersteuning van die, by Algemeene Staaten ingediend, en ontwierpen, weinig dagen daar naa, een Plan van een Plakaat, 't welk de Algemeene Staaten moesten beraamen hier op nederkomende, „ dat van alle Koop„ vaardyſchepen, meer dan twee Man en „ één Jongen voerende, tweemaal's Jaars, „ tot 's Landsdienst, de *Derde Man* zou „ geleverd worden; waar van alleen be„ vryd zouden weezen, de Visſcheryen, „ de *Oost-* en *West-Indiſche* Maatſchap„ pyen, en de Schepen, welke Manſchap „ na de Sterkten in de *West-Indien* zouden „ overbrengen. Ook zouden de Admira„ liteiten, zo ras de vereischte Manſchap „ voltallig was, de Kooplieden des berigt „ geeven en dankzeggen."

Friesland gevoelen daar over.

Friesland ſtemde over 't algemeen het Plan toe; doch maakte eenige uitzonderingen en bepaalingen, de wyze der lig-

tin-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 622.

tinge, den tyd, en eene meerdere algemeenheid betreffende. Zy wilden, naamlyk, „ dat de Schippers zouden kunnen „ volſtaan, met zodanig een derden Man „ van hun Schip te leveren, waar mede „ zy best zouden kunnen overeenkomen „ om ten Oorlog te vaaren, of aan wien „ zulks by lootinge zou te beurt vallen, „ mits weerbaare Mannen zynde, en dien „ Derden Man niet te laaten aan de keuze „ der Admiraliteiten: dewyl zulks eene „ geheele ſtremming aan de Vrye Vaard „ zou geeven, en veele Zeelieden van „ den dienst op de Koopvaardyſchepen „ affchrikken: vooral de zodanigen, die „ zich toelagen, om met den tyd zelve „ Schippers en Stuurlieden te worden, „ gelyk op de *Frieſche* Schepen dikwyls „ plaats hadt, als meerendeels met eigen „ Ingezetenen bemand." — „ Zy begeerden, dat men bepaalde van welken „ tyd af, dat Plakaat gerekend zou worden eenen aanvang te neemen, ten einde elk daar van behoorlyk kennis kreege, en dat het, by voorraad, niet langer dan twee Jaaren zou duuren." — En, eindelyk, waren zy van begrip, „ dat „ de Schepen, by dit Plakaat uitgemonſterd, „ zo niet den *Derden*, ten minſten den „ *Vyfden* of *Zesden* Man zouden moeten „ leveren: ten einde de by dit Plakaat bezwaarde Koopvaarders te verligten, en „ de benoodigde Manſchap te eerder te „ krygen. Staaten van *Friesland* vonden „ geene genoegzaame reden, waarom de „ eene

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK.

1780.

„ eene Handeltak zo verre boven den an-
„ deren zou bezwaard worden."

Plakaat deswegen.

Het Ontwerp der Staaten van *Holland*, droeg eene algemeene goedkeuring weg, en gaven de Algemeene Staaten een Plakaat, daar mede overeenſtemmende uit; dan hoewel, in 't zelve, het overgeeven van den *Derden Man* gevorderd wierdt, „ ter „ keuze van dat Collegie ter Admiraliteit, „ onder welker Reſsort de Schepen t'huis „ hoorden, zou van dezelve, voor den „ *Derden Man*, de Schipper, de Stuur- „ man, en de Kok, niet mogen afgeno- „ men, en in 't algemeen, in die keuze „ met beſcheidenheid gehandeld moeten „ worden. Zullende de Schippers, in „ allen gevalle, wanneer tuſchen hun, „ en de Kiezers, zwarigheden mogten „ ryzen, kunnen volſtaan met den *Derden* „ *Man* van hun Scheepsvolk, by looting, „ af te geeven." Het Plakaat den zes- en twintigſte van Hooimaand afgegeeven, zou ſtand houden, tot dat de Admiraliteits Collegien de Manſchap, tot de vastgeſtelde Uitrustingen noodig, zouden bekomen hebben, of op eene andere wyze kans zien, die benoodigdheid te vervullen. Op de overtreeding van dit Plakaat, werd geſteld de verbeurte eener boete van Zes honderd Guldens voor ieder Kop, waarmede het Schip bemand was geweest, te betaalen door de Schippers of Reeders van de Schepen, zonder te voldoen aan deezen eisch uitgeloopen. —— Te *Amſterdam* hadt dit bevel, in 't laatst van Herfstmaand reeds

reeds tusschen de dertien en veertien honderd Man op 's Lands Schepen gebragt (*).

Schoon alle deeze toerustende beweegenissen, en de reis van den Admiraal Generaal na *Hellevoetsluis*, om de daar gereed liggende Oorlogschepen te bezigtigen, geen ongunstig vertoon opleverden, en den Koop- en Zeeman veiliger dagen spelden, waren deeze nog verre van aan te breeken. De Volkplantingen bleeven ongedekt, de Koopvaarders onbeschermd, en der *Engelschen* roofzugt sloeg de klaauwen, met aangroeienden euvelmoed, in de wettige bezittingen der Landzaaten. Wy zouden bladzyden op bladzyden met schennisen kunnen volschryven, wilden wy dezelve uit de Dagtydingen van die dagen overneemen: dan dit lust ons niet. Noodig nogthans en genoeg zal het weezen, eenige gevallen aan te stippen, om dien gruwel der Zeegeweldenaaryen, thans woedende, te doen kennen, en daar door te bewyzen, hoe, naa het uitstaan der hoonendste mishandelingen, de Vredebreuk tusschen deeze Gewesten en *Engeland* ontstondt.

De Volkplantingen en Zeevaard bleeven onbeschermd.

Berigten van *St. Eustatius*, in 't voorjaar overkomende, hielden in, dat, naa 't vertrek der *Fransche* Vloot om de Noord, meer dan twintig *Engelsche* Kaapers rondsom dat Eiland kruisten, en, nu de handen ruim hebbende, alle uitvaard niet alleen stoutlyk beletten; maar dat hunne gewelde-

Gewelddadigheden der *Engelschen* op *St. Eustatius*, *Seba* en *St. Martin*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 755.

IV. BOEK. 1779.

denaaryen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, tot het uiterſte overſloegen, om een Vaartuig uit de Baay weg te haalen, en een ander, onder het geſchut des Eilands ten anker liggende, op klaaren dag, in 't gezigt van 't *Hollandſch* Oorlogſchip, te neemen, ondanks het ſchieten van het Fort en van het Oorlogſchip. Een *Noord-Americaanſche* Brik, ſchoon met een touw aan den wal vast gemaakt, ligtten zy uit de Baay van *Saba*; en toen de Inwoonders zulks poogden te beletten, ontzag de moedwil niet op hun los te branden. Het openbaar geweld nam op *St. Euſtatius* toe. Brieven dit Jaar geſchreeven vermeldden, onder andere, dat de rondzwervende *Engelſche* Kaapers een *Americaanſch* Schip met Tabak gelaaden, op 't ſtrand gejaagd en 't zelve geplunderd hadden: dat wanneer de Soldaaten zulks wilden beletten, de *Engelſchen* met kogels en ſchroot op de Inwoonders ſchooten, een Jongeling doodden en verſcheide Negers kwetſten: en, in weerwil van het vuur der Forten en Oorlogſchepen, een Vaartuig onder den wal wegnamen.

Zy vreesden nog voor erger, en dat het Grondgebied van den Staat, niet alleen door Kaapers, maar door Oorlogſchepen, op 's Konings uitdruklyk bevel, zou geſchonden worden. Grond voor deeze vrees was het gepleegde op *St. Martin*, waar van zy het volgend verſlag gaven. In de uiterſte vrees wagten wy alhier dezelfde zeven *Engelſche* Oorlogſchepen, die den negenden van Oogſtmaand

maand voor de groote Baay van *St. Martin*, het anker lieten vallen; en zich terſtond meester maakten van eenige *Americaanſche* Vaartuigen, welke, even gelyk zy, voor Baar geankerd lagen, en, van wegen het laage water, niet binnen de Haven hadden kunnen komen; vervolgens hebben zy twee honderd Mannen Zee-Soldaaten, zonder eenigen tegenweer in de Plaats zelve aan wal gezet. De bevelvoerende Capitein, JOHN ROBINSON, vervoegde zich by den *Hollandſchen* Bevelhebber HEYLIGER, op eiſchende niet alleen alle de Schepen en Goederen, der wederſpannige en oproerige Onderdaanen des Konings van *Engeland*, maar ook hunne Perſoonen zelve. Wanneer de Gouverneur verklaarde zich daar tegen te zullen verzetten; dewyl hy last hadt om zo wel de Perſoonen en derzelver Goederen als de Schepen, welke die ook zyn mogten, en in de Havens van zyn Gouvernement waren, te beſchermen, vertoonde de *Engelſche* Scheepsvoogd, dat zyne Orders hem door den Admiraal RODNEY gegeeven, dezelfde waren als die Admiraal van het Hof van *Londen* ontvangen hadt; en deeze hielden in, de Stad in brand te ſteeken, en de Vestingwerken te vernielen, indien 'er ſlegts de minſte wederſtand gebooden, of één enkel ſchot op de Schepen gedaan wierd. Toen hier op deeze Scheepsbevelhebber, volgens begeerte van den Gouverneur, eene eigenhandig ondertekende Verklaaring overgeleverd hadt, behelzende,

IV. BOEK. 1780.

de, dat hy dit *geweld op order* deedt, vermeesterde hy alle de *Americaanſche* Schepen, welke hy daar vondt en met Tabak gelaaden waren, egter werd die Tabak niet aangeſlaagen, welke men bewees verkogt en op de Waag der Compagnie gewoogen te zyn. Het Volk der *Americaanſche* Schepen, 't geen zich met de vlugt niet hadt kunnen redden, werd gevangen genomen. — „ Ziet daar," voegen de Schryvers van dit verſlag 'er, met regt; by, uit verren Lande eene taal ſpreekende, welke hier den *Engelſchen Goedgunneren* onaangenaam in de ooren klonk; „ het geweld, 't welk de Admiraal RODNEY, op last van zyn Hof, op *St. Martin* gepleegd heeft; wy verwagten alle „ oogenblikken, dat die zelfde Schepen „ hier ook komen zullen, om op dezelfde „ geweldige wyze te handelen: wy vreezen ook dat zy, die nu in Onzydige Havens de Schepen en Goederen der *Americaanen* weg neemen, welhaast het zelfde doen zullen aan de Schepen der *Franſchen*, welke zy meenen hun toe te behooren. Men zegt dat zy het zelfde te *Curacao*, te *St. Thomas* en te *St. Croix* zyn gaan verrigten, het welk men met waarheid noemen mag alle de Mogenheden van *Europa* trotſeeren. Zeven Oorlogſchepen zagen wy, op den dag dat wy dit ſchryven by deeze Reede, koers na *St. Chriſtophel* zettende; terwyl eenige andere boven den wind van het Eiland heen zeilden, met de ge-

„ no-

„ nomene *Americaansche* Schepen onder IV.
„ hun Convoy. GOD geeve dat wy 'er BOEK.
„ maar met den schrik afkomen, en hier
„ voor dergelyke geweldenaaren beveiligd 1780.
„ mogen blyven (*)."

Van dit gebeurde op *St. Martin*, gaf de Bevelhebber van *St. Eustatius*, DE GRAAF, kennis aan Bewindhebberen der *West-Indische Maatschappye*, als mede hoe hy een Vaartuig met een Vrede-vlag hadt laaten vervaardigen, om over den hoon, in naam der Algemeene Staaten der *Vereenigde Nederlanden*, voldoening te vorderen van den *Engelschen* Admiraal RODNEY, leverende alle de Papieren, tot dit schreeuwend geval betrekkelyk, over, die welhaast door Bewindhebberen in handen der Algemeene Staaten gesteld werden. —— Staaten van *Holland* bragten een Besluit in, om deswegen de noodige klagten, ten spoedigsten, aan het Hof van *Groot-Brittanje* te laaten doen. *Friesland* was van 't zelfde gevoelen; doch de Staaten van *Zeeland*, bleeven genegen het beste van de *Engelschen* te denken, en hun voor te spreeken. „ Zy konden zich niet verbeelden, dat „ eene behandeling, zo willekeurig, en „ zo vyandlyk, door 't Hof van *Groot-* „ *Brittanje* zou kunnen goedgekeurd wor- „ den, of dat het door deszelfs bevelen „ zou hebben plaats gehad. Dat het, „ der-

't Voorgevallene by de Staaten over de schennis op *St. Martin.*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 280. 578. 727.

IV. BOEK. 1780.

„ derhalven onvermydelyk zou zyn, over „ deeze zaak, met den eerſten, en in ge„ paste uitdrukkingen, te klaagen om vol„ doening te erlangen; als mede ſtellige „ verzekering, dat de Officieren of an„ dere Onderdaanen van zyne Majeſteit, „ niet meer zodanige buitenſpoorigheden, „ in de Bezittingen van de Republiek, „ zouden pleegen." —— Men beſloot, ter Vergaderinge van de Algemeene Staaten den Grave VAN WELDEREN aan te ſchryven, dat hy, ten Hove van *Groot-Brittanje*, met allen nadruk, zou voordraagen. „ Hoe hunne Hoog Mogenden „ zich ten uiterſten beledigd vonden, „ door de opzetlyke ſchennis des Grondgebieds van den Staat op het Eiland *St.* „ *Martin*, volgens uitdruklyken last des „ *Engelſchen* Admiraals gepleegd. Daar „ nimmer eenige Mogenheid in twyfel „ hadt getrokken, of de Baayen en Reeden, behoorden zo wel tot de byzondere eigendommen der Mogenheden als de „ Landen daar aan paalende zelve, en dat „ allen, die zich daar bevinden, het regt „ van den Oorlog, en alle feitlyke vervolging zyn ontgaan, en niets aan eene „ vreemde Mogenheid regt kan geeven, „ om Schepen, daar liggende, tegen den „ wil van den Souverain des Lands, weg te „ neemen, zonder den Souverain van het „ Land zelve, rechtſtreeks aan te tasten. — „ Dat hunne Hoog Mogenden het gebeurde op *St. Martin*, niet anders konden „ aanmerken dan als een ſchending van

„ hun

„ hun Grondgebied, en verſmaading der onafhangelyke Souverainiteit van den Staat, vertrouwende, dat zyne Majeſteit zelve, begrypende, dat, wanneer eene Vrye en Onafhangelyke Mogenheid van *Europa*, zich blootgeſteld moet zien aan ſoortgelyke aanvallen, alle zekerheid en veiligheid, zo wel binnen als buiten *Europa*, voortaan alleen van de Magt zal afhangen, verontwaardigd zal weezen over de geweldige behandelingen van zyne Officieren, omtrent het Grondgebied hunner Hoog Mogenden, die deswegen eene behoorelyke voldoening vorderden." —— De Afgevaardigden van *Zeeland* hielden zich, ten opzigte van dit ſtuk, aan 't geen zy uit naam hunner Lastgeevers, hadden ingebragt (*).

Beroovingen op *Curacao*. Klagten en Verzoeken deswegen.

Het op *St. Euſtatius* verſpreide gerugt, dat de *Engelſchen* 't zelfde ſnood bedryf, als te *St. Martin* op *Curacao* zouden gaan verrigten, bevestigde zich niet; doch een Schip van dat Eiland komende, bragt berigt, dat de *Engelſchen* te *Curacao*, de Barken, aan Onderdaanen van den Staat toebehoorende, vaarende na de *Franſche* Bezittingen om 'er Koophandel te dryven, gewelddaadig weg namen, de Laadingen verbeurd verklaarden; en dus de Ingezetenen des Eilands, tegen allen ſchyn van regt, beroofden van hunne Eigendommen en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 910. 923.

IV. BOEK. 1780.

en ingeſcheepte Goederen, als mede van de Verbonden, tuſſchen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat plaats hebbende; dat zy zich daar door in de onmogelykheid gebragt zagen, om de Schepen uit het Vaderland na de *West-Indien* gezonden, op derzelver te rugreize van de noodige Laadingen te voorzien; 't geen op een volſlaagen verval des *West-Indiſchen* Handels, voor *Curacao* en den Lande van zo veel aanbelangs, zou uitloopen. —— 't Was, op deezen grond, dat een groot getal Kooplieden te *Amſterdam*, op de *West-Indien* handelende, zich by de Algemeene Staaten vervoegden, met verzoek, om het noodzaaklyk Convoy voor de Schepen derwaards gaande en van daar te rugkeerende; en een genoegzaam aantal van Oorlogſchepen, om ze in die Vaarwateren te doen kruiſen, met last om de Barken met Goederen, by de Verbonden geoorlofd geladen, te geleiden, en tegen gewelddaadige aanrandingen te beſchutten. Voorts ſmeekende, dat de Graave VAN WELDEREN gelast mogt werden ten *Engelſchen* Hove, de noodige klagten te brengen, wegens dit neemen der Barken, en den eiſch dat na de *Engelſche* Volkplantingen, de noodige bevelen mogten gezonden worden tot de wedergave en ſchadeloosſtelling van de koſten door dit neemen veroorzaakt (*).

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 724.

In de *Middellandſche Zee* werd de Scheepvaard door de *Engelſchen*, op de verregaandſte wyze, geſtremd. Eenige Schippers te *Port Mahon* opgebragt, ſchreeven over hun lot aan de Kooplieden te *Amſterdam*. Men ging, zonder eenig behoorlyk onderzoek der zaaken, onder de beuzelagtigſte voorwendzelen, tot prysverklaaring over; „ zo er geen verandering komt, „ ſchryven zy in hun Schippers ſtyl, welks eenvoudigheid eene waarborge der waarheid is, „ dan is de *Middellandſche Zee* „ voor Neutraale Schepen niet te bevaaren: want men doet hier op Zee zo wel „ als te Land al wat men wil: want voor „ ons, of Neutraale Schepen of Laadingen, „ is geen hulp: want hier is niemand, „ die voor ons opkomt, om reden dat zy „ bang zyn, dat hun het Land verbooden „ wordt. Hier is ook geen, die de *Hollandſche* ſpraak magtig is, zo dat wy ons „ behelpen moeten met een Soldaat als „ Tolk, dat zeer gebreklyk is, want „ ons niet ter deeg verſtaan kan, en ook „ niet ter deeg *Engelsch* ſpreeken, zo dat het „ zeer noodig zou zyn, om meerder „ ſchaden en kosten voor te komen, dat „ hier iemand geſteld mogt worden, die „ voor de *Hollandſche* Vlag opkwam: want „ of de Capiteins, Stuurlieden, of het Volk „ zweeren of niet, het is al evenwel, het „ is alles Prys. De voorgaande Regter, „ dien men hier gehad heeft, was van den „ Koning van *Engeland* geſteld, en heeft „ hier nog geen één *Hollandsch* Schip of

VI. BOEK. 1780.

Prysverklaaringen der Schepen in de *Middellandſche Zee*.

IV. BOEK. 1780.

„ Laading prys verklaard; doch hy is, in „ 't begin van Augustus, door den Ge„ neraal van het Land afgezet; en reeds „ na *Londen* vertrokken, om zyne verant„ woording te doen, daar en tegen deeze „ Regter van den Generaal aangesteld „ zynde, heeft nog geen één Schip vry „ gegeeven, by deezen is alles Prys: want „ zommige van de Regters, en meest al„ le Advocaaten en Procureurs zyn In„ tresſanten van de Kaapers (*)." Welk eene verregaande trek van boosheid, dat een Regter om zyne billykheid afgezet, en een ander in diens plaats gesteld wordt, die geene zwaarigheid maakt om de Rooveryen zyner Landsheeren, met Regterlyke goedkeuring, te bestempelen!

Der *Engelſchen* Gedrag in de *Portugeeſche Havens*, en handelingen daar over.

Een geruimen tyd hadden de *Engelſchen*, in de Haven van *Lisſabon*, eene wykplaats gevonden om de in Zee weg geroofde Schepen, op te brengen, en te verkoopen. Aan dit misbruk eener vrye Haven, scheen de Koningin van *Portugal*, paal en perk te stellen, door een Bevel te laaten afgaan; „ dat voorts geene Kaapers van „ eenige Mogenheden, hoe genaamd, „ noch derzelver Oorlogschepen of Fre„ gatten, met reeds gemaakte of nog te „ maakene Pryzen, in de Havens van „ haare Staaten zouden toegelaaten wor„ den, dan in zodanige gevallen, wan„ neer de Gastvryheid, en het Regt der „ Vol-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 761.

„ Volken onvermydelyk is, egter onder
„ voorwaarde, dat zy de gemaakte Pry-
„ zen, *Portugeesche* Havens in zulke om-
„ ſtandigheden ingebragt, daar niet mog-
„ ten verkoopen, losſen, noch zich daar
„ langer ophouden, dan de noodzaaklyk-
„ heid zulks vorderde. De Kaapers zich
„ thans in haare Havens bevindende,
„ zouden, binnen den bepaalden tyd van
„ twintig dagen, van den dag der Waar-
„ ſchuwinge af, daar uit moeten vertrek-
„ ken." —— Dit Bevel den dertigſten van Oogstmaand afgekondigd, gaf den Heer SMISSAERT, in Herfstmaand als Afgezant van den Staat aan het Hof van *Portugal* gekomen, grond om, met hoope van eenen gelukkigen uitſlag, zich by der *Portugeeſchen* Staatsſecretaris AYRES DE SA-E-MELLO te vervoegen, en de ernſtigſte poogingen aan te wenden, ten voordeele der *Hollandſche* Scheepvaard. In een ſchriftelyk overgeleverd Vertoog, liet hy, onder andere, zich in deezer voege hooren, „ dat hy, op uitdruklyk bevel zyner Heeren en Meesteren, zyne Excellentie verzogt, haare Getrouwe Majeſteit het ongelukkig lot van veele *Hollandſche* Koopvaardyſchepen, onder 't oog te brengen, die met geweld, onder *Hollandſche* Vlag, door de *Engelſche* Oorlogſchepen en Kaapers opgebragt, en, ſchoon gelaaden met geoorloofde Waaren, als Olie, Koorn, Zeep enz., zonder het minſte Regt, en tegen de Regten der Volken, de droevige roof geworden

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ waren van zommige Perſoonen, die op
„ 't allervuilst gewin vlammende, al wat
„ Billykheid of Regtvaardigheid heet,
„ ſcheenen te veragten, om aan hunne
„ onwettige begeertens te voldoen. Daar
„ deeze Schepen zich van alle hulp be-
„ roofd en overgelaaten, zagen aan de
„ willekeurige handelwyze hunner Op-
„ brengeren, durfde hy, vertrouwende
„ op de Vriendſchap en goede verſtand-
„ houding tuſſchen het Hof van *Portugal*
„ en den Staat, en wel byzonder zich ver-
„ laatende op het laatst gegeeven Bevel de
„ Oorlogſchepen en Kaapers der thans in
„ Oorlog zynde Mogenheden betreffen-
„ de, gelooven, dat haare Majeſteit wel
„ goed zou vinden aan de Bevelhebberen
„ der *Engelſche* Oorlogſchepen en Kaa-
„ pers, op haar grondgebied woonende,
„ te doen bevelen, om alle noodzaaklyke
„ en vereischte zekerheid te ſtellen voor
„ de Laadingen, kosten, ſchadens en
„ verlies van de *Hollandſche* Schepen hier
„ opgebragt, zo vóór als na de Afkondi-
„ ging van gedagte Bevel. Van welke
„ Schepen veele met geweld ontlaaden
„ waren, en de Laadingen verkogt zonder
„ vonnis of wyzinge van de *Engelſche* Ad-
„ miraliteit, of eenig ander Regt, dan
„ dat van den ſterkſten."

Dit Vertoog des Gezants ſcheen onmiddelyk eene allergunſtigſte uitwerking te zullen baaren; althans de reeds verkogte Laading van zeker *Hollandsch* Schip, werd in verzekering genomen, en de aangeſlaagene

gene openbaare verkooping der Laading van een ander verboden. Ook kreegen drie *Engelſche* Kaapers, neemers van *Hollandſche* Schepen, bevel om binnen vier-en-twintig uuren te vertrekken. Hier by kwam, tot meerdere moedgeeving, dat de *Portugeeſche* Gezant by 't Hof te *Londen*, over de willekeurige handelwyze der *Engelſche* Schepen tegen die van Onzydige Mogenheden, de ernſtigſte klagten hadt ingebragt. Doch de *Engelſchen* wisten raad om den wind des *Portugeeſchen* Hofs, die hun tegen ſcheen te waayen, te veranderen, en uit een anderen hoek, hun gunſtig, te doen opblaazen. De heilſpellende tekens, die den Heere SMISSAERT, eene blyde boodſchap aan zyne Heeren en Meesters in de penne gaven, verdweenen eensklaps, het in beſlag neemen der verkogte *Hollandſche* Laadingen, als mede het verbod om de andere te verkoopen, werd, van wegen het *Portugeeſche* Hof, opgeheeven. De klagten des Gezants hier over geſtort, mogten even min baaten als zyn beroepen op het uitſtaande Verbond, en het Hofbeſluit, in Oogstmaand deezes Jaars gegeeven. Dit laatſte hadt men, gelyk hy den Staaten berigtte, ten voordeele en tot genoegen der *Engelſchen* uitgelegd: zo dat alle de poogingen en vertoogen, welke hy verders zou kunnen doen, omtrent het voorledene, verlooren en zonder uitwerking zouden zyn (†).

Niet

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 347-358.

IV. BOEK. 1780.

Mishandelingen door de *Engelſchen* onze Zeelieden aangedaan.

Niet alleen hielden de *Zeerooveryen der Engelſchen*, met vermeerderde ſtoutheid, aan; doch de mishandelingen der Scheeplieden gingen bykans allen geloof te boven. Een *Hollandsch* Schip, op de hoogte van *Bourdeaux*, werd door een Kaaper onderzogt, geen goederen vindende op welke hy aanſpraak kon maaken, vervoerde ſpyt den Roover om den Schipper en het Volk, op eene vreemde en allerſchandelykſte wyze te behandelen: hy deedt ze aan zyn Boord komen, uitkleeden, over zyn kanon leggen, daar op, met de rug om hoog vast binden, en op hun agterſte met touwen geesſelen, naa welk ſnood bedryf, en andere tekenen van veragting, hy hun weg zondt. —— Een ander, na *St. Euſtatius* zeilende, werd, op de hoogte van Kaap *Finiſterre*, door een *Engelsch* Oorlogſchip aangehouden, en men wilde den Capitein dwingen te bekennen, dat hy na *Spanje* of *Noord-America* beſtemd was, hem dreigende met de boeyen, in gevalle hy zulk eene bekentenis weigerde: hier mede hieldt men hem drie uuren vergeefsch op, liet de Compaſſen van boord haalen, en hem, naa hem alvoorens deerlyk geſlaagen te hebben, heen gaan. Wanneer hy, van de Compaſſen ontzet, *St. Euſtatius* omtrent bereikt hadt, randde hem een Kaaper aan, die hem niet ſlegts van veel leeftochts, maar van al zyn nieuw touw en blokwerk beroofde, zo dat zich naauwlyks hadt kunnen redden, en op de plaats

zy-

zyner beſtemminge komen (*). Wy melden dit ſlegts als ſtaaltjes uit veelvuldige van gelyken aart, die de Dagpieren vervulden. IV. BOEK. 1780.

Het bleef niet by dit ſchenden van der Staaten Grondgebied in een ander Wereld-deel, by het verkorten van hun wettig Regt ten vreemden Hove, by de geweldenaaryen in open Zee, zy moesten zien, dat, bykans onder hun oog, aan deeze Kust, de *Engelſche* ſtoutheid den meester ſpeelde. Een *Franſche* Kaaper, van de Reede van *Hellevoetſluis* in Zee geſtooken, werd naagezeild door drie *Engelſche* Koolſchepen; hy tragtte te *Goeree* binnen te komen, naderde het ſtrand, zeilde tot onder *Goeree*, geen enkel ſchot doende, terwyl de Koolſchepen op hem vuurden en vervolgden tot aan de Vuurbaak der gemelde Haven, tot op een afſtand van zes roeden van die plaats, waar zy het Kaaperſcheepje noodzaakten het op ſtrand te zetten: en het Volk de vlugt te neemen. Intusſchen lieten de Koolſchepen niet af, geſtadig op dit kleine Kaperſchip te vuuren, zonder zelfs een groot getal Werklieden, aan ſtrand arbeidende, te ontzien, zodanig dat de Kogels door deeze hoop Menſchen over hunne hoofden heen gingen, zonder egter iemand te beſchadigen, dewyl zy het gevaar in de *Goereeſche* duinen ontweeken. De drie Koolſchepen hier

Schennis aan onze Kust.

(*). *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 578. 763.

IV. BOEK. 1780.

hier mede nog niet voldaan, voeren voort met het Kaaperſchip, dat zonder Volk vast in 't zand lag, te beſchieten, en kwamen op omtrent veertig roeden afſtands van dat Schip ten anker: terwyl twee kleindere Koolſchepen, te gelyk met de andere van *Hellevoetſluis* uitgeloopen, omſtreeks 't zelve zeilden, geſtadig 'er op vuurden, daar mede aanhoudende tot dat de Vloed het Kaaperſchip vlot deedt worden: wanneer de *Engelſchen*, met hunne Sloepen aan boord van 't zelve gekomen, 'er de *Franſche* Vlag afhaalden, het van den oever ſleepten aan 't grootſte Koolſchip vast maakten, en, onder 't oog van den *Hollandſchen* Kustbewaarder, van verſcheide Goederen beroofden. Deeze den *Engelſchen* gevraagd hebbende, wat zy met dit Kaaperſchip voor hadden, en vermaand omzigtig te weezen in 't geen zy deeden, kreeg van den Capitein die het grootſte voerde, ten antwoord." „ *Wy zullen het* „ *mede neemen*; *wy zyn ook Kaapers!*"

Klagten daar over ten *Engelſchen* Hove.

De Afgevaardigden van *Holland* dit ſchreeuwend voorval, ter Algemeene Staatsvergadering, vermeld hebbende, voegden 'er, met billyke verontwaardiging, by, „ dat zy deeze verregaande ſtoutheid der „ *Engelſche* of *Schotſche* Koolſchepen aanmerkten, als eene openbaare en moedwillige ſchending van het Grondgebied „ der Republiek, vergezeld van verſcheide bezwaarende omſtandigheden, als „ bedreeven by het uitloopen eener Haven „ van dit Land, en aan een Oord, waar

„ zy

„ zy niet konden twyfelen of zy waren
„ onder het Kanon van het Strand: de-
„ wyl hunne kogels over 't Land vloo-
„ gen, en zonder door den *Franſche* Kaa-
„ per aangedaan te weezen, die zelfs op
„ hun geen enkel ſchot gedaan hadt: wes-
„ halven dit bedryf der *Engelſche* Kool-
„ ſchepen, geene andere aanleiding hadt
„ dan eene voorbedagte geweldenaary;
„ naardien 'er geen de minſte reden van
„ vrees was, dat de Kaaper naa in volle
„ Zee te zyn, een hunner zou genomen
„ hebben: dewyl de aanval door hun
„ zelfs begonnen was, op het oogenblik
„ dat de Kaaper wendde, om uit Zee te
„ rug te keeren, en de Haven in te loo-
„ pen: boven en behalven dat zy hem nog
„ twee uuren beſchooten hadden, naa dat
„ hy onwederſpreekelyk geſtrand was, en
„ dat geheele bedryf geëindigd was, door
„ het wegvoeren van het *Franſche* Schip
„ van het *Hollandſche* Strand, in weerwil
„ van de vermaaning en waarſchuwing
„ van den Kustbewaarder. Huns oor-
„ deels hadden de Algemeene Staaten,
„ niet alleen regt om zich te beklaagen,
„ over de verregaande geweldenaaryen en
„ buitenſpoorigheden der *Engelſche* en
„ *Schotſche* Capiteinen; maar dat zy zulks
„ ook geenzins konden dulden, zonder
„ kwetzing van de Onzydigheid, welke
„ zy, in de tegenwoordige Onlusten, had-
„ den aangenomen, en zonder benaadee-
„ ling van de Waardigheid, de Souverai-
„ niteit en Onafhangelykheid van den
„ Staat,

IV. BOEK. 1780

„ Staat, zo dat zy zelfs verpligt zouden „ geweest zyn, om zich met geweld daar „ tegen aan te kanten, en het te beletten, indien zy anders tyds genoeg van „ deeze geweldenaaryen waren onderrigt „ geweest: waarom zy zich ook niet konden ontslaan van, op de ernstigste wyze, het genomen Schip te rug te vorderen, en van zyne *Groot-Brittannische* „ Majesteit eene behoorelyke voldoening „ te eischen over dit gedrag zyner Onderdaanen." —— Het Besluit der Algemeene Staaten was overeenkomstig met deezen voorslag, en den Graave VAN WELDEREN werd des de noodige last gegeeven (*).

't Heeft niet ontbrooken aan Lieden, die de Schenddaaden van Kaapers en Roovers, die onder *Engelsche* Vlag, of met *Engelsche* Zeebrieven, voeren, niet op rekening van *Engeland* wilden gesteld, maar aangemerkt hebben als bedryven van byzondere Persoonen; doch, behalven de veelvuldige schennissen gepleegd door de zodanigen, die zich op last des *Engelschen* Hofs beriepen, en dien vertoonden, zag men geen voorbeeld van eenige strafoefening den geweldenaaren aangedaan; of dat de *Engelschen* zich eenigzins aan de klagten deswegen bekreunden; waar uit men veilig mogt besluiten, dat zulk een gedrag, zo niet in alle

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 514. 518.

alle gevallen openlyk gewettigd, althans met goedkeuring geduld werd.

1780.

Algemeenheid der Zeerooveryen. De Porte verzet 'er zich tegen.

Hoe zeer het *Engelands* toomlooze Heerschzugt en openbaare Geweldenaary ter Zee in een nog ſterker dag zette, mogt het een geluk voor deezen Staat gerekend worden, dat dezelve, ſchoon min ſterk, egter, andere Onzydige Mogenheden niet ongemoeid liet. *Zweedſche*, *Deenſche* en *Pruiſiſche* Schepen, zo in *Engeland* als te *Port-Mahon*, opgebragt, zagen, ſchoon vry gegeeven, en wel zagter behandeld, nogthans een gedeelte der Laadingen, of dezelve geheel verbeurd verklaaren, en gevoelden die Kroonen des een regtmaatig misnoegen. — De *Ottomanniſche Porte* liet den Afgezanten van *Frankryk* en *Groot-Brittanje*, een omſtandig berigt geeven, wegens het kwellend gedrag der vreemde Kaapers, welke de Havens bezetten, de in- en uitgaande Schepen gewelddaadig behandelden, zonder zelfs de *Turkſche* Schepen uit te zonderen, ſtrydig met de eer van dat Ryk, weshalven de Porte moest beſluiten, om, hoe eer hoe liever, aan de Oorlogende Mogenheden, het houden van goede Orde voor te ſlaan, gelyk dezelve deedt, den Groot Admiraal en anderen, wien zulks betrof, belastende, zich in 't vriendelyke te verzetten tegen de geenen, die in hunne onbehoorelyke handelwyze voortgingen, beſcherming te verleenen aan de Kooplieden en Vaartuigen van alle Volken, welke in het *Turkſche* Ryk handel dreeven, en welker Hoven in Vriend-

IV. BOEK. 1780.

Vriendschap stonden met de Verhevene Porte, tegen de Kooplieden en Schepenen der twee Oorlogende Mogenheden, die de Reglementen zouden overtreeden; tegen de zulken naamlyk, die onder 't bereik van 't Geschut, eenige mylen binnen de Grenzen, het Regt der Mogenheden en der Volken schendende, en weigerende hun gedrag volgens de beste grondregelen te schikken, de eer en waardigheid van het *Turksche* Ryk zouden ter zyde stellen, en daar door dat Ryk benadeelen.

Verslag van de Gewapende Onzydigheid.

Ingevolge van deeze Maatregelen mogt de *Nederlandsche* Scheepvaard in de *Levant*; van hier onbeschermd gelaaten, op eene meerdere veiligheid hoopen. Doch deeze hoop, voor een zo bepaald gedeelte des Zeehandels, was gering in vergelyking van de hoop, die zich dit Jaar, op eene algemeene bescherming van de Vrye Vaard der Onzydige Mogenheden op deedt: deeze, schoon, ten onzen opzigte, in ydelen rook verdweenen, verdient in haare opdaaging, verderen voortgang, en eindelyke te niet looping, eenigzins breedspraakig vermeld te worden, als eene Gebeurtenis, zeldzaam in haaren aart, en ons de gesteldheid der vreemde Hoven, in dit tydsgewrichte, als mede die van onzen geslingerden Staat, op eene allertreffendste wyze, schetzende.

Zeemagt der Keizerinne van *Rusland*.

Was het Zeeweezen in *Rusland*, door CZAAR PETER DEN I., met den aanvang deezer Eeuwe, van niets beduidend, ontzaglyk geworden, toen de tegenwoor-

dige Alleenheerschresse aller *Russen* den Throon beklom, in zulk een verval geraakt, dat zy gezegd mag worden haaren grooten Voorganger geëvenaard te hebben, in het uitrusten van eene nieuwe Vloot; zag, onder haare Regeering, *Europa* de *Russische* Vlag in den *Archipel* waaijen, en een *Turksche* Vloot by *Tchesme*, vernield door een Smaldeel uit het Noorden; CATHARINA DE II. hielde steeds de hand aan 't Zeewezen, en bediende zich van den ruimen voorraad in haar Ryk, tot Scheepsbouwstoffen en Toetakeling, in zulker voege, dat haar Vloot, in 't laatst van den Jaare MDCCLXXVIII., in de Havens der *Baltische Zee* en te *Archangel*, uit acht- en dertig Schepen van Linie, vyftien Fregatten, en honderd dertien kleinder Schepen ten Oorlog toegerust, bestondt, terwyl aan de *Zwarte Zee*, verscheide Oorlogschepen en Fregatten gebouwd werden (*). Hadt zy dus, onaangezien verscheide zamenloopende oorzaaken, die den voortgang der *Russische* Zeemagt vertraagen, en zommigen doen stellen, dat die Mogenheid geene Zeemagt zal verkrygen, ontzaglyk in 't oog der andere Zeemogenheden (†), magts genoeg om haare Kusten te dekken, haare Koopvaardyschepen te geleiden, zich gedugt te ver-

IVe BOEK. 1780.

(*) W. COXE *Travels into Poland, Russia, Sweden and Denemark.* Vol. I. pag. 527. Vol. II. 226.

(†) W. COXE, als boven. Vol. II. 229. 231.

IV. BOEK. 1789.

vertoonen in de *Baltiſche Zee*, en, in gevalle van een *Turkſchen* Oorlog, eene Vloot na den *Archipel* te zenden; die Vorſtin betoonde, ten deezen tyde, zich de veiligheid der Zee aan te trekken, en haar vermogen te willen gebruiken, om der verdrukkigen en regtſchennisſen, paal te zetten.

Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden, om de Zeegeweldenaaryen tegen te gaan.

De Zeeroveryen en onbillyke Handelingen der *Engelſchen* klonken de wyde Wereld door; elke Mogenheid, die 'er eenigzins de drukkende zwaarte van voorzag of gevoelde, en 't heil haars Volks met den bloei des Lands te harte ging, moest 'er daadlyk op bedagt weezen, om zich in zulk een ſtaat van zelfverdeediging en tegenweer te ſtellen, als kon ſtrekken om de Regten der Onzydigheid te doen eerbiedigen en te handhaaven. Te zeer was de *Groot-Britanniſche* Zeemagt toegenomen, te ſterk het aantal Roofſchepen diens Volks, welke de Zee als bedekten, dan dat ieder Onzydige Mogenheid in *Europa* voor zich zelven in ſtaat was overal genoegzaamen wederſtand te bieden aan dien geeſſel der wateren. Niets beters of kragtdaadigers kon 'er bedagt en te werk geſteld worden, daar elk op zich zelven te zwak was, dan een Plan om alle Zeemogenheden, niet in den Oorlog betrokken, te verëénigen, en met zamenverbondene kragten den vryen Handel en Scheepvaard te beſchermen (*). Een

(*) Zodanig een Plan was reeds aangeduid, door onzen ſtaatkundigen Geſchiedſchryver WAGENAAR, zie

CATHARINA DE II.
ALLEENHEERSCHERESSE ALLER RUSSEN.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

Een plan, hoe ſchoon, egter met veele zwaarigheden omzet, en moeilyk in te voeren, aangemerkt de onderſcheide belangen, van deeze en geene Mogenheden aan den een of ander der Oorlogvoerende Vorſten verbonden, wier gunst zy zogten, of wier haat zy vreesden: hoewel zy allen een gelyk belang hadden om voor de vryheid, veiligheid, en 't ongeſtoord gebruik der openbaare Zee, te zorgen. — CATHARINA DE II. Alleenheerschresſe der *Ruſſen*, en haar toenmaalige Staatsdienaar den Graaf NIKITA VAN PANIN, hadden de eer om zulk een Plan, of zelfs uit te vinden, of, op 't in geeven van eene andere Mogenheid, daar in grootlyks belang hebbende, eerst aan den dag te brengen. IV. BOEK. 1780.

De

zie zyne *Hist. en Pol. Tractaaten*, I. Deel. bl. 243. Tot opheldering van het boven gemelde kan dienen de opgave van de gesteltenisse der Zeemagt, in *Zweeden* en *Denemarken*, ten tyde dat dit Verbond der *Gewapende Onzydigheid* in bewerkinge was. Schoon de Lyst der *Zweedſche* Oorlogſchepen, 30 Schepen van Linie bedroeg, die van 40 Stukken daar onder gerekend, en 15 Fregatten; behalven de mindere Gewapende Vaartuigen, mogt men, dewyl veele zeer oud waren tot den Zeedienst niet bekwaam konden gemaakt worden, het getal daar toe in staat, niet hooger stellen, dan 20 Schepen van Linie en 10 Fregatten. — De *Deenſche* Zeemagt leverde eene Lyst op van 38 Schepen van Linie, onder deezen telde men 9 Schepen van 50 en één van 44 Stukken, en 20 Fregatten; doch wanneer men de afgekeurde of die alleen tot parade geschikt waren daar van aftrok, bleeven 'er slegts 25 Schepen van Linie en 15 Fregatten over bekwaam om dienst te doen. COXE *Travels*. Vol. II. pag. 508. 551.

IV. BOEK. 1780.

De Hoven van *Londen*, *Verſailles* en *Madrid* ontvingen, met het afloopen van Lentemaand, deeze Verklaaring van haare Ruskeizerlyke Majeſteit.

Verklaaring van CATHARINA DE II. aan de Oorlogvoerende Mogenheden

„ De Keizerin „ van *Rusland* heeft de gevoelens van „ Regtvaardigheid, Billykheid en Gemaatigdheid, zo zeer aan den dag gelegd, „ en, geduurende den loop des Oorlogs, „ dien zy tegen de *Ottomanniſche Porte* te „ voeren hadt, zulke doorſlaande bewyzen gegeeven van de agting, welke zy „ voor de *Regten der Onzydigheid*, en „ voor de *Vryheid van den Koophandel* over „ 't algemeen heeft, dat zy zich deswegen op 't getuigenis van geheel *Europa* „ kan beroepen. Dit gedrag, zo wel als „ de Grondbeginzels van Onzydigheid, „ welke zy, ſtaande den tegenwoordigen „ Oorlog heeft doen blyken, hebben haar „ het regtmaatig vertrouwen moeten inboezemen, dat haare Onderdaanen, de „ vrugten hunner Naarſtigheid, en de „ voordeelen aan alle Onzydige Volken „ toekomende vreedzaam genieten zouden. „ De Ondervinding, nogthans, heeft het „ tegendeel beweezen. Noch de gemelde „ overweegingen, noch de agting welke „ men aan 't voorſchrift van 't algemeene „ *Regt der Volken* verſchuldigd is, hebben kunnen beletten, dat de Onderdaanen van haare Majeſteit de Keizerin, „ niet dikmaals in hunne Scheepvaard ontrust, en in hunne handelingen door die „ der Oorlogende Magten geſtremd zyn."

„ Deeze hinderpaalen aan de *Vryheid*

van

„ *van den Koophandel* in 't algemeen, en
„ aan dien van *Rusland* in 't byzonder in
„ den weg gelegd, zyn van zulk een aart,
„ dat zy de oplettenheid der Souverainen
„ en van Onzydige Volken moeten gaande
„ maaken. De Keizerin bemerkt haare
„ verpligting, om zich, door alle midde-
„ len, beſtaanbaar met haare Waardigheid
„ en het Welzyn haarer Onderdaanen,
„ daar van te bevryden. Maar zy heeft,
„ eer zulks te werk teſtellen, en met een
„ opregt oogmerk om nieuwe inbreuken
„ voor te komen, geoordeeld, dat haare
„ Regtvaardigheid vereischte voor de oo-
„ gen van *Europa* bloot te leggen, de
„ grondbeginzels, welke zy volgen zal,
„ en die geſchikt zyn, om allen misver-
„ ſtand, en 't geen aanleiding daar toe zou
„ kunnen geeven, weg te neemen. Zy
„ doet het met des te meer vertrouwen,
„ om dat zy deeze Beginzels in het oor-
„ ſpronglyk *Regt der Volken*, op 't welk
„ ieder Volk zich mag beroepen, gegrond
„ vindt; en de Oorlogende Mogenheden
„ dezelve niet kunnen ontzenuwen, zon-
„ der de *Wetten der Onzydigheid* te ſchen-
„ den, en de grondſtellingen, welke zy
„ in verſcheide Verbintenisſen, uitdruk-
„ lyk aangenomen hebben, af te keuren.
„ Zy komen op de volgende punten uit."

I. „ Dat de Onzydige Schepen vrylyk,
„ van de eene Haven na de andere, en op
„ de Kusten der Volken, die in Oorlog
„ zyn, mogen vaaren."

II. „ Dat de Goederen, aan de Onder-

IV. BOEK. 1780.

„ daanen der gemelde Oorlogende Mo-
„ genheden toebehoorende, aan boord
„ van Onzydige Schepen vry zyn, uitge-
„ zonderd de Contrabande Waaren."

III. „ Dat de Keizerin, ten aanziene
„ dier Waaren zich houdt aan het geen in
„ 't XI. en XIII. Artykel van haar Handel-
„ Verdrag bepaald is, breidende zy de
„ Verbintenisſen derzelven uit, tot alle
„ Oorlogvoerende Mogenheden (*)."

IV.

(*) De hier bedoelde Artykelen van het Tractaat tusſchen *Rusland* en *Groot-Brittanje*, in den Jaare MDCCXXXIV. den tweeden van Wintermaand geſlooten, zyn van deezen inhoud:

ART. XI. „ De Onderdaanen van elke Mogen-
„ heid, mogen vryiyk heen en weder trekken en
„ reizen in alle Landen, die nu in vyandſchap met
„ een der gemelde Mogenheden zyn, of naamaals
„ zich zullen bevinden, geblokkeerde of belegerde
„ Plaatzen alleen uitgezonderd, mits zy geen Krygs-
„ voorraad of Ammunitie den vyand aanbrengen; maar
„ alle andere Goederen betreffende, zullen hunne
„ Schepen, Reizigers, en Goederen vry en onge-
„ ſtoord zyn."

ART. XII. „ Kanon, Mortieren, Musketten,
„ Piſtoolen, Bomben, Granaaten, Kanon- en Snap-
„ haan Kogels, Snaphaans, Vuurſteenen, Lont,
„ Buskruid, Salpeter, Zwavel, Karasſen, Zwaar-
„ den, Bandeliers, Knapzakken, Patroontaaſen,
„ Zadels en Toomen, in eenige hoeveelheid, boven
„ 't geen tot Scheepsvoorraad noodig is, en aan ie-
„ der Man van het Scheepsvolk eigenlyk toebehoo-
„ ren, of voor hem noodig mag geoordeeld worden,
„ zal voor Krygs-Ammunitie worden gehouden, en
„ by aldien 'er iets zodanigs gevonden wordt, mag
„ men 't zelve wettig wegneemen en verbeurd ver-
„ klaaren; maar om die reden zullen noch de Sche-
„ pen, noch de Reizigers, noch het overige der
„ Goederen aangehouden, of verhinderd worden om
„ hunne reize voort te zetten."

IV. „ Dat, om te bepaalen wat eigenlyk een geblokkeerde Haven is, men deeze benaaming alleen toe ſtaat aan zodanig eene, daar men niet dan met blykbaar gevaar kan inloopen, wegens de ſchikking der Mogenheid, die ze met Schepen, welke hunnen ſtand blyven houden, en in genoegzaame nabyheid zyn, aantaſt."

IV. BOEK. 1780.

V. „ Dat deeze grondbeginzels, in de Regtsgedingen en de Vonniſſen, over de wettigheid der Pryzen, tot een Regel moeten dienen."

„ Haare Majeſteit, de Keizerin, deeze beginzels voordraagende, ſchroomt niet te verklaaren, dat zy, om dezelve te handhaaven, en de eer van haar Vlag, de zekerheid van den Koophandel, en Scheepvaard haarer Onderdaanen, tegen wien het ook zyn mag, te beſchermen, een aanmerkelyk gedeelte van haare Zeemagt doet uitrusten. Ondertuſſchen zullen deeze maatregels op geenerlei wyze invloed hebben, op de ſtipte en ſtrenge *Onzydigheid*, welke zy heilig in agt genomen heeft, en zo lang zy niet getergd en genoodzaakt zal worden, om de paalen van Gematigdheid en volkomene Onzydigheid te verlaaten, in agt neemen zal. 't Is niet, dan in dit uiterſte, dat haare Vloot bevel zal ontvangen, om zich derwaards te begeeven, waar de eer, het belang, en de nood haar zullen roepen."

„ Haare Majeſteit, met die rondbor-

IV. BOEK. 1780.

„ ſtigheid, welke aan haar Character eigen „ is, deeze plegtige verzekering doende, „ kan niet nalaaten zich te belooven, dat „ de Oorlogende Magten doordrongen „ van die gevoelens van Regtvaardigheid „ en Billykheid, waar mede zy bezield is, „ zullen mede werken, tot de vervulling „ van haare heilzaame oogmerken, die zo „ oogſchynlyk ten nutte van alle Volken, „ en zelfs ten voordeele van die in Oorlog „ zyn, verſtrekken, dat zy, ingevolge van „ dien, hunne Admiraliteiten en bevel- „ voerende Officieren, zullen voorzien van „ Lastbrieven, overeenkomende en be- „ antwoordende aan de hier bovengemelde „ grondbeginzelen, die uit het oorſprong- „ lyk Wetboek der Volken getrokken, en „ in hunne Verbintenisſen, zo dikwyls „ aangenomen zyn (*)."

Aanmerkingen over deeze Verklaaring.

Niet alleen ſtraalen, in deeze Verklaaring, de onlochenbaarſte trekken door, van den yver der Alleenheerschresſe aller *Ruſſen*, om haare eigene Onderdaanen te beſchermen; maar ook om het Regt der Volken in 't algemeen, te handhaaven. De bekwaamheid, het beleid, en 't doorzigt van den Staatsdienaar, die dit Plan beſtuurde, werd van elk bewonderd; en de Verklaaring aangezien voor een meesterſtuk van eenvoudigheid en klaarheid, waar in de Regten der Volken in den Vry- en Handel en Zeevaard, vooral van Onzydige Mogenheden, met betrekking tot de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 543. enz.

de Oorlogenden, zo nauwkeurig en met zo weinig omslags, bepaald worden, dat 'er geen uitvlugt voor gedrongene en gewrongene uitleggingen over bleef. De regel *Vry Schip Vry Goed* diende ten grondwet; alle willekeurige bepaaling van *Contrabande Waaren* verdween; en of eene Haven *geblokkeerd* was dan niet, maakte zy met één penne trek uit. — Geen der Oorlogvoerende Mogenheden heeft'er ook iets tegen durven inbrengen; schoon dit Plan op verre na door allen niet met het zelfde oog werd aangezien: boven al daar het vergezeld ging van eene Uitnoodiging aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stokholm*, *Lisfabon* en de *Verëénigde Nederlanden*, om in deeze *Gewapende Onzydigheid* deel te neemen.

Hoe deeze Verklaaring in *Engeland* werd opgenomen.

Groot-Brittanje, gewoon in alle Oorlogen, zich als Gezagvoerster der Zee te vertoonen, en andere Volken, naar goedvinden, wetten voor te schryven, en thans ten top van gewelddaadige uitvoering dier willekeurige regelen opgeklommen, zag dien trots gefnuikt, en zich verrast door de Verklaaring van eene Vorstinne, die dezelve zou doen gelden, zonder eenig ontzag voor *Engeland*, waar tegen dit Plan, schoon de andere Oorlogende Mogenheden mede betreffende, voornaamlyk gerigt was. Wanneer in 't Parlement, vervolgens over dit stuk gehandeld werd, beklaagde zich de Graaf VAN SHELBURNE, „ dat het slegt bestuur „ der Staatsdienaaren, den eenigen Bond-

„ genoot van *Groot-Brittanje*, de Keize-
„ rin van *Rusland*, tot een Bondgenoot
„ van *Frankryk* gemaakt hadt, door het
„ uitgeeven eener Verklaaringe, in welke
„ zy andere Mogenheden verzogt deel te
„ neemen, 't geen *Engeland* van de middelen
„ om den Oorlog te voeren zou ontzetten.
„ Hy hieldt de Verklaaring der Keizerinne,
„ voor het invoeren van een Nieuw Wet-
„ boek der Zee, ſchendende de vastgeſtel-
„ de Wetten der Volken; eene daad waar
„ over *Engeland* zich gevoelig moest be-
„ toonen, als eene volſlaagene verbree-
„ king der Onzydigheid." —— Lord STORMONT verhief de Keizerin van *Rusland* tot de wolken, vergeleek haar by Koningin ELIZABETH, noemde haar eene *Heldere Noordſtar*; en beweerde, „ dat
„ het haar Belang was een Bondgenoot
„ van *Engeland* te blyven, dat hy niet
„ twyfelde aan haare vriendlyke oogmer-
„ ken; doch niet ſtelligs wegens de be-
„ doelingen van het *Ruſſiſche* Hof wilde
„ zeggen." —— Waar op de Graaf VAN SHELBURNE hem te houden gaf. „ dat
„ de *Engelſche* Staatsdienaars, omtrent de
„ inzigten van het *Ruſſiſche* Hof, dezelfde
„ onkunde betoonden als zy gedaan had-
„ den, wegens die van *Frankryk* en *Span-*
„ *je*, en dezelfde taal van bedrieglyke ge-
„ rustheid ſpraaken, als zy gevoerd had-
„ den, eer deeze Mogenheden tot het
„ beſtaan van openlyke vyandlykheden
„ kwamen." — „ Lord CAMDEN be-
„ weerde, dat de Staatsdienaars, door hun

„ on-

„ onſtaatkundig gedrag, den grondſlag ge-
„ legd hadden, tot eene Verbintenis tus-
„ ſchen de *Noordſche* Mogenheden tegen
„ *Europa*, dat *Holland*, *Rusland*, *Deene-*
„ *marken* en *Zweeden*, *Groot-Brittanje*
„ zouden noodzaaken om zich aan een
„ Nieuw Wetboek der Zee te onderwer-
„ pen, of met alle deeze Mogenheden te
„ Oorlogen (*)."

Het antwoord des *Londenſchen* Hofs, op de Verklaaring der Keizerinne was kort, in zeer afgemeete uitdrukkingen begreepen, en duidde genoegzaam aan, een ſtilzwygend misnoegen over den breidel, het Zeegeweld in den mond gewrongen, het was eene geveinsde onderwerping der Heerschzugt. De Koning beriep zich op zyn gehouden gedrag, omtrent de Onzydige Mogenheden, en die met hem in Verbintenisſe ſtonden, geduurende deezen Oorlog; ſprak van de gevoelens van Regtvaardigheid, Billykheid en Gemaatigdheid, die alle zyne handelingen beſtuurden, en ten aanziene van *Rusland* in 't byzonder,
„ dat hy door de banden van onderlinge
„ Vriendſchap en gemeen belang aan haa-
„ re Majeſteit verknogt, van het begin
„ der Onlusten af, de ſtipſte bevelen ge-
„ geeven hadt om de Vlag der Keizerin-
„ ne, en den Handel haarer Onderdaanen
„ te ontzien, volgens het Regt der Vol-
„ ken, en den inhoud der Verbintenis-
„ ſen,

(*) *London Magaz.* 1780. pag. 463. 465.

IV. BOEK. 1780.

„ ſen, welke hy in zyn Handel-Tractaát „ met haar gemaakt hadt, en met de uiter- „ ſte nauwkeurigheid zou vervullen. De „ bevelen daar omtrent waren vernieuwd, „ en men zou op derzelver volvoering een „ waakend oog houden: en, zo 't mogt „ gebeuren, dat 'er de geringſte ſchennisſen „ der herhaalde bevelen plaats grepen, „ zouden de Vonnisſen der Admiraliteits- „ Collegien, de beledigingen op eene zo „ billyke wyze verhelpen, dat haare Kei- „ zerlyke Majeſteit, over die uitſpraaken „ gansch voldaan zou zyn, en daar in „ dien zelfden geest van Regtvaardigheid, „ welke haar bezielde, erkennen (*)."

Hoe aan 't *Franſche* Hof.

Geheel verſchillend was de uitwerking deezer Verklaaring, ten Hove van *Verſailles*. Zy ſtrookte volmaakt met de inzigten van LODEWYK DEN XVI., reeds aan den dag gelegd in zyn Reglement, aangaande de Scheepvaard der Onzydige Mogenheden (†), en opende hem den toegang tot het *Noorden*, door *Groot-Brittanje* dier Kroone altoos betwist, om van daar de middelen te haalen, welke zy in een Zee-Oorlog niet kan ontbeeren. —— Kenmerken agterhoudenheid en ſtilzwygend misnoegen, het antwoord des Konings van *Engeland*, dat des Konings van *Frankryk* draagt openhartigheid en gulle blydſchap op 't voorhoofd. —— Laaten wy hem

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 56'.
(†) *Mercure de France* 1778. N. VI. pag. 103.

hem hooren. „ De Oorlog, waar in de „ Koning zich ingewikkeld vindt, geen „ ander oogmerk hebbende, dan de verknogtheid van zyne Majesteit aan de „ grondstellingen der *Vryheid op Zee*, zo „ heeft hy niet dan met een weezenlyk „ genoegen, de Keizerin van *Rusland*, „ die zelfde Grondstelling zien aanneemen, „ en zich gereed betoonen om dezelve „ staande te houden. Het geen haare Majesteit de Keizerin van de Oorlogende „ Mogenheden eischt, is niets anders dan „ die regels aan de *Fransche* Zeevaard „ voorgeschreeven, welker uitvoering „ wordt gehandhaaft, met eene nauwkeurigheid aan geheel *Europa* bekend, en „ van 't zelve goedgekeurd."

„ De Vryheid der Onzydige Schepen, in weinige gevallen alleen bepaald, is „ een rechtstreeks gevolg van het Natuurlyk Regt, de beveiliging der Volken, en „ zelfs de verligting van die door den Oorlogsgeesel bezogt worden. Ook heeft „ de Koning begeerd, niet alleen aan de „ Onderdaanen der Keizerinne van *Rusland*; maar ook aan die van alle Staaten, „ welke de Onzydigheid hebben aangenomen, de *Vryheid der Zeevaard* te bezorgen, op dezelfde Voorwaarden, die „ uitgedrukt zyn in de Verklaaring, op „ welke zyne Majesteit thans antwoordt."

„ „ Hy dagt een grooten stap tot het algemeen welzyn gedaan, en een roemryk tydperk voor zyne Regeering bereikt te hebben, met, door zyn voor-

„ beeld,

IV. BOEK. 1780.

„ beeld, de Regten te bepaalen, die elke
„ Oorlogvoerende Mogenheid kan en moet
„ erkennen aan *Onzydige Schepen* toe te
„ komen. Zyne hoop is niet te leur ge-
„ ſteld, naardien de Keizerin, door de aller-
„ ſtipſte Onzydigheid te bewaren, zich
„ verklaart voor het Stelzel, 't welk de
„ Koning voor den prys van het bloed
„ zyner Volken ſtaande houdt, en daar zy
„ dezelfde Regten vordert, die zyne Ma-
„ jeſteit tot den grondſlag van het Wet-
„ boek van het Zeeweezen wilde maa-
„ ken."

„ Indien 'er nieuwe bevelen noodig wa-
„ ren, ten einde de Schepen van haare
„ Majeſteit de Keizerin, nergens te vree-
„ zen hadden, door 's Konings Onderdaa-
„ nen, in hunne Zeevaard ontrust te wor-
„ den, zou zyne Majeſteit ze ſpoedig gee-
„ ven; maar de Keizerin zal ongetwyfeld
„ berusten in de Schikkingen van zyne
„ Majeſteit, vervat in de bekend gemaak-
„ te Reglementen. Ze zyn niet *naar de*
„ *Omſtandigheden geſchikt;* maar op het
„ *Regt der Volken gegrond*, en paſen ee-
„ nen Vorst, die gelukkig genoeg is, om
„ altoos, in het algemeen Welzyn, den maat-
„ regel van dat zyns Ryks te vinden. De
„ Koning wenscht, dat haare Majeſteit de
„ Keizerin, by de middelen, die zy neemt om
„ de natuur der Goederen, welker Handel in
„ tyd van Oorlog voor Contrabande gehou-
„ den wordt te bepaalen, juiste regelen
„ voege, wegens de hoedanigheid der Zee-

„ pa-

„ papieren, van welken de *Rusſiſche* Sche-
„ pen voorzien zullen weezen."

„ Met dit behoedmiddel is zyne Maje-
„ ſteit verzekerd, dat 'er geen toeval 1780.
„ zal komen, 't welk berouw zou
„ kunnen veroorzaaken van den toeſtand
„ der *Rusſiſche* Zeevaarders, zo voordeelig gemaakt te hebben, als in Oorlogstyd mogelyk is. Gelukkige omſtandigheden, hebben bereids meer dan éénmaal de beide Hoven in ſtaat geſteld om te ondervinden, hoe veel 'er aangelegen lag, dat zy zich rondborſtig over derzelver belangen verklaarden.

„ Zyne Majeſteit wenscht zich zelven geluk, met aan haare Majeſteit te kennen te geeven, zyne wyze van denken, wegens een gewigtig ſtuk voor *Rusland*, en voor de Koophandeldryvende Mogenheden van *Europa*. Hy roemt des te ongeveinsder de grondbeginzels en inzigten, die de Keizerin beſtuuren, daar zyne Majeſteit *deelgenoot is* van het gevoelen, 't welk die Vorſtin gebragt heeft tot maatregelen, waar uit gelyklyk de voordeelen haarer Onderdaanen, en die van alle andere Volken moeten gebooren worden (*)."

Het groot belang, 't geen *Frankryk* hadt by de Schikkingen en de Verklaaringe van 't *Rusſisch* Hof, zo geene nadere betrekking tot het beraamen derzelven, verwydert allen denkbeeld, dat 'er eenige vleijery

Hoe in *Spanje*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 568.

IV. BOEK. 1780.

jery ſchuile onder deeze zo volkomene goedkeuring. Het ſoortgelyk belang van *Spanje*, bragt ook een ſoortgelyk antwoord te wege, onder andere laat. Die Vorst in 't zelve betuigen. „ De Koning beſchouwt, deeze kennisgeeving, wegens „ de denkwyze der Keizerinne van *Rusland*, ten aanziene der Oorlogende en „ Onzydige Mogenheden, als de uitwerking van het billyk vertrouwen, dat „ zyne Majeſteit van Hoogstdezelve heeft „ verdiend; zy is zyne Majeſteit des te aangenaamer om dat de grondregels, door „ die Oppervorſtinne aangenomen, dezelfde zyn, welke den Koning altoos beſtuurd hebben, en die zyne Majeſteit, „ door alle mogelyke middelen, ſchoon „ vrugtloos, heeft getragt door *Engeland* „ te doen opvolgen, ten tyde dat *Spanje* „ nog onzydig was." —— Naa een beklag, van door het voorbeeld der *Engelſchen*, omtrent de Onzydige Mogenheden, tot voorkoming van het onmaatig nadeel, 't welk uit eene ongelykheid ten dien opzigte zou ontſtaan, tot ſcha-verhaaling gekomen te zyn, verklaarde de Koning, „ den roem te willen erlangen, „ om het eerst een voorbeeld te geeven, „ van het eerbiedigen der Onzydige Vlag „ van alle Havens, die toegeſtemd hebben of toeſtaan zullen om dezelve te beſchermen, tot zyne Majeſteit ontwaar „ worde, welke Party het *Engelsch* Zeeweezen kiezen zal, en ondervinde of „ het zelve zich, als ook de Kaapers,

„ zal

„ zal bedwingen, dan niet. En, om al- IV
„ le Mogenheden te toonen, hoe zeer BOEK
„ *Spanje* bereid is in den Oorlog dezelfde
„ Wetten op te volgen, welke zy, On- 1780.
„ zydig zynde, zou verlangen, ſtemt zy-
„ ne Majeſteit in de verdere Punten, in
„ de Verklaaring van *Rusland* vervat.
„ Welverſtaande dat, ten aanziene der
„ ingeſlootene Vesting *Gibraltar*, het ge-
„ vaar, om daar in te komen blyft ſtand
„ houden, zoo als by het IV. ART. der
„ Verklaaringe is bepaald, door 't getal
„ der Schepen, aldaar kruiſende, om de
„ Inſluiting te vormen: een gevaar, nog-
„ thans dat de Onzydige Scheepen zullen
„ kunnen ontgaan, als zy zich houden aan
„ de voorzorgen vastgeſteld, in eene Ver-
„ klaaring wegens de Onzydige Sche-
„ pen (*)"

De Verklaaring des *Ruſſiſchen Hofs*, werd hier te Lande niet bekend, en door alle Vaderlandsgezinden bewonderd, of zy kreegen, bykans ten zelfden tyde, ſtoffe tot vreugde, die boven al het hart der Handeldryvenden doortindelde: zy meenden grond te vinden om vast te ſtellen, dat alle zwarigheden, van den Handel *niet te kunnen* beſchermen, waren weg genomen, dat nu de Zeeheerſchappy der *Britten* gekortwiekt lag, en dat 's Lands Ingezetenen, zo lang geplaagd en beroofd, voor-

Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 570. De Verklaaring op welke hier gedoeld word, is Aldaar bl. 523. te vinden.

IV. BOEK. 1780.

voortaan den Oorlog tusschen hunnen aangunstigen Nabuur, en de *Bourbonsche* Hoven zouden zien voeren, zonder onschuldig in de rampen van denzelven te deelen. —— 't Was, naamlyk, op den derden van Grasmaand, dat de Prins GALLITZIN, Buitengewoon Gezant des *Russischen* Hofs, uit naam zyner Vorstinne, de Algemeene Staaten een Vertoog ter hand stelde, met een Afschrift der boven opgegeevene Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden (*). Welker mededeeling, gelyk in dit Vertoog gezegd wordt, „ hunne „ Hoog Mogenden mogten aanmerken, „ als een blyk van de oplettenheid der „ Keizerinne voor de Republiek, die 't „ zelfde belang had in de redenen, welke „ aanleiding tot die Verklaaring gegeeven „ hadden." Deeze ontvouwd en de Onpartydigheid der Keizerinne in dit stuk beweezen hebbende, ging de Afgezant voort: „ Dat Zy, in gevolge daar van, geloofde „ te mogen verwagten, dat de andere „ Handeldryvende Mogendheden zich zouden benaarstigen, om zich met betrekking tot de Onzydigheid, by haare wyze van denken te voegen. —— Met „ dit oogmerk hadt haare Keizerlyke Majesteit hem gelast, hunne Hoog Mogenden te noodigen, eene gemeene zaak „ met haar te maaken, voor zo verre als „ deeze Vereeniging zou kunnen dienen,

„ om

(*) Zie hier boven bl. 336.

„ om den Koophandel en Scheepvaard te
„ beſchermen, mits ten zelfden tyde de
„ allernauwkeurigſte Onzydigheid onder-
„ houdende; en teffens hunne Hoog Mo-
„ genden kennis te geeven, van de maat-
„ regelen door haar in gevolge daar van
„ genomen." — Wyders berigtte hy,
„ dat eene dergelyke Noodiging, reeds
„ aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stok-*
„ *holm* en *Liſſabon* gedaan was; ten einde
„ men, door de verëénigde zorgen van
„ alle de Onzydige Zee-Mogenheden, ten
„ behoeve van de Handeldryvende Scheep-
„ vaard der Onzydige Volken, een Na-
„ tuurlyk en op de Geregtigheid gegrond
„ Stelzel, en 't welk door zyn weezenlyk
„ nut, zelfs aan de toekomende Eeuwen
„ tot een rigtſnoer mogt dienen, zou kun-
„ nen maaken en wettigen." — De Overleveraar van deeze Uitnoodiging twy-felde niet, „ of hunne Hoog Mogenden
„ zouden dezelve in overweeging nee-
„ men, en daar toe mede werken, met,
„ zonder uitſtel, eene Verklaaring te doen,
„ aan de Oorlogende Magten op dezelfde
„ beginzelen als die der Keizerinne ge-
„ grond; en teffens, met betrekking tot
„ de Beſcherming van hunnen Koophan-
„ del, van hunne Scheepvaard, en van de
„ natuur der Contrabanden, zich ontvou-
„ wen, overeenkomſtig de bepaalingen van
„ hunne Verbonden met andere Volken." —
Eindelyk hadt hy de eer om hunne Hoog Mogenden te verzoeken, „ dat, byaldien
„ zy, ter vaste oprigting van een zo roem-

IV. BOEK. 1780.

„ ryk, als tot het welzyn der algemeene „ Scheepvaard voordeelig Plan, met de „ bovengemelde Onzydige Mogenheden, „ eene Onderhandeling wilden beginnen, „ ten einde een byzonder Verdrag deswe„ gen te ſluiten, de Keizerin, zyne Sou„ veraine, gereed was zich daar by te voe„ gen. Hunne Hoog Mogenden zouden „ gereedlyk de noodzaaklykheid bevroe„ den om hunne Beſluiten, over Voorwer„ pen van dat aanbelang, en het Mensch„ dom over 't algemeen zo nuttig, te ver„ haasten (*)."

Dat deeze Voorſlag eener *Gewapende Onzydigheid* dier Vorſtinne recht ernst was, weezen Brieven uit, die kort naa het overleveren deezes Vertoogs, hier aan kwamen en inhielden, dat te *Kroonſtad* werklyk Zeventien Schepen van Linie en zes Fregatten gereed gemaakt wierden, om de *Ruſſiſche* Scheepvaard in de *Zond*, en in 't *Kanaal*, de toegezegde beſcherming te verleenen. — De kragt der Waarheid, de eisch der Billykheid, ſcheenen zich op ééns te doen gevoelen, en gelykerhand te werken in ons Bondgenootſchaplyk Gemeenebest, waar ſtrydige inzigten en belangen, zo lang de nu ontſtaane onlusten geduurd hadden, ſteeds oneenſtemmigheid in de Beſluiten baarden. Zy zelfs, die zo vaak de heilzaamſte Staatsbeſluiten vertraagden, of geheel verydelden, ſcheenen ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 550.

geteed om mede te werken, tot het aanneemen van den Voorſlag der Keizerinne, en ſpoed aan 't werk by te zetten. Hoe weinig dit de yverigſte Voorſtanders der *Engelſche* Partye ſmaakte, durfden zy, uit vreeze van voor Vyanden des Vaderlands aangezien te worden, geen ander dan een goed gelaad aannemen.

Antwoord der Staaten aan het *Ruſſiſche* Hof.

Niet vreemd dat Staaten van *Holland* zich volvaardig toonden, om van deezen aanblik der hoope, tot redding uit zo veel ongelegenheids, zich te bedienen, en, korten tyd naa het ontvangen des Vertoogs, beraamden, dat de zaaken ter Algemeene Staatsvergaderinge daar heenen mogten geſtuurd worden, dat de Prins VAN GALLITZIN, ten antwoord kreege, „ dat," naa dankbetuiginge voor de eere, en 't blyk van welmeenenheid der Keizerinne voor de Republiek, en goedkeuring zo van haar oogmerk, als van de middelen tot bereiking van 't zelve, „ hunne Hoog Mogenden met „ haare Keizerlyke Majeſteit, in den te„ genwoordigen Oorlog, eene ſtrikte On„ zydigheid begeerende te onderhouden, „ maar al te veel ondervindings hadden „ van de ſchaden, die de Zeevaard en „ Koophandel der Onzydige Mogenheden „ leedt, van de twyfelende denkbeelden „ der Oorlogende Mogenheden, omtrent „ het Regt der Onzydigen, naar maate „ dezelve door het eigenbelang, en de „ Oorlogsverrigtingen geleid, werden, en „ het daarom, met haare Keizerlyke Maje-

IV. BOEK. 1780.

„ ſteit, ten hoogſten noodig oordeelden,
„ dat dit Regt op vaste gronden mogt be-
„ paald en gemeenzaamerhand, door de
„ Onzydige Mogenheden, gehandhaafd
„ worden. —— Dat hunne Hoog Mo-
„ genden, ten opzigte der bepaalinge van
„ dit Regt, volkomen inſtemden met de
„ Vyf Punten, in de Verklaaringe van
„ haare Keizerlyke Majeſteit, aan de Ho-
„ ven van *Verſailles*, *Madrid* en *Londen*
„ gedaan; en, op haar voetſpoor, bereid
„ waren, om aan de Oorlogvoerende Mo-
„ gendheden ſoortgelyke Verklaaringen te
„ doen; en ten uiterſten genegen, om,
„ nevens haare Ruskeizerlyke Majeſteit,
„ en de verdere Onzydige Zeemogenheden,
„ in Onderhandeling te treeden over de
„ maatregelen, waar door de Vryheid van
„ Zeevaard en Handel, onder eene ſtipte
„ waarneeming van Onzydigheid tuſſchen
„ de Oorlogende Mogenheden, zo voor
„ het toekomende als tegenwoordige, op
„ de kragtdaadigſte wyze, zou kunnen
„ gehandhaafd worden." —— Staaten van *Gelderland* beſlooten desgelyks ſpoedig, om, van hunnen wege, ter Algemeene Staatsvergaderinge te betuigen, dat zy het uiterſte genoegen, over die Gebeurtenis gevoelden, en verlangden, hoe eer hoe beter, de voordeelen te zien, ontſtaande uit eene vaardige deelneeming in 't Ontwerp van 't Hof van *Rusland*. —— *Utrecht* en *Overyſſel* ſtemden, overeenkomſtig met het Beſluit van *Holland*, toe tot het treeden in eene Onderhandeling met het

het *Rusſiſche* Hof, wegens de gedaane aanbieding en voorſlag tot het beſchermen van Vrye Vaard en Handel; mits dezelve geene verandering toebragt, aan het Stelzel van ſtipte Onzydigheid, door de Republiek ten opzigte der Oorlogvoerende Mogenheden omhelsd, noch aan de uitſtaande Tractaaten; met verderen last aan de gewoone Afgevaardigden, om, zonder nader kennis en toeſtemming hunner Edel Mogenden, in deezen niets beſlisſends te helpen bepaalen; doch des eerst verſlag te laaten toekomen. — *Stad en Lande* omhelsde den Voorſlag met greetigheid. — Desgelyks ook *Friesland*, 't geen in allen deele met het Beſluit van *Holland* inſtemde, gelastende dat men in de onderhandelingen met den Prins VAN GALLITZIN, niet bepaalds zou vastſtellen dan onder goedkeuring der Staaten van dat Gewest. IV. BOEK. 1780.

Met één woord het leedt niet langer dan tot den vier- en twintigſten van Grasmaand, en dus zo kort als met welvoegelykheid geſchieden kon, of de Algemeene Staaten bragten een éénpaarig Beſluit uit, in allen deele overeenkomſtig met het reeds opgegeevene van *Holland*. — Geheel was 'er dus voldaan aan 't verzoek des *Rusſiſchen* Staatsdienaars, om dit werk, zo veel mogelyk, te verhaasten. Van zulk een goed begin beloofden zich de welmeenenden in den Lande, en in 't byzonder de Koopman en Zeehandelaar, alles goeds, en zy zouden zich niet bedroogen gevonden hebben, indien die zelfde ſpoed dit

IV. BOEK. 1780.

Werk reeds vergezeld hadt; dan zou men, in dien eigen *Zomer*, met *Deenemarken* en *Zweeden* gereed hebben kunnen weezen, om de Oorlogvoerende Mogenheden aan te ſchryven, dat Staaten der *Vereenigde Gewesten*, in het Plan van de Alleenheerſchresſe der *Ruſſen* traden (*).

Deeze zaak alhier ſleepende gehouden, en een Gezantſchap benoemd.

Eene zaak, welke dien ſpoed vereiſchte, zou het groot en gewigtig doeleinde bereikt worden, bleef ſleepen tot in Hooimaand; tot dien tyd vernam men 'er niets van, dan verſchillend verſpreide gerugten; wegens de Handelplaats, waar de Onzydige Mogenheden zouden byeenkomen, om het Verbond der Gewapende Onzydigheid te beraamen en vast te ſtellen; *'s Gravenhaage* werd onder andere genoemd; doch dit hadt geen gevolg. —— Twee buitengewoone Gezanten beſloot men naar *Petersburg* te zenden, om over dit ſtuk te handelen. Twee Jonkheeren WASSENAAR VAN STARRENBURG en HEECKEREN VAN BRANDSENBURG, beiden Afgevaardigden ter Vergaderinge van hunne Hoog Mogenden, door den Stadhouder tot die gewigtige post voorgeſlaagen, werden door de Staaten daar toe benoemd. De ſtaatlykheid van zulk een Gezantſchap moest noodwendig verwyl baaren; met dit alles bleef de hoop op het afdoen dier zaake leevendig; ſchoon by niet weinigen dit draalen in 't oog liep, die het vreemd en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 837. 842.

en onbeſtaanbaar vonden, dat een Beſluit, in Grasmaand, zo volyverig en éénſtemmig genomen, thans in de voltrekking, eene meerdere vertraaging leedt dan de langzaame beweeging der Regeeringsvorm van ons Gemeesnebest, dikwyls onvermydelyk, te wege brengt. —— Hoe raadzelagtig zulk een gedrag ook mogt voorkomen, meenden zommigen, dit raadzel te kunnen ontknoopen, met aan te merken, dat *Engelands* Vrienden in deeze Gewesten, door den onverwagten voorſlag der Keizerinne, voor eene korte wyl, als buiten zich zelven gebragt, bekwamen, en de nadeelige gevolgen dier Toetreedinge voor hunne Party inzagen: waarom zy tyd zogten te winnen, tot het afkeeren van een ſlag, die dezelve met eenen volſlaagen ondergang dreigde. Wy laaten dit aan zyne plaats.

CATHARINA DE II. zet door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haar Voorſlag.

't Ontbrak intusſchen niet aan werkzaamheid der *Ruſſiſche* Keizerinne, zo geſchikt om de onze een ſpoorſlag te geeven. De Prins VAN GALLITZIN gaf, in 't midden van Hooimaand, het Voorzittend Lid der Algemeene Staaten een Geſchrift over, inhoudende, „ dat, ingevolge „ de Verklaaringe, door haare Keizerly„ ke Majeſteit, aan de drie Oorlogende „ Mogenheden, drie haarer Esquaders in „ verſcheide Zeeën kruisſende, hy zich „ vleide, dat hunne Hoog Mogenden de „ noodige bevelen wel zouden willen gee„ ven, op dat de Esquaders van haare „ Keizerlyke Majeſteit, zyne Souveraine,

IV. BOEK. 1780.

„ ook enkele Schepen en Fregatten van „ dezelve, in de Havens van hunne Hoog „ Mogenden mogten ontvangen de goe„ de hulp en behandeling, die hy reden „ hadt te wagten, en dat haar de vrye in„ komst in de Havens mogt verleend „ worden (*)." Deeze drie Esquaders ſtonden, vry na overeenkomſtig met de reeds ontvangene berigten, wegens eene toegeruste Vloot (†), uit vyftien Schepen van Linie en vier Fregatten. Het eene was beſtemd, om in de *Middellandſche Zee*, het ander om in de *Noord-Zee*, en het derde om op de hoogte der *Portugeeſche* Kusten te kruisſen (§). Die grootmoedige Ontwerpſter van het Verbond tot de Vrye Zeevaard der Volken, den klem der daadlyke uitvoeringe, van haaren kant, 'er aan byzettende, hadt ook de ſterkſte proeven van haare Regtvaardigheid en Billykheid gegeeven, door het uitvaardigen van een breed Bevelſchrift, de Scheepvaard haarer Onderdaanen betreffende, waar aan zy zich in hunnen Zeehandel ſtipt moesten gedraagen, wilden zy op den byſtand hunner Vorſtinne ſtaat maaken (**).

Het vertrek des Gezantſchaps draalt. Men treedt agter uit, en eischt Verzekering voor onze Binnen- en Buitenlandſche Bezittingen.

Het vertrek der benoemde buitengewoone Gezanten na *Rusland* draalde. Er kwamen zaaken tusſchen beide geſchikt om den voortgang

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 619.
(†) Zie hier boven bl. 372.
(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 865.
(**) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 859.

gang van dit heilzaam ontwerp zodanig te vertraagen, dat geheel het verlicht *Europa*, weetende hoe geene Mogenheid 'er meer belangs by hadt dan dit Gemeenebest, des verwonderd ſtondt. Niet weinigen, die het best van deezen Staat bezinden, vreesden, dat de Keizerin over dit marren, te veel onverſchilligheids aanduidende, onvergenoegd, denzelven buiten dit Verbond zou ſluiten, zo dat de *Noordſche Mogenheden*, alleen de vrugten van hun vaardig toetreeden zouden plukken, en, tot onze ſchade, de voordeelen eener vrye en onbelemmerde Vaard genieten. De maate der veiligheid tegen het Zeegeweld der Oorlogvoerende Mogenheden, mogt men afmeeten, naar den prys der Verzekeringe voor Scheepstimmerhout, Hennip en dergelyke Waaren, van *Nerva* op *Bourdeaux*, deeze beliep op *Ruſſiſche* Schepen gelaaden, ſlegts vier ten honderd; terwyl voor onze onbeſchermde Schepen met die, ja ſchoon met andere Waaren, belaaden nauwlyks eenige verzekering, zelfs tot geen ongehoorden prys, te bekomen was. — Het middel tot vertraaging beſtondt in het aanduiden van een verregaanden ſchroom, of *Engeland* het aangaan van zodanig eene Verbintenis, ons niet zeer euvel zou afneemen; en men dus dat Ryk, langs dien weg, reden geeven, om zich op eene andere wyze, by voorbeeld door het wegneemen onzer Buitenlandſche Bezittingen, te wreeken. Hoe zeer, by doorzigtigen, zulk een voorſlag werd aangezien, als

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

als een drangreden om ten ſpoedigſten mogelyk met *Rusland*, en de andere Zeemogenheden het Verbond van onderlinge Beſcherming aan te gaan; wrogt de vrees voor den aanval der *Engelſchen* op onze Volkplantingen in de *Oost- en West-Indien*, geſchilderd met de akeligſte kleuren, zo veel uit, dat men, het Aanbod der Keizerinne, voorheen zonder eenige uitzondering aangenomen, thans in het *Hollandsch Beſoigne* op den drie- en- twintigſten van Hooimaand, oordeelde, „ niet te moeten aanvaarden, of haare Keizerlyke „ Majeſteit moest zich willen verbinden, „ om, met de verdere Onzydige Mogenheden, alle onze *Vaste Bezittingen*, „ *zo binnen als buiten Europa, te guaranderen* en te verzekeren (*)."

Aanmerkingen over die voorwaarde.

Met reden kon en moest men hier op aanmerken, dat, dewyl het hier aan kwam om den Handel en het Belang der Onzydige Mogenheden, met gemeene Magt onderling te beſchermen, en dus ook eene Vloot dier Mogenheden, zo wel in de *Oosterſche* als *Westerſche Zeeën* zou moeten kruiſen, de vrees voor dergelyke onderneemingen der *Engelſche* zeer ongegrond was: althans men kon bezwaarlyk denken, dat dit Ryk, door het ontrusten der Bezittingen van een der Bondgenooten, hoe dol een ſpel het anders ook ſpeelde, zich, buiten de daadlyke Vyanden, bykans de ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 822.

vereenigde Zeemagt van *Europa* op den halze zou haalen. — Ten anderen, dat onzen Staat geen de minſte verzekering overbleef, (blykens de gewoone handelwyze der *Engelſchen*, zints meer dan honderd en vyftig Jaaren,) dat, ſchoon dezelve thans dit Verbond van gemeene Verdeediging verwaarloosde, des niet tegenſtaande buiten den Oorlog zou blyven, en ongeſtoord de vrugten van den Vrede genieten, vrugten ons reeds ontzegd en ontroofd. — Wyders, dat, indien ons Gemeenebest, uit vrees voor *Engeland*, dit Verbond van de hand wees, men op die zelfde wyze, elken ſtap, dien wy tot onze beveiliging konden doen, moesten vermyden: naardemaal deeze alle even zoveel redenen voor *Engeland*, zouden kunnen zyn, om onze Buitenlandſche Bezittingen aan te vallen, en weg te neemen. — Eindelyk, dat het in 't midden brengen van dergelyke verre gezogte, immers thans zeer ontydige, zwaarigheden, naa dat men acht weeken geleden, het voorſtel der Keizerinne zonder uitzondering hadt aangenomen, weinig roems aan de ſchranderheid en het doorzigt onzer Staatsdienaaren kon byzetten, en meer zou dienen om de onbeſtaanbaarheid van hun gedrag, dan wel hunnen yver om het Land met de daad te beſchermen, aan den dag te leggen (*).

IV. BOEK. 1780.

Van

(*) Zie de *Brieven van* CANDIDUS. III. Deel bl. 117. 118.

IV. BOEK. 1780.

Van zodanige gevoelens was de Regeering der Stad *Amſterdam* doordrongen, en allerzeerſt getroffen door het vooruitzigt der gevolgen, welke het omhelzen van dusdanig een Raadſlag moest hebben, waarom zy daadlyk haar Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland* gelastte, om de zaaken, zo veel mogelyk, daar heen te wenden, dat de Overeenkomst door haare Ruskeizerlyke Majeſteit voorgeſlaagen, tot handhaaving van de Zeevaard der Onzydigen, op de ſpoedigſte wyze, in den dringenden nood, waar in zich 's Lands Handel bevondt, tot ſtand mogt worden gebragt; en indien zy Heeren Afgevaardigden niet konden ſlaagen, om de Leden af te brengen, „ van deeze zaak te doen „ behandelen op een voet, waar op de„ zelve waarſchynlyk geheel om verre ge„ ſtooten, ten minſten zekerlyk op de „ lange baan moest geſchooven worden; „ waar door de Handel; by gebrek van „ noodige Beſcherming, aan een volſtrekt „ Verloop zou worden blootgeſteld, als „ dan het Beſluit, in dit geval, wel aan „ te zien; doch, ten zelfden tyde, in de „ Registers van hunne Edele Groot Mo„ genden, eene Aantekening te doen plaat„ zen, die de Regeerders dier Stad, by de „ Naakomelingſchap, zou vryſpreeken van „ het verzuim in deezen."

Amſterdam verklaart zich ten ſterkſten tegen dit maren, en de voorgeſlaagene Guarantie.

Zy wilden, in die Aantekening, te breed om hier geheel geplaatst te worden, hoewel de fraayheid van het ſtuk zulks dubbel verdiende, dat, de benoemde Ge-

Aantekening van Amſterdam.

zan-

zanten na *Rusland* nog niet vertrokken zynde, den Heer DE SWART, Reſident aan dat Hof, „ zou worden aangeſchreeven en gelast, om, ingevolge van het „ Beſluit den vier- en- twintigſten van „ Grasmaand genomen, te handelen en te „ ſluiten, ten rigtſnoer neemende de een„ voudigheid, welke door haare *Ruskeizerlyke Majeſteit* zelve in 't oog was „ gehouden, by haare gegeevene ophel„ deringen, door zyne *Zweedſche Maje„ ſteit*, aangaande de Vyf Punten ge„ vraagd (*). Dat gemelde Reſident, „ met betrekking tot de verdere ſchikkin„ gen voor het toekomende, het zou laa„ ten berusten tot het Afzonderlyk Ar„ tykel, van 't welke de Keizerin in die „ Ophelderingen gewaagde."

Zy merkten op, „ dat, byaldien de „ zaak behandeld wierd op den voorgeſla„ gen voet, en men dit hun gevoelen „ verwierp, de Zeevaard van deezen Staat „ geene beſcherming zou kunnen erlangen „ van de *Ruſſiſche* Vloot, reeds op last „ van haare Majeſteit in Zee geſtooken; „ en daar men, ondanks den last der dub„ bele Regten, reeds zo lang betaald, „ hier verklaarde *buiten ſtaat*, of *niet in 't „ vermogen*, te zyn om Convoyen in Zee te „ brengen, toereikende om dergelyke „ ſchennisſen te vermyden, als waar aan „ het

(*) Men vindt ze in de *Nieuwe Neder l. Jaarb.* 1780. bl. 833-834.

IV. BOEK. 1780.

„ het Convoy onder BYLANDT onlangs
„ was onderworpen geweest, dan zou zy,
„ geheel van beſcherming ontbloot, moe-
„ ten vervallen, en na andere deelen van
„ *Europa* verhuizen, ook zouden de zwaa-
„ re Lasten, om middelen tot Beſcherming
„ te vinden ingevoerd, ſteeds voortduu-
„ rende, zonder dezelve te verleenen,
„ haaren val des te eerder bewerken."

Omtrent de vrees voor *Engeland*, die de grond was van den bekrompen Raadſlag, merkten zy aan, „ dat tot dusdanig een „ aanval van de Vaste Bezittingen der „ Republiek, ten minſten eenige waar- „ ſchynlyke redenen, of voorgeevens „ zouden moeten worden bygebragt, om „ dezelve van volſtrekte Onregtvaardig- „ heid en Geweld, voor 't oog van „ gansch *Europa* te zuiveren; maar dat „ zodanige Vyandlykheden, in geenen „ deele, zouden kunnen gegrond worden „ op eene Beſcherming van den Handel, „ waar toe hunne Hoog Mogenden, door „ de openbaare Verbreeking des Verdrags „ in den Jaare MDCLXXIV. met *Enge-* „ *land* geſlooten, zich volſtrekt genood- „ zaakt vonden. Dat, derhalven, de „ waarſchynlykheid voor een aanval van „ dien aart, aangezien de tastbaare onbil- „ lykheid der Onderneeminge, moest ver- „ vallen; terwyl dezelve nog meer ver- „ dween, als men overwoog het groot „ aantal van Vyanden, die zich *Engeland* „ op den halze gehaald hadt, en het zeer „ onbezonnen zou zyn dit getal te willen

„ ver-

„ vermeerderen. — Dat ook zodanige veronderſtellingen te verre gezogt waren, om de aan de hand zynde middelen, tot beſcherming van de Handeldrywende Ingezetenen van den Staat, van de hand te wyzen; en dat met zodanig eene magtige hulp en byſtand te weigeren, zonder in ſtaat te zyn om met eigene magt den Handel te beſchutten, baarblyklyk van alle mogelyke beſcherming zou worden afgezien: terwyl de drukkende middelen, waar onder de Handel, in verwagting van beſcherming, reeds lang hadt gezugt en nog ſteeds bezwaard bleef, op eene zich zelve tegenſpreekende wyze, zouden blyven ſtand houden."

IV. BOEK. 1780.

Eindelyk beriepen zy zich op de zo nadruklyk ſpreekende allen marren afraadende Brieven, door den Heer DE SWART over deeze zaak aan hunne Hoog Mogenden geſchreeven, waar in deeze Reſident aandrong, „ op eene ſpoedige afdoening, en verzogt, dat hem „ daar toe het noodige mogt worden toegezonden, gelyk de *Zweedſche* Staatsdienaar dit alles reeds ontvangen hadt. „ Dat zulks byzonder noodzaaklyk was, „ om dat 'er allerlei zydelingſche wegen „ werden ingeſlaagen, om de Republiek „ van het voordeel eener zo nuttige Verbintenisſe te verſteeken, en in een ruïneuſen Oorlog met *Frankryk* in te wikkelen. Hoe daar uit klaarblyklyk was, „ *dat aan zodanige heillooze oogmerken* zou

IV. BOEK. 1780.

„ voldaan worden, byaldien men het ſluiten des gemelden Verdrags niet alleen op „ de lange baan zou ſchuiven; doch ook, „ naar alle waarſchynlykheid, geheel omver ſtooten, met een Voorſtel van *Guarantie* aan haare Ruskeizerlyke Majeſteit „ te doen, die niet alleen buiten het Plan „ ging, door Hoogstdezelve aan geheel „ *Europa* open gelegd; maar in welke haare Majeſteit, by haare gegeevene opheldering, volmondig verklaard hadt „ niet te zullen treeden (*)."

Het Beſluit wordt egter zo genomen; Last des Gezantſchaps.

Niettegenſtaande dit voorſtel, nopens deeze gewichtige zaak der agtbaare Vaderen van *Hollands* grootſte Koopſtad, viel het beſluit, de twee Heeren, tot het *Ruſſiſch* Gezandſchap benoemd, te gelasten, „ om de bovengemelde Verzekering der „ Bezittingen van den Staat, in de *Oost-* „ en *West-Indien*, aan het *Ruſſiſche* Hof „ voor te draagen, — als mede dat, in„ middels geen Oorlogſchepen van den „ Staat, tot geleide en beſcherming van „ den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 825-832. Wat deeze laatstgemelde byzonderheid betreft, die was aan alle de Leden der Vergaderinge bekend, daar de Heer DE SWART, die Vraagen en Opheldering hadt overgezonden; haare Ruskeizerlyke Majeſteit, ſpreekende van de uitgeſtrektheid der Hulpverleeninge der Verbondene Mogenheden, zegt uitdruklyk: „ dat „ men *alleen op Zee* 'er eene gemeene zaak van zou „ maaken, zonder dat zulks ten grondſlage van *andere Krygsverrigtingen* zou ſtrekken, voor zo verre deeze Verbintenisſen *enkel de Zee* betroffen, „ hebbende geen ander voorwerp dan den *Zeehandel* „ *en Scheepvaard*."

„ den Koophandel beſtemd, zouden uit-
„ loopen, tot dat men zeker berigt ont-
„ vangen hadt, dat het Verbond der *Ge-*
„ *wapende Onzydigheid* geſlooten zou zyn,
„ en getekend (*)."

Met deezen last, naar ſommiger oordeel, te veel aanleiding kunnende geeven tot verwyling, terwyl ondertusſchen de zeevaard van den Staat, onbeſchermd moest blyven; kwamen de Afgezanten op 't einde van Oogstmaand, te *Petersburg*. Zich terſtond by den grooten Staatsdienaar den Grave VANPANIN vervoegende gaf deeze hun te verſtaan, dat hy zich in geene onderhandelinge met hun kon inlaaten over 't onderwerp hunner zendinge, vóór dat zy gehoor by haare Majeſteit gehad, en haar hunne Geloofsbrieven overgeleverd hadden, 't welk op den vyfden van Herfstmaand geſchiedde; gelyk zy ook 's anderen daags het eerſte gehoor kreegen by den Groothertog en de Groothertoginne; de Aanſpraaken en Beantwoordingen behelsden niets meer dan wederzydſche pligtpleegingen, vol betuigingen van vriendſchap, en toegenegenheid (†). Dan het huuren van een pragtig Huis, naar de wyze der andere Afgezanten aan het *Ruſſisch* Hof, gaf reden om te vermoeden dat hun Gezantſchap

't Zelve vertrekt, en komt te *Petersburg*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 832.
(†) Men kan ze leezen in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 867-872.

IV. BOEK.

1780.

Aanvang der Onderhandelingen.

ſchap, hoe zeer ſpoed vereiſchende, met verwyl zou vergezeld gaan.

't Was op den negenden van Herfstmaand, dat de Gezanten met den Grave VAN PANIN en den Grave VAN OSTERMAN, in geſprek traden, en opening gaven van hunnen last, byzonder van de voorwaarde, welke zy by de Toetreeding bedongen. 't Antwoord was, „ dat de „ verzogte Guarantie klaar in het Verdrag „ met *Deenemarken* lag opgeſlooten." De *Nederlandſche* Afgevaardigden verzogten den inhoud van dat Verdrag te mogen weeten. 't Werd hun voorgeleezen door een der Geheimſchryveren. Zy vonden de bedoelde Verzekering niet klaar genoeg uitgedrukt, en ſloegen voor, om, in een Geheim Artykel, 't zelve meer uit te breiden, en de woorden *Bezittingen in en buiten Europa*, daar in te ſtellen. Dit ſmaakte den Grave VAN PANIN, die gaarne eene onverwylde Toetreeding zag, geheel niet; hy ſloeg het af: „ dewyl het Ver„ drag met andere Mogenheden, die des „ geene zwaarigheid gemaakt hadden, „ geſlooten was, en men zich verzekerd „ moest houden, van de Opregtheid der „ Keizerinne ; 't kon niet duidelyker in „ een geheim Artykel geſteld worden, „ dan het reeds in 't Verdrag was inge„ ſlooten ; 't ſprak ook van zelve, dat „ waar de aanval of hoon geſchiedde, „ de onderlinge Verdeediging en het ge„ heele Verdrag plaats hadt." —— Zy bekwamen, op hun verzoek, onder beding

ding van geheimhouding, een Afschrift dier Verbintenisse en zonden 't zelve, onder een dergelyke voorwaarde, herwaards (*).

De Gezanten dringen by den Staat aan op het spoedig toetreeden.

Een Brief, tot geleide van dit stuk geschreeven, den vyftienden van Herfstmaand gedagtekend, behelsde verscheide byzonderheden, alle van eenen aandringenden aart, de gesteldheid des *Russischen* Hofs aan den eenen, en de werkingen van den *Engelschen* Gezant aldaar, aan den anderen kant, ontvouwende. Wel uitdruklyk was hunne taal, „ dat, indien hunne Hoog Mogenden tot de Gewapende „ Onzydigheid geliefden te treeden, het „ dan goed zou zyn daar mede geen tyd te „ verliezen: want daar worden *veele manœuvres in 't werk gesteld om 'er ons uit te „ sluiten.*" Men tragtte naamlyk de Keizerin diets te maaken, dat dit Plan haar in eenen Oorlog zou kunnen inwikkelen, inzon-

(*) Men vindt dit geheele Verdrag, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. 357. het VIII. Artykel, hier byzonder bedoeld, luidde. „ Zo 't gebeurde, dat eene der twee Mogenheden, of beide te zamen, by gelegenheid, of uit haat deezer „ Verbintenisse, of om eenige rede hier toe betrekking hebbende, wierd ontrust of aangevallen, is „ men desgelyks overeengekomen, dat de twee „ Mogenheden eene gemeene zaak zullen maaken, „ om zich onderling te verdeedigen, en om éénstemmig te werk te gaan, ten einde zich eene volkomene voldoening, zo wel voor den hoon hunne „ Vlaggen aangedaan, als voor de schade, welke „ hunne Onderdaanen daar by lyden, te bezorgen."

IV. BOEK. 1780.

zonderheid, wanneer zy het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* daar in toeliet; dit niet baatende zogt men den eersten Staatsdienaar den Grave VAN PANIN, die aan de vinding en het dus verre bewerken des Verbonds der *Gewapende Onzydigheid* zo veel deels hadt, met de somme van honderd duizend Ponden Sterlings om te koopen, tot het uitsluiten der Republiek; een aanbod door dien eerlyken Staatsman, met de grootmoedigheid van een *Romein*, van de hand geweezen. Hy betuigde, volgens 't berigt der *Nederlandsche Afgezanten*, „ dat zo ras hunne „ Hoog Mogenden, de Verklaaring hun„ner Toetreeding tot de Gewapende „ Onzydigheid, aan de *Oorlogende Mo„genheden* zouden gedaan hebben, de „ Republiek, *van dien dag af*, zou ge„houden worden in het Verdrag te zyn „ getreeden, en daar van vervolgens, van „ *dien dag af*, genot trekken, indien 'er, „ tusschen den tyd der Verklaaring en „ het sluiten van 't Verdrag iets mogt „ voorvallen. Genoeg zou het zyn, in„dien de *Hollandsche* Gezanten, *ten tyde „ van het tekenen des Verdrags*, op hun „ woord van Eer, konden verzekeren, „ dat de *Verklaaring van de Toetreeding „ aan de Oorlogende Mogenheden geschied „ was*, begeerende dat hem vervolgens „ afschriften dier Verklaaringen zouden „ gezonden worden." —— Zy voegden 'er, in dien Brieve, nevens, „ dat het „ vrugtloos zou zyn zich te vleijen iets

„ met

„ met nadere Vertoogen te kunnen win-
„ nen, en eenige breedvoeriger Verklaa-
„ ring, wegens onze Bezittingen in de
„ *Oost- en West-Indien* te bekomen: om
„ rede dat men in *Petersburg* oordeelde,
„ dat zulks den Oorlogenden Mogenhe-
„ den te veel in 't oog zou loopen; om
„ die zelfde reden meende men aldaar
„ ook, dat het niet raadzaam was, om
„ zulk *eene Verëënigde Vloot*, als van welke
„ de last der Gezanten ſprak, in Zee te
„ houden; maar dat men aan ieder der deel-
„ neemende Partyen moest overlaaten, om
„ zo veel Schepen in Zee te zenden, als
„ zy noodig zouden agten, tot dat het
„ geval gebeurde, 't welk de verëëniging
„ der Verbondene Magten zou verei-
„ ſchen." —— De *Engelſche* Gezant HARRIS, hadt, op last van zyn Hof, aan dat van *Petersburg* verklaard, „ dat
„ men de *Ruſſiſche* Schepen zou ontzien,
„ indien men de *Republiek* niet toeliet deel
„ te neemen in het Verbond." Hy was van den last der *Nederlandſche* Afgezanten zeer wel onderrigt, die, het gevaar van verwyl voor oogen hebbende, ſchreeven,
„ dat het thans tyd was om zich te ver-
„ klaaren, langer vertraaging zou kunnen
„ te wege brengen, dat men naderhand wei-
„ gerde de Republiek toe te laaten tot de
„ *Gewapende Onzydigheid*; welke de *Pruiſ-*
„ *ſiſche* Gezant hun betuigd hadt, dat de
„ Koning zyn Meester zou aanneemen (*)."

't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1020. 1023. en 1781. bl. 19.

IV. BOEK. 1786.

volg te zullen ontbreeken en de verwagting van het Gemeenebest verydeld te zullen worden, dan dit gebeurde echter niet.

Besluit der Staaten van *Holland* tot de toetreeding.

Staaten van *Holland* en *Westvriesland*, dit marren moede, en geen einde aan de Zeegeweldenaaryen ziende, dan door deel te neemen in een verbond allereigenaartigst geschikt om ze met ééns te doen ophouden, —— een Verbond, by 't welke de voorgeslaagene Verzekering niet kon bedongen worden, beslooten den negentienden van Wynmaand, „ dat men tot „ de Twee Overeenkomsten, van een en „ denzelfden Inhoud, den negenden en „ één- en. twintigsten van Hooimaand te „ *Koppenhagen* en te *Petersburg*, tusschen „ het *Russische* Hof en de Koningen van „ *Deenemarken* en *Zweeden* geslooten, „ moest toetreeden; verder bewilligen tot „ de verpligtingen in het Afzonderlyk Ar„ tykel vervat, en aanneemen de Voor„ deelen, daar in bedongen, even als of „ die Overeenkomst, van woord tot woord, „ tusschen hunne Hoog Mogenden, en de „ overeenkomende Partyen was aange„ gaan, als *Principale contracteerende Par„ tyen*; met in de Schriftuur van Toe„ treeding te vermelden, dat de grondre„ gelen, op welken hunne Hoog Mogen„ den, de Verklaaring van hunne zyde „ aan de Oorlogende Mogenheden gedaan, „ vestigen, volmaakt overeenkomen met

„ die,

„ die, welke haare Keizerlyke Majeſteit
„ de Koningen van *Deenemarken* en *Zweeden*, in hunne Verklaaringen tot grondſlagen gelegd hadden: op het allerplegtigſte betuigende, dat zy ten aanziene
„ van *Contrabande Goederen*, zich zouden
„ houden, aan 't geen by de Verbonden
„ tuſſchen hunne Hoog Mogenden, en
„ de Oorlogende Mogenheden ſtandgrypende, was bedongen (*), zynde de
„ Bepaalingen en Bedingen van die Verbonden, wat *Contrabande Goederen* aangaat, ten vollen op het Regt der Natuure en der Volken berustende." —
Wyders waren zy van gevoelen, „ dat
„ te gelyk, van wegen hunne Hoog Mogenden, in naarvolging der Hoven van
„ *Petersburg*, *Koppenhagen* en *Stokholm*,
„ aan die van *Madrid*, *Verſailles* en *Londen* Verklaaringen moesten worden gedaan, met die der drie eerst gemelden
„ overeenſtemmende; waar by tevens zou
„ worden te kennen gegeeven, hoedanig
„ eene Beſcherming hunne Hoog Mogenden gezind waren, aan den Koophandel
„ en Scheepvaard hunner Onderdaanen te
„ geeven, als mede wat men voor Contrabande Waaren zou houden."

De

(*) De Verbonden, hier bepaald beoogd, waren, het IV. Artykel des Verbonds van Zeevaard met *Spanje*, van 17 Dec. des Jaars MDCL; het III. en IV. Artykel van dat met *Groot-Brittanje*, van 1 Dec. des Jaars MDCLXXIV.; en het XVI. Artykel van een dergelyk Verbond met *Frankryk* van 1. Dec. MDCCXXXIX.

IV. BOEK. 1780.

Aanmerking der Ridderſchap van *Holland* op dit Beſluit.

De Aanmerkingen der *Hollandſche* Ridderſchap op dit Beſluit, als mede de ingeleverde Gevoelens der andere Gewesten over de Toetreeding, kunnen het noodig licht verſpreiden over de toenmaalige handelingen. De Ridderſchap, naamlyk, beweerde, „ dat het Verdrag „ tuſſchen *Rusland*, *Zweeden* en *Deenemarken* aangegaan, en tot 't welk de Re„ publiek genoodigd werd, aan dezelve „ geene genoegzaame zekerheid ſcheen „ te verſchaffen, en het, derhalven, ge„ vaarlyk was zich bloot te ſtellen, aan „ de gevolgen, die 'er uit konden voort„ vloeijen. Bovenal mishaagde de Rid„ derſchappe het gevoelen, om aan de „ Oorlogende Mogenheden de gevorder„ de voorafgaande Verklaaring te doen, „ eer de Republiek tot het tekenen van „ 't Verdrag was toegelaaten, beſchou„ wende dien ſtap hoogstgevaarlyk en „ geſchikt, om, zo niet al een openbaa„ ren Oorlog, ten minſten veel moei„ te en omſlags, tuſſchen *Engeland* en „ deezen Staat te veroorzaaken." —— Zy bragt, eindelyk, als haar gevoelen uit; „ dat hunne Hoog Mogenden niet vorde„ ren zouden, dat *Rusland*, ten hunnen „ voordeele, eenige Verandering in het „ geſlootene Verdrag zou maaken; maar „ dat zy betuigden gezind te zyn daar toe „ te treeden, en *daar naa* de vereischte „ Verklaaring aan de Oorlogende Mogen„ heden te doen, onder deezen mits, in„ dien haare Keizerlyke Majeſteit de Re„ pu-

„ publiek geliefde te belooven, 't zy by een Afzonderlyk Artykel, of op zodanig eene wyze als Haar aangenaam was, dat, zo de Republiek, uit haat van deeze Verbintenis, in derzelver Bezittingen, binnen of buiten *Europa*, wierd aangevallen, dusdanig een aanval zou aangemerkt worden, als een geval, in 't welk men aan de Republiek de benoodigde hulp, tot erlanging van herstelling van den hoon, en ter wederverkryging van 't geen eenige Oorlogende Mogenheid aan de Republiek mogt ontnomen hebben, niet zoude kunnen weigeren. Indien *Holland*, egter, tot het eenvoudig toetreeden tot de Gewapende Onzydigheid mogt besluiten, voorbehieldt de Ridderschap haare stem." — Zodanig een Voorslag, werd door veelen, naa de ontvangene volledige kundschap, hoe het met de Handeling ten *Petersburgschen* Hove stondt (*), geoordeeld grotelyks het sluiten deezer zaak te kunnen vertragen — en, hier uit ontstond teevens de vrees, dat men van het effect welk men zich van de toetreding beloofde, zou verstoken blyven.

IV. BOEK. 1780.

Staaten van *Friesland*, zich zeer veel gunstigs voor den Koophandel, van deeze verbindtenis belovende, bragten ter Al-

Friesland gevoelen over de Toetreeding.

(*) Zie hier boven bl. 389.

IV. BOEK. 1780.

Algemeene Staatsvergadering, in 't midden, „ dat zy de Overeenkomst, en „ de Voorſlagen by dezelve gedaan, „ volkomen aannamen, en daar toe by „ deezen toetraaden; met last aan hunne „ Afgevaardigden, om het daar heenen te „ beſtuuren, dat door de Algemeene Staaten, wegens de Republiek, in die Voorſlagen en Overeenkomst, ten allerſpoedigſte, zou getreden, en dat, ingevolge van dien, de gevorderde Verklaaringen aan de Oorlogende Mogenheden „ zouden gedaan worden."

Overyſſels Raadſlag.

Ridderſchap en Steden van *Overyſſel*, hadden wel gewenscht, dat haare Ruskeizerlyke Majeſteit genoegen genomen hadt, in de voorwaarde om uitdruklyke Verzekering te geeven, wegens de Guarantie der Bezittingen binnen en buiten *Europa*; doch merkten aan, dat, „ daar „ de ſtellige en kragtige uitdrukkingen, „ vervat in den Brief der Staatsdienaaren „ aan 't Hof van *Ruſland* handelende, niet „ toelieten te verwagten, dat eene nadere „ en vriendlyk herhaalde aandrang een „ gunſtiger uitſlag zou bewerken; maar „ veel eer eene verkeerde en nadeelige te „ wege brengen, huns bedunkens, niets „ meer overig was, dan zich ſtellig te be„ paalen tot het aanneemen der Overeen„ komst, gelyk die door de Staatsdienaaren was overgezonden. —— Nog„ thans van gedagten zynde, dat men, „ zich, by voorraad, te vrede houdende

„ met

„ met de verzekeringen uit den mond der „ *Rusſiſche* Staatsdienaaren, wegens dat „ ſtuk eenige nadere Opening van het *Pe-* „ *tersburgſche* Hof zou behooren te vraa- „ gen, zonder, egter, de Onderhandeling, „ en de Toetreeding in de waagſchaal te „ ſtellen, of gevaar te loopen, van de gun- „ ſtige geneigdheid van dat Hof, jegens on- „ zen Staat, welke op alle meest mogelyke „ wyzen moet worden aangekweekt, eenig- „ zints te verliezen. Voor het overige „ konden zy zich voegen by het beſluit, „ door Staaten van *Holland* genomen."

IV. BOEK. 1780.

Bleef *Overyſſel*, ſchoon eenigzins huiverende, in zo verre aan zich zelven gelyk, *Gelderland*, by het eerſte openen van het Ontwerp der *Gewapende Onzydigheid*, tot verbaazens toe, voldaan, en brandende om 't zelve te omhelzen (*), vonden nu ook ſwarigheid. „ Het ſmerte Staa- „ ten van *Gelderland*, in de berigten uit „ *Petersburg*, niet te vinden 't geen aan den „ Staat de noodige gerustheid kon geeven, „ in de Toetreeding van de Republiek tot „ de Overeenkomst, ter handhaaving van „ de Onzydigheid, en beſcherming van de „ Zeevaard en Handel hunner Onderdaa- „ nen, tusſchen de drie *Noordſche Mogen-* „ *heden* geſlooten. 't Kwam hun niet „ buiten alle bedenkelykheid voor, dat „ de ligging der Republiek, en derzelver „ uitgebreide en verre afgelegene Bezit- „ tin-

Gelderlands gedrag in deezen.

(†) Zie hier boven bl. 374.

IV. BOEK. 1780.

„ tingen in andere Werelddeelen, in aan-
„ merking genomen zynde, van haar
„ meerder omzigtigheids dan wel van an-
„ dere Mogenheden vorderden, in het
„ doen van eenigen ſtap, die haar in zwaa-
„ righeden zou kunnen inwikkelen, waar
„ tegen dezelve alvoorens niet genoeg-
„ zaam zou hebben voorzien. —— Zy
„ twyfelden of het wel met de regelen
„ eener gezonde Staatkunde zou kunnen
„ worden overeengebragt, dat deeze
„ Staat, naar den inhoud des Briefs der
„ Gevolmagtigden te *Petersburg*, enkel,
„ zonder eenige Schriftelyke Verzeke-
„ ringe of Guarantie der Bezittingen te
„ Lande, eene Overeenkomst aanging,
„ waar in, hoe zeer de Ruskeizerlyke
„ Staatsdienaars dezelve, als genoegzaam,
„ ter wegneeminge van alle zwaarigheden
„ omtrent de Guarantie van alle Landbe-
„ zittingen, wilden doen voorkomen, zo-
„ danig eene uitlegging, nogthans, aan
„ hun toeſcheen niet dan gewrongen ge-
„ legen te zyn; doch dat het tegendeel,
„ uit den inhoud van de daar toe aange-
„ haalde Artykelen, natuurlyk voortvloei-
„ de. —— Zy waren, derhalven, be-
„ houdens het hoogſte vertrouwen in de
„ opregtheid des oogmerks van haare Rus-
„ keizerlyke Majeſteit, in de gegeevene
„ mondlyke Verklaaring, van gedagten,
„ dat de Heeren Gevolmagtigden ten haa-
„ ren Hove, met alle voorzigtigheid en
„ beſcheidenheid, behoorden te blyven
„ aandringen op eene Schriftlyke en dui-

„ de-

„ delyker Guarantie der Landbezittingen
„ van den Staat, dan wel in de Overeen-
„ komst te vinden was, steeds in 't oog
„ houdende; dat de Republiek, door de
„ Toetreeding tot de Overeenkomst tus-
„ schen de *Noordsche Mogenheden* gesloo-
„ ten, geen het minste oogmerk hadt,
„ om daar door eenigen inbreuk te maaken
„ op, of in 't geringste te rug te gaan van
„ de Tractaaten en Verbintenissen, voor
„ deeze Toetreeding, met andere Mogen-
„ heden aangegaan, en nog standgrypen-
„ de; maar integendeel dezelve van volle
„ kragt en waarde hieldt, en dagt te on-
„ derhouden."

IV. BOEK. 1780.

Te gepast, te nadruklyk, te Vryheid-Vaderlandlievend, om hier onvermeld te blyven, dunkt ons 't Vertoog, 't geen de Jonkheer ROBERT JASPAR VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, ter Staatsvergadering van *Gelderland* voorlas; onder andere luidde zyne rustige en de zaak onbewimpeld voorstellende taal. „ Ik wil
„ wel bekennen, Edele Mogende Hee-
„ ren! dat een Besluit van dit Gewest,
„ om niet daadlyk tot het bewuste Plan
„ en Verbintenis toe te treeden, my ten
„ hoogsten bedenkelyk voorkomt, en dat
„ ik niet kan begrypen, welke redenen
„ U Ed. Mog. wederhouden om in dee-
„ zen met *Holland* niet mede te werken.
„ Het verwondert my niet weinig, dat
„ men thans, daar in zo veele zwaarighe-
„ den vindt, daar men zich wel zal willen
„ herinneren de vreugde, welke men op

R. J. VAN DER CAPELLENS taal, te dier gelegenheid.

IV. BOEK. 1780.

„ de jongst afgeloopene Landelyke Verga-
„ dering betoonde, toen de Grootmoedige
„ CATHARINA DE II. deezen Staat uit-
„ noodigde om zulk een heilzaam oog-
„ merk te helpen bevorderen. Men merk-
„ te toen te recht aan, dat het der Voor-
„ zienigheid behaagde, door deeze onver-
„ wagte Aanbieding, deeze Republiek als
„ uit een allerdringendst gevaar te redden.—
„ En thans zal dit Gewest kunnen goed-
„ vinden, zich aan dat heilzaam oogmerk te
„ onttrekken, even als of wy het drei-
„ gend gevaar te boven waren!"

„ De Natie zal verbaasd ſtaan over dit
„ Beſluit! En, in de daad, men geeft aan
„ dezelve reden om te vermoeden, of
„ hier iets anders agter ſchuile, daar het
„ zeker is dat de Natie zich, met deeze
„ fyngeſponne Staatkunde, en, 't zy met
„ eerbied gezegd, met de Drogredenen in
„ 't Verſlag vervat, niet zal te vrede ſtel-
„ len, en geen genoegen neemen in ons
„ een ſtap te zien doen, die, op den
„ duur, niet dan hoogstnadeelig kan zyn.
„ Daar het, ondertusſchen, buiten twy-
„ fel is, dat die Natie het regt heeft om
„ ons doen en laaten te beoordeelen! Het
„ is het Volk, Ed. Mog. Heeren, dat be-
„ voegd is te vraagen; wat wederhoudt
„ dit Gewest, om zich niet te voegen met
„ het heilzaam en zo noodig Beſluit der
„ Heeren Staaten van *Holland*, als het ee-
„ nigst middel om onzen Staat, en byna
„ vervallen Zeevaard en Handel, voor
„ verderen ondergang te behoeden? —

„ Het

„ Het voorwendzel door U Ed. Mog. by-
„ gebragt zal nimmer voldoen: te willen,
„ dat de *Gewapende Onzydigheid* onze Be-
„ zittingen in de Vier Werelddeelen zou
„ *Gaarandeeren* is harsſenſchimmig; en
„ zulks te eiſchen onnoodig, daar ons,
„ ten deezen opzigte, door de *Ruſſiſche*
„ Staatsdienaars, zulke voldoende verze-
„ keringen gedaan worden. — Welk
„ eene verbaasdheid zal zulk een Beſluit
„ van een Landgewest niet veroorzaaken?
„ boven en behalven dat het zeer verne-
„ derend en ongevallig is voor die Uitmun-
„ tende Vrouwe, aan welke het geheele
„ Menschdom zulk eene heilzaame Schik-
„ king te danken heeft. Daarenboven
„ voorzie ik, dat, ingevalle het Beſluit
„ hier uitgebragt, by de Bondgenooten,
„ omhelsd wordt, 't geen GOD verhoede!
„ deeze Republiek de gronden van haar
„ Welvaard zal zien verlooren gaan."

„ Welk een hachlyk uitzigt Ed. Mog.
„ Heeren! zou 'er dan geen kans zyn,
„ dat U Ed. Mogenden tot andere gedag-
„ ten kwamen? alzo door onze Gevol-
„ magtigden te *Petersburg* genoegzaam te
„ kennen gegeeven wordt, dat, *by aldien*
„ *de Republiek thans niet toetreede tot de toe-*
„ *geſtaane Gewapende Onzydigheid, zy daar*
„ *van, voor altoos, zal verſtooken blyven.* —
„ Waar by nog komt, dat het meer dan
„ waarſchynlyk is, dat de meerderheid
„ van het Bondgenootſchap zich by *Hol-*
„ *land* zal voegen. Geene vrees voor een
„ verderflyken Oorlog te Lande kan ons,

IV. BOEK. 1780.

„ in dit geval wederhouden, en die voor
„ een Oorlog met *Engeland* is ongegrond.
„ Het is dat Ryk niet onverſchillig ons tot
„ openlyke Vyanden te hebben, daar 't,
„ onder voorwendzel van Vriendſchap,
„ met ons kan handelen naar welgevallen,
„ en ons dagelyks eene willekeurige en zeer
„ gevoelige Overheerſching doen onder-
„ vinden."

„ Hier by één oogenblik ſtil ſtaande zal
„ men haast niet kunnen gelooven, dat
„ men evenwel, uit toegeevenheid voor
„ *Engeland*, zwarigheid kan maaken om
„ in deeze zo noodige maatregelen deel te
„ neemen. U Ed. Mogenden zyn bewust,
„ welke voordeelen onze zo ver uitge-
„ ſtrekte en voor deezen Staat zo ruïneu-
„ ſe inſchiklykheden voor *Engeland* te we-
„ ge brengen. Hier door wordt deeze Re-
„ publiek op het hoogſte beledigd; hier
„ door zyn wy zo laag gezonken; en dit
„ alles hebben wy ons zelven te wyten!
„ Evenwel, *zo het maar ernst is*, zyn wy
„ nog in ſtaat om ons te redden; zelfs *om*
„ *onzen moed te koelen*, byaldien *Engeland*
„ kan goedvinden onze Bezittingen aan te
„ randen; doch dit kan niet geſchieden,
„ en wy kunnen ons niet beveiligen, dan
„ door daadlyk eene *Gewapende Onzydig-*
„ *heid* te helpen uitwerken. Geene Mo-
„ genheid heeft 'er meerder belangs by;
„ dan kan onze vervalle Handel en
„ Zeevaard herſteld worden, en bewaard
„ blyven voor verdere beledigingen en
„ mishandelingen. Ons Gemeenebest is

„ op

„ op 't oogenblik in ſtaat deszelfs aanzien
„ te doen herleeven. Byna vyftig wel
„ toegeruste en bemande Oorlogſchepen
„ en Fregatten, *die tot heden toe werkloos*
„ *in onze Havens blyven leggen*, kunnen
„ dan daadlyk Zee kiezen, om te voldoen
„ aan het oogmerk, waar toe alle Ingeze-
„ tenen zo greetig het hunne hebben toe-
„ gebragt. Hier door alleen kan onze
„ welvaard herſteld en het Vaderland
„ behouden worden."

Een taal wel gehoord; maar vrugtloos ge- Aanmerking hier over.
voerd. Men verwondert zich misſchien, dat de Baron het gevaar van in Oorlog met *Engeland* te geraaken zo klein ſtelde; doch hier in ſprak hy volkomen op denzelfden trant als *Amſterdam*, ter gelegenheid, dat die Stad tegen het voorſtel, om de Guarantie by de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid te bedingen, eene breede Aantekening liet doen *); en overeenkomſtig met het algemeen gevoelen, dat *Engeland* zich geen meer Vyanden op den halze zou ſchuiven. Men beſchuldigt hem mogelyk, dat hy de Zeemagt van onzen Staat te hoog op gaf: hier heeft hem de yver vervoerd en zo in het getal, als in de gereedheid, het daadlyk beſtaan vooruit geloopen; niet te min was de Zeemagt, ſchoon kleiner en min toegerust om Zee te kiezen, dan hier geſteld, te groot en te gereed om werkloos te blyven liggen, en ge-

(*) Zie hier boven bl. 384.

IV. BOEK. 1780.

genoegzaam om aan de oogmerken der *Gewapende Onzydigheid*, by den aanvange, te beantwoorden.

Zeeland was de agterlykheid zelve, en bleef het meermaals voorgeſtelde gevoelen aankleeven, „ om Vertoogen te doen te„ gen de belemmeringen en zwaarigheden, „ door *Groot-Brittanje*, de Zeevaard dee„ zer Landen aangedaan, en te tragten „ het ongenoegen tuſſchen de twee Mo„ gendheden gereezen, op eene vriendlyke „ wyze, uit den weg te ruimen; dit oor„ deelden de Staaten van dit Gewest be„ ter dan wegen in te ſlaan, waar door „ men zich al haast zou kunnen genood„ zaakt zien, tot het verlaaten der zo „ wyslyk gekoozene Onzydigheid, zon„ der in behoorlyken ſtaat te weezen om „ zich zelven, nevens de uitgeſtrekte „ Volkplantingen, en den Koophandel; te „ beſchermen. —— Van het aangaan der „ voorgeſlaagene Overeenkomst met de „ drie *Noordſche Mogendheden*, konden zy „ niet verwagten, dat het gewenschte „ oogmerk, de Vryheid des Handels, op „ eene zekere wyze, zou bereikt worden: „ dewyl de Republiek, door haare Over„ zeeſche Bezittingen, en de Vaard op „ dezelve, zich in eene geheel andere om„ ſtandigheid bevondt dan die drie Mogen„ heden, zonder dat des aangaande, in de „ gemelde Overeenkomst, iets onderſchei„ dens vermeld, of bepaald werd. —— „ Deeze liet eenigzins in 't onzekere, de „ verwagting op den byſtand in het bewa„ ren

Zeelands agterlykheid in de Toetreeding.

„ ren en handhaaven der Bezittingen van
„ den Staat buiten *Europa*. —— Eene
„ bloote Toetreeding, op den voet der
„ *Noordſche Mogenheden*, zou, huns ag-
„ tens, daar het Hof van *Groot-Brittanje*
„ de werking der Tractaaten, tuſſchen
„ haar en den Staat hadt opgeheeven (*),
„ de noodige verzekering niet geeven,
„ dat men de bepaalingen van *Vry Schip*
„ *Vry Goed*, by dezelve bepaald, zou gua-
„ randeeren, zonder het doorzoeken der
„ Schepen, onder Convoy vaarende, 't
„ geen *Engeland* zich aanmaatigde, toe te
„ ſtaan. Wegens deeze Stukken behoor-
„ de men, voor af, met *Engeland* over een
„ te komen; en middelerwyl te toeven
„ met het geeven der Verklaaringen aan de
„ Oorlogende Mogenheden, die de *Noord-*
„ *ſche Mogenheden* gedaan hadden, en 't
„ Hof van *Rusland*, als een voorbeding, van
„ deeze Republiek vergde."

't Gevoelen van *Groningen* en *Omlanden*.

Staaten van *Stad en Lande* hadden een geheel ander inzien op dit ſtuk: immers zy verklaarden, „ ten vollen over-
„ reed te zyn, dat de woorden, in het
„ Tractaat over de *Gewapende Onzydig-*
„ *heid*, tuſſchen haare Ruskeizerlyke Ma-
„ jeſteit en hunne Majeſteiten, de Konin-
„ gen van *Deenemarken* en *Zweeden*, op-
„ gerigt, klaar, algemeen, en onbepaald
„ waren, en dus even weinig, als het on-
„ derwerp van 't zelve, tot *Europa*
„ al-

(*) Zie hier boven bl. 303.

IV. BOEK. 1780.

„ alleen konden worden bepaald, in welk
„ gevoelen zy door de betuiging van den
„ Grave VAN BANIN, in de gehoudene
„ geſprekken, zich ten vollen bevestigd
„ vonden, en geheel overtuigd van het
„ oogmerk haarer Ruskeizerlyke Maje-
„ ſteit, uit hoofde van haare edelmoedige,
„ Mensch- en Vredelievende denkwyze,
„ welke alleen tot eene aanleidende oor-
„ zaak van dit Tractaat ſtrekte. Zy wil-
„ den deswegen de Gezanten te *Peters-*
„ *burg* gelast hebben tot het zelve toe te
„ treeden, het te tekenen, en voortsaan
„ dezelven te kennen te geeven, dat de
„ vereischte Verklaaringen aan de Hoven
„ der Oorlogvoerende Mogenheden, door
„ hunne Hoog Mogenden, verzonden wa-
„ ren."

Dan voorziende wat 'er zou kunnen gebeuren, op de Toetreeding tot dit Bondgenootſchap, hoe *Engeland*, uit opgevatten haat, deswegen onzen Staat den Oorlog zou kunnen aandoen, en andere redenen, van 't zelve geheel vreemd, voorwenden, terwyl het de waare verborg; in welk geval de Staat zich verlegen zou vinden om zich op dit Verdrag te beroepen, en op den grond van 't zelve den beloofden byſtand te vraagen, en dus zou men, in zulk een geval, van het oordeel en de gunſtige gezindheid der Bondgenooten af hangen. Te deezer oorzaake wilden zy wel in overweeging geeven of de Gevolmagtigden te *Petersburg*, niet dienden gelast te worden, „ om, naa de „ Toetreeding tot het Tractaat, alle mo-

„ ge-

„ gelyke en gepaste middelen aan te wenden, ten einde van haare Ruskeizerlyke „ Majesteit, en de verdere Hooge Bondgenooten, zo veel mogelyk, de benoodigde zekerheid des wegen te erlangen; „ indien dezelve van oordeel waren, dat „ zulks, met eenige hoope op eenen goeden uitslag, en zonder haare Keizerlyke „ Majesteit eenig ongenoegen te geeven, „ zou kunnen geschieden."

Nader aan *Zeeland* en *Gelderland* kwamen Staaten van *Utrecht*, die een breede beredeneerde raadslag inleverden met dit Besluit, „ dat, hoe zeer zy verlangden, „ dat de Onderhandeling ten *Russischen* „ Hove, met allen mogelyken spoed, „ voortgezet en tot een gewenscht einde „ gebragt mogt worden, zy, nogthans, „ van gedagten waren, dat de Gevolmagtigden, by naderen last, dienden aangeschreeven te worden, om in de gepastste „ uitdrukkingen; doch teffens met allen „ nadruk, nader aan te dringen, dat haare „ Ruskeizerlyke Majesteit, met Hoogstderzelver gewoone aandagt en doorzigt, „ doorgrondende, dat zich de Republiek „ in een zeer verschillenden staat en omstandigheden bevondt, dan die der Hoven van *Denemarken* en *Zweeden*, de „ goedheid gelieste te hebben van aan deezen Staat, by een afzonderlyk Artykel, of „ op zodanig eene wyze, als aan haare „ Ruskeizerlyke Majesteit meest aangenaam zou zyn, te belooven, dat, zo de „ Republiek, uit haat van deeze Verbinte-

Utrechts Raadslag.

IV. BOEK. 1780.

„ nis, in derzelver Bezittingen, 't zy binnen 't zy buiten *Europa*, wierd aangevallen, zulks zou begreepen worden „ een geval te zyn, waar in Hoogstdezelve haare beſcherming den Staat niet „ zou onttrekken, om den geleden hoon te „ herſtellen, en te herwinnen, 't geen op „ deezen Staat, door welken der Oorlogvoerende Mogenheden't zou mogen weezen, vermeesterd mogt worden. — Dat „ door hunne Hoog Mogenden zulks niet „ werdt verzogt, uit eenig mistrouwen „ op de welmeenenheid en opregtheid van „ haare Ruskeizerlyke Majeſteit; maar alleen uit hoofde van de byzondere geſteltenisſe en omſtandigheden, waar in „ zich de Republiek bevondt; en dat ook „ hunne Hoog Mogenden, het genoegen „ hebbende van die belofte van haare „ Ruskeizerlyke Majeſteit te ontvangen, „ bereid waren, de reeds geſlootene Overéénkomst aan te gaan; als mede de bewuste Verklaaring aan de Oorlogende „ Mogenheden te doen."

De Meerderheid der Staaten, Beſluit tot de Toetreeding.

De zo ontydig ingebragte en ſteeds aangedrongene zwaarigheden, tegen het toetreeden tot het Verbond der *Gewapende Onzydigheid*; een Verbond zo geſchikt om den Regel *Vry Schip Vry Goed*, door alle Mogenheden, die den Oorlog tegen elkander voeren, te doen in agt neemen en eerbiedigen; en ingerigt, om, by elken ontſtaanden Oorlog, alle de Bondgenooten te verzekeren van de uitſteekendſte voorregten, die men immer by eenige Trac-

Tractaaten, met betrekking tot het dryven van een wettigen Koophandel, heeft kunnen bedingen, en die dikwerf niet dan door eene gedugte Zeemagt hebben kunnen verdeedigd worden, daar in tegendeel, volgens dit ſchoon Ontwerp, ieder Mogenheid, welke 't zelve omhelsd, ſlegts eene geringe Zeemagt noodig heeft, — de zo ontydig ingebragte en ſteeds aangedrongene zwaarigheden tegen 't zelve, hadden, gelyk de bygebragte Staatsbeſluiten uitwyzen, wel eene heillooze verdeeldheid en hoogſtſchadelyk verwyl bewerkt, en dus verre beantwoordt, aan de oogmerken van den Ridder YORKE en den *Engelschgezinden* Aanhang in deeze Gewesten; doch zy misten hun doel om het aangaan van dit Verdrag te ſtuiten, en deeze Landen in het ongelukkig geval te brengen, van, door verdere inſchiklykheden in den Handel, geheel afhangelyk van *Engeland* te worden, en *Frankryk* ten vyand te krygen. Eén Gewest, maakte de meerderheid uit van *Vier* tegen *Drie*; waar op hunne Hoog Mogenden, op den Twintigſten van Slachtmaand, tot de *Gewapende Onzydigheid* toe traden, in zulker voege, als het Beſluit der Staaten van *Holland* inhieldt (*). —— De Afgevaardigde van *Zeeland*, deeze Meerderheid aangekant ziende, tegen het gevoelen der Staaten van zyn Gewest, hoopte dat men met het

IV. BOEK. 1780.

(*) Zie hier boven bl. 394.

IV. BOEK. 1780.

het neemen eens Beſluits zou wagten, vermeenende, dat, volgens de Unie, geen Beſluit met Meerderheid tot het aangaan van Verbintenisſen, Overeenkomſten of Tractaaten, kon genomen worden; doch daar men 'er mede voort ging, nam hy 't zelve over, onder Tegenverklaaring, laatende de gevolgen, die 'er uit zouden kunnen voortkomen, ter verantwoording der andere Gewesten: de twee overige van de Meerderheid verſchillende Gewesten, *Gelderland* en *Utrecht*, zagen het aan.

Bekendmaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden.

Ten dien zelfden dage, bepaalde men desgelyks de vereischte Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden te zenden; by dezelve betuigden hun Hoog Mogenden, de Algemeene Staaten der *Verëénigde Nederlanden*, „ dat zy, zedert het begin van „ den tegenwoordigen Oorlog, niets zo „ zeer ter harte neemende, en met meer „ ernsts verlangende, dan de volmaakſte „ en nauwkeurigſte Onzydigheid, jegens „ de overige Oorlogvoerende Mogenhe„ den ſtandvastig te onderhouden, en te „ gelyk aan hunne weezenlyke en onver„ mydelyke Pligten te voldoen, door het „ verleenen van behoorlyke Beſcherming, „ aan de wettige Vaard en Handel hunner „ Onderdaanen, en door het beſchermen „ der Regten en Vryheden van hunne „ Onzydige Vlag, met het hoogst genoe„ gen vernomen hadden, dat haare Majeſteit „ de Keizerinne van *Rusland*, ſteeds be„ zield met die grootmoedige gevoelens, „ welke den onſterflyken roem haarer

„ roem-

„ roemryke Regeering tot aan het laatſte
„ Naageſlacht zullen overbrengen, be-
„ haagd hadt, aan de Hoven der thans in
„ Oorlog zynde Mogenheden, te verklaa-
„ ren, dat zo zeer als Hoogstdezelve
„ voorneemens was de ſtrikſte Onzydig-
„ heid, in den tegenwoordigen Oorlog,
„ waar te neemen, zo zeer ook beſlooten
„ hadt, door de meest kragtigſte midde-
„ len, de Eer van de *Ruſſiſche* Vlag en de
„ zekerheid van de Scheepvaard en Koop-
„ handel van haare Onderdaanen te hand-
„ haaven en niet toe te laaten, dat daar
„ aan, door een der Oorlogende Mogenhe-
„ den eenig nadeel, wierd toegebragt. —
„ Dat de gevoelens en oogmerken van
„ hunne Hoog Mogenden geheel over-
„ eenkwamen met de beginzelen, waar op
„ de Verklaaring der Keizerinne was ge-
„ bouwd, en dat zy diens volgens niet
„ twyfelden, om, op het voetſpoor van
„ haare Majeſteit, aan de Oorlogende Mo-
„ genheden open te leggen de beginzels,
„ welke zy eenſtemmig met haare Rus-
„ keizerlyke Majeſteit beſlooten hadden
„ altoos te volgen, en vast te houden." —
Naa de Vyf Artykelen, door haare Maje-
ſteit opgegeeven (*), herhaald en in het III.
de Tractaaten tuſchen hunne Hoog Mo-
genden en de Hoven van *Madrid*, *Londen*
en *Verſailles* ſtandgrypende geplaatst te
heb-

(*) Zie hier boven bl. 356.

IV. BOEK. 1780.

hebben (*), vaaren zy voort, „ zich te „ vleijen, dat, gelyk de gemelde Vyf Artykelen, het algemeen Regt der Onzydige Mogenheden uitmaaken, en ze boven dien gevestigd zyn op de Tractaaten, die, zonder de gemeene daad of de „ onderlinge toeſtemming der Verbondſluitende Partyen, nimmer wettig vernietigd, veranderd, of opgeſchort worden, de thans Oorlogende Mogenheden „ de billykheid der Grondbeginzelen wel „ zouden willen erkennen, en de Republiek het Regt laaten wedervaaren van „ haare Handeldryvende Onderdaanen niet „ te verhinderen, of te ſtooren, in de vrye „ oefening van die Regten, welke aan de „ Vlag van eene Onafhangelyke en Onzydige Mogenheid niet konden geweigerd worden." Gelyk de aanweezende Afgevaardigde van *Zeeland* zyne Verklaaring tegen het Beſluit ter Toetreeding hadt ingeleverd, zo deedt hy het natuurlyk ook tegen deeze Bekendmaaking (†).

Deeze afgezonden.

Wanneer de *Gewapende Onzydigheid*, naa zo veel marrens, eindelyk zo verre gebragt was, dat men de Heeren Gevolmagtigden te *Petersburg*, het Beſluit ter Toetreedinge liet toekomen, ſcheen dezelve weder nieuwe vertraaging te zullen ontmoeten, de Courier derwaards en den vyf- en- twintigſten van Slachtmaand afgevaardigd, werd naagezon-

(*) Wy hebben ze hier boven bl. 394. in eene Aantekening opgenoemd.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1024. 1057.

zonden, even buiten *Leyden*, ingehaald, en te rug gebragt (*). Dit hadt een vreemd voorkomen, en baarde veel opziens; dan 't vertraagde weinig, en diende alleen om hem het Besluit der Staaten van *Holland*, genomen in de zaak van den Heer LAURENS, wiens Papieren, toen men in 't drukst der bewerkinge was omtrent de Verbintenisse met de *Noordsche Mogenheden*, overgeleverd waren (†), mede te geeven. Ten einde daar uit aan haare Keizerlyke Majesteit mogt blyken, dat men, op de klagten van *Engeland* deswegen, ingediend gelet, en daar omtrent, volgens de regelen eener welgeschikte Regeeringe, gehandeld hadt; weshalven, zo *Engeland* eenige vyandlykheden tegen deezen Staat aanvong, geene reden daar voor in die klagten, of het in gebreke blyven om daar aan het oor te leenen, konden gevonden worden. —— Welhaast werden de Verklaaringen deezer Toetreedinge naa alle Hoven der Oorlogvoerende, en der *Noordsche Mogenheden*, als mede na *Portugal*, afgevaardigd. En aangemerkt voorheen met de *Noordsche Mogenheden* bepaald was, dat het Gemeenebest, van het oogenblik der Toetreedinge, gerekend zou worden in 't Verdrag der *Gewapende Onzydigheid* begreepen te zyn, zo kreeg 't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. 1038.

(†) Dit veel gerugtmaakende geval zullen wy, de zaak der Gewapende Onzydigheid afgehandeld hebbende, in zyn geheel mede deelen.

IV. BOEK. 1780.

't zelve, op den twintigſten van Slachtmaand, het Regt, om wegens alles wat, ter oorzaake van deezen ſtap, vyandlyk tegen 't zelve mogt ondernomen worden, de hulp en beſcherming der andere Bondgenooten in te roepen.

De Gevolmagtigden te *Petersburg*, met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed.

De Gevolmagtigden te *Petersburg*, kreegen, benevens den last om daadlyk in het Bondgenootſchap der *Gewapende Onzydigheid* van wegen hunne Hoog Mogenden deel te neemen, kundſchap, dat zy in de Waardigheid van Buitengewoone Gezanten van deezen Staat mogten verſchynen, om het dus verre gebragte Werk met te meer luisters te voltrekken. Met dit Character bekleed, werden zy, den drie- en- twintigſten van Wintermaand, aan de Keizerin, aan de Groot Vorst en Groot Vorſtinne aangeboden; ter welker gelegenheid, zy, by de Alleenheerſcheresſe der *Ruſſen*, deeze aanſpraak deeden. „ Meyrouw! de Algemeene Staaten, onze Meesters, toetreedende tot het roemwaardig Ontwerp van „ uwe Keizerlyke Majeſteit, gegrond op „ de Billykheid en het Regt der Volken, „ welke op deszelfs invloed ſchynen te „ wagten, om zich geëerbiedigd en bevestigd te zien, beſchouwen deeze Verbintenis als de loflykſte om aan te gaan, „ zo wel ten opzigte van het Onderwerp, „ als ten aanziene der Doorlugtigſte Vorſtinne, met welke zy de banden, die „ Haar Ryk en het Gemeenebest verbinden, nog nauwer toe trekken, hunne „ Hoog Mogenden, altyd tragtende ge-

„ bruik

„ bruik te maaken van de gelegenheden
„ om uwe Keizerlyke Majesteit bewyzen
„ van hunne Hoogagting te geeven, en te
„ doen blyken, welk een prys zy stellen
„ op zodanig eene Verbintenis, vereeren
„ ons met eene uitsteekender Waardig-
„ heid aan haar Majesteits Hof. Dit zal
„ ons te aangenaamer zyn, wanneer ons
„ werd vergund te mogen hoopen, op de
„ voortduuring dier betooningen van Ge-
„ negenheid, met welke uwe Keizerlyke
„ Majesteit ons tot dus verre heeft gelie-
„ ven te vereeren." —— Op dien zelf-den grond bevalen zy zich in de gunst des Grootvorsts en der Grootvorstinne.

De Toetreeding krygt haar volbeslag.

Daags naa deeze Pligtpleeging werd de Toetreeding voltrokken, by eene volledige Acte. Naardemaal de Koningen van *Deenemarken* en *Zweeden*, mede begreepen waren in het Verbond, moest ook met deeze eene behoorlyke Verbintenisse worden aangegaan, 't geen desgelyks zyn beslag kreeg; en werden Verklaaringen, wegens deeze Bondgenootschaplyke Gewapende Onzydigheid aan de Hoven van *Londen*, *Madrid* en *Parys* afgevaardigd (*).

Berigten des wegen herwaards overgezonden.

By eenen Brieve den vyfden van Louwmaand des Jaars MDCCLXXI. gedagtekend, gaven de Gezanten te *Petersburg* den Algemeenen Staaten kennis, van al het verrigte in dit Werk; en dat zy, naa wederzyd-

(*) Men vindt de Oorspronglyke Stukken, met de Vertaaling derzelven, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 564. 580.

IV. BOEK

1780.

zydſche uitwisſeling der Volmagten het Verbond, met de afzonderlyke Artykelen, den voorgaanden Dag getekend hadden, teffens vermeldende, dat deeze zaak volkomen afgedaan was, niet tegenſtaande de *Engelſche* Afgezant HARRIS, alles in 't werk geſteld hadt, om zulks geheel te beletten, of te doen uitſtellen, zich daar toe, onder andere, van dit voorwendzel bedienende, dat zulks haare Keizerlyke Majeſteit in eenen Oorlog zou kunnen inwikkelen; waar tegen deeze Vorſtin hadt doen verklaaren, „ dat niets haar van haar „ voorneemen zou doen afzien, ſchoon „ de Oorlog daar van een gevolg mogt „ weezen!" — Ter bevestiginge deezer laatſte byzonderheid diende een Brief, ten dien zelfden dage, door den Reſident DE SWART, aan een onzer voornaamſte Staatsdienaaren afgevaardigd, waar in hy dien Heer, en allen die met hem de waare belangen van het Vaderland ter harte namen, over den goeden uitval deezer Handelinge uit grond zyns harten, geluk wenscht, en zulks te meer, om dat hy hem „ kon verzekeren, dat 'er van de „ *Engelſche* zyde niets geſpaard was, om „ ons buiten deeze Verbintenis te doen „ ſluiten;" 'er by voegende. „ Ik heb „ reeds voor deezen aan U Hoog Ed. „ Geſtr. verſlag gedaan van de praktyken, „ die zy daar toe in 't werk ſtelden; maar „ dit alles evenaart niet aan de moeite, die „ zy zich nog op het laatſte moment daar „ toe gegeeven hebben; doch haare Kei-

„ zer-

„ Zerlyke Majesteit en Hoogstderzelver Ministerie zyn in deezen onveranderlyk „ gebleeven, en hebben met fermiteit en „ ongenoegen die geenen afgeweezen, die „ Hoogstdezelve de propositie deeden, „ om met ons niet te sluiten (*).

IV. BOEK. 1780.

Op de Verklaaringen door de Staaten aan de Oorlogende Mogenheden gezonden, zo ras zy beslooten hadden tot de Gewapende Onzydigheid toe te treeden (†), ontvingen zy reeds den achttienden van Wintermaand, van 't Hof van *Versailles*, een Antwoord, behelzende eene betuiging van 't genoegen, 't geen de Koning van *Frankryk* daar in nam, en tevens alle verzekeringen voor de Vryheid der *Nederlandsche* Scheepvaard; dergelyk een Antwoord kreeg de Staat van het Hof van *Madrid* in Louwmaand des Jaars MDCCLXXXI (§). Hoe dat van *Londen*, in zyne slinksche poogingen ten Hove van *Petersburg*, en in deeze Gewesten, even zeer te leur gesteld, omtrent de gezonden Verklaaring handelde, zullen wy wel haast nader moeten boeken.

Beantwoordingen der Bekendmaakingen aan *Frankryk* en *Spanje*.

Hier moeten wy nog aantekenen, dat de Heer TINNE, die de volkomene bekragtiging van het Verbond na *Petersburg* hadt overgebragt, by zyne te rug komst, zeven kostbaare Pelsen, als Vereeringen van het *Rus-*

Geschenken aan de voornaamste bewerkeren van dit Verbond.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 582. 583.

(†) Zie hier boven bl. 412.

(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 589. 594.

IV. BOEK. 1780.

Rusſiſche Hof mede voerde; drie geſchikt voor den Heer VAN DER GOES, die als Voorzittend Lid der Algemeene Staaten, het Verbond hadt getekend; twee voor den Heer FAGEL, Griffier van hunne Hoog Mogenden, en twee voor den Heere Raadpenſionaris van *Holland* en *Weſtfriesland*; benevens verſcheide Gouden Snuifdoozen voor Bedienden ter Griffie van hunne Hoog Mogenden; de Brenger deezer geſchenken zelve, hadt eene kostbaare Ring gekreegen. De buitengewoone Afgezanten van den Staat, de Heeren WASSENAAR STARRENBERGEN HEECKEREN VAN BRANTZENBURG, ontvingen ieder van het *Rusſiſch* Hof zes duizend Roebels in gereeden gelde; den Reſident DE SWART werden drie duizend Roebels, en aan den Heer CUSSSY, Geheimſchryver van 't Gezantſchap, duizend Roebels geſchonken. —— Van wegen de Algemeene Staaten ſtelde de Griffier FAGEL aan den *Rusſiſchen Gezant* Prins GALLITZIN, het beſtemde geſchenk van honderd Gouden Ryders ter hand (*).

Het aanbelang van dat Verbond, hoe gering geagt door de *Engelſch. gezinden* hier te Lande.

Zo veel werks en ommeſlags hadt eene zaak in, die de wensch was der meeste *Nederlanderen*, en die, hadden veelvuldige vertraagingen, geene plaats gegreepen, een allerkragtdadigst middel zou geweest hebben, om ons in ſtaat te ſtellen, tegen allen liſt,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 776. 777.

list, en verdrukking van onzen toenmalige Vyand. Wy hebben dezelve te breeder geboekt, zo om de waardye van het Stuk op zich zelven beschouwd, als om, uit het geheele beloop, vervolgens te toonen, dat deeze Toetreeding de waare oorzaak der Vrededreuke tusschen onzen Staat en *Engeland* geweest hebbe. —— Hierom zyn 'er sommigen, die des bewust, schroomen van deeze Verbintenis, in volle uitgestrektheid te spreeken, roeren ze ter loops aan, als of, wat hier omtrent voorviel, zelfs geene betrekking hadt op den naderhand uitgeborsten Oorlog. Zeker Schryver begrypt alles in deeze weinige woorden. „Naardien men gewaar wierd, dat by zommige *Noordsche Hoven*, wier geringer „ Handel, even als de onze, van tyd „ tot tyd, schade leedt by den Oorlog, „ aan eene Verbintenis van onderlinge „ hulpe tusschen de Onzydige Mogenheden gedagt wierd, en dat uit dezelve ten minsten eenig *tegenwoordig* „ voordeel voor onzen Staat te wagten „ scheen, waarom ook de Kooplieden „ voor al daar op aandrongen, zo is eindelyk tot de Toetreeding by de Gewesten beslooten, de tyd zal leeren of deeze nieuwe Verbintenissen, op den duur; „ zullen kunnen opweegen tegen de voordeelen, die wy zo langen tyd uit de „ Tractaaten met *Engeland* genooten hebben; voor al tegen het voorregt van *Vry*

IV BOEK 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ *Schip, Vry Goed*, waar by, tot hier toe, „ te recht geoordeeld, plag te worden, dat „ de Handel van onze Republiek ſtaan of „ vallen moest, en 't geen men van *Frankryk*, zelfs in den tyd VAN DE WITT, „ niet kon verkrygen (*)."

Toedragt der zaake, wegens het gehandelde tuſſchen *Amſterdam* en W. LEE

Om het voorgevallene met den Heer LAURENS, tot welks verſlag wy thans gevorderd zyn, recht te verſtaan moeten wy een terugtred doen tot den Jaare MDCCLXXVIII. Wy hebben, dat Tydperk beſchryvende, belooft het toen maar even aangeſtipte onderſcheidener te zullen voordraagen (†). Wanneer, in 't gemelde Jaar, de Kroon van *Frankryk* de *Noord-Americaanſche Staaten* voor een Onafhangelyk Gemeenebest verklaard, en een Verdrag met het zelve geſlooten hadt, zogten zy deeze Gewesten, door een Verbond van Vriendſchap en Koophandel, aan zich te verpligten. WILLIAM LEE, werd, door de *Americaanſche Staaten*, afgevaardigd, om 't zelve voor te ſlaan. Hy gaf des Openingen aan den Heer JEAN DE NEUF-

(*) *Politiek Vertoog* bl. 128. 129. Die Schryver hadt te vooren aangemerkt, dat het in ſtaat van Tegenweer ſtellen van den Lande, „ veel voordeeliger „ voor de Republiek zou geweest hebben, dan alle „ Tractaaten van Alliantie of mutueele Aſſiſtentie, „ die men met andere Mogenheden kon aangaan; en „ waar van de gevolgen altoos, op zyn best, zeer „ twyfelagtig en gevaarlyk voor ons zyn moeten; „ en grootlyks tot ons nadeel kunnen uitvallen." Men zie hier over den *Zesden Brief* van CANDIDUS tegen het *Politiek Vertoog* III. D. bl. 140-147.

(†) Zie ons Eerſte deel. bl. 286.

Mr E. F. VAN BERCKEL,
Penſionaris der Stad
Amſterdam.
HUGONIS
GROTII
MARE
LIBERUM

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

NEUFVILLE, Koopman te *Amſterdam*; hier van kreegen Burgemeesteren dier Stad kennis, en begreepen, aan de eene zyde, dat het onmogelyk was, dewyl der *Verénigde Staaten van Noord-America*, door *Engeland*, niet tegenſtaande de toenmaalige Onderhandelingen tot eene Verzoening, voor geen Onafhangelyken Staat erkend waren, eenig voorſtel ter Vergaderinge van Staaten van *Holland*, tot het aanvangen van eigenlyke Onderhandelingen over dit ſtuk te doen; doch zy hielden zich van de andere zyde, niet min overtuigd, dat het, uit overweeging der dagelyks toeneemende Nayver, ten aanziene van den Handel en Zeevaard deezer Landen, en van alle de onderneemingen, om, zo als bekend was, deezen Staat onophoudelyk dienaangaande afbreuk te doen, en uitſluitende voordeelen, by gelegenheid van Tractaaten van Vrede en Koophandel te bedingen, hun onvermydelyke pligt was, van de Openingen, door den *Americaanſchen Commisſaris* gegeeven, zodanig een gebruik te maaken, als de geſteldheid van zaaken gehengde, en in hun vermogen ſtondt. Dit kon volſtrekt in niets anders gelegen zyn, dan in zo veel hoops te geeven, als Burgemeesters, ten eenigen tyde, konden geſtand doen, en daar en tegen zo veel te vorderen, als door den *Americaanſchen Commisſaris*, kon worden toegezegd. —— Overeenkomſtig hier mede gelastten Burgemeesters van *Amſterdam* hunnen oudſten Penſionaris, ENGELBERT

IV. BOEK. 1780.

FRANÇOIS VAN BERKEL deezen *Americaanſchen* Heer, te verklaaren, „ dat, „ byaldien de aangevangene Onderhandelingen tusſchen *Groot-Brittanje*, en het „ Congres der *Verééngde Staaten in Noord-America*, geen uitſluitende Bedingen, „ ten nadeele van de Republiek zouden „ hebben, Burgemeesters *als dan*, van „ hunne zyde, zo dra de *Onafhangelykheid* der *Verééngde Noord-Americaanſche Staaten*, door *Engeland* erkend zou „ zyn, alles zouden aanwenden, wat in „ hun vermogen was om het Commercie-„ Tractaat, zoo als hetzelve dan ontworpen en goedgekeurd zou zyn, by de „ verdere Bondgenooten tot vastheid te „ helpen brengen." Ook was, door den gemelden Penſionaris, met kennis, de *Amſterdamſche* Koopman J. DE NEUFVILLE gebruikt, om de Handelingen met den Heer W. LEE voort te zetten, en met denzelven *Een Ontwerp van een Tractaat van Commercie te maaken, het welk, zo dra de erkentenis van de Onafhangelykheid der Americaanſche Staaten, door Engeland, daar zou mogen zyn*, tot een voorwerp van Overweeging der Staaten van *Holland*, door de Regeering van *Amſterdam* zou kunnen worden voorgeſteld (*).

Dit zo omzigtig, en, naar veeler meening

(*) Deeze toedragt van zaaken hebben wy ontleend uit een Berigt van Burgemeesteren van *Amſterdam* aan Staaten van *Holland*, in deeze zaake. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 206.

ning met de waare belangen van den Staat, in dat Tydgewrichte zo zeer overeenkomſtig beleid, 't geen zy aanzagen als een middenweg tuſſchen twee zorgvuldig mydbaare uiterſtens; de *Americaanen*, in hunne vriendlyke oogmerken, jegens dit Gemeenebest, niet voor 't hoofd ſtootende, of iets bedryvende, 't geen wel ingezien, het Hof van *Groot-Brittanje* kon belgen, bleef een diep geheim; en 'er was in den aart der zaaken zelve, geene rede om het te ontdekken, zo lang de erkenning van de Onafhangelykheid der *Noord-Americaanſche Staaten* door *Engeland*, agter wege bleef, dan *eerſt*, en dan *alleen*, moest het werken.

De Heer LAURENS met zyne Papieren opgebragt en te *Londen* gevangen gezet.

Eene zeer onvoorziene Gebeurtenis deedt het, ten tweeden Jaare, aan den dag komen. De geweezene Voorzitter van het *Americaanſche Congres*, de Heer HENRY LAURENS *Schildknaap* (*), uit *America* her-

(*) Hy wordt, in een geagt *Engelſch* Maandwerk van dien tyd, beſchreeven, als een der beſte en grootſte Mannen, ooit door *America* voortgebragt. De bedaard- en gemaatigdheid, leezen wy daar, met welke hy zich gedroeg, by het eerſte uitbreeken der *Americaanſche* Onlusten, deedt zyne Wysheid en Moed eere aan. Zyn Huis te *Charlestown*, was dikwyls midden in den nagt omringd geweest, door 't gepeupel, 't geen beſlooten hadt, hem, nevens zyn Gezin, aan deszelfs woede op te offeren, als een Vriend der *Engelſche* Regeering, of een lauwen Vriend van *America*. Hy behieldt zich zelven, door den zamengerotten hoop bedaard te gemoed te gaan, en uit te noodigen om hun euvelmoed aan hem te koelen, alleen verzoekende dat zy zyn Gezin wilden ſpaaren. Hy hieldt de vrees der *Americaanen* voor ongegrond; tot hy eene reis na *Europa*

IV. BOEK. 1780.

herwaards overſteekende, werd door een *Engelsch* Fregat, op de hoogte van *Newfoundland*, op den tienden van Herfstmaand, ontmoet, zo ras hy een gewapende boot op 't Schip zag aankomen, wierp hy een doos met Papieren over boord; doch het lood daar aan gehangen, om dezelve te doen zinken, te ligt zynde, hadden de *Engelſchen* gelegenheid om die geheel op te viſchen. Het *Americaanſche* Vaartuig werd genomen, en te *Dartmouth* opgebragt. Capitein KEPPEL, vertrok terſtond na *Londen* om verſlag te geeven van dien Heer, en de Papieren, door hem bemagtigd. Deeze kwam zelve, twee dagen na de Landing, op den vyfden van Wynmaand, in die Hoofdſtad, en werd, volgens 's Konings last, op vermoeden van Hoog-Verraad, in den *Tour* gevangen gezet. Groot was de blydſchap in *Engeland* hier over. Men meende in deeze Papieren, over welker gemis de Heer LAURENS zich, gelyk de ſpraak ging, meer bekommerde dan over het verlies zyner Vryheid, den ſleutel gevonden te hebben van het geheele Stelzel der *Noord-Americaanſche* Staatkunde en van het heimlyk gedrag der Mogenheden van *Europa* ten opzigte van *America* (*).

Hoe-

deedt, en in *Engeland* ontdekte; dat 'er een Plan in bewerking was, 't geen zints aan dat kyk als 't waare Zelfmoord gepleegd heeft. Dit haakte hem over om van Party te veranderen. *Univerſ. Magaz.* Vol. LXVII. pag. 218.

(*) *London Magaz.* 1780. *Oct.* pag. 483. *Univerſ. Magaz.* Vol. LXVII. pag. 218.

Hoewel dit veel, en meer dan de waarheid, gezegd was, kan men niet ontkennen, dat deeze Papieren niet weinig verborgens aan den dag bragten. 't Zal, over zulks, der moeite wel waardig, en, ten rechten verſtande van het daar over gebeurde, noodig zyn, eenig verſlag van die veel gerugts maakende Papieren te plaatzen, en het meest in't oog loopende woordlyk uit dezelve af te ſchryven. —— Uit Zeven Stukken beſtondt deeze Verzameling. Het EERSTE voerde ten Opſchrift. *Preparatoirlyk Plan van een Tractaat, van Commercie; aan te gaan tusſchen Hun Hoog Mogenden, de Staaten van de Zeven Provincien van Holland, en de Dertien Verénigde Staaten van Noord-America, om. ingevalle Engeland haar voor Vrye Volkeren erkent,* ALS DAN *zulks te brengen, ter Tafel van hunne Hoog Mogenden.* Het behelsde XXXIV. Artykelen, nevens twee Formen, een van het *Pasport*, en een van 't *Certificaat* voor de Schepen, opgeſteld in overeenkomst met het Tractaat (*). Het onderſchrift des Heeren DE NEUFVILLE, die met den *Americaanſchen* Heer W. LEE, te *Aken*, dit Voorbereidend Plan, onder beding als in 't Opſchrift vermeld wordt, hadt ontworpen, luidde. „ Dit „ is een ruwe ſchets van een Tractaat van „ Commercie, welke ik, ingevolge van „ den

(*) Men vindt het Plan in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 161-182.

IV. BOEK. 1780.

„ den Last- en Inſtructien door den Heer „ Mr. ENGELBERT FRANCOIS VAN „ BERCKEL, Raadpenſionaris van de Stad „ *Amſterdam*, aan my JEAN DE NEUF„ VILLE, Burger der voorſz. Stad *Am„ ſterdam*, gegeeven, hebbe geëxami„ neerd, overwogen, en gereguleerd, met „ WILLIAM LEE, *Schildknaap*, Com„ misſaris van het Congres, als een ge„ ſchikt Tractaat van Commercie om *te „ kunnen worden aangegaan*, tuſſchen „ hunne Hoog Mogenden, de Heeren „ Staaten der *Zeven Provincien van Hol„ land* en de *Geuniëerde Staaten van Noord„ America*. Gedaan te *Aken*, den vier„ den van September MDCCLXXVIII. „ Was getekend JEAN DE NEUFVIL„ LE. Dit is eene egte Copie certificeer „ ik. Getekend SAMUEL W. STOCK„ TON."

Het TWEEDE Stuk was een Brief van JEAN DE NEUFVILLE EN ZOON, gedagtekend *Amſterdam* acht- en twintig July MDCCLXXIX. aan den Voorzitter van het *Americaansch Congres*, betreffende de redenen van eenige Veranderingen in het voorgaande Tractaat gemaakt; met verzekering, „ dat zy deeze gewigtige „ Zaak, by aanhoudenheid, zouden trag„ ten voort te zetten, met denzelfden „ yver als zy begonnen was. — By een „ Naaſchrift wordt de Heer STOCKTON „ aangepreezen, als in ſtaat om zyne Ex„ cellentie en het Hoog Agtbaare Con„ gres alle uitlegging te geeven, die ver„ eischt

„ eischt zou kunnen worden, nopens het „ Plan, door den Colonel DIRCKS aan- „ geboden." Een tweede Naaschrift, onder dagtekening van *drie Augustus*, vermeldt, „ Onze Staaten zyn vergaderd; „ doch schoon de *Engelsche Ambassadeur* „ eene Memorie heeft ingeleverd, aan- „ dringende om Assistentie te ontvangen, „ is daar geene zwaarigheid van, dit kun- „ nen wy verzekeren."

Een DERDE Papier was een Brief van S. W. STOCKTON, den veertienden van Grasmaand MDCCLXXXIX. uit *Amsterdam* aan den Eerwaardigen Heere J. WHITERSPOON. D. D. byzonder opmerkenswaardig, wegens het Staatsnieuws, 't geen hy zynen Vriend uit deeze Gewesten mede deelde: wy zullen dit gedeelte overneemen, de waarde der berigtgeevingen aan zyne plaats laatende, men vergelyke ze met onze Beschryving van dat Tydsgewricht. „ Ik heb my moeite gegeeven, „ om zeer nauwkeurig onderrigt te wor- „ den, wegens den staat der Politieke zaa- „ ken alhier; uit hoofde van 't belang 't „ geen A—— daar in heeft, en ik vlei „ my de beste berigten te hebben. Gy „ hebt, zeker, als Lid van het C—— S, „ nu reeds gezien het Plan van een Trac- „ taat van Vriendschap en Koophandel, „ als geschikt om tusschen de *Staaten van* „ *Holland* en de Staaten van *N. A——a* „ te worden aangegaan; dewyl 'er ver- „ scheide Copyen van zyn overgezonden. „ Dit Plan werd, op den vierden van Sep-

„ tem-

IV. BOEK. 1780.

„ tember laatstleden, van de zyde der Stad
„ *Amſterdam*, getekend door J. DE NEUF-
„ VILLE Schildknaap, Koopman, daar
„ toe gezonden door den Penſionaris en
„ Burgemeesteren dier Stad, en door den
„ Heer W. LEE *Schildknaap*, Commisſa-
„ ris van het C —— S. aan wien de Voor-
„ ſlagen gedaan waren, door middel van
„ den Heer DE NEUFVILLE. Naarde-
„ maal het Character van deezen laatstge-
„ melden Heer UE. mogelyk onbekend
„ zal zyn, oordeel ik het voegzaam, by
„ deeze gelegenheid, UE. te berigten, dat
„ hy een der voornaamſte Kooplieden te
„ *Amſterdam* zynde, zich zeer yverig be-
„ toond heeft voor de waare belangen
„ van zyn Vaderland, waar van hy een
„ recht denkbeeld, en my dikwyls ver-
„ klaard heeft, dat hetzelve veel nauwer
„ verbonden is met het Commerciëel Be-
„ lang van *Am——a* en *Fr——k*, dan
„ met dat van *Gr——B——e*. Het ge-
„ drag van dien Heer, uit dat beginzel
„ voortvloeijende, en bovendien nog uit
„ een algemeener beginzel, te weeten het
„ verlangen na den gelukkigen uitſlag al-
„ ler poogingen na Vryheid in elk Land,
„ vertrouw ik zal altoos eenvormig, en ten
„ voordeelen van *Am——a*, werkzaam
„ zyn. Ik twyfel, derhalven niet of het
„ handeldryvend deel van *Am——a* zal
„ hem eene eerſte plaats in zyn geheugen
„ geeven, als een Koopman in *Hol——d*,
„ en zyn Vriend. Deeze Heer heeft zich,
„ by het tekenen van bovengemelde Plan,

„ daar

„ daar toe, door de Regeering van *Amſt—m*,
„ behoorelyk geautoriſeerd zynde, verbon-
„ den *dat, zo lang Am——a niets doen*
„ *zoude tegen het belang der Staaten van*
„ *Hol — d, de Stad Amſt——m, niets doen*
„ *zoude ſtrydig met de belangen van Am——a;*
„ *maar, integendeel, gebruik maaken van*
„ *haaren invloed op de Staaten der Zeven*
„ *Verëénigde Provincien van Holland, om*
„ *de verlangde Verbintenis tot ſtand te bren-*
„ *gen.* —— De Regeering dier Stad is
„ getrouw en ſtandvastig gebleeven, in
„ het naakomen van dit woord, en zal, zo
„ ik my niet bedrieg, onveranderlyk zulks
„ blyven doen. —— De *Patriotſche Par-*
„ *ty* in *Hol——d*, heeft veel werks ge-
„ had om de Desſeinen te keer te gaan van
„ den Pr—s van Or—je, of, in andere
„ woorden, die van de *Engelſche* Party. —
„ Het Hof van *Gr—— Br——je*, heeft
„ een zeer aanmerkelyken invloed op de
„ raadſlagen van dit Land, door begun-
„ ſtiging van den Pr—— s St—dh——d——r,
„ die een Bloedvriend is van den K——g
„ van *Gr—— t Br——je*, en dien men ver-
„ onderſtelt dat de zelfde bedoeling heeft
„ als hy, ten aanziene van de Volks Vry-
„ heden. ——— Hy heeft eenige van de
„ min voornaame Provincien zo zeer op
„ zyne hand, dat deeze, voor als nog, zyne
„ verzoéken niet durven weigeren, en
„ dus hebben de Afgevaardigden dier Pro-
„ vincien hunne toeſtemming te rug ge-
„ houden, op verſcheide Beſluiten, die
„ de Provincie van *Holland*, ten voor-

„ deele

IV. BOEK. 1780.

„ deele van *Am——a* zou genomen heb-
„ ben; doch, ongelukkig voor ons, wordt
„ de Eenpaarigheid der Staaten vereischt
„ in de meeste van hunne Besluiten. —
„ Het nadruklyk gedrag van *Fr——k*
„ onlangs gehouden, door te verklaaren,
„ dat het de *Hollandsche* Schepen op G. B.
„ handelende, uitgezonderd die van
„ *Amst——m* en *Haarlem*, weg neemen
„ zou, bragt schielyk de Steden *Rotter-*
„ *dam*, *Dordrecht*, en andere, tot zich zel-
„ ve; deeze, vreezende haare Schepen
„ uit te zenden, en het Volk beginnende
„ te morren, vonden zich genoodzaakt
„ tot het neemen van het Besluit, waar
„ in de Afgevaardigden van alle Steden
„ van *Hol——d* toestemden, om Con-
„ voyen te verleenen, ter beveiliging hun-
„ ner Schepen, zonder uitzondering van
„ die Artykelen, om welken de *Engel-*
„ *schen*, zedert den Oorlog met *Frankryk*,
„ de *Hollandsche* Schepen geduurig heb-
„ ben weg genomen."

Het VIERDE Stuk was een Brief van J. G. DIRCKS aan zyne Excellentie HENRY LAURENS *Schildknaap* te *Philadelphia*, den dertienden van Wintermaand MDCCLXXIX: geschreeven. Deeze Heer stondt toen op zyn vertrek na *Holland*, waar DIRCKS omtrent een Jaar geweest was; „ alleen," zo hy schryft, „ met oogmerk om de
„ beide Landen, tot derzelver wederzydsch
„ geluk, te zamen te vereénigen; en ik
„ ben 'er zo wel in geslaagd, als de ver-
„ schillende omstandigheden hebben toe-

„ ge-

„ gelaaten." Hy noemt; „ de Barons „ VAN DER CAPELLEN zyne waardige „ Vrienden en Landgenooten, by welken „ hy zich vleide dat de Heer LAURENS „ welhaast bevinden zou, dat hy, door „ zyn gedrag, verſcheide edelmoedige „ Harten voor de zaak der *Americaanen* „ gewonnen hadt. Hy voegt 'er eene „ Lyst by der Heeren, die hy waardige „ Vrienden van de zaak der *Americaanen* „ noemt: te weeten HENDRIK HOOFT „ DANIELSZ., Oud Burgemeester van „ *Amſterdam*, DANIEL HOOFT DANI„ ELSZ., Secretaris van *Amſterdam*, de „ Penſionaris VAN BERCKEL van *Am*„ *ſterdam*. JEAN DE NEUFVILLE, voor„ naam Koopman te *Amſterdam*. Dee„ ze Heer kan uwe Excellentie berigten „ van alle Koopmans Huizen, die onze „ Vrienden zyn, Burgemeester HOOFT „ u zeggen; welke Heeren van Regeering „ onze Vrienden zyn; en de Barons VAN „ DER CAPELLEN u, door alle de Ze„ ven Provincien, des onderrigting gee„ ven."

Hier by kwam, in de VYFDE plaats, een Brief van A. GILLON, gedagtekend den eerſten van Herfstmaand MDCCLXXX. uit *Amſterdam*, aan JOHAN RUTLEDGE, *Schildknaap*, *Gouverneur en Commandant en chef van den Staat van Zuid Carolina*. GILLON was herwaards overgeſtooken, met oogmerk om twee of meer Oorlogſchepen te laaten bouwen, of hier, of in *Frankryk*, voor *Americaanſche* Rekening, te koo„ pen,

IV. BOEK. 1780.

pen, en geeft verslag van zyne mislukking in het uitvoeren van deezen last; doch teffens van zyn Besluit om het Geld te besteeden, „ aan Yzeren Bouten, Spykers, Touwwerk, Zeildoek, Kabels, Ankers, Schippers- Bootsmans- Timmermans- Constapels- Kuipers- Doctors en Chirurgyns- behoeftens, en alles wat hy dagt noodig te „ zyn voor drie Fregatten, *uitgenomen* (*) „ Kanon, Kruid en Oorlogsgereedschappen, welke hy nog niet wist of ingescheept konden worden. Geld over hebbende zou hy het gebruiken, tot de aankoop van Linnens, Schoenen en Kousen voor de Soldaaten, en alle deeze „ Goederen op *St. Eustatius*, in verscheide „ Bodems, zo spoedig mogelyk, zenden, „ van waar de Heer RUTLEDGE dezelve „ naar wel gevallen, kon ontbieden. De „ Heeren NICOLAAS en JACOB VAN STAPHORST, Koophieden te *Amsterdam*, die hem een Crediet van Dertig duizend Guldens beloofd hadden, zouden „ de zaak verrigten.” Voorts behelst deeze Brief eene misnoegde klagte over *Frankryk*, 't welk hem toeschoen aan *America*, geene Zeemagt te willen vergunnen, en een breed berigt wegens de Geldleeninge ten behoeve van *America*, en wat daar omtrent diende in 't werk gesteld te worden.

(*) De *Politiek Vertoogschryver*, uittrekzels uit deeze Papieren geevende, doet den Heer GILLON het Geld mede besteeden *aan Buskruid* en *Ammunitie van Oorlog*, dan dit wordt in deezen Brief zelve duidelyk uitgezonderd.

den. „ De *Hollanders* betuigt hy, wy- IV.
„ ders, hebben, geduurende deeze negen BOEK.
„ Maanden, verlangd een Perſoon hier te
„ hebben, behoorelyk door het Congres 1780.
„ gevolmagtigd; niet dat zy hem zouden
„ ontvangen hebben als een Publiek Mi-
„ nister; doch zy hadden gaarne nadere
„ onderrigting gehadt, en hy zou den
„ grondſlag hebben kunnen leggen tot een
„ Tractaat met ons, tegen dat de zaaken
„ wat ryper zyn zouden; ook zou hy gel-
„ den hebben kunnen krygen. De zwaa-
„ righeid tegen de tegenwoordige Geld-
„ leening hier voor het Congres is, dat
„ dezelve niet rechtſtreeks van *America*
„ komt, en door *Franſche* handen moet
„ gaan. Ik vertrouw, dat, indien de
„ Preſident LAURENS, hier komt hy
„ gereedlyk eene ruime ſom zal erlangen."

Het ZESDE en ZEVENDE Papier, waren twee Brieven van Jonkheer J. D. VAN DER CAPELLEN *tot den Pol*, beide zonder vermelding aan wien ze hielden. De eerſte uit *Zwolle*, den acht- en twintigſten van Grasmaand MDCCLXXVIII. gedagtekend. Deeze ſtrekt tot een getuigenis zyner vroegtydige en hartlyke deelneeming in de zaak der *Noord-Americaanen*, van zyne vreugd over den voorſpoed hunner Wapenen, en het ſluiten van het Tractaat met *Frankryk*. Hy ſchryft wat door hem omtrent de *Schotſche Brigade* verrigt, des aangaande gebeurd, en hem overgekomen is. Hoe hy, door 't vertaalen van PRICES Werk en 't zelve met

IV. BOEK. 1780.

eene Voorreden te vergezellen, de zaak der Vryheid verdeedigd, en, door zyne Landgenooten van de Drostendiensten te willen ontheffen, zich in veel moeilykheden geſtooken hadt. Onder andere is zyn taal. „ Ja, Myn Heer, het zyn nu zes „ Jaaren; —— zedert ik ſtaande heb „ gehouden, zonder de minſte asſiſtentie, „ eene oppoſitie, hier bevorens zonder „ voorbeeld in myn Land; doch ik kan „ niet langer voortgaan in zulk eene ondraa„ gelyke leevenswys. Indien eene Vrouw, „ en een Kind van ruim elf Jaaren oud, „ wiens opvoeding my niet kan toelaaten „ myn Land te verlaaten, my niet hier „ gehouden hadden, verzeker ik u, myn „ Heer, dat ik reeds voor lang myn bloed „ ten dienſte der *Americaanſche Staaten* zou „ hebben aangeboden. Tot hier toe heb „ ik niet in myne magt gehadt, dezelve „ dienst te doen, dan met myn zwakke „ Stem, en myn Pen." —— Voorts zyn dienst aanbiedende, waar in hy van nut kon zyn, op eenige wyze overeenkomende met de Verbintenisſen aan zyn Vaderland, loopt deeze Brief over de tot hier toe weinig betekenende Geldleeningen voor het Congres, met raadgeevingen hoe zulks aan te leggen, op dat het beter gelukte, en de gegoede Lieden mogten opgewekt worden, om de Fondſen in *Engeland* te verkoopen, en hun Geld in *America* te plaatzen. —— De tweede Brief van dien *Overyſſelſchen Ridder*, den zesden van Herfstmaand deszelfden Jaars, betrof het ont-

ontvangen van Brieven van zyne Excellentie der Heere JONATHAN TRUMBULL *Schildknaap, Gouverneur, Capitein Generaal en Commandant en chef van den Staat van Connecticut* (*), en de ſchikking over eene verdere Briefwisſeling, zonder een *eerst* Naaſchrift te ontmoeten, vinden wy 'er een *tweede* bygevoegd, handelende over de Geldleening, welke hy vreesde, dat, naa de laatſte ongunſtige berigten uit *America*, nog meer ten agteren zou gaan. Hy verzoekt nadere berigten, wegens de waare geſteldheid der zaaken in *America*, „ niet uit nieuwsgierigheid; maar uit yver „ voor de belangen van een Volk, voor „ wiens Vryheid hy gaarne zyn leeven zou „ opofferen," en wil hy den moed der *Noord-Americaanen*, ontvonkt hebben, door de uitgave van eenig Geſchrift, verhaalende op welk eene wyze zommige Volken, byzonder onder de hedendaagſche, hunne Vryheid verdeedigd hebben (†).

Deeze Papieren, waar omtrent een meermaals aangehaald Schryver in ons Vaderland verklaart, „ eindelyk heeft „ de

Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in *Engeland* ontleend.

(*) Deeze Brieven, nevens die van W. LIVINGSTON, die in *Nieuw Jerſey* dezelfde waardigheden als TRUMBUL in *Conneticut* bekleedde, waren vertaald, en met den druk gemeen gemaakt; en dus was de Briefwisſeling tusſchen VAN DER CAPELLEN en den *Americaanſchen* Legerhoofden, reeds bekend. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. 1. Stuk. bl. 420.

(†) Men zie deeze Papieren geheel in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 161. 205.

IV. BOEK. 1780.

„ de goede Voorzienigheid, den bedek-
„ ten Handel, die meer dan twee Jaa-
„ ren lang geduurd hadt, op de onver-
„ wagtſte wyze, omtrent zo als in den
„ Jaare MDCLXXXIV. aan den dag ge-
„ bragt (*)," veroorzaakten, zo ras ze in *Engeland* geleezen en bekend waren, zwaare klagten en bittere verwyten tegen de *Verééniġde Gewesten*, in 't algemeen, en in 't byzonder tegen die Leden der Hooge Regeeringe, by welken *Engelands* Heerschzugt den meesten wederſtand ontmoet hadt; en die het toetreeden tot de *Gewapende Onzydigheid*, met onbezweeken yver, doordrongen: deeze ſtondt der Zeedwinglandye van *Groot-Brittanje* den doodſteek toe te brengen; aan dat Bondgenootſchap kon het Gemeenebest, van wegen de uitgebreidheid zyner Scheepvaard, den meesten klem by zetten. *Engeland* wilde liever dan dit gedoogen het zelve den Oorlog aandoen; doch dit was niet mogelyk zonder teffens dien der *Ruſſiſche*, *Zweedſche* en *Deenſche* Mogenheden, zich op den halze te haalen. —— Welk een gunſtig redmiddel uit die verlegenheid, verſchaften de Papieren by den Heere LAURENS gevonden! Van veel mindere gewaande ontdekkingen hadt men eenen grooten ophef gemaakt; en aan deeze was de gedaante der misdaad van gekwetſte Majeſteit des Konings van *Engeland* te geeven, en kon men

(*) *Politiek Vertoog*, bl. 150.

men ze als eene Zamenſpanning, met de Wederſpannelingen der *Britſche* Kroone doen voorkomen. Hadt *Amſterdam*, van den aanvang der Onlusten af, zich minst naar de inzigten van *Engeland* willen ſchikken, de Regeerders dier Stad kon men nu brandmerken als aan eene Hoofdmisdaad ſchuldig, en de Strafoefening eeniger Leden, onder bedreiging van eenen Oorlog, vorderen.

Wat men 'er zich van voorſtelde.

Dubbele kans hadt hier de ſlinkſche Staatkunde van dat Hof: gaf de Staat gehoor aan de ingeleverde klagten, ſtondt dezelve, beevende voor de gedaane bedreigingen, de gedaane eiſchen toe, dan werd de invloed dier magtige Koopſtad, en aller Leden der Hooge Regeeringe, die in haare maatregelen traden, vernietigd, en hier mede had *Engeland* zyn oogmerk volkomen bereikt, dan zouden de *Verëenigde Gewesten* op *Engelands* wenken moeten vliegen, of liever voor *Engelands* voeten kruipen. —— Bleef men hier op dit alles doof, kon die gewenschte omwenteling niet te wege gebragt worden, dan was 'er nooit beter voorwendzel om 't Gemeenebest den Oorlog, met het uitzigt op de wenschlykſte voordeelen, hoe eer hoe beter, aan te doen. Het onverwagt opſteeken daar van, zou de Scheepvaard onverhoeds op 't lyf vallen, en de Stad *Amſterdam*, boven al, veel ſchats kosten: van het gemeen te dier Stede, en elders, dat afkeerig van den Oorlog zou zyn, hadt

IV. BOEK. 1780.

men misnoegen en gemor te wagten; en kon zich, uit hoofde der omſtandigheden waar in de Republiek, tot nog toe zich bevind, vleijen met het denkbeeld dat alles op de voordeeligſte wyze zou uitvallen. — Dan boven al moest dit werk der Oorlogsverklaaringe verhaast worden, op dat dezelve daar mogt weezen eer de Toetreeding, tot de *Gewapende Onzydigheid* gedaan, en dezelve ondertekend was: om langs dien weg, daar andere poogingen dreigden te zullen mislukken, den Staat, als eene *Oorlogende Mogenheid*, daar buiten te ſluiten.

Door YORKE aan zyne Hoogheid, en door deezen aan de Staaten van *Holland*, overgeleverd.

't Leedt ook ſlegts korten tyd of de Ridder YORKE, wonder in zyn ſchik met deeze ontdekking, leverde deeze bezwaarende Papieren, in handen van den Heere Erfſtadhouder over, die dezelve, op den twintigſten van Wynmaand, ter Vergadering der Staaten van *Holland* inleverde, zeggende, ten ſlot zyner Aanſpraake, by die gelegenheid, niet zonder blykbaare gevoeligheid, by de overgifte.

„ Ik kan niet af zyn van te betuigen nimmer ietwets gehoord te hebben „ van eenige gehoudene Deliberatien, „ veel min gegeevene Authoriſatie, om „ een Tractaat met de *Noord-Americaanſche Colonien* aan te gaan!"

Affchriften na *Amſterdam* gezonden. Berigt dier Stad.

Volgens Beſluit van hunne Ed. Groot Mogenden, werd zyne Hoogheid voor de gegeevene openingen en gedraagene Landsvaderlyke zorge bedankt. En aangezien de ingeleverde Stukken betrekking hadden

tot

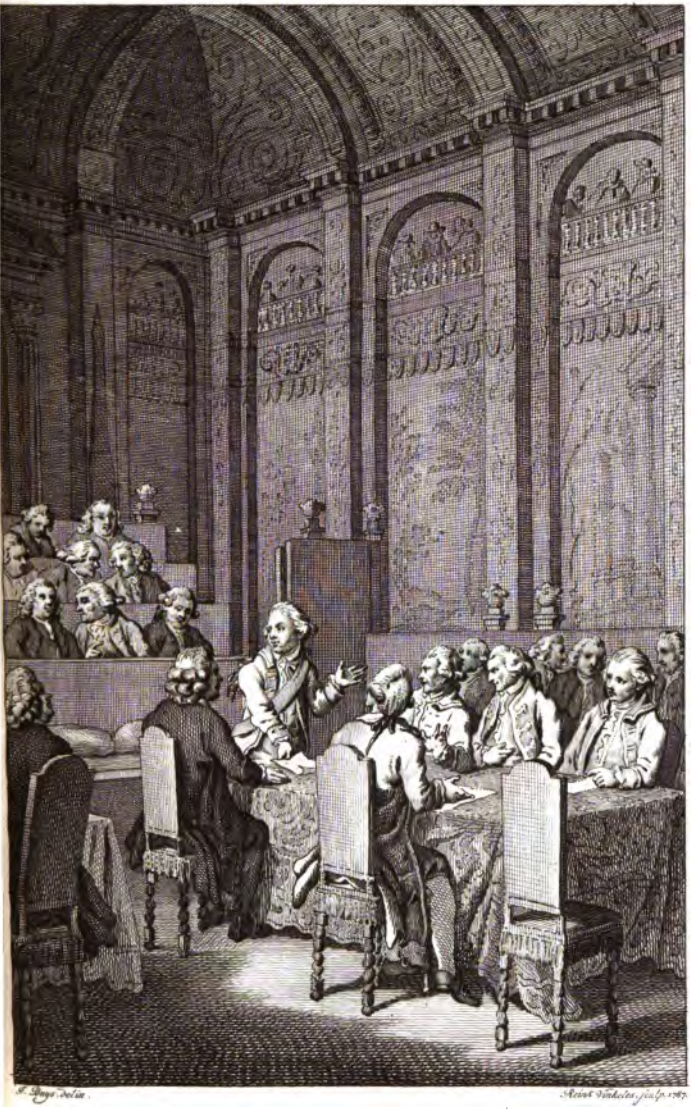

WILLEM DE V. leevert de Papieren van den Heer LAURENS over.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

tot zekere byzondere Verſtandhouding en geheime Onderhandeling, die tuſſchen een Commisſaris van het *Americaanſche Congres*, en een Koopman der Stad *Amſterdam*, in gevolge van den last van een Minister dier Stad, zou hebben plaats gehad, over het aangaan van een Tractaat van Commercie, tuſſchen dit *Gemeenebest* en de *Noord-Americaanſche Volkplantingen*, welker Souverainiteit, of Onafhangelykheid, by deezen Staat nimmer was erkend, en tot het onderneemen van hoedanig eene Onderhandeling by hunne Ed. Groot Mogenden nooit eenige raadpleegingen waren gehouden, veel min eenige lastgeeving aan iemand was verleend geworden, vondt men goed Afſchriften van die Stukken aan Burgemeesteren en Regeerderen der Stad *Amſterdam* te zenden, om ten ſpoedigſten daar op te dienen van Berigt (*). — Dit Berigt kwam reeds den vyf- en twintigſten van dezelfde Maand in (†), en werd in 't licht gegeeven, om den nadeeligen indruk, welken het zeer verzwaard gerugt, wegens deeze Papieren, door 't geheele Land gemaakt hadt, tegen te gaan. 't Zelve bepaalde zich tot de gehoude handelwyze der Regeeringe, ten opzigte van het ontworpen Plan; liet de Bylaagen, in Briefwisſelingen beſtaande, waar in zy geen deel altoos hadt, anderen ter verant-

IV. BOEK. 1780.

woor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 422.

(†) Den voornaamen inhoud, hebben wy hier boven bl. 423. opgegeeven.

IV. BOEK. 1780.

woording over. De Regeering, meende met het zenden van dit verflag, „ aan de or„ ders voldaan te hebben, en te mogen wag„ ten dat Hun Ed. Gr. Mog. geene zwaa„ righeid zouden maaken, ten ſpoedigſten „ te verklaaren, met dit Berigt *volkomen „ genoegen te neemen.* Waar op zy te „ meerder moesten aandringen; om dat „ reeds verſcheide gerugten, dit geval be„ treffende, te haarer kennisſe waren ge„ komen, waar aan een *Lid van Staat* „ niet behoorde te worden bloot geſteld: „ en waar van zy den nadeeligen invloed „ niet zouden kunnen nalaaten, door alle „ gepaste wegen en middelen, tegen te „ gaan."

Strafeiſchend en dreigend Verzoog van YORKE 10. Nov.

Zeer veelen onzer Landgenooten waren geenzins agterlyk met de haatlykſte inboezemingen tegen de Regeering van *Amſterdam* te verſpreiden; zommigen gingen zo verre, gelyk ons door geloofwaardige Oorgetuigen verzekerd is, van te beweeren, „ dat 'er niet beter op was dan de Hee„ ren, die deel hadden in het beraamen „ van dit ſtrafwaardig Ontwerp, na *En„ geland* over te zenden, op dat de Ko„ ning, naar welgevallen, met die Schul„ digen mogt handelen." Die inboezemingen, zulke, en ſoortgelyke verregaande gezegdens waren voorloopers van 't geen de Ridder YORKE eerlang, op den tienden van Slachtmaand, ter Vergadering van hun Hoog Mogenden inbragt. Naar gewoonte van 's Konings Vriendſchap, jegens deeze Gewesten, hoog opgegeeven, en

en den Natuurlyken Vyand van beiden, gelyk hy *Frankryk* noemde, afgeschilderd te hebben, „ als die geene „ kunstgreepen van Staatkunde spaarde, „ om de Verbintenissen tusschen *Groot-Brittanje* en dit Gemeenebest, te verbreeken; en die, zints eenigen tyd, „ maar met al te veel voordeels wrogt, „ ondersteund door eene Party, die alleen „ in de Republiek zogt te heerschen, en „ altoos gereed was, het algemeen belang „ aan zyne *bysondere inzigten* op te offeren." —— Naa een beklag over de geringe uitwerking zyner Verzoeken om Hulpbenden, en zyner Vertoogen tegen de dagelykschе inbreuken op de plegtigste Verbintenissen, ging hy op deezen heftigen, en dreigenden toon voort. „ Reeds een geruimen tyd geleden, hadt „ zyne Majesteit ontelbaare aanduidingen „ gehadt, van de waarlyke oogmerken „ eener toomlooze *Cabale*. Maar de Papieren van den Heer LAURENS, zogenaamd Voorzitter van het voorgewend „ Congres, hebben de ontdekking gedaan „ van een *Complot*, waar van geen voorbeeld te vinden is in de Jaarboeken van „ de Republiek. Het blykt uit deeze Papieren, dat de Heeren van *Amsterdam*, „ reeds in de maand Augustus des Jaars „ MDCCLXXVIII. eene heimlyke Verstandhouding hebben aangevangen, met „ de *Americaansche Weerspannelingen*, dat „ 'er Lastbrieven en Volmagten door hun „ zyn afgegeeven, betreklyk tot het sluiten

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ ten van een Verbond van Onverbreekelyke Vriendſchap met die Wederſpannigen; ſchoon Onderdaanen van een Souverain, met wien de Republiek, door de dierbaarſte verbintenisſen op 't naauwst verbonden is. —— Dat de Aanleggers van dit *Complot* 't niet lochenen, maar integendeel erkennen, en het, ſchoon vrugtloos, tragten te regtvaardigen."

„ Het is, in deeze omſtandigheid, dat zyne Majeſteit, zich verlaatende op de billykheid van U Hoog Mogenden, eene uitdruklyke Afkeuring vordert van een gedrag zo onregelmaatig, en niet minder ſtrydig met hunne geheiligſte Verbintenisſen, dan met de Grondwetten van de Republiek. Op gelyke wyze eischt zyne Majeſteit eene ſpoedige Voldoening, geëvenredigd aan de Beleediging, mitsgaders dat de Penſionaris VAN BERCKEL, en diens *Medepligtigen; openbaar geſtraft mogen worden*, als Verſtoorders van de algemeene rust en Schenders van het Regt der Volken. — Zyne Majeſteit houdt zich verzekerd, dat 't Antwoord van U Hoog Mogenden ſpoedig, en, in alle opzigten, voldoende zal zyn. Maar, zo het tegendeel mogt gebeuren, zo U Hoog Mogenden weigerden te voldoen aan een zo regtmaatig verzoek, of 't zelve met ſtilzwygen tragten te leur te ſtellen, 't geen als eene weigering zal aangezien worden. In dat geval kan de Koning niet anders doen

„ doen dan de Republiek aanzien als goed- IV.
„ keurende de Aanſlagen, die zy weigert BOEK.
„ af te keuren, en te ſtraffen. Door dus- ——
„ danig een gedrag zal de Koning zich ge- 1780.
„ drongen vinden, tot het neemen van die
„ maatregelen, welke de handhaaving van
„ zyne Waardigheid, en der wezenlyke be-
„ langens zyns Volks, van hem vorde-
„ ren (*)."

Hadden eenige der voorgaande Vertoo- Aanmerkin-
gen des *Engelſchen* Afgezants by de Land- gen op dit
zaaten zeer veel opziens, verwonderings Vertoog.
en afkeers gebaard, het thans ingeleverde maakte eene algemeene verontwaardiging gaande by allen, die het *Engelſche* Hof niet toegedaan waren. Behalven dat het Ontwerp, waar op men 't gelaaden hadt, tastbaar van dien aart was, dat het van geen dienst altoos kon weezen, of ſtandgrypen, zonder dat de Vryverklaaring van *Noord-America*, door *Groot-Brittanje* zelve voorafging, en, uit dit waare oogpunt beſchouwd, niets beledigends voor dat Ryk inhieldt, belgden zich zeer veelen aan de uitgezogte ſchendnaamen van *Factie*, *Cabale* en *Complot*, op de haatlykſte wyze, daar ingevlogten, om 'er de aanzienlykſte Leden der Regeeringe, in een voornaam Gewest, mede te brandmerken, en den Ingezetenen te doen voorkomen als Lieden, die *het algemeen belang aan hunne byzondere Inzigten opöfferden*,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 212.

IV. BOEK. 1780.

den, ſchuldig aan heimlyke kunſtenaaryen, en vol gevaarlyke bedoelingen: dan boven al verwekte de ſtoute ſtrafvordering over den Penſionaris VAN BERCKEL, *en diens Medepligtigen*, gelyk men hun beſtempelde, het hoogſt gaand misnoegen by allen, die de Onafhangelykheid van den Staat ter harte namen, en oordeelden, dat geene vreemde Mogenheid, hoe genaamd, iets te ſchaffen hadt met de Leden der Regeeringe in eene Vrye Republiek, die ieder, als zodanig aangemerkt, aan hun wettigen Souverain alleen rekenſchap ſchuldig waren, veel min ter ſtraffe gevorderd mogten worden van eenen vreemden. —— Veelen merkten op, dat het aan de Staaten zou geſtaan hebben, om, wanneer 'er een voorſtel van een Plan eens zodanigen Verbonds met de *Noord-Americaanen* te ſluiten ter tafel gebragt wierd, 't zelve goed of kwaad te keuren; en dat 'er, 't zelve afgekeurd zynde, niets tegen de Regten van *Engeland* zou misdaan geweest zyn: en of dan dit Voorſtel, tydig of ontydig, wys of dwaas, mogt geheeten worden, zulks den Koning van *Engeland* niet aanging: ja dat, indien met zodanig een Voorſtel iets bedreeven ware, ſtrydig met de gronden van de Regeering deezer Landen, dit de Huishouding des Gemeenebests, en geene vreemde Mogenheid, betrof. 't Welk zelfs nu niet in bedenking kwam, daar 'er geen Voorſtel, hoe genaamd, geſchieden ſlegts een ruw Plan ontworpen was, 't geen niet

kon

kon werken, dan op een tyd, wanneer geene krenking der Regten des Konings van *Groot-Brittanje* daar mede kon gepaard gaan. — Regeerings Leden, die niets meer gedaan hadden, dan, ten hoogsten genomen aanleiding geeven tot het ontwerpen, van zeker Plan, voor *Verstoorders van de algemeene Rust* en *Schenders van het Regt der Volken* uit te kryten, was, aan den eenen kant, ongerymd, en droeg, aan den anderen kant, alle kenmerken van eene onbegrensde Heerschzugt. Het flot, en de dreigende toon, paste in den mond eens Afgezants, die in 't begin zich niet ontzach, om te klaagen, *over de dagelykſche Inbreuken op de plegtigſte Verbonden*, gepleegd door een Gemeenebest, gebukt onder de ſchennisſen 't zelve aangedaan door Onderdaanen van een Vorst, wiens *Gemaatigdheid* hy durfde roemen. IV. BOEK. 1780.

Staaten van *Holland* beſluiten het Gedrag van *Amſterdam* af te keuren.

Terwyl het Volksoordeel deezen weg op liep, en het misnoegen aller wegen mompelde, zogt men, in den *Haage*, den toorn des *Engelſchen* Afgezants te ſtillen; immers, by meerderheid, beſloot men ter Vergadering der Staaten van *Holland* en *Westfriesland*, op den drie- en twintigſten van Slachtmaand, overeenkomſtig, met een Verſlag den derden dier Maand reeds uitgebragt, „ dat hun Ed. Groot Mogenden, te eenemaal *desavoueerden* en afkeurden, al het geen door of van wegen „ Heeren Burgemeesters en Regeerders „ der Stad *Amſterdam*, in deeze zaak, gedaan en verrigt was, — als mede dat

„ door

IV. BOEK. 1780.

„ door de Heeren van de Ridderſchap en „ verdere Gecommitteerden tot het Groot „ Beſoigne, zou worden onderzogt en „ overwoogen, hoedanig eene nadere „ voorziening en kragtdaadige middelen, „ zouden kunnen en behooren beraamd en „ vastgeſteld te worden, waar door der- „ gelyke Onderneemingen van één Lid „ der Hooge Regeering, buiten kennis en „ medeweeten van zyne Medeleden, voor „ het toekomende, zouden voorgekomen „ en tegen gegaan kunnen worden."

Tegenverklaring van *Amſterdam*.

Het Verſlag, waar mede dit Beſluit zamenſtemde, was reeds in *Amſtels* Vroedſchap overwoogen, en daar vastgeſteld, als het Beſluit zo mogt uitvallen, zich daar tegen te verzetten; gelyk de Afgevaardigden deeden, met het inleveren van eene breede Tegenverklaaring, ſtrekkende om aan te toonen, dat men, zonder eenigzins agt te ſlaan op het gegeevene Berigt, de zaak in het verkeerde daglicht bleef beſchouwen, als of 'er eene daadlyke Onderhandeling tuſſchen de Regeering van *Amſterdam* en den Commiſſaris van het *Noord-Americaansch Congres*, hadt plaats gehadt; en dezelve de onvoorzigtigheid zouden begaan hebben, om, zonder des gelast te weezen, door hunne Hoog Mogenden, in derzelver naam, te handelen over het aangaan en ſluiten van een Tractaat, en alzo, ten minſten ingewikkeld, de Onafhangelykheid dier Staaten te erkennen, 't geen duidelyk tegen het ingeleverde Berigt aanliep, 't welk alleen van een

een *Bloot Ontwerp* ſprak, dat by de hand zou kunnen genomen worden; naa de Onafhangelyk Verklaaring van *Noord-Amerika* door het Hof van *Engeland*: weshalven 'er geene *goed* of *kwaad* keuring van hun gehouden gedrag te paſſe kwam; geene Handeling, daar aan onderworpen, beſtondt 'er. —— De Uitgebragte *Afkeuring* zou voor de Regeering dier Stad te nadeeliger zyn, merkten zy op, „ om „ dat ze zou moeten dienen, tot een „ grondſlag van 't geen 'er onmiddelyk „ werd bygevoegd, te weeten, *dat men al* „ *het geen door Burgemeesteren in deezezaak* „ *gedaan en verrigt was, geheel en al voor* „ *Rekening van die Heeren overliet* (*). „ Dat haat hun, vooral het zedert nog „ gebeurde in overweeging genomen zyn„ de, in twyfel gebragt, of wel het oog„ merk met die byvoeging mogt zyn, om, „ wanneer, door of van wegen het Hof „ van *Engeland*, de voorgewende Onder„ handeling, tegen de Stad van *Amſter„ dam*, of tegen de Leden van haare Re„ geering, of derzelver Ministers, of „ wel tegen de Schepen of Goederen haa„ rer Ingezetenen, feitlykheden mogten „ ondernomen worden, aan dezelve de „ verſchuldigde Beſcherming van den „ Staat te weigeren. Zy moesten beken„ nen

IV. BOEK. 1780.

(*) Deeze woorden moeten in 't *Verſlag* geſtaan hebben, ze worden in het daar op genomen *Beſluit* niet gevonden.

IV. BOEK. 1780.

„ nen niet te kunnen begrypen, welke „ Uitwerkzels een *Bloot Ontwerp van een „ Tractaat van Commercie* zou kunnen te „ wege brengen, die men zou schroomen „ voor zyne rekening te neemen." — — 't Zelfde begrip hadt aanleiding gegeeven tot den tweeden Voorslag, naamlyk het beraamen van middelen, om dergelyke *Onderneemingen te voorkomen.* 't Gebeurde kon, wel ingezien, geene aanleiding geeven tot het aanleggen van zodanige onderhandelingen; dusdanige *Voorzieningen* waren vreemd van het Onderwerp, dat thans te verhandelen stondt, en op het tegenwoordige geval niet voegende, weshalven zy tot het beraamen daar van niet konden verstaan (*).

Haarlems Aenteekening.

Leverde *Amsterdam* deeze Tegenverklaaring in: de Afgevaardigden der Stad *Haarlem* betuigden wel uitdruklyk in het genomene Besluit, niet verder of anders toegestemd te hebben, dan om, door eene *Afkeuring* van 't geen van wegen Heeren van *Amsterdam* in deezen verrigt was, een bewys te geeven, dat de Onderhandelingen, daar by vermeld, gehouden waren buiten kennis en mede weeten van Hun Ed. Groot Mogenden, en dat die ook by deeze Raadpleeging, dezelve niet voor de hunne hadden aangenomen. — Wanneer men, by meerderheid het bovengemelde Besluit nam, en daar by vaststelde de Afge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl 225. 226.

gevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering te gelasten hier van opening te doen, en den *Engelſchen* Afgezant des kennis te geeven, ontkenden die van *Amſterdam* daar in toegeſtemd te hebben, en zeiden zulks te wraaken (*).

Beſluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan *Engeland.*

Ter Algemeene Staatsvergadering, dit Beſluit van Staaten van *Holland* ingebragt zynde, was het goedvinden van hunne Hoog Mogenden, het Hof van *Engeland* te verklaaren, „ dat zy, niets meer verlangende en gezind zynde om de goede Harmonie en Verſtandhouding met zyne „ *Groot-Brittanniſche Majeſteit*, door alle „ voegelyke middelen, meer en meer aan „ te kweeken, nooit eenige aanleiding gegeeven hadden tot eenige daad, waar uit „ wettig zou kunnen getrokken worden, „ eenige de minſte erkentenisſe van de „ Onafhanglykheid der *Noord-Americaanſche Volkplantingen.* —— Dat zy ook „ nimmer eenige Raadpleegingen hadden „ gehouden, veel min eenige Volmagt „ gegeeven, om met dezelve in Onderhandeling te treeden, over het regelen „ van eenig Tractaat, hoe genaamd. —— „ Dat zy voorts niet aarſelden te betuigen, dat zy te eenemaal *desavoueerden* „ en afkeurden, 't geen, door Burgemeesters en Regeerders der Stad *Amſterdam*, of door wien het ook zou mogen wee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

„ weezen, kon zyn gedaan, 't geen ſtreedt
„ tegen deeze Verklaaring van hunne
„ Hoog Mogenden (*)."

Nog ſcherper Aanſpraak van YORKE den 12. Dec.

Geen genoegen altoos nam het *Engelſche* Hof in dit Antwoord. De Ridder YORKE aan wien het, volgens Beſluit, ter hand geſteld was, verſcheen met een nog ſcherper Vertoog, den twaalfden van Wintermaand, waar in hy zich, op deezen trant, liet hooren. „ Het zou te
„ kort gedaan zyn aan de Wysheid en
„ Regtvaardigheid van U Hoog Mogen-
„ den, indien men veronderſtelde, dat
„ Hoogstdezelven, één oogenblik konden
„ twyfelen om aan zyne Majeſteit de ge-
„ vraagde voldoening te geeven. Uw
„ Hoog Mog. Beſluiten van den zeven- en
„ twintigſten zyn het gevolg geweest van
„ eene beraadſlaaging, welke het inwen-
„ dige van derzelver Regeering, en niet
„ het beantwoorden van het door my
„ overgeleverd Vertoog, ten voorwerp
„ hadt; de eenige aanmerking, die men,
„ derhalven, op die Beſluiten maaken zal,
„ is deeze; dat de grondbeginzels, die
„ dezelve hebben opgegeeven, de billyk-
„ heid van de Vraag, door den Koning
„ gedaan, op het klaarſte bewyzen. By
„ het raadpleegen over dit Vertoog, op
„ 't welk ik, uit naam van myn Hof,
„ een onmiddelyk en in alle opzigten vol-
„ doe-

(*) *Extract uit het Regiſter der Reſolutie van hunne Hoog Mog. Lunæ.* 27. Nov. 1780.

„ doenend antwoord vorder, zullen U Hoog
„ Mogenden, buiten twyfel, zich te binnen
„ brengen, dat het eene zaak is, van het
„ uiterſte gewigt, dat het betreft eene
„ klagte door een beledigd Souverain voor-
„ gedraagen; dat de Belediging, waar van
„ dezelve eene *Voorbeeldige Straffe* en *vol-*
„ *komene Voldoening* vraagt, een ſchennis
„ is van de *Bataafſche Staatsgeſteldheid* van
„ welke de *Koning Borg* is; een Inbreuk
„ op de openbaare Trouw; en een Aan-
„ ſlag op de Waardigheid van zyne Kroon.
„ De Koning heeft zich nooit verbeeld,
„ dat U Hoog Mogenden een Verbond
„ met zyne wederſpannige Onderdaanen
„ zouden goedkeuren: dit zou een aan-
„ val, eene volſtrekte Oorlogsverklaaring
„ van uwe zyde weezen; maar de Beledi-
„ ging is geſchiedt door de Regeerders van
„ eene Stad, welke een aanzienlyk gedeel-
„ te van den Staat uitmaakt; en het is de
„ zaak van den Souverain om die Beledi-
„ ging te ſtraffen, en te herſtellen. —
„ Zyne Majeſteit heeft, met de klagten
„ deswegen door zynen Gezant gedaan,
„ die Straffe en dat Herſtel, in handen van
„ U Hoog Mogenden geſteld, en het zal
„ niet dan in den uiterſten nood zyn, dat
„ is, in geval van Weigering van Regt
„ van wegen U Hoog Mogenden, of van
„ Stilzwygen, 't geen als een weigering
„ zal moeten aangezien worden, dat de
„ Koning zelve dit op zich zal neemen (*)."

Met

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 228.

IV. BOEK. 1780.

Met de aangroeijende ſtoutheid der taale van den *Britſchen* Afgezant, vermeerderde ook het hoog gereezen misnoegen; en hoe zeer, zints eenen geruimen tyd, gewoon aan de ſterkſte Uitdrukkingen, in de Vertoogen dien Staatsdienaars, ſtondt ieder verſteld over het aangevoerde in dit laatſte, dat, naamlyk de Koning van *Groot-Brittanje*, *Borg of Guarandeur* van de Regeeringsvorm deezer Gewesten zou weezen: noch de Geſchiedenisſen, noch het Staatsregt deezer Landen, noch eenig Verbond tusſchen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat, leverden iets op, 't geen den minſten ſteun gaf aan een voorwendzel, van zulk een vreemden en ongehoorden aart hier ter baane gebragt. Men zou bykans in 't gevoelen treeden, „ dat," gelyk een zeker Schryver van dien tyd zich uitdrukte, „ YORKE geoordeeld heeft, door „ zyn langduurig verblyf in deeze Landen, zo veel geloofs by een ieder gewonnen te hebben, dat de grootſte Ongerymdheden, Gulde Spreuken in zyn „ mond wierden (*)."

Aanmerking op dit Vertoog.

YORKE dringt aan op ſpoedig Antwoord.

Nieuwe Raadpleegingen vielen 'er op dit nadere en ſchampere Vertoog. Dan, ſchoon het volgens den aart onzer Regeeringsgeſteltenisſe onmogelyk was, dat de

(*) *De Eer der Regeering van Amſterdam verdedigd* bl. 92.

de Gewesten zich binnen zo korten tyd, over dit Onderwerp konden bepaalen, kwam de onverduldige Ridder, drie dagen naa de overgaave zyns Vertoogs, by den Voorzitter der Algemeene Staaten, dringende op een antwoord, zeggende, dat hy, by verder uitſtel, een Posthode na zyn Hof zou afzenden: de Heer QUARLES, wegens *Holland* die post bekleedende, bragt VORRE, die reeds negen en twintig Jaaren het Gezantſchap by deezen Staat hadt waargenomen, onder 't oog, dat de Regeeringswyze hier te Lande hem te zeer bekend was, dan dat hy een zo ſpoedig antwoord kon verwagten, dat de Affchriften zyns Vertoogs na de byzondere Gewesten waren rond gezonden, en dat de Antwoorden, volgens den gemeenen loop, zouden inkomen. IV. BOEK. 1784.

Staaten van *Holland* draalden niet een Beſluit uit te brengen, betrekkelyk tot de bewuste Papieren, en behelsde 't zelve, op den één en twintigſten van Wintermaand genomen, „ om de beide *Vertoogen* des *Groot-Brittanniſchen* Afgezants „ benevens het *Ontwerp Traetaat*, zo als „ het door zyne Hoogheid ter tafel van „ hunne Ed. Mog. was gebragt, als mede „ het *Berigt* door Heeren Burgemeesteren „ en Regeerders der Stad *Amſterdam* in„ gediend, met de verdere *Opheldering*en „ daar toe behoorende, als zynde de ee„ nige Stukken, welken ten deezen aanzie„ ne in aanmerking kwamen, te zenden „ aan den Preſident en Raade van den Ho-

Beſluit van Staaten van *Holland* omtrent de Papieren by den Heer LAURENS gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk.

„ ve Provinciaal, om hunne Ed. Groot
„ Mog. te dienen, met derzelver overleg-
„ gingen eeniglyk en bepaaldlyk op deeze
„ Vraag, of in voorſchreeve Stukken
„ iets gevonden wierd, 't welk naar Reg-
„ ten, en volgens de vastgeſtelde Wetten
„ en Placaaten deezer Landen, ſtoffe zou
„ kunnen opleveren, tot het wettiglyk
„ aanvangen van Lyfſtraflyke Regtsvor-
„ deringen, tegen de Burgemeesters en
„ Regeerders der Stad *Amſterdam*, die,
„ in den Jaare MDCCLXXVIII., ten tyde
„ van het *Ontwerp Tractaat* geregeerd
„ hadden; mitsgaders tegen den oudſten
„ Penſionaris derzelve Stad. — Welke
„ Regtsvorderingen hun Ed. Groot Mo-
„ genden in allen gevallen, verſtaan en by
„ deezen verklaaren, dat, agtervolgens
„ 's Lands Privilegien, nergens anders dan
„ voor de *Regtbank* der gemelde Stad,
„ en zulks voor den Hoofd-Officier en
„ voor Schepenen aldaar, als den dage-
„ lykſchen en bevoegden Regter, aange-
„ vangen en gevoerd konden worden (*)."

Beſluit der Algemeene Staaten. *Zeelands* byzonder gedrag.

Wanneer dit Beſluit, den volgenden dag, ter Algemeene Staatsvergadering gebragt was, vondt men goed den Griffier FAGEL te gelasten, van 't zelve den Ridder YORKE kennis te geeven. By de raad-

plee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 233. 234. Dit Beſluit was het, 't geen nevens de Verklaaring tot de Toetreeding tot de *Gewapende Onzydigheid*, na het Hof van *Petersburg* verzonden werd, waar van wy boven bl. 415. ſpraaken.

pleegingen over diens laatſten Vertoog bleeven de Afgevaardigden van *Zeeland*, aandringen op hunne verſcheidene voorſlagen om de gereezene Geſchillen met *Engeland*, langs den weg van Onderhandeling, te vereffenen, en wilden den *Engelſchen* Afgezant tot antwoord geeven, „ dat hunne Hoog Mogenden geen Regts„ gebied hebbende in de byzondere Ge„ westen, niets anders konden doen, dan „ het Onderzoek en de Voorziening, ten „ opzigte van de Perſoonen, in de Brief„ wisſeling en Onderhandeling betrokken, „ aan de Staaten dier Gewesten, onder „ welkers Souverainiteit zy behoorden, „ overlaaten: dat zy daarenboven deeze „ zaak als louter Politiek beſchouwden, „ en dus hunne Hoog Mogenden daar over „ niet konden oordeelen; maar ieder Ge„ west." De Heer VAN CITTERS, Afgevaardigde van *Zeeland*, ten dien dage Voorzitter by de Algemeene Staaten, in dit gevoelen ſtaande, weigerde het Beſluit, overeenkomſtig met dat van *Holland*, te neemen, 't geen de Heer QUARLES, die wegens *Holland*, de voorgaande week Voorzitter geweest was, daar op, naar gewoonte, verrigtte.

YORKE weigert dit Antwoord aan te neemen.

Toen de Heer FAGEL 't zelve by den Ridder YORKE, dien zelfden dag, inleverde, met verzoek om het aan zyn Hof te zenden, kreeg hy een weigerend antwoord, op denzelfden hoogen toon geſtemd, als de twee laatſte Vertoogen. „ U bedankende, Myn Heer! voor het

IV. BOEK. 1780.

„ Berigt, 't geen gy my, van wegen de
„ Algemeene Staaten, wel hebt willen
„ mede deelen, vind ik my verpligt u te
„ doen opmerken; dat het Onderwerp, —
„ zynde de Aanſlag door de Regenten van
„ een der voornaamſte Steden der Repu-
„ bliek in 't werk geſteld, tegen de Waar-
„ digheid des Konings, en de Regten van
„ zyn Kroon; een Aanſlag zo wel ſtry-
„ dende tegen de Verbintenisſen van 't
„ Gemeenebest met *Groot-Brittanje*, als
„ met de Regeeringsvorm van 't Gemee-
„ nebest zelve; een Aanſlag, eindelyk,
„ openlyk door de Schuldigen goedge-
„ keurd, en op eene onverwagte wyze
„ ondersteund door de Regeering hunner
„ Stad, ondanks de Afkeuring der Alge-
„ meene Staaten en de kennelyke bewy-
„ zen, die hun gedrag in alle opzigten on-
„ verantwoordlyk maaken; zynde voorts
„ deeze zaak van eene al te tedere natuur,
„ dan dat dezelve geene ſpoedige, en naar
„ de belediging geſchikte voldoening zou
„ vorderen, verre van kragtloos maakende
„ Geregtsvorderingen te kunnen gedoo-
„ gen. Hier om zou ik gelooven gebrek-
„ kig mynen pligt te betragten, om, vol-
„ gens de ſtipſte bevelen, die ik heb, van
„ met kragt aan te dringen op de nogen-
„ bliklyke Vergoeding, gevorderd in myn
„ Vertoog van den tienden November,
„ wanneer ik het op my durfde neemen,
„ om aan zyne Majeſteit zulk een verwy-
„ lend en geenzins voldoenend antwoord,
„ toe te zenden: te meer, daar hunne

„ Hoog

„ Hoog Mogenden een Gezant te *Londen*
„ hebben, die in ſtaat is, wanneer zy
„ het goed vinden, om hunne voornee-
„ mens ten deezen opzigte, aan myn Hof
„ bekend te maaken (*)."

Op deeze weigering werd terſtond een Pinkje van *Scheveningen* na *Engeland* afgevaardigd, om dit Beſluit den Grave VAN WELDEREN te doen toekomen, en het aan 's Konings Staatsdienaar over te geeven. Middelerwyl hadt men, den zestienden van Wintermaand, te *Londen* tyding ontvangen, dat de *Verëenigde Gewesten* tot de *Gewapende Onzydigheid* toegetreeden waren, en dat de *Hollandſche* Gezant deswegen Verklaaring zou doen aan het Hof. 't Zelve bemerkende dat het hier te Lande, zo wel als in *Rusland*, mislukt was, om ons buiten dat Verbond te ſluiten, oordeelde het nu tydig, een derde en laatſte middel aan te wenden om ons, met het zekerſte gevolg, van 't zelve, en alle de voordeelen daar aan verknogt, te ontzetten; met door eene Oorlogsverklaaring, ons van alle Regten der Onzydigheid te doen vervallen. Men ſneedt den Grave VAN WELDEREN alle gelegenheden af, om de Verklaaring der Algemeene Staaten, de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid behelzende, over te leveren; en beſloot, in den nagt van den negentienden van Wintermaand, onzen Staat den Oorlog aan

Engeland beſluit den Staat den Oorlog te verklaaren. Yorke op- ontboden.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 23. 24.

IV. BOEK. 1780.

aan te doen, en den Ridder YORKE van hier op te ontbieden, die ook den drie- en twintigſten bevel van zyn Hof ontving om deezen Staat onmiddelyk te verlaaten, gelyk hy nog één dag heimlyk in den *Haage* vertoefd hebbende, den vyf- en twintigſten, na *Antwerpen* vertrok, alleen vergezeld van een Kamerdienaar en twee Knegts, alles voorts op den ouden voet laatende.

Vreemde behandeling des Graaven VAN WELDEREN te *Londen*, en hy van daar op ontboden.

De Staatsdienaar STORMONT weigerde hier op alle onderhandeling met den Grave VAN WELDEREN, zo zy geen voorſlagen van Voldoening en Bevreediging behelsden: deeze ontving in den nagt, tusſchen den zeven- en acht- en twintigſten van Wintermaand, last om de Verklaaring, wegens de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid over te handigen, en dan *Londen* te verlaaten. Deeze poogde hy, nevens het Beſluit der Algemeene Staaten, omtrent de zaak der Stad *Amſterdam*, Lord STORMONT, ter hand te ſtellen; doch hy ontving deeze Papieren ongeopend te rug. —— In een tweeden Brief aan dien Staatsdienaar, betreffende de Schikkingen op zyn vertrek uit *Engeland*, nam hy de gelegenheid waar, om zyne verwondering te betuigen over het te rug ontvangen van den voorgaanden, en van zyne toeneemende verwondering, op het hooren van de redenen mondeling door deszelfs Secretaris gegeeven, wegens het ongeopend te rug zenden, teffens betuigende. „ Gy zult my „ willen vergunnen, Mylord, U te doen

„ op-

„ opmerken, dat het niet mogelyk is te
„ weeten, of een Voorſtel aanneemelyk
„ is, dan niet, zo lang men het niet ge-
„ zien heeft, hunne Hoog Mogenden
„ hebben my wel uitdrukkelyk gelast,
„ vóór myn vertrek van dit Hof, aan het
„ *Britſche Miniſterie*, de Stukken over te
„ geeven, die ik de eer gehad heb u giste-
„ ren toe te zenden. Hoe kan ik die Be-
„ velen uitvoeren, wanneer gy my de
„ eere van een Mondgeſprek niet wilt
„ vergunnen, en ook geene Brieven van
„ my ontvangen! Ik vlei my dat uwe
„ Lordſchap, overtuigd van de billykheid
„ myner aanmerkingen, den op gister te
„ rug gezonden Brief wel zal willen aan-
„ neemen, en my een regel antwoord
„ zenden, om my van uwe oogmerken
„ ten dien aanziene te onderrigten" —
Het antwoord hier op, naa weinig oogen-
blikken, hem toegezonden, was van dee-
zen aan 't character diens Staatsdienaars,
zo zeer voegenden, als voor onzen Staat
hoonenden inhoud. „ Zo lang het gedrag
„ der Republiek de banden van Vriend-
„ ſchap, die 'er tuſſchen de beide Volken
„ beſtondt, en die de Koning beſtendig
„ gewenscht heeft te onderhouden, niet
„ verbrooken hadt, ben ik altoos, gelyk
„ gy weet, myn Heer! volvaardig geweest
„ om ten allen tyde, over alles wat uw
„ post betrof, met U te ſpreeken, en ik
„ heb alles, wat van U kwam met de
„ verſchuldigde oplettenheid ontvangen.
„ Maar, zedert dat alle Verbintenis tus-

„ ſchen

IV. BOEK. 1780.

" ſchen de beide Volken, *door den Vyandelyken Aanval van uw Volk*, verbrooken " is; zedert dat ik, in myne hoedanigheid " als Staatsdienaar, U de Verklaaring des " Konings, en de in gevolge van dezelve " gegeevene Bevelen, heb medegedeeld, " kan ik U niet meer als den Gezant eener " Vreemde Mogenheid aanmerken. Gy " moet derhalven, myn Heer! het te rug " ontvangen van het Pakje aan my gezonden; doch ongeopend door my wederom gezonden, alleen toeſchryven aan " de uitvoering van een Pligt, in de tegenwoordige omſtandigheden onvermydelyk. Na eene Vredebreuk moet alle " Onderhandeling van Staatswegen, noodwendig ophouden; en alle Bevelen vóór " die gebeurtenis gegeeven, kunnen niet " meer op den tegenwoordigen toeſtand " van zaaken worden toegepast (*)."

Manifest des Konings van *Engeland* tegen deezen Staat.

De voorheen aangeduidde, en in deezen Brieve van Lord STORMONT vermeldde Oorlogsverklaaring des Konings van *Groot-Brittanje*, tegen de *Verëenigde Nederlanden* in zo veel haast opgemaakt, of alzhans uitgegeeven, naa dat men de Toetreeding der *Verëenigde Gewesten*, tot de *Gewapende Onzydigheid* vernomen hadt, en de ſtaatlyke berigtgeeving daar van, met voordagt, ontweeken was, verdient hier in haar geheel plaats. 's Konings taal luidt. — „ Geduurende den ganſchen loop onzer „ Re-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 32. 33.

„ Regeeringe, is ons Gedrag, jegens de IV.
„ Staaten Generaal der *Verëenigde Neder-* BOEK.
„ *landen* geweest, dat van een opregt ——
„ Vriend en getrouwen Bondgenoot. In- 1780.
„ dien zy aan de wyze grondbeginzelen,
„ door welke de Republiek pleeg beſtaand
„ te worden, getrouw waren gebleeven,
„ dan hadden zy zich even yverig moeten
„ toonen om de Vriendſchap te onderhou-
„ den, die zo lang tusſchen de beide Vol-
„ ken heeft ſtand gegreepen, en die zo
„ weezenlyk voor de belangen van bei-
„ den is —— Maar, door den invloed van
„ eene Factie, *Frankryk* toegedaan, en de
„ Voorſchriften van dat Hof volgende,
„ heeft eene tegenovergeſtelde Staatkunde
„ de overhand genomen. Dus is onze
„ Vriendſchap, zedert eenigen tyd, al-
„ leen beantwoord geworden, door open-
„ baare veragting van de Plegtigſte Ver-
„ bintenisſen, en herhaalde verbreeking
„ van de openbaare Trouw."

„ By den aanvang van den Verdeedi-
„ genden Oorlog, in welken Wy ons door
„ den Aanval van *Frankryk* gewikkeld
„ vonden, hebben wy de tederſte om-
„ zigtigheid betoond voor de belangen van
„ de Staaten Generaal, en eene begeerte
„ om hunne Onderdaanen veilig te doen
„ genieten alle de voordeelen van den Koop-
„ handel, die beſtaanbaar waren met het
„ groot en billyk Grondbeginzel onze eige-
„ ne Verdeediging. —— Onze Gezant
„ werd gelast eene Vriendlyke Onderhan-
„ deling aan te bieden, om alles uit den

„ weg

IV. BOEK. 1780.

„ weg te ruimen, dat eenige aanleiding „ tot onaangenaame geſchillen kon gee- „ ven; op deezen aanbod van den twee- „ den November MDCCLXXVIII., pleg- „ tig door hem aan de Staaten Generaal „ gedaan, is geen agt geſlaagen."

„ Naa dat, door den Aanval van *Span- „ je*, even ongetergd als die van *Frank- „ ryk*, het getal onzer Vyanden was ver- „ meerderd, vonden wy noodzaaklyk om „ de Staaten Generaal aan te maanen tot „ het volbrengen van hunne Verbintenis- „ ſen. In het vyfde Artykel van de al- „ toos duurende *Defenſive Alliantie*, den „ derden Maart MDCLXXVIII. tuſſchen „ onze Kroon en de Staaten Generaal te „ *Weſtmunſter* geſlooten, werd, behal- „ ven de algemeene verpligting om elkan- „ der te hulpe te komen, duidelyk be- „ paald, *dat die van de twee Bondgenooten, „ die niet, aangevallen is, verpligt zal zyn „ met den Aanvaller te breeken, Twee Maan- „ den naa dat de aangevallene Party het ge- „ ëischt zal hebben.* —— Des niet tegen- „ ſtaande zyn 'er Twee Jaaren verloo- „ pen, zonder dat ons de minſte hulpe is „ gegeeven, zonder zelfs een Letter Ant- „ woord op onze herhaalde verzoeken."

„ Zo volſtrekt agteloos zyn de Staaten „ geweest op hunne Verbonden met Ons, „ dat zy aan onze Vyanden gereedlyk be- „ loofd hebben eene Onzydigheid te hou- „ den, rechtdraads ſtrydig met deeze Ver- „ bintenisſen; terwyl Zy Ons onthielden „ de Hulp, welke Zy verbonden waren

„ te

„ te geeven, wordt onder de hand den
„ Vyand alle Hulp verleend, en binnen-
„ landſche Regten werden opgeheeven, al-
„ leen met oogmerk om den Toevoer van
„ Scheepstoerusting na *Frankryk* te bevor-
„ deren."

IV. BOEK. 1780.

„ Ter rechtſtreekſche en openbaare ver-
„ breeking van het Tractaat, gedoogden
„ zy, dat een *Americaanſche Zeeroover* ver-
„ ſcheide weeken in eene hunner Havens
„ vertoefden, en lieten zy zelfs toe, dat
„ een gedeelte van zyn Krygsvolk de
„ Wagt hieldt in een Fort op *Texel*."

„ In de *Oost-Indien* hebben de Onder-
„ daanen van de Staaten Generaal, een-
„ ſtemmig met *Frankryk*, getragt Vyanden
„ tegen ons op te rokkenen."

„ In de *West-Indien*, en byzonder op
„ het Eiland *St. Euſtatius*, is alle beſcher-
„ ming en hulp toegebragt aan onze weer-
„ ſpannige Onderdaanen, hunne Kaapers
„ werden openlyk ontvangen in *Holland-
„ ſche* Havens, vergund om zich daar te
„ herſtellen, met Wapenen en Oorlogsbe-
„ hoeften voorzien, van Scheepsvolk ver-
„ zorgd, hunne Pryzen ingebragt en ver-
„ kogt, en dit alles in rechtſtreekſche ver-
„ breeking van zo klaare en plegtige Be-
„ dingen, als met mogelykheid kunnen
„ gemaakt worden."

„ Dit gedrag, zo onbeſtaanbaar met
„ alle goede trouwe, zo ſtrydig met het
„ gevoelen van het wyste gedeelte der *Hol-
„ landſche Natie*, moet voornaamlyk toe-
„ geſchreeven worden, aan de overhand

IV. BOEK. 1780.

„ der beſtuurende Leden van de Magiſtraat van *Amſterdam*, wier geheime Verſtandhouding met onze weerſpannige „ Onderdaanen verdagt was, langen tyd „ eer dezelve bekend werd, door de gelukkige ontdekking van een Verdrag, „ waar van het Eerſte Artykel luidt. —— „ *Daar zal een vaste, onverbreeklyke, en algemeene Vrede en opregte Vriendſchap plaats hebben, tuſſchen hunne Hoog Mogenden, de Staaten van de Zeven Veréénigde Provincien van Holland, en de Verééenigde Staaten van Noord-America, en de Onderdaanen en het Volk van gemelde Partyen; en tuſſchen de Landen, Eilanden, Steden en Vlekken, gelegen onder het Regtsgebied van voorſchreevene Verééenigde Staaten van America, en het Volk en de Inwoonders van dezelve, zonder onderſcheid van Perſoon of Plaatzen.* — Dit Tractaat „ is in September MDCCLXXVIII. getekend, „ op uitdruklyk bevel van den Penſionaris „ van *Amſterdam*, en andere voornaame „ Magiſtraatsleden dier Stad. Zy erkennen thans niet alleen de geheele Onderhandeling; maar beroemen 'er zich op, „ en zeggen met ronde woorden, zelfs aan „ de Staaten Generaal, *dat wat zy deeden, was 't geen hun onvermydelyke Pligt van hun vorderde.*"

„ Ondertuſſchen weigeren de Staaten „ eenig Antwoord te geeven op het Vertoog door onzen Gezant ingeleverd; en „ deeze weigering wordt verzwaard door „ hun overgaan tot andere zaaken, ja zelfs

„ tot

„ tot de overweeging van deeze Zaak, voor zo verre het binnenlandsche betrof; en, schoon zy het onmogelyk vonden om het gedrag van hunne Onderdaanen goed te keuren, ontweeken zy nogthans voorbedagtlyk om de Voldoening te geeven, zo onwederspreekelyk aan ons verschuldigd."

„ Wy hadden allen Regt om te verwagten, dat zodanig eene Ontdekking Hun zou opgewekt hebben, tot eene welgepaste verontwaardiging over het Ongelyk Ons en Hun zelven aangedaan, en dat Zy bereidwillig zouden geweest hebben om Ons eene volkomene en volledige Voldoening te geeven, en de strengste straffe den Beledigeren aan te doen. Het gewigt der zaake vorderde een oogenbliklyk Antwoord, voor de Eer en Veiligheid van dit Land. Die eisch werd, derhalven, door onzen Afgezant, in herhaalde gesprekken met de Staatsdienaaren, aangedrongen, als mede, in een tweede Vertoog, gevorderd met al den ernst, die de Oude Vriendschap en de gevoeligheid over versche beledigingen daar aan geeven konden: en het Antwoord nu gegeeven op een Vertoog over zulk een Onderwerp, meer dan vyf weeken geleden overgeleverd, is, *dat de Staaten het hebben overgenomen.* — Zulk een Antwoord, in zodanig eene gelegenheid, kon alleen voortvloeijen uit het vast ontwerp van voorbedagte en reeds besloote Vyandschap door de

IV. BOEK. 1780.

„ Staaten, daar toe overgehaald door de „ beledigende Raadgeevingen van *Amſter-* „ *dam*, om dus den Vyandlyken Aanval te „ begunſtigen, welke de Magiſtraat van „ die Stad, in naam van de Republiek, ge- „ daan hadt. Daar is een einde aan de „ trouw van alle Tractaaten met Hun, „ indien *Amſterdam* zich de Souveraine „ Magt kan aanmaatigen om deeze Trac- „ taaten ongeſtraft te verbreeken, door „ den Staat in Verbintenisſen te brengen „ volſtrekt ſtrydig met dezelve, en door „ de Republiek te doen zamen ſpannen, „ met de oproerige Onderdaanen van een „ Souverain, aan welken zy door de „ naauwſte banden verbonden is. Een „ Inbreuk op de Wet der Volkeren door „ een der geringſte Leden van eenig Land „ begaan, geeft den beledigden Staat het „ Regt om Voldoening en Straf te ei- „ ſchen. — Hoe veel te meer, derhal- „ ven, wanneer de Belediging, waar over „ geklaagd wordt, de Schennis is van de „ Openbaare Trouw, begaan door beſtuu- „ rende en veel invloeds hebbende Leden in „ den Staat? Naardemaal dan de gevraagde „ Voldoening niet gegeeven is, moeten „ Wy, ſchoon met grooten tegenzin, aan „ ons zelven dat Regt bezorgen, 't geen „ Wy anders niet konden bekomen. Wy „ moeten de Staaten Generaal aanzien als „ Partyen in de Belediging, welke zy niet „ willen vergoeden, als Deelneemers in „ den Aanval, dien zy weigeren te ſtraf- „ fen; en onzen maatregelen daar volgens

„ in-

„ inrigten. Wy hebben, daarom, onzen
„ Gezant gelast den *Haag* te verlaaten,
„ en zullen terſtond zodanige ſtrenge mid-
„ delen ter hand neemen, als de gelegen-
„ heid ten vollen regtvaardigt, als onze
„ Waardigheid, en de weezenlyke belan-
„ gen van ons Volk, van ons eiſchen."

„ Wy wenschten, uit agting voor de
„ *Hollanders* in 't algemeen, dat het mo-
„ gelyk geweest ware deeze maatregelen
„ geheel tegen *Amſterdam* alleen in te rig-
„ ten; doch dit kan niet geſchieden, of
„ de Staaten Generaal moesten onmidde-
„ lyk verklaaren, dat *Amſterdam* in dat
„ geval, geen hulp van hun zal ontvan-
„ gen, en overgelaaten zal worden, aan de
„ gevolgen van den Aanval door die Stad
„ gedaan."

„ Zo lang *Amſterdam* toegelaaten wordt
„ de overhand te hebben in de Algemeene
„ Raadſlagen, en onderſteund wordt door
„ de Magt van den Staat, is het onmo-
„ gelyk den Aanval tegen te gaan, eens
„ zo aanzienlyken Gedeeltens van het
„ Geheel, zonder met het Geheel ſtryd
„ te voeren. Doch Wy zyn al te zeer
„ overtuigd van de gemeene belangen,
„ der beide Landen, om ons, in 't midden
„ van deezen twist, niet te herinneren,
„ dat het eenigst punt door ons beoogd,
„ is, om in de Raadsvergaderingen van de
„ Republiek eene geneigdheid op te wek-
„ ken, om tot de oude Vriendſchap te rug
„ te keeren, door ons die Voldoening,
„ wegens het voorledene, en die Zeker-

IV. BOEK 1780.

„ heid voor het toekomende te geeven, „ welke Wy niet minder bereid zullen zyn „ om te ontvangen, dan Zy om ons de„ zelve aan te bieden, en tot welkers be„ koming Wy alle onze werkzaamheden „ zullen inrigten. Ons voorneemen is al„ leen om voor onze Veiligheid te zorgen, „ door het verydelen van de gevaarlyke „ Aanflagen, tegen ons geſmeed. Wy „ zullen altoos genegen gevonden wor„ den, om de Vriendſchap met de Staaten „ Generaal te vernieuwen, wanneer Zy „ opregtlyk zullen weder keeren tot het „ Stelzel door de Wysheid hunner Voorva„ deren geſtigt, en nu omverre geſtooten „ door eene Factie, die met *Frankryk* „ heeft zamen geſpannen, tegen de waare „ belangen van de Republiek, niet min„ der dan tegen die van *Groot-Brittan„ je* (*)."

Aanmerkingen daar over.

Een gevolg deezer Oorlogsverklaaring was het Koningly k Bevel, om algemeene Brieven van Schaverhaaling uit te geeven, tegen de Schepen, de Goederen en Onderdaanen der Algemeene Staaten van de *Verééniġde Nederlanden*, welker uitwerking, nevens de verdere gebeurtenisſen naa deezen ſtap des *Engelſchen* Hofs, in een volgend Boek, door ons moeten beſchreeven worden. — Nog eenige weinige aanmerkingen over de Oorlogsverklaaring zelve behooren hier plaats te vinden; ee-

(*) *Univerſal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 326.

eenige weinige, zeg ik: want, by de Tegenverklaaring, van wegen onzen Staat, in 't volgend Jaar, gegeeven, zal de wederlegging van deeze in vollen dag geſteld worden. —— Men kan niet ontkennen, dat in deeze Oorlogsverklaaring eene zeer zigtbaare gelykvormigheid doorſtraalt, met de Vertoogen, door den *Engelſchen* Afgezant, van tyd tot tyd, by onzen Staat, zints den Jaare MDCCLXXVII. ingediend. Eene gelykvormigheid, welke 'er geen waarde aan byzet, of het moest iet verdienſtlyks in zich behelzen, dat men aan zich zelven gelyk bleef, in het voorwenden van Vriendſchap, terwyl Vyandſchap het hart vervult; in het leugenagtig beroepen op Trouwe aan Verbintenisſen, en 't verwyten van derzelver Schennis aan de zodanigen, die zich aan de Letter der Plegtigſte Verdraagen hielden; in het dreigend ſtrafvorderen van Perſoonen, zonder onderzoek en verhoor der Beſchuldigden, tegen allen vorm van Regtspleeging. —— Schoon de Geſchiedenisſen aller wegen blyk draagen by het vermelden der Oorlogsverklaaringen, dat geen Vorst, hoe onregtvaardig ook eenen Oorlog aanvangende, naalaat regtmaatige redenen voor te wenden, zyn de hier op gegeevene van allen ſchyn van billykheid en regt ontbloot, en de zaak blykbaar zo ſlegt, dat men zich met tastbaare onwaarheden heeft moeten behelpen. En geen wonder de waare reden des Oorlogs, het *Toetreeden tot de Gewapende Onzydigheid*, wordt zorg-

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

vuldig verzweegen; men haastte zich de Oorlogsverklaaring in 't licht te brengen, eer de aankondiging van deezen Stap aan 't Hof van *Londen* geſchiedde, de mogelykheid om dit te doen werd onzen Staatsdienaar ontnomen, en tot den Oorlog beſlooten, eer men de berigten, behelzende het Beſluit der Staaten, ten opzigte van de Zaak van *Amſterdam*, hadt ontvangen.

Het oordeel van zommigen in *Engeland* over die Oorlogsverklaaring.

Meer waarheids, ten opzigte van den grond der zaake, dan in de geheele Oorlogsverklaaring, was te vinden in de betuiging eens *Engelsmans*, die op verre na den *Hollanderen* niet begunſtigde, als hy ſchreef. „ Eene groote maate van Voldoening moet 'er van de *Hollanderen* „ gevorderd worden, voor het onherſtelbaar Ongelyk *Groot-Brittanje* aangedaan, „ door met andere Onzydige Mogenheden, den heilloozen ſtrik te ſpannen, „ van in het Wetboek der Zee, een nieuw „ Artykel in te voegen, 't geen, algemeen „ toegeſtaan zynde, de bron zal weezen „ van eindlooze Oorlogen. De Algemeene Staaten behooren, met die andere „ Mogenheden, bedagt te weezen op eene „ Verzaaking van het ongerymd Stelzel, „ 't geen zich het regt aanmaatigt om alle „ Koopwaaren, aan boord van Onzydige „ Schepen, vry te verklaaren. En het is „ te hoopen, dat men geen Vrede zal ſluiten met die valſche Vrienden, die dit „ ſtruikelblok in onzen weg gelegd hebben, „ eer de Voorregten der *Britten* op Zee,

„ op

„ op den ouden voet herſteld zyn (*)." — De Hertog van RICHMOND, durfde, wanneer Lord STORMONT in het Parlement de Oorlogsverklaaring ingeleverd, en, als een ſtuk van de ſpreekendſte billykheid aangepreezen hadt, ten aanzien van de opgegeevene hoofdreden des Oorlogs, zeggen. „ De Koning is, door „ de onkunde en overyling zyner Staats„ dienaaren, ten opzigte van deeze zaak, „ tot eene *daadlyke valschheid* verleid. Hy „ zegt, in deezer voege gehandeld te hebben; om dat 'er een Tractaat was aan„ gegaan tusſchen de *Noord-Americaan„ ſche Volkplantingen* en *Amſterdam*. 't „ Zelve behelst alleen *Een ruwe Schets van „ een Tractaat, om te kunnen worden aan„ gegaan enz.* Dit was, derhalven, niets „ meer dan een nog ruw Ontwerp eener „ Verbintenisſe. De twist met de *Hol„ landers*, wegens een nog Ongetekend „ Verdrag, en 't geen misſchien nooit zou „ bekragtigd worden, kon nimmer eene „ genoegzaame reden opleveren, om de „ oude Vriendſchapsverbintenis te ver„ breeken, om onregtvaardig den Eigen„ dom aan te tasten, van niets kwaads ver„ moedende, onſchuldige, en vlytige *Hol„ landeren*, en ons zelven, in onze tegen„ woordige uitgeputte omſtandigheden, „ in alle de rampen eens verzwaarden Oor„ logs

(*) *London Magazine.* 1781. bl. 132

IV. BOEK. 1780.

„ logs te dompelen." —— Lord JOHN CAVENDISH beweerde in 't *Huis der Gemeente*, „ dat de zaak der *Hollanderen* „ en der andere Oorlogvoerende Mogen- „ heden zeer verſchilde. *Frankryk* en „ *Spanje* hebben *ons*; maar *wy* de *Hollan-* „ *ders* aangetast (*)." —— Het Handeldryvend en weldenkendst gedeelte der *Engelſchen* beſchouwde de Vredebreuk met de *Nederlanderen* voor aller verderflykst, en oordeelde de gehoudene handelwyze der aan 't roer zittende Staatsdienaaren, dwaas en onzinnig.

YORKE ſteekt, na eenigen tyd verblyfs te *Antwerpen*, na *Engeland* over.

Veelen beweerden, in dien tyd, en misſchien niet zonder grond, dat *Engeland* zelve niet gedagt hadt tot dien ſtap te komen, dat de Ridder YORKE, zich vast verzekerd houdende, dat het Gemeenebest, voor zyn dreigtaal beevende, het hoofd in den ſchoot zou leggen, en niets durven beſtaan, 't geen zo hoogst mishaagde aan het *Britſche* Hof, dat Hof hadt aangeſpoord, om hem die harde en tot het uiterſte komende taal te doen voeren: en dat zy beiden zich vonden te leur geſteld. Hoe gaarne zou hy en zyn Hof vernomen hebben, dat men het oor aan den onbillyken eisch geleend hadt, om het gehaate en gevloekte *Amſterdam* aan zich zelven over en onbeſchermd te laaten, en dus eene ſcheuring te wege te brengen van den band, die ruim twee honderd Jaa-

(*) *Univerſal Magazine*. Vol. LXVIII. pag. 80. 84.

Jaaren de *Verëënigde Gewesten* aaneenſnoerde, of door Lands en Burgertwisten het Gemeenebest te verzwakken, en de kragt te beneemen, tot het perk en paal zetten aan de heerschzugtige oogmerken en ſnoode handelingen van *Engeland*. Mogelyk heeft hy, niet geheel buiten hoope, dat de zaaken zulk een keer mogten neemen, daar hy niet langer als Afgezant in 't Grondgebied van den Staat kon verblyven, zich nog eenigen tyd te *Antwerpen* en *Ooſtende* opgehouden, en alles in den *Haage*, op den ouden voet gelaaten, onder zynen Geheimſchryver, die eene geruime wyl naa hem in die Hofplaats vertoetde, naar zommiger gevoelen, met vry meer dan de ſchikking op de Huislyke zaaken zyns Meesters belast. ——— Doch eerlang ſtak de geweezene Afgezant na *Engeland* over, gevolgd van de Klagten zyner Vrienden, die hy in deeze Gewesten naliet, dan nog meer overlaaden met de Vloeken, der geene die aan zynen invloed grootendeels de Onheilen ons Land bejegend toeſchreeven.

Eenige voorbereidende ſchikkingen tot verdeediging.

Ten tyde dat men hier te Lande beſloo-ten hadt, om den lang vertraagden Stap der Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid te doen; kon men niets anders verwagten, dan dat *Engeland*, dien Stap geſchied zynde, in woede en wraakzugt, over het mislukken van alle dwarsboomingen, zou uitbarsten, en dien wrok zoeken te koelen, door eenen vyandlyken aanval. De Raad van Staaten vaardigde een Brief af

IV. BOEK. 1780.

af aan hun Hoog Mogenden, wegens het Opontbod van den Verlofgangeren om zich terſtond by hunne Regimenten te vervoegen: nevens een voorſlag van ſchadeloosſtelling van twaalf ſtuivers ter week, voor het misſen der verlooven. Het Opontbod geſchiedde, hangende de raadpleegingen der Bondgenooten over dit Voorſtel, door zyne Hoogheid, met kennisgeeving van de in overweeging genomene Verhooging der Soldye (*). —— De aanhoudende klagten, wegens de mishandelingen der *Engelſchen* zo overal ter Zee, als byzonder in de *West-Indien*, hadden eindelyk te wege gebragt, dat 'er, in Slachtmaand, eene ſchikking beraamd wierd tot het uitloopen onzer Oorlogſchepen, ter beveiliging van onze Zeevaard, in de *Noordzee*, de *Middelandſche Zee*, en elders, boven al in *West-Indien* (†). Van hoe weinig gevolgs dit was, zal de Geſchiedenis des volgenden Jaars ons vermelden. Wy moeten, ten opzigte van dit Jaar, nog eenige Gebeurtenisſen optekenen, zo die voorvielen in gevolge van nog onafgedaane zaaken in den voorleden Jaare, als die thans eerst plaats greepen, en voor de vergetelnisſe verdienen bewaard te blyven.

't Gebeurde ten deeze Jaare omtrent CAPELLEN TOT DE POLL.

Onder het overweegen der nog ſleepende zaaken, biedt zich eerst onzer aandagt aan,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1050. 1069.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 927.

aan, het zo veel gerugts maakend en den Lande doorklinkende geval des *Overyſſelſchen* Ridders VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL (*). De herhaalde en ten afgeloopen Landsdage nedergelegde Verzoekſchriften des Ridders, om afdoening van zaaken en tydsbepaaling aandringende, werden opgevat, en door alle de Leden overgenomen. De Graaf VAN RECHTEREN TOT WESTERVELD, betoonde, op den voet van *Zwolle*, in 't herſtel des Ridders te ſtemmen, en wat de Drostendienſten aanbelangde was hy van gevoelen, dat Ridderſchap en Steden zes Heeren behoorden te benoemen, om naauwkeurig te onderzoeken in hoe verre het Beſluit des Jaars MDCXXXI nog in kragt, en in hoe verre het, door 't Beſluit des Jaars MDCCXXV, vernietigd was geworden. —— De Meerderheid der Ridderſchappe, gevoelig geraakt door de Aantekeningen der drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, verdeedigden zich daar tegen, op eene ſcherpe wyze, vertrouwende tegen dezelve aan te toonen, dat de vertraaging, en het niet afdoen van het hangend geſchil, niet aan hun, maar aan VAN DER CAPELLEN, en den driftigen tegenſtand der Steden, moest geweeten worden. Dit was ook de hoofd-inhoud van hun Antwoord op de nu geleezene Ver-

(*) Zie hier boven bl. 211.

IV. BOEK. 1780.

Verzoekſchriften des Ridders, zy hielden zich aan den Raadſlag in den Jaare MDCCLXXIX genomen. De drie Steden bleeven der Meerderheid van de Ridderſchappe geen antwoord ſchuldig, en eene manlyke, kragtige, en teffens gemaatigde wederlegging inleverende. Meer dan dit viel 'er op deezen Landdag en dit Jaar hier omtrent niet voor. Elke Party gaf de andere de wyte dier vertraaginge (*).

Een Nieuwe Haven in *Texel* aangelegd.

Reeds in den Jaare MDCCLXXVIII, toen zyne Hoogheid *Texel* bezogt, hadden Schuitevoerders, Kaag- en Ligterſchippers van de Dorpen den *Burg* en 't *Oude Schilt* op dat Eiland, hem onder 't oog gebragt, hoe, door 't verloop der Gronden, het wegraaken eener beſchuttende reeks Duinen, en het geweldig toeneemen der Stroomen, hun voorige Legplaats, by harden wind en ysgang, geheel onveilig geworden was; en aangeweezen hoe 'er eene bekwaame en altoos bruikbaare Haven voor binnenlandſche Vaartuigen, even beoosten het *Oude Schilt*, zou kunnen aangelegd worden, grootlyks ſtrekkende tot hunne eigene veiligheid, en ten dienſte der Zeevaard; waar op de Stadhouder hun veroorlofde, om met overleg van Burgemeesteren, mitsgaders Dykgraaf en Heemraaden van *Texel*, een ontwerp van dergelyk een Haven te maaken, met begrooting van de kosten, en aanwyzing

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*. bl. 342. 7e.

ling van de middelen, waar uit dezelve zouden te vinden zyn; en zich daar mede te vervoegen by hun Ed. Groot Mogenden. Zy ſtelden dit te werk, en verzogten by deezen Vryheid tot dien noodzaaklyken aanleg: met de opgave van 't geen daar t'huis hoorende Vaartuigen 's jaarlyks, naar gelange van derzelver grootte, zouden opbrengen; van 't geen de Vaartuigen, op gemelde Dorpen niet t'huis hoorende, en die gebruik van deeze Legplaats zouden begeeren te maaken, 's weeklyks, zouden moeten betaalen; met een voorſlag om de nog ontbreekende penningen te mogen vinden, in eene kleine belasting op elk Koopvaardyſchip *Texel* uitvaarende, die meest allen groot belang hadden in het behoud der Binnenvaartuigen; welke teffens zou kunnen dienen zo tot betaaling der renten als der aflosſinge van de opgenomene Gelden. Op het een en ander, als mede tot de aankoop der Poelen en Gronden, ter plaatze waar de Haven zou gemaakt worden, en de ontheffing der Verponding daar op ſtaande, kreegen zy een gunſtig antwoord (*). —— Dit werk werd met ernst voortgezet en de nieuw aangelegde Haven, in 't laatst van Herfstmaand deezes Jaars geopend; de aanleg en ruimte is zodanig, dat de Schippers onbeſchroomd met ſtaande zeilen 'er kunnen inloopen, en met een belaaden Ligter dezel-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1778. bl. 1180. 1190.

IV. BOEK. 1780.

zelve oplaveeren. Acht dagen naa dat de eerſte Schuit 'er binnen gezeild was, ondervondt men, by een opſteekenden ſtorm, het nut deezer Haven; dewyl de Vaartuigen, die anders veel zouden geleden, en groot gevaar geloopen hebben, 'er volmaakt veilig lagen: dagelyks nam het getal der veiligheid zoekende Vaartuigen toe, en telde men, toen 'er nauw een halve maand verſtreeken was, reeds achten vyftig zo belaadene Ligters, Kaagſchepen als Loosſchuiten in die lang gewenschte wykplaats (†).

Een Bergplaats voor de Oorlogſchepen in *Texel* gezogt, maar niet gevonden.

Was het verloop der Zeegaten en de verandering daar door te wege gebragt, de aanleidende oorzaak tot het vervaardigen der nu gereede *Texelſche Haven* voor binnenlandſche Vaartuigen; dit zelfde verloop maakte het verblyf voor 's Lands Oorlogſchepen in *Texel* vry kommerlyk en vol gevaars wegens het Dryf-ys: men was hierom, in den jongſt verloopen Winter, te raade geworden de Oorlogſchepen, in den zogenaamden *Balg* te bergen; doch de ondervinding leerde dat ze niet tegen 't ys beveiligd lagen. In dit Naajaar werden de Schout-by nagt Grave van BYLANDT met deszelfs Neef, Capitein BYLANDT, en de Capitein Equipagie Meester van 's Landswerf te *Amſterdam* MAY, benevens de Capitein KINSBERGEN, en SMISSAERT afgezonden, om eene bekwaame

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 875.

bekwaame Legplaats ter Overwintering voor 's Lands Oorlogſchepen op te zoeken. Zy meenden die gevonden te hebben tuſſchen het *Amſteldiep* en den vasten Wal omtrent de *Zyp*, by de zogenaamde *Oude Sluis*, tegen over het Westeinde van het Eiland *Wieringen*, in eene geul of diepte het *Veer* genaamd: waar zy van vier tot zes vademen diepte peilden, men beſloot die plaats door Tonnen af te baakenen, en de overwinterende Oorlogſchepen daar op te leggen: die, egter, het Geſchut zouden moeten losſen, om zo veel te minder diep te gaan. Doch, behalven dat dit geen gering ongemak was, en een beletzel in het vaardig uitrusten, op een tyd dat zulks ſpoed mogt vereiſchen, beantwoordde die ontdekking, waar van door zommigen zeer hoog werd opgegeeven, niet aan de verwagting, de beoogde beveiliging tegen den Ysgang hadt wel met een Zuidwesten wind plaats; doch geheel niet met eenen Noordwesten (*).

Een Vaart in *Drenthe* gegraaven, en een nieuw Dorp *Kloosterveen* aangelegd.

In het Landſchap *Drenthe* was men, zints tien Jaaren, onledig met het graaven eener nieuwe Vaart, negen uuren lang, voor by *Meppelt*, na en door de *Zwartſluis* in de *Zuidzee* loopende, deeze werd in Wynmaand zo verre gebragt, dat ze, op eenige verwyderingen na, die nog in de Veenen moesten gemaakt worden, voltoold mogt heeten, en twee Vaartuigen door dezelve

te

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

te *Asſen* kwamen: welk reeds aanzienlyk Vlek, zich langs die Vaart eene grootere gemeenſchap en meerder vertier belovende, dezelve met klein Geſchut en waaijende Vlaggen, volvrolyk verwelkomde. Verſcheide gronden aan dit nieuwe Vaarwater paalende en by *Asſen* gelegen, waren reeds afgemeeten, om binnen kort, tot Huisplaatzen verkogt te worden. En hadt men, een zeldzaam verſchynzel in onze Gewesten, twee uuren van *Asſen*, een nieuw Dorp aangelegd, *Kloosterveen* geheeten, waar door deeze Vaart heen ſtroomt, omtrent honderd Huizen aangebouwd: in 't zelve de grondſlagen gelegd tot een achtzydige Koepelkerk, geſchikt om twee duizend menſchen te kunnen bevatten, die, zo ras mogelyk, gebouwd zou worden. Zo heeft de vlyt, door kunst geholpen, eene ſtreek, nog voor weinig jaaren uit ontoegangbaare moerasſen en wildernisſen beſtaande, in eene bewoonbaare plaats veranderd, op welker bevolking men, uit de grootte van het Kerkgebouw, vry veel hoops moet hebben (*).

Eene Maatſchappy te *Leeuwaarden* ſchryft eene Prysvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi.

Hoewel de Oeconomiſche Tak van de *Hollandſche* Maatſchappye der Weetenſchappen te *Haarlem*, naa dat het eerſte vuur by de oprigting bekoeld was, meer wederſpraaks dan in den beginne ontmoette, en verſchillen, uit onderſcheide oorzaaken gereezen, eenige eertyds yverige Voor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 32. 33.

Voorſtanders, daar van wending gemaakt hadden, hieldt dezelve ſtand, en voer, van jaar tot jaar, voort met het opgeeven van Prysvraagen, en het toereiken van Eerbeloo-ningen, die onbetwisbaar, in zommige gevallen, ter bereiking van het groot oogmerk ſtrekten; doch, behalven dit nut, kan niet gelochend worden, dat het Voorbeeld van door Eerpryzen den geest aan te prikkelen, zo digt onder 't oog der Vaderlanderen, by aanhoudenheid zich vertoonende, zyne werking deedt, en anderen, van dien Tak afgeſcheiden, aanſpoorden dit gepaste middel te bezigen om de kundige lieden, dikwyls in een onbekenden hoek gezeten, op te wekken tot het bearbeiden en uitwerken van 't een of ander onderwerp, en de vrugten van dien arbeid magtig te worden. 't Was met dit loflyk inzigt, dat eene kleine Maatſchappy van tien Leeden, te *Leeuwaarden*, eene Prysvraag uitſchreef, een ſtuk van aanbelang, *Friesland* betreffende. Bekend is het dat dit Gewest, vol ryke Weidlanden, niet tegenſtaande de Veeteelt 'er ſterker dan in eenig ander wordt voortgezet, zo veel Hoois oplevert, dat men het dikwyls na buiten voert, en met groote winst verkoopt. Deeze uitvoer is nu eens opengeſteld, dan weder verboden. Buiten twyffel kunnen 'er aan of afraadende omſtandigheden zich opdoen. Maar het is de Vraag, wat in 't algemeen, buiten zodanige omſtandigheden, voor dit Gewest oorbaar moest gerekend worden, of dien

IV. BOEK. 1780.

Uitvoer in 't geheel te verbieden, of deszelven, voor altyd, vry te laaten, of daar omtrent geene Wet te maaken; maar zulks te laaten verblyven aan het beleid der Regeerderen, om, naar gelang der tyden en omſtandigheden, den uitvoer open te zetten of te ſluiten: als mede welke Jaargetyden in 't gemeen, of tot den uitvoer of tot het verbieden daar van best geſchikt zyn. Hier omtrent waren de gevoelens der kundigſte Lieden verdeeld, en wenschte de gemelde Maatſchappy nader onderrigt te worden door een antwoord, op welks bestvoldoende een Eerprys van Dertig Ducaaten geſteld werd (*).

Vlas-teelt en Reederye te *Barſingerhorn* en *Kolhorn* met vrugt voortgezet.

Een vonk der door dien zelfden Tak opgewakkerde zugt tot bevordering van 's Lands welvaard, en om in 't zelve reeds daar zynde middelen van beſtaan te verbeteren, vertoonde zich, in 't Noordlyk deel van *Holland*, op de Dorpen *Barſingerhorn* en *Kolhorn*. De Vlas-teelt is aan deeze ſtreek byzonder eigen en van groot nut in den anders werkloozen Winter. Eenige Vaderland- en Menschlievende Ingezetenen dier Dorpen, opgewekt om de eerlyke hand, die liever het gewonnen brood, dan het toegereikte der Armverzorgeren in den mond ſteekt, werk te geeven, lagen in den voorleden Jaare eene Vlas-reederye aan; en zy hadden in deezen het genoegen om

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 392. 395. *Prysverhandelingen Voorr. daar op ingekomen.*

om, by de eerſte Jaarlykſche Reekening, te zien, dat, behalven het beſchoote wit omtrent den Arbeidsman, hunne onderneeming niet onvrugtbaar was geweest (*). Men zal ons misſchien beſchuldigen, dat wy in ons Tafereel *Kleinigheden* brengen; doch behalven dat dit woord zeer betrekkelyk is, wenschten wy daar toe, in deeze ſoort, meer gelegenheden aan te treffen, en poogingen der Menschliefde, ſchoon in een engen kring werkende te mogen vermelden. Zy kenmerktekenen den aart van dat waardig gedeelte der Lands Ingezetenen op eene voordeeliger wyze, dan de Uitvinding van Kunſten, die alleen tot voedzel van verdartelde Weelde ſtrekken, of dienen om de oogmerken van verdrukkende Heerschzugt de behulpzaame hand te leenen. En heeft men, door dusdanige *Kleinigheden*, wy willen dit woord eens laaten gelden, uit de Geſchiedenisſen te verbannen, een zeer gebrekkig en onvolkomen verſlag van de geſteldheid der tyden, der Naakomelingſchap overgelaaten.

IV. BOEK. 1780.

Bewoog ons de buiten gemeene Lugts- en Weersgeſteltenis des voorleden Jaars, met derzelver gevolgen, daar omtrent een eenigzins breedvoerig verſlag te geeven (†). die van het tegenwoordige vordert, om gelyke reden, dat wy het niet geheel met ſtilzwygen voorby ſtappen, en eenige byzon-

Lugts- en Weersgeſteldheid in dit Jaar, met derzelver gevolgen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 641.
(†) Zie hier boven bl. 218.

IV. BOEK. 1780.

zonderheden niet in vergetenheid laaten. Van den twee en twintigſten van Hooimaand, tot den achtienden van Herfſtmaand, en dus ruim de tyd van acht weeken, was het Weer, in alle opzigten, zo merkwaardig, dat geene in de Aantekeningen bekende Saiſoenen 'er by haalen kunnen. De Barometer ſtondt de geheele Oostmaand bykans onveranderlyk zeer hoog; de Thermometer beklom, menigmaalen meer dan tachtig Graaden, en daalde, op de gewoone uuren der waarneeming, niet beneden de zestig. —— De Windſtreek leverde eene allerwonderbaarſte zeldzaamheid in ons Land op. De tafels van verſcheide Waarnemeren wyzen uit, dat hier de Oostlyke winden veel minder waaijen dan de Westlyke, dat in den Zomer de Oostlyke winden zeldzaamst zyn, en in Oogstmaand allerminst: thans was deeze, ſchoon doorgaans met weinig kragts, de heerſchende Wind, en koelde het in omtrent acht weeken geen éénmaal uit den Westen op: de Aantekeningen hebben geen voorbeeld, dat de helft der Oostlyke winden, in dat Jaargetyde bedroeg, opgeleverd. De Helderheid der Lugtsgeſteldheid was desgelyks zonder wedergade; en de Droogte werd al dien tyd, op de meeste plaatzen, door geen regen afgewisſeld, één enkele Donderbui viel in dien heeten tyd te *Amſterdam*.

Twee maanden lang was het Weer verrukkend ſchoon; doch hadt het ook zyne ongevalligheden, en de gedugte gevol-

volgen, in vry groote maate. De aanhoudende Droogte, gepaard met de beſtendige Oostlyke Winden, veroorzaakten zulk eene laagte van alle de wateren in ons Vaderland, dat, in 't gemelde tydsbeſtek, nauwlyks een eenigzins diepgaand Schip van *Amſterdam* over 't *Pampus* kon komen; tot groote belemmering der Scheepvaard. By menſchen geheugen hadt men het Y nimmer zo vol Schepen gezien; de binnenwateren waren zodanig uitgedroogd, dat de Trekſchuiten, over den grond geſleept, veel langer dan gewoonlyk onder den weg bleeven. Overal droogden de Slooten uit, derzelver bodem borst, door de ſchroeijende hitte, even als het andere Land, waar het verdorrende Gras, het Vee ſchaars voedzel opleverde, en de Landman, om het voor ſterven van dorst te hoeden, water moest aandraagen. Het Hooi, ſchoon ſchaars, werd gelukkig ingezameld. De Boekweit was bykans geheel weg. De meeste ſoorten van Aardvrugten leden door de droogte, en een heirleger Rupzen deedt aan zommige zo groote ſchade, dat, indien een nog by tyds ingevallen regen geen overblyfzel behouden hadt, het gebrek aan deeze, voor 't algemeen noodigſte voortbrengzelen, in den Winter, jammerlyke gevolgen zou gehad hebben: die tydige regen verkwikte ook de Weiden, waar men, in 't begin van Slachtmaand, meer gras dan in den droogen Zomer vondt. De vroege Graanen ſlaagden gelukkig; het geboomte gaf meer vrugts dan men zich

IV. BOEK. 1780.

in 't begin beloofde. De grootte Hette in Oogstmaand, hadt het loof van veele Boomen doen verdroogen; doch, door de aanhoudenheid der warmte in Herfstmaand, ſproot weder een nieuw groen uit, ook zag men beginzels van bloeizel; maar de regens, in 't laatst dier Maand, ſchielyk zeer zwaar wordende, hielden die zeldzaamheden, in den voorleden Jaare met de uiterſte verwondering opgemerkt, geen ſtand. Veelen vleiden zich, uit hoofde der zo aanhoudende, anders lugtzuiverende, en zomtyds met eene maatige koelte opwaaijende Noord-Ooste Winden, die 's morgens en 's avonds eene aangenaame verkoeling veroorzaakten, dat de Hette, die gevaarlyke uitwerkzelen niet zou hebben, als men in het voorleden Jaar zo ſmertlyk ondervondt. Eene bedroevende uitkomst ſtelde deeze gunſtige verwagting te leur: want, ſchoon Ziekte en Dood op zommige plaatzen minder jammers veroorzaakten en minder verwoestings aanrigtten, werden andere zwaarder bezogt, en mag men zeggen, dat Ziekte en Sterfte na genoeg even ſterk, in die beide Jaaren hebben geheerscht (*).

Met

(*) Men zie eene allernauwkeurigſte opgave van de Uitkomst der Waarneemingen, en byzondere aanmerkingen wegens de Lugtsgeſteldheid deezes geheelen Jaars, in de *Algem. Vaderl. Letteroeff.* III. Deel, II. Stuk. bl. 170. enz. *Nieuwe Nederl. Jaark.* 1780. bl. 1159. en de Opgaven van de Sterflysten. *Nieuwe Nederl. Jaark.* 1781. bl. 1. enz.

Met een enkel woord moeten wy hier nog optekenen, dat de Koning van *Zweeden*, in den Zomer van dit Jaar een Reis na *Spa* en *Aken* gedaan hebbende, van daar over de *Nederlanden* te rug keerde, de voornaamſte Steden en Plaatzen bezogt; doch onder den naam des Grave VAN HAGHA reizende, om alle pligtspleegingen, aan gekroonde Hoofden verſchuldigd, te ontgaan, hadt dit bezoek niets, 't geen byzonder de aandagt trok, of iets der beſchryvingswaardig opleverde.

De Koning van *Zweeden* doorreist deeze Landen.

De worſtelingen der Vryheid tegen dwingelandsch Geweld in *America* hielden aan, en de uitſlag bleef dit Jaar twyfelagtig; wy kunnen niet meer dan de voornaamſte gevallen even aanſtippen; doch mogen zulks, om aan ons zelven gelyk te blyven, niet agter wege laaten: in het vast vertrouwen dat onze Leezers, onder het naagaan van 's Lands lotgevallen, die grootendeels de gevolgen waren van den daar ontſtaanen Kryg, te meermaalen dagten, hoe het in dien oord mogt geſteld weezen: en of de Onafhanglykheid der *Noord-Americaanſche Volkplantingen*, zo heftig beſtreeden, zich door de wapenen vestigde (*).

Verſlag der Krygsverrigtingen in *Noord-America*, in dit Jaar.

Zuid Carolina te overmeesteren, was reeds in 't Naajaar van MDCCLXXIX. het hoofddoel van den Generaal HENRY CLIN-

(*) Zie den toeſtand van *Noord-America* tot dit Tydperk hier boven bl. 242.

IV. BOEK. 1780.

CLINTON, en den Admiraal ARBUTHNOT; doch, ſchoon reeds alles voor eenigen tyd daar toe in gereedheid gebragt, en het Krygsvolk zelfs ingeſcheept was, leedt het, by mangel van zeker berigt of de *Franſche* Vlootvoogd D'ETAING de *Noord-Americaanſche* Kust verlaaten hadt, tot het laatst van Wintermaand, eer de Vloot van *Nieuw York* zeil ging. Een vreeslyke ſtorm beliep dezelve, verſcheide voorraadſchepen geraakten 'er van verſtrooid, beſchadigd op ſtrand gezet, of in den grond; eenige vielen in de handen der *Americaanen*; één Schip was genoodzaakt alle de Paarden over boord te werpen (*). Onder zo veel ramps bereikte het overſchot, niet voor het einde van Louwmaand de *Savannah*, en 't was in midden van Sprokkelmaand dat zy aan de Kust van *Zuid Carolina* landde, en omſtreeks *Charles Town*, de Krygsmagt ontſcheepten; die uit *Georgia* nog verſterking ontving, tot het beleg dier Stad, door den Admiraal ARBUTHNOT van den Zeekant aangevallen, die de Haven vermeesterde en de inſluiting bykans volkomen maakte. De Generaal LINCOLN, daar het bevel voerende, antwoordde op den eisch ter overgave dat hy de Stad tot het uiterſte zou verdeedigen. De gemeenſchap der belegerde Stad was nog eenigen tyd

(*) *Verzameling van Stukken tot de Dertien Verëenigde Staaten van Noord-America, betrekkelyk* bl. 60. *Univerſal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 353.

tyd landwaards in, open aan de zyde van *Coopers Rivier*, langs welke men ontzet zogt aan te brengen; doch vrugtloos, 't gelukte de afgevaardigde Krygsbenden, deeze deels te verslaan, deels te verjaagen; en CLINTON eene aanzienlyke versterking uit *Nieuw York* ontvangen hebbende, vondt zich in staat, om die Rivier geheel meester te worden, en 't zich moedig verdeedigd hebbend *Charles Town*, te eenemaal in te sluiten. Behalven dat de Admiraal, zo veel afbreuks aan den belegerden toebragt als hem mogelyk was uit de Schepen, vermeesterde hy, door de landing van Zeesoldaaten en Matroozen, onder begunstiging van zyn geschut, twee buiten Forten, die zich, by verdrag, overgaven. De Generaal LINCOLN nogmaals aangemaand om de Stad niet bloot te stellen aan een verwoesting dreigenden storm, kon in de voorwaarden niet bewilligen, en de vyandlykheden werden op nieuw hervat; doch kon hy het niet langer dan tot Bloeimaand uithouden, wanneer hy, op de eigenste voorwaarden, als hy voorheen van de hand wees, *Charles Town* over gaf; aanzienlyk was de Krygsvoorraad daar bemagtigd.

Voorspoed scheen de *Britsche* Wapenen deezen Zomer te zullen vergezellen. Lord CORNWALLIS, hadt het genoegen, dat Colonel TARLETON, door hem na de Grenzen van *Noord-Carolina* gezonden, om een Vyandlyk Leger, 't geen hy vernomen hadt, dat zich daar verzamelde, te ver-

IV. BOEK. 1780.

verslaan, eer het uit de nabuurige Volkplantingen, eene genoegzaame sterkte tot het bieden van vrugt doenden wederstand bekomen hadt. Hoe zeer verrast, hoe zwak, weigerden zy zich op de voorwaarde der Bezettinge van *Charles Town* over te geeven, en moesten voor de overmagt bukken.

Naa dit gelukkig slaagen was 'er niets dat het Krygsgeweld van Lord CORNWALLIS wederstondt, en de te onderbrenging van het wydstrekkend *Zuid-Carolina* oordeelde men, toen de Generaal CLINTON, in 't begin van Zomermaand naa *Nieuw York* toog, zo volkomen, dat hy, in eenen brieve nauw woorden kon vinden, om zyne blydschap uit te drukken over den voordeelingen stand der dingen, en boven al, wegens de gereedheid der Inwoonderen om zich aan hem te onderwerpen, betuigingen van hunne gehegtheid aan den Koning te doen, en zelfs de wapens ter verdeediginge van diens Heerschappye op te vatten. Hadt men vroegere Bevelhebbers, na *America* gezonden, om 't zelve te onder te brengen, in *Engeland* verweeten, dat zy een allerheerlykst en gereedst middel ten dien einde verwaarloosd, en verzuimd hadden, het eene gedeelte der *Americaanen*, door het andere te bestryden: en, in elk vermeesterd Gewest, zodanig eene inwendige magt te laaten, als bykans, zo niet in geheel, genoegzaam was, tot de behoudenis en verdeediging in 't vervolg; de Generaal

CLIN-

CLINTON en diens Opvolger zogten 't zelve aan te wenden, en de Ingezetenen van *Zuid-Carolina* te verpligten tot het aanvaarden eens Stelzels van zelfverdediging, en het werklyk deel neemen in het onderdrukken des Opſtands aan de Grenzen. Dit liet zich zo ſchoon aanzien, dat men hoopte, langs dien weg, binnen weinig maanden, ten minſten dit gedeelte des Vasten-lands, weder aan de Kroon van *Engeland* te zullen hegten (*).

Hoe gerustſtellend en moedgevend zich het gelaad der dingen in *Zuid-Carolina* aan 't oog van den Generaal CLINTON mogt opdoen; hoe hoog hy mogt opgeeven van de bereidwillige Onderwerping der Ingezetenen, en de hoop op derzelver Byſtand in den Oorlog tegen hunne Landgenooten, het bleek welhaast, dat veelen zo weinig genoegen vonden, onder het nieuw opgeregte Staatsbeſtuur, dat zy zich, op de best mogelyke wyze, van hunne eigendommen afmaakten, en het Land ruimden. Dit werd zo algemeen, dat Lord CORNWALLIS, omtrent het einde van Hooimaand, het noodzaaklyk vondt een Bevelſchrift te doen uitgaan, allen verkoop en overdragt van goederen verbiedende, zonder eerst van den Bevelhebber van *Charles Town* daar toe verlof bekomen te hebben; ook werd alle Schippers verboden eenige Perſoonen ter Volkplanting, uit

(*) *Univerſal-Magaz.* Vol. LXXVI. p. 353-356.

IV. BOEK. 1780.

uit te voeren zonder een Vrygeleidbrief van dien zelfden Bevelhebber. Zulks bewolkte de gunſtige uitzigten, waar mede men zich gevleid hadt, eenigermaate; doch zy verdweenen te eenemaal, wanneer het zigtbaar doorſtraalde, dat de zo ſtreelende Onderwerping der meeste bewoonderen van *Zuid-Carolina*, enkel uit vrees geſchied, of gedwongen geweest, was, en dat niets hun kon te rugge houden van het opvolgen hunner Vryheidsmin, zo ras zich de gelegenheid daar toe gunſtig aanboodt. — Toen de magt der *Noord-Americaanen* in de nabuurſchap aangroeide, en de grenzen naderde, verlieten veelen, die zich aan de Regeering van *Groot-Brittanje* onderworpen, en anderen, die daar toe hun woord gegeeven hadden, deeze Party en waagden alles met tot de andere over te gaan. Bevelhebbers met de hun onderhoorige Manſchap, die Lord CORNWALLIS verwagt hadt, dat voor hem zouden te velde trekken, vervoegden zich by het Leger hunner Landgenooten.

De te onderbrenging van *Noord-Carolina*, hadt Lord CORNWALLIS op 't oge, en ſteeds briefwisſeling gehouden met de Koningsgezinden in dat Landſchap, die hem ſterk aandreeven tot het volvoeren van dit oogmerk; doch, behalven de onrustige geſteldheid in *Zuid-Carolina* was de hette in den Zomer te groot om een Veldtocht aan te vangen, en deeze desgelyks ongeraaden vóór den Oogsttyd te onderneemen, wegens gebrek aan leevensmid-

middelen in dien oord. Moeite hadt hy zo lang de hem begunstigende Party aldaar in rust te houden; de beweegingen, welke zy, ondanks zyn raad, te vroegtydig maakten, werden ligt gedempt, Lord RAWDON trok ondertusschen na de grenzen van *Noord-Carolina*, en sloeg zich by *Camden* neder, op eene zeer voordeelige plaats, waar Lord CORNWALLIS hem van al het noodige verzorgde. IV. BOEK. 1780.

Maar onder het maaken van alle die toebereidzelen hadt het gelaad der dingen in *Noord-Carolina* eene geheel andere gedaante gekreegen. Behalven het dempen der beweegingen van de Koningsgezinden, verscheen 'er de Major Generaal Baron VAN KALBE, een *Duitsch* Officier in *Americaansschen* dienst met een vry sterk Leger Landbenden, en eenig Krygsvolk uit *Virginia*. De Bestuurders der Volkplantinge betoonden zich onvermoeid in alles ter verdeediginge, zo niet ten aanval, te vervaardigen: zy wierven volk, en de Opperhoofden trokken na de grenzen; verscheide schermutzelingen vielen 'er voor met weifelend Krygsgeluk; doch de menigte der *Noord-Americaanen* groeide zo sterk aan, dat Lord RAWDON zyne posten genoodzaakt was in te trekken. Het overloopen veeler *Zuid-Carolinaaren* verzwakte de *Engelsche* Party, en stevigde de andere.

In deezen toestand verscheen de Generaal GALES in *Noord-Carolina* om het op-

per-

IV. BOEK

1780.

perbevel te voeren met een talryk Leger. Ziekte en andere onheilen hadden het Leger van Lord CORNWALLIS zeer verzwakt; de plaats waar Lord RAWDON zich nedergeslaagen hadt, was, hoe goed in andere opzigten, slegt om een aanval af te weeren; te rug te trekken zag Lord CORNWALLIS, dat, behalven het agterlaaten van honderden Zieken, en veel Voorraads, stondt gevolgd te worden van 't verlies van *Zuid-Carolina* en *Georgia*: hy besloot, derhalven, dit niet te doen; en ook den vyand, op de ongunstige plaats by *Camden*, niet af te wagten: weinig was 'er, zyns oordeels, by eene Nederlaage meer dan by het te rug trekken te verliezen, en by eene Zegepraal veel te winnen. Onderrigt dat GALES slegt gelegerd was, brak hy op om dien te verrassen; dan deeze verliet juist dien zelfden nagt, zyne Legerplaats om CORNWALLIS te overvallen. In den donker werden de vooruitgezonden benden van wederzyden handgemeen. CORNWALLIS ontdekte dat de *Americaanen* op slegten grond streeden, en deedt het gevegt marren tot dat hy, door het licht al het voordeel daar van kon trekken, dit toonde hem nog klaarder, de engte der plaats, aan alle kanten met diepe zwampen omringd, aan zyne mindere Krygsbende groot voordeel in dien aanval schonk, en de meerdere belette hunne gelederen uit te breiden. Eene beweeging, by het aanbreeken des daglichts in 't *Ame-*

Americaansche Leger gemaakt, die een verandering van bevelen aanduidde, was, onder 't oog des vyands, niet van onvoorzigtigheid vry te ſpreeken. Lord CORNWALLIS zag dit voordeel, en bediende 'er zich van. Welhaast was het gevegt algemeen en heftig van wederzyden: de ſtille nevelagtige morgenſtond was oorzaak dat de rook de beide Legers als een dikke wolk bedekte, en eenigen tyd belette te zien, aan welk eene zyde zich de overwinning verklaarde. 't Bleek eerlang dat 's Koningsbenden vorderden, dat de *Americaanen* in verwarring geraakten, aller wegen heen vlugtten, en den vyand het veld lieten. Veelen bezweeken naa den eerſten aanval, en konden niet weder aan den Vyand gevoerd worden; alleen de geregelde Landbenden, en een Regiment van *Noord-Carolina*, ſtreedt tot het laatſte. De Baron VAN KALBE, de tweede Bevelhebber, werd doodlyk gewond; gevangen genomen; hy beſteedde zyne laatſte oogenblikken in het voorzeggen van een Brief, waar in hy zyne vuurigſte genegenheid voor de *Americaanen* betuigde, en den hoogſten lof gaf aan de geregelde Landbenden, van welker dapperheid hy eene zo verſche blyk gezien hadt, ten ſlot het genoegen verklaarende, 't geen hy voelde, in hun lotgenoot geweest te hebben, en geſneuveld te zyn in het verdeedigen hunner zaake. —— De zegepraal door CORN-

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

WALLIS behaald, was volkomen. GATES hadt in zyn ongeluk den troost dat men zyne verrigtingen goedkeurde.

De *Americaanſche* Generaal SUMPTER was, zints eenigen tyd, zeer gelukkig geweest in Partyen van Koningsvolk en Voorraad te onderſcheppen. Lord CORNWALLIS, oordeelde het, tot zyne verdere Krygsverrigtingen in *Noord-Carolina* noodig, deeze hinderpaal uit den weg te ruimen, en het gelukte den daar toe afgezonden Colonel TARLETON, SUMPTER te verraſſen, en overwinnend weder te keeren. Het ſtondt geſchaapen dat deeze overwinningen voor de wapenen van Lord CORNWALLIS, geheel het Land zouden openzetten, en het lot deezer Volkplantingen beſliſſen, dan het zeldzaam lot diens Oorlogs ſcheen aan de Overwinningen der *Britten*, de gewoone uitwerkzels te ontzeggen: want niet tegenſtaande deeze ſchitterende voordeelen, deedt 'er zich geen vooruitzigt op, van een ſchielyk voleindigen des Krygs. 't Gezag van *Groot-Brittanje* werd alleen erkend op die plaatzen, welke 's Konings Krygslieden met de daad bezaten, en alleen zo lang zy 'er bleeven. Vryheidsmin en Haat tegen het Moederland woonden in het hart der Volkplanteren (*).

Toen

(*) *Univerſal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 182 en Vol. LXXVII. pag. 77-86.

Toen de Generaal CLINTON, in 't midden van den Winter, tot den gemelden tocht naa *Zuid-Carolina*, *Nieuw York* verlaaten hadt, vondt die Stad zich ras bloot gefteld aan een oogfchynlyk zeer onverwagt gevaar. Een Winter, in die Landftreeke zonder wedergade in ftrengheid en duur, beroofde *Nieuw-York* en de daar by liggende Eilanden, van de voordeelen, die dezelve tot weezenlyke *Gibraltars* voor de *Noord-Americaanen* maakten; en teffens van de befcherming der Vloote, aan eene zelfde maate van gevaar onderheevig. De *Noord-Rivier*, als mede de Straaten en Kanaalen, die tusfchen de Eilanden doorloopen, waren allerwegen, bezet met ys van zulk een dikte en fterkte, dat het den overtocht van Legers, met de zwaarfte Laftwagens en Gefchut zou hebben kunnen draagen: de Eilanden en de aangrenzende Kusten vertoonden zich aan 't oog niet anders dan één Vast land. De Bevelhebber PATTISON te *Nieuw-York*, nam met zyne Medebevelhebber KNYPHAUSEN, de voorzigtigfte en fpoedigfte maatregelen ter verdeediginge, in dien ontrustenden toeftand. Alles wat wapens kon voeren werd te *Nieuw-York* gewapend. De Koninglyke Fregatten, in 't ys bezet, dienden tot een Voorfchans, de Manfchap der Voorraad- en Koopvaardyfchepen werd met pieken gewapend, om de Werven te verdeedigen. — Gelukkig voor de dui

VI. BOEK. 1780.

opgeſlootenen, dat de Generaal WASHINGTON buiten ſtaat was om voordeel te doen, met deezen onvoorzienen kans. 't Kleine Leger te *Morris Town* nedergeſlaagen, was veel minder in aantal dan de overgebleevene Koninglyke Bezetting. Nogthans maakte hy beweegingen en toerustingen, genoeg om zyn oogmerk aan te duiden en wel gegronde vrees te wekken. Lord STERLING ondernam een vrugtloozen aanſlag op *Staaten Eiland*; voorts vielen, 'er geduurende den Winter, niets dan eenige ſchermutzelingen in dien oord voor (*).

De Generaal CLINTON, in den Zomer derwaards weder gekeerd, zou gaarne, of alleen te Lande, of verëénigd met den Admiraal ARBUTHNOT ter Zee, van *Nieuw-York* de *Americaanen* aangevallen hebben; doch hy ontving van deezen kundſchap, dat zy zich dermaate verſterkt hadden, dat hy alle gedagten om een aanval met de Landmagt alleen te doen liet vaaren, en de verëénigde met de Vloot ongeraaden oordeelde. ——— Intuſſchen was WASHINGTON, met een ſterk aangegroeid Leger, ſchielyk de *Noord-Rivier* over, en naa *Kingbridge* getrokken; maar vernomen hebbende, dat CLINTON niet op *Rhode Eiland* gekomen was, trok hy de Rivier weder over.

(*) *Univerſal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 357.

over en legerde zich by *Oragne Town*. CLINTON beklaagde zich, dat hy, in zyn tegenwoordigen toeſtand, niet in ſtaat was iets treffends tegen de verëénigde magt der *Noord-Americaanen* en *Franſchen* te onderneemen (*).

Uit dit ganſche beloop der zaake blykt, de aanhoudende Vryheidsmin der *Noord-Americaanen*, niet bezwykende onder felle tegenſlagen; maar zich ſteeds weder opbeurende, tot demping van de menigmaal opgevatte vuurige hoop der op hun afgezondene gehuurde Legerknechten; die wy in een volgend Jaar, op het diepſt, vernederd zullen zien.

(*) *Univerſal Magaz.* Vol. LXVI. pag. 280. 281.

Einde des Tweeden Deels.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Admiraliteiten (Gelastigen der) leveren een Plan in tot verbetering van het Zeeweezen, en de dekking van den Lande, 37. Door Staaten van *Holland* goedgekeurd, 39. *Gelderland's* gevoelen omtrent dit Plan, 42. Slaan een Middelweg, omtrent de Onbepaalde Convoyen voor, 67. Aanmerking over deezen Voorſlag, 76.

——— ——— van *Amſterdam* geeft den Koopliedeu een onvoldoend uitſtellend Antwoord, waar over zy zich beklaagen, 65.

——— ——— (Collegien der) leveren een Raadſlag over, wegens het aanranden des Convoys onder BYLANDT, 277. *Holland* en *Friesland* ſtemmen 'er in toe; 't zelve by voorraad na *Engeland* gezonden, 281. Aldaar mede gedeeld en door Lord STORMONT; beantwoordt, 283. Aanmerkingen op dit Antwoord, 285.

America (*Noord*) Krygsverrigtingen van den Jaare 1779, 243. Vergelyking van onze en der *Americaanen* worſtelingen om de Vryheid, 248.

America Noord (Handelingen wegens) door W. LEE, 422.

——— (Krygsverrigtingen in) in 't Jaar 1780, 489.

Amſterdam in het Nieuwe Reglement van *Frankryk* bevoorregt, 16. Bewerkt de uitſtelling van het volvoeren, 19. Wraakt het Antwoord aan *Frankryk*, omtrent de Onbepaalde Convoyen gegeeven, 27. Van het Nieuwe Reglement in *Frankryk* afgekondigd uitgezonderd, 28. Doet, met eenige Steden, eene Tegenaantekening tegen de Ridderſchap, met betrekking tot het Onbepaald Convoy, 42. Dringt by de Algemeene Staaten op een Onbepaald Convoy aan, 15. Doet het te vergeefsch by *Holland*; met andere Koopſteden, deswegen door *Frankryk* bevoorregt, 116. Verklaart zich in de Raadspleegingen, over het vermeerderen der Landmagt, niet te hebben ingelaaten, 119. Klaagt met *Dordrecht* en *Rotterdam* over 't uitſtellen van Convoy, 119. Neemt geen genoegen in de ſchikkingen der Convoyen, door de Algemeene

Staa-

Staaten voorgeſteld, 126. Kooplieden te dier Stede leveren een Verzoekſchrift in, wegens de geſtreeke Vonniſſen over de opgebragte Schepen, 293. Voeren by het Verſlag over het verlengen van het verhoogde Last- en Veilgeld eene nadruklyke taal, 328.

Amſterdam, zwaare Ziekte en Sterfte in den Herfſt 1779, 227.

——— Verklaart zich tegen het marren van het aanneemen der *Gewapende Onzydigheid*, 382.

——— welk een aandeel het gehad hebbe in de Handelingen met W. LEE, 422. Staaten van *Holland* beſluiten dat gedrag af te keuren, 447. Tegenverklaaring van *Amſterdam*, 448. Beſluit der Algemeene Staaten, het gedrag afkeurende en Antwoord aan *Engeland*, 451.

B.

BARWELL (D. O.) te *Viſſingen* begraaven; zyn Gedenkteken en Graftſchrift, 215.

Barſingerhorn, Vlasteelt aldaar met voordeel voortgezet, 404.

BERKEL (E. F. VAN) wat aandeel hy gehad hebbe in de Handelingen met W. LEE, 422.

BONDAM (P.) doet eene Redenvoering op het twee honderd jaarig Jubile der *Unie van Utrecht*, 9.

BYLANDT, het Convoy ſteekt onder hem in *Zee*, 168. Voorzorge gedraagen om 'er geen Houtſchepen onder te neemen, 169. Ontmoeting van hem en FIELDING, 170. Deeze onder ſtaat het Onderzoek, en BYLANDT ſtrykt naa geſchooten te hebben, 173. Twee Oorlogſchepen, met de Koopvaardyvloot, in *Engeland* opgebragt, 175. De tyding daar van, verwekt hier veel ontroerings, 259 Dit bedryf, in *Engeland*, gelaakt en gepreezen, 262. Handelingen hier over tuſſchen STORMONT en VAN WELDEREN, 263. BYLANDT in een Krygsraad vrygeſprooken, 268. Aanmerkingen over zyne verdeedliging, 272. Klagten der Kooplieden over het opbrengen van dit Convoy, 274. Raadſlag der Admiraliteits-Collegien over het aahranden des Convoys, 277. Hoe men in *Engeland* over de opgebragte Schepen dagt en vonniſte, 286. Welke uitwerking dit hier te Land baarde, 291. De Kooplieden te *Amſterdam*, leveren daar over een Verzoekſchrift in, 293. Zeven Schepen verbeurd verklaard en verkogt, 312. De Eigenaars der verbeurd verklaarde Schepen vervoegen zich, om Schaavergoeding by de Staaten, 314.

C.

CAPELLEN TOT DE MARSCH, dringt in *Gelderland*, aan op een

een Onbepaald Convoy, 93. Zyne taal over 't aangaan der Gewapende Onzydigheid, 401.
CAPELLEN TOT DE POLL levert by zyne Hoogheid een Vertoog in, 183. Strydige gevoelens der Staaten van *Overyssel* deswegen, 190. Hy dringt zyne zaak aan, *ald.* Verschillende raadslagen over 't geen in dit geval te doen stondt, en wat men zyne Hoogheid zou antwoorden, 191. Een voorslag tot een minnelyk vergelyk tot geen Besluit gebragt, 194. Biedt aan alles tot een minzaam verdrag te willen aanwenden, 196. Door de Meerderheid der Ridderschap afgeslagen. Alle Stukken aan zyne Hoogheid gezonden, 196. CAPELLEN zendt een Brief met volledige Stukken aan den Stadhouder, 197. Antwoord van zynen Hoogheid op CAPELLENS voorgaand Verzoekschrift. Door CAPELLEN gewraakt, zyn nader Verzoekschrift, 199. Van de hand geweezen en CAPELLEN tot de Staaten van *Overyssel* verzonden, die hy nogmaals met een verzoek om een minnelyk vergelyk aanging, 201. Verschillen ter Staatsvergadering deswegen. De drie Steden betoonen zich CAPELLEN gunstig, 202. Verregaande misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen, 203. De drie Steden beantwoordden, de Ridderschap. 204. CAPELLEN dringt het stuk der *Drostendiensten* nader aan, 207. Hoe door de Ridderschap opgenomen, 210. Zyne naderevergeefsche poogingen op den Landdag, 211. In den Jaare 1780, blyft de zaak sleepende, 477.
CATHARINA de II. Zie *Rusland* en *Gewapende Onzydigheid.*
Convoy (Het opschorten van 't) der Schepen met Hout buiten werking gesteld, 21. Staaten van *Holland* dringen aan op een Onbepaald Convoy, 39. De Ridderschap doet 'er eene Aantekening tegen, 41. Tegenaantekening van *Amsterdam*, 42. *Gelderland* en *Zeeland* tegen het Onbepaald Convoy, 42, 43. Uitstel der Admiraliteit te *Amsterdam* vreemd gevonden, de Kooplieden aldaar dringen op een Onbepaald Convoy aan, by de Algemeene Staaten, 65. Voorgeslaage Middelweg der Admiraliteits-Collegien, 67. Aanmerking daar over, 76. Staaten van *Holland* volharden by het aandringen op het Onbepaald Convoy, 77. Besluit der Meerderheid, 78. Zoeken het tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken, 78. *Rotterdam* en *Dordrecht* dringen 'er op aan by zyne Hoogheid, 87. *Gelderlands* nader Besluit daar omtrent, 91. CAPELLEN TOT DE MARSCH dringt 'er op aan, 93. *Utrecht*

recht's Besluit daar omtrent, 100. *Friesland's* verdeelde gevoelens, 102. Kooplieden in *Friesland* dringen 'er op aan, 110. Eindelyk Besluit van *Friesland*, 101. Aantekeningen daar tegen, 112. *Zeelands* weigerend Besluit, 115. Eenige Koopsteden in *Holland*, wilden te vergeefsch het Onbepaald Convoy doorzetten, 116. Deswegen door *Frankryk* bevoorregt, 117. Voorslag by Staaten van *Holland* om deeze zaak met de vermeerdering der Landmagt te paaren, 117. Drie Koopsteden klaagen over het Uitstel, 119. Verschillende gevoelens der Landzaaten, 120. De Algemeene Staaten beantwoordden de Klagten der Koopsteden, 122.

Convoy zeilt uit onder BYLANDT. Zie BYLANDT, en daar verder wat dit Convoy betreft.

——— (men stemt tot een Onbepaald) uitgenomen *Zeeland*, 306.

Correspondentie (Societeit van Natuur- en Geneeskundige) in den *Haage* opgericht, 232.

Curacao Beroovingen der *Engelschen* aldaar, Klagten en Verzoeken deswegen, 339.

D.

Deenemarken (Zeemagt van) 355.

Dordrecht (Kooplieden van) Klagt over het *Fransche* Reglement, 30. Vervoegen zich met die van *Rotterdam* by zyne Hoogheid, 87. Dringt te vergeefsch by Staaten van *Holland* op 't Onbepaald Convoy, 116. Klaagt over het niet verleenen, 119.

Drostendiensten Zie CAPELLEN TOT DEN POLL.

E.

Engeland (*Frankryk* en *Spanje* verklaaren den Oorlog aan,) 126. Hoe zeer hier des ontrust, 127.

——— Dreigt de opschorting van alle Handelverdragen met de Staat, 264. Aanmerkingen hier over, 267.

——— Hoe men daar over by het opbrengen des Convoys onder BYLANDT dagt, 281. en over die Schepen vonnist, 286.

——— Besluit den Staat niet langer als een Bondgenoot aan te merken, 303. Dit Besluit by eenigen in *Engeland* gewraakt, 305. De Koning geef last omtrent het neemen en aanhouden der Schepen van deezen Staat, 306. Zeven Schepen verbeurd verklaard, 312.

——— Hoe het Plan der Gewapende Onzydigheid daar werd opgenomen, 361. Besluit den Staat den Oorlog te verklaaren, 459. Oorlogsverklaaring, 462. Aanmerkingen daar over, 471. Hoe door zommigen in *Engeland* opgenomen. 472.

Engelschgezinden, hoe zy *Frankryks* gedrag ten opzigte van dit Land beoordeelden, 86.

BLADWYZER.

Engelſchen hun oordeel over de verſterking van onze Zeemagt, 55.

——— hunne geweldaadigheid, op *St. Euſtatius*, *Saba* en *St. Martin*, 333. Beroovingen op *Curacao*, 339. Prysverklaaringen in de *Middellandſche Zee*, 341. Hun gedrag in de *Portugeeſche* Havens en Handelingen daar over, 342. Mishandelingen onze Zeelieden aangedaan, 346. Schennis aan onze Kust, 347. Algemeenheid hunner Zeeroovery en, 351.

Euſtatius (*St.*) Sterke Vaard daar op, 54. Geweldaadigheden der *Engelſchen* aldaar, 333. Vrees voor erger Geweldenaaryen, 334.

F.

FIELDING zyne ontmoeting met en het opbrengen van BYLANDT, 170. Hoe men dit hier, en in *Engeland*, in ziet, 258. Zie verder BYLANDT.

Frankryk levert een nader Vertoog in, vergezeld van het Nieuwe Reglement, 14. *Amſterdam* bewerkt de uitſtelling van het volvoeren, 19. Weigert een Antwoord aan te neemen door *Amſterdam* en *Haarlem* gewraakt, 27. Kondigt het Nieuwe Reglement af, *Amſterdam* en *Haarlem* uitzonderende, 28. Geeft een nieuw *Tarif* uit, 55. Ontheft *Holland*, voor een tyd, van het drukkend *Edict* en *Tarif*, 84. Hoe de *Engelſchgezinden* alhier dit gedrag van *Frankryk* beoordeelden, 85. Ontheft eenige Steden van 't *Edict*, 117.

Frankryk verklaart den Oorlog aan *Engeland*, 126. Heft de Arresten op, en belooft wedergave van de Gelden, ingevolge van dezelve ontvangen, 307.

——— (Hout en anders Scheepsbehoeften gedeeltlyk te Land na) gezonden, 320.

——— (Hoe) het Plan der Gewapende Onzydigheid in ziet, 364.

Frieſland beklaagt zich over het Reglement in *Frankryk* beraamd, 29.

——— (Staaten van) hun gevoelen over het Plan der Gelastigden van de Admiraliteiten, 44.

——— (Verdeelde gevoelens in) over het Onbepaalde Convoy, 102. Men wil 'er de beſliſſende ſtem der Stadhouders doen gelden, 106. Dit gewraakt, 107. Eindelyk Beſluit, 111. Aantekeningen daar tegen, 112. Lierzang daar op, en Pleit daar over veroorzaakt, 114. De Kwartieren verſchillen over YORKS aanzoek om Hulpbenden, 131. Beſluit deswegen, 303.

——— Gevoelen over 't leveren van den *Derden Man*, 331.

——— wil tot de Gewapende Onzydigheid toetreeden, 397.

Friezen (Klagten der) over den onbeſchermden Staat der

der Zeevaard, 57. De Kooplieden dringen op een Onbepaald Convoy, 110.

G.

's *Gravenhaage* Natuur- en Geneeskundige Correspondentie aldaar opgericht, 232.
's GRAVESANDE (J.) doet eene Kerkreden op het Tweehonderd Jaarig Jubile der Unie van *Utrecht*, 10.
Gelderlands gevoelen over het Plan der Gelastigden der Admiraliteiten, 42.
Goeree (Schennis der *Engelſchen* aan onze Kust by) 347. Klagten daar over ten *Engelſchen* Hove, 349.
——— nader Beſluit ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen, 91.
——— gevoelen over Hulpbenden na *Engeland*, 302.
——— gevoelen over de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid, 399.
's *Gravenhage* (de Teken-Academie te) voor allen open gezet, en Eerpryzen uitgelooſd, 235.
Groeizaamheid des Jaars 1779, 219, 224, 225.
Groningen en *Ommelanden*, Beſluit wegens de Hulpbenden, 303.

H.

Haarlem wraakt met *Amſterdam*, het Antwoord aan *Frankryk* gegeeven, 27. Van de Lasten des Nieuwe Reglements in *Frankryk* afgekondigd uitgezonderd, 28. Neemt geen genoegen in de gemaakte ſchikking der Convoyen, door de Algemeene Staaten voorgeſlaagen, 126. Aantekening wegens het Beſluit omtrent de Papieren van W. LEE, 449.
Harlingen, groote Sterfte in den Jaare 1779, aan de Persloop, 229.
Holland (Staaten van) geeven een Antwoord aan *Frankryk*, door *Amſterdam* en *Haarlem* gewraakt, 27. Keuren het Plan van de Gelastigden der Admiraliteiten goed, en dringen op een Onbepaald Convoy, 39. Hun raadſlag op het voorſtel van zyne Hoogheid, wegens de groote Verſterking van de Land- en Zeemagt, 47. Volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy, 77. Beſluit des wegen by de Meerderheid, 78. Zoeken het tot een Algemeen Staatsbeſluit te maaken, 79. Vaardigen Brieven af, aan de andere Gewesten, 83. Eenige Steden poogen te vergeefsch het Onbepaald Convoy door te dringen, 116. Voorſlag om in de vermeerdering van Landmagt te bewilligen, als men het Onbepaald Convoy toeſtemde, 117. Verſchillende gevoelens over een Voorſlag der Algemeene Staaten, omtrent de Convoyen, het gebruik der Vloote, 126.
——— voor een tyd van het drukkend *Edict* en *Tarif* van *Frankryk* ontheeven, 84.

BLADWYZER.

Holland (Staaten van) Nader Besluit om met de Zes Gewesten, omtrent de Schikking op de Convoyen te berusten, 133. Zes Steden verklaaren 'er zich tegen, *ald.*

——— hun gevoelen over de verzogte Hulpbenden, 301.

——— over 't leveren van de Derde Man der Koopvaardyschepen, 330.

——— Besluiten om in de Gewapende Onzydigheid te treeden, 324.

I.

JONES (PAUL) neemt twee *Engelsche* Oorlogs-Fregatten en valt 'er mede in *Texel* binnen, 148. Of dit met toeleg geschied is, 149. YORKE beklaagt zich hier over en eischt des Konings Schepen te rug, 151. Schikkingen omtrent de binnen gevalle Schepen gemaakt, 152. PAUL JONES verwekte veel gerugts, 154. Voorslag der Admiraliteiten omtrent de handelwyze met de Schepen, 155. Goedgekeurd door de Staaten, *ald.* YORKE levert een Nader Vertoog in, 156. Nader Antwoord van de Staaten, en Schikkingen om het uitloopen van PAUL JONES te verhaasten, 158. Oneenigheden der Steden, wegens dit Besluit, 160. Aantekening van *Amsterdam* daar tegen, en eisch wegens de Besluiten met Meerderheid genomen, 161. *Dordrecht*, *Rotterdam* en *Schiedam* leveren te gader eene Aantekening in, 162. 't Gedrag van PAUL JONES en Capitein DE COSGELIN op de *Texelsche* Reede, 163. Voorzorgen van zyne Hoogheid in dit geval, 165. Hy zeilt uit *Texel*, *ald.* Aanmerkingen over dit geval, 166.

K.

Kampen in den Herfst van 1779, groote Sterfte, 230.

KEMP (F. A. v. D.) voert een Pleit over zekeren Lierzang, 114.

Kerken (Het Begraaven in de) elders weder gesprooken en verboden, wordt ook hier gewraakt, 236. Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden by 't oude gebruik, 237.

Kloosterveen, een nieuw Dorp in *Drenthe* aangelegd, 481.

Kolhorn, Vlasteelt aldaar met voordeel voortgezet, 484.

L.

Last en *Veilgeld*, Dubbel ingevoerd, 13. Bezwaaren door den Koning van *Pruissen* daar op ingebragt, *ald.* Door de Staaten beantwoord, 14.

——— verlengd; De Kooplieden des geraadpleegd spreeken rustige taal, 318. Dit Fonds neemt zeer wel op, 327.

LAURENS (H.) Berigt van dien Heer, 425. Met zyne Papieren opgebragt en

te *Londen* gevangen gezet, 425. Verſlag van de Papieren by hem gevonden, 427. Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in *Engeland* ontleend, 437. Wat men 'er zich van voorſtelde, 439. Door YORKE aan zyne Hoogheid; en door deezen aan Staaten van *Holland* overgeleverd, 440. Straf- 440. Strafeiſchend Vertoog van YORKE, 442. Aanmerkingen op dit Vertoog. 445. Staaten van *Holland* Beſluiten het gedrag van *Amſterdam* af te keuren, 447. Tegenverklaaring van *Amſterdam*, 448. Beſluit der Staaten van *Holland*, omtrent die Papieren, en de Stukken daar toe betrekkelyk, 455.

LEE (W.) Handelt met de NEUFVILLE, 422.

Leeuwaarden. Een Genootſchap aldaar, biedt een Prys aan op eene Verhandeling over den Uitvoer van Hooi, 482.

Lierzang, ter eere van eenige *Frieſche* Heeren veroorzaakt een Pleit, 114.

LINGUET beſchryft de twee Partyen in ons Land, 28.

M.

Man (Voorſtel der Kooplieden om den Derden) tot 's Lands Zeedienst te leveren. 319. Staaten van *Holland* ontwerpen daar toe een Plakaat, 330 *Friesianen* gevoelen daar over, 331. Plakaat der Algemeene Staaten hier over, 332.

Martin (St.) Geweldaadigheden der *Engelſchen* aldaar, 334. Wat over die Schennis by de Staaten voorviel, 337.

N.

NARRÉBOUT (F. en J.) redden de Schipbreukelingen van het Schip *Woestduin*, 213. Beloond door den *Oeconomiſchen Tak*, en de *Oost-Indiſche* Maatſchappy, 214.

Neutraliteit (*Gewapende*) Zie Gewapende Onzydigheid.

O.

Onzydigheid (*Gewapende*) Verſlag hier van, 352. Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden om de Zeegeweldenaaryen tegen te gaan, 354. Verklaaring van CATHARINA DE II. aan de Oorlogvoerende Mogenheden, 356. Aanmerkingen over deeze Verklaaring, 360. Hoe in *England* opgenomen, 361. Hoe in *Frankryk*, 364. Hoe in *Spanje*, 367. Welk een bekoorelyk uitzigt, de Aanbieding van dit Plan hier te Land verwekte, 369. Antwoord der Staaten aan het *Ruſſiſche* Hof, 373. Deeze zaak hier ſleepende gehouden, en een Gezantſchap benoemd, 376. CATHARINA DE II., zet door het uitrusten van Schepen klem by aan haare Voorſlag,

slag, 377. Het Gezantschap draalt, *ald.* Men treedt agter uit, en eischt Verzekering voor alle onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen, 378. Aanmerkingen over die Voorwaarde, *ald. Amsterdam* verklaart zich ten sterksten tegen dit marren, en de voorgeslagene *Guarantie.* Aantekening dier Stad, 382. Het Besluit wordt egter genomen. Last des Gezantschaps, 386. 't Zelve vertrekt en komt te *Petersburg.* Aanvang der Onderhandelingen, 388. De Gezanten dringen by den Staat aan op een spoedig toetreeden, 389. De *Engelschen* slaagen niet in hunnen toeleg om ons te *Petersburg* buiten het Verbond te sluiten, 392. Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken, 393. Besluit der Staaten van *Holland* tot de Toetreeding, 394. Aanmerking der Ridderschap van *Holland* op dit Besluit, 396. *Frieslands* gevoelen over de Toetreeding, 397. *Overysfels* Raadslag, 398. *Gelderlands* gedrag in deezen, 399. R. J. VAN DER CAPELLENS taal te dier gelegenheid, 401. 't Gevoelen van *Groningen* en *Ommelanden*, 407. *Utrechts* Raadslag, 409.

Onzydigheid (*Gewapende*) De Meerderheid der Staaten Besluit tot de Toetreeding, 410. Bekendmaaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden, 412. De Gevolmagtigde te *Petersburg* met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed, 415. De Toetreeding krygt haar volle beslag, 417 Berigten deswegen herwaards overgezonden, *ald.* Beantwoording der Bekendmaakingen aan *Frankryk* en *Spanje*, 419. Geschenken aan de voornaamste Bewerkers van dit Verbond, *ald.* Het aanbelang van dit Verbond, hoe gering geagt door de *Engelschgezinden* hier te Lande, 420.

Oorlogschepen (De Bondgenooten *Zeeland*, uitgenomen stemmen in de Petitie van 52.) 320.

Overysfel Staaten van hun gevoelen over de verzogte Hulpbenden, 102.

——— Wat zy over de Gewapende Onzydigheid Besluiten, 398.

P.

PERRENOT (A.) legt eene Begraafplaats aan by *Scheveningen*, 240. Beschryving van dezelve, *ald.*

Portugal den *Engelschen* gunstig in de Prysverklaaring der genomene Schepen, 342.

Porte (*Ottomannische*) verzet zich tegen de Zeeroveryen, 351.

R.

Ridderschap (De) doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy, 41. Eenige Steden stemmen met dezelvee in, 42.

Rotterdam Klaagt over het *Fransche* Reglement, 30. De Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid, 31. Klaagt by de Magistraat, by de Algemeene Staaten, en Staaten van *Holland*, over het drukkend *Fransch Tarif*, 60. Vervoegt zich weder by zyne Hoogheid, 62.

——— —— Klaagt anderwerf by zyne Hoogheid, 87. Dringt te vergeefsch aan op Onbepaald Convoy, door *Frankryk* bevoorregt, 116. Klaagt tevens *Amsterdam* en *Dordrecht* over het niet verleenen van Convoy, 119.

Rusland, Zeemagt der Keizerinne CATHARINA DE II. 352, 353.

S.

Saba, Gewelddaadigheden door de *Engelschen* aldaar, 334.

SCHAGEN (M.) (Graffchrift van,) 237.

Scheepsbouw (Drukke) in den Jaare 1779, 12.

Spanje verklaart den Oorlog aan *Engeland*, 126. Belemmerende Schikkingen aldaar op onze Scheepvaard gemaakt, 177. Veel Koopvaardyschepen in *Spanje* opgebragt, 178. Klagten en Vertoogen des gedaan door 't *Spaansche* Hof beantwoord, 178. *Spanje* Klaagt in den *Haage*, 179. Verzoekschriften by hunne Hoog Mogenden, wegens de *Spaansche* Opbrengingen ingeleverd, 182. Plakaat het vaaren op *Gibraltar* verbiedende, en verdere voorslagen aan het *Spaansche* Hof, 185. Behandelt onze Scheepvaard op een beter voet, 314. Hoe men 'er het Plan der Gewapende Onzydigheid opneemt, 367.

Staaten (Algemeene) beantwoorden de Klagten der Kooplieden over het Onbepaald Convoy, 122.

——— geeven een Plakaat, het Vaaren op *Gibraltar* verbiedende, en doen verdere Voorslagen aan het *Spaansche* Hof, 185.

——— Hun Besluit wegens het gedrag van *Amsterdam*, in de zaak der *Noord-Americaanen*, 451. En Antwoord aan *Engeland*, *aldaar* YORKE weigert het aan te neemen, 457.

Sterfte (Zwaare) in den Herfst van 1779, 226.

T.

Tarif (Nieuwe *Fransche*) 55.

Texel (Onlusten onder het Scheepsvolk op de Oorlog-Schepen in), 135.

——— (Eene oude Begraafplaats op) ontdekt, 242.

——— Eene Haven voor Binnenlandsche Vaartuigen daar aangelegd, 478.

——— Eene Bergplaats voor 's Lands-Oorlogschepen, daar gezogt, maar niet gevonden, 480.

Tweedragt (De) in de *Nederlanden* neemt toe, de beide Partyen beschreeven, 28.

U.

BLADWYZER.

U.

Unie (Het Twee honderd Jaarig Jubelfeest der) van *Utrecht* aldaar gevierd, 7.

——— Het gedenken daar aan door de Vaderen des Lands aangepreezen, 10

Utrecht (Staaten van) hun Besluit wegens de Onbepaalde Convoyen, 100.

——— Gevoelen over de verzogte Hulpbenden, 302.

V.

Venus (Multery op het Fregat,) 137. Straffe aan de Oproerigen, 147.

Volkplantingen (Schepen der Vreemden op onze) vaarende aan dezelfde Belastingen en Bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen, 327.

——— bleeven onbeschermd, 33.

W.

Weers en *Luchtgesteltenis* des Jaars 1779. Storm op den 1 January, zagte Winter, 218, Vroegtydig Voorjaar, 219. Drooge Zomer, 223. Hette in den Naazomer, 223.

——— in 1780 en 85, derzelver gevolgen, 488.

WELDEREN (Graaf van) Vreemde behandeling dien Staatsdienaar te *Londen* aangedaan, 460. Opontboden, 461.

WILLEM DE V. zendt een rondgaanden Brief aan Zes Gewesten, 21.

——— doet eene Aanspraak en Voorstel by Staaten van *Holland*, wegens de vermeerdering der Land- en Zeemagt en het dan verleenen van Onbepaald Convoy, 33. Raadslag van Staaten van *Holland* hier over, 47. Levert de Papieren van LAURENS by Staaten van *Holland* in, 440.

Woerden looft geld uit aan op Zee dienst neemende Manschap, 329.

Woestduin (Het O. I. Schip) verzeild, 't gedrag der Gebroeders NARREBOUT te dier gelegenheid, 213.

Y.

YORKE levert den 9 April een Vertoog in, 49. Verzoekt by den Staat om Hulpbenden, 128. In *Friesland* verschillen de Kwartieren over dien aanzoek, 131. Herhaalt zyn Aanzoek, 132. Beklaagt zich over het opbrengen der Schepen door PAUL JONES genomen en eischt ze te rug, 151. Onvoldaan over de Schikkingen der Staaten, levert een nader Vertoog deswegen in, 156. Levert een dringend Vertoog, om Hulpbenden in. Antwoord binnen drie weken verzoekende, 194. Antwoord der Staaten, Tydsuitstel verzoekende, 299. YORKE slaat dit uitstel af, 300. De Gevoelens der Zeven Gewesten over de verzogte Hulpe, 301. Strafdreigend Vertoog door hun ingeleverd, 442. Aanmerkingen hier

hier op, 445. Aanſpraak van, 12. Dec., 452. Aanmerking daar op, 353. Dringt aan om een ſpoedig Antwoord, 454. Weigert het Antwoord der Algemeene Staaten, omtrent de Papieren van den Heer LAURENS aan te neemen, 457. Opontboden, 459. Steekt na *Engeland* over, 474.

Z.

Zeelands gevoelen over het Plan der Gelastigden der Admiraliteiten, 44. Weigerend Beſluit omtrent de Onbepaalde Convoyen, 115. Gevoelen over het zenden der Hulpbenden, 301. Weigeren in de Petitie van 52 Oorlogſchepen, te ſtemmen, 320. Kan niet treeden in 't gevoelen der Algemeene Staaten omtrent de Papieren van LAURENS, 446.

Zeemagt (Beſluit tot eene aanmerkelyke vermeerdering der) 53.

—— —— in 't Najaar van 1779, en wat gebruik de Algemeene Staaten 'er van wilden maaken, 122.

Zee (*Middellandſche*) Gewèldenaaryen der *Engelſchen* in dezelve, 341.

Zeevaard (Drukke) in den Jaare 1779, 52-54.

Ziektens (Naajaars) in deeze Gewesten in den Jaare 1779, 226.

Zierikzee rustige taal dier Stad wegens de Petitie van 52 Oorlogſchepen, 320.

Zweeden (Zeemagt van) 255.

—— (De Koning van) doorreist deeze Landen 489.